

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın No: 142

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE TEHCİRE GİDEN YOL

THE ROAD TO RESETTLEMENT
IN ARCHIVAL DOCUMENTS

İSTANBUL 2016

T.C.
BAŞBAKANLIK
Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Proje Yöneticisi / Project Manager
Doç. Dr. / Assoc. Prof. Uğur ÜNAL
Devlet Arşivleri Genel Müdürü / General Director of State Archives

Proje Sorumluları / Project Officers
Sebahattin BAYRAM
Genel Müdür Yardımcısı / Deputy Director General

Dr. Önder BAYIR
Daire Başkanı / Head of Department

Koordinatör / Coordinator
Mümin YILDIZTAŞ

Yayına Hazırlayanlar / Prepared by
Ahmet ERGÜN
Murat YÜZBAŞIOĞLU

İngilizce Tercüme / Translation into English
Necla BÜYÜKKIRCALI
Gürkan YAMAN

Baskı / Print
SEÇİL OFSET
100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi 4. Cad No:77 Bağcılar-İSTANBUL
Tel: 0212 629 06 15
www.secilofset.com

ISBN
978-975-19-6518-9

ÖNSÖZ

Ermeni meselesinin uluslararası bir konu olarak gündeme gelmesi 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda imzalanan Berlin Antlaşması ile olmuş, sonrasında büyük devletlerin Osmanlı Devleti'ne baskı aracı olarak kullandıkları bir sorun haline gelmiştir.

Büyük devletlerin desteğinden cesaret alan bir kısım ihtilalci Ermeniler, Osmanlı toprakları üzerinde bağımsız bir Ermenistan kurma hayaliyle terörizmi mücadele metodu olarak seçen örgütler kurarak 1890 yılından itibaren silahlı eylemlere girişmişlerdi. Balkanlardaki örnekleri doğrultusunda büyük devletlerin müdahalesine yol açacak bir ortamın hazırlanması amacıyla 1890'dan 1914 yılına kadar birçok isyan çıkaran Ermeni örgütleri, I. Dünya Savaşı'nın çıkmasını kendileri için bir fırsat olarak değerlendirmişler ve savaş başladığında vatan-daşı oldukları Osmanlı Devleti'ne karşı İtilâf Devletleri ile işbirliği içine girmişler, Ruslarla savaşıyan Osmanlı ordularını arkadan vurmak ve ikmal yollarını kesmek amacıyla harekete geçip silahlı isyanlara başlamışlardır.

Osmanlı Hükûmeti I. Dünya Savaşı'nın başlarında bazı idarî tedbirlerle olayları önlemeye çalışmış, 24 Nisan 1915 tarihinde çıkardığı bir genelgeyle Ermeni komite merkezlerini kapatarak elebaşlarını tutuklamıştır. Osmanlı Hükûmetinin Ermeni komitelerini kapatması ve bir kısım komitecileri tutuklaması olayları önlemeye yetmemiştir. Ermeni terör olayları ve isyanlarına bağlı olarak alınan tedbirler giderek artırılmış, isyana kalkışan ve Ruslarla işbirliği yapan bölgeler başta olmak üzere "sevk" ve "iskân" uygulaması başlatılmıştır. İlk önce Van, Erzurum, Bitlis ve Çukurova bölgesi sevk ve iskâna tabi iken, sonradan diğer bölgeler de bu uygulamaya dahil edilmiştir.

PREFACE

The Armenian question was brought to the agenda as an international issue after the Treaty of Berlin signed as a result of the Ottoman-Russian War of 1877-1878, after then it turned into a problem used by the great powers as a means of pressure on Ottoman Empire.

Some revolutionary Armenians, encouraged by the support of great powers, established organizations that chose terrorism as their struggle method with the dream of establishing an independent Armenia on the Ottoman lands, and set out to armed actions since 1890. Armenian groups revolted many times from 1890 to 1914 in order to pave the way for the intervention of great powers, in accordance with the cases in the Balkans. They considered the outbreak of the World War I as an opportunity for themselves and when the war began they cooperated with the Allied Powers against the Ottoman Empire of which they were citizen. They took action and began armed revolts in order to stab the Ottoman armies, which were fighting against the Russians, in the back and to cut their supply roads.

The Ottoman Government tried to prevent the incidents by taking some administrative measures at the beginning of World War I. The Armenian committee centers were closed and their chiefs were arrested in accordance with a circular issued on April 24, 1915 by the Government. But all these were not sufficient to prevent the incidents. Measures taken because of the Armenian terrorist activities and riots were gradually increased; "dispatch and resettlement" process was started mainly in the regions where the Armenians collaborated with Russians and attempted to revolt. While Van, Erzurum, Bitlis and Çukurova regions were initially subjected to dispatch and resettlement, afterwards the other regions were also included in this implementation.

I. Dünya Savaşı'na girdikten yaklaşık yedi ay sonra Osmanlı Devleti'ni Ermeni vatandaşlarının büyük bir kısmını 1915 Mayıs'ında yine bir Osmanlı toprağı olan Suriye ve Halep vilayetlerine sevki kararı almasına iten sürecin dinamikleri eldeki belgelerin eksikliğinden dolayı şimdiye kadar yeterince ele alınamamış bir konu olarak kalmıştı.

Osmanlı Arşivi'nde bulunan ve büyük bir kısmı ilk defa yayınlanan bu kitaptaki belgeler Ermenilerin yerlerinden kaldırılıp başka yerlere gönderilmelerinin Osmanlı Hükûmeti nezdindeki “*gerekçeleri*”ni belli bir tarih kronolojisi içerisinde ortaya koymaktadır.

Bu eserin hazırlanmasında emeğı geçen Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü personeline teşekkür eder, ilgililere faydalı olmasını dilerim.

The dynamics of the process that forced the Ottoman Empire to take the decision in May 1915, approximately seven months after its entrance to World War I, to dispatch a great part of its Armenian citizens to the provinces of Syria and Aleppo which were the Ottoman lands as well remained as an issue that could not be adequately discussed until now due to the lack of available documentation.

The documents in this book, kept at the Ottoman archives and most of which were published for the first time, chronologically reveal the “*reasons*” of the Ottoman Government for the removal of Armenians from their own places to other regions.

I would like to thank the staff of the General Directorate of State Archives for their efforts in preparing this work and hope that it will be beneficial to those interested.

Doç. Dr. / Assoc. Prof.

Uğur ÜNAL

Devlet Arşivleri Genel Müdürü
General Director of State Archives

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ÖNSÖZ	PREFACE	3
İÇİNDEKİLER	CONTENTS	5
GİRİŞ	INTRODUCTION	17
I. BÖLÜM: BELGE ÇEVİRİ YAZILARI	PART 1: DOCUMENT TRANSCRIPTIONS	55
No. Konu	Subject	
1 Kafkasya'daki Ermenilerin Osmanlı İdaresinde Yaşamayı Tercih Edecekleri Bilgisinin Yanıltılmaya Yönelik Olduğu	Deceptive Information Concerning That the Armenians in the Caucasus Would Prefer to Live Under Ottoman Rule	57
2 Rusya'nın Ermenileri Kendi Tarafına Çekerek Doğu Anadolu'da İsteddiği Zamanda Bir Ayaklanma Çıkarmak İsteddiği	Russia's Desire to Revolt at Will in Eastern Anatolia by Taking the Support of Armenians	59
3 Ermenilerin Savaş Sırasında Takınacağı Tutum	Attitude to Be Assumed by Armenians During the War	61
4 Ermeni Komite İleri Gelenlerinin Ermenilerin Savaşın Durumuna Göre Takınacağı Tutuma Dair Kararları	Decision of the Leading Members of Armenian Committees Regarding Their Attitude They Would Assume According to the Situation of War	62
5 Rusların Ermenileri Bağımsızlık Vaadiyle Kışkırttığı	Russians Provoked Armenians by a Promise of Independence	64
6 Sivas'taki Ermenilerin Durumu	Situation of Armenians in Sivas	66
7 Rusların Ermeni Çeteleri Oluşturmaya Başladıkları	Russians Started to Set Up Armenian Gangs	67
8 Ermenilerin Erzurum Hudut Yolunu Kullanarak Rusya'ya Kaçmak İstemeleri	Desire of Armenians to Escape to Russia Through Erzurum Border Route	68
9 Karakilise'den Rusya'ya Firar Eden Ermenilerin Ailelerinin Başka Yerlere Nakli	Sending Families of Armenians, Who Escaped from Karakilise to Russia, to Other Regions	69
10 Rusların Salmas'ta Ermenileri Silahlandığı	Armenians Armed by Russians in Salmas	70
11 Bir Ermeni Ayaklanmasına Karşı Dikkatli Olunması Yolundaki Tebliğin Halka Kadar Yayılmasının Konya Valisi Tarafından Uygun Bulunmadığı	The Governor of Konya Did Not Approve the Spread of Communique Among the Public Concerning That Attention Must Be Paid Against an Armenian Uprising	71
12 Sason Yolunda Üç Jandarmanın Ermeniler Tarafından Feci Şekilde Şehit Edildiği	Three Gendarmes Were Tragically Martyrized by Armenians on Sason Road	72
13 Asker Kaçağı Birçok Ermeni'nin Çetelere Katılmak Üzere Rusya'ya Firar Etmekte Olduğu	Many Armenian Deserters Escaping to Russia to Join the Gangs	74
14 Erzurum'daki Rus Konsolosu ve Şüpheli Ermenilerin Konya'ya Gönderilmesi	Dispatching Russian Consul and Suspicious Armenians in Erzurum to Konya	75
15 Azerbaycan ve Kafkasya Ermenilerinin Antranik'in Başkanlığında Toplanma Kararı Aldıkları	Decision of Azerbaijani and Caucasian Armenians to Gather Under the Presidency of Antranik	76
16 Erzurum Taraflarındaki Rus Öncü Birlikleri Arasında Ermeni Çetelerinin Bulunduğu	Armenian Gangs Among the Russian Scouts in Erzurum and Around	77

17	Ermeni Çetelerinin Ruslara Öncü Birlik Görevi Yapmalarının Ermenilerin Genel Bir Ayaklanmasına İşaret Ettiği	Service of Armenian Gangs As the Scouts of Russians Indicates an All-Out Armenian Uprising	79
18	Van Olaylarının Anadolu'yu Da Etkileyeceği	Effect of Van Incidents on Anatolia	80
19	Rusların Kışkırtıp Silahlandığı Kürt ve Ermeni Çetelerinin Bayazıt Tarafından Saldırıya Geçtikleri	Kurdish and Armenian Gangs, Armed and Provoked by Russians, Attacked from Bayazıt Side	81
20	Köprüköy Havalisindeki Ermenilerin Geri Çekilen Ruslarla Birlikte Firar Ettikleri	Armenians in the Vicinity of Köprüköy Escaped Together with the Retreated Russians	82
21	Bayazıt Tarafında Ermeni Çeteleriyle Yapılan Çarpışmada Zayıf Verildiği	Casualty Inflicted in the Conflict Against Armenian Gangs Around Bayazıt	84
22	Kalas'tan Rusya'ya Giden Ermenilerin Gönüllü Olarak Rus Ordusu'na Katıldıkları	Armenians, Departing to Russia from Kalas, Voluntarily Joined the Russian Army	85
23	Hanık Çarpışmasından Sonra Ermeni Askerlerden Firar Edenler ve Düşmana Katılanlar Olduğu	Armenian Soldiers Escaped and Joined the Enemy After Hanık Conflict	86
24	Salmas Ermeni Komitesinden Van Ermeni Komitesine Mektup Getiren İki Casusun Yakalandığı	Two Spies Bringing Letter to the Armenian Committee of Van from the Armenian Committee of Salmas Were Captured	88
25	Van'da Bir Ermeni Ayaklanması İhtimaline Karşı Alınan Kararlar	Decisions Taken Against a Possible Armenian Uprising in Van	90
26	Edirne Murahhası Toryan Efendi'nin Bulgaristan Ermenilerini Osmanlı'ya Karşı Kışkırttığı	Edirne Bishop Toryan Efendi Provoking the Armenians of Bulgaria Against the Ottoman Government	92
27	Van'daki Ailelerin Bitlis'e Gönderilmeye Başlanacağı	Families in Van to Be Sent to Bitlis	93
28	Başkale'yi İşgal Eden Düşmanın Buradaki Ermenileri Silahlandığı	Enemies Occupied Başkale and Armed the Armenians There	94
29	Ermeni Gönüllülerinin Rusya Hükûmeti Tarafından Kafkasya'ya Sevkleri	Dispatch of Armenian Volunteers to the Caucasus by the Russian Government	95
30	Reşadiye ve Karçıkan Telgraf Hattının Ermeniler Tarafından Tahrip Edildiği	Destruction of Telegraph Line of Reşadiye and Karçıkan by Armenians	96
31	Saray'da Yağma ve Katliamda Bulunan Düşmana Ermenilerin Öncülük Ettikleri	Armenians Lead the Enemies Pillaging and Massacring in Saray	97
32	Ermeni Komitesi Tarafından Tahrip Edilen Reşadiye Telgraf Hattının Onarıldığı	Repair of Reşadiye Telegraph Line Destroyed by the Armenian Committee	98
33	Rusların Osmanlı Sınırlarına Saldırmaları Münasebetiyle Paris'teki Ermeni Kilisesi'nde Ayin Yapıldığı	A Religious Ceremony Conducted in the Armenian Church in Paris on the Occasion of the Attack Against the Ottoman Borders by Russians	99
34	Ermenilerin Reşadiye'de Karakol Kumandanını Katledip Telgraf Tellerini Kestikleri	Armenians Massacred the Commander of Guardhouse in Reşadiye and Cut the Telegraph Wires	101

35	Van'da Telgraf Hatlarını Keserek Karakol Kumandanını Şehit Eden Ermenilerin Yola Getirilmesi	Armenians, Who Cut the Telegraph Lines in Van and Killed the Commander of Guardhouse, to Be Chastened	102
36	Salmas Ermenileri ile Van Köylerinden Fırar Eden Ermenilerin Elli Beş Müslümanı Katlettikleri	Armenians Who Escaped from the Villages of Van and Armenians of Salmas Massacred 55 Muslims	103
37	Van'da Çıkan Olayların Genel Bir Ermeni İsyanının Başlangıcı Olduğu	Van Incidents Initiate an All-Out Armenian Uprising	104
38	Kalas'tan Rusya'nın Reni Limanı'na Gitmek Üzere Gemilere Binen Ermeni Gönüllülerin Sayısının Dört Yüze Ulaştığı	400 Armenian Volunteers Boarded the Ship from Kalas to Go to Reni Harbour of Russia	105
39	Gevaş'taki Olaylar Üzerine Bir Kaç Köyde Toplanan Ermenilere Nasihatle Bulunmak Üzere Mebusların Gönderildiği	Upon the Incidents in Gevaş Deputies Were Sent to Give Advice to Armenians Gathered in Several Villages	106
40	Gevaş ve Reşadiye Taraflarında Jandarmalarla Çatışmaya Giren Ermenilerin Takip Edildikleri	Pursuing Armenians Conflicted with the Gendarmes Around Gevaş and Reşadiye	107
41	Dört Yol İstasyon Müdürü'nün Kendi İsteğiyle Düşmana Esir Düştüğü	Director of Dört Yol Station Was Voluntarily Captured	108
42	Muş'ta Jandarmaları Katleden Ermenilerin İdam Edildiği	Armenians Who Massacred Gendarmes in Muş Were Executed	109
43	Van-Bitlis Telgraf Hattının Ermeni Saldırılarından Korunması	Protection of Van-Bitlis Telegraph Line Against Armenian Attacks	110
44	Gevaş ve Karçıkan'da Başlayan Ayaklanmanın Şatak ve Havasor'a Yayıldığı	Revolt in Gevaş and Karçıkan Spreaded Along Şatak And Havasor	111
45	Van'daki Ermeni Ayaklanmalarını Bastıramayan Vali Vekilinin Değiştirilmesi	Replacing Acting Governor Who Could Not Repress the Armenian Uprisings in Van	113
46	Pelli Karakol Kumandanı'nı Şehit Eden Ermenilerle Çıkan Çatışmada Beş-Altı Ermeni'nin Öldürüldüğü	Five or Six Armenians Were Killed in the Conflict with the Armenians Who Martyrized the Commander of Pelli Guardhouse	114
47	Şatak Telgraf Tellerinin Onarıldığı	Repair of Telegraph Wires in Şatak	116
48	Karçıkan'da Çatışmaya Girenlerin Muş Tarafından Gelen Komiteciler Olduğu	Conflicting People in Karçıkan Were Committee Members Coming from Muş	117
49	Salmas'taki Ermeni ve Nesturilerin Ruslarla Birlikte Silahlı Olarak Fırar Ettikleri	Armenians and Nestorians in Salmas Escaped As Armed with Russians	119
50	Pastırmacıyan'ın Rusya'ya Giderek Ermeni Gönüllülerle Buluştuğu	Departure of Pastırmacıyan to Russia to Meet with the Armenian Volunteers	120
51	Kazak Süvarileri ile Ermeni Çetelerinin Mezalimine Uğrayan Tavuskert, Şavşat ve Acara Ahalisinin Silah İsteddiği	Population of Tavuskert, Şavşat and Acara, Who Were Massacred by Kazakh Cavalries and Armenian Gangs, Demanded Weapon	121
52	Rum ve Ermenilerin Artvin Taraflarında Müslümanları Diri Diri Gömdükleri	Greeks and Armenians Buried Muslims Alive in the Vicinity of Artvin	122
53	Milletvekili Karakin Pastırmacıyan'ın Ermeni Gönüllüleriyle Kılınçgediği Çatışmasına Katıldığı	Deputy Karakin Pastırmacıyan, Together with Armenian Volunteers, Joined the Conflict in Kılınçgediği	123

54	Mamuretülaziz'de Ele Geçirilen Ermenice Bir Mektupta Rus İstilasını Arzu Eden Bir Takım İfadelerin Bulunduğu	Statements in an Armenian Letter, Found in Mamuretülaziz, Concerning the Desire for Russian Invasion	124
55	Van Mebusu Vramyan Tarafından Vilayete Alçakça Talepleri İçeren Bir Muhtıra Verildiği	Memorandum, Including Nefarious Demands, Given by Van Deputy Vramyan to the Governorship	125
56	Zeytun'da Jandarmalara Taş ve Silah Atıldığı Ayrıca Bir Jandarmanın Dövülerek Silahının Alındığı	Stones Were Thrown on Gendarmes in Zeytun and They Were Fired; One Gendarme Was Beaten and Disarmed	126
57	Hizan'a Bağlı Köylerde İsyancı Ermenilerle Çıkan Çatışmalarda Sekiz Jandarmanın Şehit Düştüğü	Eight Gendarmes Were Martyrized in the Conflict with Rebellious Armenians in the Villages Attached to Hizan	127
58	Van Mebusu Vramyan'ın Ermeni Milleti Adına Verdiği Muhtırası	Memorandum Given by Van Deputy Vramyan on Behalf of Armenian Nation	129
59	Develi'de Şifreli Fransızca, Rusça ve Ermenice Evrak ile Çok Sayıda Patlayıcı Madde ve Bomba Ele Geçirildiği	Seizure of the Ciphpered Documents in French, Russian and Armenian and a Great Number of Explosive Materials and Bombs in Develi	133
60	Gürün'de Asker Fırarisi Ermenilerin Çatışma Sonucu Yakalandıkları	Arrestment of Runaway Armenian Soldiers As a Result of the Conflict in Gürün	134
61	Bitlis'te Ermeni İsyancılara Şiddetle Karşılık Verildiği	Strong Counter Attack Against the Armenian Revolters in Bitlis	135
62	Muş'un İki Köyündeki Ermeni İsyancıların Ele Geçirildiği	Armenian Revolters Captured in Two Villages of Muş	137
63	Ermenilerin Bitlis ve Van'da İsyan İçin Havaların Düzelmesini Bekledikleri	Armenians Awaiting for Fine Weather to Revolt in Bitlis and Van	138
64	Dörtöyl Ermenilerinin Casusluk Faaliyetleri	Espionage Activities of the Armenians of Dörtöyl	139
65	Dörtöyl Ermenilerini Sevk Etmekte Olan Jandarmalara Ateş Açan Ermenilerin Ölü Olarak Ele Geçirildikleri	Armenians Who Opened Fire on the Gendarmes Dispatching the Armenians of Dörtöyl Were Captured Dead	140
66	Sekiz Askerin Şehit Olduğu Adilcevaz'ın Arin Köyünde İsyancı Üç Yüz Kadar Ermeniyle Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Conflicts with 300 Armenian Revolters in the Village of Arin of Adilcevaz Where 8 Soldiers Were Martyrized	141
67	Ermenilerin Her Tarafda Askerlere Saldırmasının Düşmanlarımızın Bir İhtilal Teşebbüsü Hazırlığında Olduğunu Gösterdiği	Attacks of Armenians Against Soldiers Everywhere As the Sign of Preparing for a Revolution Attempt by Our Enemies	143
68	Sivas'ın Pürk Köyünde Yirmi Ermeni Fırarisi Yakalanıp Çok Sayıda Silah Ele Geçirildiği	The Arrestment of 20 Armenian Fugitives and the Seizure of a Great Number of Weapons in the Village of Pürk in Sivas	144
69	Mamuretülaziz'de İsyan İçin Fırsat Kollayan Ermenilere Karşı Muş'ta Düzenli Bir Kuvvetin Bulundurulması	Holding a Regular Military Force in Muş Against Armenians Watching for an Opportunity to Revolt in Mamuretülaziz	145
70	Muş Arak Manastırındaki Ermenilerin Müfreze Kumandanı Ahmet Efendi ile Üç Jandarmayı Şehit Ettiği	Martyrization of the Commander of Battalion, Ahmet Efendi, and Three Gendarmes by Armenians in the Monastery of Arak in Muş	146

71	Sivas'ın Pürk Köyündeki Tahkikatta Bir İhtilal Hareketinin Ortaya Çıkarıldığı	A Revolution Movement Revealed After the Investigation Conducted in Pürk Village of Sivas	148
72	Dörtöyl Ermenilerinin Adana'ya Nakledilmelerinin Uygun Olacağı	Approval of the Resettlement of Dörtöyl Armenians in Adana	149
73	Düşman Gemisi Tarafından Sahile Çıkarılan Dörtöyllü Casus Agob'un Sorgulanması	Arrestment of Spy Agob, from Dörtöyl, Who Was Landed by an Enemy Ship	150
74	Ermenilerin Faaliyetlerini Arttırdıkları Yerlerde Her Olayın Etkili Vasıtalarla İmha Edilmesi	Elimination of All Incidents by Efficient Ways in Places Where Armenians Increased Their Activities	152
75	Ermenilerin Ruslar Adına Mümkün Olduğu Kadar Genel Bir İşyana Karar Verdikleri	Armenians Decided to Revolt As General As Possible on Behalf of Russians	153
76	Develi Ermenilerinin Prenslük Kurma Ümidinde Oldukları	Hope of Develi Armenians to Establish a Principality	154
77	Sivas'ın Pürk ve Müşekniz Köylerinde Çok Sayıda Silahın Ele Geçirildiği	Seizure of a Great Number of Weapons in Pürk and Müşekniz Villages of Sivas	155
78	Bitlis'te Ermeni Asi ve Firarileriyle Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Conflicts with the Armenian Rebels and Deserters in Bitlis	156
79	Jandarmadan Çalınan Silahların Firari Ermenilerin Teşkil Ettiği Çeteye Verildiğinin Anlaşıldığı	It Was Understood That the Weapons Stolen from the Gendarmerie Were Given to the Gang of Fugitive Armenians	158
80	Zeytun'da Büyük Bir Ayaklanma Çıkma İhtimali Olduğundan İki Bölük Asker Gönderilmesi	Dispatching Two Companies of Soldiers to Zeytun Against the Possibility of a Huge Uprising	159
81	Ermeni Firarilerinin Malatya Kürecik'te Alevi Kürtlerle Birleşerek Çete Oluşturdukları	Armenian Fugitives Set Up a Gang by Uniting with the Alewi Kurds in the Township of Kürecik of Malatya	160
82	Zeytun'da Çıkan Çatışmada Beş Jandarmanın Şehit Olduğu On İkisinden Haber Alınmadığı	Five Gendarmes Were Martyrized in the Conflict in Zeytun and Information Could Not Be Received About Twelve Gendarmes	161
83	Askerde Bulunan Ermenilerin Silahlı Hizmetlerde İstihdam Edilmemeleri	Not Employing the Armenians Who Serve in the Army on Armed Services	162
84	Zeytun'da Ermeni Eşkıyasının Bir Askeri Katledip İkisini Yaraladığı	Armenian Bandits Murdered One Soldier and Wounded Two Soldiers in Zeytun	163
85	Düşman Gemisine Beyaz Bayrak Sallayan Ermeni'nin Divan-ı Harbe Sevk Edildiği	Sending the Armenian Man, Who Waved White Flag to Enemy Ship, to the Court-Martial	164
86	Timar Nahiyesinde Yüz Elli Kişilik Ermeni Eşkıyasının Tahsildar ve Jandarmalara Ateş Açtığı	Armenian Bandits of 150 People Opened Fire on Tax Collectors and Gendarmes in Timar Township of Van	165
87	Timar Nahiyesi İrerin Köyünde Yüz Elli Kadar Firari Ermeni ile Jandarma Arasında Çatışma Çıktığı	Armed Conflict Between Nearly 150 Armenian Fugitives and Gendarmes in İrerin Village of Timar Township in Van	167
88	Zeytun Olayının Soruşturularak Sonucun Bildirilmesi	Investigating the Zeytun Event and Informing About the Results	168

89	Firari Ermenilerin Akçadağ'ın Kürecik Nahiyesinde Alevi Kürtlerle Birleşerek Çete Kurmakta Oldukları	Armenian Deserters Setting Up Gang in Kürecik Township of Akçadağ by Uniting with Alewi Kurds	169
90	Karahisar ve Suşehri'nde Düşman Saldırısını Kolaylaştırmak İçin İhtilal Bölgeleri Hazırlandığı	Preperation for Revolution Regions in Karahisar and Suşehri to Facilitate the Enemy Attacks	170
91	Kars ve Ardahan'da Ermenilerin Otuz Bin Müslüman Erkeği ile Müslüman Esirleri Katlettikleri	Massacre of 30.000 Muslim Men and Captives in Kars and Ardahan by Armenians	171
92	Zeytun'da Askeri Hazırlıklar Tamamlandığında Operasyona Başlanılacağı	Operation Would Start upon the Completion of Military Readiness in Zeytun	174
93	Sivas'taki Eylem Hazırlıklarının Taşnaksütyun Komitesi Tarafından Yapıldığının Anlaşıldığı	It Was Understood That the Action Preperation in Sivas Was Conducted by Dashnaksutyun Committee	175
94	Kürecik'te Beş Yüz Kişi Oldukları Tahmin Edilen Alevi Kürtlerle Asker Firarisi Ermenilerin Oluşturduğu Çetenin Kuşatıldığı	Surrounding the Gang Consisting of Alewi Kurds and Armenian Deserters, Estimated to Be 500, in Kürecik	176
95	Van'ın Poganis Köyünde Asilerle Çarpışma Olduğu	Combats with the Rebels in Poganis Village of Van	177
96	Zeytun'da İsyancı Ermenilere Müdahale İçin Hazırlıkların Tamamlandığı	Completion of Military Readiness for the Intervention in Armenian Rebels in Zeytun	178
97	"Ermenistan Hatırası" Adıyla Satılan Sigara Kağıtlarının Toplatıldığı	The Cigarette Papers Sold by the Name of "Memory of Armenia" Were Collected	179
98	Tekirdağ'da Ermenilerin Kiliseye Silah ve Mühimmat Yığdıkları	Armenians Stored Up Weapons and Ammunition in a Churh in Tekirdağ	180
99	Develi'deki Ermeni Kilisesi ve Okulunda Çok Sayıda Bomba Ele Geçirildiği	Seizure of a Large Number of Bombs in Armenian Church and School in Develi	181
100	Van'da Köşk Köyünü Ablukaya Alan Ermenilerle Müslümanlar Arasında Çıkan Çatışmanın Yatıştırıldığı	The Conflict Between the Armenians, Who Blockaded Köşk Village of Van, and the Muslims Was Appeased	182
101	Zeytun'daki Eşkıyaya Karşı Yapılan Taarruzda Binbaşı Süleyman Bey ile Beş Askerin Şehit Olduğu	Martyrization of Major Süleyman Bey and Five Soldiers During the Attack Against the Bandits in Zeytun	184
102	Zeytun'da Ermeni Eşkıyasının Sığınağı Olan Manastırın Ele Geçirildiği	Capture of the Monastery Which Was Used As the Shelter of Armenian Bandits in Zeytun	186
103	Zeytun'da Kasabaya Sığınanların Kontrolden Sonra Evlerine İade Edilmekte Oldukları	Return of the People, Who Took Shelter in the Town of Zeytun, to Their Homes After Their Control	187
104	Sivas'ın Pürk Köyü Civarındaki Ermeni Köylerinde Arama ve Kuvuşturmaların Devam Ettiği	Continuation of the Inquests and Prosecutions in Armenian Villages Around Pürk Village of Sivas	188
105	Zeytun Meselesine Karşı Daha Etkili Tedbirler Alınması Gerektiği	More Effective Measures Need to Be Taken Against the Zeytun Issue	189
106	İskenderun'da İngilizlere Casusluk Yapan Kişinin Divan-ı Harbe Sevki	Sending of the Man Who Spied for the British in İskenderun to the Court-Martial	190
107	Haçin ve Dörtöl'deki Ermenilerin Yerlerinden Kaldırılarak Başka Yerlerde İskânları	Relocating the Armenians in Haçin and Dörtöl to Other Places	191

108	Zeytun'daki Sakıncalı Kişilerin Aileleriyle Birlikte Uzaklaştırılmaları	Sending Away the Suspect People in Zeytun Together with Their Families	192
109	Zeytun Ermenilerinin Konya'ya Sevkleri	Dispatch of the Armenians in Zeytun to Konya	193
110	Sivas'ta Ermenilerde Bulunan Silahların Toplanmakta Olduğu	Seizure of the Weapons in the Hands of Armenians in Sivas	194
111	Suşehri'nde Ermeni Piskoposu Vağnak'ın Ermenilerin Silahlanmasını Tertip ve Teşvik Ettiği	Vağnak, Armenian Bishop in Süşehri, Organized and Encouraged the Armament of Armenians	195
112	Ermenilerin Sivas'ta Düşmanın Hareketini Kolaylaştırmak Gâyesiyle Gizli Bir Cemiyet Kurdukları	Creation of a Secret Community by Armenians for the Purpose of Facilitating Enemy Movements in Sivas	196
113	Zeytun'daki Tekke Ahalisiyle On Bir Köy Halkının Sürülmesi	Relocation of the Population of Tekke and of 11 Villages in Zeytun	197
114	Develi'de Ermeni Komitecilere Ait Silah, Mühimmat ve Fotoğraflar Ele Geçirilmesi	Seizure of Weapons, Ammunition and Photographs Belonging to the Armenian Committee Members in Develi	198
115	Şatak'taki Olayların Genel Bir Ermeni Kalkışmasının Başlangıcı Olduğu	Şatak Incidents As the Beginning of an All-Out Armenian Revolt	199
116	Rusları Kurtarıcı Olarak Gören Bütün Ermenilerin Elde Silah Fırsat Bekledikleri	All Armenians Who Considered the Russians As Their Rescuer Were Waiting for an Opportunity As Being Armed	201
117	Hafik'te Yapılan Aramalarda Çok Sayıda Silahın Ele Geçirildiği	A Great Number of Weapons Were Seized in the Searches in Hafik	203
118	Şatak ve Havasor'da Ermeni Eşkıyası ile Çatışmalar Çıktığı	Armed Conflicts Broke Out with the Armenian Bandits in Şatak and Havasor	204
119	Şatak'ta İsyançı Ermenilerin Yirmi Kadar Askerimizi Şehit Ettikleri	Nearly Twenty Soldiers Were Martyrized by the Armenian Rebels in Şatak	205
120	Van'ın Havasor Nahiyesindeki Çatışmaların Şiddetlendiği	Exacerbation of Conflicts in Havasor Township of Van	206
121	Sivas Valisi Muammer Bey'in Ermeniler Hakkındaki Görüşleri	Opinions of Muammer Bey, Sivas Governor, About Armenians	207
122	Gevaş, Şatak ve Havasor'da Ermeni İhtilalciler ile Müfrezelerimiz Arasında Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Conflicts Between the Armenian Revolutionaries and Our Platoons in Gevaş, Şatak and Havasor	208
123	Ermeni İsyanının İhtilale En Uygun Olan Van'da Başladığı	Armenian Revolt Started in Van, the Most Convenient Place for Revolution	209
124	Van Merkezi ile Havasor ve Gevaş'ta İhtilalcilerle Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Conflicts with Revolutionaries in Van City Center, Havasor and Gevaş	210
125	Erçek ve Gevaş'ta Ermeni İsyançılarla Şiddetli Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Severe Conflicts with Armenian Rebels in Erçek and Gevaş	211
126	Zeytun Ermenilerinin Büyük Kısımının Konya'ya Sevk Edildiği	Majority of Zeytun Armenians Dispatched to Konya	212
127	Sivas Tuzhisar'daki İsyançı Ermenilerin Teslim Olduğu	Surrender of the Armenian Rebels in Tuzhisar in Sivas	213

128	Van'daki Yüzlerce Ermeni İhtilalcinin Kaleyi Ele Geçirmek İçin Hücum Ettikleri	Attack by Hundreds of Armenian Revolutionaries in Van in Order to Capture the Fortress	214
129	Ermeni Komitelerinin Sivas'ta Otuz Bin Ermeni'yi Silahlandırdığı	Armament of 30.000 Armenians in Sivas by the Armenian Committees	215
130	Van Şehir Merkezi ile Muradiye, Timar ve Erçek Nahiyelerinde Asilerle Şiddetli Çarpışmaların Yaşandığı	Severe Combats with the Rebels in Van City Center and in the Townships of Muradiye, Timar and Erçek	217
131	Van Kalesi'ne Hücum İçin Siperler Oluşturan Yedi Yüz Kadar Ermeni İsyancıyla Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Conflicts with Nearly 700 Armenian Rebels Entrenching in Order to Attack the Van Fortress	218
132	Van'da İçeri ve Yukarı Şehirde Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Conflicts in the Inner and Upper Regions of the Province of Van	219
133	Devlet Aleyhinde Faaliyetlerde Bulunan Hınçak, Taşnak ve Benzeri Ermeni Komite Şubelerinin Kapatılması	Closure of the Branches of Armenian Committees Like Hindjak and Dashnak Which Acted Against the Ottoman State	220
134	Van-Saray Yolunu Kesen İsyancı Ermenilerin Tepelendiği	Armenian Rebels, Blocked the Van-Saray Road, Were Overpowered	222
135	Osmanlı Müfrezesinin Karkar Deresi'nde Yüz Kadar Ermeni Eşkiyasının Ateşine Maruz Kaldığı	Nearly 100 Armenian Bandits Opened Fire on the Ottoman Battalion in Karkar Stream	223
136	Osmanlı Ermenilerinin Gönüllü Olarak Rusya'ya Gittikleri	Ottoman Armenians Went to Russia Voluntarily	224
137	Samsun'da Hınçak ve Taşnak İleri Gelenleriyle, Şüpheli ve Muzır Takımından On Ermeni'nin Tutuklandığı	Arrestment of the Leading Members of the Hindjak and Dashnak Committees and of 10 Suspect and Harmful Armenians	225
138	Ermenilerin Konya Yerine Halep, Zor ve Urfa'ya Sevkleri	Dispatch of Armenians to Halep, Urfa and Zor Instead of Konya	226
139	Van'da Ermeni İsyancılara Cephane Yetersizliğinden Hücum Edilemediği	Armenian Rebels Could Not Be Attacked in Van Due to the Lack of Ammunition	228
140	Pervari Sınırında Müfrezelerimize Saldıran Asilerin Öldürüldüğü	The Rebels Attacked Our Battalions on Pervari Border Were Killed	229
141	Van'da Asilerle Çatışmaların Devam Ettiği, Yardım Gelmez İse Şehrin Düşebileceği	Ongoing Conflicts with Rebels in Van; If Assistance Not Provided, the City Might Be Invaded	230
142	Hınçak, Taşnak Komiteleri Merkez-i Umumisinin Silahlı Hareket İçin Tüm Şubelere Tebligat Gönderdiği	Headquarters of Hindjak and Dashnak Committees Gave Notice to All Branches for Armed Movement	231
143	Van ve Gevaş'ta Ermeni İsyancılarla Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Conflicts with the Rebels in Van and Gevaş	233
144	Kayseri Ermeni Mahallesinde Çok Sayıda Bomba ve Silahın Ele Geçirildiği	Seizure of a Great Number of Bombs and Weapons in the Armenian Neighborhood in Kayseri	234
145	Diyarbakır'daki Ermeni Köylerinde Çok Sayıda Silahın Ele Geçirildiği	Seizure of a Great Number of Weapons in Armenian Villages in Diyarbakır	235

146	Kayseri’de Çok Miktarda Savaş Silahı Ele Geçirildiği	Seizure of a Large Quantity of Warfare Weapons in Kayseri	236
147	Van Gölü Etrafındaki Ermenilerin Sürülmesi	Removal of Armenians Around the Lake Van	237
148	Çıkarılan Kanunla Ermenilerin Elleriindeki Silah ve Bombaların Alınması	Seizure of Weapons and Bombs Belonging to Armenians by the Enacted Law	238
149	İzmir ve Manisa’da Ermeni Komite Mensuplarının Evlerinde Arama Yapılarak Otuz Şüpheli Ermeni’nin Tutuklandığı	30 Armenian Suspects Were Arrested As a Result of Searches in the Houses of Armenian Committee Members in İzmir and Manisa	239
150	Van ve Şatak’ta Ermeni İhtilalcilerle Asker Arasında Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Conflicts Between Armenian Revolutionaries and Soldiers in Van and Şatak	240
151	Van Şehrinin Son Durumuyla İlgili Bilgi Verilmesi	Request of Information About the Current Situation in Van	241
152	Kayseri ve Develi’de Çok Sayıda Silahın Ele Geçirildiği	Seizure of a Large Number of Weapons in Kayseri and Develi	242
153	Boyacıyan Hamparsum’un Yakalanıp Gönderilmesi	Capture and Dispatch of Boyacıyan Hamparsum	243
154	Kayseri’de Bomba ve Tüfekler Ele Geçirildiği	Seizure of Bombs and Rifles in Kayseri	244
155	Van Merkezi Bağlar Tarafındaki Çatışmalarda On Dokuz Şehit Verildiği	Martyrization of 19 Soldiers in the Conflicts Around Bağlar in the Center of Van	245
156	Van ve Çevresi Ermeni İsyanındaki Son Durum	Current Situation of the Armenian Rebellion in Van and Around	246
157	Diyarbakır’da El Konulan Bombaların Van’a Gönderildiği	Dispatch of Bombs Seized in Diyarbakır to Van	249
158	Rus Ordusu’na Katılmak İsteyen İhtilalcilerle Asker Firarilerinin Ölü Olarak Ele Geçirildikleri	Revolutionaries and Fugitive Soldiers Who Wanted to Join the Russian Army Were Captured Dead	250
159	Van Havasor’da Ermeni Çetesiyle Çıkan Çatışmada Otuzunun İtlaf Edildiği	31 Members of an Armenian Gang Were Killed in the Conflict in Havasor Township of Van	251
160	Konya’ya Zeytun’dan Dört Bin Yirmi İki Nüfus Ermeni’nin Geldiği	Arrival of 4022 Armenians in Konya from Zeytun	252
161	Komite Mensubu Olan ve Sadakatsizlik Gösteren Ermeni Memurların Görevden Alınmaları	Armenian Officers, Who Showed Disloyalty and Were Committee Members, to Be Discharged	254
162	Bitlis’te Ermeni Çeteleriyle Çıkan Çatışmalar	Conflicts with Armenian Gangs in Bitlis	255
163	Van, Erzurum ve Bitlis Ermenilerinin Güneye Sevk Edilmesi	Dispatch of Armenians of Van, Erzurum and Bitlis Southward	256
164	Van, Erzurum ve Bitlis Ermenilerinin Güneye Sevk Edilmesi	Dispatch of Armenians of Van, Erzurum and Bitlis Southward	257
165	Zeytun Ermenileri’nin Çıkarılması	Displacement of Zeytun Armenians	258
166	Van ve Çevresinde Ermeni İhtilalcilerle Şiddetli Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Severe Conflicts with Armenian Revolutionaries in Van and Around	259
167	Van ve Çevresinde Ermeni Çeteleriyle Şiddetli Çatışmaların Devam Ettiği	Ongoing Severe Conflicts with Armenian Gangs in Van and Surroundings	260

168	Ermenilerin Dersim Kürtlerini İttifaka Davet Etmeleri	Proposal of Armenians to Ally with the Kurds of Dersim	261
169	Haçın ve Dört Yol'dan Çıkarılan Ermenilerin Miktarı ile Nerelere Gönderilecekleri	Number of Armenians Displaced from Haçın and Dört Yol and Their Resettlement Area	262
170	İhtilal Tertipçisi Neğyazaryan'ın Kayseri'ye Gönderilmesi	Dispatch of Neğyazaryan, the Revolution Organizer, to Kayseri	264
171	Muradiye'ye Giren Düşman Kuvvetlerinin Katliam Yaptıkları	Massacre by the Enemy Forces in Muradiye	265
172	Çarsancak Ermeni Murahhasası'nın Divan-ı Harbe Sevki	The Armenian Bishop of Çarsancak Was Brought Into the Court Martial	266
173	Erzurum Vilayetindeki Ermenilerin Sivas'a Gönderilmeye Başlatıldığı ve Van'ın Düşmesiyle Buradaki Müslümanların Bitlis'e Gittikleri	Armenians in Erzurum Province Started to Be Sent to Sivas and Muslims in Van Departed to Bitlis Due to the Fall of Van	267
174	Urfa'da Gözaltına Alınan Komitelere Mensup Ermenilerin Rakka'ya Gönderilmek Üzere Olduğu	Armenian Committee Members Detained in Urfa Were About to Be Sent to Rakka	269
175	Diyarbakır'da Çok Sayıda Silah Ele Geçirilerek İhtilal Hazırlığı Yapan Ermenilerin Tutuklandığı	Seizure of a Large Number of Weapons and the Arrestment of Armenians Preparing for Revolution in Diyarbakır	270
176	Erzurum'dan Çıkarılan Ermenilerin Urfa ve Musul'un Güneyi ile Zor Sancağına Gönderilmeleri	Dispatch of Armenians Displaced from Erzurum to Urfa, Southern Mosul and Zor District	271
177	İzmir'de Dava Vekili Parsih Gülbenkian'ın Evinde Yapılan Aramada Dinamit ve Bomba Kalıplarının Ele Geçirildiği	Seizure of Dynamites and Bomb Moulds in the House of Attorney Parsih Gülbenkian in İzmir	272
178	Diyarbakır'daki İsyan Hazırlıklarının Ortaya Çıkarıldığı	Revealing the Rebellion Preparations in Diyarbakır	273
179	Mamuretülaziz'de Komitecilerin Tutuklandığı, Çok Sayıda Silah ve Patlayıcı Madde Ele Geçirildiği	Arrestment of the Committee Members in Mamuretülaziz, Seizure of a Large Number of Weapons and Explosive Materials	275
180	Zeytun ve Dört Yol Ermenilerinin Sevki	Dispatch of Armenians of Zeytun and Dört Yol	276
181	Sevk Edilecek Ermeniler Hakkında Yapılacak Uygulamaya Dair Talimat	Instructions Regarding the Procedure to Be Implemented About the Dispatch of Armenians	277
182	Erzurum, Van ve Bitlis Ermenilerinin Musul, Zor ve Urfa'ya Yerleştirilmeleri	Settlement of Armenians of Erzurum, Van and Bitlis in Mosul, Zor and Urfa	278
183	Ermenilerin Nerelere Sevk Edilip İskân Edileceği ile Bu İşlerin Nasıl Yapılacağını Gösteren Talimat	Instructions Regarding Where and How the Armenians to Be Transferred and Settled	279
184	Gevaş, Adilcevaz ve Tatvan Çevresinde Ermeni Çeteleri ve Firari Aşiretlerle Yapılan Çatışmalar	Conflicts with Armenian Gangs and Fugitive Tribes Around Gevaş, Adilcevaz and Tatvan	281
185	Taşnak ve Hınçak Komitelerinin Tertipledikleri İsyan ve Fadiliyetlerle Bağımsız Ermenistan İçin Çalışmalarının Kesinleştiği	It Was Certain That Dashnak and Hindjak Committees Worked for an Independent Armenia by Organizing Rebellions and Activities	283
186	Gevaş'tan Bitlis'e Doğru İlerleyen Düşman ve Ermenilere Karşı Düzenli Askeri Bir Kuvvetin Yetiştirilmesi	Dispatch of a Regular Military Force Against Enemies and Armenians Moving Towards Bitlis from Gevaş	285

187	Çoğunluğu Ermenilerden Oluşan Düşman Kuvvetlerinin Gevaş ve Şatak'ı Ele Geçirdiği	Capture of Gevaş and Şatak by Enemy Forces, Mostly Consisting of Armenians	287
188	Diyarbakır'da Yakalanan İhtilalcilerden Suçlu Olanların Divan-ı Harbe Sevki	Criminals from Among the Revolutionaries, Captured in Diyarbakır, Were Brought Into the Court-Martial	288
189	Rus Hududuna Yakın Olması Dolayısıyla Erzurum'da Bulunan Ermenilerin Acilen Çıkarılması	Urgent Removal of Armenians Inhabiting in Erzurum Due to the Region's Proximity to the Russian Border	289
190	Sivas'ta Saldırı Hazırlığındaki Firarilerin Yakalandığı	Capture of Fugitives Preparing for Attack in Sivas	290
191	Meclisi Vükela'nın Ermenileri Sevk Kararı	Decision of the Council of Ministers Concerning the Dispatch of Armenians	291
192	Taşnak Komitesinin Sivas Elebaşlarından Mıgırdıç'ın Divriği'de Yakalandığı	Capture of Migirdiç, One of the Chiefs of the Sivas Branch of the Dashnak Committee, in Divriği	293
193	Suşehri Ermenilerinin Sevki	Dispatch of Suşehri Armenians	294
194	Suşehri Ermenilerinin Sevk Edilebileceği	Dispatch of Suşehri Armenians Was Approved	295
195	Karahisar Ermenilerinin İsyan Ettikleri	Rebellion of Karahisar Armenians	296
196	Karahisar'a Çevreden Gönderilen Kuvvetlerin Ulaştığı	Arrival of Forces in Karahisar from the Surroundings	297
197	Karahisar'da Mahallelerdeki İsyanın Bastırıldığı	Repression of the Uprising in the Neighbourhoods of Karahisar	298
198	Karahisar Kalesindeki Asilerin Kuşatıldığı	Rebels in Karahisar Castle Were Surrounded	299
199	Kaledekiler Dışında Karahisar Asilerinin Yola Getirildiği	Rebels of Karahisar, Except the Ones in the Castle, Were Chastened	300
200	Trabzon, Sivas, Diyarbakır ve Mamuretülaziz Vilayetlerindeki Ermenilerin De Zor ve Musul Havalisine Sevki	Dispatch of Armenians in the Provinces of Trabzon, Sivas, Diyarbakır and Mamuretülaziz to the Vicinity of Zor and Mosul	301
201	Karahisar Kalesi'ndeki Ermeni Asilerden İki Yüzünün Silahlı Olduğu	200 of Armenian Rebels in Karahisar Castle Were Armed	302
202	Üçüncü Ordunun Diyarbakır, Harput, Sivas ve Trabzon Ermenilerinin Sevkini İsteddiği	The Third Army Requested the Dispatch of Armenians in Diyarbakır, Harput, Sivas and Trabzon	303
203	Trabzon, Mamuretülaziz, Sivas, Diyarbakır ve Canik Ermenilerinin Sevki Emri	Instruction for the Dispatch of Armenians in Trabzon, Mamuretülaziz, Sivas, Diyarbakır and Canik	304
204	Savaş Başlarında Ermenilerin Hazırlık ve İsyanları Hakkında Üçüncü Ordu Tarafından Hazırlanan Rapor	War Report by the Third Army About Preparations and Rebellions of Armenians at the Beginning of War	305
	İndeks	Index	315
	II. BÖLÜM: BELGE GÖRÜNTÜLERİ	PART II: DOCUMENT IMAGES	327

GİRİŞ

1 Kasım 1914 sabahı Rus Kafkas Ordusu, Erzurum ve Van'ın doğusundan Türk sınırlarını geçerek savaşı bilfiil başlatmış oldu. Oltu-Narman istikametinde ilerleyen Rus müfrezesinde bir Ermeni taburu bulunurken Doğubayazıt doğrultusunda ilerleyen Erivan müfrezesini takiben Ermeni çeteleri de Musun Geçidi'nden geçerek Diyadin doğrultusunda ilerlemeye başlamışlardı.

Savaşın başlamasıyla birlikte Ermenilerin, içine girilen savaş ortamından yararlanarak, uzun bir süredir düşünö kurdukları bağımsız bir Ermenistan devleti kurmak yolunda Doğuda Ruslarla Güneyde İngiliz ve Fransızlarla işbirliği yaparak cephe gerisinde Osmanlı ordusunu zor duruma düşürmek, düşmana casusluk ve öncülük etmek gibi faaliyetlere giriştikleri görülür.

30 Mayıs 1915 tarihinde Osmanlı Bakanlar Kurulu'nun (Meclis-i Vükela) "Ermenilerin, savaş harekât alanlarından uzaklaştırılarak Mosul, Zor, Halep ve Suriye'nin bazı bölgelerine sevkleri"ni kararlaştırmısına kadar geçen yaklaşık yedi aylık süreçte Osmanlı Ermenilerinin topluca tehcir edilmeleri kararı alınmasına yol açan bu olaylar zinciri yeterince işlenememiş bir konu olarak kalmıştır. Bugüne kadar tespit edilebilen belgelerin sınırlı sayıda oluşu konu üzerinde fazla durulamamasının en önemli nedenlerinden birisidir.

Bu konuda sıkça dile getirilen husus; "*ortada hiç bir geçerli neden yok iken masum Ermenilerin durduk yerde sırf önceden tasarlanmış bir soykırım planı çerçevesinde yerlerinden yurtlarından edildikleri*" şeklinde devamlı işlenmektedir. Buna göre Van İsyanı yerel ve basit bir olaydan ibarettir ve süreç içerisinde bütün Ermenilerin tehcir edilmesine dayanak teşkil edecek kadar büyütülecek yönü yoktur.

Halbuki aşağıda belgelerin tanıklıklarında da göreceğimiz gibi sorun Osmanlı Devleti'nce sadece Van'ı kapsayan basit bir isyan girişimi olarak algılanmamıştı. İsyan girişimleri; Doğu Cephesinde Ruslar ile savaşan ordumuzun destek hizmetlerini sekteye uğratmak ve ilerleyen Rus ordularına gerek bizzat asker olarak gerekse rehberlik hizmeti vererek katkı sağlamak yoluyla

INTRODUCTION

Russian Caucasus Army had actually started the war in the morning of November 1, 1914 by passing through the Turkish boundaries from the east of Erzurum and Van. As there was an Armenian battalion inside the Russian troop advancing in the direction of Oltu-Narman, Armenian gangs had also began to move towards Diyadin by passing the Musun passageway, just after the Yerevan troop advancing in the direction of Doğubayazıt.

It was seen with the outbreak of the war that Armenians, by taking advantage of the war environment and collaborating with the Russians in the east and with the British and French in the south, attempted actions like damaging the rear lines of the Ottoman army, spying for the enemies and guiding them in order to establish an independent Armenian state which they dreamed about for a long time.

This chain of events which occurred in the course of time of nearly seven months forced the Ottoman Council of Ministers to take the decision of relocation of the Ottoman Armenians en masse on May 30, 1915. These events which caused the decision to "remove the Armenians out of the war zone and to dispatch them to Mosul, Zor, Aleppo and some parts of Syria" remained as an insufficiently discussed subject. One of the most important reasons for not being able to dwell on this issue is that the number of documents determined till now was limited.

This issue is continuously raised as follows: "*Innocent Armenians were merely deterritorialized without valid reason within the framework of a premeditated plan of genocide.*" According to this view, Van revolt was a local and simple event and it has no aspect to constitute a basis for the relocation of all Armenians within the process.

However, as evidenced by the following documents, this issue was not perceived by the Ottoman Empire as a simple rebellion attempt including only Van. Rebellion attempts were considered as the implementation of a detailed plan for the establishment of an independent

ileride bu topraklarda kurulacak bağımsız bir Ermenistan için ayrıntılı olarak tasarlanmış bir planın uygulamaya konulması olarak görülmüştür.

Ermenilerin bu konudaki emel ve gayeleri doğrultusunda örgütlenmeleri 1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra alenileşmiş, Batı'nın ve özellikle Rusların teşvik ve kışkırtmalarıyla 1894-1896 yıllarında bütün Osmanlı topraklarına yayılan genel bir isyan denemesi zorlukla bastırılabilmişti. Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit'e "Kızıl Sultan" lakabının verilmesi bu olayları sert bir şekilde bastırmasından sonradır. Batı kamuoyunda Osmanlı'nın yaptığı en ufak bir isyan bastırma girişiminin bile katliam olarak sunulması ve Türklerin imajının vahşi ve kan dökücü şeklinde yansıtılması Ermeni olaylarının başlamasından daha öncelere dayanır. 1878 Rus Savaşı'ndan önce de Türkler masum Bulgarları katleden vahşi doğulular olarak lanse ediliyordu.

Osmanlı'nın son yüzyılına kabus gibi çöken Düvel-i Muazzamanın Osmanlı topraklarını paylaşma taktiği hep aynı olmuştu. Koparılmak istenen topraklarda yaşayan azınlıkları teşvik ederek isyana sürüklemek ve arkasından isyanı bastırmak isteyen Osmanlı Devleti'ni masum insanları katlediyor yaygarasıyla ürküterek isyanın başarıya ulaşmasını sağlamak.

Osmanlı Ermenileri üzerinde de aynı oyun oynanmış, 1878'den sonra devamlı suretle ve çeşitli şekillerde isyanları teşvik edilmiş ve kuracakları bir devletin destekleyicisi olunacağı mesajı verilmiştir. Nitekim her isyan girişiminden sonra Batı'nın müdahalesi gecikmemiş, Ermenilerin zulüm gördükleri ve bir takım haklardan mahrum kaldıkları ileri sürülerek bir düzine ıslahat yapılması yolunda baskılar giderek artmıştır.

Nitekim bu baskılar sonucunda 8 Şubat 1914 tarihinde diğer beş devleti de temsil eden Rusya ile bir anlaşma imzalanarak vilayet-i şarkiye tatbik olunacak ıslahat esasları konusunda zorunlu bir mutabakat sağlanmıştı. Özerk bir bölge haline getirilen doğu vilayetleri iki kısma ayrılmış, 25 Mayıs 1914'te de bu iki kısmın en üst düzey yetkilileri olarak görev yapacak iki genel müfettiş: Norveçli Hoff ve Hollandalı Westenek ile sözleşme imzalanmıştı. Bunun gerçekleşmesiyle Anadolu'nun yarısında Osmanlı Devleti'ne zayıf bir şekilde bağlı bir Ermenistan oluşturu-

Armenia in this territory in the future by means of disrupting the supporting services of our army at war with the Russians on the Eastern Front and of contributing to the advancing Russian armies both by servicing them directly as soldiers and by providing them with guidance.

The organization of the Armenians in accordance with their ambitions and goals on this issue became known after the Ottoman-Russian War of 1878. An all-out rebellion attempt which spreaded to the whole Ottoman lands between 1894-1896 with the encouragement and incitement of the West and particularly of the Russians was barely repressed. It was after Ottoman Sultan Abdul Hamid II harshly repressed these events that he was nicknamed as "Red Sultan". The reflection of even the slightest attempts of the Ottomans to suppress a rebellion as a massacre and of the Turkish image as brutal and bloodthirsty in Western public opinion goes back before the beginning of the Armenian events. Even before the Russian War of 1878, Turks were being represented as brutal easterners murdering the innocent Bulgarians.

Great Powers which became a nightmare for the Ottomans in its last century used all the time the same tactics to share the Ottoman lands: to encourage the minorities, who live on the lands desired to be divided, to revolt; and then to achieve the revolt by disquieting the Ottoman Empire, while it was trying to suppress the revolt, with the fuss that it massacres the innocent people.

The same game was also played on Ottoman Armenians. They were consistently encouraged to revolt in various ways after 1878 and they were given the message of support for their state to be established. Thus, the West was not delayed to interfere after each revolt attempt. The pressure on the Ottoman Government gradually increased to make a number of reforms by asserting that the Armenians were persecuted and deprived of certain rights.

Hence, these pressures resulted with an agreement that was signed on February 8, 1914 with Russia representing the other five states. Thus it was compulsorily agreed on the principles of reform to be applied for the Eastern provinces.

luyordu. Fakat I. Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine müfettişler görevlerine başlayamadılar. Osmanlı Devleti de 31 Aralık 1914'te ıslahat işlerini askıya alarak müfettişlerin görevlerine son verdiğini duyurdu. ıslahat meselesinin geldiği son aşamanın Devlet'in Ermenilere bakış açısını değiştiren çok önemli bir dönüm noktası olarak hafızalarda hep yer aldığı I. Dünya Savaşı sırasında bölge valilerinden gelen şifreli telgraflarda fark edilecektir.

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte özellikle Doğu Anadolu ve Doğu Akdeniz Bölgesi'nde düşman kuvvetleriyle çatışmaların olduğu ya da düşmanın stratejik olarak saldırı hazırlığı yaptığı yerlerde Ermeni komitelerinin isyan girişimleri dikkat çekicidir. İtilaf Devletleri tarafından savaşın kazanılması halinde Osmanlı topraklarında kendilerine bağımsız bir Ermenistan devleti kurdurulacağı vadedinde bulunan Ermeniler Osmanlı Ordusunun cepheye ulaşım yolları üzerindeki bölgelerde terörist faaliyetlerde bulunmuşlardır. İlk yaptıkları şey de cephe gerisinden Devlet'in iletişim ağını sabote ederek savaş muntakaları ile İstanbul'un bağlantısını kesme olmuştur.

Ermeni komitelerinin Sarıkamış Harekati başlar başlamaz hareket bölgesine yakın yerlerde halkı isyana teşvik etmesi neticesinde bir çok isyanlar baş göstermiş, arkasından Çanakkale'ye İtilaf Devletleri kuvvetlerinin saldırısına ise Doğu Anadolu'dan Akdeniz'e kadar Ermenilerin yoğun olduğu bölgelerde yeni bir isyan dalgası eşlik etmiştir. Osmanlı Ordusu zaten yetersiz kuvvetleriyle bir yandan düşmanla savaşırken, diğer yandan cepheye savaşan kuvvetlerinden bir kısmını ayırarak isyanları bastırmaya çalışmıştır.

Bütün bunlarla birlikte askerlik çağına gelmiş ya da askerde bulunan Ermenilerin firar ederek Doğu'da Rus ordularına gönüllü alaylar şeklinde katılmaları ve onlara rehberlik ve öncülük etmeleri, müteakiben bu alayların düşmanın ilk saldırılarda ele geçirdiği Osmanlı topraklarındaki sivil Müslüman ahaliyi acımasızca katletmeleri Devlet'i bir tedbir almak gerektiği kanaatine itmiştir.

Bu olağanüstü şartlarda çok acil bir tedbir olarak; Ermeni ahali öncelikle cepheye yakın yerlerden başlanılmak üzere yerlerinden çıkarıla-

Eastern provinces were turned into an autonomous region and divided into two parts. Besides, a contract was signed on May 25, 1914 with two general inspectors, Norwegian Hoff and Dutch Westenek, to be charged as the highest authorities of these two parts. Consequently, an Armenia, which would cover the half of the Anatolian lands and be slightly attached to the Ottoman Empire, would be formed. However, inspectors could not inaugurate upon the outbreak of World War I. Then Ottoman Empire announced on December 31, 1914 that it suspended the reform process and discharged the inspectors. It is realized from the ciphered telegrams by the governors of the region during the World War I that the last phase of the reform issue was imprinted on the memories as a crucial turning point which differed the State's perspectives towards Armenians.

Rebellion attempts of the Armenian committees, seen after the involvement of the Ottoman Empire in the World War I, are considerable. These include attempts occurred especially in combat areas or where enemies made strategic preparations for attacks in the regions of Eastern Anatolia and Eastern Mediterranean. Allied Powers promised Armenians for the establishment of an independent Armenian state in the Ottoman lands if they win the war and Armenians then carried out terrorist activities on supply roads of the Ottoman Army to the fronts. In this regard the first thing they did was to sabotage the communications network of the State behind the front and to cut off the connection between the battlefields and İstanbul.

Immediately after the Sarıkamış Operation, a lot of revolts broke out as a result of the Armenian committees' encouragement of the people in close regions to the operation zone. Then, Dardanelles attack of Allied Forces was followed by a new wave of rebellions in the regions, stretching from Eastern Anatolia to the Mediterranean, where Armenians settled intensively. While the Ottoman Army was fighting against the enemy with its insufficient forces, it was also striving to repress the revolts by using some of its forces in the fronts.

Besides, the Ottoman Government needed to take measures as a result of the following

rak o sıralarda savaş durumu bulunmayan ülkenin güney taraflarına sevk edilmiştir.

SAVAŞIN BAŞLARINDA ERMENİ HAREKETLİLİĞİ

28 Temmuz 1914'te başlayan I. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında Erzurum'da bir kongre tertipleyen Taşnakların aldıkları gizli kararlardan Devlet'in hemen haberi olmuştu. 18 Eylül'de Bitlis Valiliği: "Ermeni düşünürlerinin; Osmanlı Devleti'nin de savaşa girmesi halinde Osmanlı Ordusu'ndaki Ermenilerin silahlarıyla beraber düşman tarafına geçmesi, ordumuzun ilerlemesi durumunda Devlet'e itaate devam edilmesi, eğer ordumuz geri çekilecek olursa silahlanarak çeteler kurulup birliklerimizin geçişini ve birbiriyle bağlantı kurmalarını güçleştirme kararı alarak bunu Erzurum ile Muş arasındaki Ermeni köylerine tebliğ ve telkin ettikleri" şeklindeki istihbarat bilgisini aktarmıştı.¹ Bunun üzerine Dahiliye Nezareti Van, Bitlis, Mamuretülaziz, Adana, Diyarbakır ve Sivas vilayetlerinden; Ermeniler hakkında alınan bu istihbaratın dikkat çekici ve önemli görüldüğünden oralarca da tahkikat yapılmasını, Ordu ile müzakere edilerek aynı yolda hareket edilmesini ve alınan tedbirlerle ilgili de malumat verilmesini istemişti.²

Rusların, Kafkasya'da Ermeni ve Ruslardan çete oluşturmaya başlamaları ve hatta Osmanlı topraklarındaki Ermeniler arasında da çete oluşturarak savaş çıkması halinde faaliyete başlayacakları da 4 Ekim tarihli bir bilgi olarak kayıtlara geçmişti.³ 9 Ekim'de Erzurum ve sınırı yakın kazalardaki Ermenilerden birçoğu ile bazı asker firarilerinin Rusya'ya kaçarak çetelere yazıldıkları anlaşıldığından bunun engellenmesi için bizim taraftan hiçbir kimsenin sınırdan Rusya'ya geçmesine müsaade edilmemesi için gerekli tedbirlerin alınması istendi.⁴ 17 Ekim tarihli bir bilgiye göre Taşnak çete reislerinden olup iki yüz Ermeni nefer ile Salmas'a gelmiş olan Samson 1000'den fazla Ermeni toplamıştı.⁵

29 Ekim'de Bitlis Valiliğinden gelen bilgiye göre Sason yolunda üç jandarmanın kafa-

facts: Armenians, who have reached the draft age or currently performing their military service, deserted and joined the Russian armies in the east as volunteer regiments; they guided and leaded them. Followingly, these regiments had mercilessly massacred the civilian Muslim population in the Ottoman lands that were captured by the enemy during the first attacks.

It became an immediate measure, under these extraordinary circumstances, to remove the Armenian community firstly from places close to the front and to dispatch them to the southern parts, out of the war zone at that time.

ARMENIAN ACTIVITIES AT THE BEGINNING OF THE WAR

The Ottoman Government was informed about the secret decisions taken by the Dashnaks who organized a congress in Erzurum, immediately after the World War I started on July 28, 1914. On September 18th, Bitlis Governorship forwarded the following intelligence: "Armenian intellectuals agreed on the issues that; Armenians in the Ottoman army would take the enemy's side with their weapons in case the Ottoman Empire enters the war; they would stay obedient to the state, if the Ottoman Army advances forward; they would be armed and set up gangs to obstruct the transition and communication of our corps, if the Army withdraws. Armenian villages between Erzurum and Muş were announced and commanded about these decisions."¹ Based on the importance and significance of the received intelligence about Armenians, the Ministry of the Interior ordered the provinces of Van, Bitlis, Mamuretülaziz, Adana, Diyarbakır and Sivas to conduct an investigation in their respective regions as well, to act in the way with the army by negotiating with them and to give information to the Ministry about the taken measures.²

It was recorded as an information dated 4 October that the Russians started to set up gangs from Armenians and Russians in the Caucasus, and even from the Armenians in Ottoman lands; that they are to go into action if war breaks out.³ It was informed on October 9th that some runaway soldiers and many Armenians in Erzurum and its closer districts to border escaped to Russia and joined gangs; necessary cautions were asked to be

1 DH.ŞFR, 441/33, DH.ŞFR, 442/36.

2 DH.ŞFR, 45/115.

3 DH.ŞFR, 443/26.

4 DH.EUM.2.Şb, 68/24-2.

5 DH.ŞFR, 444/107.

larını baltayla kırarak, gözlerini oyarak, burun ve kulaklarını keserek feci şekilde öldürüp şehit eden yirmi bir Ermeni'den bir kısmı yakalanarak Muş'a getirilmiş, caniler Divan-ı Harbe verilmişti. Vali Mustafa Bey Komitenin, Hükûmetin takınacağı tavrı ve alacağı önlemleri görmek ve ona göre meseleyi genelleştirmek istediğinde şüphe olmadığını söylüyordu.⁶

1 Kasım'da asker kaçağı birçok Ermeni'nin çetelere katılmak üzere Rusya'ya firar etmekte olduğu, bu konuda sınır müfrezelerinin dikkatli davranarak bu gibi kişilerin sınırı geçmelerine engel olunması Bayazıt Mutasarrıflığından bildirilmiş, durum Üçüncü Ordu Kumandanlığına da yazılmıştı.⁷

OSMANLI DEVLETİ I. DÜNYA SAVAŞI'NDA

Osmanlı Devleti'nin savaşa girmiş olması nedeniyle Erzurum'daki Rus konsoloslarıyla konsolosluk memurlarının ve çete kuracağı düşünülen Ermenilerin Konya'ya gönderilmelerine Üçüncü Ordu Kumandanlığınca lüzum gösterilmesi üzerine Rus konsolosu ile memurlar 1 Kasım'da yola çıkarılmış, Ermeniler hakkında da yapılan inceleme sonucuna göre gereğinin yapılacağı Erzurum Valiliğinden bildirilmişti.⁸

Sınır vilayetlerimizde alınan tedbirlerin Ermenilerin şevkini kırmakta olduğu, şu andaki politikalarına devam edip edilmemesi hakkında aralarında ihtilafa düştükleri, bir karar vermek için Antranik'in başkanlığında Azerbaycan ve Kafkasya'dan gelen temsilcilerle toplanma kararı aldıkları Tiflis Başşehbenderliğinden bildirilirken⁹ Erzurum Valiliğine atanan Tahsin Bey meşakkatli bir yolculuktan sonra Erzurum'a ulaşmıştı. Yollarda sınır köylerinden gelen muhacir kabilelerine rastlamış, Rus öncü müfrezeleri arasında Ermeni çetelerinin bulunduğunu, Velibaba Boğazı'nda yolu kesen Ermeni çetesinin telgraf hatlarını tahrip ettiğini 5 Kasım'da haber vermişti.¹⁰

Van Valisi Cevdet Bey ise 6 Kasım'da İran ve Kafkasya'da Ruslarla beraber bulunan Ermeni

taken in order to prevent these incidents and allow no one to cross the border from our side to go to Russia.⁴ According to the information dated 17 October, Samson, a chief of the Dashnak gangs, came to Salmas with 200 Armenian brigands and collected more than 1000 Armenians.⁵

It was informed by the Governorship of Bitlis on October 29th that Armenians tragically killed three gendarmes by breaking with ax their heads off, putting their eyes out and cutting their noses and ears off. From these 21 Armenians some were captured, sent to Muş and these felons were brought into the Court-Martial. Governor Mustafa Bey stated that there was no doubt that the committee aimed to see the attitude of the Government and its measures to be taken, and to generalize the issue accordingly.⁶

It was notified by the District Governorship (mutasarrıflık) of Bayazıt on November 1st that many Armenian deserters were escaping to Russia to join the gangs, the border corps must be alerted to prevent such kind of people from crossing the border. The issue was also reported to the Commandership of the Third Army.⁷

OTTOMAN EMPIRE IN THE WORLD WAR I

Commandership of the Third Army, as the Ottoman Empire entered the war, considered it necessary to send the Russian consuls, consulate officers and the Armenians who were suspected to set up gangs to Konya. So they departed on November 1st. It was notified from the Governorship of Erzurum that further actions would be taken according to the results of enquiry on the Armenians as well.⁸

As it was reported by the Consulate General of Tbilisi that Armenians were demotivated by the measures taken in the border provinces; they did not agree on the continuity of their policy; and they decided to gather with the representatives from Azerbaijan and Caucasia under the presidency of Antranik⁹. In the meantime Tahsin Bey who was appointed as the Erzurum Governor, arrived in Erzurum after a grueling journey. He run across on the roads migrant groups coming from border villages and he informed on November 5th that there appeared

6 DHEUM.2.Şb, 2/48-3.

7 DH.ŞFR, 445/128.

8 DH.ŞFR, 446/27.

9 ATASE, BDH, 520.2024.3.

10 DH.ŞFR, 446/111.

çetelerinin Ruslara öncü birlik görevi yapmalarının Ermenilerin genel bir ayaklanmasına işaret ettiğini, bu durumun Müslüman ahalinin de kendilerini koruyabilmeleri için silahlandırılmasını gerektirdiğinden milis kuvvetlerinin kurulmaya başlandığını bildirdi.¹¹ 11 Kasım'da da Başkale taraflarında Rusların saldırısından halkın endişe içinde olduğu, Van'daki Ermenilerin şimdilik sükuneti koruduklarını, Ermeni ileri gelenleriyle yapılan görüşmede Van'da meydana gelebilecek en küçük bir olayın bütün Anadolu'daki Ermenilerin hayatını olumsuz etkileyeceğinin uygun bir dille anlatıldığını, kendilerinin de bu endişeyi paylaştıklarını aktardı.¹²

Aşiret kaymakamlarından Abdürrezzak ve Abagalı Mustafa Bey'in Rusların kendilerine ve Ermenilere beylik verecekleri ve vergilerden muaf tutacakları vaadiyle üç dört yüz kişi ile hududu geçerek kendilerine tabi olmayanlara baskı yapmaya başlamaları nedeniyle üzerlerine sevk olunan bir tabur asker bunları bozguna uğratmıştı. Köyüne diktiği Rus bayrağı da alınmıştı. Kürtleri kandırarak emellerine ulaşamayan bu ikisinin Bayazıt'ı işgal eden Ermeni çeteleriyle ittifak ederek yeniden saldırılara başladığı 15 Kasım'da Van Valisi Cevdet Bey tarafından bildirildi.¹³

16 Kasım'da Erzurum Valisi Tahsin Bey, Köprüköy havalisindeki muharebede düşmanın firar ettiğini ve birçok ganimet ele geçirildiğini, bu mıntıkadaki Ermeni köylerinin Ruslarla beraber firar ettiklerini, Rusların bunların Kafkasya'da heyecana sebep olacaklarını düşünerek içeriye girmelerine müsaade etmediklerini ilettiler. Tahsin Bey'e göre artık Ermeniler hakkında kesin bir karar ve talimat verilmesi zamanı gelmişti.¹⁴ Hariciye Nezaretinden Dahiliye Nezaretine gelen 17 Kasım tarihli yazıda belirtildiğine göre son günlerde Kalas taraflarındaki Rus konsolosları Osmanlı uyruklu Ermenilere pasaport vererek Rusya'ya gitmeleri için kolaylık göstermekteydiler ve gidenlerden bir çoğu da gönüllü olarak Rus Ordusu'na katılmaktaydılar.¹⁵

28 Kasım'da Van vilayeti hududundaki askeri hareketlilikler devam etmekteydi. Van Er-

menian gangs among the Russian advance guards; an Armenian gang blocking the Velibaba Passage destroyed the telegraph lines.¹⁰

Van Governor Cevdet Bey reported on November 6th that service of Armenian gangs being with the Russians in the Caucasus and Iran as the scouts of Russians indicated an all-out Armenian uprising and Muslim population started to set up militia forces as this situation required them to be armed to defend themselves.¹¹ In addition, he remarked on November 11th that people were concerned about the Russian attacks in Başkale and around, Armenians of Van were silent, during the meeting with the Armenian notables it was properly expressed that the least incident to be occurred in Van would affect Armenians' lives negatively in whole Anatolia and they shared the same concern, as well.¹²

Abdürrezzak Bey and Abagalı Mustafa Bey, two of the tribe sub-governors (kaimakam), had collected 300-400 people by using Russians' promise that Kurds and Armenians are to have beylics and to be exempted from tax. Two beys and accompanying people crossed the border and started to oppress the ones not obeying them. Upon this, a battalion was dispatched over them and they were defeated. The Russian flag they planted in their village was also seized. It was notified by the Van Governor Cevdet Bey on November 15th that as they failed to deceive the Kurds and achieve their goals with this plan they began to reattack by allying with the Armenian gangs which occupied Bayazıt.¹³

Erzurum Governor Tahsin Bey informed on November 16th that the enemies escaped from the battle in the vicinity of Köprüköy and many spoils were seized; Armenian peasants in this region escaped with Russians; they were not allowed by the Russians to enter the inner parts in consideration of causing a stir in the Caucasus. According to Tahsin Bey, it was now time to resolve and to give instructions about Armenians.¹⁴ As it was stated in the letter, dated 17 November, from the Ministry of Foreign Affairs to the Ministry of the Interior that recently Russian consuls around Kalas assisted Ottoman Armenians departing to Russia by giving them passports and most of them voluntarily joined the Russian Army.¹⁵

11 DH.ŞFR, 456/97.

12 DH.ŞFR, 457/32.

13 DH.ŞFR, 448/13.

14 DH.ŞFR, 448/75.

15 DH.EUM.5.Şb, 3/51.

menileri şimdilik sükuneti korumaktaydılar. Salmas'taki bütün Ermeniler Ruslarla beraber harp etmekte idiler, Talori ayaklanmasını organize eden Antranik sınırdaki çetelere kumanda ediyordu. Hanik çarpışmasından sonra Ermeni askerlerden firar ve düşmana katılanlar olmuştu. Komite reisleri, Ermenilere vakti gelinceye kadar hiç bir hadiseye meydan verilmemesi hakkında gizlice tavsiyede bulunmaktaydılar.¹⁶ Bir gün sonra Başkale sınırında Salmas Ermeni komite reislerinden Van Ermeni Komitesine mektup getiren iki casus üzerlerindeki evrak ile birlikte yakalandı. Salmas Ermenileri Makü tarafından yapacakları taarruza Van'daki Ermenilerin de desteğini sağlamak istiyorlardı.¹⁷

Bütün bu gelişmeler karşısında Erzurum Valisi Tahsin Bey 31 Kasım'da İran sınırındaki askeri müdafaa hatlarında başarı sağlanamaması durumunda Van'ın etnik yapısı itibarıyla kendisine mahsus siyasi önemini dikkate alan Merkez-i Umuminin bir Ermeni ihtilalinin önüne geçmek için aldığı ve Van ile Bitlis vilayetlerine tebliğ ettiği kararları Dahiliye Nezaretine de bildirdi. Buna göre bu iki vilayet merkezi ve bağlı yerlerde ihtilale ön ayak olacak veya Müslümanlara tasallut edebilecek Ermeniler şimdiden tevkif edilerek Bitlis'e gönderileceklerdi. Milis efradı arttırılacak, jandarma kıtalarındaki Ermeni efradın ellerindeki silahlar alınarak milis teşkilatına tahsis edilecekti. Bitlis-Van yolu ve bu güzergah-taki telgraf hatları daimi surette emniyet altında bulundurulacaktı. Van vilayetinin düşmesinin Devlet'in bünyesinde açacağı yara pek ehemmiyetli olduğundan Musul'dan hareket ettiği bildirilen kuvvetlerin Tebriz ve Rumiye üzerine yürüyerek Rusların geri çekilme hattını tehdit etmek suretiyle Van'ın tehlikeden kurtarılması imkanı bulunduğu da Orduya yazılmıştı.¹⁸

1 Aralık'ta Van Vali Vekili Cevdet Bey Ermeni ileri gelenleri ile yaptığı görüşmede Ermenilerle Müslümanlar arasında meydana gelecek bir hadisenin Osmanlı topraklarındaki bütün Ermenileri etkileyeceğini söylediğini aktarmıştı. Düşmanın ilerleyişi sürmekteydi, jandarmanın uzun müddet dayanamayacağı anlaşıldığından Müslüman ailelerin Bitlis'e gönderilmeye baş-

On November 28th, military activities were continuing at the border of Van province. Armenians of Van were staying calm for the time being. All Armenians in Salmas were conflicting along with Russians. Antranik who organized Talori uprising was commanding the gangs at the border. Some Armenian soldiers escaped and joined the enemy after Hanik Conflict. Committee chiefs were secretly advising the Armenians not to allow something to happen until the due time.¹⁶ One day later two spies, bringing letter from the chiefs of the Armenian Committee of Salmas to the Armenian Committee of Van, were captured with documents on them on Başkale border. Armenians of Salmas desired to provide the support of Van Armenians for their attack to be carried out from the vicinity of Makü.¹⁷

In the face of all these developments, Erzurum Governor Tahsin Bey informed on November 31st the Ministry of the Interior about the decisions which were taken by the Headquarters and conveyed to the provinces of Van and Bitlis. The Headquarters took these decisions by considering the unique political importance of Van in respect of its ethnical structure to prevent an Armenian uprising in case of unsuccess in military defence lines on Iran border. According to these decisions, Armenians, in the centers and attached units of these two provinces, who might revolt or attack the Muslims would be arrested and sent to Bitlis; the number of militia forces would be increased, the weapons in the hands of Armenians in gendarme troops would be seized and then allocated to the militia organization; Bitlis-Van road and the telegraph lines on this route would always be taken under protection. It was also notified to the Army that since the fall of Van would cause a vital danger for the State, it was possible to rescue Van by threatening the withdrawal lines of Russians with the advance of forces moved from Mosul towards Tebriz and Rumiye.¹⁸

Acting Governor of Van Cevdet Bey informed on December 1st that he had expressed during the negotiations with the Armenian notables that an incident to be occurred between Muslims and Armenians would affect all Armenians in the Ottoman lands. Enemies

16 DH.ŞFR, 450/132.

17 DH.ŞFR, 451/19.

18 DH.ŞFR, 451/62.

lanacağını haber vermişti. Ermenilerin bir olay çıkarmamalarına da itina edilmekteydi.¹⁹ 5 Aralık'ta düşmanın Başkale'yi işgal ederek Müslümanların ellerindeki silahları aldığı, Ermenileri ise silahlandırmaya başladığı, esir olan aşiret reislerinin Hoy'a gönderileceklerinin işitildiğini, aşiretlerin düşman topraklarından korktuklarından tekrar harp sahasına gönderilmekte zorlanıldığını haber verdi.²⁰

10 Aralık'ta ise Rusya'ya göç eden 4.031 Ermeni gönüllünün Rusya tarafından Kafkasya'ya sevk edildikleri bilgisi Kalas şehbenderine atfen Hariciye Nezareti tarafından Dahiliye Nezaretine iletildi.²¹

SARIKAMIŞ HAREKATI VE ERMENİ HAREKETLİLİĞİ

22 Aralık'ta başlayacak Sarıkamış Harekati öncesinde Aralık ayı başında Erzurum'a ve oradan da Köprüköy'e gelen Enver Paşa'nın hareketleri dikkatlerden kaçmamış olmalı ki hemen bu tarihlerde bölge Ermenilerinde bir hareketlilik göze çarpmaktadır. Alınan bütün istihbaratın işaret ettiği ihtilal ve isyan girişimleri Aralık ortalarında Van'da Reşadiye ve Karçıkan telgraf hatlarının Ermeniler tarafından tahrip edilmesiyle kendini göstermeye başlamıştı.²² 15 Aralık'ta Saray kasabasından çekilen düşman işgal ettiği köylerdeki ahaliye vahşice davranmıştı. Düşmanın çekildiği köylerden yalnızca birinde elli beş şehit görülmüştü. Mallar yağma edilip evler yakılmıştı. Bu vahşi olaylara öncülük edenler Salmas'tan gelen ve Van'dan firar edip düşmana katılan Ermenilerdi.²³

20 Aralık tarihli bir belge artık isyanın yayılmaya başladığını haber veriyordu. Reşadiye-Vastan ve Vastan-Van telgraf telleri Ermeniler tarafından kesilmiş, Pelli karakol kumandanı Ermeniler tarafından katledilmiş ve Gevaş kaymakamının maiyetindeki jandarmalarla Ermeniler arasında çatışma başlamıştı.²⁴ Yine aynı tarihli başka bir bilgi; Van'ın Karçıkan nahiyesiyle Gevaş kazasında telgraf tellerinin kesildiğini, bir onbaşının şehit edildiğini ve kaymakam ile bera-

were continuing their advance. He reported that as it was understood that the gendarmes could not resist long, Muslim families would be sent to Bitlis. Armenians were being watched out for a risk of trouble as well.¹⁹ He notified on December 5th that enemies occupied Başkale and dispossessed the arms of Muslims; they started to arm the Armenians; captive chiefs of tribes were heard to be sent to Hoy; there was difficulty in resending the tribes to combat area as they were afraid of the enemy cannons.²⁰

The Ministry of the Interior was informed on December 10th by the Ministry of Foreign Affairs with reference to the Consul of Kalas that 4.031 Armenian volunteers who migrated to Russia were dispatched to the Caucasus by the Russian Government.²¹

SARIKAMIŞ OPERATION AND ARMENIAN ACTIVITIES

Before the Sarıkamış operation to be started on December 22nd, mobility among the Armenians of the region was noticed upon the arrival of Enver Pasha in Erzurum and then in Köprüköy in early December. Revolution attempts, pointed out by the received intelligence, started to reveal when the Reşadiye and Karçıkan telegraph lines in Van were destroyed by Armenians in mid-December.²² On December 15th, enemies, who retreated from the district of Saray, inflicted cruelties on the population of the villages they occupied. There occurred 55 casualties only in one village. Properties were pillaged and homes were burnt. Armenians who came from Salmas and joined the enemy after escaping from Van leded these atrocities.²³

The document dated 20 December informed that the rebellion began to spread. The telegraph wires between Reşadiye-Vastan and Van-Vastan were cut off and the Commander of Pelli Guardhouse in Reşadiye was massacred by the Armenians. Conflicts started between the gendarmes at the side of Gevaş kaimakam and Armenians.²⁴ It was informed on the same date that telegraph wires were cut off in Karçıkan township of Van and in the district of Gevaş; a corporal was martyred and the kaimakam and his company were opened fire; this signified the beginning of an all-out uprising.²⁵ These were the incidents to

19 DH.ŞFR, 451/65.

20 DH.ŞFR, 451/134.

21 DH.EUM.2.Şb, 3/16.

22 DH.ŞFR, 48/7.

23 DH.ŞFR, 454/19.

24 DH.ŞFR, 454/105.

berindekilere ateş açıldığını, bunun genel bir isyanın başlangıcı olduğunu haber vermektedir.²⁵ 22 Aralık'ta başlayacak Sarıkamış Harekatı'nın hemen öncesinde 3. Ordu'daki hareketliliği gören Ermenilerin karşı hareket girişimleri olarak görmemiz gereken olaylardır bunlar.

Sarıkamış Harekatı sadece Doğu Anadolu'da değil Akdeniz'in doğusunda da hareketlenmeye yol açtı. İskenderun Körfezi'nde Dört-yol ve Payas düşman tarafından bombardımana uğramıştı. Bu esnada Dört-yol İstasyon Müdürü kaçmış iken düşman askerinin istasyona gelmesi üzerine tekrar dönerek kendi isteğiyle esir düşmüştü. 25 Aralık'ta durumu bildiren Adana Valisi Hakkı Bey bu kanaatte idi.²⁶

Muş'tan Sason'a giden üç jandarmayı vahşice katleden Geligüzan köyünden altı Ermeni 26 Aralık'ta Divan-ı Harp kararıyla idam edildiler.²⁷ Hemen akabinde 28 Aralık'ta Van'daki bazı Ermeni köylerinin ayaklanarak Gevaş'a gitmekte olan kadı ile posta jandarmalarını pusuya düşürüp şehit ettikleri haberi gelmişti.²⁸ Ermenilerin Gevaş yakınındaki Atalan köyünde Gevaş kadısı ile posta jandarmalarını şehit etmelerinden sonra ayaklanmanın Şatak ve çevresine sıçradığı bilgisi de 30 Aralık tarihinde verildi.²⁹ Sarıkamış Harekatı'nın kısa sürede sona ermesiyle birlikte Ermeni hareketliliği de Şubat ortalarında başlayacak Çanakkale Savaşı'na kadar geçici bir sssizliğe bürünecektir.

13 Ocak 1915'te Salmas'ın alındığı, düşmanın Hoy'a çekildiği, Ermeni ve Nasturi köylerindeki halkın çocuk ve yaşlıları bırakarak Ruslarla beraber silahlı olarak firar ettikleri, Müslüman ve Hristiyan köylerine saldıran ve yağmaya girişen aşiretlerden yakalananların kurşuna dizilerek asayişin sağlandığı Van Valiliğinden bildirildi.³⁰ Kazak süvarileri ile Ermeni çetelerinin katliam ve yağmasına maruz kalan Tavuskert, Şavşat ve Acara ahalisi bunlardan öç almak ve kendilerini korumak için silah istemekteydiler. Silah ve cephanenin ne zaman gönderileceğinin bildirilmesini Bahaeddin Şakir Bey 24 Ocak'ta

be considered as the counter operation attempts of the Armenians who realized the mobilization in the Third Army shortly before the Sarıkamış operation to be started on December 22.

Sarıkamış operation caused mobilization not only in Eastern Anatolia but also in Eastern Mediterranean. Dört-yol and Payas in the Gulf of İskenderun were bombarded by the enemy. Although the Director of Dört-yol Station had escaped during the bombing, he was voluntarily captured upon the arrival of enemy forces in the station. Adana Governor Hakkı Bey reported his conclusion about the situation on December 25th.²⁶

Six Armenians, from the village of Geligüzan, who savagely massacred three gendarmes departing from Muş to Sason were executed with the decision of the Court Martial on December 26th.²⁷ Immediately after, it was heard on December 28th that the population of some Armenian villages between Van and Bitlis revolted and killed kadı (judge) and postal gendarmes departing to Gevaş by ambushing them.²⁸ The information was also given on December 30th that after the killing of Gevaş kadı (judge) and postal gendarmes by Armenians in the Atalan village near Gevaş, the revolt spreaded to Şatak and around.²⁹ Following the end of Sarıkamış Operation in a short period, Armenian mobility was to pause until the battle of Gallipoli in mid-February.

It was reported by the Governorship of Van on January 13, 1915 that Salmas was captured; the enemy withdrew to Hoy; population of Armenian and Nestorian villages escaped as armed together with Russians by leaving behind the children and aged people; captured tribe members, who attacked and plundered the Muslim and Christian villages were executed by gunfire so that safety maintained.³⁰ Population of Tavuskert, Şavşat and Acara, who were exposed to the massacre and plunder of the Kazakh cavalries and the Armenian gangs, demanded weapon to take revenge on them and to protect themselves. Bahaeddin Şakir Bey asked Talat Bey on January 24th to be informed about the delivery time of weapons and ammunition.³¹

Erzurum Governor Tahsin Bey notified on

25 DH.ŞFR, 48/85.

26 DH.ŞFR, 455/47.

27 DH.ŞFR, 455/85.

28 DH.ŞFR, 48/182.

29 DH.ŞFR, 455/134.

30 DH.EUM.2.Şb, 3/66.

Talat Bey'e sormuştu.³¹

Erzurum Valisi Tahsin Bey 4 Şubat'ta düşmanın İslam köylerindeki erzak ile hayvanları Kars'a naklettiğini bildirdi. Rum ve Ermeniler Müslümanları sağ sağ gömmüşler, kaçıp kurtulan kadın, çocuk ve güçsüzler süngü darbeleriyle yaralanmışlar.³² Eski Milletvekili Karakin Pastırmacıyan da Ermeni gönüllüleriyle Kılınçgediği çatışmasına katılmıştı. Karakilise, Beyazıt, Eleşkirt ve Tutak kazalarında ne Müslüman ne de Ermeni hiç kimse kalmamış, köyler yakılıp tahrip edilmişti.³³

VRAMYAN'IN MUHTIRASI

10 Şubat'ta Van Mebusu Vramyan'ın Vilayete baştan sona alçakça talepleri içeren bir muhtıra verdiği, bunda eskiden beri tekrarladıkları talepleri zaafımızdan yararlanarak resmi taahhüt altına aldırarak istediği, bu derecede cüretkar davranan Vramyan'ın uygun görülürse tutuklanıp Divan-ı Harbe teslim edileceği Erzurum Valisi Tahsin Bey tarafından Dahiliye Nezaretine haber verildi.³⁴ Vramyan Van Valiliğine verdiği muhtırasında Hükûmetle Ermeniler arasında ortaya çıkan gerginliğin nedenlerini sıralıyor ve bunların giderilebilmesi için Ermeni milletinin taleplerinin aleni ve resmi olarak geciktirilmeden Padişah ve Hükûmet tarafından kabul edilmesini teklif ediyordu. Bu tekliflerden bazıları şunlardı: Ermenilerle meskun altı vilayette memurların yüzde ellisinin Ermenilerden olması, Ermenilerle meskun altı vilayet genel meclisleriyle vilayet encümen azalarının yarısının Ermeni bulunması, altı vilayetin bütün resmi dairelerinde Ermeni lisanının resmi lisana denk tutulması, Ermeni okullarının resmi okulların haiz oldukları hukuku haiz bulunmaları ve Ermeni milleti maarif vergisinin Hükûmet yardımıyla Ermenilerden tahsili ve aşâr ve saire üzerine konulan maarif hissesinin de tamamen ve doğruca Murahhasahanelere teslim edilmesi, orduda bulunan Ermeni askerlerinin miktarı nispetinde Ermeni zabiti yetiştirilmek üzere her sene Mekteb-i Harbiyeye belirli miktar talebenin kabulü.³⁵ Vramyan'ı 1914 sonunda askıya alınan ıslahat maddelerini aratır taleplerde

February 4th that the enemies were transferring the provisions and animals in Muslim villages to Kars. Greeks and Armenians buried Muslims alive; escaping women, children and weak people got wounded with bayonets.³² Former Deputy Karakin Pastırmacıyan, together with Armenian volunteers, joined the conflict in Kılınçgediği. Muslim or Armenian no one left in the districts of Karakilise, Bayazıt, Eleşkirt and Tutak, villages were burned and destroyed.³³

MEMORANDUM OF VRAMYAN

Erzurum Governor Tahsin Bey informed the Ministry of the Interior on February 10th that Van Deputy Vramyan gave a memorandum, including entirely nefarious demands, to the Governorship; he wanted to ensure an official guarantee for their longstanding demands by taking advantage of our difficult conditions; if deemed reasonable, Vramyan, behaved so boldly, would be arrested and sent to the Court Martial.³⁴ Van Deputy Vramyan gave a memorandum to the Governorship of Van. It included the reasons of tension between the Government and the Armenians and Vramyan's proposal to the Sultan and Government to officially and publicly accept the demands of the Armenian nation. Some of these proposals were as follows: 50% of the officials in six provinces inhabited by the Armenians would be Armenians. Half of the general assembly and council members of these six provinces would constitute of Armenians. Armenian language would be equated with official language in all government offices of six provinces. Armenian schools would have the same rights with the official schools. The education tax of the Armenian community would be collected from Armenians with the help of the Government and the share of education added on the tithe (aşar) and etc. would be completely and directly delivered to the Armenian bishoprics as well. A certain number of Armenian students at the same amount of Armenian soldiers serving in the army would be accepted in the War Academy with the aim to be trained as Armenian officers.³⁵ What was the reason for Vramyan to venture his excessive demands, that were even heavier than the reform provisions suspended at the end of 1914, would have been the action plans of the

31 DH.ŞFR, 459/5.

32 DH.EUM.2.Şb, 4/39.

33 DH.ŞFR, 460/93.

34 DH.ŞFR, 461/2.

35 DH.ŞFR, 461/115.

bulunacak derecede cüretlendiren şey kısa süre sonra uygulanmaya başlayacak komitenin eylem planları olmalıydı.

18 Şubat'ta Zeytun'da devriye gezen jandarmalara taş ve silah atıldı. Bunu yapanlar hakkındaki soruşturmanın devam etmekte olduğu, ayrıca bir seyyar jandarmanın silahlı kişiler tarafından yaralanarak silah ve cephanesinin alındığı Maraş Mutasarrıflığından bildirildi. Bu olaylardan dolayı Maraş Mutasarrıfı Zeytun'a en az altı yüz kadar askerin sevk edilmesini istedi.³⁶ Aynı gün Hizan'a bağlı Kursu, Sukur ve Arşin köylerinde çok miktarda Ermeni'nin toplanması üzerine yeteri miktarda kuvvetin hareket ettirildiği, üç günden beri Ermenilerle bu köylerde çatışmaların devam ettiği, altı jandarmanın şehit olup birinin yaralandığı, Ahkis ve Beygırı köylerinin işgal edilip buradaki Ermeni sığınaklarının yakıldığı haberi geldi.³⁷

Sanki bir yerden düğmeye basılmış gibiydi. 21 Şubat'ta Gürün kazasında altı asker firarisi Ermeni'yle jandarma müfrezesi arasında çıkan çatışmada dördünün yaralı olarak ele geçirildiği, bunların Divan-ı Harbe sevk olunacakları haberi de Sivas'tan gelmişti.³⁸ Aynı gün Bitlis'in Hakif nahiyesinde isyan eden Ermeni köylerinin hepsine girilerek sığınakları yakıldı ve hayvanlarına el konuldu. Karkar nahiyesinde olabilecek bir Ermeni olayına karşı Gevaş'tan jandarma müfrezesi gönderildi. Muş merkeze bağlı Sirönk köyünde firarileri yakalamaya giden müfreze ile isyancılar arasında çıkan çatışmada isyancılardan dokuzu öldürüldü. Akçan nahiyesine bağlı Kömes köyüne giden Nahiye Müdürü ile jandarmalara ateş açıldı, meydana gelen çatışmada dokuz jandarma ve milis şehit oldu. Van Mebusu Papasyan hem Müslüman muhacirlerin tepkisinden korumak hem de rehin olarak mutasarrıfın yanında alıkonuldu. Bitlis vilayetinin Ordunun menzil hattı üzerinde olmasından dolayı bu hattı tehdit edecek ve sevkıyatı tehlikeye sokabilecek her türlü olaya karşı şiddetli ve süratli bir şekilde müdahale edileceği Bitlis Valiliğince bildirildi.³⁹

22 Şubat'ta isyancıları takip eden müfre-

committee to be implemented soon.

On February 18, stones were thrown on patrolling gendarmes in Zeytun and they were fired. It was reported by the District Governorship of Maraş that the investigation about the criminals was continuing and one mobile gendarme was also beaten and disarmed by armed people. Because of these events, Governor of Maraş requested minimum 600 soldiers to be dispatched to Zeytun.³⁶ It was heard on the same day that upon the gathering of a large number of Armenians in the villages of Kursu, Sukur and Arşin attached to Hizan, sufficient number of forces were moved to the region; conflicts with Armenians were continuing in the mentioned villages for three days; six gendarmes were martyred and one wounded; villages of Ahkis and Beygırı were occupied and Armenian shelters were set on fire.³⁷

It was as if someone pushed the button. The information was received from Sivas on February 21st that as a result of the conflict in the district of Gürün between six runaway Armenian soldiers and gendarmery corps, four Armenian soldiers were arrested as wounded and they would be brought into the Court Martial.³⁸ On the same day, all rebellious Armenian villages in the Hakif township of Bitlis were invaded, their shelters were set on fire and animals were seized. Gendarmery corps were dispatched from Gevaş against a possible Armenian incident in the township of Karkar. As a result of the conflict between the corps, pursuing the fugitives, and the revoltors in the village of Sirönk attached to the center of Muş, nine of the revoltors were killed. Armenians opened fire on the Director of Township and on the gendarmes who went to the village of Kömes attached to the township of Akçan. In the conflict nine gendarmes and militia were martyred. Van Deputy Papasyan was kept under supervision of the district governor for both keeping him safe from the reactions of the Muslim refugees and holding him in pledge. It was notified by the Governorship of Bitlis that as the province was on the communications zone of the Army, any kind of incident that would threaten this zone and would endanger the dispatchings were to be severely and urgently interfered.³⁹

36 DH.ŞFR, 461/103.

37 DH.ŞFR, 461/111.

38 DH.ŞFR, 462/30.

39 DH.ŞFR, 462/47.

zelerimiz Muş'un Sirönk köyünde on beşini ölü, birini yaralı ve otuz birini sağ olarak ele geçirdi. Kömes'teki olayın iç yüzünü tahkik için Fırka Kumandan Vekili ile Bulanık Kaymakamı Esat Bey gönderildi. Hükûmete karşı silah kullanmayan ve kendi işleriyle uğraşan Ermeni köylülerinin mal ve hayatlarına dokunulmamıştı.⁴⁰

Bitlis'in Hizan ve Muş kazalarından Van'a kadar olan bölgede Ermenilerde bir hareketlilik olduğu, Ermenilerin birlikte hareket edebilmek için havanın düzelmesini bekledikleri, isyancılarının Bitlis'te şiddetli bir darbe yedikleri, hareket Van'a yayılırsa kalabalık olmalarından ve silahlı firarilerden dolayı durumun ciddileşeceğini 23 Şubat'ta Erzurum Valisi Tahsin Bey bildirdi.⁴¹

Ülke topraklarının güney kısmındaki Dörtöl Ermenilerinin düşmana casusluk yaptıkları yakalanan kişinin ifadesinden anlaşıldığından hepsinin Osmaniye, Ceyhan ve Adana'ya sevkleri 26 Şubat tarihinde gündeme geldi.⁴² Bu olay Ermenilerin düşmanlarımıza yaptığı yardımın Doğu ile sınırlı olmadığını, Akdeniz kıyısına yanaşan düşman gemilerine de aynı şekilde rehberlik edildiğinin göstergesiydi. Bu arada Çanakkale Deniz Harekatı'nın 19 Şubat 1915'te başladığını hatırlamakta fayda vardır. Ertesi gün Dörtöl'un Çokmerzimen Mahallesi'ne gönderilen askerler üzerine Ermeniler tarafından ateş açılması üzerine çıkan çatışmada hepsi ölü olarak ele geçirildi, yalnızca bir jandarmanın yaralandığı, sevk edilmek üzere toplanılan iki yüz kadar Ermeni'nin Erzin'e gönderilmek üzere olduğu, bu esnada düşman harp gemisinin Payas'tan Dörtöl'a doğru gelip geri döndüğü haber verildi.⁴³

Van Valiliğinin 28 Şubat'ta bildirdiğine göre üç yüz kadar Siirt gönüllüsünün üzerine Ermeni köyü olan Arin yakınında ateş açılmıştı. Bunun üzerine jandarmalar olay mahalline sevk edilmişti. Üç yüz kişiden oluşan silahlı Ermenilerle çıkan çatışmalarda sekiz nefer şehit olmuştu, biri de yaralıydı. Olay yerine Adilcevaz ve Erciş'ten kuvvet gönderilmesi yazılmıştı. Van'dan da yüz neferlik bir milis kuvveti, yirmi neferlik

On February 22nd our corps pursuing the revoltors, captured 15 people dead, 1 wounded and 31 alive in the village of Sirönk in Muş. Acting Commander of Division and Kaimakam of Bulanık Esat Bey were sent to investigate the incidents in Kömes. Armenian peasants, who did not fire against the Government and went about their business, and their properties were not harmed.⁴⁰

Erzurum Governor Tahsin Bey reported on February 23rd that there occurred mobility among the Armenians in the region stretching between the districts of Hizan and Muş attached to Bitlis and Van; Armenians were awaiting for fine weather to be able to act together; the revoltors in Bitlis got a severe blow; but if the movement spreads to Van, the situation would be critical due to the armed fugitives and their crowd.⁴¹

As it was understood from the statements of captured person that the Dörtöl Armenians in the southern part of the country spied for the enemy, the idea of dispatching all of them to Osmaniye, Ceyhan and Adana was brought to the agenda on February 26th.⁴² This event indicated that the Armenian assistance to our enemies was not limited to the East, they were similarly guiding the enemy ships approaching to the Mediterranean Sea. Meanwhile, it should be remembered that the Dardanelles Naval Operations began on February 19, 1915. It was informed on the following day that the Armenians opened fire on the soldiers who were sent to the neighborhood of Çokmerzimen in Dörtöl and this resulted with a conflict in which all Armenians were captured dead and only one gendarme wounded; nearly 200 Armenians gathered to be dispatched were about to be sent to Erzin; meantime an enemy warship came towards Dörtöl from Payas and returned.⁴³

According to the report by the Governorship of Van on February 28th, nearly 300 volunteers of Siirt were opened fire near the Armenian village of Arin. Thereupon gendarmes were sent to the region. 8 soldiers were martyred and one wounded in the conflicts with 300 armed Armenians. A letter was written for the dispatch of forces to the region from Adilcevaz and Erciş. Militia forces of 100 soldiers, gendarme corps of

40 DH.ŞFR, 462/58.

41 DH.ŞFR, 462/74.

42 DH.ŞFR, 462/112.

43 DH.ŞFR, 463/6.

bir jandarma müfrezesi, silah, cephane ve küçük çaplı bir top gemilerle sevk edilmek üzereydi.⁴⁴ Aynı gün Sivas'ın Pürk köyünde silahlı ve silahsız yirmi Ermeni firarinin yakalandığı, firarilerden birinin evine sığınıp ateş etmesinden dolayı itlaf edildiği, ayrıca aynı köyde otuz kadar da yasak silah ele geçirildiği gibi takibata devam edilmekte olduğu haberi de gelmişti.⁴⁵

Mamuretülaziz Valisi Sabit Bey de vilayetindeki Ermenilerin isyan için fırsat kolladıklarını, aşiretlerin bir kısmı ile ortak hareket etmelerinin ihtimal dahilinde olduğunu haber vermişti. Ermenilerin ihtilal için önceden beri düzenli bir teşkilatı olması ve Kürtlerin bir çoğunun da kandırılmaya meyilli olması sebebiyle Van'daki düzensiz birliklerle bunların yola getirilmesi güç olacağından, ortaya çıkması muhtemel isyan ve ayaklanmalara karşı Muş merkezinde beş altı bin mevcutlu düzenli bir kuvvetin bulundurulmasının uygun olacağını da ilave etmişti.⁴⁶

Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlığı Vekâletinden ordulara: Bitlis'te ortaya çıkan Ermeni eşkıyası, Halep ve Dörtöl'de askerlere saldırılması, Kayseri'de bombalar ele geçirilmesi, ele geçen Rusça, Fransızca ve Ermenice yazılı şifreli muhabere evrakında bir ihtilâl teşebbüsünde bulunulacağını anlaşılmaması üzerine gerekli tedbirlerin alınması hakkında genel bir tebliğde bulunulmuştu. Mülkiyeyi ilgilendiren hususlarda da zaman kaybetmeden gerekli tedbirlerin alınması Dahiliye Nezaretince vilayet ve mutasarrıflıklara aynı gün tebliğ olundu.⁴⁷

Muş Arak manastırındaki Ermenilerin açtığı ateş sonucu Müfrezeye Kumandanı Jandarma Teğmeni Ahmet Efendi ile üç jandarma şehit edilmişti. Muş'ta Ermeni asi ve firarilerin kullandığı adeta birer kale gibi olan manastırlar bulunmaktaydı. Ermeniler bahar geldiğinde rahat durmayacaklarından ve Ordu sevkiyatını engellemelerinin önüne geçmek için Bitlis ve Muş jandarma taburlarının geri verilmesi gerektiğini, meydana gelen olaylara birliklerin zamanında müdahalesiyle Orduya yapılan sevkiyatta şimdiye kadar bir aksama yaşanmadığını 1 Mart'ta

20 soldiers, arms, ammunition and a small-scale cannon were about to be shipped from Van.⁴⁴ It was informed on the same day that 20 armed and disarmed Armenian fugitives were arrested in the village of Pürk in Sivas; one of the fugitives was killed since he sheltered in his house and opened fire; in addition, about 30 forbidden weapons were seized in the mentioned village and the case was to be followed.⁴⁵

Mamuretülaziz Governor Sabit Bey notified that Armenians in the province were watching for opportunity to revolt and they were likely to act together with some of the tribes. He added that it would be appropriate to hold a regular military force including five or six thousand soldiers in the center of Muş against possible Armenian uprisings. Because it was clear that it would be difficult to overcome them with the irregular military troops in Van as the Armenians had proper organization for an uprising since before and many Kurds were tended to be deceived.⁴⁶

The Ministry of Supreme Military Command of the Imperial Army sent a general communique to the armies about taking the necessary cautions. It was understood that the appearance of Armenian bandits in Bitlis, the Armenian attacks against soldiers in Halep and Dörtöl, the seizure of bombs in Kayseri and the ciphered correspondence in Russian, French and Armenian languages were the signs of a revolution attempt. Within the same say, it was also announced to the provinces and districts by the Ministry of Interior that the necessary measures needed to be taken without delay on the issues related to civil service.⁴⁷

The Commander of Battalion and Gendarmery Lieutenant, Ahmet Efendi, and three gendarmes were martyred as a result of fire opened by Armenians in the Monastery of Arak in Muş; there were monasteries in Muş which were used like fortresses by the Armenian rebels and deserters. Governor of Bitlis, Mustafa Bey, reported on March 1st that Muş and Bitlis gendarmery battalions needed to be returned in order to avoid Armenians' attempts to prevent the mobilization of the army as they would make trouble in spring time. There were no disruptions

44 DH.EUM.2.Şb, 5/11.

45 DH.ŞFR, 463/17.

46 DH.ŞFR, 463/19.

47 DH.ŞFR, 50/127.

Bitlis Valisi Mustafa Bey haber verdi.⁴⁸ Aynı gün Sivas'ın Pürk köyünde yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda gerektiğinde sevk ve idare edilmek üzere bir ihtilal hareketinin tertip edilmiş olduğunun delilleriyle meydana çıkmış olduğu ve birçok silahın elde edildiği, Pürk köyünün çevresindeki köylerde de arama ve kovuşturmaların yapılarak Hınçak teşkilatına ait kayıt ve silahların ortaya çıkarılması için de tebligatın yapıldığı Sivas'tan⁴⁹, Dörtöl'daki Ermenilerin Adana'ya nakledilmeleri ve harp sonuçlanıncaya kadar burada kalmalarının uygun olacağı, Dörtöl ve Haçin olaylarından zanlı olarak yakalananlar için Divan-ı Harb-i Örfi kurulmasına gerek görüldüğü Adana'dan bildirildi.⁵⁰ Düşman gemisi tarafından sahile çıkarıldığı sırada yakalanan Dörtöl'un Ocaklı köyünden casus Köşker Toros oğlu Agob'un Kıbrıs'taki İngiliz Valisi tarafından; askeri nakliyat, telgraf hatları, siper ve top mevzi yerlerinin bildirilmesi için görevlendirildiğini söylediği de ilave edilmişti.⁵¹ Bunun üzerine Dahiliye Nezareti Dörtöl Ermenilerinin belirlenen yere sevk edilerek isyan çıkarmalarına meydan verilmeyip sıkı önlemler alınmasını Adana Vilayetine 2 Mart'ta tebliğ etti.⁵²

Ermenilerin Ruslar adına mümkün olduğu kadar genel bir isyana karar verdikleri ve bu isyanı gerçekleştirmek için de dağlara çıkabilecek hava şartlarını bekledikleri, Üçüncü Ordu Kumandanının Ordunun sıhhat, iâşe ve hareketi ile uğraştığından Ermenilerin isyan etmesi halinde bunlarla tam anlamıyla mücadele edemeyeceğini, Ermenilerin isyanı ihtimaline karşı jandarma alayları ile milis teşkilatının süratli bir şekilde kurulması gerektiğini Erzurum Valisi Tahsin Bey 3 Mart'ta Dahiliye Nezaretine yazdı.⁵³ Tahsin Bey'in yazdığı gibi havaların ısınmasıyla birlikte bir hareketlilik başlayacaktı ve artık Dahiliye Nezaretine neredeyse her gün Ermenilerin isyanıyla ilgili bir haber gelecekti.

Develi'de Ermenilerin bomba tedarik etmeye çalışmalarından maksatlarının Hükûmetin harpte yenilmesi durumunda Ermeni Prensliği fırsatı doğacağı ümidine dayandığı 4 Mart'ta

on the dispatches to the army due to the timely intervention of troops to the events.⁴⁸ On the same day it was informed from Sivas that as a result of the investigation and prosecution conducted in Pürk village of Sivas it was revealed with evidences that a revolution movement was organized so as to be conducted when needed and many weapons were seized. A notification was made in order to carry out prosecution and inquest in the villages around the Pürk village and to find out the documents and weapons belonging to the Hindjak organization as well.⁴⁹ Also it was heard from Adana that the resettlement of Dörtöl Armenians in Adana and their stay there till the end of the war were considered proper and that establishment of a Court-Martial for the suspects arrested for Dörtöl and Haçin incidents was required.⁵⁰ It was also added that spy Agob, son of Köşker Toros, from Ocaklı village of Dörtöl was arrested when he was landed by an enemy ship. Agob stated that he was given a mission by the British Governor of Cyprus to report information on military transport, telegraph lines, trenches and artillery emplacement locations.⁵¹ Ministry of the Interior, thereupon, notified the Province of Adana on March 2nd to dispatch Dörtöl Armenians to the determined places and to take strict measures to prevent uprisings.⁵²

Governor of Erzurum, Tahsin Bey, wrote a letter on March 3rd to the Ministry of the Interior concerning that the Armenians decided to revolt as general as possible on behalf of Russians. They were waiting for suitable weather conditions which enable them to survive in mountains in order to realize this revolt. As the Commander of the Third Army was dealing with the health, subsistence and operation issues of the Army, he would not be able to strive properly against an Armenian uprising. Gendarmery regiments and militia organization needed to be set up rapidly against a possible Armenian revolt.⁵³ As Tahsin Bey stated, mobility would start in warm weather and the Ministry of the Interior would receive news of Armenian uprisings almost every day.

It was informed on March 4th by the District Governorship of Kayseri that it was understood from the Armenians' endeavor to supply bombs in Develi that their goal based on

48 DH.ŞFR, 463/37.

49 DH.ŞFR, 463/44.

50 DH.ŞFR, 463/46.

51 DH.ŞFR, 463/51.

52 DH.ŞFR, 50/141.

53 DH.ŞFR, 463/82.

Kayseri Mutasarrıflığından bildirildi.⁵⁴ 5 Mart'ta gelen habere göre Sivas'ın Pürk ve Müşekniz köylerinde elde edilen silahların sayısı yüz yirmiye ulaşmıştı. Bu işte Taşnakların da parmağı olduğu ortaya çıkmıştı, soruşturma ve kovuşturmaya devam edilmekteydi.⁵⁵

6 Mart'ta Hizan'da ele geçirilen evrakın Divan-ı Harbe gönderildiği, Van köylerinden otuz sekiz kişinin gelerek Hizan'daki çatışmalara katıldığı, Muş'ta kale vazifesi de gören üç manastıra müfrezeler gönderildiği, manastırlar askerimizin elinde olduğu müddetçe Ordumuza yapılan sevkiyatta bir aksaklık olmayacağı, Karasu ve Murat köprülerinin birer müfreze ile korunmasına çalışıldığı, askerimize ateş açmayan Ermenilerin can ve mallarına zarar gelmemesi Ermeniler üzerinde olumlu bir etki yaptığı Bitlis Valiliğinden bildirilmişti.⁵⁶ Bu arada Ermeni firarilerinden bir takım şahıslar Malatya'nın Akçadağ kazasının Kürecik nahiyesine gelmişler ve nahiye Kürtleriyle birleşerek çete oluşturmuşlardı. Akçadağ jandarma koğuşundan çalınan on beş kadar silah bu firarilerin ellerindeydi.⁵⁷

Zeytun'da 8 Mart'ta Hükûmet konağını basmaya kalkan çoğunluğu asker firarisi Ermenilerin niyetinin; askere verilmek üzere jandarmalardan toplanan silahları ele geçirmek, telgraf tellerini kesmek ve Müslümanları katletmek olduğu, eğer asilerin yakalanmasına girişilirse Zeytun'da büyük bir ayaklanma çıkma ihtimali olduğundan böyle bir durumun önüne geçmek için altı yüz kadar askerin gönderilmesinin gerekli olduğu Maraş Mutasarrıflığından haber verilmişti.⁵⁸ 9 Mart'ta gelen bir telgraf Zeytun'da jandarma ile eşkiya arasında çatışma çıktığını, jandarmadan beşinin şehit olduğu diğer on iki jandarmadan haber alınmadığını, Maraş'ta bulunan beş yüz niferin Jandarma Kumandanı'yla birlikte Zeytun'a hareket ettiğini haber veriyordu.⁵⁹

Enver Paşa imzasıyla 12 Mart'ta Dahiliye Nezaretine yazılan yazıda Bitlis ve civarında meydana gelen olaylar üzerine silah altında bulunan Ermenilerin gerek seyyar ordularda gerek

the hope to find an opportunity to establish an Armenian Principality if the Government would be defeated in the war.⁵⁴ On March 5th it was heard that the number of weapons seized in the Pürk and Müşekniz villages of Sivas reached to 120. It appeared that the Dashnaks also had an hand in this event and the investigation and prosecution on this issue were in process.⁵⁵

It was informed by the Governorship of Bitlis on March 6th that the documents seized in Hizan were sent to the Court-Martial. 38 people from the villages of Van involved in the conflicts in Hizan. Platoons were sent to the three monasteries which also served as fortresses. There would not be any disruption on the dispatches to our army as long as the monasteries were hold by our troops. Karasu and Murat bridges were tried to be protected with one platoon for each. Armenians were positively influenced by the fact that no damage was brought to the lives and properties of the Armenians who didn't open fire on our soldiers.⁵⁶ Meanwhile, a number of Armenian fugitives came to the township of Kürecik in Akçadağ district of Malatya and set up a gang by uniting with the Kurds from Kürecik township. About 15 weapons stolen from Akçadağ gendarmery barracks were in the hands of these fugitives.⁵⁷

It was notified by the District Governorship of Maraş on March 8th that Armenians, most of whom were deserters, attempted to raid the Government building. Their aim was to seize weapons collected from gendarmes to be given to soldiers, to cut the telegraph wires and to massacre the Muslims. If there would be an attempt to catch the rebels, a huge uprising might break out in Zeytun. In this case it would be needed to send nearly 600 soldiers to prevent such a situation.⁵⁸ The telegram dated March 9 informed that five gendarmes were martyred in the conflict between the gendarmes and bandits in Zeytun. Information could not be received about other twelve gendarmes. 500 soldiers in Maraş moved towards Zeytun together with the Gendarmery Commander.⁵⁹

Upon the incidents in Bitlis and around it was written by Enver Pasha on March 12th to the Ministry of the Interior that it was notified on

54 DH.ŞFR, 463/97.

55 DH.ŞFR, 463/102.

56 DH.EUM.2.Şb, 68/29.

57 DH.ŞFR, 463/117.

58 DH.EUM.2.Şb, 5/32-1.

59 DH.EUM.2.Şb, 68/30-1.

sabit ve seyyar jandarmalarda silahlı hizmette görevlendirilmemesi, kumandanlar ve karargahların yanında bulundurulmamasının 25 Şubat'ta tebliğ edilmesi üzerine Beşinci Kolordu Kumandanlığının, Ermeni milletine mensup polislerin de görevlerine son verilmesini istediği bildirildi.⁶⁰

13 Mart'ta Zeytun'da devriye gezen jandarma ve askere eşkıya tarafından saldırılarak bir asker ile bir şahsın katledildiği, ikisi asker bir sivilin yaralandığı, eşkıyadan da ikisinin öldürüldüğü, fesatçıların yakalanması ve yola getirilmeleri için tam donanımlı bir tabur ile bir batarya dağ topuna ihtiyaç olduğu⁶¹ bildirilirken aynı gün bir Fransız savaş vapurunun Mersin'den İskenderun tarafına doğru gittiği, düşman gemisinin Dörtöl kışlasını bombaladığı sırada bir ağaç üzerinden gemiye doğru beyaz bayrak sallayan Arakil oğlu Sirop'un yakalanarak Divan-ı Harbe sevk edildiği haber verildi.⁶²

19 Mart'ta gelen habere göre Van'ın Timar nahiyesinin İrerin köyünde yirmisi Arin köyü firarisi geri kalanı İrerin köyünün gençlerinden oluşan yüz elli kadar silahlı grupla jandarmalar arasında silahlı çatışma çıkmış, bir buçuk saat süren çatışmadan sonra silahlı firariler kaçmışlardı.⁶³

Sivas'ın Pürk köyündeki soruşturma ve arama neticesinde yüz elli silah ve doksan beş asker firarisinin yakalandığı, Taşnaksütyun Cemiyetinin idaresinde Karahisar ve Suşehri'nde on altı Ermeni köyünde ihtilal bölgesi hazırlandığı, bölgelerin vazifesinin Ordumuzun yenilmesi durumunda vilayetin Ermenilerle meskun diğer köylerindeki gruplarla birleşerek Ordumuzu arkadan tehdit ve düşman ordusunun taarruzunu kolaylaştırmak olduğunun anlaşıldığını Sivas Valisi Muammer Bey 21 Mart'ta haber vermişti.⁶⁴ Haziran ayındaki Karahisar ayaklanması bu ihbarı doğrulayacaktır. Olaya karışan kişilerin ifadeleri ve yapılan soruşturma sonucunda eylem hazırlıklarının Taşnaksütyun Komitesi tarafından yapıldığı anlaşılmıştı.⁶⁵

Kars ve Ardahan'da Rusların tahrikiyle özellikle Ermeniler tarafından öldürülen Müslü-

February 25th that the Armenians, who recruited into the army, should not be employed on armed services, either mobile armies or standing and mobile gendarmes and should be kept away from the commanders and headquarters. Upon this notification the Commandership of the Fifth Corps asked to discharge the policemen belonging to the Armenian community, as well.⁶⁰

It was informed on March 13th that gendarmes and soldiers patrolling in Zeytun were attacked by bandits. As a result of this attack, one soldier and one person were murdered; two soldiers and a civilian were wounded; two of the bandits were killed. A fully equipped battalion and one battery of mountain artillery were needed in order to catch the plotters and to chasten them.⁶¹ On the same day it was reported that a French warship went from Mersin towards İskenderun. Sirop, son of Arakil, who waved white flag over a tree to enemy ship during its bombing the Dörtöl barrack, was captured and sent to the Court-Martial.⁶²

It was learnt on March 19th that an armed conflict broke out between an armed group of about 150 men, twenty of whom were fugitives from Arin village and the rest were young men from İrerin village, and gendarmes in İrerin village of Timar township of Van. The armed fugitives run away after one and half-hour conflict.⁶³

Governor of Sivas, Muammer Bey, reported on March 21st that 150 weapons were seized and 95 deserters were captured as a result of the investigation and inquest conducted in Pürk village of Sivas. Revolution regions were prepared under the administration of Dashnaksutyun Community in 16 Armenian villages in Karahisar and Suşehri. It was understood that the mission of these regions were to become a threat for our army by uniting with the groups from other villages inhabited by the Armenians in the province and to facilitate the attacks of enemy army if our army was to be defeated.⁶⁴ Karahisar revolt was the confirmation of this notice. It was understood from the statements of the persons involved in the event and as a result of the related investigation that the action preparation was conducted by the Dashnaksutyun Committee.⁶⁵

60 DH.EUM.MEM, 62/8.

61 DH.EUM.2.Şb, 68/31.

62 DH.EUM.6.Şb, 3/8.

63 DH.ŞFR, 465/103.

64 DH.ŞFR, 465/108.

65 DH.ŞFR, 465/127.

man erkeklerin sayısının otuz bine vardığı, evlerin yakıldığı, kadın ve çocukların perişan halde oldukları, koruması Ermenilere verilen Osmanlı esirlerinin türlü kötü muamelelere maruz bırakıldıkları ve tüfek dipçisiyle dövülerek öldürüldükleri, Ermenilerin kasten esir düşüp sonra kaçarak elde ettikleri bilgileri Ruslara aktarmalarından ötürü ihtiyatlı davranılması gerektiği Tahran Seferinin elde ettiği istihbarat üzerine, Harbiye Nezaretiyle Dahiliye Nezaretine Hariciye Nezaretince 21 Mart'ta bildirilmişti.⁶⁶

Maraş Mutasarrıfı Mümtaz Bey 22 Mart'ta Zeytun'da meydana gelen olayları altı ay önceki olay ile karşılaştırmanın mümkün olmadığını, altı ay önceki olayın adı bir eşkıyalık şeklinde olduğu halde bu olayın hazırlıklı, siyasi ve hatta genel olduğunun anlaşıldığını, değişik yerlerde benzer olayların oluşu da bu kanaati doğruladığını, askeri hazırlıkların tamamlanmasından sonra süratli bir şekilde operasyona başlanılacağını haber vermişti.⁶⁷

24 Mart'ta değişik yerlerden haberler gelmişti. Akçadağ'ın Kürecik nahiyesindeki Alevi Kürtlerle civardan oraya giden birtakım Ermeni asker firarilerinin bir çete teşkil ettikleri anlaşılmaya başlandı. Sivas'tan iki yüz kişilik bir müfrezenin gönderildiği, müfreze tarafından kuşatılan Bekiruşağı köyü ahalisiyle asilerin silahlarıyla beraber teslim hazır oldukları, asilerin miktarının beş yüz civarında olduğunun tahmin edildiği Sivas'tan bildirilmişti.⁶⁸ Poganis köyünde asilerle gece geç vakitlere kadar çarpışıldığı, asilerin kaldığı tepelerin gün ağardığında boşaltıldığı görüldüğü, köy halkı çarpışmadan dolayı aileleri başka bir köye naklettiklerinden Poganis köyünde birkaç ihtiyar ve hastadan başka kimse bulunmadığı, jandarma gönderilerek köylere geri dönmelerinin söylendiği Van'dan gelen bir haberdirdi.⁶⁹ Zeytun için tertip edilen kuvvetlerin büyük bir kısmının geldiği, Haçin ve Dörtöl Ermenilerinin işe karışmasını önlemek için tayin edilen taburun da görevlendirildiği yere gelmek üzere olduğu, asker tarafından lüzumlu yerler işgal edilerek yarın operasyona başlanacağı haberi

Ministry of Foreign Affairs, upon the intelligence provided by the Embassy in Tahran, reported to the Ministry of the Interior and the Ministry of War that number of the Muslim men killed in Kars and Ardahan with the provocation of Russians and especially by the Armenians reached to 30.000; houses were burned down; women and children were in a miserable condition. The Ottoman captives, whose security was given to Armenians, were subjected to various ill-treatments and were killed by beating with rifle butts. It needed to be provident as the Armenians were consciously taken captured and then run away in order to convey the information they got to the Russians.⁶⁶

Governor of Maraş, Mümtaz Bey, notified on March 22nd that it was impossible to compare the recent events in Zeytun with the one occurred six months ago. Although the event occurred six months ago was a common banditry case, it was understood that this was a well-prepared, political and even general event. This thought was justified by similar events occurring in various regions. The operations would start quickly as soon as military readiness completed.⁶⁷

On March 24th news were received from various regions. According to the information from Sivas, it was learnt that Alewi Kurds from Kürecik township of Akçadağ and a number of Armenian deserters going there set up a gang. A detachment of 200 men was sent from Sivas in order to pursue them. People of Bekiruşağı village and the rebels that surrounded by the detachment were ready to surrender with their weapons. The number of rebels estimated to be 500.⁶⁸ It was informed from Van that combats continued with the rebels in Poganis village of Van until late at night. The hills located by the rebels were seen as emptied early in the morning. Nobody was left in Poganis village, except a few elders and patients, as families were sent to another village by the peasants due to the combats. Gendarmes were sent and told them to return to their villages.⁶⁹ It was heard from Maraş on the same day that most of the forces arranged for Zeytun arrived and the battalion which was assigned to prevent Haçin and Dörtöl Armenians from involving the event was about to arrive in the region. Soldiers

66 DH.EUM.2.Şb, 5/31.

67 DH.ŞFR, 465/133.

68 DH.ŞFR, 465/138.

69 DH.ŞFR, 466/23.

de aynı gün Maraş'tan gelmişti.⁷⁰

Ertesi gün de Tekirdağ'daki Ermenilerin Ermeni kilisesine silah ve mühimmat yığdıkları, bu işi oranın ileri gelenlerinden Avusturya uyruklu Agopyan'ın tertip ettiği, kendisinin aynı zamanda asker firarilerini himaye edip kilisede saklamaya çalıştığı, başlıca eylem hazırlıklarının da depodaki silahlara el konularak amele taburlarının silahlandırılması olduğu bilgisine ulaşılmıştı.⁷¹ Aynı gün Develi'nin Fenese Mahallesi'ndeki Ermeni kilisesi ile okulunda yapılan aramada yirmi bir adet bomba ele geçirildiği ve aramalara devam edildiği bilgisi de Kayseri'den gelmişti.⁷²

26 Mart'ta Zeytun kasabasında eşkıyanın merkezi olan manastır ile etrafındaki yirmi haneye taarruza başlandı. Top ateşi ile manastırda birçok gedikler açılmış, ancak manastırın dört tarafından açılan mazgallardan devamlı ateş edildiğinden ele geçirilememişti. Eşkıyanın beş altı yüz kadar olduğu tahmin edilmekteydi. Aralarında Maraş Jandarma Tabur Kumandanı Binbaşı Süleyman Bey'le birlikte altı asker şehit olmuştu.⁷³ Tekke denilen manastırdaki eşkıya gece karanlığından yararlanarak firar etmişlerdi. Jandarma Kumandanı ile birlikte dokuz şehit, yirmi yedi yaralı vardı. Ermeni eşkıyasından otuz yedisi itlaf edilmişti.⁷⁴ Ertesi gün üç gün üç gece kar ve yağmur altında uykusuz kalan askerin istirahati gerektiğinden operasyona ara verildiği, kasabaya geri dönenlerin kontrolden sonra evlerine iade edilmekte oldukları bildirildi.⁷⁵

SEVKİN GÜNDEME GELMESİ VE İLK SEVK

Zeytun'da yaşanan olaylar, bir tedbir olarak bazı Ermenilerin sevkini ilk defa Devlet'in gündemine sokmuştur. Fakat sevkten akla gelen bazı sakıncalı ailelerin gönderilmeleri idi. 30 Mart'ta Zeytun'daki bazı sakıncalı ailelerin başka yerlere gönderilmeleri hakkında Dördüncü Ordu Kumandanlığınca alınan kararın uygun görülmeyle birlikte istenen sonucu vermeyeceği ve Zeytun meselesine son vermek için daha etki-

would start the operation next day by occupying necessary places.⁷⁰

On the following day it was learnt that Armenians in Tekirdağ stored up weapons and ammunition in an Armenian church. This was organized by Agopyan who was an Austrian citizen and one of the notables of the city. He also protected the deserters and tried to hide them in the church. Their primary preparation of action was to seize the weapons in the depot and to arm the labor battalions.⁷¹ It was heard from Kayseri on the same day that 21 bombs were seized as a result of search in the Armenian church and school in Fenese neighborhood of Develi. The searches were continuing.⁷²

On March 26th attacks started in the town of Zeytun against the monastery and surrounding twenty houses which were the center of bandits. Although several breaches were opened on the walls of monastery by artillery shooting, monastery could not be captured as continuous fire was opened through the battlements around the monastery. The number of bandits was estimated 500-600. Major Süleyman Bey, Commander of Maraş Gendarmerie Battalion, and 5 soldiers were martyred.⁷³ The bandits in the monastery called Tekke in Zeytun run away by taking advantage of the darkness of night. Gendarmery Commander and 8 soldiers were martyred and 27 wounded; 37 Armenian bandits were killed.⁷⁴ It was informed on the following day that operations in Zeytun interrupted as the soldiers who were unable to sleep three day-night long under rain and snow needed to rest. People who came back to the town were returning their homes after being controlled.⁷⁵

RESETTLEMENT ISSUE AND FIRST RESETTLEMENT

The incidents in Zeytun made the resettlement of Armenians a current issue for the first time as a measure of state. What intended with the resettlement in fact was the dispatch of some prejudicial families. Governor of Maraş, Mümtaz Bey, expressed his opinion that the decision of March 30 taken by the Commandership of the Fourth Army to send some prejudicial families to other regions was approvable but not effectual.

70 DH.ŞFR, 466/30.

71 ATASE, BDH, 311.1264.1.

72 DH.ŞFR, 466/41.

73 DH.ŞFR, 466/38.

74 DH.ŞFR, 466/48.

75 DH.EUM.2.Şb, 5/73-2.

li tedbirlere başvurulması gerektiği, bazı Ermeni köylerinin ovalık mahallere nakliyle yerlerine muhacirlerin getirilip yerleştirilmesinin uygun olacağını Maraş Mutasarrıfı Mümtaz Bey görüş olarak bildirdi.⁷⁶

Adana Valisi Hakkı Bey de 1 Nisan'da Ermenilerin yoğun olarak bulundukları Haçin ile Dörtöl'dan kaldırılarak, Hükûmetin belirleyeceği Adana vilayetinin değişik yerlerinde sayıları hiçbir zaman çoğunluk oluşturmayacak şekilde iskân edilmelerinin faydalı olacağı şeklindeki görüşünü Dahiliye Nezaretine yazdı.⁷⁷ Aynı gün Maraş Mutasarrıfı Mümtaz Bey Zeytun'da kalmalarında sakınca görülenlerin aileleriyle birlikte uzaklaştırılmaları bildirildiğinden nereye gönderileceklerinin belirlenmesini istedi.⁷⁸ 8 Nisan'da Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa, Zeytun Ermenilerinin üçte ikisinden fazlasının Konya'ya gönderilmesini ve yerlerine de Rumeli göçmenlerinin yerleştirilmesinin uygun olacağını belirtti.⁷⁹ İsyan eden ya da düşmana rehberlik edilen yerlerdeki Ermenilerin oralardan çıkarılarak daha iç taraflara nakledilmelerinde artık bir görüş birliği sağlanmıştı.

Aynı gün Sivas'ta Ermenilerde bulunduğu tahmin edilen beş bin silahtan beş yüz kadarının toplandığı, aramalara devam edilerek kalanların da toplanmasına çalışıldığı haberi de gelmişti.⁸⁰ Suşehri'nde Ermenilerden üç yüz kadar silaha el konulduğu, soruşturma ve incelemeye devam edildiği ve bir kısım silahların daha bulunacağını umulduğu, yapılan soruşturmada silahların Ermenilere dağıtılması ve satışında Karahisâr Ermeni Piskoposu Vağnak'ın parmağı olduğunun anlaşıldığı bildirildi.⁸¹ 14 Nisan'da Ermeni Taşnaksütyun Cemiyeti vasıtasıyla Sivas vilayetinde merkezi gizli bir ihtilal cemiyeti kurulmuş olduğu, asıl amaçlarının Osmanlı Ordusu'nun gerilerinde olay çıkartarak düşmanın hareketlerini kolaylaştırmak olduğu Onuncu Kolordunun raporu doğrultusunda Başkumandanlığa yazılmıştı.⁸²

Zeytun'a gelen Fahri Paşa'nın Tekke aha-

He also stated that more effective measures must be taken to end Zeytun issue and that it would be appropriate to remove some Armenian villages to bottom lands and to resettle migrants instead of Armenians.⁷⁶

Governor of Adana, Hakkı Bey, wrote his opinions in a letter on April 1st to the Ministry of the Interior that it would be beneficial to remove the Armenians in Haçin and Dörtöl where they concentrated and to resettle them in other regions of Adana province to be determined by the Government in such a manner that they would never constitute a majority.⁷⁷ On the same day Governor of Maraş, Mümtaz Bey, asked to be informed about the resettlement areas of the families which were considered risky to stay in Zeytun.⁷⁸ On April 8th Cemal Pasha, Commander of the Fourth Army, stated that it would be appropriate to send more than two third of Zeytun Armenians to Konya and to settle Rumelian migrants instead of them.⁷⁹ There was a consensus of opinion to remove the Armenians, who rebelled or guided the enemy, and to transfer them to inner regions.

On the same day it was heard that 500 of 5000 weapons which were supposed to be belonged to Armenians in Sivas were collected and that searches continued to collect the rest.⁸⁰ It was informed that about 300 weapons belonging to Armenians were seized in Suşehri; investigation and enquiry were continuing; some more weapons were expected to be found; as a result of the investigation it was understood that Armenian Bishop in Karahisar, Vağnak, played a role in distributing and selling the weapons to Armenians.⁸¹ The report sent on April 14th by the Tenth Corps to the Supreme Military Command noted that a secret centered revolution association was set up in the province of Sivas by means of Dashnaksutyun Organization and that their main goal was to facilitate enemy's movement by creating incidents behind the Ottoman Army.⁸²

It was informed by the Governor of Maraş, Mümtaz Bey, that Fahri Pasha who came to Zeytun ordered the removal of the population of Tekke and population of 11 villages, consisting of 1481 people, who joined the recent incidents.⁸³ First resettlement decision thus was to be applied

76 DH.EUM.2.Şb, 68/35.

77 DH.ŞFR, 466/125.

78 DH.ŞFR, 466/127.

79 DH.ŞFR, 467/29.

80 DH.ŞFR, 467/29.

81 DH.ŞFR, 467/70.

82 ATASE, BDH, 2820.69.3.

lisiyle, son olaylara katılan bin dört yüz seksen bir nüfustan ibaret on bir köy halkının sürülmesi emrini verdiği, 14 Nisan tarihli Zeytun'da Maraş Mutasarrıfı Mümtaz Bey'den gelen bir bilgi olarak kayıtlara geçmişti.⁸³ İlk tehcir uygulaması bu şekilde isyancı Zeytun Ermeni ahalisine tatbik edilecekti.

15 Nisan'da da Develi'de Ermeni ihtilâl komitesine ait silah, bomba, fişek ile Ermenistan olarak kabul edilen yerlerin isimleri ve yıkılan binalarını gösteren fotoğraflar ele geçirilmişti.⁸⁴

16 Nisan'da Van Valisi Cevdet Bey'den gelen bilgi, isyan dalgasının bu defa Van taraflarında yayıldığını haber vermektedir. Şatak'ta bir Ermeni öğretmenin tutuklanması üzerine kasabada ve çevre Ermeni köylerinde olaylar çıkmıştı. Kopan telgraf hattının tamiri için Gevaş'tan gönderilen çavuş ile iki jandarmanın kaybolması üzerine aramak için giden müfreze ihtilalciler tarafından pusuya düşürülmüş, Şatak merkezinde çıkan çatışmada yedi jandarmamız şehit olmuştu. Havasor'la Şatak arasında bir karakol da kuşatılmıştı. Bütün bu olayların, beklenen genel bir kalkışmaya başlangıç olacağı anlaşıldığından ona göre tedbir alındığı bildirilmişti.⁸⁵ Artık lokal gibi görünen isyan hareketleri genel bir isyan havasına bürünüyordu. Rusları kurtarıcı olarak gören bütün Ermenilerin elde silah fırsat bekledikleri bildirilmekteydi.⁸⁶ Bu arada Hafik'in Horsana Ermeni köyünde yapılan aramalarda Ermenilere ait çok miktarda silah ele geçirilmişti ve aramalara devam edilmekteydi.⁸⁷

18 Nisan'da Şatak kazası yollarını kesen ve karakolların etrafını saran eşkiyanın üzerine gönderilen birliklerin eşkiyayla çatışmakta olduğu, Havasor'da da Ermenilerle çatışmaların başladığı, Erçek ve Timar nahiyelerinde bulunan Ermeni köylerinde de olağan dışı faaliyetler görüldüğü bildirildi.⁸⁸ Şatak'da planlı bir isyan çıkaran Ermenilerin yirmi kadar askerimizi şehit ettiği, Hoşab'a bağlı birkaç Ermeni köyü yakınından geçen birliklerimize ateş açıldığı için saldırganların tepelendiği, Van ile Hoşab arasında bulunan

for the Armenian population in Zeytun.

On April 15th weapons, bombs, cartridges and photographs showing place names and demolished buildings in so-called Armenia were seized from the Armenian Revolutionary Committee in Develi.⁸⁴

On April 16th Governor of Van, Cevdet Bey, informed that revolts were spreading in the vicinity of Van. Upon the arrestment of an Armenian teacher in Şatak, incidents occurred in the town and the surrounding Armenian villages. A platoon went to Şatak to look for the sergeant and two gendarmes who were sent from Gevaş to repair the broken telegraph line and were lost. This platoon was ambushed by the revolutionaries. 7 gendarmes were martyred in the armed conflict in Şatak town center and a guardhouse between Havasor and Şatak was surrounded. It was informed that the necessary measures were taken as it was understood that all these events were expected as the beginning of an all-out rebellion.⁸⁵ It was no longer a local movement but an all-out rebellion movement. It was informed that all the Armenians who saw the Russians as their rescuer were waiting for an opportunity as being armed.⁸⁶ Meanwhile as a result of the searches in the Armenian village of Horsana attached to Hafik a great number of weapons belonging to Armenians were seized and searches were continuing.⁸⁷

It was notified on April 18th that an armed conflict broke out between the bandits and the troops which were sent upon the bandits who blocked the roads to Şatak district and surrounded the guardhouses. Conflicts with Armenians in Havasor started and unusual activities were seen in the Armenian villages of the townships of Erçek and Timar.⁸⁸ Later in the day it was informed that nearly 20 soldiers of our Army were martyred at a planned Armenian revolt in Şatak; Armenians who opened fire on our troops passing close to the Armenian villages of Hoşab were chastened; forces were sent upon the surrounding of a gendarmerie station between Van and Hoşab by nearly 100 bandits.⁸⁹

Revolts of Armenian committees all across the country in wartime made the Sivas Governor Muammer Bey to think that it was not possible

83 DH.ŞFR, 467/84.

84 DH.EUM.2.Şb, 6/1.

85 DH.ŞFR, 467/95.

86 DH.ŞFR, 467/99.

87 DH.ŞFR, 467/107.

88 DH.ŞFR, 467/116.

bir jandarma karakolunun yüz kadar eşkıya tarafından kuşatılması üzerine kuvvet sevk edildiği ilerleyen saatlerde gelen başka bir haberdi.⁸⁹

Yaşanan savaşın ortasında bir de Ermeni komitelerinin ülkenin dört bir yanında çıkardıkları isyanlarla uğraşılıyor olması Sivas Valisi Muammer Bey'i artık Ermeniler ile bu memlekette kardeş olarak yaşayamayacağımız kanaatine itmişti. Muammer Bey'e göre biz onları ezmez isek onlar bizi ilk fırsatta yok etmeye çalışacaklardı. Kendisi Sivas'ta onları kuvvetten düşürmeye, Müslümanları güçlendirmeye çalışıyordu. Muzır görülmeyen halka ise ilişilmiyordu.⁹⁰

Van'dan ertesi gün gelen habere göre Havasor nahiyesinde isyana kalkışan dört Ermeni köyünün mevzileri tahrip edilmişti. Gevaş kazasıyla vilayet merkezi ve Havasor nahiyesinin bağlantısını kesmek üzere toplanan altı yüz kadar ihtilalci ile müfrezelerimiz arasında çatışmalar devam etmekteydi. Vali, şu durumda Ermeni ihtilalinin en uygun olan Van'da başlamış olduğunu, isyancıların Beyazıt tarafında Ruslarla bağlantı kurmak istediklerini bildirmekteydi.⁹¹

20 Nisan'da Van merkezinde çoğunluğu asker kaçağı olan ihtilalcilerle çatışma devam etmekteydi. Gevaş-Bitlis hattından başka bütün telgraf hatları kesilmiş, Havasor'daki çatışmada ihtilalciler tepelenmişti.⁹² Gevaş ilçesinin Atalan ve Piltinis köylerindeki Ermeni isyancılarla yapılan çatışmalarda 174 isyancı öldürülürken müfrezelerimizden 18 şehit ve 24 yaralı vardı. Atalan köyünde çatışma devam etmekteydi. Van'daki Ermeni mahallelerinde çokça silahlı şahıslar dolaşmaktaydı. Civar köylerdeki isyancıların şehrin kuzey doğusu ile Ereğ dağında toplandıklarına dair gelen haber üzerine gerekli tedbirler alınmıştı.⁹³ Sur ve Kaledibi Ermeni mahallelerinde görülen yüzlerce ihtilalcinin kaleyi ele geçirmeye çalıştıkları, askerimizden zayıf olduğu, isyancıların Müslüman evleri ile Düyun-ı Umumiye, Posta, Reji ve Osmanlı Bankası dairelerini yakdıkları 21 Nisan'da bildirilen olaylar olarak kayıtlara geçmişti.⁹⁴ Aynı gün Konya'ya sevk edilen

to live brotherly with Armenians in this country. He also thought that if we do not overpower the Armenians, they would try to exterminate us at the earliest opportunity. He was trying to weaken the Armenians and to strengthen the Muslims in Sivas. Innocuous people were not disturbed.⁹⁰

According to the news received from Van on the following day, emplacements in four Armenian villages of which population attempted to revolt in the township of Havasor were destroyed. Armed conflicts between our platoons and nearly 600 revolutionaries who gathered to block the way from Gevaş district to the province center and Havasor township were continuing. Governor informed that Armenian revolt started in Van and revolutionaries were intending to contact with Russians around Beyazıt.⁹¹

On April 20th armed conflicts were continuing in the center of Van with revolutionaries most of whom were deserters. All telegraph lines, except Gevaş-Bitlis line, were cut off and revolutionaries were defeated in the conflict in Havasor.⁹² As a result of the armed conflicts with Armenian rebels in Atalan and Piltinis villages of Gevaş, 174 rebels were killed; our 18 soldiers were martyred and 24 wounded. Armed conflicts were continuing in Atalan village. A large number of armed men were seen around the Armenian neighborhoods in Van. Upon the information concerning that the rebels from surrounding villages were gathering in the northeast of the city and on Ereğ Mountain, necessary measures were taken.⁹³ On April 21st it was recorded that hundreds of revolutionaries seen in the Armenian neighborhoods of Sur and Kaledibi attempted to capture the fortress. There occurred casualties from our soldiers. Muslim homes and buildings of Debt Administration (Düyun-ı Umumiye), Post Office, Regie Company and Ottoman Bank were set on fire by the rebels.⁹⁴ On the same day it was informed from Maraş that the number of Zeytun Armenians who were dispatched to Konya reached to 3446. A few of them remained and immigrants were relocated instead of Zeytun Armenians.⁹⁵

The telegram received from Sivas on April 22nd explained why the Armenians of Suşehri were among those dispatched first. Governor

89 DH.ŞFR, 467/125.

90 DH.ŞFR, 467/127.

91 DH.ŞFR, 468/21.

92 DH.ŞFR, 468/35.

93 DH.ŞFR, 468/37.

94 DH.ŞFR, 468/55.

Zeytun Ermenilerinin sayısının üç bin dört yüz kırk altı nüfusa ulaştığı, geride az kişinin kaldığı, yerlerine de göçmen gönderilerek iskân edildiği Maraş'tan bildirildi.⁹⁵

22 Nisan'da Sivas'tan gelen telgraf Suşehri Ermenilerinin neden ilk sevk edilenler içerisinde yer aldıklarını izah ediyordu. Ermeni komitelerinin kontrolü altında Suşehri'nde on altı Ermeni köyünde ihtilal mıntıkası hazırlanarak ordumuzun başarısızlığı halinde diğer Ermeni köyleriyle birlikte orduyu arkadan tehdit edecekleri, vilayetten otuz bin Ermeni tertip edilerek silahlandırıldığı, bunlardan on beş bininin Rus ordusuna katıldığı, on beş bininin de ordumuzu arkadan meşgul etme ile görevlendirildiği Vali Muammer Bey'in aktardığı bilgiydi.⁹⁶

Bu arada Van'da ihtilalcilerle şehirde çarpışmalar devam ediyordu. Yirmi kadar şehit ve yaralıları vardı. Muradiye ile Timar nahiyesi arasında iki yüz kadar ihtilalci mahvedilmişti. Erçek nahiyesi taraflarında Müslüman köylere saldıran asilerle müfrezeler arasında da şiddetli çarpışmalar olmaktadır ve çatışmaların olduğu bölgelerde telgraf telleri kesikti.⁹⁷ Ertesi gün gelen habere göre Van Kalesi'ni ele geçirmek için Ermeni Komitesince seçilen yedi yüz kadar oldukları tahmin edilen ve evlerin içlerine siperler yapan Ermeni asiler kasabanın önemli bir kısmını ateşe vermişlerdi.⁹⁸ 24 Nisan'da içeri ve yukarı şehirde çatışmanın devam ettiği, şehrin içinde birkaç hanenin yakıldığı, Başkale tarafından seksen kişilik bir kuvvetin Van'a yardıma yetiştiği, Mahmudi Kaymakamı maiyetindeki mücahitlerin Erçek nahiyesi civarındaki İslam köylerine taarruza çalışan asilerle çatışarak Van'a yaklaştığı, Van'a gelmekte olan Muradiye Kaymakamı Ziya Bey'in ihtilalcilerin şiddetli taarruzundan dolayı ilerleyemediği bildirilmişti.⁹⁹

24 NİSAN 1915'TE NE OLDU?

Yukarıda sözü edilen bir dizi isyanın arka planında Ermeni terör örgütlerinin bulunduğu bilinen bir gerçektir. İsyanın yayılma eğilimi göstermesi ve Orduyu da meşgul hale getirmesi

Muammer Bey conveyed that revolution zones were prepared in 16 Armenian villages of Suşehri under the control of Armenian committees. If our army was defeated, they would become a threat to our army from behind together with the other Armenian villages. 30.000 Armenians from the province were organized and armed. 15.000 of them joined the Russian army and the rest of them were tasked with engaging our army.⁹⁶

Meanwhile, combats with revolutionaries were continuing in Van. 20 of our soldiers were martyred and wounded. Approximately 200 revolutionaries were killed in the region between the townships of Muradiye and Timar. Severe combats continued between the battalions and the rebels who attacked the Muslim villages in the vicinity of Erçek township. Telegraph lines were cut off in the combat area.⁹⁷ Information was received on the following day concerning that the Armenian rebels, estimated to be nearly 700, who were selected by the Armenian committee in order to capture the Van fortress, entrenched in the homes and burned a considerable part of the city.⁹⁸ On April 24th conflicts were continuing in the inner and upper regions of the province. A few houses in the city were burned down. A military force consisting of 80 soldiers came from Başkale to Van's rescue. Mujahids in the company of the district governor of Mahmudi closed to Van by conflicting with the rebels who attempted to attack the Muslim villages in the vicinity of Erçek township. Ziya Bey, District Governor of Muradiye, could not advance due to the severe attack of revolutionaries on his route to Van.⁹⁹

WHAT HAPPENED ON APRIL 24, 1915?

It was a known fact that the Armenian terrorist organizations were at the back stage of the above mentioned revolts. As the revolts began to grow in numbers and the Army was engaged in them, the government obliged to take some measures. The arrestment of the committee leaders who were the theorists of revolts and closing of the committees were among the first measures. This was what intended to do in all provinces with the circular of April 24, 1915.

The circular sent out to all provinces and

95 DH.ŞFR, 468/47.

96 DH.ŞFR, 468/64.

97 DH.ŞFR, 468/67.

98 DH.ŞFR, 468/76.

99 DH.ŞFR, 468/91.

bir takım tedbirler alınmasını zorunlu hale getirmişti. İlk akla gelen tedbir isyanın teorisyenlerini oluşturan komite ileri gelenlerinin tutuklanmaları ve komitelerin faaliyetlerine bir son verilmesi olmuştu. İşte 24 Nisan 1915 tarihli bir genelge ile tüm vilayetlerde yapılması istenilen buydu.

Tüm vilayet ve mutasarrıflıklara gönderilen genelge ile: “*Ermeni komitelerinin Osmanlı ülkesinde ayrılıkçı fikirlerle muhtariyet elde etme teşebbüsleri, Taşnak Komitesinin Rusya’da bulunan Ermenileri kışkırtma çabaları, ülkenin savaş halinde olmasını fırsat bilerek Anadolu’nun birçok vilayetinde isyan çıkarmaları, bomba, silah tedarikleri, gönüllü alaylar oluşturmaları ve Ruslarla birlikte hareket ederek Osmanlı ordusunu tehdit etmeleri, bu komitelerin faaliyetlerine bir son vermeyi gerektirdiğinden; komitelerin vilâyetlerdeki şubelerinin kapatılmasına, her türlü evraklarının yok edilmelerine meydan bırakılmayarak ele geçirilmesine, komite ile işbirliğinde olan Ermenilerin takip ve gözaltına alınmalarına, ellerindeki silahların toplatılmasına ve tutuklanan şahısların Divan-ı Harb’e sevk olunmasına karar verildiği*” bildirilmişti.¹⁰⁰ Karar önce İstanbul’da uygulamaya konulmuş ve 235 komite ileri geleni tutuklanarak Ayaş ve Çankırı’ya gönderilmişti.

Ermenilerin her yıl sözde soykırımı anma günü olarak törenler düzenledikleri bu gün, aslında genel isyana karşı alınan ilk ciddi tedbir olması dolayısıyla hayallerin suya düştüğü gün olma özelliği taşır. Yoksa yaklaşık bir ay sonra başlayacak tehcir ile uzaktan yakından bir alakası yoktur.

Diğer taraftan İtilaf Devletleri, yaklaşık bu günlerde yaşanan olayları bahane ederek geçmişte olduğu gibi yine Ermeni sorununa müdahale etmek yolunu seçerek Osmanlı Devleti’ne 24 Mayıs 1915 tarihli bir nota vermişti. Notada: “Yaklaşık bir aydır Ermenistan’ın Kürt ve Türk halkının Osmanlı yetkililerinin göz yumması ve sık sık yardımlarıyla Ermenileri katlettiğini” iddia etmişti. “Bu katliamlar Nisan ayı ortalarında Erzurum, Bitlis, Muş, Zeytun ve Kilikya boyunca meydana gelmişti”. Ayrıca “Van civarındaki yaklaşık yüz köy halkının tamamen öldürüldüğü, Van şehrindeki Ermenilerin de Kürtler tarafından

sub-provinces contained the following decisions: “*It required to put an end to the activities of Armenian committees because of the facts that: they attempted to obtain an autonomy in the Ottoman territory with separatist ideas; Dashnak committee attempted to provoke the Armenians in Russia; they revolted in various provinces of Anatolia by taking advantage of the war conditions in the country; they provided the rebels with the bombs and weapons; they set up volunteer regiments; and they became a threat to the Ottoman army by acting together with the Russians. Consequently, it was decided to close down the provincial branches of the committees, seize their all documents by not allowing them to be destroyed, follow and detain Armenians collaborating with the committee, seize the weapons in their hands and to bring the arrested persons into the Court-Martial.*”¹⁰⁰ The Decision was applied first in İstanbul and 235 committee leaders were arrested and sent to Ayaş and Çankırı.

Even though the Armenians describe this day as the remembrance day of so-called genocide and hold ceremonies, it is in fact the day on which Armenians’ dreams came to naught as it was the first serious measure against the all-out rebellion. It has no connection whatsoever with the resettlement to be started one month later.

On the other hand, the Entente Powers intervened in the Armenian question by giving the recent incidents as an excuse as did in the past and sent a note to the Ottoman Empire on May 24, 1915. This note included the allegations such as: “For nearly a month Kurds and Turks in Armenia massacred Armenians with continual support and connivance of the Ottoman authorities. These massacres occurred in Erzurum, Bitlis, Muş, Zeytun and Cilicia in the middle of April. Inhabitants of nearly 100 villages around Van were completely killed. Armenians in Van were surrounded by the Kurds. Government ill-treated the innocuous Armenians in İstanbul.” The note was concluded as follows: “The Entente Powers would hold all members of the Ottoman Government and all officials joined the massacres responsible for Turkey’s recent crimes against humanity and civilization.”

100 DH.ŞFR, 52/96, 97, 98.

kuşatıldığı, aynı zamanda İstanbul'da Hükûmetin zararsız Ermeni nüfusuna kötü davrandığı" iddia edilmişti. Notanın sonunda ise "Müttefik (İtilaf) Devletler Türkiye'nin insanlığa ve medeniyete karşı olan bu yeni suçları dolayısıyla bütün Osmanlı Hükûmet üyelerini ve bu katliamlara katılan tüm memurları sorumlu tutacaklardır" demişti.

İtilaf Devletleri bu isyanları "Ermeniler katlediliyor" diye kullanmaya kalktılar, aynı zamanda Van'daki Ermeni isyancıları kollamak gayesiyle şehirdeki Ermenilerin oturduğu mahallelerin Müslümanlarca kuşatıldığını söyleyerek isyancılara 'arkanızdayız' mesajı vermek istediler.

Osmanlı Devleti notaya verdiği cevapta: "Sınırların korunması ve güvenliği için gerekli görülen her türlü tedbirin alınması ve uygulanmasından dolayı hiçbir yabancı hükûmete hesap vermek zorunda olmadığını" belirtti. İngiliz ve Fransız gemileri Çanakkale'de hastaneleri topa tutarken, Ruslar Ermeniler vasıtasıyla Kars yakınlarında binlerce Müslümanı kılıçtan geçirir ve aldığı Osmanlı esirlerini yine Ermeniler aracılığıyla merhametsizce öldürürken, İtilaf Devletlerinin insani duygulardan dem vurmalarının garip olduğunu" da beyan etti. "Kafkasya'da, Fas'ta, Mısır'da ve Hindistan'da çıkan isyanlar sırasında şiddet uygulayıp insanlığa aykırı hareketlerden geri durmayan İngiltere, Fransa ve Rusya'nın Osmanlı Hükûmetinin aldığı ve uygulama esnasında son derece adalet ile davranmış olduğu tedbirlerden dolayı Osmanlı Hükûmetini suçlamalarının doğru olmadığını" da ekledi. Arkasından da "*İtilaf Devletlerinin şikayet ettikleri olayların bütün sorumluluğunun sözü edilen isyan hareketlerinin arkasında yer alan ve idare eden üçlü İtilaf hükûmetlerine ait olduğunu*" karşı deklarasyonda bildirdi. Şurası dikkat çekicidir ki notaya verilen karşı deklarasyonun son cümlesi: "*bu bildiri bile Ermeni isyancıları için bir dayanaktır ve onları teşvik eder*" cümlesiyle bitmişti.¹⁰¹

Nitekim Osmanlı Devleti'nin haklı olduğu, şehirde kuşatıldığı iddia edilen Ermeni mahallelerini kendilerine siper edinen isyancıların 16 Mayıs'ta Van'ı düşürmeleriyle ortaya çıkmış oldu.

The Entente Powers tried to exploit these uprisings by saying "Armenians are massacred." At the same time, in order to protect the Armenian revolutionaries they wanted to give them the message of "standing behind you" by saying that the Armenian neighborhoods in the city were surrounded by Muslims.

Ottoman Empire stated in the reply of note that it was not obliged to give an account, to any foreign government, of the necessary measures taken for the protection and security of the borders and the implementation of the measures. It also expressed that it was very strange that the Entente Powers talked about human feelings while British and French ships were bombarding the hospitals in Gallipoli; Russians were slaughtering the Muslims near Kars and killing Ottoman captives by means of Armenians. It was also added in the note that the accusation of Ottoman Government by Britain, France and Russia for the measures and their just application was not correct, as these countries inflicted violence and acted contrary to human rights during the revolts in the Caucasus, Morocco, Egypt and India. Note continued with a counter-declaration stating that "The trio of Entente Powers which stand behind the uprising movements and lead them are responsible for all incidents they complain about." It was very remarkable that the declaration ended with the following statement: "This declaration is even a base for Armenian revolutionaries and it encourages them."¹⁰¹

Ottoman State was justified when Van fell into the hands of the revolutionaries who took shelter in the Armenian neighborhoods, which were alleged to be surrounded, on May 16th.

Chronology of the events after April 24 until the resettlement decision of May 30 and the following incidents caused the extension of resettlement are given below.

On April 25th an armed conflict broke out between the battalion sent to Gevaş and nearly 100 Armenian rebels in Karkar stream in Karkar township of Gevaş district in Van. As a result of this conflict, more than 50 rebels, including four leaders, were killed and the rest run away to Gevaş vicinity.¹⁰²

101 Esat Uras, Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi, (İstanbul: 1976), s. 609-613.

Biz 24 Nisan sonrasında tehcir kararının alındığı 30 Mayıs'a ve sonrasında tehcirin genişletilmesine neden olacak olan olayları kronolojik olarak takip etmeye devam edelim.

25 Nisan'da Van'a bağlı Gevaş kazasının Karkar nahiyesinde bulunan Karkar Deresi'nde Gevaş'a sevk edilmiş olan müfreze ile sayıları yüz kadar olan Ermeni asiler arasında çıkan çatışma sonucu içlerinde dördü reislerinden olmak üzere elliyi aşkın asi öldürülmüş, diğerleri Gevaş tarafına firar etmişti.¹⁰²

SEVKİN KONYA YERİNE GÜNEYE YÖNLENDİRİLMESİ

26 Nisan Ermeni tehcirinde önemli dönüm noktalarından biridir. Zeytun, Dörtöl gibi yerlerdeki Ermenilerin oralardan çıkarılmaları söz konusu olduğunda Konya'ya gönderilmele-ri kararlaştırılmış ve o yolda uygulamada bulunulmuştu. Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa'ya Dahiliye Nazırı Talat Paşa'nın yazdığı telgrafta Zeytun, Maraş, İskenderun, Dörtöl ve Haçin gibi yerlerden çıkarılacak Ermenilerin tamamen Konya'ya sevk edilmelerinin o bölgede toplanmalarına ve eylem birliği yapmalarına sebep olacağından bundan böyle sevk edileceklerin Haleb'in güneydoğusu ile Zor ve Urfa yöresine gönderilmeleri istendi.¹⁰³ Bu karar daha sonra genişleyecek tehcir uygulamasının ilk adımını teşkil edecekti.

27 Nisan'da Van şehrinde cephanesizlikten Ermeni isyancıların yukarı mahallelerde kazdıkları siperlere hücum edilemediği, Havasor taraflarından kaçıp şehre girmek isteyen ihtilalcilerden bir kısmının Norguh Gediği'nde sarılıp kırk dördünün öldürüldüğü, cephane yetiştirilmezse durumun felaket olacağına Orduya bildirildiği, çoğu süvari bin beş yüz kişilik düşman kuvvetinin iki topla beraber Kotor Deresi'nden ilerlemekte olduğu haberi geldi.¹⁰⁴ Pervari sınırında saldırıya uğrayan müfrezelerimizin iki gün süren çatışma sonucunda Ermeni komitecilerin en önemli sığınma yerlerinden olan Üzim köyünü işgal ve tahrip ettiği, çatışmalarda kırk kadar asinin öldürüldüğü de Bitlis Valiliğinden bildirildi.¹⁰⁵

DIRECTION OF RESETTLEMENT SOUTHWARD INSTEAD OF KONYA

April 26th was an important turning point in the resettlement of Armenians. It was decided to remove the Zeytun and Dörtöl Armenians to Konya and it was applied. In the telegram sent by the Minister of the Interior, Talat Pasha, to the Commander of the Fourth Army, Cemal Pasha, it was ordered to remove hereinafter the Armenians in Zeytun, Maraş, İskenderun, Dörtöl and Haçin to the southeast of Aleppo and to the region of Zor and Urfa as the dispatch of all Armenians to Konya would cause them to gather in that region and to make union of action.¹⁰³ This decision was the first step of resettlement and it would be extended later on.

On April 27th information received concerning that the trenches which Armenian rebels digged in the upper neighborhoods of Van could not be attacked due to the lack of ammunition; some of the revolutionaries, who escaped from Havasor and wanted to enter the city, were surrounded in Norguh Gap and 44 of them were killed; it was reported to the Army that they would meet with a disaster if ammunition not provided in time; enemy forces of 1500 men, mostly cavalry, advanced from Kotor River with two cannons.¹⁰⁴ It was also informed by the Governorship of Bitlis that our battalions, who were attacked on Pervari border, occupied and ruined the village of Üzim, one of the most important shelters of Armenian committee members, as a result of two-day conflict, and nearly 40 rebels were killed in the conflicts.¹⁰⁵

On April 28th it was notified that battalions were sent to block the gangs who could not be stopped in Kotor; conflicts continued in Van; ammunition decreased; if assistance not provided, the city might be invaded; our battalions annihilated 150 of the rebels around Timar township.¹⁰⁶ On the same day the leading members of Hindjak and Dashnak committees were captured in Kayseri. According to their confessions, attempts were started for armed movement four months ago upon the notice given by the Headquarters of Hindjak; a bouncer association was designated by a board formed by

102 DH.ŞFR, 468/110.

103 DH.ŞFR, 52/93.

104 DH.ŞFR, 468/143.

105 DH.ŞFR, 468/144.

28 Nisan'da Kotor'da durdurulamayan çetelerin yollarını kesmek için müfrezeler gönderildiği, Van'da çatışmaların devam ettiği, cephanenin azaldığı, yardım gelmez ise şehrin düşebileceği, müfrezelerimizin Tımar nahiyesi civarındaki asilerden yüz ellisini imha ettiği iletildi.¹⁰⁶ Aynı gün Kayseri'de yakalanan Hınçak, Taşnak komitelerinin ileri gelenlerinin itiraflarına göre; dört ay evvel Hınçak Merkez-i Umumisinden yapılan tebligat üzerine silahlı hareket için girişimlere başlanılmıştı. Hınçak, Taşnak komiteleri Merkez-i Umumi-nin telkinleriyle aralarında oluşturulan bir heyetçe fedai cemiyeti belirlenip, silahların dağıtıldığı, silah temininde Sancak Genel Meclisi ve İdare Meclisi azalarının da parmağı olduğunun anlaşıldığı, şimdilik çok miktarda yasak silah, patlayıcı maddelerle birlikte yakalanan ihtilal tertipçileri sayısının otuzu aştığı bildirildi.¹⁰⁷ Ertesi gün gelen bilgi: Hınçakların Kayseri şubesindeki evrakının tamamen ele geçirildiğini, Ermeni Mahallesi'nde sekiz dinamit, on dört kapsüllü bomba daha bulunduğunu, yetmiş kadar tüfek, on binden fazla fişek ve kundaklı revolver toplandığını haber veriyordu.¹⁰⁸ 1 Mayıs'ta Kayseri merkezinde devam etmekte olan aramalar üzerine ele geçirilen silahların yüz elliye vardığı, on sekiz bomba daha bulunduğu, tutuklanan Ermenilerin sayısının da yüze ulaştığı ilave edildi.¹⁰⁹

Van'da çatışmalar 29 Nisan'da da devam etmekteydi. Gevaş'ın Narik, Pagan ve civarındaki köylerinde de isyancılarla çatışmalar oluyordu.¹¹⁰ Bu arada Diyarbakır'ın Beşiri kazası Ermeni köylerinde yapılan aramalar sonucunda yüz kırk beş yasak silah elde edilmişti.¹¹¹

VAN VE ÇEVRESİ ERMENİLERİNİN SEVKİNİN GÜNDEME GELMESİ

2 Mayıs 1915 tarihi de Osmanlı Ermenilerinin sevkinde yine önemli dönüm noktalarından birisidir. Zeytun, Dört Yol Ermenilerinin sevkinden sonra başka yerdeki Ermenilerin de sevkleri ilk defa bu tarihte gündeme gelmiştir. Van ve çevresindeki isyanın bastırılmayıp genişleme istidadı göstermesi ve Orduyu hayli meşgul eder duruma

the suggestions of the Headquarters of Hindjak and Dashnak committees. Weapons were distributed; it was understood that the members of General Assembly and Administrative Council of District had a hand in the supply of weapons; the number of revolution organizers, who were captured with a large amount of prohibited weapons and explosive materials, exceeded 30 so far.¹⁰⁷ On the following day it was heard that all documents of Hindjaks in the Kayseri branch were seized; 8 dynamites and 14 encapsulated bombs were found; nearly 70 rifles, over 10.000 cartridges and revolvers were collected.¹⁰⁸ On May 1st it was added that the weapons, seized in the ongoing searches in the center of Kayseri, reached to 150; 18 more bombs were found; the number of arrested Armenians reached to 100.¹⁰⁹

On April 29th conflicts with the rebels were continuing in Van and in Narik, Pagan and surrounding villages of Gevaş, as well.¹¹⁰ Meanwhile 145 prohibited weapons were seized as a result of searches in Armenian villages of Beşiri district in Diyarbakır.¹¹¹

RESETTLEMENT ISSUE OF THE ARMENIANS OF VAN AND THE SURROUNDING REGION

2 May 1915 was one of the important turning points in the resettlement of Ottoman Armenians. Besides the resettlement of Zeytun and Dört Yol Armenians, resettlement of Armenians in other regions became an issue for the first time on this date. Uprising in Van and the surrounding region could not be repressed and it was spreaded. As the Army started to highly engage in this uprising, removal of Armenians from these places came to the fore. Enver Pasha wrote his opinions to the Ministry of the Interior concerning the fact that in return for the removal of Muslims in the nude towards our territory and for the Armenians around the Lake Van were in non-stop position of rebellion and revolution, it was necessary either to remove them into the Russian borders or to dispatch them to the different regions of Anatolia. He requested in his letter that the appropriate one of these two alternatives to be implemented.¹¹²

On May 3rd severe conflicts continued in the upper Armenian neighborhoods of Van; the

¹⁰⁶ DH.ŞFR, 468/166.

¹⁰⁷ DH.EUM.2.Şb, 7/21-13.

¹⁰⁸ DH.ŞFR, 468/182.

¹⁰⁹ DH.ŞFR, 469/35.

¹¹⁰ DH.ŞFR, 468/184.

¹¹¹ DH.EUM.2.Şb, 7/21-12.

gelmesi Ermenilerin buralardan çıkarılmalarını gündeme getirdi. Enver Paşa Rusya sınırları içerisindeki Müslüman ahalinin çıplak bir halde bizim taraflara sürülmelerine karşılık olmak hem de Van Gölü etrafındaki Ermenilerin sürekli isyan ve ihtilal ocağı halinde bulunmaları nedeniyle oradan kaldırılarak ya Rusya sınırları içerisine sürülmesi ya da Anadolu'nun değişik yerlerine dağıtılmaları gerektiği hakkındaki görüşlerini Dahiliye Nezaretine yazdı. Enver Paşa yazısında bu iki şıktan uygun olanının seçilerek yerine getirilmesini rica etmekteydi.¹¹²

3 Mayıs'ta Van'ın yukarı Ermeni mahallelerinde şiddetli çatışmalar devam etti, Şatak'a gönderilen askeri birlik asilerin bir kısmını öldürerek Şatak'a girdi.¹¹³ Aynı gün İzmir ve Manisa'da komiteye mensup şüpheli Ermenilerin evlerinde yapılan aramalarda komiteye ait evrak ve resimler bulunduğu, şüpheli otuz Ermeni'nin tutuklandığı haberi de geldi.¹¹⁴ Kayseri ile Develi'de de yüz kırk altı bomba, yirmi altı dinamit, iki yüz yirmi martin, gra, manliher gibi harp silahları ele geçirildiği ve aramalara devam edildiği bildirilmişti.¹¹⁵ Kayseri'de Ermeni ayaklanmasını tertip ve idare eden Kozan Milletvekili Boyacıyan Hamparsum'un İstanbul'da yakalanarak gönderilmesine müsaade olunması 4 Mayıs'ta istendi.¹¹⁶ Kayseri merkezde devam eden aramalarda on bomba ve otuz martin tüfek daha elde edilmişti. Bombalardan biri Ermeni kilisesinde bulunmuştu.¹¹⁷

Aynı gün Van'ın bağlar tarafında çatışmada on dokuz şehit verildiği, Timar nahiyesindeki askeri birliğin altmış kadar ihtilaleciyi etkisiz hale getirdiği bildirildi.¹¹⁸ Van ve çevresinde Ermeni isyanının başlamasından bu yana 400 kadar asker ve aşiret gönüllüsü şehit olmuştu. On iki sene önce Rusya'dan gelerek savaş ilanı ile Osmanlı vatanışlığına geçen Aram'ın isyancılara liderlik ettiği, silahlı isyancıların beş-altı bin civarında olduğunun tahmin edildiği, istenilen seri ateşli batarya yerine adi bir batarya gönderildiği, kuvvete değil topa ihtiyaç duyulduğu iletilmişti.¹¹⁹

troop sent to Şatak killed some of the rebels and entered Şatak.¹¹³ On the same day it was heard that documents and pictures belonging to the committee were found in the house searches of suspected Armenian committee members in İzmir and Manisa; 30 Armenian suspects were arrested.¹¹⁴ 146 bombs, 26 dynamites, 220 war weapons such as martin, gra and mannlicher were seized in Kayseri and Develi; searches continued.¹¹⁵ On May 4th it was asked to give permission for the capture and dispatch of the Deputy of Kozan, Boyacıyan Hamparsum, in İstanbul. He was the organizer and manager of the Armenian uprising in Kayseri.¹¹⁶ 10 bombs and 30 martini rifles were seized in the ongoing searches in Kayseri city center; one of the bombs was found in the Armenian Church.¹¹⁷

On the same day it was informed that 19 soldiers were martyred in the conflicts around Bağlar in Van and troops in Timar township killed nearly 60 revolutionaries.¹¹⁸ Nearly 400 of the soldiers and tribe members were martyred and wounded in Van and around since the beginning of the Armenian rebellion. It was noted that Aram who came from Russia 12 years ago and became an Ottoman citizen after the declaration of war led the rebels. It was estimated that the number of armed rebels was around five or six thousand. An ordinary battery was sent instead of the requested quick-fire battery and cannon was needed not force.¹¹⁹

On May 5th it was conveyed by the Governorship of Diyarbakır that 30 bombs, 2 boxes of dynamit gunpowder and some wick and bomb capsules of the bombs and wicks, which were seized from Armenians in Diyarbakır, were sent to Van upon the request of the Governorship of Van.¹²⁰ On the same day 167 of the armed Armenian revolutionaries of Van and of fugitive soldiers, who wanted to escape to the Russian Army, were captured dead as a result of pursuits in the districts of Tutak, Tercan, Bayburt and İspir. 70 weapons in Erzincan, 47 weapons in Bayburt and the documents of Erzurum Dashnak Club were seized.¹²¹

On May 6th it was announced to the Governorships of Erzurum, Bitlis, Van, Sivas, Mamuretülaziz, Diyarbakır to discharge the

112 ATASE, BDH, 1/1.155.2.

113 DH.ŞFR, 469/78.

114 DH.EUM.2.Şb, 6/35.

115 DH.EUM.2.Şb, 7/21-3.

116 DH.ŞFR, 469/107.

117 DH.ŞFR, 469/108.

118 DH.ŞFR, 469/98.

119 DH.ŞFR, 469/102.

Diyarbakır'da Ermenilerden müsadere edilen bomba ve fitillerden otuz bomba, iki kutu dinamit barutu ve bir miktar fitil ile bomba kapsülünün Van Valiliğinin talebi üzerine Van'a gönderildiği 5 Mayıs'ta Diyarbakır Valiliğinden bildirildi.¹²⁰ Aynı gün Rus Ordusu'na firar etmek isteyen silahlı Van Ermeni ihtilalcileriyle asker firarilerinden yüz altmış yedi kişi Tutak, Tercan, Bayburt ve İspir kazalarında takip sonucu ölü olarak ele geçirilmiştiler. Erzincan'da yetmiş, Bayburt'ta kırk yedi silah elde edilmişti. Erzurum Taşnak Kulübü evrakına el konulmuştu.¹²¹

6 Mayıs'ta Maliye Nezaretine mensup Ermeni memurlardan komite mensubu olanlarla, sadakatsizlik gösterdikleri kesinleşenlerin azledilmeleri ve icap edenlerin de Ermeni bulunmayan vilayetlere gönderilmeleri Erzurum, Bitlis, Van, Sivas, Mamuretülaziz, Diyarbakır Vilâyetlerine tebliğ edildi.¹²² Aynı gün Van'ın Havasor nahiyesinde kırk iki kişilik Ermeni çetesiyle girilen çatışmada otuzunun itlaf edildiği, kiliseye sığınan diğerlerinin de kuşatıldığı haber verilmişti.¹²³

8 Mayıs'ta Mutki'de Aro isimli fesatçı Ermeni'nin askerlerimizle girdiği çatışmada iki yordakçısının öldürüldüğü, askerlerimizden birinin yaralandığı, Reşadiye nahiyesinin Göllü köyünde de sekiz kişilik Ermeni çetesiyle girilen çatışmada yedisinin öldürüldüğü, bir askerimizin yaralı birinin de şehit olduğu haberi de Bitlis'ten geldi.¹²⁴

ERZURUM, VAN VE BİTLİS ERMENİLERİNİN GÜNEYE SEVKİ

2 Mayıs'ta Enver Paşa'nın Van Gölü etrafından kaldırılmalarını ve Rusya içlerine sürülmelerini ya da Anadolu'nun değişik yerlerine dağıtılmasını istediği Ermeniler hakkında sevk emri 9 Mayıs'ta Dahiliye Nezareti tarafından Erzurum, Van ve Bitlis Valiliklerine tebliğ edildi. Fakat Enver Paşa'nın ortaya sürdüğü iki şık da tercih edilmemiş, Van vilayetinin belli yerlerinde yoğun olarak bulunan Ermenilerin de Zeytun ve Dörtöl Ermenileri gibi güneye sevkleri kararlaştırıldı.

Armenian officers in the Ministry of Finance, who were determined to be committee members and to show disloyalty, and to dispatch the needful ones to the provinces where Armenians not settled.¹²² On the same day it was informed that 30 members of an Armenian gang of 42 people were killed in the conflict in Havasor township of Van; the others who took shelter in the church were surrounded.¹²³

On May 8th it was heard that two assisters of factious Armenian named Aro were killed in the conflict with our soldiers in Mutki; one of our soldiers was wounded. 7 members of the Armenian gang of 8 people were killed, one of our soldiers was wounded and one was martyred in the conflict in Göllü village of Reşadiye township.¹²⁴

DISPATCH OF THE ARMENIANS OF ERZURUM, VAN AND BİTLİS SOUTHWARD

Enver Pasha's order of May 2 either to remove the Armenians around the Lake Van into the Russian borders or to dispatch them to different regions of Anatolia was sent by the Ministry of the Interior to the Governorships of Erzurum, Van and Bitlis on May 9th. But these alternatives were not preferred. As the Armenians settled intensively in various regions of Van were decided to be dispatched southward such as the Zeytun and Dörtöl Armenians. Required notifications for facilitating the resettlement procedure and for including the dispatch of Armenians in the southern parts of Erzurum and some districts of Bitlis, particularly Muş, Sason and Talori, were issued to the related units.¹²⁵ Resettlement decision had been taken in wartime that required an immediate action. Different ideas had been suggested as the resettlement regions were not determined even during the process. If it had been the implementation of an aforethought and planned action, all these discussions would not certainly have occurred.

Meanwhile severe conflicts with Armenian revolutionaries around Van and in the districts of Muradiye, Mahmudi and Şatak were continuing.¹²⁶

It was heard on May 12th that severe

120 DH.ŞFR, 469/121.

121 DH.ŞFR, 469/132.

122 DH.ŞFR, 52/249.

123 DH.ŞFR, 470/10.

124 DH.ŞFR, 470/44.

tırılmıştı. Sevk işlemini kolaylaştırmak için ilgili birimlere tebligat yapıldığı, Erzurum'un güneyi ile Bitlis'e bağlı kazalar, bilhassa Muş ve Sason ile Talori civarındaki Ermenilerin de sevk dahil edileceği bildirilmişti.¹²⁵ Savaş ortamında acil bir önlem olarak gündeme gelen ve uygulama esnasında bile sevk nereye yapılacağı henüz kararlaştırılmamış olmasından dolayı değişik fikirlerin ortaya atıldığı tehcir olayı iddia edildiği gibi çok önceden düşünülmüş bir planın uygulamaya konulması şeklinde olmuş olsaydı bütün bu tartışmaların elbette yaşanmaması gerekecekti.

Bu arada Van çevresi ile Muradiye, Mahmudi ve Şatak kazalarında Ermeni isyancılarla şiddetli çatışmalar devam ediyordu.¹²⁶

Van çevresinde Ermeni isyancılarla şiddetli çatışmaların devam ettiği, sınırı geçmeye çalışan Ermeni çetelerinin bir Rus askeri birliği tarafından korunduğu, Diyadin taraflarında toplanan Ermeni çetelerinin Rusların koruması altında Abaga taraflarına sarmak istedikleri haberi 12 Mayıs tarihliydi.¹²⁷ Mamuretülaziz'de tutuklama ve aramalara devam ediliyordu, yakalanan yasak silahlar üç yüzü geçmişti, Dersim'de yakalanan bir firari üzerinde bulunan belgeden Dersim Kürtlerini de ittifaka davet ettikleri anlaşılmıştı.¹²⁸

13 Mayıs'ta Haçin'den bin kadar hanenin sevk olunacağı, Dört Yol'da ise sevk olunacak altı yüzden fazla hanenin hazırlanmakta olduğu fakat bunların nerelere gönderileceğinin henüz bildirilmediği için sevkiate başlanmadığı, bunların sevkinden sonra buralara vilayette iskân olunmamış muhacirlerin gönderileceği Adana Valiliğinden bildirildi.¹²⁹

14 Mayıs tarihli bir bilgiye göre Muradiye'yi zapt eden düşman kuvvetleri kaçış yolu kesilen Haydaranlı aşireti köylerinden bir kısmının halkını katletmişlerdi.¹³⁰

17 Mayıs tarihli Erzurum Valiliği telgrafında: Erzurum vilayeti ve bağlı kazalardaki 30.000 Ermeni'nin Erzincan yolu ile Sivas'a gönderil-

conflicts with Armenian rebels continued in Van and surroundings; Armenian gangs trying to pass the border was protected by a Russian troop; Armenian gangs gathered in Diyadin and around wanted to advance towards Abaga under the protection of Russians.¹²⁷ Arrestments and searches continued in Mamuretülaziz. Captured prohibited weapons exceeded 300. It was understood from the document, found on a fugitive captured in Dersim, that Armenians proposed the Kurds of Dersim to ally.¹²⁸

On May 13th it was informed by the Governorship of Adana that nearly 1000 households would be dispatched from Haçin; over 600 households to be dispatched from Dört Yol were prepared but the dispatches not implemented as the resettlement area was not informed yet. After their dispatch, non-settled immigrants would be sent to these places.¹²⁹

Information dated May 14 noted that enemy forces which occupied Muradiye massacred the population of some villages belonging to the Haydaranlı tribe whose escape route blocked.¹³⁰

The telegram of May 17 by the Governorship of Erzurum noted that 30.000 Armenians in Erzurum province and its districts began to be sent to Sivas through Erzincan road. It was requested to give an order to the related units for the transfer of Armenians of Erzurum to Kastamonu and another province. It was planned to complete transfers in three days and to settle Muslim immigrants in the villages left by Armenians. Also, 100.000 Muslims in western and eastern coasts of Van went towards Bitlis. It was added that the number of immigrants in Bingöl would reach to 200.000 with the fall of Van. As Armenians in the districts of Bitlis and Muş which were captured by Russians joined Russians and massacred Muslims, it deemed necessary to dispatch the Armenians in other districts of Muş and Bitlis to Diyarbakır and to settle Muslim immigrants instead of them. Many stories were being told concerning that the fall of Van caused the oppression of 200.000 Muslims; some Muslims who escaped from Erciş could not save their children and thrown them into water.¹³¹ On May 18th the Ministry of the Interior informed

125 DH.ŞFR, 52/281, DH.ŞFR, 52/282.

126 DH.ŞFR, 470/75.

127 DH.ŞFR, 470/91.

128 DH.ŞFR, 470/128.

129 DH.ŞFR, 470/115.

130 DH.ŞFR, 471/2.

meye başlandığı haber verildi. Sivas'a gidecek Erzurum vilâyeti Ermenilerinin Kastamonu'ya ve diğer bir vilayete nakli için icap edenlere emir verilmesi istendi. Sevk üç günde bitirilerek Ermenilerin boşalttığı köylere Müslüman göçmenler iskan edilecekti. Ayrıca Van'ın batı ve doğu sahillerindeki yüz bin Müslüman Bitlis'e doğru gitmişlerdi. Van'ın düşmesiyle Bitlis'teki Müslüman göçmenlerin 200.000'e ulaşacağı, Rusların eline geçen Bitlis ve Muş kazalarındaki Ermenilerin Rusların saflarına katılıp Müslümanları öldürdükleri için Muş ve Bitlis'in diğer kazalarında bulunan Ermenilerin Diyarbakır'a sevk edilerek yerlerine Müslüman muhacirlerin yerleştirilmesi gerektiği de ilave edilmişti. Van'ın düşmesinin 200.000 Müslümanın ezilmesine sebep olduğu, Erciş'ten firar eden bazı İslamların çocuklarını kurtaramayarak suya attıkları ve bunun gibi pek çok hikâyeler anlatılmaktaydı.¹³¹ 18 Mayıs'ta Erzurum'dan çıkarılan Ermenilerin Kastamonu ve Sivas'ta iskânları uygun olmadığından, bu yöne sevk edilen Ermenilerin yoldan çevrilerek Urfa ve Musul'un güneyi ile Zor sancağına gönderilmelerini Dahiliye Nezareti Erzurum Vilayetine bildirdi.¹³²

İzmir'de önceden Ermeni Taşnaksütyun Kulübü iken Dava Vekili Parsih Gülbenkian tarafından satın alınarak mesken olarak kullanılan binada yapılan aramada on gaz tenekesi içerisinde (yaklaşık 230 kg.) dinamit ile dokuz adet boş bomba kabının ele geçirildiği 19 Mayıs'ta Aydın Vilayetinden gelen bir haberdirdi.¹³³

Ermeni komiteleri hakkındaki soruşturmalar derinleştirildikçe birçok isyan hazırlığının ortaya çıkarıldığı, Diyarbakır ve bağlı yerlerde yüzlerce silah ve binlerce fişek ele geçirildiği Diyarbakır'dan gelen bir bilgiydi. Ermeni komitelerinin itiraflarından; Cenova ve İstanbul'da toplanan komitelerin, Rusların şark vilayetlerine hücum etmeleri halinde onlara destek kararı aldıkları, Van, Bitlis ve Mamuretülaziz vilayetlerinde çıkarılacak karışıklık ve ihtilale Ermenilerin hazırlanması için şifahi talimatlar verdikleri anlaşılmıştı. Bu kararları alan kişiler hakkında İstanbul'da daha mühim bir meseleden dolayı tahkikat yapılmıyorsa Diyarbakır'a gönderil-

the Governorship of Erzurum that as it was not appropriate to settle the Armenians, displaced from Erzurum, in Kastamonu and Sivas, the Armenians dispatched to this direction would be turned off and be sent to Urfa, Southern Mosul and Zor district.¹³²

On May 19th it was informed by the Governorship of Aydın that in the search in former Dashnaksutyun Club in İzmir, which was bought and used as residence by Attorney Parsih Gülbenkian, dynamites in 10 gas cans (about 230 kg.) and 9 empty bomb containers were seized.¹³³

It was heard from Diyarbakır that as investigations on Armenian committees were deepened, several rebellion preparations were revealed. Hundreds of weapons and thousands of cartridges were seized in Diyarbakır and its attached districts. It was understood from the confessions of Armenian committee members that the committee members who gathered in Genova and İstanbul decided to support Russians in case of Russian attack against eastern provinces; they gave verbal instructions to Armenians to prepare for disorder and revolution in the provinces of Van, Bitlis and Mamuretülaziz. Governor of Diyarbakır, Reşit Bey, requested the General Directorate of Security to send the owners of these desicions to Diyarbakır, if they were not investigated for a more important issue in İstanbul.¹³⁴

On May 22nd the number of Armenians, including two Armenian delegates, arrested in Mamuretülaziz exceeded 300. Over 600 prohibited weapons, 4 bombs, 9 packs of dynamites and crucial documents and committee decisions were seized.¹³⁵

Instructions were sent out on May 23rd to the provinces and sub-provinces including the following issues: Armenians to be removed from the provinces of Erzurum, Van and Bitlis are to be settled in the districts of Urfa, Zor and the southern part of Mosul province. In the course of their dispatch, responsibility for protecting the lives and property of Armenians rests with the local officials. Armenians may take any moveable objects and properties they own.¹³⁶

On the same date Gevaş Reconnaissance

¹³¹ DH.ŞFR, 471/62.

¹³² DH.ŞFR, 53/48.

¹³³ DH.EUM.2.Şb, 7/16.

melerini Diyarbakır Valisi Reşit Bey Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinden istedi.¹³⁴

22 Mayıs'ta Mamuretülaziz'de tutuklanan komiteci Ermeniler ikisi Ermeni murahhası olmak üzere üç yüzü geçmişti. Altı yüzden fazla yasak silah yanında dört bomba ve dokuz paket dinamit ele geçirilmiş, komitelerin çok önemli evrak ve kararları da elde edilmişti.¹³⁵

Erzurum, Van ve Bitlis vilayetlerinden çıkarılan Ermenilerin Musul vilayetinin güney kısmı ile Zor ve Urfa sancaklarında tayin edilen yerlere yerleştirilmeleri, nakil sırasında can ve mallarının her bakımdan korunması görevinin mahallî idarecilere ait olduğu, taşınır mal ve eşyalarını yanlarında götürebilecekleri gibi maddeleri içeren talimat 23 Mayıs tarihinde ilgili vilayet ve mutasarrıflıklara tebliğ edildi.¹³⁶

Aynı tarihte Gevaş Keşif Kolu bir Ermeni çetesini püskürtmüş, Ermeni tayfa Gevaş iskelesinde bir jandarmayı şehit ederek vapuru kaçırmıştı. Tatvan'a saldıran kaçak aşiretler de jandarma ile çatışarak yağma ve çapula girişmişlerdi.¹³⁷ Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa da Zeytun ve Dört Yol Ermenilerinin Halep ve Suriye'nin kuzey kısmına nakilleri hakkında Halep Valisi'ne tebligatta bulunulmasını istemişti.¹³⁸

Ertesi gün Bitlis Valiliğinden gelen habere göre Gevaş'ta tamamı Ermenilerden oluşan düşman müfrezesi ile çarpışma devam ediyordu. Reşadiye'ye doğru çekilmekte olan birliklerimize Hizan ve Tatvan'dan Müslüman ahaliden derlenmiş kuvvetler gönderilmişti. Fakat bunların düşman kuvvetlerini püskürtebilecekleri zor görünüyordu. Jandarmaların hepsinin Ahlat taraflarında olmasından dolayı vilayette asayiş sağlayacak kuvvet kalmamıştı, az da olsa düzenli kuvvetlerin gönderilmesi gerekmektedir.¹³⁹

24 Mayıs'ta Talat Paşa imzasıyla Divan-ı Harb Riyasetine yazılan yazıda: Ermeni Hınçak Komitesinin maksadının Avrupa kontrolü altında önce idari özerklik sonra ise bağımsızlık elde etmek olduğu, son zamanlarda Ermeni komite-

Team repelled an Armenian gang. Armenian crew martyred a gendarme on the Port of Gevaş and hijacked the ship. The fugitive tribes attacking Tatvan conflicted with gendarmery forces and began plundering and pillaging.¹³⁷ The Commander of the Fourth Army, Cemal Pasha, requested the Governor of Aleppo for making a notification concerning the dispatch of Zeytun and Dört Yol Armenians to Aleppo and Northern Syria.¹³⁸

On the following day the Governorship of Bitlis informed that conflicts with an enemy battalion, entirely consisting of Armenians, were continuing in Gevaş. Forces consisting of Muslim population in Hizan and Tatvan were sent to assist our troops withdrawing towards Reşadiye. It seemed difficult for these forces to be able to repel the enemies. As all of the gendarmes were in the war zone around Ahlat, no forces remained in the province to ensure the safety; regular forces, at the least, had to be sent as soon as possible.¹³⁹

The letter sent by Talat Pasha on May 24th to the Chairmanship of the Court Martial included the below issues: purpose of the Armenian Hindjak Committee was to gain administrative autonomy at first and then independence under the European control. Recently, Armenian committees acted in unison in all kind of attempts against the Government and the country; these Armenian committees and their branches organized all events occurring in eastern provinces and some parts of the country. It was certain that the Hindjak and Dashnak committees strived to end the State's sovereignty, to destroy the Islamic factor, and to establish an independent Armenia by preparing for rebels revealed in several regions.¹⁴⁰

It was informed on May 25th that our troop in Vastan retreated to Tahmanis; the district of Şatak was captured by the enemies, mostly consisting of Armenians. Tribes attacked the Christian villages in Garzan and began massacring and plundering; they murdered 40 peasants in Rızvan township; also gendarmes killed 16 of the attackers. We have to stop the enemy battalion in Karçıkan; if we could not stop, the situation would get worse.¹⁴¹ On the same day Armenian gangs were seen here and there; it was tackled

134 DH.ŞFR, 472/3.

135 DH.ŞFR, 472/16.

136 DH.ŞFR, 53/91.

137 DH.ŞFR, 471/57.

138 DH.EUM.2.Şb, 7/25.

139 DH.ŞFR, 472/64.

lerinin Hükûmet ve memleketin aleyhine olacak her türlü teşebbüslerde birlikte hareket ettikleri, memleketin bazı kısımlarıyla doğu vilayetlerinde meydana gelen bütün olayları bu Ermeni komite ve şubelerinin tertiplemediği, bir çok yerde ortaya çıkarılan isyan hazırlıklarıyla Hınçak ve Taşnak komitelerinin Devlet'in hakimiyetini kaldırıp, İslam unsurunun imhasına ve bağımsız bir Ermenistan kurulmasına çalıştığıнын kesinleştiği belirtilmiştir.¹⁴⁰

25 Mayıs'ta gelen bilgiye göre Vastan'daki birliğimiz Tahmanis'e geri çekilmiş, Şatak kazası da çoğunluğu Ermenilerden oluşan düşmanın eline geçmişti. Aşiretler Garzan'da Hristiyan köylerine saldırarak katl ve yağmada bulunmuştu. Rızvan nahiyesinde köylülerden kırk kişiyi katletmişler, jandarma da saldıranların on altısını itlaf etmişti. Düşman müfrezesini Karçıkan'da durdurmamız gerekiyordu. Durduramaz isek durum pek fenalaşacaktı.¹⁴¹ Aynı gün ötede beride bazı Ermeni çeteleri görüldüğü, köyleri yağmaya yeltenen aşiretlerin önünün alındığı, Ermeni çeteleri ve yağmacıların yola getirildiği, yakalanan ihtilalcilerin miktarının bin kişiden fazla olduğu, suçları delilleriyle sabit olanların Divan-ı Harbe sevkî, diğerlerinin ise Musul ve Cizre'ye sürülmelerinin gerekli olduğu haber verildi.¹⁴²

27 Mayıs'ta Erzurum Vilayetine yazılan şifrede Vilayetin Rus hududuna yakın olması dolayısıyla orada hiç bir Ermeni bırakmamaya dikkat edildiği, Diyarbakır, Harput ve Sivas Ermenilerinin çıkarılmalarına gerek görülmediği belirtildi.¹⁴³

29 Mayıs'ta Hafik'te siper olarak hazırlanmış mahzenlerde silahlı kırk sekiz Ermeni fedaisinin yakalandığı, bunların müstahkem siperlerde bulunması ileride yapılacak saldırılara dayanak olarak görüldüğünden bu gibi Ermeni köylerinin uygun başka köylere dağıtılması yoluna gidildiği bilgisi Sivas'tan geldi.¹⁴⁴

TEHCİR KANUNUNUN ÇIKMASI

I. Dünya Savaşı başlarında yaşanan bu Er-

menian uprisings, occurred at the beginning of First World War, prompted the Ottoman Government to take a radical decision. The Decision of the Council of Ministers dated 30 May 1915 is known as the Resettlement Law. With this decision it was legally enacted to remove the Armenians, who collaborate with the enemy, massacre the innocent people and cause uprising, to Mosul, Zor and Aleppo and some regions of Syria, out of the war zone. "It was decided to dispatch some of the Armenians located in the below regions, close to the war zone: Van, Bitlis, Erzurum provinces, Adana, Mersin, Kozan, Cebel-i Bereket districts (liva) with the exception of Adana, Sis and Mersin centers, Maraş district with the exception of Maraş center, districts of İskenderun, Belen, Cizr-i Şugur, Antakya and their townships and villages with the exception of central districts of the province of Halep ...". As the Decision of the Council of Ministers was carefully considered, it only defined the resettlement of Armenians close to the war zone. It did not include the resettlement of Armenians in other regions. Extension of the resettlement process is directly related with the expansion of Armenian uprisings as seen below.

with the tribes attempted to plunder the villages; Armenian gangs and pillagers were chastened; number of captured revolutionaries was over 1000; those who were proved to be guilty need to be brought into the Court-Martial; the others need to be removed to Mosul and Cizre.¹⁴²

The ciphered letter of May 27th written to the Province of Erzurum noted that utmost attention was paid to remove all Armenians inhabited in Erzurum due to the proximity of the province to the Russian border. It was not deemed necessary to remove the Armenians in Diyarbakır, Harput and Sivas.¹⁴³

On May 29th it was heard from Sivas that 48 armed Armenian bandits were captured in vaults prepared as trench in Hafik. As their capture in fortified trenches was seen as a basis for future attacks, such Armenian villages were distributed to the other appropriate villages.¹⁴⁴

ENACTMENT OF RESETTLEMENT LAW

Armenian uprisings, occurred at the beginning of First World War, prompted the Ottoman Government to take a radical decision. The Decision of the Council of Ministers dated 30 May 1915 is known as the Resettlement Law. With this decision it was legally enacted to remove the Armenians, who collaborate with the enemy, massacre the innocent people and cause uprising, to Mosul, Zor and Aleppo and some regions of Syria, out of the war zone. "It was decided to dispatch some of the Armenians located in the below regions, close to the war zone: Van, Bitlis, Erzurum provinces, Adana, Mersin, Kozan, Cebel-i Bereket districts (liva) with the exception of Adana, Sis and Mersin centers, Maraş district with the exception of Maraş center, districts of İskenderun, Belen, Cizr-i Şugur, Antakya and their townships and villages with the exception of central districts of the province of Halep ...". As the Decision of the Council of Ministers was carefully considered, it only defined the resettlement of Armenians close to the war zone. It did not include the resettlement of Armenians in other regions. Extension of the resettlement process is directly related with the expansion of Armenian uprisings as seen below.

140 ATASE, BDH, 2328.89.3 (1).

141 DH.ŞFR, 472/69.

142 DH.ŞFR, 472/67.

143 DH.ŞFR, 53/129.

144 DH.ŞFR, 472/158.

meni isyanları Devleti sonunda radikal bir karar almaya itti. 30 Mayıs 1915 tarihli Meclis-i Vükela kararı tehcir kanunu olarak bilinir. Bu kararlar: Düşmanla işbirliği yapan, masum halkı katleden ve isyan çıkaran Ermenilerin, harp harekât alanlarından uzaklaştırılarak Musul, Zor, Halep ve Suriye'nin bazı bölgelerine sevkleri hukuki bir çerçeveye bağlanmış oldu. "Harp mıntıkalarına civar mahallerde sâkin Ermenilerden bir kısmının Van, Bitlis, Erzurum vilayetleriyle Adana, Sis ve Mersin merkezleri müstesna olmak üzere Adana, Mersin, Kozan, Cebel-i Bereket livaları ve Maraş merkezi müstesna olmak üzere Maraş sancağı ve Halep vilayetinin merkez kazaları müstesna olmak üzere İskenderun, Belen, Cisir-i Şugur ve Antakya kazaları köy ve kasabalarında sâkin Ermenilerin güney vilayetlerine sevkine ..." ¹⁴⁵ Meclis-i Vükela kararında dikkat edileceği üzere sadece savaş mıntıkası yakınlarındaki Ermenilerin sevklerinden bahsedilmektedir. Yoksa hâlâ diğer taraflardaki Ermenilerin sevk edilmeleri gündemde değildir. Sevk işleminin genişletilmesi aşağıda da görüleceği gibi Ermeni isyanlarının yayılması ile doğrudan bağlantılıdır.

6 Haziran'da Taşnak Komitesinin Sivas ve havalisindeki faaliyetlerinde öne çıkan Mıgırdıç'ın Divriği kazasında yakalandığı, üzerindeki evrak ile çok sayıda tüfek, bin yüz on iki fişek, fitil ile eşyanın alındığı bildirildi. ¹⁴⁶ 11 Haziran'da Sivas Valisi Muammer Bey Nezarete sormadan kendi aldığı kararla Suşehri'ndeki Ermenilerden ilk kafilenin Cizre taraflarına yarından itibaren sevk olunacaklarını haber vermişti. ¹⁴⁷ Dahiliye Nazırı Talat Paşa ise verdiği cevapta Suşehri Ermenilerinin sevkinin uygun olduğunu, fakat Sivas'tan Ermenilerin çıkarılmasının şimdilik uygun görülmediğinden bundan sonra çok gerekli görülmedikçe ve Nezaretin görüşü alınmadıkça Ermeni sevk olunmamasını istedi. ¹⁴⁸

15 Haziran 1915 tarihli Sivas Vilayeti telgrafı yeni bir ayaklanmayı haber veriyordu. Karahisar-ı Şarki'de Ermeniler isyan ederek şehrin kalesine kapanıp, kaleden ve evlerden ateş etmeye başlamışlardı. İki şehit ile üç yaralımız

On June 6th it was informed that Mıgırdıç, one of the prominent chiefs in the activities of the Dashnak Committee in Sivas and its vicinity, was captured in Divriği district; documents, a great number of rifles, 1112 cartridges, detonator and belongings he possessed were seized. ¹⁴⁶ On June 11th the Governor of Sivas, Muammer Bey, informed that he decided, without receiving the opinion of the Ministry of the Interior and on his own initiative, to dispatch the first convoy of Armenians in Suşehri to Cizre from tomorrow on. ¹⁴⁷ He was replied by Talat Pasha that the dispatch of Suşehri Armenians was approved; but as the removal of Armenians from Sivas was not considered appropriate for the moment, hereinafter Armenians would not be transferred unless it's really necessary and without the opinion of the Ministry. ¹⁴⁸

The telegram dated 15 June 1915 sent by the Governorship of Sivas informed about a new uprising. Armenians in Karahisar rebelled and guarded themselves in the city castle, then started to shoot from the castle and houses; we had two martyrs and three wounded soldiers; the conflict was continuing. ¹⁴⁹ It was heard on June 16th that the forces sent from the surroundings arrived in Karahisar; the conflict was continuing; apart from the martyred and wounded soldiers, over 150 of the rebels were killed; upon the request of the Army Commandership, the military forces and two of the cannons in Sivas were sent. ¹⁵⁰

On June 17th the forces which were sent from Suşehri and Alucra arrived in Karahisar; Armenian Neighborhood was set on fire and rebels were chastened. Only those who guarded themselves in the church and castle remained. It was understood from the explosions that lots of ammunition existed in the burning houses. ¹⁵¹ It was heard on the same day that conflict was continuing in Karahisar. The fire changed direction and spreaded into the Muslim neighborhoods. A great part of the town, including the government building, and all of the official documents were burned down. The rebels in the castle were surrounded, the dispatched military forces and cannons would arrive tomorrow. ¹⁵²

On June 18th it was informed that Taşhan in the Karahisar bazaar where was the fortification

¹⁴⁵ MV, 198/24.

¹⁴⁶ DH.ŞFR, 474/52.

¹⁴⁷ DH.ŞFR, 475/16.

¹⁴⁸ DH.ŞFR, 54/7.

vardı ve çatışma devam ediyordu.¹⁴⁹ 16 Haziran'da Karahisar-ı Şarki'ye çevreden gönderilen kuvvetlerin ulaştığı, çatışmanın devam ettiği, şehit ve yaralılar yanında isyancılardan yüz elliden fazla maktul bulunduğu, Ordu Kumandanlığının talebi üzerine Sivas'ta bulunan askeri kuvvetlerle toplardan ikisinin gönderildiği bildirildi.¹⁵⁰

17 Haziran'da Karahisar-ı Şarki'ye Suşehri ve Alucra'dan gönderilen kuvvetler ulaşmış, Ermeni Mahallesi yakılmış, isyancılar yola getirilmişti. Yalnız kilise ile kaleye kapananlar kalmış, infilaklardan, yanan evlerde pek çok cep hane olduğu anlaşılmıştı.¹⁵¹ Aynı gün gelen diğer habere göre çatışma devam ediyordu. Yangın yön değiştirip Müslüman mahallelerine de sıçramıştı. Hükümet dairesi de dahil olduğu halde kasabanın büyük kısmı ve resmi evrakın hepsi yanmıştı. Kaledeki asiler kuşatılmıştı, gönderilen askeri kuvvetler ile topraklar ise yarın ulaşacaktı.¹⁵²

18 Haziran'da Karahisar-ı Şarki çarşısında Ermenilerin istihkama çekildikleri Taşhan'ın ele geçirildiği, kaledekilerin dışarı ile irtibatları kesildiğinden bunların da yakında yola getirilerek sükunetin sağlanacağı, asilerden telefatin çok olduğu haber verildi.¹⁵³

SEVK UYGULAMASININ GENİŞLETİLMESİ

19 Haziran 1915 tarihi tehcir uygulamasının genişletilmesine başlandığı tarih olarak dikkat çeker. Üçüncü Ordu Kumandanı Mahmut Kamil Paşa Harbiye Nezaretine yazdığı yazıda: Erzurum, Trabzon, Van, Bitlis, Mamuretülaziz, Diyarbakır ve Sivas vilayetlerinin şark darülharbi olduğunu, Ordunun muhtaç olduğu iase maddelerinin bu vilayetlerden tedarik edildiğini belirtti. Erzurum, Van ve Bitlis vilayetlerindeki Ermeniler düşmana firar ve iltihak etmişler, çeteler teşkil ederek yolları kesmekte, ahaliyi katl, depoları yağma ve tahrip suretiyle tavırlarını belli etmişlerdi. Sivas, Diyarbakır ve Mamuretülaziz vilayetlerinde sakin olan Ermenilerin de aynı maksat ve emelde olduklarını elde edilen silah, bomba ve patlayıcı maddeler ve teşkilatlanmaları gös-

area of Armenians was captured; as the rebels in the castle lost their contacts with the outside, they would also be chastened soon and peace would be ensured. The rebels had lots of casualties.¹⁵³

ENLARGEMENT OF THE SCOPE OF RESETTLEMENT IMPLEMENTATION

19 June 1915 was a remarkable date as the beginning of the enlargement of the scope of resettlement implementation. The Commander of the Third Army, Mahmut Kamil Pasha, reported the following issues in his letter to the Ministry of the Interior: the provinces of Erzurum, Trabzon, Van, Bitlis, Mamuretülaziz, Diyarbakır and Sivas were the abode of war in the east and the boarding materials of the army were supplied from these provinces. Armenians in the provinces of Erzurum, Van and Bitlis escaped and joined the enemy. They took up their position by setting up gangs, blocking the ways, massacring people, plundering and destroying the depots. The seizure of weapons, bombs, explosive materials and the organizations showed that quiet Armenians in the provinces of Sivas, Diyarbakır and Mamuretülaziz pursued the same goal with the Armenians in the provinces of Erzurum, Van and Bitlis. The recent incident in Karahisar proved this. So the settlement of hostile elements in this region which was the boarding and communication zone of the army was a dangerous factor for the boarding and security of the army. The army was exposed to a great danger as it was using some part of its forces against the inner enemies while it was trying to stand against the foreign enemies. In order to prevent worser conditions in the future, Mahmut Kamil Pasha requested to dispatch in advance the Armenians in these provinces to the vicinity of Zor and Mosul and to resettle them.¹⁵⁴

It was heard on the same day that public order in Karahisar was ensured; nearly 800 Armenians guarded themselves in the castle; it was estimated that around 200 of the Armenians were armed; contact of the castle with the town was lost and the castle was surrounded; an attack without casualties was not possible because of its steep location.¹⁵⁵

Governor of Erzurum, Tahsin Bey, reported on June 21st to the Ministry of the Interior

149 DH.ŞFR, 475/81.

150 DH.ŞFR, 475/118.

151 DH.ŞFR, 476/14.

152 DH.ŞFR, 476/16.

153 DH.ŞFR, 476/25.

termekteydi. Son günlerde Karahisar'da ortaya çıkan olay da bunu ispat etmekteydi. Dolayısıyla Ordunun işe mıntıkası ve menzil hatlarının geçtiği bu havalinin hasmane emellerle dolu bu unsurla meskun bulunmasını Ordunun işe ve emniyeti açısından tehlikeliydi. Ordu dış düşmana bin bir zorlukla dayanmaya çalışırken kuvvetlerinin bir kısmını iç düşmanlara ayırarak büyük bir tehlikeye maruz kalmaktaydı. Gelecekte daha vahim bir durum karşısında kalmamak için şimdiden bu vilayetlerdeki Ermenilerin de Zor ve Musul halalisine sevk ve iskan edilmelerini istedi.¹⁵⁴

Aynı gün Karahisar-ı Şarki'de asayişin sağlandığı, Ermenilerden yaklaşık sekiz yüz nüfusun kaleye kapandığı, asilerden iki yüz kadarının silahlı olduğunun tahmin edildiği, kalenin kasaba ile irtibatının kesilerek muhasara altına alındığı, fakat sarp mevkiinden dolayı zayıat vermeden hücumun mümkün olamadığı haberi gelmişti.¹⁵⁵

Erzurum Valisi Tahsin Bey 21 Haziran'da Üçüncü Ordu Kumandanı Mahmut Kamil Paşa'nın Diyarbakır, Harput, Sivas, Trabzon vilayetleri Ermenilerinin de sevkini Enver Paşa'ya yazdığı, bu teklifin desteklenip uygulamaya konması için de Dahiliye Nazırı'nın yardımını ve emir vermesini rica ettiğini Dahiliye Nezaretine yazdı.¹⁵⁶

Dahiliye Nezaretinin emri gecikmeden aynı gün Trabzon, Mamuretülaziz, Sivas ve Diyarbakır vilayetleriyle Canik sancağına tebliğ edildi. Emirde bu yerlerdeki tüm Ermenilerin aileleriyle birlikte buralardan çıkarılarak Musul vilayetiyle Urfa ve Zor taraflarına sevk edilip orada iskân edilecekleri, adı geçen vilayet ve livalara iskân hakkında gerekli talimatın verildiği yazılmıştı.¹⁵⁷

Almanya 4 Temmuz 1915 tarihinde verdiği notada Doğu Anadolu vilayetlerindeki Ermenilere karşı alınmış sert önlemlerden dolayı Osmanlı Hükûmetinin dikkatini çekmişti.

Almanya Sefâreti'ne verilen cevabi notada ise: "İmparatorluk elçiliğinin Ermeniler ile ilgili verdiği muhtıradaki sözü edilen önlemler iç

that the Commander of the Third Army, Mahmut Kamil Pasha, wrote a letter to Enver Pasha for the dispatch of Armenians in Diyarbakır, Harput, Sivas and Trabzon and requested the Minister of the Interior to afford assistance and to give order for supporting and implementing this proposal.¹⁵⁶

The order of the Ministry of the Interior was announced to the provinces of Trabzon, Mamuretülaziz, Sivas and Diyarbakır and Canik district. According to the order, all Armenians and their families in these provinces would be removed and dispatched to Mosul province and to the vicinity of Urfa and Zor and be settled there. It was written that the necessary instruction was sent to the mentioned provinces and districts.¹⁵⁷

Germany sent a note on July 4, 1915 to the Ottoman Government due to the strict measures taken against the Armenians in Eastern Anatolia and called its attention.

The response note given to the Embassy of Germany summed up the *Road to Resettlement* in the best way: "Measures mentioned in the memorandum concerning the Armenians and issued by the Embassy of the Empire are related to the internal affairs and a diplomatic interference is out of the question. Moreover, the Embassy certainly did not act upon such an idea. The below information is given for the purpose of informing the public of a friend country."

"Ottoman Government was already receiving news relating to the preparations for Armenian uprisings long since. It was considered useful to give below some clauses of the appeal which was issued by the Central Committee of the Armenian Hindjak Association and published in Humanite newspaper in Paris and relayed later in the Rumanian Dimanches newspaper dated June 11:

'Armenian Nation took the liberty to cooperate with the allies since the first day of the war. Today 80.000 Armenian soldiers are fighting under the Russian flag against the Austrian and German armies and 40.000 Armenian soldiers are fighting against the Turks. The case is not that at all. More than 10.000 Armenian volunteers from all around are shedding blood on Russian-Turkish-Persian front for the success of the Allied

154 ATASE, BDH, 401.1580.1-22.

155 DH.ŞFR, 476/42.

156 DH.ŞFR, 476/100.

157 DH.ŞFR, 54/87.

işlerini ilgilendiren bir mesele olduğundan diplomatik bir girişim konusu olamaz. Zaten elçilik te elbette böyle bir düşünce ile hareket etmemiştir. Aşağıda yer alan bilgiler sadece dost bir ülkenin kamuoyunu aydınlatmak amacıyla bilgilendirme şeklinde verilmiştir.” denilerek *Tehcire Giden Yol* çok güzel bir şekilde özetlenmiştir:

“Osmanlı Hükûmeti zaten çoktan beri Ermenilerin ihtilal hazırlıkları hakkında haberler almaktaydı. Ermeni Hınçak Cemiyeti Merkez Komitesi tarafından çıkarılıp Paris’teki Humanite gazetesinde ve daha sonra da Dimanches adlı Romen gazetesinin 11 Haziran tarihli sayısında naklen yayınlanan çağrının bazı fıkralarının burada zikredilmesinde yarar görülmüştür:

‘Ermeni milleti savaşın ilk gününden itibaren müttefiklerle ortaklık cesaretinde bulundu. Bugün 80.000 Ermeni askeri Rus sancağı altında Avusturya ve Almanya ordularına ve 40.000 Ermeni askeri Türklere karşı savaşmaktadır. İş bundan ibaret değildir. Her taraftan gelmiş 10.000’i aşkın Ermeni gönüllüsü Müttefik Orduların başarısı için Rus-Türk-İran cephesinde kanlarını dökmektedir. Bunların içerisinde Ermeni ihtilalinden tecrübe edinmiş savaşçılar da bulunmaktadır. Bunlar Türk askerinin ruh halinden ve nasıl dövüştüğünden iyice haberdar oldukları ve muntakanın stratejik noktalarını bildikleri için Rus Ordusu’nun öncü birliklerine hatırı sayılır hizmetler etmişler ve hala da etmektedirler.’

Rusların yanında ordumuza karşı savaşmakta olan Ermenilerin –ki büyük bölümünün Osmanlı uyruğundan oldukları bilinmektedir- savaş öncesinde düzenleyip hazırladıkları bir planı harfiyen uygulamakta olduklarından Osmanlı memurları haberdar idiler.

Bununla beraber Osmanlı Hükûmeti şu durumda içeride tehlikeli bir süreci başlatmak için bekleme tavrı almıştır. Ermenilerin Rus ordusu saflarında sadece yoğun kitleler halinde savaşmakla yetinmeyip Van’da büyük bir ihtilal hareketi çıkardıkları ana kadar hiçbir zorlayıcı önleme başvurmamıştır. Ermeniler vilayet merkezindeki, devlete ve şahıslara ait binaları basıp düşman kuvvetlerinin şehre girişini kolaylaştırmak amacıyla memur ve askerlere karşı günlerce silahla saldırdılar. Hedefledikleri amaç gerçekleşti.

Armies. These also included warriors gained experience in Armenian revolution. As they were familiar with the mood and fighting style of Turkish soldiers and the strategic points of the region, they have served considerably for the Russian army and are still serving.’

Ottoman officers were aware of the fact that Armenians, most of whom were Ottoman citizens, were fighting on the side of Russians against our army and they were strictly realizing a plan organized and prepared by them before the war.

Nevertheless, Ottoman Government decided to wait to prevent the initiation of a dangerous process inside. It had not taken any forcible measure until when Armenians attempted a big revolution in Van as they were not satisfied with fighting intensively on the side of Russian army. Armenians raided on public and private buildings in the city center and attacked the officers and soldiers for days in order to facilitate the enter of enemy forces to the city. They achieved their goal.

Upon this revolution the Ottoman Government decided to send the Armenians away from the military operation area. If the Armenians did not recently extend their revolutionary movements over the communications zone of the army, the government would be contented with the related precautions. Whereas, on 15 June 1915, 500 armed Armenians, together with the Armenian deserters joined them, suddenly attacked Karahisar-ı Şarki, raided the Muslim neighborhoods and set all houses on fire. Afterwards, they withdrew into the citadel of the city, disregarded the advices of the local administrators for surrendering and responded by shooting and bombing. Thus they caused the deaths of 150 people, including civilians and soldiers. So, the last proposal of the Government to ensure their surrender without bloodshed remained inconclusive. Thereupon authorities had to use artillery against the citadel. The rebels could be captured only in this way on July 2nd. It should be particularly noted that Ottoman government had to use some of its military forces in different fronts in order to suppress such kind of rebellion activities spreading and expanding in the country.

Bu ihtilâl üzerine Osmanlı Hükûmeti, Ermenileri askeri hareket bölgesinden çekmeye karar verdi. Eğer Ermeniler son zamanlarda ihtilâl hareketlerini ordunun menzil hatlarına kadar genişletmemiş olsalar idi hükûmet söz konusu önlemle yetinecekti. Halbuki 15 Haziran 1915 tarihinde 500 silahlı Ermeni kendilerine katılan asker kaçağı Ermenilerle birlikte Karahisar-ı Şar-ki'ye ansızın saldırıp Müslüman mahallelerini basarak oradaki tüm evleri ateşe verdiler. Daha sonra şehrin iç kalesine çekilerek teslim olmaları yönünde yerel yöneticilerin öğütlerine kulak tıkayıp kurşun ve bombalarla karşılık verip sivil-asker 150 kişinin ölümüne sebep oldular. Kan dökülmeden teslim olmalarını sağlamak için hükûmetin son teklifi de sonuçsuz kaldı. Bunun üzerine yetkililer iç kaleye karşı top kullanmak zorunda kaldı. 2 Temmuz günü asiler ancak bu şekilde ele geçirilebildi. Şurasını özellikle belirtmek gerekir ki; bu gibi isyan hareketlerinin ülke içinde yayılıp genişlemesini bastırmak için Osmanlı Hükûmeti farklı cephelerdeki ordularından askerî kuvvetler ayırmak zorunda kalmaktadır.

Bundan dolayı Osmanlı Hükûmeti, Ermenileri ülke güvenliği açısından ikametleri çok tehlikeli sonuçlar doğurabilecek yerlerden uzaklaştırıp az veya çok Rus etkisinden uzak olacakları ve genel güvenliği bozamayacakları vilayetlere yerleştirme kararı almak zorunda kaldı.

Bu durumda herhangi bir Ermeni'nin suçluluğu veya suçsuzluğu söz konusu değildir. Durum tamamen Devlet'in ve kendi halinde yaşamakta olan halkın menfaatlerini korumaya yönelik almış olduğu genel bir karardan ibarettir.¹⁵⁸

For this reason, Ottoman Government was obliged to take the decision to remove the Armenians from areas where their residence could cause very dangerous consequences in terms of national security and to resettle them in provinces where they would be far away more or less from the Russian influence and they could not violate the general security.

In this case, the guiltiness or guiltlessness of any Armenian is not concerned. The issue was merely a general decision taken to protect the interests of the State and of the innocuous people.¹⁵⁸

158 HR.SYS, 2873/5-3.

I. BÖLÜM / PART I

BELGE ÇEVİRİ YAZILARI

DOCUMENT TRANSCRIPTIONS

**KAFKASYA'DAKİ ERMENİLERİN
OSMANLI İDARESİNDE YAŞAMAYI
TERCİH EDECEKLERİ BİLGİSİNİN
YANILTMAYA YÖNELİK OLDUĞU**

Tiflis Taşnak Komitesinden Bayazıt Taşnak Komitesine gönderilen mektupta: "Rusların zulmünden şikayetçi olan Kafkasya Ermenilerinin Osmanlı idaresinde yaşamayı tercih edeceklerini" ifade eden bilginin Osmanlı ini yanıltmaya yönelik olduğu.

**DECEPTIVE INFORMATION
CONCERNING THAT THE
ARMENIANS IN THE CAUCASUS
WOULD PREFER TO LIVE UNDER
OTTOMAN RULE**

Information, in the letter from Tbilisi Dashnak Committee to Bayazıt Dashnak Committee, concerning that "Caucasian Armenians who complain about Russian oppression would prefer to live under Ottoman rule" was for deceiving the Ottoman Government.

9 Eylül / September 1914

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemî
27 Ağustos [sene 1330]**

Suret

Tiflis Taşnak Merkez Komitesinden bu kere buradaki Taşnak Komitesine gönderilen mufassal mektubda; Kafkasya'daki Ermeniler Rusların zulüm ve i'tisâfından şikâyetle, Hükûmet-i mezkûreye karşı kendileri kat'îyyen emniyet ve hizmet edemeyeceklerini, Hükûmet-i Osmaniyye'nin zîr-i idaresinde yaşamayı tercih eylediklerini bi'l-beyân şu sırada bir Osmanlı ahali Hükûmete karşı ne vaziyet ile mükellef ise Osmanlı toprağında yaşayan Taşnakların da aynı vazifeyi ifa eylemeleri bildirilmiş olduğu berây-ı malumât ma'rûzdur.

Erzurum Vilâyetinden Alınan Şifre

Bayazıt Mutasarrıflığından alınan 23 Ağustos sene [1]330 tarihli şifreli telgrafnâme sureti bâlâyâ naklen takdim kılındı. 17 Ağustos sene-i minh. şifreli telgrafnâme-i cevabî ile de arz edildiği üzere Ermenilerin Kafkasya'da idare-i Osmaniyye teessüs ihtimaline karşı son derecede alâ'im-i teessür izhâr eylemekte olmalarına göre Mutasarrıflığın işbu telgrafında bahsolunan mektub müfâdı şâyân-ı itimad olmayıp bunun her hâlde Hükûmetimizi iğfal maksadına müsteniden yazılmış olacağı mütâlaasında bulunduğum ma'rûzdur.

Fi 26/27 Ağustos sene [1]330

Vali Vekili
Cemal

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
28 Ağustos [sene 1330]

Erzurum Vilâyetinden Alınan Şifre

Zeyl 26 Ağustos sene [1]330:

Tiflis'teki Taşnaksütyun Komitesi merkezinden Bayazıt Taşnak Cemiyetine yazıldığı ve kısmen müfâdı arz olunup ahîren Bayazıt Mutasarrıflığınca elde edilen mufassal mektubun bu kere de tebliğ olunan diğer bir fıkrasının mündericât-ı mühimmesine mebnî sureti aynen zîre nakledilmiş ve bu mektubun Hükûmetimizi iğfal maksadına müsteniden yazıldığı hakkındaki zannın işbu fıkra muhteviyâtıyla kuvvet bulmakta olduğu ma'rûzdur.

Fî 27/28 Ağustos sene [1]330

Vali Vekili
Cemal

Suret

23 Ağustos sene [1]330 şifreye zeyldir:

Arz ettiğim mektubu tercüme ettim. Bir fıkrasında şu yolda bir malumâta tesadüf ettim: Ahvâl-ı hâzıra ilcâsıyla Devlet-i Aliyye ile Ruslar arasında bir harb zuhur edecek olursa Rusya'nın Koban eyaletinin cihet-i şimâliyesinde ve Don Nehri'nin Azak Denizi'ne insibâb ettiği mahalde bulunan Rostof şehrinden itibaren Şimâl ve Cenûbî Kafkasya Ordularının kuvve-i umumiyesi dört yüz elli tabur piyade ile beheri dörder yüz neferli yüz elli alay süvari ve yetmiş mitralyöz bölüğü ve yirmi ağır ve yüz yetmiş hafif bataryadan ibaret ise de eski topların bu hesaba dahil olup olmadığı meçhûl idüğü ve bunlardan başka üç yüze karîb de istihkâm ve şimendifer ve telgraf-telefon bölükleri bulunduğu ve mezkûr mektubun bir sureti yarınki posta ile takdim edileceği ma'rûzdur.

DH.EUM.VRK, 27/49

**RUSYA'NIN ERMENİLERİ KENDİ
TARAFINA ÇEKEREK DOĞU
ANADOLU'DA İSTEDİĞİ ZAMANDA
BİR AYAKLANMA ÇIKARMAK İSTEDİĞİ**

**RUSSIA'S DESIRE TO REVOLT AT WILL
IN EASTERN ANATOLIA BY TAKING
THE SUPPORT OF ARMENIANS**

Rusya'nın Ermenilere arka çıkarak ve onları kendi tarafına çekerek Doğu Anadolu'da istediği zamanda bir ayaklanma ve karışıklık çıkarmak suretiyle iç işlerimize müdahale ve Devletimizi sıkıştırma maksadını güttüğü, bu amaçla Gümrü Ermenilerinden mahkum Aramays adındaki eşkiyayı serbest bırakarak Kars'a gönderdiği, onun da Pasinler ve Ova Ermenilerine: "Rusya'nın Osmanlı ülkesinde nereye kadar gider isem oraya kadar size beylik vereceğim" vaadinde bulunduğunu söyleyerek birçok çete oluşturduğu.

Russia aimed to interfere with our domestic affairs and to oppress our State by revolting at will in Eastern Anatolia and by causing disturbance with the support of Armenians. To that end it released Aramays, a prisoned brigand from the Armenians of Gümrü, and sent him to Kars. He set up lots of gangs by using Russia's promise to the Armenians of Pasinler and Ova that they are to be given beylics everywhere it advances in the Ottoman territory.

13 Eylül / September 1914

**Erzurum Vilâyeti
Tahrirât Kalemi
Aded
Umumî: 25421
Hususî: 651**

Üçüncü Ordu Kumandanlığı Cânib-i Âlîsine

Atûfetli Efendim Hazretleri:

Pasinler kazâsının Yüzviran karyesiyle civarında kâin sair Ermeni karyeleri sekenesinin tefahhus-ı ahvâli zımnında o cihetlere gönderilmiş olan Sivil Polis Memurluğundan bazı malumâtı hâvî alınan varaka sureti manzûr-ı âlî-i kumandanîleri buyrulmak üzere leffen takdim kılınmış ve mündericâtına göre bi't-tahkik muktezâsının ifası zımnında kazâ-i mezkûr Kaymakamlığına ifa-i tebligât olunmuş olmakla ol bâbda emr ü irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 22 Şevval sene 1332 ve fî 31 Ağustos sene 1330

Erzurum Vali Vekili
Defterdar
(İmza)

Rusya'da bulunduğum esnada gerek vilâyât-ı şarkiye meselesinin ve gerekse Kafkasya'da zuhûr eden ufak tefek mesâilin hallinde Rus Hükûmetinin Ermenilere fevkâlâde istinâd eylediğini ve onları kendi tarafına celb ile vilâyât-ı şarkiye nâmını alan Anadolu-yı Şarkî'de istediği zamanda bir kıyâm ve iğtişâş çıkararak bu suretle umûr-ı dahiliyemize müdahale ve Hükûmetimizi tazyik edebilmek

maksadını götüğünü resmî ve gayr-i resmî işitmiş idim. Bu maksad için pek çok para sarf eden Rusların Ermenileri her hâlde kendi tarafına celb eylediğini ve Ruslara karşı Ermeniler arasında uyanan bu meclûbiyetin bizim taraf Ermenilerine de sirayet eylediğini de yine Petersburg'da bulunduğum son zamanlarda öğrenmiş idim. Bu sebeble Pasinler kazâsı dahilindeki Ermenilerin ahvâline dair polis tarafından verilen raporları şâyân-ı dikkat bulduğum gibi bütün vilâyât-ı şarkiyedeki Ermenilerin kısm-ı a'zâminin da aynı hiss ve fikre tâbi oldukları şübhesizdir.

Birinci Şubeye tevdi' olundu.

Fî 1 Eylûl sene [1]330

**

Erzurum Vilâyeti
Tahrirât Kalemi
Aded
Umumî:
Hususî:

Bundan beş altı gün mukaddem Pasinler'in Komador, Yüzvîran, Velibaba, Alicehrek karyelerine gidip tahkikâta ibtidâr olundu. Şöyle ki: Bundan iki sene evvel yüz bir sene mahkumen Sibirya'ya göndermiş olduğu Gümrü Ermenilerinden Aramays nâmındaki fedai başını şimdi terhis ederek Kars'a göndermiş ve orada Ermenilerden birçok çete yazarak birlikte Sithan Kordonu'na gelip onlardan on-on beş kadar tebdil-i kıyâfe ile yani Pasin köylülerinin elbiselerine lâbis olarak kurâlara göndermiş; köylülere vaz'-ı nasîhat olarak, “Sizler Osmanlı'ya yardım etmeyiniz. Aramays diyor ki Rusya devleti bize va'd etti. Kars'tan Âl-i Osmani ülkesinde nereye kadar gider isem oraya kadar size beylik vereceğim”. Bu karyelerde ne kadar Ermeni var ise Aramays nâmını işittiği gibi Aramays tarafına geçmek fikrindedirler. Hatta Hamit Ağa'nın çetesine yazılan Komador karyesi Ermenileri Aramays'tan aldıkları cevap üzerine almış oldukları esblerini geri vererek çeteden çıkmışlardır ve Aramays yine nasîhat olarak sizler Osmanlı'ya yardım ederseniz Rusya'nın Kars cihetinde Ermenilerden çok başka millet yoktur. Siz gidip kendi milletinizin canına, malına nasıl hiyanet edersiniz ve Rusya'nın müşirlerinden Loris Melko'nun oğlu ihtilâl çıkarmak için Van'a gitmiştir ve talimatı verilmiştir ki “Osmanlı Rusya'ya taarruz etmedikçe sizlerden bir ihtilâl zuhur etmesin. Her ne zaman ki Osmanlı harbe başlar ise siz de o sıra ihtilâl çıkarınız ve askere de gider iseniz üçte biriniz gidin. O da Rusya'ya taarruz etmeyiniz” ve Erzurum Murahhasahânesine Komador'dan üç adam gönderilmiştir. Cevab gözlüyorlar. Murahhas ne emreder ise o yolda hareket edeceklerdir ve Aramays'ın yazmış olduğu çetelerin birçoğu da Pasinler ve Ova Ermenilerinden olduğu ve beher köyden de kırk-ellişer kişi gittikleri ve binâenaleyh Sithan Kordonu'na da bir küllî esliha ve mühimmât Aramays tarafından götürülmüştür. “Geliniz bu silahları götürünüz”. Bunların bir kısmı muvâfakat etmiş ve bir kısmı da muvâfakat etmediklerinden dolayı Yüzvîran karyesinden Keşişoğlu meşhur komite başı Bedros iki gün mukaddem Sithan'a silah için veyahud adam geçirmek için gittiği ve bâlâda zikr olunanların cümlesi tahkikât-ı mevsûkadan olduğu gibi Rusya'nın şu sırada mağlubiyet haberleri işitildiğinden fevkâlâde hâl-i me'yûsiyette oldukları zavâhir-i hâllerinden anlaşılmıştır ve evvelce arz eylediğim vechile Aşiret Alayları sıdk-ı sadakatle vatana çalışacakları arz olunur. Efendim.

Fî 31 Ağustos sene [1]330

Sivil Memur
 Mehmet Nuri

ERMENİLERİN SAVAŞ SIRASINDA TAKINACAĞI TUTUM

Ermeni düşünürlerinin; savaş ilanına kadar sakinlik ve itaatlerini korumaları, savaş ilan edilirse Ordudaki Ermenilerin silahlarıyla beraber düşman tarafına geçmeleri, Ordumuz ilerlerse devlete itaate devam etmeleri, eğer Ordumuz geri çekilecek olursa silahlanarak çete haline geçip birliklerimizin geçişini ve birbiriyle bağlantı kurmalarını güçleştirmeleri kararını aldıkları.

ATTITUDE TO BE ASSUMED BY ARMENIANS DURING THE WAR

Armenian intellectuals agreed on the issues that they would stay calm and obedient until the declaration of war; Armenians in the army would take the enemy's side with their weapons, if war is declared; they would stay obedient to the state if the Ottoman Army advances forward; they would be armed and set up gangs to obstruct the transition and communication of our corps, if the Army withdraws.

3

18 Eylül / September 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Bitlis
Numara: 15786
Fî 5 Eylül sene [1]330

Dahiliye Nezâret-i Celilesine

Ermeni mütefekkirîni arasında son günlerde verilen karar ve icra edilen telkinât harb ilânına kadar sükûnet ve itaatlarını muhafaza etmek ve harb ilân edilirse Ordudaki efrâdın silahlarıyla düşman tarafına iltica eylemeleri ve Ordumuz ilerlerse sükûn ve itaatın muhafazası ve Ordumuz ric'at ederse silahlanıp çete hâline geçerek mevâridât ve münasebâtı işkâl eylemeleri merkezinde bulunduğu istitlâ'ât-ı mahsûsa-i mevsûkaya müsteniden Muş Mutasarrıflığından bildirilmiştir. Üçüncü Ordu Kumandanlığına da malumât verilmiştir.

Fi 5 Eylül sene [1]330

Bitlis Valisi
Mustafa

DH.ŞFR, 441/33

4

ERMENİ KOMİTE İLERİ
GELENLERİNİN ERMENİLERİN
SAVAŞIN DURUMUNA GÖRE
TAKINACAĞI TUTUMA DAİR
KARARLARI

DECISION OF THE LEADING MEMBERS
OF ARMENIAN COMMITTEES
REGARDING THEIR ATTITUDE THEY
WOULD ASSUME ACCORDING TO THE
SITUATION OF WAR

Güvenilir kaynaklardan elde edilen istihbarata göre: Ermeni ileri gelenlerinin; savaş ilan edilirse Ordudaki Ermenilerin silahlarıyla beraber düşman tarafına geçmeleri, Ordumuz ilerlerse devlete itaate devam etmeleri, eğer Ordumuz geri çekilecek olursa silahlanarak çete haline geçip birliklerimizin geçişini ve birbiriyle bağlantı kurmalarını güçleştirmeleri kararını alarak bunu Erzurum ile Muş arasındaki Ermeni köylerine tebliğ ve telkin ettikleri.

The intelligence from reliable sources notes that: Armenian intellectuals announced and commanded to Armenian villages between Erzurum and Muş their decision concerning the issues that the Armenians in the army would take the enemy's side with their weapons, if war is declared; they would stay obedient to the state if the Ottoman Army advances forward; they would be armed and set up gangs to obstruct the transition and communication of our corps, if the Army withdraws.

27 Eylül / September 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Bitlis
Numara: 16369
Fî 14 Eylül sene [1]330

Bizzat hall buyrulacaktır.

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 8 Eylül sene [1]330:

İstidlâ'ât-ı mahsûsa-i mevsûkanın neden ibaret olduğu emr-i âlileri vechile Muş Mutasarrıfı Servet Bey'den sordum. Eski Osmanlılığı gâib etmemiş sıdk-ı kelâmıyla Ermeni komitecilerine nefret ve husumetle bakmakta bulunmuş olan ve isimleri ayrı ayrı bildirilen zevât ki ihtiyar bir Ermeni ile Meclis-i İdare azâsından diğer bir Ermeni ve Mekteb-i İdadi talebesinden iki Ermeni çocuğu ile şâyân-ı emn ü itimad olup tekâlîf-i harbiye cem'i için kurâya gönderilen ve Ermenilerle ziyade temasta bulunanlar //¹

dört-beş İslâmdan ibarettir. Bunlar vasıtasıyla elde edilen istidlâ'âtın menâbi'in tenevvü' ve ihtisârına rağmen cümlesi yek diğerine tevâfuk etmiş ve bu vechile mevsûkiyeti tahakkuk ve te'eyyüd eylemiştir. Tarassudâtın birçok vesâit ile icrasına tevessül edilmesinin esbâbını da ber-vech-i âtf arz ediyorum: Evvelce arz eylediğim vechile seferberlik ilânının birinci ve ikinci haftalarında Müslümanlar Almanların muzafferiyeti arzusunu Ermeniler ise Rusların muhakkak addettikleri gâlibiyeti temenniyâtını izhâr eylemeleriyle İslâmlar ile Ermeniler arasında bir tebayün-i hissiyât meydan almış ve aynı zamanda

1 “//” işareti; belgenin bir sonraki sayfaya geçiş yaptığı yerleri belirtmek için kullanılmıştır.

Ermenilerin hâlleri nazar-ı dikkati câlib bulunmuş idi. Ermeni komiteleri rüesâsının tarassud-ı ahvâlleri cânib-i sâmilâlerinden emr u iş'âr buyurulması ve tam o sırada Van Mebûsu Vramyan'ın //

Muş Murahhası Taşnak Murahhası Rupen ve Bitlis Murahhası Ermenak ile beraber Erzurum'dan Muş'a hareketleri şâyân-ı dikkat olduğundan ahvâllerinin tarassudu Erzurum Vilâyetinden bildirilmiş ve her üçünün Muş'taki Çanlı manastırına gelerek Ermeni ileri gelenlerini oraya davet eylemesi ve Muş Ermeni Murahhasasının seferberlik ibtidâsındaki ahvâli vilâyet dahilinde ve bilhassa her yerden ziyade Ermenisi kesîr olan Muş ve civarında tarassudât ve tefahhusâtın teşyîd ve te'yidi lüzumunu hâsıl eylemiştir. Tebligât ve telkinât-ı vâkı'anın mücmelen tekrar arzını münasib görüyorum:

Evvelâ; Ermeniler silahlarını ahvâl-i hâzıraya binâen sık sık köylere gidip gelmekte olan memurlara göstermemek için gizleyecekler, köyllerine saklamağa muvaffak olamazlar ise manastırlarda hıfz edeceklerdir.

Sâniyen; Rusya Devleti'yle //

harb ilân olununcaya kadar muhafaza-i sükûn edecekler,

Sâlisen; Harb ilân edilmezse muhafaza-i sükûn ve itaatte devam eyleyeceklerdir.

Râbi'an; Harb ilân olunursa Ordudaki Ermeni efrâd silahlarıyla beraber düşman tarafına geçeceklerdir.

Hâmisen; Ordumuz düşman arazisine ilerlemeğe muvaffak olursa davete intizâren muhafaza-i sukûnette devam edeceklerdir.

Sâdisen; Ordumuz ric'at ederse Ermeni köylüleri mümkün olduğu kadar Kürtlere karşı tedafü'î vaziyet alıp aynı zamanda silahlarıyla mevâridât-ı askeriye mürûr ve ubûru işkâle çalışacaklardır. Maamâfih harb ilân edilirse yeni hatt-ı hareketleri tayin ve tebliğ edileceği ilâve ve harb-i //

umumînin vaziyeti suret-i kat'iyede ta'ayyün edinceye kadar gâlib ve mağlubdan bahs ve izhâr-ı hissiyât etmemeleri ve hükûmetin taleb edeceği tekâlîf-i harbiyeyi i'tâdan hiçbir suretle imtinâ' eylememeleri de köylülere ihtar edilmiştir. Köylülerden bir kısmı bu tebligâta harfî harfine riâyet etmeyecekleri, bazılarının tebligât-ı mezkûreyi müstehziyâne işâ'a etmeleriyle anlaşılıyor. Ancak komite mensubîni bu tebligâta sâdık kalacaklardır. Bu tebligât mevsûk ve mühim olmakla beraber bittab' isbatı müşkil ve muhâldir. Çünkü vesâik-i tahrîriye yoktur. Her vakit ketmi kâbil olan akvâle müsteniddir. Aynı telkinât Erzurum vilâyetindeki [köylere] ile //

Muş arasındaki köylerde de olmuştur. Köylüler el-hâletü hâzihî tamamen sâkin ve mutî' görünüyorlar. Kasabalılar me'yûs ve mütereddid durmakta ve Rusya Konsolosu zaferler ilân ettikçe sevinmektedirler. Bu istitlâ'âta karşı buraca tedâbîr-i lâzımeye tevessül edildiğini arz eylerim.

Fi 14 Eylûl sene [1]330

Bitlis Valisi
Mustafa

5

RUSLARIN ERMENİLERİ BAĞIMSIZLIK VAADIYLE KİŞKİRTTİĞİ

Rusların, Kafkasya'daki Ermeniler vasıtasıyla Osmanlı memleketindeki Ermenileri, Osmanlı'dan ele geçirecekleri yerleri Ermenilere vererek kendilerine bağımsızlık sağlayacakları vaadiyle kişkırttığı, köylü kıyafetiyle birçok kişi göndererek Ermeni köylerinde çeteler kurma teşebbüsünde bulundukları. Ermenilerin; harp ilan edilirse Ordudaki Ermeni askerlerin silahlarıyla Ruslar tarafına geçmesine, Ordumuz ilerlerse sükunet ve itaatin korunmasına, geri çekilirse silahlanıp çete haline geçerek aleyhimize hareket etmeye karar verdikleri bilgisinin alındığı ve bu durumun öneminden dolayı soruşturma yapılarak gerekli önlemlerin alınması.

RUSSIANS PROVOKED ARMENIANS BY A PROMISE OF INDEPENDENCE

Russians provoked the Ottoman Armenians through the Caucasian Armenians by a promise that they would be given lands to be captured from the Ottoman Empire and that they would be independent. They sent many people with peasant dressing to Armenian villages and attempted to set up gangs. Intelligence provided on the issues that the Armenians in the army would take the enemy's side with their weapons, if war is declared; they would stay obedient to the state if the Ottoman Army advances forward; they would be armed and set up gangs to act against the Ottoman State, if the Army withdraws. Based on the importance of situation investigation should be carried out and necessary cautions should be taken.

29 Eylül / September 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Numara: 78, 55, 9, 44, 23, 15

Şifre

Van, Bitlis, Mamuretülaziz, Adana, Diyarbakır, Sivas Vilâyetlerine

Rusların Kafkasya'daki Ermeniler vasıtasıyla dahilimizdeki Ermenileri Memâlik-i Osmaniyye'den zabt edecekleri yerleri Ermenilere verecekleri ve kendilerine istiklâl te'min edecekleri mevâ'idiyle teşvik ettikleri ve köylü kıyafetinde birçok eşhâsı Ermeni köylerine göndererek çeteler teşkil eylemek teşebbüsünde bulundukları ve hududdaki bazı mevâki'e tevzî' edilmek üzere esliha ve cephâne getirdikleri ve harb ilân edilirse Orduda Ermeni efrâdın silahlarıyla Ruslar tarafına geçmesine, Ordumuz ilerlerse sükunet ve itaatin muhafazasına, ric'at ederse silahlanıp çete hâline geçerek aleyhimize hareket eylemeye karar verdikleri mevsûkan istihbâr olunduğu ve bi'l-münasebe taharrî olunan bazı Ermeni evlerinde de esliha-i harbiye zuhur ettiği ve hududu geçen ve elinde pasaportu olmayan gayrimüslim kesânın yakalanarak silah ve cephâne geçirmek teşebbüsünde bulunanların hemen itlâf edileceğinin ve aleyhimize bir hareket vuku'unda derhal şiddetle bastırılarak mütecâsirlerinin itlâf olunacağını kıta'âta emrolunduğu ve ahali-i İslâmiyenin mükellef olmayanlarından köylerinde kalmak ve icabında gelmek üzere bir milis teşkilâtı vücuda getirilmesi Üçüncü Ordu-yı Hümayûn Kumandanlığından

Erzurum Vilâyetine tebliğ olunduğı Başkumandanlık Vekâletinden bildirilmiştir. Ermeniler hakkında istihsâl olunan bu malumât esas itibarıyla şâyân-ı dikkat ve ehemmiyet görüldüğünden oralarca da tahkikât icrasıyla Kolordu Kumandanıyla bi'l-müzâkere aynı suretle hareket olunması ve tedâbîr-i müttehazeden buraya da malumât verilmesi tavsiye olunur.

Fî 15/16 Eylül sene [1]330

Nâzır
Talat

DH.ŞFR, 45/115

6

SİVAS'TAKİ ERMENİLERİN DURUMU

SITUATION OF ARMENIANS IN SİVAS

Sivas'taki Ermenilerin şimdilik sakin oldukları, İtilaf Devletlerinin başarısını kendi emellerinin gerçekleşmesi gibi telakki ettikleri, Ermenilerin ordumuzun alacağı vaziyete göre hareket edecekleri, bunların en hainlerinin ise komitelere mensup olanlar olduğu.

Armenians in Sivas are silent as yet, they consider the success of Entente States as the realization of their own goals. As Armenians are our most obedient subject when we are powerful and most treacherous enemy when we are weak, they would act according to the position of our Army. The most treacherous of them are those belonged to the committees.

2 Ekim / October 1914

Telgrafnâme

Mahreci: Sivas

Numara: 42749

Tarih: Fî 19 Eylül sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 16 Eylül sene [1]330:

Buradaki Ermeniler şimdilik sâkin bir vaziyettedir. Ermeniler İtilâf-ı Müsellesin muvaffakiyetini kendi emellerinin husûlü gibi telakki etmektedirler. Bunlar kuvvete zebûn bir millettir. Kuvvetli olduğumuz zaman en mutî' tebaamız ve zaîf düştüğümüz zaman en hain düşmanımızdırlar. Binâenaleyh Ordumuzun alacağı vaziyete göre hareket edeceklerdir. Bunları en ziyade şımartan şey evvelâ bizim dahilen tefrîkamız, sâniyen harici bir kuvvete istinâd etmeleridir. Yok ise bunlar yalnız başına iş görececek bir millet değildir ve en hainleri komitelere //

mensub olanlardır. Maa-hâzâ burada şimdilik bir hareketleri yoktur ve hareket hissedildiği takdirde hiçbir yerde kuvvetli bir ekseriyetleri bulunmadığı için kendilerinin ziyan edecekleri şübhesizdir. İdare memurları hakkındaki ma'rûzâtıma bu vesile ile de nazar-ı dikkatlerini celb ederim.

Fî 19 Eylül sene [1]330

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 442/115

RUSLARIN ERMENİ ÇETELERİ OLUŞTURMAYA BAŞLADIKLARI

Rusların Ermeni ve Ruslardan çete oluşturmaya başladıkları ve hatta Osmanlı topraklarındaki Ermeniler arasında da çete oluşturulmakta olup savaş çıkması halinde faaliyete başlayacakları.

RUSSIANS STARTED TO SET UP ARMENIAN GANGS

Russians started to set up gangs from Armenians and Russians, even from the Ottoman Armenians; they are to go into action if war breaks out.

7

4 Ekim / October 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numarası: 52931
Aded: 578
Tarih: Fî 22 Eylül [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Kafkasya'daki Müslümanların bazı rüesâ müstesna olmak üzere umumen Hükûmet-i seniyye hakkında bir fikr-i hayrhâhî ile mütehassis olup Dağıstan ahalisi dahi harb vuku'unda pek mühim bir kuvvetle Rusya aleyhine harekete karar verdikleri ve Rusların Ermeni ve Ruslardan çete teşkiline başladıkları ve hatta Memâlik-i Osmaniyye'deki Ermeniler arasında dahi çete teşkili yapılmakta olup harb vuku'unda icra-yı faâliyete başlayacakları Yusufeli Kaymakamlığının istihbârâtına atfen arz olunur.

Fî 21 Eylül sene [1]330

Vali Vekili
Cemal

DH.ŞFR, 443/26

8

ERMENİLERİN ERZURUM HUDUT YOLUNU KULLANARAK RUSYA'YA KAÇMAK İSTEMELERİ

Erzurum ve hududa yakın kazalardaki Ermenilerden bir çoğu ile bazı asker firarilerinin Rusya'ya kaçarak çetelere yazıldıkları anlaşıldığından gerekli tedbirlerin alınması.

DESIRE OF ARMENIANS TO ESCAPE TO RUSSIA THROUGH ERZURUM BORDER ROUTE

Based upon the information that some runaway soldiers and many Armenians in Erzurum and its closer districts to border escaped to Russia and joined gangs; necessary cautions should be taken.

9 Ekim / October 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
604
26 Eylül sene [1]330

Müsta'celdir

Erzurum Vilâyetinden Alınan Şifre

Vilâyet dahilinde ve be-tahsis hududa mücâvir kazâlarda bulunan Ermenilerden birçoğu şu aralık Rusya'ya geçmektedirler. Bunların arasında asker firarîleri de olduğu ve Ruslar tarafından teşkiline çalışılan çeteye kaydolunmakta oldukları cümle-i müstahberâttan olup çete yazılmaları bile her hâlde ahvâl-i askeriye hakkında Ruslara malumât vermeleri muhtemel olduğundan men'ine müte'allik tedâbîr cümlesinden olmak üzere bizim taraftan hiçbir kimsenin hududdan Rusya'ya geçmesine müsaade edilemeyeceğine ve gidecek olanların Trabzon tarîkıyla azîmetlerinde be's görülemeyeceğine dair ittihâzı derece-i elzemiyette görülen kararın mevki'-i tatbiki vaz'ı istîzân olunur.

Fî 26 Eylül sene [1]330

Vali Vekili
Cemal

DH.EUM.2.Şb, 68/24-2

KARAKİLİSE'DEN RUSYA'YA FIRAR EDEN ERMENİLERİN AİLELERİNİN BAŞKA YERLERE NAKLİ

SENDING FAMILIES OF ARMENIANS, WHO ESCAPED FROM KARAKİLİSE TO RUSSIA, TO OTHER REGIONS

Karakilise'den Rusya'ya firar eden Ermenilerin orada çetelere girdikleri, bunların tekrar geri dönerek ailelerinin yardımıyla saklanıp faaliyete başlamaları muhtemel olduğundan bunun önüne geçmek için firar edenlerin ailelerinin başka yerlere nakledilmeleri.

Armenians who escaped from Karakilise to Russia joined the gangs. If they would return and be hidden with the help of their families, they would possibly be active. So their families are to be sent to other regions.

11 Ekim / October 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 54288
Aded: 616
Tarih: Fî 28 Eylöl sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Karakilise kazâsı dahilinden Rusya'ya firar eden Ermenilerin Rusya dahilinde teşkil edilmekte bulunan çeteye kaydedildikleri ve bunların biraz sonra tekrar hudud dahiline girmek, ailelerinin bi's-sühûle izhâr edecekleri mahallerde ihtifâ, serbestçe icra-yı faâliyete başlamaları muhtemel olduğu beyânıyla bu hâlin önü alınmak üzere firar edenlerin kazâ dahilindeki ailelerinin Erzurum ve sair mahalle nakli mûcib-i muhassenât olacağı Kaymakamlığının iş'ârına atfen Bayazıt Mutasarrıflığından bildirilmiş ve suret-i iş'âr muvâfık-ı hâl ve salâhiyet görülmüş olmakla ifa-yı muktezâsı istîzân olunur.

Fî 27/28 minh. [Eylöl sene 1330]

Vali Vekili
Cemal

DH.ŞFR, 443/119

10

**RUSLARIN SALMAS'TA ERMENİLERİ
SİLAHLANDIRDIĞI**

Taşnak çete reislerinden olup iki yüz Ermeni nefer ile Salmas'a gelmiş olan Samson'un binden fazla Ermeni topladığı ve Salmas'taki Ermenilerin hepsine Ruslar tarafından silah dağıtıldığı.

**ARMENIANS ARMED BY RUSSIANS IN
SALMAS**

Samson, a chief of the Dashnak gangs, came to Salmas with 200 brigands and collected more than 1000 Armenians. Russians distributed weapons to all Armenians in Salmas.

17 Ekim / October 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 55545
Fî 5 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Dahiliye Nezâretine

Taşnak çete rüesâsından olup iki yüz Ermeni efrâd ile Salmas'a gelmiş olan Samson bini mütecâviz Ermeni topladığı ve Salmas'taki Ermenilerin umumuna Ruslar tarafından silah tevzî' olunduğu cümle-i müstahberâtan bulunduğu Bayazıt Mutasarrıflığından bildirildiği berây-ı malumât arz olunur.

Fî 4 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Erzurum Valisi Vekili
Cemal

DH.ŞFR, 444/107

**BİR ERMENİ AYAKLANMASINA
KARŞI DİKKATLİ OLUNMASI
YOLUNDAKİ TEBLİĞİN HALKA
KADAR YAYILMASININ KONYA
VALİSİ TARAFINDAN UYGUN
BULUNMADIĞI**

**THE GOVERNOR OF KONYA DID
NOT APPROVE THE SPREAD OF
COMMUNIQUE AMONG THE PUBLIC
CONCERNING THAT ATTENTION
MUST BE PAID AGAINST AN
ARMENIAN UPRISING**

Erzurum'daki Kolordu Kumandanı İzzet Paşa tarafından; komitelerin tahrikiyle bir Ermeni ayaklanmasına karşı dikkatli olunması, Müslüman ahalinin uyarılarak gerektiğinde saldırıların engellenmesi hakkında askeri kıtalara yapılan tebliğin askerlik şubelerine kadar yayılıp ahaliye kadar ulaşmasının Konya Valisi tarafından uygun bulunmadığı.

The Commander of Corps in Erzurum, İzzet Pasha, sent a communique to troops in order to be alerted against an Armenian uprising to be broken out by the provocation of committees, to warn Muslim people and to prevent attacks when needed. The Governor of Konya did not approve the spread of this communique among the induction centers and public.

22 Ekim / October 1914

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
9 Teşrîn-i Evvel sene [1]330**

Konya Vilâyetinden Gelen Şifre

Ermeni komitelerinin tahrikâtı ile Memâlik-i Osmaniye'deki Ermeniler kıyâm edeceklerinden Ermeni efrâd [ve] ahali hakkında müteyakkızâne davranılmasına ve İslâm ahaliyi ikaz ederek icabında tecavüzâtın men'ine ve saireye dair Erzurum'daki Kolordu Kumandanı İzzet Paşa tarafından kıta'ât-ı askeriye tebliğ edildiğini ve şu tebligâtın ahz-ı asker şubeleri reislerine kadar ta'mim suretiyle şâyi' olduğunu öğrendim. Şu hâl sahîh olsa dahi bu suretle işâ'ası ve İslâm ahalinin teslihi ve saire gibi tebligâtın ahaliye kadar vâsıl olması ne kadar zararlar tevlid edeceğini vâreste-i izah görürüm. Zât-ı devletlerince bu hususta alınan malumâtın emr u iş'ârı ve bu mesele için Harbiye Nezâretinin nazar-ı dikkatinin celbi.

Fî 9 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Vali
Azmi

DH.EUM.2.Şb, 2/32

12

SASON YOLUNDA ÜÇ JANDARMANIN ERMENİLER TARAFINDAN FECİ ŞEKİLDE ŞEHİT EDİLDİĞİ

Sason yolunda üç jandarmanın kafalarını baltayla kırarak, gözlerini oyarak, burun ve kulaklarını keserek feci şekilde öldürüp şehit eden yirmi bir Ermeni'den bir kısmının yakalanarak Muş'a getirildiği, canilerin Divan-ı Harbe verildiği, geri kalan failleri teslim etmeleri için Geligüzanlı köylülere bir hafta süre verildiği, verilen sürenin ikinci günü köylülerin asıl katillerden üçünü daha teslim ettikleri, komitenin, Hükûmetin takınacağı tavır ve alacağı önlemleri görmek ve ona göre meseleyi genelleştirmek istediğinde şüphe olmadığı.

THREE GENDARMES WERE TRAGICALLY MARTYRIZED BY ARMENIANS ON SASON ROAD

Armenians tragically killed three gendarmes by breaking with ax their heads off, putting their eyes out, cutting their noses and ears off on Sason road. From these 21 Armenians some were captured, sent to Muş and brought into the Court-Martial. People of Geligüzan Village were given one week to deliver the remainders and on the second day village public delivered three more murderers. There is no doubt that the committee aims to see the attitude of the Government and its measures to be taken, and to generalize the issue accordingly.

29 Ekim / October 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
487
15 Teşrîn-i Evvel [sene 1330]

Bitlis Vilâyetinden Alınan Şifre

28 Eylül sene [1]330 tarihli mahrem mufassal telgrafnâme-i acizânemde Sason yolu üzerinde jandarmamızın ortada[n] gâib olduğu hakkında arz ettiğim vak'anın mütecâsirleri bi't-takib meydana ihrac ve bir kısmı derdest ile Muş'a îsâl edilmiştir. Kemâl-i esefle arz ederim ki; jandarmamız dinlenmek üzere oturdukları bir sırada birdenbire tecavûze ve pek gaddarâne ve vahşiyâne muamelâta dûçâr edilmişlerdir. Mütecâsirler müfrezelerimizin hareketini haber alınca mahall-i vak'adan altı saat mesafede gâyet sarp bir mevki'de ecsâdı defn ile sakladılar. Cesed bulundu merkeze getirildi. Her üçü kafaları balta ile kırılmak, gözleri oyulmak, burun ve kulakları kesilmek suretiyle şehid edilmişlerdir. Mütecâsirlerin on biri asıl kâtil, onu mu'în-i kâtil olmak üzere yirmi bir kişidir. Cümlesi de Geligüzanlıdır. Altısı derdest ile Muş'a getirildi. Asıl fâillerden birisi yakalandığı hâlde Simon isminde bir Ermeni çavuşunun hiyaneti veya kayıdsızlığı eseri olarak tekrar firara muvaffak oldu. Cânîler Divan-ı Harbe verildi. Firar edenlerden beşinin hânesi ihrâk edildi, mütebâkî kalan cânîlerin teslimi için de köylülere bir hafta mühlet verildi. Ermenilerin harekât-ı vâkı'ası üzerine kemâl-i şiddetle hareket edileceğini arz etmiş idim. Geçen hafta Muş'a gittim, Mutasarrıf-ı livâ ile takib edilecek hatt-ı hareketi müştereken tayin ve takrîr ettik. Ermeni ileri gelenleri, komite murahhasları vekâyî'in eser-i tertib[ler]i olmayıp şahsi olduğunu iddia etmekte iseler de istitlâ'ât ve hissiyâta [ve] vak'aların bir günde olmasına nazaran iddiaları doğru değildir. Komite, Hükûmetin alacağı vaziyeti, tedâbîr ve suret-i tenkîliyesini anlamak ve ba'dehû meseleyi umumileştirmek istediklerine şübhe yoktur. Fakat

pek müdhiş bir surette mukabele edildiğini, vak'aların hudûsu akîbinde kemâl-i şiddetle ve sür'atle takibât yapıldığını görünce planlarında aldandıklarını hiss ile nedâmet göstermeğe ve kendilerinin dahli olmadığını ilâna çalışmağa başladılar. Bütün ihtimalât nazar-ı itibara alınarak ittihâz-ı tedâbîr edilmiştir. Seferber Ordunun ruhu olan menâbi'-i iâşesinin büyük bir kısmını ihtivâ eden anbarımız Muş Ovası'nda olduğu gibi vilâyet te menzil hattı üzerindedir. Ordumuzun seferberliğini işkâl edecek en ufak bir hareketi bütün kuvvet ve sür'atimizle mahallinde itfâ edeceğimizi tekrar arz ederim.

Fi 15 Teşrîn-i Evvel sene[1]330

Vali
Mustafa

DH.EUM.2.Şb, 2/48-3

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
488

16 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Bitlis Vilâyetinden Gelen Şifre

15 Teşrîn-i evvel sene [1]330 tarihli telgrafnâmeye zeyldir:

Jandarmalarımızı canavarcasına şehid eden ve elindeki tüfenkleri alan eşirrâdan ve asıl kâtillerden üç neferini ve jandarmaların silahlarını verilen mühletin ikinci günü Geligüzan karyesi ahalisi Murahhasahânenin delâletiyle hükûmete teslim ettiler. Cânîler tav'an ve tafsilen ve bilâ-tereddüd itiraf-ı cürm ediyorlar. Tedkikât [ve] takibâta devam edilmektedir. Alican karyesinde jandarmayı bağlayıp elinden tüfengini, atını alanlardan Mahı nâmındaki şerîr de derdest olundu.

Fî 16 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Vali
Mustafa

DH.EUM.2.Şb, 2/48-2

13

ASKER KAÇAĞI BİRÇOK ERMENİ'NİN
ÇETELERE KATILMAK ÜZERE
RUSYA'YA FİRAR ETMEKTE OLDUĞU

Asker kaçağı birçok Ermeni'nin çetelere katılmak üzere Rusya'ya firar etmekte olduğu, bu konuda sınır müfrezelerinin dikkatli davranarak bu gibi kişilerin sınırı geçmelerine engel olunması.

MANY ARMENIAN DESERTERS
ESCAPING TO RUSSIA TO JOIN THE
GANGS

As many Armenian deserters are escaping to Russia to join the gangs, the border corps must be alerted to prevent their crossing the border.

1 Kasım / November 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 58995
Aded: 753
Fî 19 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Bugünlerde gerek silah altından firar ederek [gerek] köylerde bulunan Ermenilerden birçok kimselerin Iğdır'da Surpen nâm şahsın teşkil etmiş olduğu çeteye iltihak etmek üzere Ekrâd'dan bazılarının delâletiyle Rusya'ya firar etmekte oldukları beyânıyla hudud müfrezelerince takayyüdâtta bulunularak bu kabîl eşhâsın hududlardan geçmelerine meydan verilmemesi zımında icab edenlere tebligât ifası Bayazıt Mutasarrıflığından bildirilmiş ve keyfiyet Üçüncü Ordu Kumandanlığına yazılmış olduğu ma'rûzdur.

Fî 18/19 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Vali Vekili
Cemal

DH.ŞFR, 445/128

**ERZURUM'DAKİ RUS KONSOLosu VE
ŞÜPHELİ ERMENİLERİN KONYA'YA
GÖNDERİLMESİ****DISPATCHING RUSSIAN CONSUL
AND SUSPICIOUS ARMENIANS IN
ERZURUM TO KONYA**

14

Savaşın başlamış olması nedeniyle Erzurum'daki Rus konsoloslarıyla konsolosluk memurlarının ve çete kuracağı düşünülen Ermenilerin Konya'ya gönderilmek üzere yola çıkarıldıkları.

As the war started, Russian consuls, consulate officers and Armenians to be suspected for setting up gangs were departed to Konya.

2 Kasım / November 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 59757
Aded: 804
Fî 20 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Harb başlamış olduğundan Rus konsoloslarıyla konsülato memurlarının ve çete teşkil edecekleri tecrübe olunmuş veyahud kaviyyen muhtemel bulunmuş olan Ermenilerin hemen Konya'ya nakillerine Üçüncü Ordu Kumandanlığınca lüzum gösterilmesine binâen Erzurum Rus Konsolosu Adamof ile konsülato memurını dün gece mahall-i mezkûre sevk olunmak üzere yola çıkarıldıkları ve Bayazıt'taki Rus konsolosu için de Mutasarrıflığa iş'âr-ı keyfiyet olunduğu ve Ermeniler hakkında da merkez ve mülhakâtça icra kılınan tedkikât neticesinin icabı derdest-i icra bulunduğu arz olunur.

Fî 20 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Erzurum Vali Vekili
Cemal

DH.ŞFR, 446/27

**AZERBAYCAN VE KAFKASYA
ERMENİLERİNİN ANTRANİK'İN
BAŞKANLIĞINDA TOPLANMA
KARARI ALDIKLARI**

Sınır vilayetlerimizde alınan tedbirlerin Ermenilerin şevkini kırmakta olduğu, şu andaki politikalarına devam edip edilmemesi hakkında aralarında ihtilafa düştükleri, bir karar vermek için Antranik'in başkanlığında Azerbaycan ve Kafkasya'dan gelen temsilcilerle toplanma kararı aldıkları.

**DECISION OF AZERBAIJANI AND
CAUCASIAN ARMENIANS TO
GATHER UNDER THE PRESIDENCY
OF ANTRANIK**

Armenians were demotivated by the measures taken in the border provinces; they did not agree on the continuity of their policy; and they decided to gather with the representatives from Azerbaijan and Caucasia under the presidency of Antranik.

3 Kasım / November 1914

**Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Aded: 56487/1634**

Harbiye Nezâret-i Celîlesine

Devletli Efendim Hazretleri:

Vilâyât-ı hududiyemizdeki tedâbir-i müttehizenin Ermenilerin gayretini kesr etmekte olduğu ve siyaset-i hâzıralarına devam edilip edilmemesi hakkında Ermeniler beyninde ihtilâf-ı efkâr husûle geldiği ve fedailerden iki yüz elli kişinin Erivan vilâyetinden Tiflis'e avdet ettikleri ve Antranik'in Çulfa havalisinde gizli bir yerden Azerbaycan ve Kafkasya'dan gelen Ermeni murahasalarına riyâset etmek üzere Tiflis'ten hareket eylediği ve işbu ictimâda aleyhimizdeki harekete germiyyet vermek veya muvâfık bir zamana intizâran fedai teşkilâtını te'hir etmek hususlarında ittihâz-ı mukarrerât olunacağı ve karar-ı müttehazı öğrenmeğe sarf-ı gayret etmekte olduğunun Tiflis Başşehbenderliğinden bildirildiği Petrograd Sefir Vekili Fahreddin Beyefendi'den alınmış olan bir telgrafnâmede iş'âr olunmaktadır. İşbu telgrafnâmenin bir sureti Dahiliye Nezâretine gönderilmiştir. Efendim.

Fî 14 Zilhicce sene [1]332 ve fî 21 Teşrîn-i evvel sene [1]330

Hariciye Nâzırı Nâmına
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i
Umumîsi
Ahmet Reşit

ATASE, BDH, 520.2024.3

ERZURUM TARAFLARINDAKİ RUS ÖNCÜ BİRLİKLERİ ARASINDA ERMENİ ÇETELERİNİN BULUNDUĞU

ARMENIAN GANGS AMONG THE RUSSIAN SCOUTS IN ERZURUM AND AROUND

16

Erzurum Valisi Tahsin Bey'in meşakkatli bir yolculuktan sonra Erzurum'a ulaştığı, yollarda sınır köylerinden gelen muhacir kabilelerine rastlanıldığı, Rus öncü birliklerindeki topların cephanesi biten aşiretlerin dağılmalarına sebep olduğu, bazı kaza memurlarının görevlerini terk etmelerinin halkın morallerini bozduğu, Rus öncü müfrezeleri arasında Ermeni çetelerinin bulunduğu, Velibaba Boğazı'nda yolu kesen Ermeni çetesinin telgraf hatlarını tahrip ettiği.

Governor of Erzurum, Tahsin Bey, arrived in Erzurum after a difficult travel; migrant groups from border villages were run across on the roads; cannons of the Russian scouts caused the falling of tribes out of ammunition; some district officers laid down their office and this demoralized the public; there appeared Armenian gangs among the Russian scouts; an Armenian gang blocked Velibaba Passage and destroyed the telegraph lines.

5 Kasım / November 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 60272

Tarih: Fî 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

[Şifre]

Mahremdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Vaziyet-i hududiyeyi anlayamayarak Eleşkirt kazâsına dahil olmuş bulunduk. Oradan bi'l-i'tibar Erzurum'a¹ kadar mühim saatler geçirdik. Refakatimde yirmi beş kadar aile bulunması bu müşkili tezyîd etti. Bir-iki noktada düşmanla temas ettik. Lehü'l-hamd Erzurum'a dahil olduğumuz[u] fâl-i hayr görüyorum. Yolda hudud köylerinin muhacir kabilelerine tesadüf ettik. Bunların sözleri, hâlleri daha geride kalan efkâr-ı İslâmiyeyi de tehyîc ediyordu. Aşâyirin cephânesi tükendiğinden ve Rus pîşdârlarında top bulunmasından dolayı bazı yerlerde dağılmaları da aks-i te'sirden hâlî olmadı. Hudud köylerinin vaktiyle ve icabı //

vechile tahliye edilmemesi mahz-ı hata olmuş. Sırf bu yüzden efkâr-ı İslâmiye rencide edilmiştir. Kürtlerin toptan pek ziyade tevahhuş ettiklerini bi't-tecrübe anlayan Ruslar pîşdârların çetelerine bile derme çatma bir-iki top vermiş ve bu toplarla ilerideki aşâyiri ürkütmüşlerdir. İşte mütecâvizler bu suretle mevki te'min edince bazı yerlerden oldukça ilerlemişlerdir. Halkın kuvve-i maneviyesini son derece haleldâr eden bir cihet te bazı kazâ memurlarının terk-i memuriyet etmesidir. Bunların hepsini azledeceğim. Hasankale ilerisinden bi'l-ibtidâr Erzurum'a olan mesafede icra edilen tahkikât²,

1 "Erzurum'a" ifadesinden sonra "Benderbuşir'e" ifadesinin parantez içerisinde yazmasından yanlışlığın katipler tarafından düzeltilildiği anlaşıyor.

2 Metinde "tahsisat" şeklinde yazılmıştır.

vaziyetin iyi olduğu[nu], //

hududdan başlayan seylab-ı muhâceretin halkta hâsıl ettiği mübâlağadan başka bir şey olmadığını gösterdi. Zâbitânın Erzurum'daki ahvâlini büsbütün iyi buldum. Menâbi‘-i iâşe dar bir muhite inhisâr ettiğinden dûçâr-ı müşkilât olduğu görüldü. Şimdi bu cihetle meşgul olacağım. Rus pîşdârları arasında Ermeni çetelerinin mevcudiyeti tahakkuk etti. Hatta Velibaba Boğazı'nda yolumuzu kesen Ermeni çetesinin telgraf hatlarını tahrib ettiği görüldü. Biz de Ermenilere karşı âtî için vaziyetimizi bi'l-etraf tayin edeceğiz. Sivas, Harput, Diyarbakır vilâyetleri Ordunun iâşesine son fedakârlığı yapmıyorlarsa ileride müşkil bir mevki‘de kalacağımıza yakîn hâsıl ettim. Bu vilâyetlere emr-i kat‘î verilmesini istirhâm eylerim. Karakilise, Diyadin, Eleşkirt tarafları //

iyidir. Musun cihetinde bilakis çetelerimiz ve aşâyır Rus toprağına dahil olmuştur. Birkaç güne kadar vaziyette her hâlde büyük tebeddül göreceğimizi ümid ederim. Her gün ahvâlden Efendimizi haberdâr edeceğimi arz eylerim.

Fî 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Vali
Tahsin

DH.ŞFR, 446/111

**ERMENİ ÇETELERİNİN
RUSLARA ÖNCÜ BİRLİK GÖREVİ
YAPMALARININ ERMENİLERİN GENEL
BİR AYAKLANMASINA İŞARET ETTİĞİ**

İran ve Kafkasya'da Ruslarla beraber bulunan Ermeni çetelerinin Ruslara öncü birlik görevi yapmalarının Ermenilerin genel bir ayaklanmasına işaret ettiği, bu durumun Müslüman ahalinin de kendilerini koruyabilmeleri için silahlandırılmasını gerektirdiğinden milis kuvvetlerinin kurulmaya başlandığı.

**SERVICE OF ARMENIAN GANGS
AS THE SCOUTS OF RUSSIANS
INDICATES AN ALL-OUT ARMENIAN
UPRISING**

Service of Armenian gangs being with the Russians in the Caucasus and Iran as the scouts of Russians indicates an all-out Armenian uprising; this required the Muslim population to be armed to defend themselves and they started to set up militia forces.

17

6 Kasım / November 1914

**Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 39187
Tarih: Fî 25 minh. [Teşrîn-i Evvel sene 1330]**

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Gerek İran'da ve gerek Kafkasya'da Ruslarla beraber bulunan Ermeni çetelerinin Ruslara pîşdârlık vazifesini gördükleri anlaşıldı. Şu hâl Ermenilerin umumî bir kıyâm-ı muhtemeline delâlet ettiğinden ve bu takdirde ahali-i İslâmiyenin müdafaa-i nefse iktidarını te'minen teslîhini zarurî kıldığından, buralarca teşkile mübâşeret olunan milis kıta'âtının Diyarbakır, Harput, Sivas ve Adana gibi Ermenilerle meskûn olan diğer vilâyâta da tatbiki bir mülâhaza-i acizî olarak arz eylerim.

Fî 24 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Vali Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 456/97

VAN OLAYLARININ ANADOLU'YU DA ETKİLEYECEĞİ

Başkale taraflarında Rusların saldırısından halkın endişe içinde olduğu, Van'daki Ermenilerin şimdilik sükuneti korudukları, Ermeni ileri gelenleriyle yapılan görüşmede Van'da meydana gelebilecek en küçük bir olayın bütün Anadolu'daki Ermenilerin hayatını olumsuz etkileyeceğinin uygun bir dille anlatıldığı, kendilerinin de bu endişeyi paylaştıkları.

EFFECT OF VAN INCIDENTS ON ANATOLIA

People are concerned about the Russian attacks in Başkale and around; Armenians of Van are silent for now; it was properly expressed to the Armenian notables that the least incident to be occurred in Van would affect Armenians' lives negatively in Anatolia and they share the same concern, as well.

11 Kasım / November 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Van Vali Konağı
Numara: 1860

Tarih: Fî 29 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Başkale taraflarında Rusların tecavüzünden ahali endişeye düşmüştür. O cihete harekete mecbur oldum. Van'daki Ermeniler şimdilik sükûneti muhafaza ediyorlar. Rûesâsıyla görüştüm ve buralarda vuku bulacak en ufak bir hâdisenin bütün Anadolu'daki Ermenilerin hayatına suikasd teşkil edeceğini kendilerine suret-i mülâyimede anlattım. Zaten bu endişe cümlesinde mevcuttur. Ruslardan aldıkları va'dlerin muvakkat ve kâzib olduğuna kanaat gösteriyorlar. Şu sıra Hükûmet-i Osmaniyye'nin umum Ermenilere velev kâzib olsun bazı (...) bulunması Ruslar'ın tezvîrâtını kesre //

hizmet edeceğini mahremâne bildirdiler. Her türlü tedâbîr-i takayyüdiyye tevessül olunmuştur.

Fî 28/29 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Vali Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 457/32

**RUSLARIN KIŞKIRTIP
SİLAHLANDIRDIĞI KÜRT VE ERMENİ
ÇETELERİNİN BAYAZIT TARAFINDAN
SALDIRIYA GEÇTİKLERİ**

Aşiret kaymakamlarından Abdürrezzak ve Abagalı Mustafa Bey'in Rusların kendilerine ve Ermenilere beylik verecekleri ve vergilerden muaf tutulacakları vaadiyle üç dört yüz kişi ile hududu geçerek kendilerine tabi olmayanlara baskı yapmaya başlamaları nedeniyle üzerlerine sevk olunan bir tabur askerin bunları bozguna uğrattığı, Kürtleri kandırarak emellerine ulaşamayan bu ikisinin Bayazıt'ı işgal eden Ermeni çeteleriyle ittifak ederek yeniden saldırılara başladığı.

**KURDISH AND ARMENIAN
GANGS, ARMED AND PROVOKED
BY RUSSIANS, ATTACKED FROM
BAYAZIT SIDE**

Abdürrezzak Bey and Abagalı Mustafa Bey, tribe sub-governors (kaimakam), collected 300-400 people by using Russians' promise that Kurds and Armenians are to have beylics and to be exempted from tax. Two beys and accompanying people crossed the border and started to oppress the ones not obeying them. Upon this, a battalion was dispatched over them and they were defeated. As they did not achieve their goals with this plan they reattacked by allying with the Armenian gangs which occupied Bayazıt.

15 Kasım / November 1914

**Telgrafnâme
Mahreci: Van Vali Konağı
Numara: 1915
Tarih: 2 Teşrîn-i Sâni sene [1]330**

[Şifre]

Müsta'celdir

Dersaâdet Dahiliye Nezâretine

C[evab] 1 Teşrîn-i Sâni sene [1]330:

Abdürrezzak, aşiret kaymakamlarından olup evvelce İran'a firar eden Abagalı Mustafa Bey Rusların verdikleri silahla teslîh ve para ile itmâ' ettikleri üç-dört yüz çapulcu ile beraber Makû tarafından hududumuza tecavüz ve "Ruslar bize ve Ermenilere beylik verdi, bütün tekâlîften afv etti" ifadâtıyla ahaliyi iğfal ve ittihâda davet, kendilerine tâbi olmayanları takibe başlamışlardı. Üzerlerine Muradiye Kaymakamı refakatinde bir tabur asker ve Mustafa Bey'e düşman bir aşiret alayı sevk olundu. Vuku bulan müsâdemede on beş maktûl terk ile firar ettiler. Köyüne //

rekz ettikleri Rus bayrağı alındı. Abaga ve Haydaranlı aşiret efrâdı kendileriyle müsâdeme ve takiblerine iştirak ettirildi. Mesele bundan ibarettir. Kürtleri iğfal suretiyle nâil-i emel olamayan habîsler bu sefer Bayazıt'ı zabt eden Ermeni çeteleriyle bi'l-ittifak tekrar tecavüze başladılar. Abaga'daki aşiret ve asker üzerlerine gönderildi. Netice arz olunur.

Fî 1/2 minh. [Teşrîn-i Sâni sene 1330]

Vali Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 448/13

KÖPRÜKÖY HAVALİSİNDEKİ ERMENİLERİN GERİ ÇEKİLEN RUSLARLA BİRLİKTE FİRAR ETTİKLERİ

ARMENIANS IN THE VICINITY OF KÖPRÜKÖY ESCAPED TOGETHER WITH THE RETREATED RUSSIANS

Köprüköy havalisindeki muharebede düşmanın firar ettiği ve birçok ganimet ele geçirildiği, bu mıntıkadaki Ermeni köylerinin Ruslarla beraber firar ettikleri, Rusların bunların Kafkasya'da heyecana sebep olacaklarını düşünerek içeriye girmelerine müsaade etmedikleri haberinin alındığı, Ermeniler hakkında kesin bir karar ve talimat verilmesi zamanının geldiği.

Enemies escaped from the battle in the vicinity of Köprüköy and many spoils were seized. Armenian peasants in this region escaped with Russians. Information received concerning that they were not allowed by the Russians to enter the inner parts in consideration of causing a stir in the Caucasus. It is time to resolve and to give instructions about Armenians.

16 Kasım / November 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 71007

Tarih: 4 Teşrîn-i Sâni sene sene [1]330

[Şifre]

Pek mahremdir, mutlaka bizzat halli

Dahiliye Nezâretine

Ordunun iâşe meselesini yakînen görmek için Kumandan Paşa ile Köprüköy ve havalisini gezdim. Şimdi avdet ettim. Sâha-i harbde görüştüğüm zâbitân ve efrâdın şevk [ü] şetareti tasvirin fevkindedir. Pek çok civan-merdleri, mecrûhîn-i guzâtı okşayan şu ellerimle zât-ı sâmillerine binlerce selâmlar, tebrikler yazıyorum. Balkan Harbi'nde tepeden tırnağa kadar mülebbes ve mücehhez Ordunun mülevves ellerde aldığı vaziyet-i elîme ile bu defa birçok mahrumiyetlere rağmen namuskâr Hükûmetin âlî-cenâb kumandanları idaresinde gösterdiği fedakârlığı, muzafferiyâtı //

görmek ne ulvî tecellidir. Perşembe ve Cuma günleri devam eden şiddetli muharebede Ruslar adeta firar etmişlerdir. Beş mitrilyöz ve pek çok ganâyim elde etmişlerdir. Galip Paşa ile epeyce görüştim. Artık Ordu muzafferdir diyor. Galip Paşa, Yusuf İzzet Bey rüfekâsı hayli büyük civan-merdlikler göstermişlerdir. İsticvâb ettiğim üserâ Rusların topraklarımızdan “pek çok ürkütüklerini” söylüyorlar ve ilâveten “siz bu topçularla piyadesiz harb edersiniz” diyorlar. Karargâh-ı Umumîden verilen karar Kumandan Paşa'nın tasvîbi üzerine Ordunun iâşe ve erzak sevkîyâtı vazife ve mes'uliyeti taraf-ı acizîden maa's-şükran deruhde edildi. Bundan sonra tedarik ve sevki Vilâyet düşünecek. Bununla iştigâl eden askerlerimiz saff-ı [harbe] //

iştirak edecektir. Vilâyet'in emrine bir jandarma iki amele taburu verdiler. Bugünden itibaren şu mübeccel vazifeye tevessül ettim. Erzak katarları teşkil ediyorum. İnşâallah sessiz sadâsız te'min-i maksad edeceğiz. Gezdiğim mıntıkada Ermeni köylerinin Ruslarla firar ettiklerini köyleri boş bıraktıklarını gördüm. Bıraktıkları erzak işimize yaradı. Şimdi haber aldığımı göre Ruslar bunların

Kafkasya'da heyecanı mûcib olacaklarını düşünerek içeriye girmelerine müsaade etmiyormuş. Şu hâlde tam iki ateş arasında kalmış oluyorlar. Erzurumlular elli bin kat çamaşır deruhde icabına teşebbüs ettiler. Askerin en ziyade çorap, çarık, dolak, kaput gibi levâzıma muhtac bulunduklarını gördüm. Şübhesiz en evvel bu ciheti //

düşüneceğiz. Erzak meselesi lehü'l-hamd yoluna girdi. Maa-hâzâ civar vilâyât dirîğ-i gayret ve himmet etmemelidirler. Hududa civar Kötek ve Horum etrafında bugün tekrar harb başladı. Yarın öbür gün şiddetle devam edecek olan bu muharebeden sonra Ordumuzun lutf-i Hakk'la Sarıkamış'a, Kars'a doğru ilerliyecekleri Karargâh'tan anladım. Hasan İzzet Paşa hazretleriyle beraber bulunan Bahaeddin Şakir Bey'in cebel bataryadan da cephâne yetiştirilmesini yazmaklığımı söyledi. Orduda doktor az mecrûh çoktur. Hilâl-i Ahmer üç yüz yetmişten bahsediyor. İki bin [kişilik] levâzım-ı sıhhiye yetiştirilmesini istihâm ediyorum. //

Lutf-i Hakk'la Orduca te'min edilen muvaffakiyât üzerine umum valilerden, belediye rüesâlarıyla müftülerden tebrik, teşekkür ve telgraflar verilirse ve hatta bazı vilâyetler askere, zâbitâna, kumandanlara münasib hediyelerle memleket ahalisinin selâm ve şükranını isâle memur hey'etler gönderirse pek iyi te'sir edecektir. Buraca yapılan tecrübe bunu gösterdi. Üserâyı Sivas tarîkıyla göndereceğiz. Anadolu'da hüsn-i te'sir bırakacaktır. Otomobillerin gönderilmesi, peksimet, konserve yetiştirilmesi Orduyu pek müteşekkir bıraktı. Ruslar bu kuvvetler ile perişan olunca daha bir kolordu sevkine karar vermişler. İnşâallah Ordumuz Kafkasya'ya dahil olunca İstanbul'dan Batum'a veya münasib bir mahalle iki kolordu daha debarkman¹ edilir. Bu hususa //

veyahut bu tarafa daha bir-iki kolordu irsâline erbâbı lüzum gösteriyor. Askerin sıhhatı pek iyidir. Çetelerimiz Orduya nâfi' işler görüyorlar. Ermeniler hakkında karar-ı kat'î ve talimât verilmesi zamanı gelmiştir. Muhyiddin'in Polis Müdüriyetine tayin ve sür'at-i i'zâmını istihâm eylerim. Çünkü buna şiddetle muhtacım. Bilhassa erzak mes'uliyetini deruhde ettikten sonra Muhyiddin'in Erzurum'a farz olduğu, irâdenize muntazırım.

Fî 3 minh. [Teşrîn-i Sâni sene 1330]

Erzurum Valisi
Tahsin

DH.ŞFR, 448/75

1 Fr. Karaya asker çıkarma.

21

**BAYAZIT TARAFINDA ERMENİ
ÇETELERİYLE YAPILAN ÇARPIŞMADA
ZAYİAT VERDİRİLDİĞİ**

Abagalı Mustafa ve Abdürrezzak'ın yardımına giden Ermeni çeteleriyle meydana gelen çarpışmada düşmana yirmi telefât verdirilerek Bayazıt tarafına kovalandıkları.

**CASUALTY INFLICTED IN THE
CONFLICT AGAINST ARMENIAN
GANGS AROUND BAYAZIT**

Twenty enemies were killed in the conflict against Armenian gangs assisting Abagalı Mustafa and Abdürrezzak and they were chased towards Bayazıt.

16 Kasım / November 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 41286
Aded: 567
Tarih: 3 Teşrîn-i Sâni sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

1/2 Teşrîn-i Sâni sene [1]330 [tarihli] telgrafa lâhikadır:

Abagalı Mustafa'nın ve Abdürrezzak'ın muâvenetine şitâb eden Ermeni çeteleriyle Gevrişamyan'da vuku bulan müsâdemede düşmana yirmi telefât verdirilerek Bayazıt mıntıkasına def' edildikleri Muradiye Kaymakamlığından şimdi alınan telgrafnâmede bildirilmekle arz olunur.

3 minh. [Teşrîn-i Sâni sene 1330]

Van Vali Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 448/81

**KALAS'TAN RUSYA'YA GİDEN
ERMENİLERİN GÖNÜLLÜ OLARAK
RUS ORDUSU'NA KATILDIKLARI**

Rusya'ya giden yabancılardan pasaport istenildiği halde son günlerde Kalas taraflarındaki Rus konsoloslarının Osmanlı uyruklu Ermenilere pasaport vererek Rusya'ya gitmeleri için kolaylık gösterdikleri ve gidenlerden bir çoğunun da gönüllü olarak Rus Ordusu'na katıldıkları.

**ARMENIANS, DEPARTING TO RUSSIA
FROM KALAS, VOLUNTARILY JOINED
THE RUSSIAN ARMY**

Although passport is asked from foreigners departing to Russia, recently Russian consuls around Kalas assist Ottoman Armenians departing to Russia by giving them passports; most of them voluntarily joined the Russian Army.

22

17 Kasım / November 1914

**Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Aded: 1651/57291
Mühimme Kalemi**

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletli Efendim Hazretleri:

Kalas Şehbenderi Haydar Bey'den alınan 14 Teşrîn-i Sânî [1]914 tarihli telgrafnâmede Rusya'ya giden ecnebler pasaportsuz kabul olunmadıkları hâlde son günlerde tebaa-i Osmaniyye'den olup Şehbenderhâneye kendilerini kaydettirmekten ictinâb eden Ermenilere o taraflardaki Rus konsolosları pasaport i'tâ edip Rusya'ya gitmeleri için ibrâz-ı muâvenet ve teshîlât ettikleri ve bir menba'-ı mevsûktan alınan malumâta nazaran bunlar ile beraber Kalas'ta bulunanlardan bir çoğunun gönüllü sıfatıyla Rus Ordusu'na iltihak etmekte oldukları bildirilmiştir. Malumât olmak üzere Harbiye Nezâret-i Celîlesine de yazıldı efendim.

Fî 28 Zilhicce sene [1]332, fî 4 Teşrîn-i Sânî sene [1]330

Hariciye Nâzırı Nâmına
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumîsi
Ahmet Reşit

DH.EUM.5.Şb, 3/51

23

HANİK ÇARPIŞMASINDAN SONRA ERMENİ ASKERLERDEN FİRAR EDENLER VE DÜŞMANA KATILANLAR OLDUĞU

Van vilayeti hududundaki askeri hareketliliklerin devam ettiği, Van Ermenilerinin şimdilik sükuneti korudukları, Salmas'taki bütün Ermenilerin Ruslarla beraber harp etmekte oldukları, Talori ayaklanmasını organize eden Antranik'in sınırdaki çetelere kumanda ettiği, Hanik çarpışmasından sonra Ermeni askerlerden firar ve düşmana katılanlar olduğu, komite reislerinin Ermenilere, vakti gelinceye kadar hiç bir hadiseye meydan verilmemesi hakkında gizlice tavsiyede bulundukları haberinin alındığı.

ARMENIAN SOLDIERS ESCAPED AND JOINED THE ENEMY AFTER HANİK CONFLICT

Military activities were continuing at the border of Van; Armenians of Van were staying calm for now; all Armenians in Salmas were conflicting along with Russians; Antranik who organized Talori uprising commanding the gangs at the border; some Armenian soldiers escaped and joined the enemy after Hanik Conflict; information concerning that committee chiefs secretly advising Armenians not to allow something to happen until due time.

28 Kasım / November 1914

Telgrafnâme

Mahreci: Van

Numara: 44466

Tarih: Fî 19 Teşrîn-i Sâni sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 13 Teşrîn-i Sâni sene [1]330:

Vukuât-ı harbiye hakkında Ordu Kumandanlığından muntazaman rapor alındığından başkaca iş'âra mahal olmadığı yolundaki tebligâta binâen ma'rûzâtta bulunulmamakta idi. Vilâyet hududundaki harekât-ı askeriye ber-vech-i zîr hulâsaten arz olunduğu: 1. Bacirge cihetinden İran'a geçen çetelerimiz ve bir hudud taburuyla aşiretler, Rumiye ile Salmas arasındaki Sumay ve Bradost nahiyelerini işgal etmişlerdir. Bu kuvvetin bir kısmı, Ruslar tarafından teslîh ve Rumiye'de cem edilen üç //

bine karîb Nastûrîlerin taarruzunu def' ve kısm-ı diğeri Sumay üzerinden Duman(?) kasabasına iki saat mesafelere kadar yaklaşmış Ruslar, Abduliler ve Ermeni çeteleriyle müte'addid müsâdemeler icra ederek jandarma fırkasının taarruzunu teshîle gayret etmişlerdir. 2. Başkale'nin Deyr nahiyesi hududunda bulunan diğeri bir hudud taburuyla çetelerimiz de Teşrîn-i Sâni ibtidâsında Cari(?) cihetinden ilerleyen düşmanın //

şiddetli taarruzuna mukâvemet edemeyerek ve mühimce zâyîât vererek çekilmiş ve düşman Deyr merkezine yaklaşmış iken aşiretlerin iştirakiyle düşman ric'ate mecbur edilmiştir. Müteâkiben bir hafta muttasıl devam eden müsâdemelerden ehemmiyetli bir netice istihsâl olunamamıştır. 3. Mahmudi kazâsının Saray merkezinden Kotor istikâmetine Salmas'a taarruz etmek üzere ilerleyen

jandarma fırkası ve Aşiret Livâsı 4 ve 6 Teşrîn-i Sâni sene [1]330 tarihlerinde Kotor cenûbunda ve hududumuzun Hanik mevkiinde vuku bulan muharebede dört yüz şehid-mecrûh vererek //

Saray'a avdete mecbur olmuştur. Düşman şimdilik pek fâik kuvveti haiz olmadığı ve Sumay Müsâdemesi'ni müteâkib taarruzuna devam edememiştir.4. Musul vilâyetinin Revandiz kazâsı hududunda ictimâ eden üç bin kişilik kuvvet İran'ın Şino tarafından geçerek Salmas üzerine yürümek üzere emir almış ve yakında hareket etmişlerdir. Abaga'dan def' edilen Abdürrezzak Makû cihetinde bulunuyor. Bayazıt tarafından //

Abaga'ya tecavüz eden çeteler bir müsâdemeyi müteâkib Kızıldize'ye çekilmiş ve tekrar gelmemişlerdir. Vilâyet ahvâl-i umumiyesine gelince: Merkez-i vilâyet ve saire yerlerdeki Ermeniler şimdilik sükûneti muhafaza ediyorlar. Ancak Salmas havalisindeki umum Ermeniler Ruslarla müştereke harb etmektedirler. Serhaddeki çetelere kumanda eden vaktiyle Talori ihtilâlini yapan meşhur Antranik ve rüfekâsıdır. Hanik Müsâdemesi'nden sonra //

Ermeni efrâddan firar ve düşmana iltihak edenler vardır. Komite rüesâsının vakti gelinceye kadar her hâlde bir hâdiseye meydan verilmemesi hakkında gizlice vesâyâda bulundukları da haber alınmıştır. Deyr Murahhas Vekili'nin Cari'deki(?) Rus Kumandanı'yla muhabere ettiği ahîren Abdulilerden ayrılıp bize dehâlet eden aşiret rüesâsından Ömerhan tarafından haber verilmişti. Murahhas Vekili'ni nezâret altına aldırđım. Hakkari Mutasarrıflığınca evrakı tedkik olundu, //

bir şey bulunamadı. Maamâfih tahkikâta devam olunmaktadır. Çölemerik-Gevar havalisindeki Nastûrîlerde henüz bir uygunsuzluk görölmediğı arz olunur.

Fî 13/15 Teşrîn-i Sâni sene [1]330

Vali Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 450/132

24

**SALMAS ERMENİ KOMİTESİNDEN
VAN ERMENİ KOMİTESİNE
MEKTUP GETİREN İKİ CASUSUN
YAKALANDIĞI**

Başkale sınırında Salmas Ermeni komite reislerinden Van Ermeni komitesine mektup getiren biri İslam diğeri Ermeni iki casusun üzerlerindeki evrak ile birlikte yakalandıkları, bu casusların "Makû tarafından Ermenilerin yapacakları taarruza Van'daki Ermenilerin de kendilerine katılmaya hazır bulunmakta acele etmelerinin emrolunduğunu" itiraf ettikleri.

**TWO SPIES BRINGING LETTER TO
THE ARMENIAN COMMITTEE OF VAN
FROM THE ARMENIAN COMMITTEE
OF SALMAS WERE CAPTURED**

Two spies, one Muslim and one Armenian, bringing letter to the Armenian Committee of Van from the chiefs of the Armenian Committee of Salmas were captured with documents on them; those spies confessed that "It was ordered Armenians to get ready promptly for joining the attack of Armenians from the vicinity of Makû".

29 Kasım / November 1914

**Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 44398
Tarih: 16 Teşrîn-i Sâni [1]330**

[Şifre]

Dakika te'hiri gayr-i caizdir

Dahiliye Nezâretine

Dün gece Başkale hududunda biri İslâm diğeri Ermeni iki casus üzerlerindeki evrak ile derdest olunmuşlardır. Bunlardan öteden beri Ermenilere postacılık ettiği anlaşılan Osman nâmındaki mel'ûn Salmas Ermeni komite rüesâsından Van Ermeni komitesine mektub getirdiğini ve Makû tarafından intizâr olunan kuvvetin vürûduyla beraber taarruz edeceklerini dahildekilerin kendilerine iştirake müheyâ bulunmakta isti'câl eylemelerinin emr olunduğunu beyân-ı itiraf etmiştir. Ele geçen evrakın hemen tedkiki için Başkale ceza reisi ile bir tercüman Deyr'e gönderildi. Evrakın mündericâtına nazaran icab edenlerin tevkifine teşebbüs olundu. Arada şunun da son //

zamanda Ermenilerin tertibât ile meşgul bulundukları Hanik¹ Müsâdemesi'ni müteâkib daha ziyade faâliyet gösterdikleri haber alınmıştı. Casusların derdestiyle niyetleri büsbütün tezâhür ediyor. Ne kadarlarında da bulunursa teşkilâtı pek iyi olan komitelerin tertibât ve harekâtını etrafıyla ve zamanında haber almak ve teşebbüslerini saati saatine akîm bırakmak mümkün olamayacağı gibi ne derece adl u ihsân politikası takib olursa bu menhûs milleti emelinden geçirmek de müstahildir. Memlekette ihtilâl zuhur etmemesi için son derece çalışmak vazifemizdir. Ancak göz göre ateşin saçağı sarmasını beklemek de kendimize suikasd olur. Rumeli ahvâli göz önündedir. Evvel davranmayı //

her hâlde mahv u harâb ederler. Binâenaleyh bu meseleye seri ve kat'î bir karar vermeyi ya mukadderâta

¹ Metinde "Hameyik" şeklinde geçmektedir.

tâbi olarak heyecanı mûcib olmamak için işi örtmek veya Ermenilerin yapacakları isyana meydan kalmadan tarafımızdan müretteb bir ihtilâl vücuda getirilmek ve mümkün olduğu derecede şiddetli davranarak Ruslara dahilde alet-i fesad bırakmamaya itina etmek lâzımdır. Emr u kararınıza intizâr eylediğimi ehemmiyetle arz eylerim.

Fî 15/16 Teşrîn-i Sânî [1]330

Vali Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 451/19

VAN'DA BİR ERMENİ AYAKLANMASI İHTİMALİNE KARŞI ALINAN KARARLAR

İran sınırındaki askeri müdafaa hatlarında başarı sağlanamaması durumunda Van'ın etnik yapısı itibarıyla kendisine mahsus siyasi önemini dikkate alan Merkez-i Umumi'nin bir Ermeni ihtilalinin önüne geçmek için aldığı kararlar.

DECISIONS TAKEN AGAINST A POSSIBLE ARMENIAN UPRISING IN VAN

The Headquarters, considering the unique political importance of Van in respect of its ethnical structure, took some decisions to prevent an Armenian uprising in case of unsucces in military defence lines on Iran border.

31 Kasım / November 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 73462

Tarih: Fî 18 Teşrîn-i Sânî sene [1]330

[Şifre]

Müsta'celdir ve mahremdir, bizzat açılacaktır.

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi'ye

Merkez-i Umumi'nin bu gece ittihâz ve Van ile Bitlis vilâyetlerine tebliğ ettiği mukarrerât aynen arz olunur: Musul'dan Şino'ya ilerleyen kuvâ-yı askeriyesinin Rumiye'ye ilerlemesi ve bu suretle Van tehlikesinin izâlesi lüzumu Hasan İzzet Paşa'ya da yazıldı. Bu telgrafın telgrafhânedeki kopyasıyla imhası Merkez-i Umumi'nin ehassı niyazıdır. Van, Bitlis ahvâl-i dahiliyesi ehemmiyetle takib edilmektedir. Meselenin İstanbul Merkez-i Umumi'sine izahı müsterhamdır.

Fî 17/18 Teşrîni Sânî sene [1]330

Erzurum Valisi
Tahsin //

Suret

Deyr Müsâdemesi ve İran ahvâline dair telgrafınızı Merkez-i Umumi pek ehemmiyetli surette telakki etti. Müsâdemâtın mahiyet ve netâyici Merkez-i Umumi'ce malum olmamakla beraber revîş-i iş'âra nazaran Van'ın vaziyeti şâyân-ı teemmül bir hâlde görüldü. Vâkı'a memleketin mukadderâtı Pasinler'de cereyân eden muharebâtın ve Kafkasya'da vuku bulacak tahavvülâtın neticesine ma'tûf ise de Van'ın anâsır itibarıyla kendisine mahsûs ehemmiyet-i siyasiyesini nazarı dikkate alan Merkez-i Umumi âtîdeki mukarrerâtı ittihâz etmiştir: 1) Van'la Bitlis vilâyetleri ahvâl-i dahiliye itibarıyla aynı mahiyet-i //

siyasiyeyi haiz olduğundan Abdulhalık Bey'le bu hususta tevhi'd-i fikir ve icraât emrinde lâzım gelen temas ve muhaberenin te'mini. 2) İran hududunda vaziyet-i askeriyemiz gayr-i müsaid bir şekil aldığı hâlde Çuh ve ba'dehû Belkuh gediklerinde en son gayret ve satvetin sarfı suretiyle mu'annidâne

bir müdafaa yapılması, şâyed bu ikinci mühim hatt-ı müdafaada mukabeleye imkân-ı askerî ve hâl görülemez veyahud bu hutût-ı müdafaada muvaffakiyet hâsıl olamayacağı hissedilirse ihtilâl-i dahilînin önünü almak için şimdiden âtîdeki mevâddın nazar-ı dikkate alınması icab eder: //

Gerek merkezde ve gerek mülhakâtta rehber-i ihtilâl olacak veyahud İslâmlara tasallut edecekleri maznûn Ermenilerin şimdiden bi't-tevkif, İslâmlara tasallutları görüldüğü takdirde imha edilmek üzere hemen Bitlis'e sevkleri, bunların rehin suretiyle Bitlis'te muhafazaları, muhadderât-ı İslâmiyenin her türlü taarruzdan masûniyetleri için te'min-i selâmetleri, kuvây-ı muntazama ve Teşkilât-ı Mahsûsa milis efrâdının tezyîd ve cem' ve tevhîdi ve milislerin mümkünse bütün İslâmlara teşmîli, jandarma kıta'âtı dahilindeki Ermeni efrâdın ellerindeki silahların derhal alınarak milis teşkilâtına tahsis ve imkân var ise silah taharrî ve cem'ine başlayarak milisin tevsî'i, //

3) Bitlis-Van yolunun ve bu güzergâhdaki hutût-ı telgrafiyenin daima taht-ı te'minde bulundurulması için Karçıkan-Gevaş cihetlerinde milisle müşterek müfrezeler gezdirilmesi. Van vilâyetinin istila ve sukûtunun bünyân-ı Devlet'te açacağı rahneyi pek ehemmiyetli gördüğümüzden Musul'dan Şino'ya tahriki bildirilen kuvvetlerin Tebriz ve bilhassa Rumiye üzerine yürüyerek Rus hatt-ı ric'atinin tehdidi suretiyle Van'ın tehlikeden kurtarılması imkânı mevcut olduğu Bâbîâlî'ye ve Orduya yazıldı. Mezkûr muâvenet-i askeriye yetiştirilemediği ve her türlü imkân-ı müdafaa kalmadığı ...¹

DH.ŞFR, 451/62

¹ Belgenin devamı eksiktir.

**EDİRNE MURAHHASASI TORYAN
EFENDİ'NİN BULGARİSTAN
ERMENİLERİNİ OSMANLI'YA KARŞI
KIŞKIRTTIĞI**

Bulgaristan Ermenilerini Osmanlı Hükûmeti aleyhine kıskırtan ve gönüllü olarak Rusya'ya gitmelerini teşvik ederek yola çıkmalarına sebep olan Edirne Murahhasası Toryan Efendi'nin hain maksatlar peşinde koştuğu ve Osmanlı Hükûmeti ile ilişkisini kesmek düşüncesinde olduğu.

**EDİRNE BISHOP TORYAN EFENDİ
PROVOKING THE ARMENIANS OF
BULGARIA AGAINST THE OTTOMAN
GOVERNMENT**

Edirne Bishop Toryan Efendi, who provoked the Armenians of Bulgaria against the Ottoman Government, encouraged and caused them to voluntarily depart to Russia. He has treacherous goals and intends to disengage from the Ottoman Government.

1 Aralık / December 1914

**Sofya Sefâret-i Seniyyesi
2016-106**

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletli Efendim Hazretleri:

Kendisini Sofya Ermeni Murahhasalığına intihâb ettirmek üzere ahîren Bulgaristan'a gelmiş olan Edirne Ermeni Murahhasası Toryan Efendi'nin Bulgaristan'da Ermeni ile meskûn olan havaliyi dolaştığı sırada Ermenileri Hükûmet-i Osmaniyye aleyhine kıyâm için teşvik ve merkûmâna Rusya'ya gönüllü olarak gitmeleri için nasihat eylediği ve bunun neticesi olarak bir çok Ermeni'nin gönüllü olarak Rusya'ya müteveccihen hareket eyledikleri şehbenderlerden alınan raporlardan anlaşıldığı ve Sofya'ya muvâsalattan beri bir Osmanlı memuru olmak sıfatıyla evvelâ Sefâret-i Seniyye'yi ziyaret etmesi lâzım gelen mûmâileyhin bugüne kadar ne Sefâret-i Seniyye'ye ve ne de Şehbenderhâneye uğramaması maksad-ı hainâne ile uğraşdığına ve Hükûmet-i Osmaniyye ile kat'-ı alâka eylemek fikrinde bulunduğu bir delil olduğu da berây-ı malumât arz olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 1 Kânûn-ı Evvel sene [1]914

Sofya Sefiri
Ali Fethi

DH.EUM.2.Şb, 3/30-4

VAN'DAKİ AİLELERİN BİTLİS'E GÖNDERİLMEME BAŞLANACAĞI

FAMILIES IN VAN TO BE SENT TO BİTLİS

27

Van Vali Vekili Cevdet Bey'in Ermeni ileri gelenleri ile yaptığı görüşmede; Ermenilerle Müslümanlar arasında meydana gelecek bir hadisenin Osmanlı topraklarındaki bütün Ermenileri etkileyeceğini söylediği, düşmanın ilerleyişinin sürdüğü, jandarmanın uzun müddet dayanamayacağı ve Müslüman ailelerin Bitlis'e gönderilmeye başlanacağı, Ermenilerin bir olay çıkarmamalarına itina edildiği.

Cevdet Bey, Acting Governor of Van, negotiated with the Armenian notables that an incident to be occurred between Muslims and Armenians would affect all Ottoman Armenians. Enemies continue to advance and the gendarmes can not resist long. Muslim families are to be sent to Bitlis and Armenians to be watched out for a risk of trouble.

1 Aralık / December 1914

Telgrafnâme

Mahreci: Vali Konağı (Van)

Numara: 2041

Tarih: Fî 18 minh. [Teşrîn-i Sâni sene 1330]

[Şifre]

Fevkalâde müsta'celdir

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi'ye

Ermeni rüesâsıyla görüştüm. Münasib vesilelerle ahvâlden bahsettim. Ermeni ve İslâm arasında vuku bulacak bir hâdisenin Memâlik-i Osmaniyye'deki bütün Ermenileri müteessir edeceği şübhesiz olduğunu bildirdim. Burası gibi muharebe-i kat'iyeye te'siri olmayacak mahallerde vuku'a gelecek müsâdemâttan mütevellid vaziyetlerin pek çabuk tebeddül edeceğini anlattım. Ahali-i İslâmiyesi, vaziyet-i ahîre hakkında aşâyirin mübâlağalı ifadât[ın]dan ürktüklerinden, hüsn-i netice hâsıl edecek şebhûn icrası mümkün olamayacağı[nı] anladım. Ermenilerin bir hâdise çıkarmamalarına itina ediyorum. Düşman Kotor'dan ilerlemiş ve bir kısım aşiret arz-ı itaatle Alay sancaklarını düşmana teslim etmiş olduklarından jandarma //

fırkasının uzun müddet müdafaa edemeyeceğini tahmin ediyorum. Aileleri Bitlis'e göndermeğe başlayacağım.

Fî 17/18 Teşrîn-i Sâni sene [1]330

Vali Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 451/65

28

BAŞKALE'Yİ İŞGAL EDEN DÜŞMANIN BURADAKİ ERMENİLERİ SİLAHLANDIRDIĞI

ENEMIES OCCUPIED BAŞKALE AND ARMED THE ARMENIANS THERE

Düşmanın Başkale'yi işgal ederek Müslümanların ellerindeki silahları aldığı, Ermenileri ise silahlandırmaya başladığı, esir olan aşiret reislerinin Hoy'a gönderileceklerinin işitildiği, aşiretler düşman topraklarından korktuklarından tekrar harp sahasına gönderilmekte zorlanıldığı.

Enemies occupied Başkale, dispossessed the arms of Muslims and started to arm the Armenians. It was heard that captive chiefs of tribes to be sent to Hoy. As the tribes are afraid of enemy cannons, there is difficulty in resending them to combat area.

5 Aralık / December 1914

Telgrafnâme
Mahreci: Hoşap
Numara: 1336
Tarih: 22 Teşrîn-i Sâni sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Düşmanın beş yüz piyade ve süvari, iki cebel topundan ibaret bir kuvveti Başkale'yi işgal etmiş, ahali-i İslâmiye yedindeki eslihayı müsâdere ile Ermenileri tesliha başladığı haber alınmıştır. Saray ve Kotor'daki düşman kuvveti dört bin râddesindedir. Düşmana dehâlet eden aşâyir //

rüesâsı Kotor'a sevk edilmiş ve oradan Hoy'a gönderilecekleri işitilmiştir. Kazım Bey'le beraber bulunuyorum. Aşâyir düşmanın fazla mevcudundan ve hâsseten top kuvvetinden korktuklarından tekrar harbe sevklerinde müşkilât görülüyor.

21/22 Teşrîn-i Sâni sene [1]330

Van Vali Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 451/134

ERMENİ GÖNÜLLÜLERİNİN
RUSYA HÜKÛMETİ TARAFINDAN
KAFKASYA'YA SEVKLERİ

DISPATCH OF ARMENIAN
VOLUNTEERS TO THE CAUCASUS BY
THE RUSSIAN GOVERNMENT

29

Rusya'ya göç eden dört bin otuz bir Ermeni gönüllünün Rusya tarafından Kafkasya'ya sevk edildiklerinin Kalas şebhenderi tarafından bildirildiği.

It was reported by the consul of Kalas that 4031 Armenian volunteers migrated to Russia to be dispatched to the Caucasus by the Russian Government.

10 Aralık / December 1914

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemî
Aded: 58464/1839

*Hulâsa: Tebaa-i Osmaniyye'den Rusya'ya
sevk olunan Ermeni gönüllüleri*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletli Efendim Hazretleri:

Tebaa-i Osmaniyye'den olup Kânûn-ı Evvel-i Efrencî'nin yedisine kadar Rusya'nın Reni kasabasında ictimâ eden ve adedleri dört bin otuz bire bâliğ olan Ermeni gönüllülerinin Kafkasya'ya sevk olundukları Kalas Şebhenderi Haydar Bey tarafından 7 Kânûn-ı Evvel [1]914 tarihli telgrafnâmede bildirilmiştir. Mezkûr telgrafnâmenin bir sureti Harbiye Nezâret-i Celîlesine gönderildi, efendim.

Fî 21 Muharrem sene [1]333 ve fî 27 Teşrîn-i Sâni sene [1]330

Hariciye Nâzırı Nâmına
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumîsi
Ahmet Reşit

DH.EUM.2.Şb, 3/16

30

REŞADİYE VE KARÇIKAN TELGRAF
HATTININ ERMENİLER TARAFINDAN
TAHRİP EDİLDİĞİ

Ermeniler tarafından tahrip edilen Reşadiye ve Karçıkan telgraf hatlarının bakım ve onarımlarının yapılarak suçluların yakalanması ve gelişmeler hakkında bilgi verilmesi.

DESTRUCTION OF TELEGRAPH LINE
OF REŞADİYE AND KARÇIKAN BY
ARMENIANS

It was ordered to make maintenance and repair of Reşadiye and Karçıkan telegraph lines destroyed by Armenians, to arrest criminals and to give information about the developments.

15 Aralık / December 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 131

Şifre

Van Vilâyetine

Reşadiye ve Karçıkan telgraf hutûtunun bazı mahalleri tahrib edildiği ve bu tahribâtı ikâ' eden Ermenilerle müsâdeme başladığı cihetle tahribât-ı vâkı'anın ıslâhı gayr-i kâbil bulunduğu Posta ve Telgraf Nezâretinden iş'âr kılınmıştır. Hattın serî'an tamir ve ıslâhı esbâbının istikmâli ve mütecâsirlerin derdesti ile vuku'u bildirilen müsâdeme hakkında malumât i'tâsı.

Fî 2 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Nâzır
Talat

DH.ŞFR, 48/7

SARAY'DA YAĞMA VE KATLIAMDA BULUNAN DÜŞMANA ERMENİLERİN ÖNCÜLÜK ETTİKLERİ

ARMENIANS LEAD THE ENEMIES PILLAGING AND MASSACRING IN SARAY

31

Saray kasabasından çekilen düşmanın işgal ettiği köylerdeki ahaliye vahşice davrandığı, düşmanın çekildiği köylerden yalnızca birinde elli beş şehit görüldüğü, malların yağma edilip evlerin yakıldığı, bu vahşi olaylara öncülük edenlerin Salmas'tan gelen ve Van'dan firar edip düşmana katılan Ermeniler olduğu.

Enemies who retreated from the district of Saray inflicted cruelties on the population of occupied villages; there occurred 55 casualties only in one village; properties were pillaged, homes were burnt. Armenians who came from Salmas, escaped from Van and joined the enemy leaded these atrocities.

15 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Keşiş

Numara: 154

Tarih: Fî 3 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifre

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Pek mühim olmayan bir-iki müsâdemeyi müteâkib düşman Saray kasabasını ve civarını tahliye ile Kotor-Salmas istikâmetinden çekilmeye başladı. Düşman işgal ettiği köylerde son günlerde fevkalâde vahşiyâne muamele icra etmiştir. Yalnız bir karyede kırk bir erkek, dokuz kadın, beş çocuk ki elli beş şehid gördüm. Bütün malları yağma, bir kısım hâneler ihrâk ve harâb edilmiş. Bu //

mel'ûnâne hareketler[e] başlamağa ön ayak olanlar Salmas'tan gelen ve vilâyet dahilindeki köylerden firar ile düşmana iltihak eden Ermenilerdir.

Fî 2 [Kânûn-ı Evvel sene 1330]

Van Valisi Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 454/19

**ERMENİ KOMİTESİ TARAFINDAN
TAHRİP EDİLEN REŞADİYE TELGRAF
HATTININ ONARILDIĞI**

Ermeni komitesi tarafından tahrip edilen Reşadiye telgraf hattının onarıldığı, Kürt beylerinden Mehmet Emin ve adamlarının Reşadiye'nin Pancas köyünde bir Ermeni'yi öldürüp, bazı eşyayı gasp etmelerinin telgrafçılar tarafından abartıldığı.

**REPAIR OF REŞADİYE TELEGRAPH
LINE DESTROYED BY THE
ARMENIAN COMMITTEE**

Reşadiye telegraph line destroyed by the Armenian Committee was repaired. Telegraphers exaggerated the incident that an Armenian was killed and his goods were seized by one of Kurdish beys, Mehmet Emin, and his supporters in the village of Pancas in Reşadiye district.

16 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van

Numara: 49319

Tarih: Fî 2 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifredir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

C[evab] 2 Kânûn-ı Evvel sene [1]330:

Reşadiye hattı tamir ve ıslâh ile muhabereye ibtidâr edildi. Tahkikât ve takibât için Reşadiye'ye gönderilen Gevaş Kaymakamlığından alınan muhtasar bir şifrede; hattın Ermeni komitesi tarafından tahrib edildiği yazılıyor. Tafsilât ve netice sorulmuştur. Müsâdemeye gelince; Hizan'dan Van karargâhına gelmekte olan Kürt beylerinden Bitlis hâdisesinde meşhur olan Mehmet Emin ile yüz elli kadar maiyyeti efrâdı Reşadiye'nin Pancas¹ karyesinde bir Ermeni'yi katl ve birini cerh ve bazı eşyayı gasb edip savuşmaları telgrafçılar arasında ifrât ile işâ'a edilmiştir. Başka bir şey olmadığı ve Gevaş Kaymakamlığının netice-i tahkikât ve takibâtı arz edileceği.

Fî 2/3 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Vali Vekili Nâmına
Şefik

DH.ŞFR, 453/120

1 Metinde "Kaçans" şeklinde geçmektedir.

**RUSLARIN OSMANLI SINIRLARINA
SALDIRMALARI MÜNASEBETİYLE
PARİS'TEKİ ERMENİ KİLİSESİ'NDE
AYIN YAPILDIĞI**

Rusların Osmanlı sınırlarına saldırımları münasebetiyle Paris'teki Ermeni Kilisesi'nde bir ayin düzenlenerek Osmanlı tebaasından Rahib Kibaryan tarafından ateşli bir konuşma yapıldığı.

**A RELIGIOUS CEREMONY
CONDUCTED IN THE ARMENIAN
CHURCH IN PARIS ON THE
OCCASION OF THE ATTACK
AGAINST THE OTTOMAN BORDERS
BY RUSSIANS**

A religious ceremony conducted in the Armenian Church in Paris on the occasion of the attack against the Ottoman borders by Russians. Priest Kibaryan, an Ottoman Armenian, gave a vehement speech.

19 Aralık / December 1914

**Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi**

Fi 29 Teşrîn-i Sâni Sene [1]914 Tarihli Cenevre Başşehbenderliğinden Vârid Olan Tahrirâtın

Suretidir:

Rusların hudud-ı Hakanî'yi tecavüzleri münasebetiyle Paris'teki Ermeni Kilisesi'nde icra edilen âyin-i ruhânî hakkında Paris gazetelerinde derc olunan tafsîlâtı hâvî gazeteden kesilen parçayı leffen takdim ediyorum. Birkaç gün mukaddem Cenevre'de vefat eden Ermeni milletinden birinin cenaze merasimini icra etmek üzere gelmiş olan Rahib Kibaryan Efendi'den vak'a-yı mezkûreyi bi'l-vasıta sordurdum. Rahib-i mûmâileyh böyle bir şeyin aslı ve esası olmadığını ve bir takım garazkârânın teşvikâtı eseri olduğunu ve yalnız muharebede vefat eden efrâd hakkında dua edildiğini beyân eylemiş ise de ehemmiyet-i fevkalâdesi olan böyle bir hâdisenin neden dolayı şimdiye kadar tekzib edilmemesi istîzâhına karşı sukût ile mukabele eylemesi gazetelerin neşriyatını te'yid eylediğinde şekk ve şübhe yoktur. Hâl-i harb dolayısıyla Memâlik-i Osmaniyye'de mütemekkin tebaa-i Şahane'den bulunan bilumum Ermeniler izhâr-ı sadakat ettikleri bir sırada an-asl tebaa-i Devlet-i Aliyye'den bulunan efendi-i mûmâileyhin işbu ahvâl-i nâ-becâsı mûcib-i istiğrâb görülmüş olmakla arz ve iş'âr-ı keyfiyete müsâra'at kılındı. Ol bâbda.

DH.EUM.2.Şb, 3/27-3

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Aded: 58832/1913

*Hulâsa: Paris Ermeni Kilisesi'ndeki
âyin hakkında*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletli Efendim Hazretleri:

Rusların hudud-ı Hakanî'yi tecavüz etmeleri münasebetiyle Paris'teki Ermeni Kilisesi'nde icra edilen âyin-i ruhânî ile Rahib Kibaryan tarafından irâd edilen hararetli nutka dair Paris gazetelerinde neşr olunan bir bend maktû'ası ile Cenevre Başşehbenderliğinden alınan ve bu bâbda bazı mütâlaât ve malumâtı muhtevî bulunan tahrirâtın suretleri malumât olmak üzere leffen irsâl kılındı, efendim.

Fi 1 Safer sene [1]333, fi 6 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Hariciye Nâzırı Nâmına
Umûr-ı Siyasi Müdüri-i Umumîsi
Ahmet Reşit

DH.EUM.2.Şb, 3/27-1

**ERMENİLERİN REŞADIYE'DE
KARAKOL KUMANDANINI
KATLEDİP TELGRAF TELLERİNİ
KESTİKLERİ**

Ermenilerin Reşadiye'nin Pelli köyündeki Karakol Kumandanı'nı katledilip Reşadiye-Vastan arasındaki telgraf tellerini kestikleri, Gevaş'ta jandarmalarla Ermeniler arasında çatışmaların başladığı, Gevaş Kaymakamı'nın yardım istemesi üzerine Van ve Vastan'dan kuvvetler gönderildiği, akşam üzeri Van ile Vastan arasındaki telgraf tellerinin de kesildiği, silah seslerinin işitilmesi üzerine hat çavuşuyla jandarma ve milislerden oluşan yardım kuvvetinin Edremit yoluyla Vastan'a gönderildiği.

**ARMENIANS MASSACRED THE
COMMANDER OF GUARDHOUSE
IN REŞADIYE AND CUT THE
TELEGRAPH WIRES**

Armenians massacred the Commander of Guardhouse in the village of Pelli in Reşadiye, cut the telegraph wires between Reşadiye and Vastan. Conflicts started between gendarmes and Armenians in Gevaş; upon the call for help by Gevaş Kaimakam, forces were sent from Van and Vastan; telegraph wires between Van and Vastan cut off at dusk; upon hearing gunshots supporting forces included line sergeant, gendarmes and militia were sent to Vastan through Edremit.

20 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van

Numara: 51261

Tarih: Fî 7 Kânûn-ı Evvel [sene 1330]

[Şifre]

Gâyet müsta'celdir, hemen keşîdesi

Dahiliye Nezâretine

Dün Reşadiye nahiyesinin Pelli karyesindeki Karakol Kumandanı Ermeniler tarafından katl ve Reşadiye ile Vastan arasındaki telgraf telleri kat' edilmiş ve o havalide bulunan Gevaş Kaymakamı'nın maiyyetindeki jandarmalarla Ermeniler arasında hakikî müsâdemeler başlamış, taleb-i kuvvet etmesi üzerine jandarma ve milis olmak üzere Van'dan seksen nefer yola çıkarılarak Vastanca ihzâr edilen efrâd ile birlikte bugün öğlen üzeri Kaymakam'ın nezdine yetişmiş ve mecmû'u kuvveti iki yüz neferi bulmuş olduğu gibi keyfiyet Bitlis'e de yazılmıştır. Kaymakam'dan henüz bir malumât alınmadı. Bu akşam üzeri Van ile Vastan arasındaki teller dahi kat' edildiği gibi, Vastan civarında elli altmış kadar silah sesi işitildiği Edremit //

Müdürlüğünden haber verilmiş olduğundan hat çavuşuyla on jandarma neferi şimdi buradan Edremit tarikiyla Vastan'a gönderiliyor. Bu kuvvet yol üzerinde Edremit'te elli beş nefer milis alıp Vastan'a kadar bütün gece hat boyunca gidecek ve Vastan'a bir taarruz var ise imdada yetişecektir. İleri gelenlerle görüşeceğim. Ne anlayabilirsem arz ederim.

Fî 6/7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Vali Vekili Nâmına
Şefik

DH.ŞFR, 454/105

**VAN'DA TELGRAF HATLARINI
KESEREK KARAKOL KUMANDANINI
ŞEHİT EDEN ERMENİLERİN YOLA
GETİRİLMESİ**

Ermeniler tarafından Reşadiye-Vastan ve Vastan-Van telgraf hatlarının kesilmesi, Pelli Karakol Kumandanı'nın bu hattı kesenler tarafından öldürülmesi, Gevaş Kaymakamı maiyyetindeki jandarmalar ile Ermeniler arasında çarpışmaların başlamasının komitelerce verilen bir karar ve emre dayanmakta olduğu, bu işlere yeltenenlerin İslam köylerinden de yardım alınarak yola getirilmesi.

**ARMENIANS, WHO CUT THE
TELEGRAPH LINES IN VAN AND
KILLED THE COMMANDER OF
GUARDHOUSE, TO BE CHASTENED**

Armenians cut the telegraph lines between Reşadiye-Vastan and Vastan-Van and killed the Commander of Guardhouse in Pelli. Conflicts which started between the gendarmes at the side of Gevaş Kaimakam and Armenians base upon the decision and order of committees; those attempted to create troubles to be chastened with the support of Muslim villages.

20 Aralık / December 1914

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
137**

Şifre

Mahrem ve müsta'celdir

Van Vali Vekili Cevdet Bey'e

Reşadiye ile Vastan ve Vastan-Van arasındaki telgraf tellerinin Ermeniler tarafından kesildiği ve Pelli Karakol Kumandanı'nın yine bunlar tarafından katlolunduğu ve o civarda bulunan Gevaş Kaymakamı maiyyetindeki jandarmalar ile Ermeniler arasında hakikî bir müsâdeme başladığı Vekâletinizden alınan 6/7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 tarihli şifrede iş'âr olunuyor. Hattın esasen derkâr olan ehemmiyetine mebnî muhafaza ve te'min-i selâmeti ale'l-husus şu sırada her zamandan ziyade matlûb ve mültezem olduğu hâlde Ermeniler tarafından birkaç defadır tahribâta ma'rûz kalması fevkalâde şâyân-ı dikkattir. Hattı kesmek ve kuvve-i müsellaha ile çarpışmak derecesinde cür'et göstermek tabiî verilen bir karar ve talimâta müsteniddir. Gevaş ve Reşadiye'de bunları sevk ve idare edenler tabiî mahdûd ve Hükûmetçe de malumdur. Tahkikât-ı serî'a icrasıyla kendilerinin temâdî-i mefsedetlerine meydan bıraktırılmaması esbâbının istikmâli ile beraber gerek hattın hüsn-i muhafazası ve gerek Hükûmetin muhafaza-ı haysiyet ve mevkii için gerek Gevaş muhitinden ve gerek oraya mücâvir bulunan şâyân-ı itimad İslâm karyelerinden münasib surette istifade olunması suretiyle mütecâsirlerinin te'dibleri.

Fî 7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

DH.ŞFR, 48/85

Nâzır
Talat

**SALMAS ERMENİLERİ İLE VAN
KÖYLERİNDEN FİRAR EDEN
ERMENİLERİN ELLİ BEŞ MÜSLÜMANI
KATLETTİKLERİ**

Ruslarla beraber olan Salmas Ermenileri ile Van köylerinden firar eden Ermenilerin Mirgehi köyünde kadın, erkek ve çocuklardan elli beş Müslümanı katlettikleri, Astuci köyünde evlerden birçok cenazeler çıkarıldığı, büyük bir tezek yığını içinde de yanmış cisimler bulunduğu.

**ARMENIANS WHO ESCAPED
FROM THE VILLAGES OF VAN AND
ARMENIANS OF SALMAS MASSACRED
55 MUSLIMS**

Armenians of Salmas and Armenians who escaped from the villages of Van, acted together with Russians and massacred 55 Muslim men, women and children in Mirgehi village; many homes held funerals in Astuci village; burnt things were found in a big pile of dung.

20 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van

Numara: 51259

Tarih: 7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifre

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Ruslarla beraber olan Salmas Ermenileri ve Van köylerinden¹ firar eden Ermenilerin geçtikleri köylerde büyük vahşetler yaptıkları ve yalnız Mirgehi karyesinde kırk bir erkek, dokuz kadın, beş çocuk katlettikleri ve Astuci karyesinde birçok hânelerden cenazeler çıkarıldığı, büyük bir tezek yığını içinde yanmış ecsâma tesadüf edildiğini Saray'a giderken gözüyle gören Cevdet Bey yazıyor. Arz u malumât eylerim. İhtirâmât.

Fî 6/7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Vali Vekili Nâmına
Şefik

DH.ŞFR, 454/67

1 Belgede "köyünden" şeklinde geçmektedir

VAN'DA ÇIKAN OLAYLARIN GENEL BİR ERMENİ İSYANININ BAŞLANGICI OLDUĞU

Van'ın Karçikan nahiyesiyle Gevaş kazasında telgraf tellerinin kesildiği, bir onbaşının şehit edilerek Kaymakam ile beraberindekilere ateş açıldığı, bunun genel bir isyanın başlangıcı olduğu, isyanın engellenebilmesi için Merkez-i Umumi kararlarının uygulanma, özellikle şiddet ve sürat gösterilmesinin farz olduğu, Mebus Pastırmacıyan'ın bir rivayete göre Tutak tarafına geçmiş çeteler kumandanı olduğu, Van firarı Ermenilerinin Saray kazasında yüz kadar Müslüman kadın ve çocuğu şehit ettiği.

VAN INCIDENTS INITIATE AN ALL- OUT ARMENIAN UPRISING

Armenians cut the telegraph wires in Karçikan township of Van and in the district of Gevaş. They killed a corporal and opened fire on Kaimakam and his company. Since this was regarded as the beginning of an all-out uprising, decisions of the Headquarters would be rapidly applied and violence to be used in order to prevent the uprising. Rumor has it that Mebus Pastırmacıyan was the commander of gangs which went towards Tutak. Armenians escaped from Van killed nearly 100 Muslim women and children in Saray district.

20 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Erzurum

Numara: 81356

Tarih: Fî 7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifre

Bizzat halli, pek mahremdir

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

Van'ın Karçikan nahiyesiyle Gevaş kazasında telgraf tellerinin kat'ı, bir onbaşının şehâdeti ve Kaymakam ile maiyyetine ateş isti'mâli gibi ahvâl vuku bulduğu dün ve bugün cereyân eden muhaberâtın anlaşıldı. Meselenin bu şekli bir mukaddime-i isyandır. Cevdet Bey hududda meşgul olduğundan Vekil Şefik Bey ise yeni gelmesi hasebiyle ahvâl-i ruhiyeye vâkıf olmadığından ihtimal iş ehemmiyet kesb eder. Karçikan, Bitlis'e daha yakındır. Eğer mesele bendenizin anladığı gibi ise Mustafa Abdulhalık'ı memur etmenizi muvâfık görüyorum. Merkez-i Umumî'nin efendimize de arz edilen mukarrerâtının tatbiki bilhassa şiddet ve sürat gösterilmesi farzdır. Mebûs //

Pastırmacıyan'ın nerede olduğu malum mudur? Bir rivayete göre Rusya'dadır ve Tutak cihetine geçmiş çeteler kumandanıdır. Bitlis ve Van firarı Ermenileri Saray kazâsında yüz kadar Müslüman kadın çocuk şehid etmişler, Cevdet Bey meşhûdâtına atfen yazıyor. Bu hainler fırsattan istifade etmek istiyorlar. Halbuki bu fırsattan bütün manasıyla istifade edecek biziz. Mesele çabuk hallolunur. Bilmem ki bizim arkadaşlar bu meseleyi halledecek fetanet, sür'at ve şiddet gösterirler mi? Bunun için Merkez-i Umumî mukarrerâtının hemen icrası ve sür'at gösterilmesi lüzumundan bahisle taraf-ı devletlerinden emir verilmesi veyahud şu meselenin umum şekilde idaresinin uhde-i acizâneme tevdi'i ile diğer vilâyâta tebligât-ı mahremâne icrası takdir-i devletlerine aittir.

Fî 7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Vali
Tahsin

DH.ŞFR, 454/87

**KALAS'TAN RUSYA'NIN RENİ
LİMANI'NA GİTMEK ÜZERE
GEMİLERE BİKEN ERMENİ
GÖNÜLLÜLERİN SAYISININ DÖRT
YÜZE ULAŞTIĞI**

**400 ARMENIAN VOLUNTEERS
BOARDED THE SHIP FROM
KALAS TO GO TO
RENI HARBOUR OF
RUSSIA**

Bükreş Sefareti'nin girişimleri sonucu İbrail'den gönüllü Ermenilerin Rusya'ya gidişlerinin engellendiği, şimdiye kadar Kalas'tan Reni Limanı'na gitmek üzere gemilere binen Ermenilerin sayısının dört yüze ulaştığı, Bükreş'ten de çoğu Bulgar tebaasından elli kadar Ermeni gönüllünün de Rusya'ya gittiği.

Embassy of Bucharest prevented the departure of Armenian volunteers of İbrail to Russia; till now 400 Armenians boarded the ship from Kalas to go to Reni Harbour; about 50 Armenian volunteers, mostly of Bulgarian subject, departed to Russia from Bucharest.

21 Aralık / December 1914

**Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumîsi
Mühimme Kalemî**

*Bükreş Sefâret-i Seniyyesi 'nin 21 Kânûn-ı evvel sene 1914 tarihli ve
425/29350 numaralı tahrirâtı suretidir*

13 Kânûn-ı evvel sene 1914 tarih ve 404/29312 numaralı tahrirât-ı acizânem ile İbrail'de bulunan bir takım safdil Ermenilerin bi'l-iğfal Rusya'ya gönüllü olarak gitmelerini teşvik ve teshil eyleyen bir kaç Ermeni'nin Polis Müdüriyetince tarassud altına alınıp tahrikât ve tesvîlâtlarına devam ettikleri takdirde Romanya'dan tard ve teb'îd edileceklerini Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin va'd ve ifadesine atfen arz eylemiş idim. Bu husustaki teşebbüsâtın semeresi görölmeğe başlamıştır. Fi'l-vâki bu defa İbrail Şehbenderliğinden vârid olan bir raporda eyyâm-ı ahîrede gönüllü Ermenilerin Rusya'ya muhâceretleri tamamıyla tatil edildiği ve işbu muhâcereti teşvik için Romanya'nın bilâd-ı sairesinden şehir-i mezkûre gelen sergerdelerin azîmet ettikleri ifade olunmuş ve şimdiye kadar Rusya'nın Reni Limanı'na gitmek üzere Kalas'tan vapurlara râkib olan Ermenilerin mikdar-ı mecmû'u dört yüze bâliğ olup bunlardan yüz ellisinin İbrail'den gitmiş oldukları ilâveten serd ve ityân edilmiştir. Bir menba'-ı diğerdan istihsâl eylediğim malumâta nazaran Bükreş'ten dahi ekserî Bulgar tebaasından olan elli kadar Ermeni, gönüllü olarak Rusya'ya gitmiştir. İşbu keyfiyet-i hicretin vakt-i zamanıyla önünü almak ve daire-i sirayetini tahdid eylemek için lâzım gelenler nezdinde teşebbüsât-ı lâzımede bulunulacağı gibi Ermeni mu'teberânından bazı zevât tarafından da bu hususta buradaki Ermenilere nesâyih-i lâzıme de bulunulmakta olduğunu arz eylerim. Ol bâbda.

ATASE, BDH, 520.2024.3 (1)

**GEVAŞ'TAKİ OLAYLAR ÜZERİNE BİR
KAÇ KÖYDE TOPLANAN ERMENİLERE
NASİHATTE BULUNMAK ÜZERE
MEBUSLARIN GÖNDERİLDİĞİ**

Mebuslar Vramyan ve Münip efendilerin olaylar üzerine Angel ve Atalan köylerinde toplanan Ermeni ahaliyi sakinleştirip dağıtmak için Vastan'a hareket ettikleri, Gevaş'a Van'dan daha fazla kuvvet gönderilmesinin ihtiyata uygun olmadığından sadece Pelli köyünde Jandarma Kumandanı'nı şehit edenlerin yola getirilmesine çalışılacağı.

**UPON THE INCIDENTS IN GEVAŞ
DEPUTIES WERE SENT TO GIVE
ADVICE TO ARMENIANS GATHERED
IN SEVERAL VILLAGES**

Deputies Vramyan Efendi and Münip Efendi departed, upon the incidents, to Vastan to soothe and disperse Armenians who gathered in the villages of Angel and Atalan. As the dispatch of more forces to Gevaş from Van is not applicable for safeguard, only those who killed the Gendarme Commander in the village of Pelli are to be chastened.

21 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van

Numara: 51375

Tarih: Fî 8 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifre

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Zeyl 6/7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330:

Vramyan Efendi ile uzunca görüştüm. Bu vekâyî' ve kıyâmlar hakkında komitenin malumât ve talimâtı olmadığını az çok kanaat-bahş surette ifade etti ve diğer Mebûs Münip Efendi ile birlikte şimdi Vastan'a doğru hareket ettiler. Yol üzerindeki Ermeni köyleriyle ve Ermenilerin ictimâ ettikleri Angel ve Atalan karyelerine uğrayarak ahaliyi teskin ile dağıtacaklar. Müteâkiben Vastan'a gideceklerdir. Gevaş kazasına Van'dan başka kuvvet ifrâz ve i'zâmı ihtiyâta muvâfık olmadığından te'dibi yalnız Pelli karyesine taarruz ile kumandanı itlâf edenlere hasr ederek Vastan civarındaki kıyâmları bu suretle bastırmayı ve günden güne tevessü' etmek istidâdında görülen bu //

hâle teşebbüsât-ı nâsiha ile nihayet vermeyi münasib buldum. Komiteye müstenid değil şu Vramyan'ın ancak teşebbüsüyle Vastan'a mücâvir kurâdaki müctemi'inin dağılacaklarını ümid ederim. Bu müctemi'ler şu yirmi dört saat zarfında ayrıca bir cinayet dahi ikâ' etmemişlerse ise¹ kıyâmları hakkındaki hesabın sualini hudud-ı vilâyetteki kıta'âtımızın düşmanı önüne katmalarına ve ilerlemelerine kadar te'hir edeceğim. Merkez-i vilâyet Ermenileri muhafaza-i sükûn ediyorlar. Efendim.

Fî 7/8 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Vali Vekili Nâmına
Şefik

DH.ŞFR, 454/94

¹ Metinde "şu" şeklinde geçmektedir.

**GEVAŞ VE REŞADIYE TARAFLARINDA
JANDARMALARLA ÇATIŞMAYA GİREN
ERMENİLERİN TAKİP EDİLDİKLERİ**

**PURSUING ARMENIANS CONFLICTED
WITH THE GENDARMES AROUND
GEVAŞ AND REŞADIYE**

40

Gevaş ve Reşadiye taraflarında telgraf tellerini tahrip edip jandarmalarla çatışmaya giren Ermenilerin jandarma ve milis kuvvetleriyle takip edildikleri, Gevaş Kaymakamı'nın da tahkikatta bulunduğu.

Gendarmery and militia forces pursued Armenians who destroyed telegraph wires and conflicted with gendarmes around Gevaş and Reşadiye; Kaimakam of Gevaş investigated the case.

23 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Saray

Numara: 65

Tarih: 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifre

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi'ye

Gevaş ve Reşadiye taraflarında telgraf tellerini tahrib ve jandarmalarla müsâdemeye cür'et eden Ermeniler Van'dan ve Bitlis'ten sevk olunan jandarma ve milis kuvvetleriyle takib olunmaktadırlar. Gevaş Kaymakamı da tahkikât icra etmektedir. Ermeniler her vesile ile mel'anetlerini icra ettiler ve ediyorlar. İnşâallah Ordu muvaffak çıkar biz de buradaki düşmanı hududdan tekrar tard ederiz. Şübhesiz Ermenilerle hesap göreceğiz. Efendim.

Fî 10 minh. [Kânûn-ı Evvel sene 1330]

Van Vali Vekili
Cevdet

DH.ŞFR, 455/45

41

**DÖRTYOL İSTASYON MÜDÜRÜ'NÜN
KENDİ İSTEĞİYLE DÜŞMANA ESİR
DÜŞTÜĞÜ**

Dört Yol ve Payas'ın düşman tarafından bombardımanına; Payas'taki savunma kuvvetlerinin azaltılarak çok az bir kuvvetin bırakılması nedeniyle savunma vazifesinin hakkıyla yerine getirilememesinin sebep olduğu, Dört Yol İstasyon Müdürü'nün bombardıman esnasında kaçmış iken düşman askerinin istasyona gelmesi üzerine tekrar dönerek kendi isteğiyle esir düştüğü kanaatine varıldığı.

**DIRECTOR OF DÖRTYOL STATION
WAS VOLUNTARILY
CAPTURED**

Dört Yol and Payas were bombarded by the enemy as the number of defence forces in Payas reduced, very few forces left and defense mission was not properly achieved. It was reached the conclusion that the Director of Dört Yol Station who escaped during the bombardment was voluntarily captured upon the arrival of enemy forces in the station.

25 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]
Mahrec : Adana
Numara: 33551

Tarih: 12 minh. [Kânûn-ı Evvel sene 1330]

Şifre

Dahiliye Nezâretine

Dört Yol ve Payas bombardımanı ile hususât-ı sairenin tahkiki için mahalline gönderilen Vilâyet Jandarma Alay Kumandanlığından alınan malumât ber-vech-i âtîdir: Tahkikât intâc edilmiş olup inde't-tahlil burada vazife-i askeriye ve emr-i müdafaâ ve mevcuda göre tamamıyla ifa edilmiştir. Payas mıntikasından seyyar jandarma fırkasının emriyle oradan müdafaaya tahsis edilen kuvvetin aldırılması ve pek az bir kuvvet bırakılması hakkıyla vazife ifa edilememesine bâ'is olmuştur. Tafsîlât diğer raporda derdest-i arzıdır. Düşman gemisinin sahile takarrübü üzerine oraya koşmakta //

te'ehhur varsa da şâyân-ı tecziye hiçbir cihet görülememiştir. Hattın muhafaza ve tarassudu ve sahilin emr-i müdafaası hakkındaki icab bi'l-ifâ vesâyâ-yı mufassala i'tâ olunmuştur. Dört Yol İstasyon Müdürü'nün bombardıman esnasında istasyondan çekilmiş iken düşman askerinin istasyona vürûdlarında istasyona avdet etmesine ve bazı ifadât-ı mazbûtaya nazaran arzusıyla esârete gittiğine kanaat-ı tammeye hâsıl olmuştur.

Fî 12 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Vali
Hakkı

DH.ŞFR, 455/47

MUŞ'TA JANDARMALARI
KATLEDEN ERMENİLERİN İDAM
EDİLDİĞİ

ARMENIANS WHO MASSACRED
GENDARMES IN MUŞ WERE
EXECUTED

42

Muş'tan Sason'a giden üç jandarmayı vahşice katleden Geligüzan köyünden altı Ermeni'nin Divan-ı Harp kararıyla idam edildiği.

Six Armenians, from the village of Geligüzan, who savagely massacred three gendarmes departing from Muş to Sason were executed with the decision of the Court Martial.

26 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]
Mahrec: Bitlis
Numara: 21940
Aded: 577

Tarih: 13 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifre

Dahiliye Nezâretine

Muş'tan Sason'a giden üç jandarmamızı esna-yı râhda bilâ-sebeb bir suret-i gaddarâne ve vahşiyânede şehid eden ve takibât neticesinde derdest edilen Sason kazâsı Geligüzan karyesi ahalisinden altı Ermeni Divan-ı Harb-i Örfîden verilip tasdik-i âlîye iktirân eden hükm-i vicâhî mücebince bugün salben idam edilmişlerdir.

Fî 13 minh. [Kânûn-ı Evvel sene 1330]

Vali
Mustafa

DH.ŞFR, 455/85

43

**VAN-BİTLİS TELGRAF HATTININ
ERMENİ SALDIRILARINDAN
KORUNMASI**

Van ile Bitlis arasındaki bazı Ermeni köylerinin silahlı olarak ayaklanıp Gevaş'a gitmekte olan kadı ile posta jandarmalarını pusuya düşürüp şehit etmeleri sebebiyle telgraf hattının güvenliğinin sağlanması konusunda gerekli tedbirlerin alınması.

**PROTECTION OF VAN-BİTLİS
TELEGRAPH LINE AGAINST
ARMENIAN ATTACKS**

Population of some Armenian villages between Van and Bitlis revolted with arms, ambushed and killed kadı (judge) and postal gendarmes departing to Gevaş. So necessary measures should be taken for the security of telegraph line.

28 Aralık / December 1914

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 142**

Şifre

Van Vilâyetine

Van'la Bitlis arasındaki bazı Ermeni köylülerinin müsellahan kıyâm ederek bunlara Ermeni asker firarîlerinin de iltihak ettiği ve Gevaş'a gitmekte olan kadı ile refikini ve Gevaş'tan evrak postasını hâmilan Van'a sevk olunan posta jandarmalarını pusuya düşürerek şehid ettikleri ve bu sebeble Van, Bitlis postalarının te'hir-i ihalesi kesb-i zaruret eylediği Posta ve Telgraf Nezâretinden iş'âr kılınmıştır. Bitlis Vilâyetiyle bi'l-muhabere telgraf hutûtunun ve postanın te'min-i muhafazası ve Vilâyetçe mevcut malumâtın serî'an inbâsı.

Fî 15 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Nâzır
Talat

DH.ŞFR, 48/182

GEVAŞ VE KARÇIKAN'DA BAŞLAYAN AYAKLANMANIN ŞATAK VE HAVASOR'A YAYILDIĞI

REVOLT IN GEVAŞ AND KARÇIKAN SPREADED ALONG ŞATAK AND HAVASOR

44

Karçıkan'daki Pelli Karakolu'na saldıranlardan üçünün jandarmalar tarafından öldürüldüğü, köyün de yakıldığı, Gevaş ve Karçıkan'da sükunetin sağlandığı, Ermeni asker firarileriyle şapkaklı olduklarından yabancı oldukları tahmin edilen bazı Ermeniler tarafından Atalan'dan geçen Gevaş Kadısı ile postaları getiren üç jandarma neferinin şehid edildiği, kalkışmanın Şatak ve kısmen Havasor havalisine yayıldığı, Şatak telgraf hatlarının da kesildiği.

Three of the Armenians who attacked Pelli Guardhouse in Karçıkan were killed by gendarmes; village was set on fire; peace was enabled in Gevaş and Karçıkan; runaway Armenians and those, possibly foreigners as they were capped, killed the kadı of Gevaş and three gendarmes carrying mails. Incidents spreaded along Şatak and partly Havasor; Şatak telegraph lines were cut off.

29 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van

Numara: 52239

Aded: 591

Tarih: 16 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifre

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 15 Kânûn-ı Evvel sene [1]330:

Bu husus hakkında 6-7 ve 7-8 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 tarihli şifrelerle kısmen arz-ı malumât edilmiştir.

Karçıkan'da vâki Pelli Karakolu'na tecavüz edenler Hükûmetçe takib ve tazyik edilerek o havaliden avdet eden Mebus Münip Efendi mütecâsirlere üçünün jandarmalar tarafından katledilip cesedlerini gördüğünü ve daha maktûl olduğunun Ermeniler tarafından ifade olunduğunu ve yüz hânelik olan mezkûr karyenin yakıldığı ve ahalisinin dağıldığını ifade ediyor. Kaymakam'dan alınan telgrafta Gevaş ve Karçıkan'da sükûnun tamamen avdet ettiği ancak bu bâbda vâki olan icraât ile vekâyî'in mücibesini bir raporla bildirileceği yazılıyor. Henüz rapor gelmemiştir. Kaymakam ve kuvvetlerimiz Karçıkan'da bulunduğu esnada Vastan'a yarım saat mesafede vâki Atalan Ermeni köyünde tecemmu' eden Ermeni asker firarileriyle şapkaklı olduklarından ecnebi zannolunan bazı Ermeniler tarafından oradan geçen Gevaş Kadısı ile ertesi gün postalarını getiren üç //

jandarma neferi şehid edilmiş ve mürûr ve ubûr münkatı' olmuş iken mebûsların oraya gitmesiyle artık ikâ'-ı cinayet sarf-ı nazar eden müctemi'in tarafından hâl-i tecemmu' birkaç gün daha vukuâtsiz muhafaza edilmiş idi. Son günlerde oradan bu gibi mütehaşşid asker firarileriyle ecnebiler dağılmış ve

müsellah olarak yalnız birkaç köylü kalmıştır ki evvel ü âhir bu karyede olan tecemmu'âtın ve ahîren bazı müsellah eşhâsın hâlâ karyede kalmalarının sebebi olmak üzere de Kürtlerce vuku'u melhûz bir tecavûze karşı gelmekten ibaret olduğunu Ermenilerin beyân etmelerine mebnî Cevdet Beyefendi ile bi'l-muhabere kendilerinin (...) muhafazası zımında köye bir müfreze vaz'ı ve buna [karşı] da edepsizlikleri görülürse saff-ı harbdan bir mikdar asker celb edilip şedîden te'dîbleri takarrür etmiştir. Yarın icab edenlere bu kararı tebliğ edeceğim ve neticesine göre hareket edeceğim. Gerek Pelli ve gerek //

Atalan karyelerinde ikâ'-ı cinayet edenler arasında ecnebi bulunduğu şapkaların şekil ve adedinden istidlâl edilmekte ve kuvvetli birkaç çete hâlinde olup Ermeni asker firarîleriyle tevhit-i şakâvet etmektedirler. Atalan'da sükûn husûlünden sonra bu cereyân Şatak ve kısmen Havasor havalisine intikal ederek el-yevm Şatak telgraf hatları maktû'dur. Hasbe'l-hâl mübâlağât ile mâlî olan rivâyâta bakılırsa birçok yerlerde jandarma ve ahali ile memuründen adamlar ve hatta Şatak Kaymakamı Hamit Bey'in de şehid edildiği anlaşıyorsa da bu bâbda Gevaş ve Norduz Kaymakamlarıyla merkez-i vilâyetten gönderilen bir jandarma zâbiti tarafından icrasına başlanılan tahkikât neticesi alınmadığından şimdilik bir şey arz edilemez. Bu memurlar Şatak merkezine kadar //

gitmeye çalışacaklar ve ahvâl hakkında vâzih malumât alacaklardır. Van'ın havali-i ma'rûzasında zuhura gelen bu ahvâl câlib-i dikkat ise de esaslarına henüz nüfuz-ı nazar edilememiştir. Karçıkan'dan başlayan bu cinayetler ve kıyâmlar menba'larında zâhiren olsun sükûna münkalib ola ola cereyân ettiğine nazaran bunun tertibât-ı dahiliye olmaktan ziyade nüfuz ve te'sirât-ı hariciye ile veya bununla birlikte hâdis olduğuna hükmedilmek icab eder. Şatak havalisinde Hükûmet için henüz muzlim bulunan vekâyî'in derecesi malum olmadıkça ve Gevaş Kaymakamı'nın tedkikât-ı zâtiyeye müstenid raporu gelmedikçe bu bâbda Vilâyetçe daha ziyade bir fikr ü mütâlaanın arzına imkân yoktur. Merkez-i vilâyet ahvâlinde sükûn ber-devamdır. Efendim.

Fî 16 minh. [Kânûn-ı Evvel sene 1330]

Van Valisi Nâmına
Şefik

DH.ŞFR, 455/134

VAN'DAKİ ERMENİ AYAKLANMALARINI BASTIRAMAYAN VALİ VEKİLİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ

REPLACING ACTING GOVERNOR WHO COULD NOT REPRESS THE ARMENIAN UPRISINGS IN VAN

45

Ermeni ayaklanmasının Şatak ve çevresine sıçrayarak Şatak Kaymakamı ile memur, jandarma ve ahaliden bazı kimselerin de şehit edilmelerinin, olayların kesin ve etkili darbelerle daha başlangıcında yok edilmesi yerine vilayetin diğer kazalarına kadar yayılmasına engel olunamadığını gösterdiği, Cevdet Bey'in eğer Van merkezine dönmesi uzayacak ise vali vekilliğine daha münasip birinin gönderileceği.

As the incidents could not be eliminated with accurate and effective measures and its spread to other districts could not be prevented, Armenian uprising spreaded over Şatak and its vicinity; Kaimakam of Şatak, officers, gendarmes and some people were killed. So, if Cevdet Bey's return to the center of Van would take long time, a more appropriate person is to be appointed as the acting governor.

30 Aralık / December 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
143

Şifre
Mahrem ve müsta'celdir
Bizzat Cevdet Bey tarafından hallolunacaktır

Van Valisi Cevdet Bey'e

Sebkeden istîzâha cevaben Vilâyet Vekâletinden alınan 16 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 tarihli şifrede Karçıkan vukuâtından sonra bu kere de Gevaş'a yarım saat mesafedeki Atalan karyesinde Gevaş kadısı ile Van'a posta götüren jandarmaların yine Ermeniler tarafından şehid edildiği ve kıyâmın Şatak ve Havasor havalisine kadar intikal ederek Şatak'ta da Kaymakam ile jandarmalardan ve memurîn ve ahaliden bazılarının şehid düştüğü bildiriliyor. İdâme-i sükûn ile beraber maksad-ı aslî olan haysiyet-i Hükûmetin te'min-i muhafazası için tedâbîr-i serî'a ve kat'îye ittihâzı icab eder iken esbâb ve sevâiki Vilâyetçe de tamamen malum olması icab eden şu vekâyî'e karşı pek sakîm ve bî-sûd bir tedbir olmak üzere hey'et-i tahkikiye ve nâsiha göndermek, mebûsları sevk etmek ve bu suretle merkez-i mefsedet bir karye demek olan Atalan'daki kâtilleri, içlerinde ecnebi Ermenilerinin de bulunduğu bildirilen çeteleri kaçırtmak, bilâhare de müfreze ile güya haricden vuku bulacak bir taarruza karşı bu karyeyi muhafaza etmek ve şu harekâtı evvelce de iş'âr olunduğu vechile kat'î ve müessir darbelerle daha mebde'inde imha ve itfâ mümkün iken vilâyetin diğer kazâlarına kadar sirayet ettirmek pek ziyade şâyân-ı teessüftür. Şu hâli tevlid eden tedâbîr ilcaât-ı mahalliyeye müstenid bir zaruret neticesi olarak ittihâz olunmamış ise Vekilin bu meseleyi idare edemeyeceğini gösteriyor. Merkeze avdetiniz daha epeyce bir zaman için mümkün olmayacak ise Vekâlete münasib ve müteşebbis birisi i'zâm olunmak üzere serî'an iş'ârı.

Fî 17 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Nâzır

DH.ŞFR, 48/220

**PELLİ KARAKOL KUMANDANI'NI
ŞEHİT EDEN ERMENİLERLE ÇIKAN
ÇATIŞMADA BEŞ-ALTI ERMENİ'NİN
ÖLDÜRÜLDÜĞÜ**

Pelli Karakol Kumandanı'nın şehit edilmesi ve o tarafta bulunan Gevaş Kaymakamı'nın çatışmaya girdiği haberi üzerine vilayetten jandarma ve milis gönderildiği, Pelli köyünün çatışmada yakıldığı ve beş-altı Ermeni'nin öldürüldüğü, kesilen telgraf hattının tamir edildiği, Kaymakam'ın Vastan'a döndüğü, kırk kişilik bir müfrezenin Reşadiye nahiyesinin merkezi Sorp'ta bırakıldığı, Reşadiye'deki telgraf hatlarının bir haftadan beri muntazaman işlemekte olduğu.

**FIVE OR SIX ARMENIANS WERE
KILLED IN THE CONFLICT WITH THE
ARMENIANS WHO MARTYRIZED THE
COMMANDER OF PELLİ GUARDHOUSE**

Upon the news that the Commander of Pelli Guardhouse was martyred and the Kaimakam of Gevaş went into combat, gendarmery and militia forces were sent from the province. Village of Pelli was set on fire; five or six Armenians were killed; destroyed telegraph lines were repaired; Kaimakam returned to Vastan; a battalion of forty people was left in Sorp, the center of Reşadiye township; telegraph lines in Reşadiye run regularly for a week.

30 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]
Mahrec: Bitlis
Numara: 22361
Aded: 590

Tarih : 18 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifredir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

C[evab] 15 Kânûn-ı Evvel sene [1]330:

Bitlis ile Van arasında Gevaş kazâsının Reşadiye nahiyesinde Pelli nâm Ermeni köyündeki Jandarma Karakol Kumandanı'nın şehid edilmesi ve oralarda memuren bulunmuş olan Gevaş Kaymakamı'nın müsâdemeye girdiği haber alınmış olması üzerine Vilâyet Jandarma Kumandanı merkez-i vilâyette bulunan bütün jandarmalarla ve iki yüz kadar milis efrâdıyla Gevaş Kaymakamı'na iltihak etmek üzere Sorp'a gönderilmiş idi. Pelli'de Jandarma Karakol Kumandanı'nı şehid eden Ermeniler aynı zamanda telgraf hattını da kat' etmiş idi. Van, Bitlis müfrezelerinin oralara vürûdu akabinde hat tekrar tamir edilmiştir. Pelli karyesi müsâdeme esnasında ihrâk ve beş altı Ermeni de itlâf edilmiştir. Van'dan gelip Gevaş Kaymakamı'na //

iltihak eden Van mebûslarının muvâsalatına değin Bitlis müfrezeleri Gevaş Kaymakamı'nın refakatinde kalmıştır. Bilâhare Kaymakam Bey Vastan'a, Bitlis müfrezeleri de Bitlis'e avdet etti. Yalnız Bitlis milislerinden kırk kişilik bir müfreze Reşadiye nahiyesinin merkezi olan Sorp'ta bırakıldı. Pelli vukuâtı olduğu sırada Van'dan Vastan'a giden Gevaş Kadısı'nın da bir refiki ile beraber Van-Vastan yolu üzerinde vurulduğunu Şefik Bey makine başında söylemiş idi. Posta jandarmalarının vurulduğuna dair buraca bir malumât yoktur. Posta ve Telgraf Nezâreti Bitlis ile Van arasında Gevaş tarikiyle yeni

bir sürücülük ihdâs etmek istiyor idi ve münâkasaya çıkarılan mezkûr sürücülüğe //

buraca tâlib bile çıkmış idi. Van Başmüdüriyetinin bura Merkez Müdüriyetine fî 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 tarihinde yazdığı bir telgrafta münâkasanın iş‘âr-ı ahîre kadar te’hiri bildirildiğinden münâkasa te’hir olundu. Bitlis vilâyeti dahilindeki hatlardan başka Van vilâyeti dahilinde Reşadiye nahiyesi merkezine kadar olan hatlar da Bitlisce muhafaza ed[il]mektedir. Bu kısma şimdiye kadar bir şey olmamıştır. Bir haftadan beri hatlar[ın] muntazaman işlemekte olduğunu arz ederim.

Fî 17 [Aralık sene 1330]

Bitlis Valisi
Mustafa

DH.ŞFR, 456/18

47

**ŞATAK TELGRAF TELLERİNİN
ONARILDIĞI**

Şatak telgraf tellerinin onarıldığı, bu kazada endişeyi gerektirecek bir durum bulunmadığı, Kaymakam ve jandarmalara saldırı olduğu hakkındaki şayanın asılsız olduğu.

**REPAIR OF TELEGRAPH WIRES IN
ŞATAK**

Telegraph wires in Şatak were repaired and there is not a threatening situation in this district. The rumor that Kaimakam and gendarmes are under attacks is untrue.

31 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van Vali Konağı

Numara: 2270

Tarih: Fî 17 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Şifredir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

18 Kânûn-ı Evvel [1]330 mufassal şifreye zeyldir:

Şatak telleri ikmâl edildi. Bu kazâda heyecan ve endişeyi mûcib bir hâl bulunmadığı ve şâyî'ât-ı vâkı'anın bî-esas olup Kaymakamla jandarmalara bir taarruz vâki olmadığı anlaşılmıştır. Şimdilik dahil-i vilâyette nisbeten bir sükûn avdet etmektedir. Merkez-i vilâyet şimdiye kadar hâl-i tabiîsini hiç bozmamıştır.

Fî 17/18 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Vali Nâmına
Şefik

DH.ŞFR, 456/2

KARÇIKAN'DA ÇATIŞMAYA GİRENLERİN MUŞ TARAFINDAN GELEN KOMİTEÇİLER OLDUĞU

CONFLICTING PEOPLE IN KARÇIKAN WERE COMMITTEE MEMBERS COMING FROM MUŞ

48

Karçıkan'da çatışmaya girenlerin Muş tarafından gelen komiteçiler olduğu, halktan destek alamadıkları, Şatak Kaymakamı ve bazı memurların öldürüldüğü haberinin doğru olmadığı, bu haberi veren Mamuretürreşat Kaymakam Vekili'nin cezalandırıldığı, Pelli ve Atalan'daki olayların bazı çetelerin cüreti ve köylülerin Kürtlerin saldıracağı şayiasından korkmaları nedeniyle olduğu, ancak Osmanlı hakimiyetinden kurtulmak isteyen Ermeni milletin Kafkasya'da ilerleyen Osmanlı Ordusu'nun durumuna göre vaziyet alabilecekleri.

Conflicting people in Karçıkan were the committee members coming from Muş and they were not supported by the public. Information that the Kaimakam of Şatak and some officers were killed was untrue. Acting Kaimakam of Mamuretürreşat who gave this information was punished. The reason of incidents in Pelli and Atalan was the daring of gangs and the fear of peasants suspecting the attack of Kurds. However Armenian nation, seeking to get rid of the Ottoman authority, is to act according to the situation of Ottoman Army advancing in the Caucasus.

31 Aralık / December 1914

[Telgrafnâme]

Mahrec: Saray

Numara: 256

Tarih: 18 Kânûn-ı Evvel [sene 1330]

Şifre

Mahrem ve müsta'celdir

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi'ye

C[evab] 17 Kânûn-ı Evvel sene [1]330:

Karçıkan'da telgraf tellerinin kat'ı ve Pelli Karakol Kumandanı'nın katli vak'alarını, Gevaş Kaymakamı maiyyetine gönderilen kuvvetlerle vukuâta mütacasir olanlardan yedisi telef ve müsâdemede Pelli karyesi //

ihrâk suretiyle şiddet gösterilmiş ve teller tamir edilerek muhabere te'min ve sükûn iade edilmiştir. Tahkikât ve istitlâ'âta nazaran mütecâsirler Muş cihetinden Karçıkan'a gelmiş komiteçilerdir. Bunlar Vastan ve Havasor tarîkıyla Şatak civarına kadar geçerek bir-iki vak'a //

daha yapmışlarsa da köylülerden yüz bulamadıklarından savuşup kaybolmuşlardır. Şatak Kaymakamı Hamit Bey'le memurîn ve ahaliden bazılarının şehâdeti haberi doğru değildir. Tellerin kesri münasebetiyle Şatak ahvâli bizzat tahkike memur edildiği hâlde //

bazı Kürtlerin ifadesi üzerine böyle heyecanlı iş'ârâtta bulunduğu anlaşılan Mamuretürreşat Kaymakam Vekili cezalandırılmıştır. Bu yanlış iş'âr üzerine meselenin tebligât-ı acizânem dairesinde tahkikini,

vukuât isyan ve ihtilâl hâlini alırsa şâyân-ı endişe olmakla beraber düşman karşısındaki //

kuvvetten bir tabur ve top alarak cebrî yürüyüşle Şatak ve Havasor'a giderek isyan eden köylüleri ve köyleri kahr u ihrâk etmeğe Kazım Bey'le karar vermiş ve keyfiyeti Vekâlete bildirmiştim. Hamd olsun öyle bir hâl yoktur. Vukuât münferid hâdisâtan ibaret kalmıştır. Tahkikât //

ve takibâtta da bulunmaktadır. İstidlâ'ât ve müşahedât-ı acizânemde Ermenilerin düşman istilasına uğrayan¹ veya düşmanın takarrübüyle köylerinin mutlak işgal olunacağına hükmetmek suretiyle aldanmış mıntikalardaki köylülerden mâadâsının umumen silaha sarılarak //

ihtilâle teşebbüs etmeyecekleri merkezindedir. Pelli ve Atalan gibi köylerdeki tezâhürât arz olunacağı vechile serseri çetelerin cür'eti ve köylülerin Kürtlerin kendilerine taarruz edecek şâyî'âtından tavahhuşları eseridir. Ümidvârım ki tedâbîr-i müttahize ile bu da zâil olmuş ve olacaktır. Maamâfih maksad ve gâyeleri //

fırsat bulunca hâkimiyet-i Osmaniyye'nin ref'i merkezinde olduğu anlaşılan bu milletin lutf-ı Hakk'la Kafkasya'da ilerleyen Ordumuza karşı alacakları vaziyete göre haklarında umumî bir hüküm ve karar ittihâzı ve fırsat düşünce ona göre hareket edilmek üzere hafî talimât //

i'tâsı lüzumunu arz eylerim. Evvelce dağılan aşâir kısmen celb ve cem' edilmiş ve diğerlerinin bir-iki güne kadar celbi me'mûl bulunmuştur. Bu işin hitâmında merkeze avdet edeceğim.

Fî 18 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 456/20

1 Metinde "uğramayan" şeklinde geçmektedir.

SALMAS'TAKİ ERMENİ VE NASTURİLERİN RUSLARLA BİRLİKTE SİLAHLI OLARAK FİRAR ETTİKLERİ

Salmas'ın alındığı, düşmanın Hoy'a çekildiği, Ermeni ve Nasturi köylerindeki halkın çocuk ve yaşlıları bırakarak Ruslarla beraber silahlı olarak firar ettikleri, Müslüman ve Hristiyan köylerine saldırı ve yağmaya girişen aşiretlerden yakalananların kurşuna dizilerek asayişin sağlandığı.

ARMENIANS AND NESTORIANS IN SALMAS ESCAPED AS ARMED WITH RUSSIANS

Salmas was seized; the enemy withdrew to Hoy; public of Armenian and Nestorian villages escaped, leaving behind the children and aged people, as armed and together with Russians; captured tribes which attacked and plundered the Muslim and Christian villages were executed by gunfire; safety maintained.

13 Ocak / January 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
[Mahreci]: Başkale'den
1 Kânûn-ı Sâni sene [1]330

Van Vilâyetinden Alınan Şifre

Salmas işgal olundu. Düşman Hoy'a çekilmiştir. Rumiye'den tahrik olunan kıta'âtımız buraya gelince müttehidin ileri harekâtına devam olunacaktır. Bura Ermeni ve Nastûrîleri köylerinde birkaç ihtiyar ile bir kısım çoluk çocuklarını bırakarak kâmilin ve müsellahan Ruslarla beraber firar etmişlerdir. Düşmanın çekilmesi üzerine İslâm-Hristiyan köylerine tecavüz ve yağmaya teşebbüs eden aşâyirden tutulanları kurşuna dizerek asayiş te'min ettik. İranîler askerimizi istikbal etmekte olduklarını arz eylerim.

Fî 31 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Van Valisi
Cevdet

DH.EUM.2.Şb, 3/66

PASTIRMACIYAN'IN RUSYA'YA GİDEREK ERMENİ GÖNÜLLÜLERLE BULUŞTUĞU

Pastırmacıyan'ın 15 Eylül 1915'te Rus vapuruyla Erzurum'a gittiğinin anlaşıldığı, o tarihten beri Erzurum'da görülmemesi ise doğrudan Rusya'ya geçerek Ermeni gönüllüleri ile buluştuğu ihtimalini akla getirdiği, işin aslının bildirilmesi.

DEPARTURE OF PASTIRMACIYAN TO RUSSIA TO MEET WITH THE ARMENIAN VOLUNTEERS

It was understood that Pastırmacıyan departed to Erzurum with a Russian ship on September 15, 1915. As he was not seen in Erzurum from that time, it was possible that he directly went to Russia to meet with the Armenian volunteers. Essence of the matter to be informed.

18 Ocak / January 1915

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 5 Kânûn-ı Sâni sene [1]330

Şifre
Mahremdir

Erzurum Vilâyetine

C[evab] 23 Kânûn-ı Evvel sene [1]330:

Pastırmacıyan'ın 2 Eylül sene [1]330 tarihinde hareket eden Rus vapuruyla Erzurum'a gittiği bi't-tahkik anlaşıldı. O zamandan beri vilâyet dahilinde görülmemesi ise buradan doğruca Rusya'ya geçerek Ermeni gönüllüleri ile birleşmiş olması me'mûldür. Bu cihet Vilâyetin malumâtıyla da te'eyyüd ederse muktezâsının ifa ve buraya da malumât i'tâsı.

DH.EUM.2.Şb, 68/26-1

**KAZAK SÜVARİLERİ İLE ERMENİ
ÇETELERİNİN MEZALİMİNE
UĞRAYAN TAVUSKERT, ŞAVŞAT VE
ACARA AHALİSİNİN SİLAH İSTEDİĞİ**

**POPULATION OF TAVUSKERT, ŞAVŞAT
AND ACARA, WHO WERE MASSACRED
BY KAZAK CAVALRIES AND ARMENIAN
GANGS, DEMANDED WEAPON**

Kazak süvarileri ile Ermeni çetelerinin katliam ve yağmasına maruz kalan Tavuskert, Şavşat ve Acara ahalisinin bunlardan öç almak ve kendilerini korumak için silah istedikleri, silah ve cephanenin ne zaman gönderileceğinin bildirilmesi.

Population of Tavuskert, Şavşat and Acara, who were massacred and plundered by Kazakh cavalries and Armenian gangs, demanded weapon to take revenge on them and to protect themselves. Delivery time of weapons and ammuniton is to be informed.

24 Ocak / January 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Artvin
Numara: 277

Tarih: Fî 10 Kânûn-ı Sâni sene [1]330

Şifre

Bizzat açılacaktır

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

1) Tavuskert, Şavşat ve Acara ahalisi Kazak süvarileri ve Ermeni çetelerinin katli, ihrâk, yağma gibi mezâlimine ma'rûz kalarak düşmandan ahz-ı sâr ve müdafaa-i nefis hisleri uyanmıştır. Her gün bize fevc fevc müracaat ederek silah istiyorlar. Bize silah ve cephâne sevkine ne zaman imkân olabilecektir? 2) Yakup Cemil müfrezesinden mütebâkî yüz otuz efrâd ile bizimkileri cem ve tevhîd ederek bine karîb bir kuvvet husûle getirdik ve iki taburu bir Alay hâlinde celb ettik. Hâl-i hazırda muntazam bir hâldeyiz, ilk hatt-ı müdafaayı biz te'min ediyoruz. 3) Tam gönderilecek esliha ve cephâneyi evvelce bildiriniz ki //

teslim için lâzım gelen mahalle kadar memur-ı mahsûs göndereyim. Rıza Bey, değil bize aid silahları vermek, hatta hasta olarak geride kalmış efrâdı oradan geçer iken silahları alarak irsâl ediyor. 4) Ne gönderebilecekseniz ve ne vakit gönderebilecekseniz bize doğrusunu söylerseniz daha muvâfık olacağı ma'rûzdur.

Fî 10/11 Kânûn-ı Sâni sene [1]330

Bahaeddin Şakir

DH.ŞFR, 459/5

RUM VE ERMENİLERİN ARTVİN TARAFLARINDA MÜSLÜMANLARI DİRİ DİRİ GÖMDÜKLERİ

Düşmanın İslam köylerindeki erzak ile hayvanları Kars'a naklettiği, Rum ve Ermenilerin Müslümanları sağ sağ gömdükleri, kaçıp kurtulan kadın, çocuk ve güçsüzlerin süngü darbeleriyle yaralanmış oldukları.

GREEKS AND ARMENIANS BURIED MUSLIMS ALIVE IN THE VICINITY OF ARTVİN

Enemies transferred the provisions and animals in Muslim villages to Kars; Greeks and Armenians buried Muslims alive; escaping women, children and weak people got wounded with bayonets.

4 Şubat / February 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Erzurum

Numara: 95744

Tarih: Fî 22 Kânûn-ı Sâni sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Artvin'de Bahaeddin Şakir Bey'den alınan telgraf aynen arz olunur:

Fî 21/22 minh. [Kânûn-ı Sâni sene 1330]

Erzurum Valisi
Tahsin

Suret

1) Düşman İslâm köylerinin erzak ve mevâşîsini [Mer]denek'e ve oradan da Kars'a naklediyor-muş. Rum ve Ermeni canavarları İslâmları sağ sağ gömüyorlar. Kaçıp kurtulan kadın çocuk ve aceze süngü pâreleriyle mecrûhturlar. 2) Kapan köyünde düşman tecavüzü püskürtülmüş ve düşmana on beş telefât verdirilmiştir. Bizden de üç mecrûh, iki şehid vardır.

DH.EUM.2.Şb, 4/39

MİLLETVEKİLİ KARAKİN
PASTIRMACIYAN'IN ERMENİ
GÖNÜLLÜLERİYLE KILINÇGEDİĞİ
ÇATIŞMASINA KATILDIĞI

DEPUTY KARAKİN PASTIRMACIYAN,
TOGETHER WITH ARMENIAN
VOLUNTEERS, JOINED THE
CONFLICT IN KILINÇGEDİĞİ

Eski Milletvekili Karakin Pastırmacıyan'ın Ermeni gönüllüleriyle Kılınç Gediği çatışmasına katıldığı, Karakilise, Bayazıt, Eleşkirt ve Tutak kazalarında ne Müslüman ne de Ermeni hiç kimsenin kalmadığı, köylerin yakılıp tahrip edildiği.

Former Deputy Karakin Pastırmacıyan, together with Armenian volunteers, joined the conflict in Kılınçgediği; Muslim or Armenian no one left in the districts of Karakilise, Bayazıt, Eleşkirt and Tutak; villages were burned and destroyed.

9 Şubat / February 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Erzurum
Numara: 95860

Tarih: 27 Kânûn-ı Sâni sene [1]330

Şifre

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Mebûs-ı sâbık Karakin Pastırmacıyan'ın beş yüz Ermeni fedaisiyle Karakilise'ye geldiği ve oradan Kılınç Gediği müsâdemâtına iştirak eylediği kat'iyen tahakkuk etti. Bayazıt Taşnak Reisi Sur[p]en ile Pastırmacıyan çetesinden dört yüz Ermeni'nin muhtelif müsâdemâtta maktûl düştükleri anlaşıldı. Karakilise, Bayazıt, Eleşkirt, Tutak kazâlarında ahali-i İslâmiyeden beş yüz ile altı yüz kişinin katl olduğu, Rusların çekilmesi üzerine bu kazâ Ermenilerinden de bin kişinin telef olduğu ve el-yevm bu kazâlarda ne İslâm ne Ermeni nâmına kimse kalmadığı, Ermenilerin kısmen Rusya'ya firar, İslâmların kısmen dahile hicret ettikleri ve İslâmlardan elli, Ermenilerden yirmi karyenin ihrâk ve mütebâkîsinin kısmen veya tamamen tahrib olduğu Bayazıt Mutasarrıf Vekili Ziya Bey'in meşhûdât-ı zâtiyesine istinâden verdiği izahât-ı şifahiye //

üzerine ma'rûzdur.

Fî 27 minh. [Kânûn-ı Sâni sene 1330]

Erzurum Valisi
Tahsin

DH.ŞFR, 460/93

**MAMURETÜLAZİZ'DE ELE GEÇİRİLEN
ERMENİCE BİR MEKTUPTA RUS
İSTİLASINI ARZU EDEN BİR TAKIM
İFADELERİN BULUNDUĞU**

Mamuretülaziz'in Eğin kazasında Muallim Kafkasyan Şahbaz tarafından yazılmış Ermenice mektupta "Rus istilasıyla İsa yortusunu Rus bayrağı altında geçirme" temennisinde bulunulduğu anlaşıldığından adı geçen kişi ile yandaşlarının Divan-ı Harbe sevk edildikleri.

**STATEMENTS IN AN
ARMENIAN LETTER, FOUND IN
MAMURETÜLAZİZ, CONCERNING
THE DESIRE FOR RUSSIAN INVASION**

It was understood that the letter which was written in Armenian language by Teacher Kafkasyan Şahbaz in Eğin district of Mamuretülaziz included "the desire of Russian invasion and spending the feast of Christ under Russian flag". Aforesaid and his supporters were brought into the Court Martial.

10 Şubat / February 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemî**

Mamuretülaziz'den Gelen Şifre

Eğin kazâsında Mesâha Mektebi muallimi bulunan Kavkazyan Şahbaz tarafından yazılmış olan Ermenice bir mektub on gün evvel buraca tutulmuş ve mezkûr mektubun tercümesinde Rusların burayı istila ederek Milad-ı İsa yortusunu Rus bayrağı altında geçirmeleri gibi bir takım temenniyâtta bulunduğu anlaşılmış olmakla merkûm Şahbaz ve mektubun nâkili Karabet ve muhatab Toros ve Melkon taht-ı tevkife alınarak evrak-ı tahkikiyeleriyle beraber Divan-ı Harb-i Örfiye tevdi' edildiği ma'rûzdur.

Fî 28 Kânûn-ı Sâni sene [1]330

Vali
Sabit

DH.EUM.2.Şb, 4/53

**VAN MEBUSU VRAMYAN
TARAFINDAN VİLAYETE ALÇAKÇA
TALEPLERİ İÇEREN BİR MUHTIRA
VERİLDİĞİ**

Van Mebusu Vramyan tarafından vilayete, baştan sona alçakça talepleri içeren bir muhtıra verildiği, bunda eskiden beri tekrarladıkları talepleri zaafımızdan yararlanarak resmi taahhüt altına aldirmek istediği, bu derecede cüretkar davranan Vramyan'ın uygun görülürse tutuklanıp Divan-ı Harbe teslim edileceği.

**MEMORANDUM, INCLUDING
NEFARIOUS DEMANDS, GIVEN BY
VAN DEPUTY VRAMYAN TO THE
GOVERNORSHIP**

Van Deputy Vramyan gave a memorandum, including entirely nefarious demands, to the Governorship. He wanted to ensure an official guarantee for their longstanding demands by taking advantage of our difficult conditions. If deemed reasonable, Vramyan, behaved so boldly, would be arrested and sent to the Court Martial.

10 Şubat / February 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Erzurum
Numara: 96000
Tarih: Fî 28 [Kânûn-ı Sâni sene 1330]

Şifre
Mahremdir, hususîdir

Dahiliye Nezâretine

Van Mebûsu Vramyan tarafından Vilâyete bir muhtıra verildiği, bendenize yazdığı ve suretini leffen gönderdiği mektubundan anlaşıldı. Metâlib serâpâ denâettir. Öteden beri tekrar ettikleri nakarâtı kendi zu'munca za'fımızdan bi'l-istifade taahhüdât-ı resmîyeye aldirmek istiyor. Vramyan'da bu derece cür'et görmüyordum. Emir ve tensîb buyurulursa bunu tevkif ve Divan-ı Harbe teslim ettireyim.

Fî 28 Kânûn-ı Sâni sene [1]330

Erzurum Valisi
Tahsin

DH.ŞFR, 461/2

56

**ZEYTUN'DA JANDARMALARA
TAŞ VE SİLAH ATILDIĞI AYRICA
BİR JANDARMANIN DÖVÜLEREK
SİLAHININ ALINDIĞI**

Zeytun'da devriye gezen jandarmalara taş ve silah atıldığı ve bunu yapanlar hakkındaki soruşturmanın devam etmekte olduğu, ayrıca bir Seyyar Jandarmanın silahlı kişiler tarafından yaralanarak silah ve cephanesinin alındığı, bu olaylardan dolayı Maraş Mutasarrıfı'nın Zeytun'a en az altı yüz kadar askerin sevk edilmesini istediği.

**STONES WERE THROWN ON
GENDARMES IN ZEYTUN AND THEY
WERE FIRED; ONE GENDARME WAS
BEATEN AND DISARMED**

Stones were thrown on patrolling gendarmes in Zeytun and they were fired; investigation about the criminals was continuing; one mobile gendarme was beaten and disarmed by armed people; therefore, Governor of Maraş requested minimum 600 soldiers to be dispatched.

18 Şubat / February 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Halep

Numara: 68481

Aded: 968

Tarih: Fî 5 Şubat sene [1]330

Şifre

Dahiliye Nezâretine

Zeytun'da geceleyin nöbet ve devriye vazifesini ifa eden jandarmalara bazı hânelerden taş ve silah atıldığı ve mütecâsirleri hakkında tahkikât icra edilmekte olduğu ve Şubat'ın ikinci Salı günü seyyar jandarma efrâdından Mustafa oğlu Abdullah'ın Zeytun'a iki saat mesafede üçü mavzerle müsellağ beş şahıs tarafından darb u cerh olunarak silahı ve cephânesi alındığı cihetle oraya lâ-ekal altı yüz asker sevk edilmesi ve irâe-i satvet edilmesi Maraş Mutasarrıflığından iş'âr edilmiş olduğundan oraya esliha-i mükemmele ile müsellağ mezkûru'l-mikdar kuvvetin sür'atle i'zâmı Dördüncü Ordu Kumandanlığı Vekâletine yazıldığı berây-ı malumât arz olunur.

Fî 5/12/[1]330

Vali
Celal

DH.ŞFR, 461/103

**HİZAN'A BAĞLI KÖYLERDE
İSYANCI ERMENİLERLE
ÇIKAN ÇATIŞMALARDA SEKİZ
JANDARMANIN ŞEHİT DÜŞTÜĞÜ**

**EIGHT GENDARMES WERE
MARTYRIZED IN THE CONFLICT
WITH REBELLING ARMENIANS IN
THE VILLAGES ATTACHED TO HİZAN**

Hizan'a bağlı Kursu, Sukur ve Arşin köylerinde çok miktarda Ermeni'nin toplanmaları üzerine yeteri miktarda kuvvetin hareket ettirildiği, üç günden beri Ermenilerle bu köylerde çatışmaların devam ettiği, altı jandarmanın şehit olup birinin yaralandığı, Ahkis ve Beygırı köylerinin işgal edilip buradaki Ermeni sığınaklarının yakıldığı.

Upon the gathering of a large number of Armenians in the villages of Kursu, Sukur and Arşin attached to Hizan, sufficient number of forces were moved to the region; conflict with Armenians was continuing in the mentioned villages for three days; six gendarmes were martyred and one wounded; villages of Ahkis and Beygırı were occupied and Armenian shelters were set on fire.

18 Şubat / February 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Bitlis
Numara: 26818
Tarih: 5 Şubat sene [1]330**

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Hizan Kaymakamlığından alınan 31 Kânûn-ı Sâni sene [1]330 tarihli şifrede; firarî derdesti ve asker celbi için Ahkis cihetindeki Sukur karyesine gönderilen iki jandarmaya karye ahalisi asker vermeyeceklerini ve evâmîr-i Hükûmete kat'îyyen mutâvaat etmeyeceklerini ifade etmeleri üzerine tekrar gönderilen sekiz jandarma karyeye duhûldan mukaddem iki yüzü mütecâviz endâht edilen tüfenklerden jandarma İsmail ile Nezîr'in şehid düştükleri ve ayrıca Kursu karyesine gönderilen on jandarmadan malumât alınamadığı ve Kursu ve Sukur ve Arşin //

karyelerinde de külliyetli miktarda Ermenilerin ictimâ ettikleri anlaşılması üzerine mikdar-ı kâfi kuvvet ile hareket eylediğinden, Bitlis ve Gevaş'tan birer müfrezenin tahriki bildirilmiş idi. Bitlis ve Van'la bi'l-muhabere askerden derhal birer müfreze tahrik ettirilmekle beraber mütecâsirlerin şedîden takibini tebliğ ve talimât-ı lâzîme de i'tâ eyledim. Dün gece aldığım telgrafnâmede üç günden beri müsâdeme edildiği ve müfrezelerimizin Kapanboğazı ve Nernis¹ karyesini işgal ile Ahkis'e doğru hücum ettikleri ve Gevaş yolunun Ermeniler tarafından tutulduğu ve altı jandarmanın şehid, birinin mecrûh ve Ermenilerden dün akşama kadar sekiz maktûl düştüğü bildirilmiş ve bu sabah alınan telgrafnâmede //

Ahkis² ve Beygırı karyeleri de işgal ve her üçünde tahassungâhları ihrâk edildiği ve bu karyelerde

1 Metinde "Ernis" şeklinde geçmektedir.

2 Metinde "Hakis" şeklinde geçmektedir.

usâttan on dört cesed bulunduğu ve en müsellahtahassungâhları olan Taso karyesine taarruzât ihzârâtında bulunulmadığı ve Gevaş'tan gönderilen [müfreze ile] Taso'nun da karîben işgal ve usâtın imhası kaviyyen me'mûldür. Maktûl Ermenilerin cesedlerinin kaçırılmasına ve bilhassa üstlerindeki evrakın elde edilmesine çalışılmasını da tebliğ ettim. Alınacak malumâtı arz ederim.

Fî 5 minh. [Şubat sene 1330]

Bitlis Valisi
Mustafa

DH.ŞFR, 461/111

**VAN MEBUSU VRAMYAN'IN
ERMENİ MİLLETİ ADINA VERDİĞİ
MUHTIRASI**

Van Mebusu Vramyan'ın Van Valiliği'ne verdiği; Hükûmetle Ermeniler arasında ortaya çıkan gerginliğin nedenlerini sıraladığı ve bunların giderilebilmesi için Ermeni milletin taleplerinin aleni ve resmi olarak geciktirilmeden Padişah ve Hükûmet tarafından kabul edilmesini teklif ettiği muhtırası.

**MEMORANDUM GIVEN BY VAN
DEPUTY VRAMYAN ON BEHALF OF
ARMENIAN NATION**

Van Deputy Vramyan gave a memorandum to the Governorship of Van. It included the reasons of tension between the Government and the Armenians and Vramyan's proposal to the Sultan and Government to officially and publicly accept the demands of the Armenian nation.

58

18 Şubat / February 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 58979
Aded: 806
Tarih: Fî 5 Şubat sene [1]330**

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 3 Şubat sene [1]330:

Mezkûr muhtıra kısmen hulâsa edilerek ber-vech-i zîr arz olunur.

Fî 5 minh. [Şubat sene 1330]

Van Valisi Nâmına
Şefik

Suret

Son aylarda Hükûmetle Ermeni milleti arasında mütehassıl gayr-i tabîî vaziyetin esbâbı şunlardır:

- Ermeni asker ve jandarmalardan silahların istirdâd olunması.
- Ermeni fedailer meselesi.
- Ermeni milletin mevcutiyetini tehdid eden vekâyî'in zuhuru.
- Cihad ilânıyla bunun sû-i tefahhume uğraması.

Sebeb-i firar şunlardır:

- (aynen) yirmi dört yaşından yukarı olanların silah altına alınmaları.
- (hulâsa) Ordunun melbûsât ve me'kûlâtça müzâyakasına me'lûf bulunmamaları.

- (aynen) Orduda //

Ermeni askerlerinin ihtiyacât-ı diniyelerine ehemmiyet verilmemesi.

- (hulâsa) esbâb-ı firar, vaktiyle nazara alınmadığından Ermenilere emniyetsizlik gösterildiğinden ve Ermeni milletin hayat ve mevcudiyetini tehdid eden vekâyi' zuhur ettiğinden firar meselesi fena siyasî bir renk aldı.

Şöyleki:

- Ermeni asker jandarmalardan silahların istirdâdı Ermeni hakkında emniyetsizlik ve dolayısıyla İslâmlar arasında gerginlik tevlîd [etmesi].

- Hamal Kolordularında merkeb gibi muhakkirâne istihdamları.

- Gayr-i müsella Ermenilerin müsella İslâmlar nazarında ve Ordusunda bulundurulmakla hissiyâtlarının tehlikedâr edilmesi. Ez-cümle yüzlerce Ermenilerin Erzurum ve İran'da itlâf şâyi' alarının mevcudiyeti.

- Silahları alınan Ermenilerin mevâki'-i mechûle teb'îd ve iskânı. //

- Milis bahanesiyle on altıdan altmış yaşına kadar Kürtlerin teslîhi ve polis ve jandarmada istihdamı.

- Milislerin, Kürt gönüllülerinin Ermeni karyelerinde zulüm ve ta'addîsi. Bu bâbda Erzurum, Van, Muş, Diyarbakır vilâyetlerinde bazı vekâyi'den bahs olunuyor.

- Ma'rûf Kürt ağavâtının afvıyla köylerinde terki.

- Külliyyetli müsella firarî Kürtlerin Van ve Bitlis vilâyetlerinde bulunması.

- Aşiret Alaylarının Ermeni meskûn mahallerde ikame edilmesi ve dokuz köyün hayvanât ve eşyasının gasb edilmesi.

- Başkale ve Saray civarında bazı kurâda katliâm icrası.

Resmen haklarında emniyetsizlik gösterilen Ermeniler[in] kendilerini bu on sebeble müdafaa lüzumu karşısında silahsız istihdamları, vatana bir hizmet olamayacağı gibi aileleri de müsella //

komşularının tecavüzlerine ma'rûz kalıyor. Cihad emrine rağmen İslâmlar bile firar ettikleri hâlde silahsız bırakılan Ermenilere firar tabiri muhakk değildir. Evvelâ bu firarda bâlâda mesbût esbâb-ı ictimâie ve din ve siyasiyesine, sâniyen Van, Bitlis, Diyarbakır, Erzurum vilâyetlerinde mukaddimesi görülen tehlike sebebiyle ziraatin adem-i icrasının tevlîd edeceği vehâmet-i iktisadiyeye, sâlisen Ermeni firarîler meselesinin yakında hall edilmezse memleketin felâket-i ictimâie ve şakâvete ma'rûz kalacağına ve bunların takibden tahlîsi ve tedarik-i nafaka maksadıyla şakâvete sâlik olacaklarına binâen âtîdeki teklifleri Hükûmetin nazar-ı dikkatine vaz' ederim:

- Ermenilerden yalnız üç yüz yirmi beş üç yüz //

yirmi dokuz senesine kadar talim görmüş olanları silah altında saklamak.

- Hükûmetle Ermeniler arasında emniyet-i mütekâbile yeniden vücud buluncaya değin Ermenileri kendi memleketlerinde ve jandarma vazifesinde istihdam etmek.

- Yirmi dört yaşından yukarı olup ta hizmet-i askeriyede bulunan Ermenilerden yalnız muharebe-i hâzıraya aid olmak üzere mu'tedil bir bedel-i nakdî ahzıyla onları tahkir-âmîz hizmetlerden tahlîs etmek.

- Başkale ve Ahorik ve Ozrik ve Hizan kıtâllerinin müsebbiblerini bulup kanunun tayin eylediği en şedid cezalarla tecziye eylemek.

- Köy bekçileri kanunu sür'at-i mümkün ile tatbik etmek.

- Komşu Kürtlerde silah bulundukça, Ermeniler silah sebebiyle takib edilmemek.

- Milis, dahili zâbıta vezâifinde kullanılmamak ve efrâd-ı askeriye //

sevk esnasında Ermeni köylerine uğratılmamak ve karargâha yetişmeden yedlerine silah verilmemek.

- Katl ve gasba uğramış Ermeni köylerinin mağsubâtı ba'de'l-istirdâd maişetleri Hükûmetçe iâneten te'min edilmek.

- Kiliselerin eşya-yı mağsubâtı iade, ihtidâ-yı cebrîlerin feshiyle din-i asliye avdete müsaade olunmak.

Bu maddelerin icra[sıyla] vaziyet-i hâzıra-i gayr-i tabîiye nihayet verilmek ve Ermenilerin hayatı hakkında Hükûmete karşı emniyetlerini husûle getirmektir. Zira Ermenilerden silahların alınması ve kendilerinin esir gibi istihdamları ve Hükûmetçe lüzumsuz şiddetler ibrâzı ve bazı karyelerde kıtâl vuku'u üç yüz on iki ve üç yüz [on] üç katliâmılarına hatıra getiriyor.

Bu tedbirler de Türk-Ermeni arasında bir râbıta-i //

la-yenfekk husûlüne kâfi değildir. Ermeni katliâmı, arazi ve saire bazı mesâilin mu'allak kalması Ermeniler hakkında sû-i fikrin vücuduna delâlet etmiş. Mesâ-i müstakîme ile bunun izâlesine çalışılmadan zuhur [eden] muharebe-i umumiyye Hükûmetimiz de iştirak etmek bedbahtlığına dûçar olmuştur. Hatta bir felâketle mücadele edebilmek için bir millet bütün kuvâ-yı ruhiyesini tahrik etmelidir. Nitekim Türkiye dahi nâm-ı nâmî-i hilâfet-penâhiye ilân-ı cihad etti. İşte bu sırada Ermeni milletini dahi tahrik ve teşvik etmek üzere yeni Türkiye'ye millet-i mezbûre için müsâvât-ı siyasiye ve medeniye ikametinin küşâd edileceğine intizâr olunur idi. Zira //

kapitülasyonların lağvından ve Hoff ve Westenek Beylerin avdetlerinden sonra emr-i ıslâhâtın Hükûmetçe bizzat icra edileceği ümid olunur idi. Türk ve Ermeni milletlerinde teşrîk-i mesâi ve uhuvvet-i samimiyyenin tahkîm ve takviyesi emrinde şu yaşadığımız dakika en nâdirü'l-vuku ve belki de en son fırsatlardandır. Binâenaleyh Ermeni milletinin pek adi ve cüz'î metâlibinin hilâfet-penâhî ve suret-i alenî ve resmîyede bilâ-te'hir kabul ve tervîc olunmasını teklife müsâra'at eylerim. Bu hususta Dersââdet Ermeni Patrikhânesi ve Ermeni fırak-ı siyasiyesiyle de müşavere etmek kâbil ise de tarafımdan da arzu kabîlinden olarak âtîdekileri //

teklif ederim:

1. Meclis-i¹ Mebûsân-ı Osmaniyye'de Ermeni milleti için temsil-i nisbi intihâb-ı millî usul kabulü.

2. Ermenilerle meskûn altı vilâyette her sınıf memurînin yüzde ellisinin Ermenilerden olması.

3. Ermenilerle meskûn mezkûr altı vilâyet Meclis-i Umumiyeleyle Encümen-i Vilâyet azâlarının nısfının Ermeni bulunması.

4. Mezkûr altı vilâyetin bilumum devâir-i resmîyesinde Ermeni lisanının lisan-ı resmîyeye muâdil tutulması.

5. Ermeni mekâtibinin mekâtib-i resmîyenin haiz oldukları hukuku haiz bulunmaları ve millet-i

1 Metinde sehven "Ermeni" şeklinde yazılmıştır. "42567" şifreli rakamı altıncı satırda "meclis" olarak çevrilmiştir.

mezbûre maârif vergisinin Hükûmet muâvenetiyle Ermenilerden tahsili ve a‘şâr-ı saire üzerine mevzû‘ hisse-i maârifin dahi tamamen ve doğruca Murahhasahânelere teslim edilmesi. //

6. Orduda bulunan Ermeni askerlerinin mikdarı nisbetinde Ermeni zâbiti yetiştirilmek üzere her sene Mekteb-i Harbiyeye mikdar-ı muayyen talebenin kabulü.

7. Ermeni akârât-ı milliyesinin Ermeni milletinin mülk-i müstakili olduğunun kabulüyle Evkâfça şimdiye kadar vâki olan müdahâlâta nihayet verilmesi.

8. Her nev‘ ve derecede arazi davalarının halliyle onların sahib-i meşrû‘ları olan Ermenilere iadesi.

İttihâd Terakkî Cemiyeti tarafından kabul edilmiş olan bu nikâtın tatbiki yalnız mülk-i Osmaniyye’de emniyet-i mütekâbile te’sis ile kalmayarak Kafkasya’daki Ermeniler üzerinde de te’sirât-ı mesude icra ve dünyanın her tarafındaki Ermenilerin ümid ve istikballerini Türkiye’nin istikbaline rabt edecektir. Vilâyât-ı şarkıye meselesinin halli sevkiyle bu muhtırayı verdiğimden //

ileride Hükûmetçe mesâil-i mezkûre vâsi‘ ve umumî nazariyelerle halledilmek üzere isti‘lâmlarla iktifa etmeyip nikât-ı umumiyesi hakkında tahkikât-ı amîka icrasını temenni ederim.

Van Mebûsu
Vramyan

DH.ŞFR, 461/115

DEVELİ'DE ŞİFRE
FRANSIZCA, RUŞÇA VE ERMENİCE
EVRAK İLE ÇOK SAYIDA PATLAYICI
MADDE VE BOMBA ELE
GEÇİRİLDİĞİ

SEIZURE OF THE CIPHERED
DOCUMENTS IN FRENCH, RUSSIAN
AND ARMENIAN AND A GREAT
NUMBER OF EXPLOSIVE MATERIALS
AND BOMBS IN DEVELİ

Develi'de yapılan aramalarda Fransızca, Rusça ve Ermenice harflerden oluşan şifreli belgelerin ele geçirildiği, belgelerin çözümü yapılamadığından tercüme edilmesi için gönderildiği, devam eden aramalarda patlayıcı maddeler ile üç bombanın elde edilmiş olduğu.

Ciphered documents written in French, Russian and Armenian letters were found in searches in Develi. As the documents could not be deciphered, they were sent to be translated; explosive materials and three bombs were seized in ongoing searches.

19 Şubat / February 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Kayseri

Numara: 15380

Tarih: Fî 6 minh. [Şubat sene 1330]

Şifre

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

5 Şubat sene [1]330 [tarihli] şifreye zeyldir:

Develi'de bomba infilâk eden hâne ile icab eden mahallerde taharriyât neticesinde elde edilen on dokuz parça evrakın Fransızca, Rus, Ermenice harflerden müteşekkil şifreli grupları muhtevî olması itibariyle buraca hall [u] tercümesi mümkün olamadığından evrak-ı mezkûre posta ile bugün Nezâret-i Celîlelerine takdim olunmuştur. Ba'de't-tercüme mündericâtının telgrafla tebliğine müsaade buyurulması müsterhamdır. Devam olunan taharriyât neticesinde her gün ecza-yı nâriye ve daha üç bomba elde edilmiş olunduğu.

Fî 6 Şubat sene [1]330

Mutasarrıf
Ahmet Mithat

DH.ŞFR, 462/14

**GÜRÜN'DE ASKER FİRARİSİ
ERMENİLERİN ÇATIŞMA SONUCU
YAKALANDIKLARI**

Gürün kazasında altı asker firarisi Ermeniyle jandarma müfrezesi arasında çıkan çatışmada dördünün yaralı olarak ele geçirildiği, bunların Divan-ı Harbe sevk olunacakları.

**ARRESTMENT OF RUNAWAY
ARMENIAN SOLDIERS AS A RESULT
OF THE CONFLICT IN GÜRÜN**

As a result of the conflict in the district of Gürün between six runaway Armenian soldiers and gendarmery corps, four Armenian soldiers were arrested as wounded and they are to be brought into the Court Martial.

21 Şubat / February 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 71367
Tarih: Fî 8 Şubat sene [1]330**

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Şehr-i hâlin altıncı günü Gürün kazâsına yarım saat mesafede bulunan Şuğul kayalıklarına firarî müsellah altı Ermeni efrâd-ı askeriyesinin tahassun ederek, Mahallî Jandarma Bölük Kumandanı kumandasında sevk olunan müfrezeye karşı isti'mâl-i silaha cür'et etmeleriyle hayli müddet devam eden müsâdeme neticesinde merkûmûnun dördü hafif mecrûh olduğu hâlde eslihasıyla beraber derdest edildikleri ve jandarma efrâdından yalnız bir neferin hafifçe mecrûh olup başka vukuât olmadığı ve firarîlerin Divan-ı Harbe tevdî olunmak üzere mahfûzen celb olundukları ma'rûzdur.

Fî 7/8 minh. [Şubat sene 1330]

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 462/30

BİTLİS'TE ERMENİ İSYANCILARA ŞİDDETLE KARŞILIK VERİLDİĞİ

STRONG COUNTER ATTACK AGAINST THE ARMENIAN REVOLTERS IN BİTLİS

61

Hakif nahiyesinde isyan eden Ermeni köylerinin hepsine girilerek sığınaklarının yakıldığı ve hayvanlarına el konulduğu, Karkar nahiyesinde olabilecek bir Ermeni olayına karşı Gevaş'tan jandarma müfrezesi gönderildiği, Muş merkeze bağlı Sirönk köyünde firarileri yakalamaya giden müfreze ile isyancılar arasında çıkan çatışmada isyancılardan dokuzunun öldürüldüğü, Akçan nahiyesine bağlı Kömes köyüne giden Nahiye Müdürü ile jandarmalara ateş açıldığı, meydana gelen çatışmada dokuz jandarma ve milisin şehit olduğu, Van mebusu Papasyan'ın gözaltına alındığı, Bitlis vilayetinin Ordunun menzil hattı üzerinde olmasından dolayı bu hattı tehdit edecek ve sevkıyatı tehlikeye sokabilecek her türlü olaya karşı şiddetli ve süratli bir şekilde müdahale edileceği.

All rebellious Armenian villages in the township of Hakif were invaded; shelters were set on fire and animals were seized; gendarmery corps were dispatched from Gevaş against a possible Armenian incident in the township of Karkar; as a result of the conflict between the corps, pursuing the fugitives, and the revolters in the village of Sirönk attached to the center of Muş nine of the revolters were killed; Armenians opened fire on the Director of township and on the gendarmes who went to the village of Kömes attached to the township of Akçan; in the conflict nine gendarmes and militia were martyred; Van deputy Papasyan was taken into custody; as the province of Bitlis was on the communications zone of the Army, any kind of incident that would threaten this zone and would endanger the dispatchings would be severely and urgently interfered.

21 Şubat / February 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Bitlis
Numara: 26037
Aded: 669
Tarih: 9 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

7 Şubat [1]330 tarih ve 666 numaralı telgrafnâme-i çâkerîye lâhikadır:

1) Hakif nahiyesinde isyan eden Ermeni karyeleri kâmilten işgal ve tahassungâhları tamamen ihrâk, hayvanât ve mevâşi zabt olundu. Rüesâdan maktûl Kalo'nun üzerinde ve hânesinde bir takım evrak bulundu. Henüz Bitlis'e gelmedi. 2) Van ile yaptığım muhaberede Hizan icraâtındaki şiddet ve kat'iyetin Gevaş ve Reşadiye Ermenilerini tedhîş ettiğinden orada bir hareket vuku'u melhûz olmadığı yalnız icraât mıntıkasına civar ve ekser ahalişi Ermeni olan Karkar //

nahiyesinde bir hareket vuku'unu men' etmek üzere Gevaş'tan kuvvetli bir jandarma müfrezesi gönderildiği bildirildi. 3) Bitlis-Gevaş tarıkında el-hâletü hâzihî hiçbir şey yoktur. 4) Hizan'da vak'a

başlar başlamaz Muş Ovası'nda da iki yerde jandarmalarımıza silah isti'mâl edildi ve Muş merkez kazâsına merbût Sirönk karyesine firarî derdestine giden müfrezemize köy kenarındaki değirmenden silah isti'mâl olundu. İki saat müsâdeme edildi. Yalnız bir atımız telef oldu. Müsâdemenin vuku'u haber alınınca derhal Muş'tan üç zâbit kumandasında üç müfreze yetiştirildi. Köy abluka edildi. Müsâdeme neticesinde mütecâsirlere dokuzu itlâf //

olundu. Firarîlerin hâneleri ihrâk edildi. 6) Aynı günlerde Akçan¹ nahiyesine merbût Kömes karyesine giden Nahiye Müdürü ile jandarma müfrezesi oturdukları hânede ateşe tutuldular. Sekiz saat müsâdeme yapıldı. Müdür maiyyetindeki jandarma ve milislerden dokuz kişi şehid oldu. Usât, Müdürün bulunduğu hâneye de ateş verdiler. Müdür güç hâl ile kurtuldu. Kömes'te silah isti'mâl edenler arasında Muş Taşnak Murahhası Rupen ve Muş Taşnak rüesâsından Esro'nun bulunması komitenin vaziyetinden bi-hakkın şübhelendirdi. Muş'ta bilâ-sebeb ve bilâ-özü bulunmakta //

olan Van Mebûsu Papasyan Efendi hem ahali-i İslâmiyenin ve bilhassa Karakilise'den gelip Pastırmacıyan'ın harekâtını söyleyen muhacirînin teessüründen sıyânet ve hem de elde bir rehin olmak üzere Mutasarrıf'ın nezdine müsâfereten alındı. Kömes'e, Sirönk'e gönderildiği gibi kuvvetli müfrezeler ve bir hey'et-i tahkikiye gönderildi. Komitenin Kömes vak'asındaki derece-i dahli anlaşıncaya kadar Muş'taki diğer komite reislerinin de nezârete alınmasını mahalline tebliğ ettim. Muş'tan alacağım neticeyi bilâhare arz ederim. Komitenin vukuâtı ta'ammüm edeceğini tahmin ile o surette tertib[ât alı]yoruz. Vilâyet, Ordumuzun menzîl hattı üzerindedir. Ordumuzun gerilerini tehdid edecek ufak bir hareketin fevkalâde sür'at ve şiddetle itfâ //

edileceğini fî 28 Eylül sene [1]330 ve fî 15 Teşrîn-i Evvel sene [1]330 tarihli ve 487 numaralı telgraflarımızla arz etmiştim. Bu gibi harekâta tatbik edilecek âdilâne ve fakat bî-rahmâne bir şiddetin daima müntic-i muvaffakiyet olduğu tecrübeten sâbit olduğundan her hâl ve ihtimal nazar-ı itibara alınarak bu misillü vekâyi'e karşı son derece şiddet ve sür'atle hareket olunacağını ve Ordumuzun menzîl hattını tehdid ve sevkîyatını tatil edecek vekâyi'i avn-i Hakk'la çıktığı yerde yangın söndürür gibi söndürmek için bütün azm ve mevcudiyetimizle çalışacağımızı tekrar arz ederim.

Fî 8 Şubat sene [1]330

Bitlis Valisi
Mustafa

DH.ŞFR, 462/47

1 Metinde "Akaan" şeklinde yazılmıştır.

MUŞ'UN İKİ KÖYÜNDEKİ ERMENİ İSYANCILARIN ELE GEÇİRİLDİĞİ

ARMENIAN REVOLTERS CAPTURED IN TWO VILLAGES OF MUŞ

62

İsyancıları takip eden müfrezelerimizin Muş'un Sirönk köyünde on beşinin ölü, birinin yaralı ve otuz birini sağ olarak ele geçirdiği, Kömes'teki olayın iç yüzünü tahkik için Fırka Kumandan Vekili ile Bulanık Kaymakamı Esat Bey'in gönderildiği, Hükûmete karşı silah kullanmayan ve kendi işleriyle uğraşan Ermeni köylülerinin mal ve hayatlarına dokunulmadığı.

Our corps, pursuing the revolters, captured 15 people dead, 1 wounded and 31 alive in the village of Sirönk in Muş; Acting Commander of Division and the Kaimakam of Bulanık, Esat Bey, were sent to investigate the incidents in Kömes; Armenian peasants, who did not fire against the Government and went about their business, and their properties were not harmed.

22 Şubat / February 1915

Telgrafnâme

Mahreci: Bitlis

Numara: 27013

Aded: 858

Tarih: Fî 9 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

8 Şubat sene [1]330 telgrafnâmeye lâhikadır:

1) Muş'un Sirönk karyesindeki müfrezelerimiz eşirrâyı takib ve içlerinden ikisi komite sergerdelerinden olmak üzere on beş kişiyi meyyiten, bir kişiyi mecrûhen ve otuz bir kişiyi de hayyen istîsâl eyledi. 2) Kömes karyesindeki müfrezelerimiz de takibât ve icraât ile meşguldür. Fırka Kumandan Vekiliyle, cerîhasını tedavi etmek üzere Muş'ta bulunan Bulanık Kaymakamı Esat Bey; Kömes'teki vak'anın mahiyetini, Taşnak Murahhası Rupen ile Esro'nun ve komitenin derece-i dahlîni tahkik için Kömes'e gönderildiler. 3) Hükûmete silah isti'mâl etmeyen ve kendi işleriyle meşgul bulunan Ermeni köylülerinin emvâl ve hayatları tamamen masûndur. Müfrezelerimizin takibât ve hey'etin tahkikâtı // neticesini bilâhare arz ederim.

Fî 9 Şubat sene [1]330

Vali
Mustafa

DH.ŞFR, 462/58

ERMENİLERİN BİTLİS VE VAN'DA İSYAN İÇİN HAVALARIN DÜZELMESİNİ BEKLEDİKLERİ

Bitlis'in Hizan ve Muş kazalarından Van'a kadar olan bölgede Ermenilerde bir hareketlilik olduğu, Ermenilerin birlikte hareket edebilmek için havanın düzelmesini bekledikleri, isyancılarının Bitlis'te şiddetli bir darbe yedikleri, hareket Van'a yayılırsa kalabalık olmalarından ve silahlı firarilerden dolayı durumun ciddileşeceği.

ARMENIANS AWAITING FOR FINE WEATHER TO REVOLT IN BİTLİS AND VAN

There occurred mobility among the Armenians in the region stretching between the districts of Hizan and Muş attached to Bitlis and Van; Armenians were awaiting for fine weather to be able to act together; the revolters in Bitlis got a severe blow; but if the movement spreads to Van, the situation would be critical due to the armed fugitives and their crowd.

23 Şubat / February 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 101433
Tarih: 10 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

Bitlis'in Hizan, Muş kazalarında Ermenilerde oldukça bir hareket var. Bu cereyân Van'a doğru ilerliyor: Dağların karla mestûr olması ve köylerinde ise barınmak kâbil olamadığını gören Ermeniler umumen ve müttehiden bir hareket için havanın müsaadesine intizâr ediyorlar. Bitlis'de erbâb-ı isyan seri ve şedîd bir darbe yediler ve hareket ettikçe tekmeleneceklerini bilirler. Mesele Van'a sirayet ederse mühim olur çünkü kalabalıktırlar. Firarîleri çoktur ve müsellahdırlar. Halbuki Van'da //

kuvvet yoktur. Harb dolayısıyla Erzurum'da bulunan Bitlis, Diyarbakır jandarma alayları Bitlis, Van cihetinde bulundurulursa pek münasib olur. Abdulhalık Bey'in şu sıra Diyarbakır'a nakli meseleyi fenalaştırır. Bitlis Valisi'nin halk üzerinde mühim bir te'siri vardır. Ermenileri de yıldırıştır. Yine efendimiz bilirsiniz. Fakat Servet Bey Diyarbakır'a terfî' ettirilir de Abdulhalık Bey Bitlis'te ibkâ olunursa bir mesele-i dahiliye karşısında kalmış olmayız. Hususiyle bir senede Vali tebeddelü de pek iyi bir şey değildir. Vali[nin] şu aralık kalkmasını //

Ermeniler bir muvaffakiyet addederler. Meseleyi takdir-i sâmilere arz ederim.

Fî 10 Şubat sene [1]330

Erzurum Valisi
Tahsin

DH.ŞFR, 462/74

DÖRTYOL ERMENİLERİNİN CASUSLUK FAALİYETLERİ

ESPIONAGE ACTIVITIES OF THE ARMENIANS OF DÖRTYOL

64

Dört Yol Ermenilerinin düşmana casusluk yaptıkları yakalanan birçok kişinin ifadelerinden anlaşıldığından buradaki Ermenilerin hepsinin Osmaniye, Ceyhan ve Adana'ya sevk edilmeleri gerektiği, Haçin kazasında Hınçak Komitesi tarafından duvarlara halkı isyana çağıran kağıtları yapıştıranların Divan-ı Harbe sevk edildikleri.

It was understood from the statements of captured people that the Armenians of Dört Yol spied for the enemy; therefore it deemed necessary to dispatch all Armenians in Dört Yol to Osmaniye, Ceyhan and Adana; those posted papers on walls to call public for uprising by the Hindjak Committee in the district of Haçin were brought into the Court-Martial.

26 Şubat / February 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Adana

Numara: 40671

Tarih: Fî 14 minh. [Şubat sene 1330]

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

30 Kânûn-ı Sâni [1]330 tarihinde Dört Yol mıntkasında Adanalı mekteb muallimi Abraham ve Dört Yol Artin ve Bedros nâmında üç Ermeni düşman gemisine firar eylemiş idi. Bunun üzerine gittim, tedâbîr-i lâzime ittihâz ve lâzım gelenlere evâmîr-i mukteziye i'tâ eyledim. 11 Şubat sene [1]330 tarihinde yine o cihetlerde sazlık içinde deniz kenarında devriye efrâdımız tarafından Dört Yol Agop isminde birisi derdest edildi. Merkûmun ifadesi; isimlerini tayin ettiği eşhâsın ictimâları neticesi üzerine Türkiye'de //

rahatları olmadığını ve ufak bir kuvvetle geldiklerinde kendilerinin müsella ve müheyyâ olduklarına ve nice Türkleri katliâm edeceklerini ve havali-i mezkûredeki askerî kuvvet ve sairesi, topu bulunmadığını düşman zırlısına firar ederek ihbar eylemek vazifesiyle sevk edildikleri merkezindedir. Bu bâbda medhaldâr ve şübheli kesân tevkif edilmekle beraber tedâbîr-i lâzime ittihâz edildi. 12 Şubat [1]330'da yine mezkûr mıntkadan İskenderun'a giden şimendifer yolunun otuz dördüncü kilometresinin ilerisinde Üzeyirli karyesinin Payas cihetinde deniz kenarındaki //

sazlık içinde devriye efrâdımız tarafından helyosta (heliostat) işaretine mahsûs iki tarafı siyah, ortası kırmızı camlı bir aynanın bulunduğu Kaymakamlığın iş'ârından anlaşılıyor. Bunun üzerine Osmaniye'de bulunan Jandarma Alayı Kumandanı Avni Bey'e telefonla evâmîr-i lâzimeyi verip Erzin'deki Mıntika Kumandanı'na da telefonla tebligâtta bulundum. O mıntıkada hiçbir Ermeni kalmamak üzere Dört Yol'daki Ermenilerin kâmilan Osmaniye, Ceyhan, Adana'ya sevkleri lüzumunu bildirdim. //

Haçin kazâsında Hınçak Komitesi tarafından yine Hükûmet aleyhine kıyâma daveti hâvî duvarlara yapıştırılan kâğıdlar üzerine tevkif edilenlerin hemen Divan-ı Harbe sevk olunmak üzere merkez-i vilâyete gönderilmeleri ve mahallince ona göre tedâbîr ittihâzı lüzumunu cevaben yazdığım berây-ı malumât arz eylerim.

Fî 13 Şubat sene [1]330

Adana Valisi
Hakkı

DH.ŞFR, 462/112

**DÖRTYOL ERMENİLERİNİ SEVK
ETMEKTE OLAN JANDARMALARA
ATEŞ AÇAN ERMENİLERİN ÖLÜ
OLARAK ELE GEÇİRİLDİKLERİ**

Dört Yol'un Çokmerzimen Mahallesi'ne gönderilen askerler üzerine Ermeniler tarafından ateş açılması üzerine çıkan çatışmada hepsinin ölü olarak ele geçirildiği, yalnızca bir jandarmanın yaralandığı, sevk edilmek üzere toplanılan iki yüz kadar Ermeni'nin Erzin'e gönderilmek üzere olduğu, bu esnada düşman harp gemisinin Payas'tan Dört Yol'a doğru gelip geri döndüğü.

**ARMENIANS WHO OPENED FIRE ON
THE GENDARMES DISPATCHING
THE ARMENIANS OF DÖRTYOL
WERE CAPTURED DEAD**

Armenians opened fire on the soldiers who were sent to the Neighborhood of Çokmerzimen in Dört Yol and this resulted with a conflict in which all Armenians were captured dead and one gendarme wounded; nearly 200 Armenians gathered to be dispatched are about to be sent to Erzin; meantime an enemy warship came towards Dört Yol from Payas and returned.

27 Şubat / February 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Adana

Numara: 40711

Tarih: Fî 15 Şubat sene [1]330

Şifre

Da[hiliye Nezâreti]ne

Zeyl 13 Şubat sene [1]330:

Bu Dört Yol ahalisini yola sevk etmek ve yoldan firar edenleri celb etmek ve şübheli kesânı taharrî ve derdest ile helyosta ve telsiz telgraf âlâtı ve esliha ve cephâne olup olmadığını zâhire çıkarmak üzere mahalline gönderilen Vilâyet Jandarma Alay Kumandanı'yla Yirmi İkinci Alay Kumandanı'nın ittihâz ettikleri tedbir neticesi nikât-ı lâzıme askerle tutulmuş ve bu esnada Dört Yol'un Çokmerzimen Mahallesi'nin şark cihetlerinde dağ yakınındaki bir hâneden çıkan otuz bir(?) Ermeni, nizâmiye //

taharrî tuvve-i zâbita[sı] üzerine kırma çifte tûfengi kurşunlu fişenkleriyle dört defa ateş etmesi üzerine bi'l-mukabele meyyiten istîsâl edildiği ve esna-yı müsâdemede seyyar jandarma efrâdından Musa'nın tehlikelice mecrûh düştüğü ve ateşin kesildiği, taharrî kollarına Belediye Reisi ile sair Ermeni makulâtı da terfîk olunarak taharriyâta ibtidâr ve devam olunduğu ve toplanılan iki yüz kadar Ermeni'nin Erzin'e gönderilmek üzere olduğu ve taharriyâta başlandığı esnada düşman sefine-i harbiye[si] Payas'[tan] Dört Yol'a doğru gelip avdet eylediği ve cereyân-ı ahvâlin başkaca bildirileceği Jandarma Alay Kumandanlığının iş'ârı üzerine berây-ı malumât arz olunur.

Fî 14 Şubat sene [1]330

DH.ŞFR, 463/6

Vali
Hakkı

**SEKİZ ASKERİN ŞEHİT OLDUĞU
ADİLCEVAZ'IN ARİN KÖYÜNDE
İSYANCI ÜÇ YÜZ KADAR ERMENİYLE
ÇATIŞMALARIN DEVAM ETTİĞİ**

**ONGOING CONFLICTS WITH 300
ARMENIAN REVOLTERS IN THE
VILLAGE OF ARİN OF ADİLCEVAZ
WHERE 8 SOLDIERS WERE MARTYRIZED**

Üç yüz kadar Siirt gönüllüsünün üzerine Ermeni köyü olan Arin yakınında ateş açıldığı, bunun üzerine jandarmaların olay mahalline sevk edildiği, üç yüz kişiden oluşan silahlı Ermenilerle yapılan çatışmalarda sekiz neferin şehit, birinin yaralı olduğu, olay yerine Adilceviz ve Erciş'ten kuvvet gönderilmesinin yazıldığı, Van'dan da yüz neferlik bir milis kuvveti, yirmi neferlik bir jandarma müfrezesi, silah, cephane ve küçük çaplı bir topun gemilerle sevk edilmek üzere olduğu.

Peasants opened fire on about 300 volunteers of Siirt near the Armenian village of Arin; thereupon gendarmes were sent to the region; in the conflicts with 300 armed Armenians 8 soldiers were martyred, one wounded; a letter was written for the dispatch of forces to the region from Adilceviz and Erciş; militia forces of 100 soldiers, gendarme corps of 20 soldiers, arms, ammunition and a small-scale cannon were about to be shipped from Van.

28 Şubat / February 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
15 Şubat sene [1]330**

Müsta'celdir

Van'dan Gelen Şifre

Adilceviz'dan hareketle bu tarafa gelmekte olan üç yüz kadar Siirt gönüllüsünün geceleyin¹ Adilceviz'dan beş saat mesafede vâki Arin Ermeni karyesi civarına geldikleri sıralarda ahali-i karyenin kendilerini kabul etmeyerek üzerlerine isti'mâl-i silah etmelerinden dolayı Kazâ Jandarma Kumandanı'yla mevcut on beş nefer jandarmasını mahall-i vak'aya gönderdiğini dün gece kazâ-i mezkûr Kaymakamı iş'âr etmekle, hemen bir müfreze sevki lüzumu Erciş Kaymakamlığına bildirilmiş ve otuz kişilik bir müfreze de merkez-i vilâyetten motorbotla mahall-i vak'aya gönderilmiş idi. Henüz Erciş Kaymakamlığından bir malumât alınamamış iken Adilceviz Müfrezesi Kumandanı'nın Kaymakamlığa yazıp vilâyete tebliğ olunan raporu mündericâtında mezkûr Arin karyesine giderken yol üzerinde bulunan Koçerik ve Kozil² ve Parkat karyelerinin bilumum ahalisinin korkularından gemilerle Muş'a çıktıkları, hakkında vuku bulan ihtara rağmen silah bile isti'mâl etmişlerse yine köylerine avdet ettikleri ve Arin karyesinde de hiçbir ferdin mevcut olmayıp gemi ile Muş'a çekildikleri ve ancak karye etrafında üç yüz kadar müsella Ermeni bulunduğu cihetle hakikî kuvvetin yetştirilmesi ifade edilmekte olduğu ve mezkûr gönüllülerin rüesâsından olmayıp bugün Adilceviz'a avdet eden ikisinin ifadesine nazaran da müsâdemede sekiz neferin şehid ve birinin mecrûh olduğu ve

2 Metinde "Zil" şeklinde geçmektedir.

bunlardan yedisinin cenazesi bulunmadığı anlaşılması cihetle Adilcevaz Kaymakamı'nın da kuvve-i bakıyyesiyle hemen mahall-i vak'aya gitmesi ve şimdiye kadar gönderilmiş olan kuvvetler yetmiş neferden ibaret olduğuna göre bura ve saireden ikmâl edilinceye kadar icab ederse ahali-i İslâmiye-i müsellahadan da isti'âne edilmesi ve fevkalâde sür'atle işe netice verilerek sebep-i müsâdemeye ve mütecâsirlerin tahkik edilecek maksadlarına göre şiddetle te'dibât icrası kemâl-i sarâhatla Adilcevaz Kaymakamlığına ve aynı meâlde bir telgraf ta te'kîden mahall-i vak'ada bulunan Erciş Kaymakamı'na yazılmış ve kazâlarında mevcud milis efrâdını da celb etmeleri lüzumu da //

ilâve edilmiştir. Bu gece buradan yüz neferlik bir milis kuvvetiyle yirmi neferlik bir jandarma müfrezesi ve ayrıca yetmiş-seksen kadar da martin tüfengiyle mikdar-ı kâfi cephâne ve küçük çaplı bir top gemilerle derdest-i sevtir. Tahkikât ve icraât neticesinde arz-ı malumât edilecektir, efendim.

14/15 Şubat sene [1]330

Vali Nâmına
Şefik

DH.EUM.2.Şb, 5/11

**ERMENİLERİN HER TARAFTA
ASKERLERE SALDIRMASININ
DÜŞMANLARIMIZIN BİR İHTİLAL
TEŞEBBÜSÜ HAZIRLIĞINDA
OLDUĞUNU GÖSTERDİĞİ**

**ATTACKS OF ARMENIANS AGAINST
SOLDIERS EVERYWHERE AS THE
SIGN OF PREPARING FOR A
REVOLUTION ATTEMPT BY OUR
ENEMIES**

Bitlis, Halep ve Dört Yol'da Ermenilerin askerlere saldırması, Kayseri'de bombalar ele geçirilmesi, ele geçen Rusça, Fransızca ve Ermenice yazılı şifreli muhabere evrakı ülkede düşmanlarımız tarafından bir ihtilal teşebbüsü hazırlanmakta olduğuna delalet ettiğinden her türlü ihtimale karşı nasıl davranılması gerektiği hakkında Ordu-yı Hümayun Başkumandanlığı Vekaletinden ordulara genel bir tebliğde bulunulduğu, Mülkiyeyi ilgilendiren hususlarda da askeriye ile müzakere edilerek gerekli tedbirlerin alınması.

Armenian attacks against soldiers in Bitlis, Halep and Dört Yol, seizure of bombs in Kayseri and of ciphered correspondence in Russian, French and Armenian languages are the sign of preparing for a revolution attempt by our enemies. Therefore, the Ministry of Supreme Military Command of the Imperial Army sent a general communique about how to act against all possibilities; necessary cautions should be taken on civil issues by negotiating with the military.

28 Şubat / February 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 1053**

Şifre

*Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Halep, Hüdavendigâr,
Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz, Van Vilâyetlerine; Urfa,
İzmit, Bolu, Canik, Karesi, Kayseri, Karahisâr-ı Sahib Mutasarrıflıklarına*

Bitlis'te zuhur eden Ermeni eşkiyası ve Halep ve Dört Yol'da yine Ermenilerin askere karşı vuku bulan tecavüzâtı ve Kayseri'de zuhur eden külliyetli bombalarla Rusça, Fransızca ve Ermenice grupları hâvî şifreli muhaberât evrakı, memlekette düşmanlarımız tarafından bir ihtilâl teşebbüsü hazırlanmakta olduğuna delâlet ettiğinden her türlü ihtimale karşı bu gibi vekâyî' tahaddüs eden menâtıkta tatbik olunacak muamele ile taht-ı silahta bulunan Ermeni efrâd hakkında Ordu-yı Hümayun Başkumandanlığı Vekâleti'nden ordulara tebligât-ı mahsûsa ve umumiye ifa kılınmıştır. Mülkiyeye ta'alluk eden hususâtta bilâ-ifâte-i zaman cihet-i askeriye ile bi'l-müzâkere icab eden tedâbîrin tamamî-i tatbikine fevkalâde itina olunması ehemmiyetle tavsiye olunur.

Fî 15 Şubat sene [1]330

Nâzır
Talat

DH.ŞFR, 50/127

68

**SİVAS'IN PÜRK KÖYÜNDE YİRMİ
ERMENİ FİRARİSİ YAKALANIP
ÇOK SAYIDA SİLAH ELE
GEÇİRİLDİĞİ**

Sivas'ın Pürk köyünde silahlı ve silahsız yirmi Ermeni firarinin yakalandığı, firarilerden birinin evine sığınıp ateş etmesinden dolayı itlaf edildiği, ayrıca aynı köyde otuz kadar da yasak silah ele geçirildiği gibi takibata devam edilmekte olduğu.

**THE ARRESTMENT OF 20 ARMENIAN
FUGITIVES AND THE SEIZURE OF A
GREAT NUMBER OF WEAPONS IN
THE VILLAGE OF PÜRK IN SİVAS**

20 armed and disarmed Armenian fugitives were arrested in the village of Pürk in Sivas; one fugitive, sheltered in his house and opened fire, was killed; about 30 forbidden weapons were seized in the mentioned village; the case to be followed.

28 Şubat / February 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 72587
Tarih: Fî 15 Şubat sene [1]330**

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Zeyl 14 Şubat sene [1]330:

Mahall-i vak'aya azîmet eden sâbit ve seyyar jandarma kumandanları tarafından Pürk¹ karyesinde silahlı ve silahsız yirmi Ermeni firarî efrâd derdest olduğu gibi firarîlerden Bizik nâm şahıs hânesine tahassun ederek silahla mukabelede bulunduğu hânesi ihrâk ve kendisi itlâf olduğu ve karye-i mezkûrede otuz kadar da muhtelif nev'de esliha-i memnû'a elde edilerek takibâta devam edilmekte olduğu Karahisâr Mutasarrıflığıyla Suşehri Kaymakamlığından bildirilmiştir. Netice ayrıca arz olunacaktır.

Fî 15 Şubat sene [1]330

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 463/17

1 Belgede "Pürp" şeklinde geçmektedir.

**MAMURETÜLAZİZ'DE İSYAN İÇİN
FIRSAT KOLLAYAN ERMENİLERE
KARŞI MUŞ'TA DÜZENLİ BİR
KUVVETİN BULUNDURULMASI**

**HOLDING A REGULAR MILITARY
FORCE IN MUŞ AGAINST ARMENIANS
WATCHING FOR AN OPPORTUNITY
TO REVOLT IN MAMURETÜLAZİZ**

Mamuretülaziz vilayetindeki Ermenilerin isyan için fırsat kolladıkları, aşiretlerin bir kısmı ile ortak hareket etmelerinin ihtimal dahilinde olduğu, Ermenilerin ihtilal için önceden beri düzenli bir teşkilatı olması ve Kürtlerin bir çoğunun da kandırılmaya meyilli olması sebebiyle Van'daki düzensiz birliklerle bunların yola getirilmesi güç olacağından, ortaya çıkması muhtemel isyan ve ayaklanmalara karşı Muş merkezinde beş altı bin mevcutlu düzenli bir kuvvetin bulundurulmasının uygun olacağı.

Armenians in the province of Mamuretülaziz were watching for opportunity to revolt; they were likely to act together with some of the tribes; it would be appropriate to hold a regular military force including five or six thousand soldiers in the center of Muş against possible Armenian uprisings as it would be difficult to overcome them with the irregular military troops in Van because of that Armenians had proper organization for an uprising since before and that many Kurds tended to be deceived.

28 Şubat / February 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Elaziz

Numara: 60158

Tarih: 15 Şubat sene [1]330

Şifre

Mahremdir, bizzat açılacaktır

Dahiliyeye

Ermeniler[in] Van, Bitlis vilâyetleri dahilindeki hareketleri malum-ı devletleridir. Mamuretülaziz vilâyeti dahilindeki Ermenilerin de faâl bir hareketleri görülmemiş ise de bunların da fırsat gözlemekte oldukları muhakkak bulunmasına mebnî lâzım gelen tedâbîr ittihâz edilmektedir. Yalnız zan ve tahmin-i acizâneme göre vilâyet-i muhtelif Ermenilerinin de en ziyade Ermeniler cihetlerinde birleşerek faâliyyette bulunmak ve oralarındaki aşiretlerin bir kısmı ile tevhiid-i mesâî eylemek ihtimali daha fazladır. Ermenilerin ihtilâl için öteden beri oldukça muntazam bir teşkilâtı olmasına ve Ekrâdın bir çoğunun da zaten müsta'id-i iğfal ve isyan bulunmasına mebnî Hükûmetin Van vilâyeti dahilinde bulundurmakta olduğu gayr-i muntazam kıta'ât ile derhal te'dîb ve tenkîli pek müşkil //

olacağına mebnî müşrif-i fırsat olan eşhâsın cesaretini kırmak ve icabında lâzım gelen mahalle sevk edilmek üzere o civarda en münasib bir nokta olan Muş merkezinde yerli ahalinin gayrı, yabancı efrâddan beş altı bin mevcudlu muntazam bir kuvvet bulundurulması münasib olacağını mütâlaaten arz ederim.

Fî 15 Şubat sene [1]330

Vali
Sabit

DH.ŞFR, 463/19

**MUŞ ARAK MANASTIRINDAKİ
ERMENİLERİN MÜFREZE
KUMANDANI AHMET EFENDİ İLE
ÜÇ JANDARMAYI ŞEHİT
ETTİĞİ**

Muş Arak manastırındaki Ermenilerin açtığı ateş sonucu Müfreze Kumandanı Jandarma Teğmeni Ahmet Efendi ile üç jandarmanın şehit edildiği, Muş'ta Ermeni asi ve firarilerin kullandığı adeta birer kale gibi olan manastırlar bulunduğu, Ermenilerin bahar geldiğinde rahat durmayacaklarından ve Ordu sevkiyatını engellemelerinin önüne geçmek için Bitlis ve Muş jandarma taburlarının geri verilmesi gerektiği, Muş'taki Taşnakların bir kısmının nezaret altında olduğu, meydana gelen olaylara birliklerin zamanında müdahalesiyle Orduya yapılan sevkiyatta şimdiye kadar bir aksama yaşanmadığı.

**MARTYRIZATION OF THE
COMMANDER OF BATTALION,
AHMET EFENDİ, AND THREE
GENDARMES BY ARMENIANS IN THE
MONASTERY OF ARAK IN MUŞ**

The Commander of Battalion and Gendarmery Lieutenant, Ahmet Efendi, and three gendarmes were martyred as a result of fire opened by Armenians in the Monastery of Arak in Muş; in Muş there were monasteries which were used like fortresses by the Armenian rebels and deserters. Muş and Bitlis gendarmery battalions needed to be returned in order to avoid Armenians' attempts to prevent the mobilization of the army as they would make trouble when spring arrives. Some of the Dashnak members in Muş were under custody. There were no disruptions experienced on the dispatches to the army due to the timely intervention of troops to the events.

1 Mart / March 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Bitlis
Numara: 27521
Aded: 686
Tarih: 18 Şubat sene [1]330**

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Diğer telgrafnâme-i acizâneme lâhikadır:

Kömes karyesinden firar eden eşirrânın Çengilli manastırıyla dağ cihetine doğru savuştukları haber alınması üzerine her iki tarafa müfrezeler gönderilmiş idi. Sirönk karyesinde ikmâl-i vazife ile avdet eden müfrezelerden biri de Şubat'ın on üçünde taharriyât icrası için merkez-i livâyâ üç buçuk saat mesafede yol üzerinde vâki Arak manastırına gönderildi. Müfrezemiz manastıra yirmi hatve kadar takarrüb edince manastırdan yaylım ateşiyle istikbal ve Müfreze Kumandanı Jandarma Mülâzımı Ahmet Efendi ile üç jandarma şehid edildi. Vak'a Muş'a aksedince derhal kuvvetli //

müfrezeler sevk olundu. Arak manastırı münferid ve müstahkem bir tepede olduğu için müfrezelerimiz tamamen muvaffak olmadılar. Gece hücumuyla manastır kapılarına ot ve petrol dökerek manastır[ın]

içindekilerle beraber ihrâkı veya Malazgirt'ten Bitlis'e gönderilip Tatvan'da bulunan bir sahra topunun sevkiyle tahribi teemmül edildi ve ona göre tedarikât yapılmaya başlandı. Şimdi haber aldığımıza nazaran eşirrâ gece manastırın dağ kapısından firar etmişler. Arak manastırı vaktiyle de Taşnaklara tahassungâh olmuş, külliyetli asker tarafından iki ay muhasara edilmişken bir şey yapılamamış idi. Muş'ta böyle üç manastır vardır. Kömes vak'ası //

akabinde ihtiyâten her üçünün işgal altına alınmasını mahalline tebliğ etmiş idim. En büyüğü olan Çengilli'[ye] müfrezeler yetiştirdi. Kızılkilise hakkında da bir haber alınmadı. Eşirrânın Arak'tan çekildiği tahakkuk ederse top veya petrol isti'mâl etmeden Arak ta işgal edilecektir. Bu manastırlar mevâki'-i mürtefi'a ve muntazamada birer kale gibidir. Ermenilerin ilkbaharda rahat durmayacakları ve hiç olmazsa sevkîyatımızı te'hir ve ta'sibe çalışacakları anlaşılmakta olduğundan daha esaslı takibât için bir an [evvel] Bitlis ve Muş jandarma taburlarının iadesini istihâm ederim. Bütün manastırları işgal edecek kuvvetimiz olmazsa yalnız Çengilli'yi işgal ederek diğer ikisi tahassungâh //

olamayacak bir hâle ifrâğ edilecektir. Kuvvet olursa cümlesinde kuvvetli birer müfreze ikame olunacaktır. Muş'ta Taşnakların bir kısmı ortadan gâib oldu. Ele geçirilenler nezâret altındadır. Muş livâsından Orduya vuku bulan sevkîyat [ve] nakliyatımız hep Ermenilerledir. Müfrezelerimiz süratle vak'a mahallerine yetişerek vak'aların mevzii kalması ve mütecâsirlerden bir çoğunun derdest olunması, vak'aların sevkîyatımıza hiçbir te'sir yapmamasına sebep oldu. Ancak bu nüfuzun şimdiye kadar olduğu gibi ba'demâ da idâmesi Ermeni köylüler indinde Hükûmetin komiteden daha kuvvetli olduğu kanaatinin husûluyla kâbildir. İlkbaharda vekâyi' ta'addüd //

eder. Hep küçük çaplı mavzerlerle müsellahtan asker firârîsi Ermenilere karşı sevk etmek üzere elde de muntazam bir kuvvete ihtiyac vardır. Şimdiki jandarma ikmâl efrâdı gayr-i muallem bulunmak ve daima gözleri talanda olmak hasebiyle âtiyen matlûb derecede te'min-i muvaffakiyet edemez. Jandarmalarımızın Ordudan iadesine veyahut başka bir jandarma taburuyla mümkün ise bir cebel topun Muş'a gönderilmesine delâlet buyurulmasını istihâm ederim. Nezârete yazdığımı aynen takdim ediyorum. Bir suretinin Karargâha da tevdi'ini istihâm eylerim.

Fî 16 minh. [Şubat sene 1330]

Vali
Mustafa

DH.ŞFR, 463/37

SİVAS'IN PÜRK KÖYÜNDEKİ TAHKİKATTA BİR İHTİLAL HAREKETİNİN ORTAYA ÇIKARILDIĞI

Sivas'ın Pürk köyünde yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda gerektiğinde sevk ve idare edilmek üzere bir ihtilal hareketinin tertip edilmiş olduğunun delilleriyle meydana çıkmış olduğu ve birçok silahın elde edildiği, Pürk köyünün çevresindeki köylerde de arama ve kovuşturmaların yapılarak Hınçak teşkilatına ait kayıt ve silahların ortaya çıkarılması için de tebligatın yapıldığı.

A REVOLUTION MOVEMENT REVEALED AFTER THE INVESTIGATION CONDUCTED IN PÜRK VILLAGE OF SIVAS

After the investigation and prosecution conducted in Pürk village of Sivas it was revealed with evidences that a revolution movement was organized so as to be conducted when needed and many weapons were seized. A notification was made in order to carry out prosecution and inquest in the villages around Pürk village and to find out the documents and weapons belonging to the Hindjak organization as well.

1 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 73929
Tarih: Fî 16 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Zeyl 15 Şubat sene [1]330:

Pürk karyesinde yapılan tahkikât ve takibâtta icabında sevk ve idare edilmek üzere bir hareket-i ihtilâliyenin müretteb olduğu tahakkuk etmekle beraber kırk altı mavzer, beylik martin ve gra eslihası elde edildiği bizzat mahall-i vak'aya azîmetle tahkikât icra etmekte olan Suşehri Kaymakamı'ndan alınan telgrafnâmede bildirilmiştir. Pürk civarındaki karyelerin Hınçak olmaları cihetiyle Pürk ile münasebet ve alâkası olmasına nazaran oralarda taharriyât ve takibât ifasıyla bilhassa teşkilâta aid kuyûdun ve eslihanın zâhire ihracı esbâbının istikmâli için tebligât //

ifa olunmuştur. Netice başkaca arz olunacaktır.

Fî 16 minh. [Şubat sene 1330]

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 463/44

**DÖRTYOL ERMENİLERİNİN
ADANA'YA NAKLEDİLMELERİNİN
UYGUN OLACAĞI**

**APPROVAL OF THE RESETTLEMENT
OF DÖRTYOL ARMENIANS IN
ADANA**

72

Dört Yol'daki Ermenilerin Adana'ya nakledilmeleri ve harp sonuçlanıncaya kadar burada kalmalarının uygun olacağı, Dört Yol ve Haçın olaylarından zanlı olarak yakalananlar için Divan-ı Harb-i Örfi kurulmasına gerek görüldüğü.

Resettlement of Dört Yol Armenians in Adana and their stay there till the end of the war were considered proper and establishing a court-martial for the suspects arrested for Dört Yol and Haçın incidents was required.

1 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Tarsus
Numara: 7609
Tarih: Fî 17 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Mahremdir. Bizzat halledilecektir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

C[evab] 14 Şubat [1]330:

Dört Yol'da cereyân eden hâl-i hâzır arz edildi. Haçın'deki vak'a da hulâsaten bildirildi. Dört Yol'da idare-i örfiye'nin biraz daha sıkı tatbikine lüzum gördüm. İcabını yaptım. Bundan İskenderun-Dört Yol'daki Ermenilerin kâmilten Adana'ya nakline lüzum görüyorum. Muharebenin nihayetine kadar burada kalmaları daha fâideli olacaktır. Dört Yol'dan ve Haçın'den maznûn olarak derdest olunanların isticvâb ve muhakemesi için Erzin'de Yirmi İkinci Alay Kumandanlığı Vekâletinin riyâsetinde bir Divan-ı Harb-i Örfi teşkiline //

lüzum gördüm. Havali-i mezkûre Ermenilerinden olunan şübheler tevâlî ve tezâyüd ettikçe ne dereceye kadar şiddet irâesi münasib olacak, yok ise idare-i maslahat edilmek mi lâzım gelecek? Haçın'deki değirmenlere dinamit koyanlar derdest ve merkez-i vilâyete celb edildi. Bu işte maznûn olanlardan birisi henüz vadi-i firardadır ki bu sonuncusunun aynı zamanda Adana'daki Rum cerhi meselesinde alâkası olduğu istişâm olunur ve bu ikisi de Diyarbakır'dan buraya eskiden teb'îd edilmiş olup evvelce bura İttihâd Terakkî Hey'et-i Merkeziyesinde bulunmuş olan Muhtar Fikri isminde birisinin parmağı olmak lâzım geliyor. Henüz bu bâbda delâil-i kâfiye elde edilememiş. Buradan hareket eden //

kâtib-i mes'ul Ali Rıza Efendi'den de Muhtâr Fikri hakkında malumât alınabilir. Bunun hakkında emâre-i kâfiye bulunamaz ise olunacak muamelenin emr u iş'ârı mercûdur.

Fî 16 Şubat sene [1]330

Tarsus'ta Adana Valisi
Hakkı

DH.ŞFR, 463/46

**DÜŞMAN GEMİSİ TARAFINDAN
SAHİLE ÇIKARILAN DÖRTYOLLU
CASUS AGOB'UN SORGULANMASI**

Düşman gemisi tarafından sahile çıkarıldığı sırada yakalanan Dört Yol'un Ocaklı köyünden casus Köşker Toros oğlu Agob'un Kıbrıs'taki İngiliz Valisi tarafından; askeri nakliyat, telgraf hatları, siper ve top mevzi yerlerinin bildirilmesi için görevlendirildiğini söylediği.

**ARRAIGNMENT OF SPY AGOB, FROM
DÖRTYOL, WHO WAS LANDED
BY AN ENEMY SHIP**

Spy Agob, son of Köşker Toros, from Ocaklı village of Dört Yol was arrested when he was landed by an enemy ship. He stated that he was given a mission by the British Governor of Cyprus to report information on military transport, telegraph lines, trenches and artillery emplacement locations.

1 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Tarsus
Numara: 7626
Tarih: Fî 17 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Düşman gemisinin sahile çıkardığı arz olunan casus, Dört Yol'un Ocaklı karyesi ahalisinden Köşker Toros oğlu Agob'un Dört Yol'da bulunan Jandarma Kumandanı Avni Bey tarafından icra edilen isticvâbı hulâsasını hâvî mûmâileyhten alınan telgrafnâme sureti berây-ı malumât aynen zîre nakledildi.

Fî 16 Şubat sene [1]330

Tarsus'ta Adana Valisi
Hakkı

Suret

Sahilde derdest edildiği arz edilen Dört Yol'un Ocaklı karyesinden Köşker Toros oğlu Agob Balyan lede'l-isticvâb iğtişâşı müteâkib Kıbrıs'a nakl-i //

hâne ederek maa-aile orada mukim bulunduğu 13/14 Şubat sene [1]330 gecesi düşman sefinesi tarafından sazlıkta sahile çıkarıldığını ve üzerinde bulunan kırk İngiliz lirası kendisine verilerek Kıbrıs'ta Dört Yol'un kereste fabrikacısı Katuni ile Kıbrıs Valisi tarafından asker nakliyatı, hutût-ı telgrafiye, istihkâm ve top mevâzi'inin keşf ve tarassudu için casus olarak tanzif edildiğini ve sâbıkan merkûm Katuni'nin kâtib ve refîki olup el-yevm İskenderun'da mukim Hoca Balye[n] nâm şahıs evrak-ı lâzimeyi alıp fî 22 Şubat sene [1]330 Pazar günü sahilin yine aynı mevkiinde kable'z-zeval saat sekizden on ikiye kadar geminin gelip kendisini alacağını ve el-yevm Kıbrıs'ta hiç düşman kuvveti olmadığını ve firarî istasyon memurlarının taltifen Portsaid'e ve jandarmaların Malta'ya gönderildiklerini, akdemce firar edenler //

tarafından bazı ihbarâtta bulunulduğu, Sarıseki'de İngiliz efrâdının maktûl düştüğünü ve akdemce

fırar eden Agop salcının dahi el-yevm Doris seffnesinde bulunduğunu ve ba'demâ da aynı tarikle sair casusların bilinmesi muhtemel bulunduğunu ve merkûm salcı Agop'un vasıta-i fırarı olarak evvelce tevkif ve Erzin Divan-ı Harbine sevk edilen Keropi ve aynı vaziyetle orada mevkûf Dört Yolcu otelci Kirkor ile dahi görüşüp istihsâl ve tevsî'-i malumât eylesini ve kendisinin İskenderun'a hîn-i azîmetinde İskenderun'da mukim Ocaklı Topal Avadis'in hânesine nüzûl etmesini fırarî salcı Agop ve İngiliz memurîni tarafından kendisine tenbih ve tavsiye edildiğini bildirmiştir. İskenderun'daki Hoca Balye[n] ile Topal Avadis'in tevkif ve taharriyât-ı lâzime ifasıyla inbâsı zımında İskenderun Kumandanlığına şifre ile yazdığım gibi Erzin Divan-ı Harbinde bulunan Keropi ile otelci Kirkor hakkındaki ihbarâtta hîn-i muhakemelerinde ifa-yı //

muktezâsı zımında Erzin'de 22. Alay Kumandanlığı Vekâletine izbâr-ı keyfiyet ettim. Ta'mîk-i maddeye çalışmaktayım. Netâyic-i müstahsileyi peyderpey arz ederim.

DH.ŞFR, 463/51

74

**ERMENİLERİN FAALİYETLERİNİ
ARTTIRDIKLARI YERLERDE HER
OLAYIN ETKİLİ VASİTALARLA İMHA
EDİLMESİ**

Dört Yol Ermenilerinin bildirilen yere sevklerinin uygun olduğu, ihtilal ve isyanla sonuçlanacak olaylara meydan verilmeyerek Ermenilerin hareket ve faaliyetlerini arttırdıkları her yerde hızlıca hareket edilerek her olayın etkili ve kesin vasıtalarla imha edilmesi gerektiği.

**ELIMINATION OF ALL INCIDENTS BY
EFFICIENT WAYS IN PLACES WHERE
ARMENIANS INCREASED THEIR
ACTIVITIES**

Dispatching of Dört Yol Armenians to the reported location deemed appropriate. Incidents which would result in a revolution and a rebellion should not be allowed and all events need to be eliminated with efficient and accurate ways by acting quickly everywhere Armenians increased their actions and activities.

2 Mart / March 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 121**

Şifre

Adana Vilâyetine

C[evab] 16 Şubat sene [1]330:

Dört Yol Ermenilerinin 13 Şubat tarihli telgrafnâmenizde iş'âr kılınan mevâki'e sevkleri muvâfıktır. Hâl ve vaziyetin takdiriyle Hükûmet tarafından ihtilâl ve isyanı intâc edecek ahvâl vuku'una meydan bırakılmamakla beraber Ermenilerin harekât ve faâliyetleri tezâyüd eden menâtıkta son derecede şiddet ve sür'atle hareket olunmak ve her vak'ayı müessir ve kat'î vesâit ile mahallinde esbâb-ı vuku'uyla birlikte imha etmek icab eder.

Fî 17 Şubat sene [1]330

Nâzır
Talat

DH.ŞFR, 50/141

ERMENİLERİN RUSLAR ADINA MÜMKÜN OLDUĞU KADAR GENEL BİR İSYANA KARAR VERDİKLERİ

Ermenilerin Ruslar adına mümkün olduğu kadar genel bir isyana karar verdikleri ve bu isyanı gerçekleştirmek için de dağlara çıkabilecek hava şartlarını bekledikleri, Üçüncü Ordu Kumandanı Ordunun sıhhat, iâşe ve harekatı ile uğraştığından Ermenilerin isyan etmesi halinde bunlarla tam anlamıyla mücadele edemeyeceği, Ermenilerin isyanı ihtimaline karşı jandarma alayları ile milis teşkilatının süratli bir şekilde kurulması gerektiği.

ARMENIANS DECIDED TO REVOLT AS GENERAL AS POSSIBLE ON BEHALF OF RUSSIANS

Armenians decided to revolt as general as possible on behalf of Russians. They were waiting for suitable weather conditions which would enable them to survive in mountains in order to realize this revolt. As the Commander of Third Army was dealing with the health, subsistence and operation issues of the Army he would not be able to strive properly against the Armenians if an uprising occurs. Gendarmery regiments and militia organization needed to be set up rapidly against a possible Armenian revolt.

3 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 117458
Tarih: Fî 19 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Civar Ermenilerin Rus nâm-ı hesabına kâbil olduğu kadar umumen ve müttehiden bir hareket-i kıyâmiyeye karar verdikleri ve bu kararlarını icra için dağların misafir kabulüne müsaid zamanı bekledikleri birçok esbâb ve delâil tahtında tahakkuk ediyor. Bu meseleyi evvelce arz etmiş idim. Başkumandanlığın iş'ârına atfen telakki ettiğim emr-i devletlerinde iş yalnız Üçüncü Ordu Kumandanlığına terk ediliyor. Ordu Kumandanı Ordunun sıhhat ve iâşesi ve harekâtı ile meşgul olduğundan bu meseleyi tamamıyla takib edemez. Bir de Bitlis, Van, Harput vilâyetlerinde müracaat edilecek kuvve-i askeriye ve jandarma yok gibidir. Sırf bu maksad için //

vilâyât-ı şarkiyeye asker gönderilmesi imkânı yoktur. Jandarma alay kadroları iade edilmiyor. Hemen bu alayları yeniden te'sis ve teşkil ederek işe başlamak aynı zamanda milis teşkilâtına sürat vermek muktezidir. Biz civar vilâyetlerle muhabere ve ittihâz-ı mukarrerât ediyoruz. Halil Bey gelince Cevdet Bey Çermik'ten¹ Van'a avdet edecektir. Her tarafın istediği silahtır. Fazla miktarda büyük çaplı mavzer vardır. Bunları milislere tevzî' için valileri mes'ul ve muhayyer bırakmak muvâfık olur ise her hâlde Nisana kadar bu mesele ile de meşgul olmanızı istirhâm ederim.

Fî 18 Şubat sene [1]330

Vali
Tahsin

DH.ŞFR, 463/82

1 Belgede "İçirmek'den" şeklindedir

76

DEVELİ ERMENİLERİNİN PRENSLİK KURMA ÜMİDİNDE OLDUKLARI

Develi'de patlayan ve bulunan bombaların otuz kuruşa Ermenilere satıldığı anlaşıldığı, Ermenilerin maksadının Hükûmetin harpte yenilmesi durumunda Ermeni Prensiği fırsatı doğacağı ümidine dayandığı.

HOPE OF DEVELİ ARMENIANS TO ESTABLISH A PRINCIPALITY

It was understood that the bombs exploded and found in Develi were sold to the Armenians in exchange for thirty kurush. Armenians' goal based on their hope to find an opportunity to establish an Armenian Principality if the Government would be defeated in the war.

4 Mart / March 1915

[Telgrafnâme]
Mahreci: Kayseri
Numara: 15984
Aded: 13567/309
Tarih: Fî 19 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Develi'de infilâk eden ve bulunan bombalar tahkikâtı sırasında mazbût bazı ifadeden bombaların beherinin otuz kuruşa Ermenilere satıldığı ve maksadın harb-i hazırda Hükûmetin mağlubiyeti hâlinde Ermeni Emâreti imtiyâzının istihsâli fırsatı hâsıl olacağı ümidine müstenid bulunduğu, maamâfih bu maddenin de ta'mik edilmekte idüğü husûl-ı malumât zımında ma'rûzdur.

Fî 19 Şubat sene [1330]

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmet Mithat

DH.ŞFR, 463/97

SİVAS'IN PÜRK VE MÜŞEKNİZ KÖYLERİNDE ÇOK SAYIDA SİLAHIN ELE GEÇİRİLDİĞİ

Sivas'ın Pürk ve Müşekniz köylerinde şimdiye kadar elde edilen silahların sayısının yüz yirmiye ulaştığı, bu işte Taşnakların da parmağı olduğunun ortaya çıktığı, bu konuda soruşturma ve kovuşturmanın devam etmekte olduğu.

SEIZURE OF A GREAT NUMBER OF WEAPONS IN PÜRK AND MÜŞEKNİZ VILLAGES OF SIVAS

Number of weapons seized so far in Pürk and Müşekniz villages of Sivas reached to 120. It appeared that the Dashnaks had also a hand in this event and the investigation and prosecution on this issue were in process.

77

5 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 75387
Tarih: Fî 20 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Zeyl 16 Şubat sene [1]330:

Pürk ve Müşekniz karyelerinde şimdiye kadar elde edilen eslihanın adedi yüz yirmiye bâliğ olduğu Suşehri Kaymakamlığından bildirilmiştir. Bu işte Taşnakların da medhaldâr oldukları tahakkuk ediyor. Bu bâbda tahkikât ve takibâta devam edilmekte olup neticesi arz olunacaktır.

Fî 19/20 minh. [Şubat sene 1330]

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 463/102

BİTLİS'TE ERMENİ ASİ VE FİRARİLERİYLE ÇATIŞMALARIN DEVAM ETTİĞİ

Hizan'da ele geçirilen evrakın Divan-ı Harbe gönderildiği, Van köylerinden otuz sekiz kişinin gelerek Hizan'daki çatışmalara katıldığı, Muş'ta kale vazifesi de gören üç manastıra müfrezeler gönderildiği, manastırlar askerimizin elinde olduğu müddetçe Ordumuza yapılan sevkியatta bir aksaklık olmayacağı, Karasu ve Murat köprülerinin birer müfreze ile korunmasına çalışıldığı, askerimize ateş açmayan Ermenilerin can ve mallarına zarar gelmemesi Ermeniler üzerinde olumlu bir etki yaptı.

ONGOING CONFLICTS WITH THE ARMENIAN REBELS AND DESERTERS IN BİTLİS

The documents seized in Hizan were sent to the Court-Martial. 38 people from the villages of Van involved in the conflicts in Hizan. Platoons were sent to the monasteries which also served as fortresses. There would not be any disruption on the dispatches to our army as long as the monasteries were held by our troops. Karasu and Murat bridges were tried to be protected with one platoon for each. Armenians were positively influenced by the fact that no damage was brought to the lives and properties of the Armenians who did not open fire on our soldiers.

6 Mart / March 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
689
Mahreci: Bitlis
22 Şubat sene [1]330

Zeyl 16 Şubat sene [1]330:

1) Hizan'da tutulan evrak kâmilten tercüme ve Divan-ı Harbe tevdi' edildi. Müstensihle tab'edilmiş olan garazkârâne hezeyannâmeler tarihsiz olmakla beraber ıslâhâtta bâhis olduğundan eski değildir. Müstensihle tab'edilen Taşnak Nizâmnâmesi de tarihsizdir. Evrak içinde ayrıca bulunan Balkan Taşnak Komitesi Nizâmnâmesi matbû' ve 1910 tarihini hâvîdir. Hizan'da tutulan damgalı kısrağın Taşnak rüesâsından Vanlı İşhan'a aidiyeti tahakkuk etti. Kısrağın bulunması vak'a esnasında veya vak'adan evvel Van'dan suret-i mahsûsada adam geldiğine delildir. Üzüm karyesinden ve Taşnak sergerdelerinden Lato ile rüfekâsı Karçıkan köylerinden de isimleri ta'ayyün eden otuz sekiz kişi Hizan'a gelip müsâdemâta iştirak etmiş.

2) Muş Ovası'na tamamen hâkim ve gâyet müstahkem olan üç manastıra müfrezeler gönderildi.

3) Köylüler üzerinde nüfuz-ı Hükûmetin komite nüfuzundan daha kuvvetli olduğu hissi matlûb derecede ilkâ edildi. Arak manastırından firar eden eşirrâ iltica etmek istedikleri ova köyleri tarafından kabul olunmadı. Dağ Ermeni köylerinin de kabul etmeyeceklerine dair haberler gönderdikleri istihbâr kılındı. Maamâfih bu son şık henüz tamamen tahakkuk etmedi.

4) Manastırlar kuvvetli müfrezelerimizle taht-ı işgalimizde bulundukça menzil hattı üzerinde vâki ovada zuhur edecek ufak bir hâdisî avn-i Hakk'la pek seri ve âni bir surette itfâ olunabilecek ve menzil hattı ile sevkîyatımız tehdidenden masûn kalacaktır.

5) Karasu ve Murat köprülerinin birer müfreze ile muhafazası esbâbına tevessül olunmuştur.

6) Hükûmete isti'mâl-i silah etmeyen Ermenilerden hiçbirine can ve malına zarar gelmemesi pek iyi bir //

te'sir yaptı. Gerek Muş'ta ve gerekse Bitlis'te Taşnak olmayan Ermeni mu'teberânı hâdisâtı alenen tel'în ediyorlar.

7) Muş'tan aldığım malumâta nazaran belli başlı Taşnakların meydanda bulunmamasına rağmen Papasyan yine Kömes ve Sirönk hâdiselerinin şahsi ve asker kaçaklarının hiyanetinden mütevellid ve manastır hâdisesinde orada saklanmış olan firarîler üzerine müfrezenin bağteten gitmesiyle havf u hirâsı ve müdafaa-ı nefis arzû-yı cahilânesinden münba'is olduğunu ve komitenin bu vak'alarda katiyen medhali olmadığını iddia etmektedir.

8) Eşîrânın izleri ve mikdarları hakkındaki tahkikât ve tedkikât henüz hitâm bulmadığı ma'rûzdur.

Fî 21 Şubat sene [1]330

Bitlis Valisi
Mustafa

DH.EUM.2.Şb, 68/29

**JANDARMADAN ÇALINAN
SİLAHLARIN FİRARİ ERMENİLERİN
TEŞKİL ETTİĞİ ÇETEYE
VERİLDİĞİNİN ANLAŞILDIĞI**

Ermeni firarilerinden bir takım şahısların Malatya'nın Akçadağ kazasının Kürecik nahiyesine geldikleri ve nahiye Kürtleriyle birleşerek çete oluşturdıkları, Akçadağ jandarma koğuşundan çalınan on beş kadar silahın bu firarilerin ellerinde olduğu.

**IT WAS UNDERSTOOD THAT THE
WEAPONS STOLEN FROM THE
GENDARMERY WERE GIVEN TO THE
GANG OF FUGITIVE ARMENIANS**

A number of Armenian fugitives came to the township of Kürecik in Akçadağ district of Malatya and set up a gang by uniting with the Kurds from Kürecik township. It was understood that about 15 weapons stolen from Akçadağ gendarmery barracks were in the hands of these fugitives.

6 Mart / March 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Elaziz
Numara: 62395
Aded: 446
Tarih: 21 Şubat [1]330

Şifredir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Sivas'ın Darende ve Halep'in Elbistan kazâları Ermeni firarîlerinden bir takım eşhâs Malatya'nın Akçadağ kazasının Kürecik nahiyesine geldikleri, zaten müsta'id-i şakâvet olan nahiye-i mezkûre Ekrâdıyla tevhi'd ederek çete teşkilinde bulundukları ve iki gün evvel Akçadağ jandarma koğuşundan sirkat edilen on beş kadar silah, Akçadağ jandarma efrâdından Kürecikli Kasım oğlu Mehmet Ali ve diğer iki refiki tarafından sirkat edilerek bu firarîlere verildiği Malatya Mutasarrıfı'ndan bildirilmekle, jandarma koğuşundan böyle on beş kadar silahın çalınması şâyân-ı teessüf görülmekle Malatya Mutasarrıfı ve Akçadağ Kaymakamı makine başına celb edilerek istîzâh-ı keyfiyet olunmuş ve meselenin bi'l-etraf tahkiki için Malatya Jandarma Tabur Kumandanı ile elli kadar jandarma berây-ı tahkik Kürecik nahiyesine gönderilmiş //

olduğu ve dahil-i vilâyette müsellah kuvve-i askeriye bulunmamasına mebnî icabında te'dîb ve tenkîllerine gönderilmek üzere vilâyetin münasib kazâlarından üç yüz kadar jandarma celb edilerek ihtiyâten Malatya merkezine derdest-i i'zâm bulunmuş ve keyfiyet Halep ve Sivas vilâyetlerine de yazılmış olmakla cereyân-ı muamele ve neticenin yine arz edileceği ma'rûzdur.

Fî 21 Şubat sene [1]330

Elaziz Valisi
Sabit

DH.ŞFR, 463/117

ZEYTUN'DA BÜYÜK BİR AYAKLANMA ÇIKMA İHTİMALİ OLDUĞUNDAN İKİ BÖLÜK ASKER GÖNDERİLMESİ

DISPATCHING TWO COMPANIES OF SOLDIERS TO ZEYTUN AGAINST THE POSSIBILITY OF A HUGE UPRISING

80

Hükûmet konağını basmaya kalkan çoğunluğu asker firarisi Ermenilerin niyetinin; askere verilmek üzere jandarmalardan toplanan silahları ele geçirmek, telgraf tellerini kesmek ve Müslümanları katletmek olduğu, eğer asilerin yakalanmasına girişilirse Zeytun'da büyük bir ayaklanma çıkma ihtimali olduğundan böyle bir durumun önüne geçmek için altı yüz kadar askerin gönderilmesinin gerekli olduğu.

Armenians, most of whom were deserters, attempted to raid the Government building. Their aim was to seize weapons collected from gendarmes to be given to soldiers, to cut the telegraph wires and to massacre the Muslims. If there was an attempt to catch the rebels, a huge uprising might break out in Zeytun. In this case it would be needed to send nearly 600 soldiers to prevent such a situation.

8 Mart / March 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Maraş Mutasarrıflığından Alınan Şifre

28 Kânûn-ı Sâni sene [1]330 tarihinde Zeytun'un bazı mahallerinde silah ve jandarmalara karşı taş atılması ve muahharan ifa-yı vazifeye giden jandarma Abdullah'ın bazı eşhâs tarafından darb ve cerh ile silah ve cephânesinin alınması ve 16 Şubat sene [1]330 tarihinde yetmiş-seksen kadar asker firarisi Hükûmeti basmak teşebbüsünde bulundukları hâlde Hükûmet-i mahalliyece haber alınmasından dolayı bu teşebbüsün akîm kalmış olması hususâtı vakt ü zamanıyla Vilâyete iş'âr ve iki yüz elliler mevcudlu iki ve hiç olmazsa bir bölük askerin irâe-i satvet olunmak üzere Zeytun'a gönderilmesi izbâr olunmuş ve bir bölük askerin i'zâmı Dördüncü Ordu Kumandanlığına yazıldığı, alınan cevabnâmede bildirilmiş ise de cihet-i askeriye henüz bir tebligât vuku bulmamıştır.

Bugün Kaymakamlıktan aldığım telgrafnâme meâlinden ekserîsi asker firarîsinden ibaret olan eşkıyanın Hükûmeti basmak hususundaki teşebbüsleri, askere verilmek üzere jandarmalardan istirdâd olunan yüz otuz kadar mu'addel martinilerle cephânesini almak ve telgraf telini kesmek ve memurlarla İslâmları maa-aile katletmek gibi bir fikr-i ihtilâl-kârâneye müstenid olduğu ve müteşebbislerden bir kısmı firar edip diğer takımı Hükûmetin adem-i vukûfu mülâhazasıyla hânelerinde iseler de bunların derdestine teşebbüs olunursa umumen kıyâm etmeleri muhtemel olup, o hâlde ise mevcut jandarma teskine gayr-i kâfi olacağı beyânıyla altı yüz kadar askerin i'zâmına lüzum gösterilmiştir. Müstağnî-i arz olduğu üzere Zeytun öteden beri menba'-ı şakâvet olmakla beraber şu sırada mahallî ve mahall-i saire asker firarîlerine melce' olmak itibarıyla bir kat daha kesb-i ehemmiyet eylemiş ve asayişin te'mini bunların behemehâl derdestine mütevakkıf bulunmuş olduğundan Maraş Taburundan iki bölüğün oraya sevki lüzumu bu kere de Dördüncü Ordu Kumandanlığına yazılmıştır.

Fî 23 Şubat sene [1]330

Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.EUM.2.Şb, 5/32-1

ERMENİ FİRARİLERİNİN
MALATYA KÜRECİK'TE ALEVİ
KÜRTLERLE BİRLEŞEREK ÇETE
OLUŞTURDUKLARI

Darende ve Elbistan kazalarından gelen Ermeni firarilerinin Malatya'nın Kürecik nahiyesindeki Alevi Kürtlerle birleşerek çete oluşturdukları, bunların yola getirilmeleri için dört yüz kişilik bir kuvvetin sevk olunacağı.

ARMENIAN FUGITIVES SET UP A
GANG BY UNITING WITH THE
ALEWI KURDS IN THE TOWNSHIP
OF KÜRECİK OF MALATYA

The Armenian fugitives coming from Darende and Elbistan districts set up a gang by uniting with the Alewi Kurds in Kürecik township of Malatya. A military force of 400 people would be sent in order to chasten them.

8 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 75913
Tarih: Fî 23 Şubat sene [1]330

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Darende [ve] Elbistan kazâlarından gelen Ermeni firarîlerin Malatya'nın Kürecik nahiyesindeki Alevi Kürtlerle tevîd-i mesâî eyleyerek çete teşkil eyledikleri cihetle bunların tenkîlleri için dört yüz neferlik bir kuvvet sevk olunacağından mütekâbilen takibâtta bulunulmak üzere Sivas'tan da bir kuvvetin i'zâmı Mamuretülaziz Vilâyetinden bildirildi. Takibât-ı lâzıme icra etmek için yarın buradan en cesur jandarma zâbitlerinden Yüzbaşı Sadeddin Efendi kumandasında iki yüz neferlik bir kuvvetin Darende'ye gönderileceği lede'l-malumât ma'rûzdur.

Fî 23 Şubat sene [1]330

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 464/33

**ZEYTUN'DA ÇIKAN ÇATIŞMADA
BEŞ JANDARMANIN ŞEHİT
OLDUĞU ON İKİSİNDEN HABER
ALINAMADIĞI**

Zeytun'da jandarma ile eşkiya arasında çatışma çıktığı, jandarmadan beşinin şehit olduğu diğer on iki jandarmadan haber alınamadığı, Maraş'ta bulunan beş yüz neferin Jandarma Kumandanı'yla birlikte Zeytun'a hareket ettiği.

**FIVE GENDARMES WERE MARTYRIZED
IN THE CONFLICT IN ZEYTUN AND
INFORMATION COULD NOT BE
RECEIVED ABOUT TWELVE GENDARMES**

Five gendarmes were martyred in the conflict between the gendarmes and bandits in Zeytun. Information could not be received about other twelve gendarmes. 500 soldiers in Maraş moved towards Zeytun together with the Gendarmerie Commander.

9 Mart / March 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Maraş**

Mühim ve pek müsta'celdir

Zeyl 24 Şubat sene [1]330:

Eşkiya ile jandarma müfrezesi arasında müsâdeme vuku'a gelerek bir jandarma maktûl olduğu ve müsâdemenin devam etmekte bulunduğu Zeytun Kaymakamlığından bildirilmiş olmasına mebnî hemen telgraf ve postahâneye azîmet ve Kaymakam davetle alınan izahâta nazaran müsâdemenin Zeytun'a iki saat mesafede vuku'a geldiği ve jandarma on yedi neferden ibaret olup çavuşları avdet etmiş ise de on iki neferden haber alınamadığı ve beş neferin şehid düştüğünü ifade eylediği ve iki gün evvel buradan gönderilen cephânenin henüz vâsıl olmadığı anlaşılmış ise de asker sevkîyatı hakkında mukaddemâ Vilâyetten ve dün de taraf-ı çâkerîden vâki olan iş'âra Dördüncü Ordu Kumandanlığından cevap alınamamasına ve meselenin aldığı şekil, intizâra ve te'kîd-i iş'âra müsaid olmayıp mevki kumandanı da âmirinden emir almadıkça asker gönderemeyeceğini ifade etmesine mebnî çabuk Antep, Halep [kuvâ-yı] mürettebe rüesâları telgraf ve postahâneye davetle cereyân eden muhabere neticesinde Maraş'ta bulunan müsellaah beş yüz neferin sevki emri istihsâl kılındı. Jandarma kumandanı da birlikte olduğu hâlde bu gece hareket edeceklerdir. Cereyân-ı hâlden Kaymakamlığa malumât verilmek arzu olunmuş ise de işaret-i mahsûsaya mukabele olunmadığından ya tellerin kesildiği veyahut mahalli telgraf müdürünün bir tarafa gizlendiği.

Fî 24 Şubat sene [1]330

Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.EUM.2.Şb, 68/30-1

ASKERDE BULUNAN ERMENİLERİN SİLAHLI HİZMETLERDE İSTİHDAM EDİLMEMELERİ

Silah altında bulunan Ermenilerin gerek seyyar ordularda gerek sabit ve seyyar jandarmalarda silahlı hizmette görevlendirilmemesi, kumandanlar ve karargahların yanında bulundurulmaması, Ermeni milletine mensup polislerin de görevlerine son verilmesi.

NOT EMPLOYING THE ARMENIANS WHO SERVE IN THE ARMY ON ARMED SERVICES

Armenians, who recruited into the army, should not be employed on armed services, either mobile armies or standing and mobile gendarmes. They needed to be kept away from the commanders and the headquarters. The policemen belonging to the Armenian community needed to be discharged as well.

12 Mart / March 1915

Harbiye Nezâreti
Müstakil Asayiş Kısmı
Aded
1021/1372

Mahremdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletli Efendim Hazretleri:

Bitlis ve civarındaki vekâyi‘ üzerine taht-ı silahta bulunan Ermeni efrâdın gerek seyyar ordularda gerekse sâbit ve seyyar jandarmalarda hidemât-ı müsellahada istihdam edilmemesine ve kumandanlar ve karargâhlar maiyyet ve dairelerinde dahi bulundurulmamasına dair olup bir sureti Nezâret-i Celîlerine takdim edilen 12 Şubat sene [1]330 tarih ve 8682 numaralı tebligât-ı umumiye üzerine Beşinci Kolordu Kumandanlığından mevrûd tezkirede inzibât memuru olmak itibarıyla Ermeni milletine mensub polislerin dahi vazifelerine nihayet verilmesi lüzumu iş‘âr edilmektedir. İş‘âr-ı vâki şâyân-ı teemmül görülmüş olduğundan icra-yı icabı menû-ı re’y-i devletleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 25 Rebûlâhir sene [1]333 ve fî 27 Şubat sene [1]330

Harbiye Nâzırı
Enver

DH.EUM.MEM, 62/8

ZEYTUN'DA ERMENİ EŞKİYASININ BİR ASKERİ KATLEDİP İKİSİNİ YARALADIĞI

Zeytun'da devriye gezen jandarma ve askere eşkiya tarafından saldırılarak bir asker ile bir şahsın katledildiği, ikisi asker bir sivilin yaralandığı, eşkiyadan da ikisinin öldürüldüğü, fesatçıların yakalanması ve yola getirilmeleri için tam donanımlı bir tabur ile bir batarya dağ topuna ihtiyaç olduğu.

ARMENIAN BANDITS MURDERED ONE SOLDIER AND WOUNDED TWO SOLDIERS IN ZEYTUN

Gendarmes and soldiers patrolling in Zeytun were attacked by bandits. As a result of this attack, one soldier and one person were murdered; two soldiers and a civilian were wounded; two of the bandits were killed. A fully equipped battalion and one battery of mountain artillery were needed in order to catch the plotters and to chasten them.

13 Mart / March 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Zeytun

Dün vakt-i zuhurda Zeytun'a geldim. Evvelce arz ettiğim vekâyi'e zamîmeten dün gece ahali ile beraber devriye gezen jandarma ve askere eşkiya tarafından taarruz olunarak bir asker ile ahaliden bir şahıs katl ve ikisi asker biri ahaliden olmak üzere üç kişi cerh edilmiş ve eşkiyadan da iki maktûl olmuştur. Vusûlünden sonra telgraf tamir olunmuş ve başkaca bir vak'a olmamıştır. Eşirrânın derdest ve tenkîlleri muktezî ise de zâbitân-ı askerî ile cereyân eden müzâkereden gayr-i kâfi olan kuvve-i mevcude ile tedâbîr-i şedîdeye tevessül edilmesi münasib görülmeyerek civar mahaller ahali-i Müslimesinin müzâheretine müracaat olunmakla beraber tam mevcudlu bir taburla bir batarya cebel topunun celbine lüzum görülmüş ve keyfiyet Dördüncü Ordu Kumandanlığı Vekâletine yazılmıştır. Şimdilik istimâletle idareye ve civar kazâlar tekâlif-i harbiye anbarlarından beş-on günlük erzak-ı askeriye celbine ikdâm olunmaktadır.

Fî 28 Şubat sene [1]330

Zeytun'da Maraş
Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.EUM.2.Şb, 68/31

85

**DÜŞMAN GEMİSİNE BEYAZ BAYRAK
SALLAYAN ERMENİ'NİN DİVAN-I
HARBE SEVK EDİLDİĞİ**

Bir Fransız savaş vapurunun Mersin'den İskenderun tarafına doğru gittiği, düşman gemisinin Dörtöl kışlasını bombaladığı sırada bir ağaç üzerinden gemiye doğru beyaz bayrak sallayan Arakil oğlu Sirop'un yakalanarak Divan-ı Harbe sevk edildiği.

**SENDING THE ARMENIAN MAN,
WHO WAVED WHITE FLAG TO ENEMY
SHIP, TO THE COURT-MARTIAL**

A French warship went from Mersin towards İskenderun. Sirop, son of Arakil, who waved white flag over a tree to enemy ship during its bombing the Dörtöl barrack, was captured and sent to the Court-Martial.

13 Mart / March 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Adana
Numara: 41320
Aded: 1298
Tarih: [28 Şubat sene 1330]

[Şifre]

Gâyet aceledir, harb telgrafi

Dahiliye Nezâretine

1) Mersin istikâmetinden bir Fransız harb vapurunun İskenderun cihetine gitmekte olduğu 27 Şubat sene [1]330 tarihiyle Karataş Karakol Kumandanlığı tarafından bildirilmiştir.

2) Düşman gemisi Dörtöl kışlasını bombardıman ettiği zaman Çokmerzimen Mahallesi'nde bir ağaç üzerinde mezkûr gemiye karşı beyaz bir bayrak sallandığı milis bölüğü efrâdından Üzeyirlili Haliloğlu tarafından haber verilmesi üzerine mezkûr ağaç tayin ve irâe ettirilerek bu münasebetle Arakil oğlu Sirop derdest olunarak Divan-ı Harbe tevdi' edilmek üzere evrakıyla birlikte ale's-sabah mahfûzen sevk edildiği Dörtöl Kaymakamlığının 27 Şubat sene [1]330 tarihli telgrafnâmesine atfen arz olunur.

Fî 28 Şubat sene [1]330

Adana Kumandanı Nâmına
Mahmut

DH.EUM.6.Şb, 3/8

**TİMAR NAHİYESİNDE YÜZ ELLİ
KİŞİLİK ERMENİ EŞKİYASININ
TAHSİLDAR VE JANDARMALARA ATEŞ
AÇTIĞI**

**ARMENIAN BANDITS OF 150 PEOPLE
OPENED FIRE ON TAX COLLECTORS
AND GENDARMES IN TİMAR
TOWNSHIP OF VAN**

Van'ın Timar nahiyesinin İrerin köyünde tahsildar ve jandarmaların üzerine ateş açılması üzerine çarpışma çıktığı, seksen üç jandarmanın köye gönderilerek köyün ablukaya alındığı, fakat eşkıyanın gece karanlığından istifade ile çekildiği, yapılan tahkikatta eşkıyanın yüz elli civarında olduğunun anlaşıldığı, bu köyde ihtiyar ve ailelerden başka kimsenin kalmayıp hepsinin firar etmiş olduğu, elde yeterli kuvvet olmadığından benzer durumlarda köyün yakılması hakkındaki talimatın uygulanmasına zarureten devam olunacağı.

Bandits opened fire on tax collectors and gendarmes in İrerin village of the township of Timar of Van, upon this an armed conflict started. 83 gendarmes were sent to the village and it was blockaded, even so the bandits run away by taking advantage of the darkness of night. It was understood from the investigation that the number of bandits were almost 150 and that all peasants, except elders and families, escaped. Because of the insufficient military forces, the implementation of the instruction on burning of village in similar cases would be continued due to the necessity.

18 Mart / March 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 521
Tarih: Fî 6 Mart sene [1]331**

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Dün Timar nahiyesinin İrerin karyesinin ağnâmı, refakatinde dokuz jandarma bulunan Tahsildar Ömer Efendi ma'rifetiyle ta'dâd olunur olunmaz karyeden memurlar üzerine kırk-elli el silah atıldığı ve köyün hâkim tepeleri Ermeniler tarafından tutulup müsâdeme olduğu ve devam etmekte olduğu Timar Müdürlüğünden yazılıp gece alınan tahrirâtta bildirilmekle der-akab Jandarma Kumandanı seksen üç mevcudla gönderilmiş idi. Merkez-i vilâyetten beş saat mesafede ve göl sahilinde bulunan bu karye ale's-sabah abluka edilmiş ise de eşkıyanın çekilmiş olduğu anlaşılarak, yapılan tahkikâtta eşkıyanın yüz elli râddesinde olduklarını ve bir müddet müsâdemeden sonra eşkıyanın çekildiği ve yüz yirmi hâneden ibaret olan bu karyenin hey'et-i ihtiyariyesiyle ihtiyarlardan ve ailelerden başka kimsenin köyde kalmayarak cümlesinin firar etmiş oldukları ve elde edilen // (...)¹

mefsedetin sirayet imkânı olup olmadığına dair bizzat istitlâ'âtta bulunulması ve icabına göre hareket

1 2. belge eksik olduğundan 3. belgeye atlanmıştır.

olunması cevaben yazılmıştır. Ermenilerin hiçbir sebep-i meşrû‘ olmaksızın böyle keyfî bir surette kuvve-i askeriye ve Hükûmete karşı isti‘mâl-i silaha cür’etleri, Hükûmetçe haklarında en büyük şiddetlerin irâesine mecbur kalınacağından ve bu kabîl teşebbüsât-ı ihtilâlkarâne ve mefsedetlerinin önünü büyük kuvvetlerle, sonra ancak böyle ihrâk-ı kurâ gibi tedhîş edecek icraât alabileceğinden ve kâhirâne irâe-i satvet edecek kadar elde kuvvetimiz olmadığından ahvâl-i mümâsilede ihrâk-ı kurâ edilmek lüzumuna dair Jandarma Kumandanlığına verilmiş olan talimâtın tatbikine bi'z-zarur devam olunacağı, //

Üçüncü Orduya malumât verildiği ma‘rûzdur.

5 minh. [Mart sene 1331]

DH.ŞFR, 465/90

Van Valisi Nâmına
Şefik

**TİMAR NAHİYESİ İRERİN KÖYÜNDE
YÜZ ELLİ KADAR FİRARİ ERMENİ
İLE JANDARMA ARASINDA ÇATIŞMA
ÇIKTIĞI**

**ARMED CONFLICT BETWEEN NEARLY
150 ARMENIAN FUGITIVES AND
GENDARMES IN İRERİN VILLAGE OF
TİMAR TOWNSHIP IN VAN**

Van'ın Timar nahiyesinin İrerin köyünde yirmisi Arin köyü firarisi geri kalanı İrerin köyünün gençlerinden oluşan yüz elli kadar silahlı grupla jandarmalar arasında silahlı çatışma meydana geldiği, bir buçuk saat süren çatışmadan sonra silahlı firarilerin kaçtıkları.

An armed conflict took place between an armed group of nearly 150 men, twenty of whom were fugitives from Arin village and the rest were young men from İrerin village, and gendarmes in İrerin village of Timar township of Van. The armed fugitives run away after a one and half-hour conflict.

19 Mart / March 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 570
Tarih: Fî 7 Mart sene [1331**

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

5/6 Mart sene [1]331 zeyldir:

İrerin karyesinden avdet eden jandarma kumandanının ifade-i şifahîyesine nazaran mezkûr karyedeki vak'a şu suretle hâdis olmuştur. Geçenlerde Adilcevaz'ın Arin karyesindeki hâdis üzerine oradan firar eden eşhâs-ı müsellahadan on beş-yirmi kadarının Timar nahiyesinin İrerin karyesinde bulunduğu bir sırada ağnâm ta'dâdı için jandarmalar ile tahsildar köye girerler iken jandarmalardan bir nefer, ağnâm geçit mahallini nezaret için çıktığı bir tepeden yirmisi Arin firarîsi ve mütebâkîsi İrerin karyesinin gençleri olmak üzere yüz elli kadar eşhâs-ı müsellahanın köyün ittisâlindeki dereden mürûrunu görür ve bunlara dur emrini verir. Bu emre mukabil mezkûr eşhâs jandarmaya isti'mâl-i silah ederler. Bunun üzerine //

diğer jandarmalar da gelerek bir buçuk saat kadar müsâdemeden sonra eşhâs-ı merkûme savuşup giderler. Şu ifadeye nazaran mesele bir firar meselesi mahiyetindedir. Şimdilik nahiyede muhill-i asayiş diğer bir teşebbüs görülmemiştir. Jandarma kumandanı sin-i askeride bulunan otuz kadar gayrimüslimi de birlikte getirmiştir.

Fi 6 Mart sene [1]331

Van Valisi Nâmına
Şefik

DH.ŞFR, 465/103

88

**ZEYTUN OLAYININ
SORUŞTURULARAK SONUCUN
BİLDİRİLMESİ**

Zeytun'da meydana gelen olayın mahiyeti ve ilgili soruşturmanın sonucu ile Ermenilerin maksatlarının ne olduğunun bildirilmesi.

**INVESTIGATING THE ZEYTUN
EVENT AND INFORMING ABOUT
THE RESULTS**

Information was requested about the nature of event occurred in Zeytun, the result of the investigation and the purpose of the Armenians.

21 Mart / March 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti**

Şifre

Maraş Mutasarrıflığına

Zeytun'da tahaddüs eden vak'anın mahiyeti ile şimdiye kadar tahkikâtınızdan ne netice istihsâl edildiğinin ve Ermenilerin ora muhitinde ne gibi tertibât ve makâsıd anlaşılabilirdiğinin bi'l-etraf iş'ârı.

Fî 8 Mart sene [1]331

Nâzır

DH.ŞFR, 51/88

**FİRARİ ERMENİLERİN AKÇADAĞ'IN
KÜRECİK NAHİYESİNDE ALEVİ
KÜRTLERLE BİRLEŞEREK ÇETE
KURMAKTA OLDUKLARI**

**ARMENIAN DESERTERS SETTING UP
GANG IN KÜRECİK TOWNSHIP OF
AKÇADAĞ BY UNITING WITH ALEWI
KURDS**

Firarilerin sığınağı olan Zeytun'da Ermenilerin yine saldırgan hareketlerde bulundukları, civar kazalardan firari olan Ermenilerin Akçadağ'ın Kürecik nahiyesindeki Alevi Kürtlerle birleşerek çete teşkil etmekte olduğu haberinin alındığı, buna karşı isabetli tedbirler alınması, Zeytun'daki Ermenilerin yola getirilmeleri için de gereğinin yapılması.

Armenians acted aggressively again in Zeytun which was the shelter of deserters. Information received from the neighboring districts regarding that the Armenian deserters were about to set up a gang in Kürecik township of Akçadağ by uniting with Alewi Kurds. Accurate decisions needed to be taken and further action should be carried out in order to chasten the Armenians in Zeytun.

21 Mart / March 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 1518
Tarih: Fî 8 Mart sene [1]331**

[Şifre]

Mahremdir, bizzat açılacaktır

Dahiliye Nezâretine

Haleb'in Zeytun, Malatya'nın Akçadağ kazâları vilâyet ile hem-hududdur. Fırarî Ermenilerin ilticagâhı olan mezkûr kazâlardan Zeytun'da üç yüz on bir senesindeki vak'a-i zâilede her nasılsa memurîn-i aidesinin cebaneti ve daha doğrusu hıyaneti sâikasıyla lâıyıkıyla te'dîb ve tenkîl olunmayan Ermenilerin orada yine ara sıra mütecâvizâne hareketi vuku bulmaktadır. Yine vilâyetin civar olan kazâlarından firarî Ermenilerin Akçadağ'ın Kürecik nahiyesindeki Alevi Kürtlerle tevhit-i mesâî eyleyerek çete teşkil etmekte olduğu haber alınmıştır. Kürtlerin rüesâsına itaat-i tâmmesi olduğundan bu cihetin nazar-ı teemmüle alınarak Kürecik'teki teşkilâta mahal kalmayacak surette tedâbîr-i sâibe ittihâzı //

ve Zeytun'daki Ermenilerin de vâki olan tecavüzlerine göre kat'ıyyen tenkîl ve te'dîbi esbâbının istikmâli ma'rûzdur.

Fî 7/8 Mart sene [1]331

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 465/107

**KARAHİSAR VE SUŞEHİRİ'NDE
DÜŞMAN SALDIRISINI
KOLAYLAŞTIRMAK İÇİN İHTİLAL
BÖLGELERİ HAZIRLANDIĞI**

Sivas'ın Pürk köyündeki soruşturma ve arama neticesinde yüz elli silah ve doksan beş asker firarısının yakalandığı, Taşnaksütyun Cemiyetinin idaresinde Karahisar ve Suşehri'nde on altı Ermeni köyünde ihtilal bölgesi hazırlandığı, bölgelerin vazifesinin Ordumuzun yenilmesi durumunda vilayetin Ermenilerle meskun diğer köylerindeki gruplarla birleşerek Ordumuzu arkadan tehdit ve düşman ordusunun taarruzunu kolaylaştırmak olduğunun anlaşıldığı.

**PREPERATION FOR REVOLUTION
REGIONS IN KARAHİSAR AND
SUŞEHİRİ TO FACILITATE THE
ENEMY ATTACKS**

150 weapons were seized and 95 deserters were captured as a result of the investigation and inquest conducted in Pürk village of Sivas. Revolution regions were prepared under the administration of Dashnaksutyun Community in 16 Armenian villages in Karahisar and Suşehri. It was understood that the mission of these regions were to become a threat for our army by uniting with the groups from other villages inhabited by the Armenians in the province and to facilitate the attacks of enemy army if our army would be defeated.

21 Mart / March 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 1521
Tarih: 8 Mart sene [1]331**

*[Şifre]
Mahremdir, bizzat açılacaktır*

Dahiliye Nezâretine

Zeyl Şubat 1330:

Pürk karyesindeki tahkikât ve taharriyât neticesinde elde edilen esliha, muhtelif modelde mavzer, gra, martin, şınayder olmak üzere yüz elliye bâliğ olduğu, doksan beş asker firarîsi derdest edildiği gibi, Taşnaksütyun Cemiyetinin idare ve murâkabesi altında olarak Karahisâr ve Suşehri'nde olarak on altı Ermeni karyesinde ihtilâl mıntıkası ihzâr olunarak her mıntıkaya ma'rûf Ermenilerden üçer kumandan tayin edilmiş ve mıntıkların vazifesi Hüdâ ne-kerde Ordumuzun adem-i muvaffakiyeti hâlinde vilâyetin Ermenilerle meskûn diğer karyelerindeki gruplarıyla tevhîd-i mesâî eyleyerek Orduyu arkadan tehdit ve düşman ordusunun tevhîd-i harekât-ı taarruziyesini teshîl etmekten ibaret bulunduğu anlaşılmış ve teşkilâtta //

zî-medhal olmakla maznûnen yirmi beş şahıs derdest olunarak tahkikâta devam edilmekte bulunmuştur. Ermenilerin ara sıra vuku bulan harekât ve tecavüzâtlarına nazaran bunlar hakkında tatbik olunacak bir gûnâ tebligât olmamasından muhitin ilcaâtına ve vak'anın icabâtına göre ifa-yı muamele olunmakta bulunduğu ve binâberîn bu bâbda merkezce ittihâz edilmiş bir karar var ise buraya da tebliğine müsaade buyurulması ma'rûzdur.

Fî 7/8 Mart sene [1]331

DH.ŞFR, 465/108

**Vali
Muammer**

KARS VE ARDAHAN'DA ERMENİLERİN OTUZ BİN MÜSLÜMAN ERKEĞİ İLE MÜSLÜMAN ESİRLERİ KATLETTİKLERİ

MASSACRE OF 30.000 MUSLIM MEN AND CAPTIVES IN KARS AND ARDAHAN BY ARMENIANS

91

Kars ve Ardahan'da Rusların tahrikiyle özellikle Ermeniler tarafından öldürülen Müslüman erkeklerin sayısının otuz bine vardığı, evlerin yakıldığı, kadın ve çocukların perişan halde oldukları, koruması Ermenilere verilen Osmanlı esirlerinin türlü kötü muamelelere maruz bırakıldıkları ve tüfek dipçigiyle dövülerek öldürüldükleri, Ermenilerin kasten esir düşüp sonra kaçarak elde ettikleri bilgileri Ruslara aktarmalarından ötürü ihtiyatlı davranılması gerektiği.

Number of the Muslim men killed in Kars and Ardahan with the provocation of Russians and especially by the Armenians has reached to 30.000; houses were burned down; women and children were in a miserable condition. The Ottoman captives, whose security was given to Armenians, were subjected to various ill-treatments and were killed by beating with rifle butts. It was necessary to be provident as the Armenians were consciously taken captured and then run away in order to convey the information they got to the Russians.

21 Mart / March 1915

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Aded: 62151/2544

Hulâsa: Kafkasya'daki İslâmlara ve üserâya mezâlim

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletli Efendim Hazretleri:

Kars ve Ardahan havalisinde Hükûmetin tahrikiyle bilhassa Ermeniler tarafından itlâf edilen Müslüman erkeklerin adedi otuz bine vardığı ve hânelerinin ihrâk edildiği ve karlı ve buzlu dağlara dökülen biçare kadın ve çocukların hâli dilhırâş bulunduğu ve muhafazası Ermenilere verilen Osmanlı üserâsının bunlar tarafından envâ'-ı sû-i muamelâta ma'rûz kaldıkları ve tüfenk dipçigiyle döğülerek itlâf edildikleri mevsûkan istihbâr kılındığı ve Ruslarla temasta bulunan asâkir-i Osmaniyye miyânında Rum ve Ermenilerin bulunmasını Kafkasya'daki hayrhâhlarımızın tenkid etmekte oldukları ve rivayet olduğuna göre bunların bi'l-iltizâm esir düştükleri ve Kafkasya Ermenilerinden bir kısmının da 'amden bize esir düşerek ve sonra kaçarak öğrendiklerini Ruslara söylediklerini, binâen alâ-zâlik bu bâbda ihtiyât edilmesi Tahran Sefâretinden bildirilmiştir. Harbiye Nezâret-i Celîlesine tebliğ-i keyfiyet olundu. Üserâmıza hüsn-i muamele edilmesi esbâbının istihsâli zımında İtalya Sefâreti nezdinde mükerreren teşebbüsât-ı kaviyye icra olunmuş ve aksi takdirde Rus esirlerine karşı tedâbir-i şedîde ittihâz olunacağı bildirilmiştir, efendim.

Fî 20 Rebûlâhir sene [1]333 Fî 22 Şubat sene [1]330

Hariciye Nâzırı
Nâmına
Umûr-ı Siyasiye
Müdür-i Umumîsi
Ahmet Reşit

DH.EUM.2.Şb, 5/31

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 7270
109

*Hulâsa: Kafkas Ermenilerinin İslâmlar hakkındaki mezâlimine
Rusların ne suretle delâlet ettiklerine dair*

Hariciye Nezâret-i Celîlesine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Tahran Sefâret-i Seniyyesinin 27 Şubat [1]915 tarih ve 64 numaralı telgrafında Kars ve Ardahan havalisinde Rusların tahrikiyle yerli Ermeniler tarafından itlâf olunan Müslüman erkeklerin adedi otuz bine bâliğ olduğu, karlı dağlara kaçan biçare kadın ve çocukların hâli dilhırâş bulunduğu ve muhafazası Ermenilere tevdi' olunan Osmanlı üserâsının tüfenk dipçiğiyle itlâf edildikleri iş'âr edilmiş ve bu bâbda Üçüncü Ordu Kumandanlığına sorulan suale vârid olan cevaplar bunu müeyyid bulunmuş olmakla bu hususta bî- taraf devletler nezdinde teşebbüsât-ı lâzıme icrası ma'rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Mart sene [1]331

Başkumandan Vekili Nâmına
(İmza)

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Tarih: 8 Mart sene [1]331

*Hulâsa: Kafkasya'daki üserâ-yı
Osmaniyye*

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine

Kafkasya'da bulunan üserâ-yı Osmaniyye hakkında Ruslar ve Ermeniler tarafından icra edilen mezâlim ve vahşetin men'-i tekerrürü ile haklarında hukuk-ı insaniye ve düveliye kavâ'idince muamele edilmesi esbâbının istikmâli için Rusya Hükûmeti nezdinde teşebbüsât-ı kat'îye ve müessire icrası defaâtle İtalya Sefâreti'ne yazılmış ve bu kere Vekâlet-i Celîleleri İkinci Şubesinde vârid olan 2 Mart [1]331 tarih ve 109 numaralı tezkire üzerine de sefâret-i müşârunileyhâya tebligât-ı mukteziye ifa edilmiştir, efendim.

HR.SYS, 2363/1-8, 9

ZEYTUN'DA ASKERİ HAZIRLIKLAR TAMAMLANDIĞINDA OPERASYONA BAŞLANILACAĞI

Zeytun'da meydana gelen olayları altı ay önceki olay ile karşılaştırmanın mümkün olmadığı, altı ay önceki olayın adı bir eşkıyalık şeklinde olduğu halde bu olayın hazırlıklı, siyasi ve hatta genel olduğunun anlaşıldığı, değişik yerlerde benzer olayların oluşu da bu kanaati doğruladığı, askeri hazırlıkların tamamlanmasından sonra süratli bir şekilde operasyona başlanılacağı.

OPERATION WOULD START UPON THE COMPLETION OF MILITARY READINESS IN ZEYTUN

It was impossible to compare the events took place recently in Zeytun with the one occurred six months ago. Although the event occurred six months ago was a common banditry case, it was understood that this event was well-prepared, political and even general. This thought was justified by the same events occurring in various regions. The operations would start quickly as soon as military readiness completed.

22 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Zeytun Kışlası
Numara: 14
Tarih: Fî 10 Mart sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 8 Mart sene [1]331:

Zeytun'da cereyân eden vekâyi'î ve kuvâ-yı kâfiyenin vürûduna kadar isti'mâletle idare-i umûra zaruret görüldü ve bu vechile iade-i sükûn olunarak buraya vusûlünden itibaren hiçbir hâdisenin vuku'a gelmediğini tevârih-i muhtelifede arz eylemiş idim. Henüz askerce olan tertibâtın matlûb dereceye varmadığı cihetle fi'liyâta ve suret-i resmîyede tahkikât icrasına girişilemedi. Vuku bulan istilâ'âta nazaran bu hâdis e altı mâh evvelki vak'a ile kâbil-i kıyas değildir. O vak'a ibtidâen ve intihâen bir şakâvet-i adîye şeklinde olduğu hâlde bu hâdis e müretteb ve siyasî ve hatta umumî olduğu anlaşıyor. Mahâll-i muhtelifede vekâyi'î-i mümâsilenin tahaddüsü de bu mütâlaayı te'yid ediyor. Hâl böyle //

olunca işte müteenniyâne ve müdebbirâne hareket mecburi görüldü. Dördüncü Ordu ve mütehassın fırka kumandanlarıyla teâtî-i muhaberât ve mütâlaât olundu. El-yevm Zeytun'da bulunan kuvvetimiz jandarma dahi dahil olduğu hâlde bir tabur râddesindedir. İki de mantelli top vardır. Bu havali kumandanlığına tayin olunan Hurşit Bey gelmiştir. Bugün de iki cebel topu ve iki bölük ile müretteb alay kumandanı gelecektir. Nizâmîye taburu da Haçin ve Dört Yol Ermenileriyle ihtilât ve iştiraki men' etmek üzere tahrik edilmiştir. Bu tertibâtın ikmâlîni müteâkib icraâta başlanılacaktır. Yarın başlanması me'mûldür. Şu tertibâtın şeref-i Hükûmetle mütenâsib bir suretle neticelenmesi hususundaki ümidim ber-kemâldir.

Fi 9 Mart sene [1]331

Zeytun'da Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.ŞFR, 465/133

**SİVAS'TAKİ EYLEM HAZIRLIKLARININ
TAŞNAKSÜTYUN KOMİTESİ
TARAFINDAN YAPILDIĞININ
ANLAŞILDIĞI**

Sivas'ın Pürk köyündeki olaya karışan kişilerin ifadeleri ve yapılan soruşturma sonucunda eylem hazırlıklarının Taşnaksütyun Komitesi tarafından yapıldığının anlaşıldığı.

**IT WAS UNDERSTOOD THAT THE
ACTION PREPERATION IN SIVAS WAS
CONDUCTED BY DASHNAKSUTYUN
COMMITTEE**

It was understood, from the statements of the persons involved in the event in Pürk village of Sivas and as a result of the related investigation, that the action preparation was conducted by the Dashnaksutyun Committee.

23 Mart / March 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 2026
Tarih: Fî [10] Mart sene [1]331**

[Şifre]

Mahremdir

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 8 Mart [1]331:

Tertibât-ı mezkûrenin Taşnaksütyun Komitesi tarafından ikâ' edildiği, Pürk karyesindeki vak'ada zî-medhal olup derdest olunan eşhâsın ifadelerinden ve tahkikât icra eyleyen ve şâyân-ı itimad memurîn-i muktedire-i idareden bulunan Suşehri Kaymakamı'nın ta'mîk-i tedkikâta müstenid iş'ârından anlaşıldığı ve bu malumâtın mukârin-i sıhhat bulunduğu ma'rûzdur.

Fi 9/10 minh. [Mart sene 1331]

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 465/127

**KÜRECİK'TE BEŞ YÜZ KİŞİ
OLDUKLARI TAHMİN EDİLEN
ALEVİ KÜRTLERLE ASKER FİRARİSİ
ERMENİLERİN OLUŞTURDUĞU
ÇETENİN KUŞATILDIĞI**

Akçadağ'ın Kürecik nahiyesindeki Alevi Kürtlerle civardan oraya giden birtakım Ermeni asker firarilerinin bir çete teşkil ettikleri anlaşılmasıyla takipleri için Sivas'tan iki yüz kişilik bir müfrezenin gönderildiği, müfreze tarafından kuşatılan Bekiruşağı köyü ahalisiyle asilerin silahlarıyla beraber teslim hazır oldukları, asilerin miktarının beş yüz civarında olduğunun tahmin edildiği.

**SURROUNDING THE GANG
CONSISTING OF ALEWI KURDS AND
ARMENIAN DESERTERS, ESTIMATED
TO BE 500, IN KÜRECİK**

Upon the information concerning that Alewi Kurds from Kürecik township of Akçadağ and a number of Armenian deserters going there set up a gang, a detachment of 200 men was sent from Sivas in order to pursue them. People of the Bekiruşağı village and the rebels that surrounded by the detachment were ready to surrender with their weapons. The number of rebels was estimated to be 500.

24 Mart / March 1915

[Telgrafnâme]

Mahreci: Sivas

Numara: 2216

Tarih: Fî 10 Mart sene [1]331

Şifre
Mahremdir

Dahiliye Nezâretine

Darende kazâsıyla hem-hudud olan Malatya'nın Akçadağ kazâsına mülhak Kürecik nahiyesindeki Alevi Kürtlerle civardan oraya giden birtakım Ermeni asker firarîlerinin bir çete teşkil ettikleri anlaşılmasıyla takibleri için buradan da iki yüz kişilik bir müfreze gönderildiği evvelce arz edilmişti. müfreze tarafından muhasara olunan Bekiruşağı karyesi ahalisiyle âsilerin silahlarıyla beraber istîmâna hâzır oldukları ve Akçadağ'da tüfenk yapmakta olan üç //

Ermeni'nin derdest olduğu Müfreze Kumandanlığından bildirildiği gibi oradaki Kürtlerin bu vechile dağa çıkarak temerrüdde bulunmaları Malatya memurîninden bazılarının kanun-şikenâne tazyik ifa etmelerinden inbi'âs eylediği ve haklarında lâzım ma'delet tatbik ve icra olduğu surette Hükûmete arz-ı mutâvaat ve inkıyâda âmâde bulundukları eşkıya reisi Mehmet Ali ile rüfekâsı tarafından ifade kılındığı mevsûkan istihbâr olundu. Bu meselede âmil ve müessir olan Kürtlerle Ermenilerdir. Âsilerin mikdarı beş yüz râddesinde tahmin edilmesine göre şimdilik vak'a şâyân-ı ehemmiyet bir mahiyet ve şekilde bulunmuyor. Maa-hâzâ hakikatin tavzîhi esbâbına tevessül ve bu bâbda Mamuretülaziz Vilâyetiyle muhabere edilmekte olup netice Peyderpey arz olunacaktır.

Fî 10/11 Mart sene [1]331

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 465/138

VAN'IN POGANİS KÖYÜNDE ASİLERLE ÇARPIŞMA OLDUĞU

Van'ın Poganis köyünde asilerle gece geç vakitlere kadar çarpışıldığı, asilerin kaldığı tepelerin gün ağardığında boşaltıldığının görüldüğü, köy halkı çarpışmadan dolayı aileleri başka bir köye naklettiklerinden Poganis köyünde birkaç ihtiyar ve hastadan başka kimsenin bulunmadığı, jandarma gönderilerek köylere geri dönmelerinin söylendiği.

COMBATS WITH THE REBELS IN POGANIS VILLAGE OF VAN

Combats continued with the rebels in Poganis village of Van until late at night. The hills located by the rebels were seen to be emptied early in the morning. Nobody was left in Poganis village, except a few elders and patients, as families were sent to another village by the peasants due to the combats. Gendarmes were sent and told them to return to their villages.

95

24 Mart / March 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van

Numara: 1056

Aded: 14

Tarih: Fî 12 Mart sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

10/11 Mart sene [1]331 şifreye zeyldir:

Jandarma Kumandanı'nın şimdi alınan raporu hulâsası şudur:

1) Dün¹ gece saat ikiye kadar müsâdeme edilen usâtın kaldıkları Poganis tepelerinin tahliye edilmiş olduğu ale's-sabah görülmüş ve Poganis karyesinde birkaç ihtiyar ve alîl kimseden başkası görülmemiştir. 2) Sâha-i müsâdemede usât görülmediğinden ahali-i karyenin aileleri naklettikleri anlaşılan Averk karyesine jandarma gönderilerek köylere avdetlerine ve usâtın başkalarının Hükûmetçe rencide edilmeyeceği ve İslâmlardan bir tecavüz vuku'undan korkan Kasımoğlu karyesinde yirmi // (...)²

yol bulunmuştur.

Fî 11 Mart sene [1]331

Vali Nâmına
Şefik

DH.ŞFR, 466/23

1 Metinde "düşman" şeklinde geçmektedir.

2 2. Belge eksiktir.

ZEYTUN'DA İSYANCI ERMENİLERE MÜDAHALE İÇİN HAZIRLIKLARIN TAMAMLANDIĞI

Zeytun için tertip edilen kuvvetlerin büyük bir kısmının geldiği, Haçin ve Dört Yol Ermenilerinin işe karışmasını önlemek için tayin edilen taburun da görevlendirildiği yere gelmek üzere olduğu, asker tarafından lüzumlu yerler işgal edilerek yarın operasyona başlanacağı.

COMPLETION OF MILITARY READINESS FOR THE INTERVENTION IN ARMENIAN REBELS IN ZEYTUN

Most of the forces arranged for Zeytun arrived and the battalion which was assigned to prevent Haçin and Dört Yol Armenians from involving the event was about to arrive in the region. Soldiers would start the operation next day by occupying necessary places.

24 Mart / March 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Zeytun Kışlası
Numara: 57
Tarih: 12 Mart sene [1]331

Şifre

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 9 Mart sene [1]331:

Kuvâ-yı mürettebenin kısm-ı mühimmi vâsıl oldu. Haçin ve Dört Yol Ermenileriyle iştirak ve ihtilâtı men' için tayin edilen tabur da bugün memur olduğu mahalle gelmiş olacaktır. Cihet-i askeriye bu gece mevâki'-i lâzimeyi işgal edecek ve yarın ale's-sabah Ordu beyânâmesinin neşriyle icrâata ibtidâr olunacaktır.

Fi 11 Mart sene [1]331

Zeytun'da Maraş
Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.ŞFR, 466/30

**“ERMENİSTAN HATIRASI” ADIYLA
SATILAN SİĞARA KAĞITLARININ
TOPLATTIRILDIĞI**

**THE CIGARETTE PAPERS SOLD
BY THE NAME OF “MEMORY OF
ARMENIA” WERE COLLECTED**

İstanbul’da Mahmutpaşa Hanı’nda imal edilip “Ermenistan Hatırası” adıyla İskenderun’da satılan sigara kağıtlarının kabı üzerinde Ermeni milletinin geçmişini hatırlatan resim ile Sis, Diyarbakır ve Van isimlerinin Ermeni harfleriyle yazılı olduğu, kötü niyete dayandığı ortada olan resim ve yazıyı içeren sigara kağıtlarının pazar ve dükkanlardan polis aracılığıyla toplattırıldığı.

Cigarette papers were manufactured at Mahmutpaşa Caravanserai in İstanbul and sold in İskenderun by the name of “Memory of Armenia”. They had an image as reminiscent of the past of the Armenian nation and the names of Sis, Diyarbakır and Van in Armenian alphabet on their cover. These cigarette papers, which illustrated the picture and the inscription in an obvious bad faith, were collected by the policemen from the markets and shops.

25 Mart / March 1915

**Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlık Vekâleti
Numara: 2799**

Müsta‘celdir

İskenderun’dan Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine Mevrûd Şifredir

Dersaâdet’te Mahmud Paşa Hanı’nda bir numaralı mağaza sahibi Acemyan Go[n]ca Gülyan imzasını hâvî Ermenistan hatırası nâmıyla burada satıldığı görülen sigara kâğıdlarının kabı üzerinde büyük bir humbara ve âlât-ı harbiye ve bir kız resmi menkûş ve harâbe taşları üzerinde Sis ve Diyarbakır ve Van ile sair şehir ve kasaba ismi mevcut olmakla beraber, mezkûr kabın dahilinde Ermeni lûgat ve hurûfâtıyla Ermenistan hatırası olan bu sigara kâğıdının bedbaht Ermeni milletinin hayat-ı mâziyesini ihtar ettiği ve müsta‘mel sigara kâğıdlarının en a‘lâsı olduğundan millet-i Ermeniye’nin hayat-ı mâziyesini nazar-ı dikkate alarak her Ermeni’nin bu kâğıdı diğerlerine tercih edeceğinin me‘mûl olduğu yazılmıştır. Bir fikr-i mel‘anete ma‘rûz olduğu âşikâr olan bu resim ve ihtar câlib-i dikkat görülerek pazar ve dükkânlardaki bu misillü sigara kâğıdı polis ma‘rifetiyle toplattırıldı. Oraca da icabının icrası menûât-ı re’y-i irâde-i fahîmâneleridir. Fermân.

Fi 12 Mart sene [1]331

İskenderun Mevki Müretteb Birinci
Alay Kumandanı
Rıfat

ATASE, BDH, 13.63.3

TEKİRDAĞ'DA ERMENİLERİN KİLİSEYE SİLAH VE MÜHİMMAT YIĞDIKLARI

Tekirdağ'daki Ermenilerin Ermeni kilisesine silah ve mühimmat yığdıkları, bu işi oranın ileri gelenlerinden Avusturya uyruklu Agopyan'ın tertip ettiği, kendisinin aynı zamanda asker firarilerini himaye edip kilisede saklamaya çalıştığı, başlıca eylem hazırlıklarının da depodaki silahlara el konularak amele taburlarının silahlandırılması olduğu.

ARMENIANS STORED UP WEAPONS AND AMMUNITION IN A CHURCH IN TEKİRDAĞ

Armenians in Tekirdağ stored up weapons and ammunition in an Armenian church. This was organized by Agopyan, an Austrian citizen and one of the notables of the city. He also protected the deserters and tried to hide them in the church. Their primary preparation of action was to seize the weapons in the depot and to arm the labor battalions.

25 Mart / March 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî
2348

Karargâh-ı Umumî İstihbarat İkinci Şube Müdüriyetine

Tekirdağ'daki Ermenilerin, Boğaz'a vuku bulan muhâcemât-ı ahîre üzerine zaten evvelce beyinlerinde mukarrer olduğu vechile Hükûmet-i mahalliyyeye karşı inde'l-iktizâ alacakları vaziyeti daha ziyade etraflıca kararlaştırarak Ermeni kilisesine esliha ve mühimmât iddihâr ettikleri ve mahall-i mezkûr ileri gelenlerinden ve ashâb-ı emlâktan Avusturya tâbiyetini haiz Mösyö Agopyan'ın bu tertibâtın müdür ve nâzımı olduğu ve merkûmun oradaki asker firarîlerinin hâmisî olmakla beraber kendilerini kilisede muhafazaya itinâ eylediği ve tertibât-ı mahsûsanın başlıcası da inde'l-hace Amele Taburlarının Beylik Depodaki esliha zabt olunarak teslîhi olduğu ve Çorlu'da İstasyon Memurluğunda bulunan bir Ermeni'nin trenle makinist kıyafetinde adam kaçırmakta ve Rumlarla Ermeni kaçakçılarına fevkalâde teshîlât göstermekte bulunduğu İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesinden alınan tezkirede iş'âr kılınmış ve keyfiyet Edirne Vilâyetine de yazılmış olduğundan bu hususta tahkikât-ı mükemmele ifasıyla neticesinin inbâsı mütemennâdır, efendim.

Fi 12 Mart 1331

Emniyet-i Umumiye Müdürü
İsmail

ATASE, BDH, 311.1264.1

DEVELİ'DEKİ ERMENİ KİLİSESİ VE OKULUNDA ÇOK SAYIDA BOMBA ELE GEÇİRİLDİĞİ

Develi'nin Fenese Mahallesi'ndeki Ermeni kilisesi ile okulunda yapılan aramada yirmi bir adet bomba ele geçirildiği ve aramalara devam edildiği.

SEIZURE OF A LARGE NUMBER OF BOMBS IN ARMENIAN CHURCH AND SCHOOL IN DEVELİ

21 bombs were seized as a result of inquest conducted in the Armenian church and school in Fenese neighborhood of Develi. Searches were continuing.

99

25 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Kayseri
Numara: 677
Tarih: Fî 13 Mart sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Develi'nin Fenese Mahallesi'nde bir havlu derûnundaki Ermeni kilisesi ile mektebinde inde't-taharrî yirmi bir bomba elde edilmiş, taharriyâta devam edilmekte olduğu ma'rûzdur.

Fî 12 Mart sene [1]331

Mutasarrıf
Ahmet Mithat

DH.ŞFR, 466/41

**VAN'DA KÖŞK KÖYÜNÜ ABLUKAYA
ALAN ERMENİLERLE MÜSLÜMANLAR
ARASINDA ÇIKAN ÇATIŞMANIN
YATIŞTIRILDIĞI**

Van'ın Köşk köyünde vaktiyle iki Ermeni'yi öldürmüş olan Hızır ismindeki Müslüman'ın evi ile Köşk köyünü abluka altına alan Ermenilerle, olayı duyan ve gelen Mollaali ve Şeyhkara köylü Müslümanlar arasında çıkan çatışmanın jandarmanın müdahalesi ile yatıştırıldığı, bu olay hakkında Jandarma Kumandanı tarafından yapılan soruşturmanın derinleştirileceği.

**THE CONFLICT BETWEEN THE
ARMENIANS, WHO BLOCKADED
KÖŞK VILLAGE OF VAN, AND THE
MUSLIMS WAS APPEASED**

The conflict started between the Armenians, who blockaded the Köşk village of Van and the house of Hızır, a Muslim who killed two Armenians formerly in the same village, and the Muslims who heard about the event and came from Mollaali and Şeyhkara villages. This conflict was appeased with the intervention of the gendarmes. The investigation on this incident would be deepened by the gendarmery commandant.

25 Mart / March 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 1166
Aded: 15
Tarih: 13 Mart sene [1]331**

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

11 Mart [1]331 [tarihli] telgrafa zeyldir. Jandarma Kumandanlığından yazılıp şimdi gelen rapor hulâsası şudur:

1) Vukuât şu suretle cem' olmuştur: Köşk karyesinden Hızır isminde bir Müslümanın vaktiyle iki Ermeni öldürmüş olmasından dolayı Ermeniler oldukça cesur olan bu Müslümanı katletmek için on hânedan ibaret olan Köşk karyesini ve Hızır'ın hânesini abluka ederler. Daima Ermenilerin nazar-ı tehdidi altında bulunan Mollaali İslâm karyesi ahalisi de silah seslerini işitince iştirak eder. Mahall-i vak'anın şimâlinde vâki Şeyhkara İslâm karyesi ahalisinin silah sesine koşmaları üzerine bu karye ahalisinden ihtirâz eden Ermeniler bu köyün tepelerinde birleştikleri eşhâs ile bu köy ahalisi //

arasında da müsâdeme başlar. Bu mevkilerin yüksekliği hasebiyle silah sesleri etraf-ı kurâdan işitilmeğe ve meselenin tevessü'üne sebep olur. Jandarmaların yetişmiş olması ve bilhassa topların mevcudiyeti pek ziyade tekessür etmiş olan Ermenileri tahvîf ederek dağıtır. El-yevm kıyâmcılardan ortada kimse kalmamıştır. 2) Tadrîcen Kumandan'a takarrüb etmeye başlayan bazı Ermeni köylüleri havf ve telaş içindedirler. Çeteleri kabul etmedikleri ve ancak milislerle diğer İslâmların Ermenileri keseceklerine dair olan şâyi'adan fevkalâde korktukları ve Hükûmete sâdık olduklarını ifade ediyorlar. Jandarma Kumandanı ahaliyi teskin ve köylerine iade ve tatmin ile iştigâl ediyor. İhrak olunan üç

karye ahalisinin nereye gittikleri şimdilik malum değildir. 3) Meselenin suret-i hudûsu hakkında Jandarma Kumandanı'nın tahkikâtı ta'mîk edilecektir. Neticede haiz-i ehemmiyet başka bir hâl zuhur ederse arz olunacaktır. 4) Nahiye de sükûnetin tamamen avdeti için zâhirde şimdilik bir mâni kalmamış olduğundan yarın //

kuvvetlerimizin merkeze avdeti me'mûldür. Merkezdeki Ermeniler hâlâ muhterizdirler. Bugün tek tük kasabaya inen oldu. Vilâyetin aksâm-ı sairesinde bir hâl ve hâdisе yok.

Fî 12 Mart sene [1]331

Van Valisi Nâmına
Şefik

DH.ŞFR, 466/43

**ZEYTUN'DAKİ EŞKIYAYA KARŞI
YAPILAN TAARRUZDA BİNBAŞI
SÜLEYMAN BEY İLE BEŞ ASKERİN
ŞEHİT OLDUĞU**

Zeytun kasabasında eşkiyanın merkezi olan manastır ile etrafındaki yirmi haneye taarruza başlandığı, top ateşi ile manastırda birçok gedikler açıldığı, ancak manastırın dört tarafından açılan mazgallardan devamlı ateş edildiğinden ele geçirilemediği, eşkiyanın beş altı yüz kadar olduğunun tahmin edildiği, aralarında Maraş Jandarma Tabur Kumandanı Binbaşı Süleyman Bey'le birlikte altı askerin şehit olduğu.

**MARTYRIZATION OF MAJOR
SÜLEYMAN BEY AND FIVE SOLDIERS
DURING THE ATTACK AGAINST THE
BANDITS IN ZEYTUN**

Attacks started against the monastery and surrounding twenty houses which were the center of bandits in the town of Zeytun. Although several breaches were opened on the walls of monastery by artillery shooting, monastery could not be captured as continuous fire was opened through the battlements around the monastery. The number of the bandits was estimated to be 500-600. Major Süleyman Bey, Maraş Gendarmerie Battalion Commandant, and 5 soldiers were martyred.

26 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Zeytun Kışlası
Numara: 65
Tarih: Fî 13 Mart sene [1]331

[Şifre]
Mühimdir

Dahiliye Nezâretine

Dünkü telgrafnâmeyle lâhikadır:

Dün gece Zeytun kasabasına hâkim olan üç tepe birer bölük askerle işgal edildikten sonra sabahleyin gurûbî saat birde diğer üç bölükle merkez-i şakâvet olup Tekke denilen manastır ile etrafında bulunan takrîben yirmi kadar hâneye karşı harekât-ı taarruziyeye ibtidâr kılındı. Öğlene kadar yalnız iki cebel topu ile ve öğleden sonra da zamîmeten bir mantelli top ile bombardıman edilerek müte'addid gedikler açıldı. Ancak mezkûr manastır gâyet cesîm ve müstahkem olup cevânib-i erba'asında açılmış olan mazgallardan //

eşkiyanın la-yenkâtı' mu'annidâne ve mütemerridâne ateşe devam ettikleri cihetle işgal mümkün olamamıştır. Eşkiyanın isti'mâl ettikleri silah mavzerdir. Bilâ-fâsıla ateş etmelerine nazaran külliyetli cephaneleri olduğu anlaşılıyor. Bu gece tertibât-ı lâzime ahzıyla iktifa ve yarın yine harekât-ı taarruziyeye icra olunması mukarrerdir. Eşkiyanın mikdarı malum değil ise de beş-altı yüz kadar tahmin olunuyor. Altı şehid ve yirmi altı kadar mecrûh vardır. Mecrûhların yaraları umumiyetle hafiftir. Maraş Jandarma Tabur Kumandanı //

Binbaşı Süleyman Bey şehid miyânındadır. Kasaba hâl-ı sükûnu muhafaza ediyor. Eşkiyanın firar ve şehre duhûllerinin men'i mümkün olduğu hâlde şu sükûnun devamı me'mûldür. Maraş'ta bulunan Fırka Kumandanı tarafından gönderilen heyet-i nâsiha nasâyih-i lâzımede bulunmuşlar ise de red ile mukabele gördüklerinden dünkü gün avdet etmişlerdir.

Fi 12/13 Mart sene [1]331

Zeytun'da Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.ŞFR, 466/38

ZEYTUN'DA ERMENİ EŞKİYASININ SİĞİNAĞI OLAN MANASTIRIN ELE GEÇİRİLDİĞİ

Zeytun'da Tekke denilen manastırdaki eşkıyanın gece karanlığından yararlanarak firar ettikleri, Jandarma Kumandanı ile birlikte dokuz şehit, yirmi yedi yaralının olduğu, Ermeni eşkıyasından otuz yedisinin itlaf edildiği, bu işe karışanların ele geçirilmesine ve şakavetin kökünden yok edilmesine çalışılacağı.

CAPTURE OF THE MONASTERY WHICH WAS USED AS THE SHELTER OF ARMENIAN BANDITS IN ZEYTUN

The bandits in the monastery called Tekke in Zeytun run away by taking advantage of the darkness of night. Gendarmery Commander and 8 soldiers were martyred and 27 wounded; 37 Armenian bandits were killed. Efforts would be shown to capture the ones involved in this event and to annihilate the brigandage totally.

26 Mart / March 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Zeytun Kışlası
Numara: 93
Tarih: Fî 14 Mart sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Dünkü telgrafnâmeye lâhıkadır:

Tekye denilen manastırda tahassun eden eşkıya zulmet-i leylden bi'l-istifade firar etmişlerdir. Gece icra edilen yoklamada şühedamız mecmû'u dokuza bâliğ olduğu anlaşıldı. Bugün civarlarda ufak tefek müsâdemât olmuş ise de şâyân-ı zikr-i ehemmiyet değildir. Jandarma Kumandanı merhum [Süleyman] Bey manastıra hücum olunduğu sırada askerin tezyîd-i cür'eti için en önde hareket ederek manastırın kapısına varmış ve yukarıdan atılan kurşunla vurularak şehid olmuştur. Ailesine mükâfât-ı nakdiye i'tâsı //

için suret-i şehâdeti Fırka Kumandanlığından sorulduğundan, mevki kumandanı bu suretle cevap vermiştir. Bu bâbda inâyet-i celîlelerini istirhâm eylerim. Ale's-sabah manastıra gidildiği sırada nasılsa derûnunda kalmış olan beş şakî binaya ateş vermekle beraber askere müdafaaya tasaddî eylediklerinden cümlesi itlâf edilmiştir. Dünkü bombardımanda telef olan eşkıya otuz iki kadar tahmin ediliyor. Telef olanlardan ikisinin kafaları kesilip götürülmüş olmasına nazaran, rüesâdan olup teşhise mâni olmak maksadıyla bırakıldığı anlaşılmaktadır. Mecrûhlarımız dünkünden bir //

fazladır, yani yirmi yediden ibarettir. Yalnız üçünün cerîhaları ağırca olup diğerleri hafiftir. Bugün üç yüz mevcudlu bir buçuk bölük daha vâsıl olmuştur. Fırka kumandanının iş'ârına nazaran bir mikdar kuvve-i muâvine daha gönderileceği anlaşılıyor. Fırsattan bi'l-istifade doğrudan doğruya ve dolayısıyla ileride medhaldâr olanların istisâllerine ve şakâvetin esasından izâlesi esbâbının istikmâline çalışılacaktır.

Fî 13 minh. [Mart sene 1331]

Zeytun'da Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.ŞFR, 466/48

**ZEYTUN'DA KASABAYA
SIĞINANLARIN KONTROLDEN
SONRA EVLERİNE İADE EDİLMEKTE
OLDUKLARI**

Zeytun'da üç gün üç gece kar ve yağmur altında uykusuz kalan askerin istirahati gerektiğinden operasyona ara verildiği, kasabaya geri dönenlerin kontrolden sonra evlerine iade edilmekte oldukları.

**RETURN OF THE PEOPLE, WHO
TOOK SHELTER IN THE TOWN OF
ZEYTUN, TO THEIR HOMES AFTER
THEIR CONTROL**

Operations in Zeytun interrupted as the soldiers who were unable to sleep three day-night long under rain and snow needed to rest. People who came back to the town were returning their homes after being controlled.

103

27 Mart / March 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
14 Mart sene [1]331**

*Mühimdir**Zeytun'dan Vârid Olan Şifre*

Dünkü telgrafa lâhikadır:

Üç gün üç gece kar ve yağmur altında kalan ve ala-ekser uykudan mahrum olan askerin istirahati lâzım geldiğinden bugün başlıca icraâtta bulunulamadı. Yalnız kasabaya iltica etmiş olanların bade'l-muayene meskenlerine iadesiyle iştigâl edildi. Şehiden vefat eden Livâ Jandarma Kumandanı'nın yerine Maraş livâsının müstağnî-i izah olan ehemmiyetiyle mütenâsib bir kumandanın sürat-ı tayin ve i'zâmına müsaade buyurulması.

Fî 14 Mart sene [1]331

Zeytun'da Maraş
Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.EUM.2.Şb, 5/73-2

**SİVAS'IN PÜRK KÖYÜ CİVARINDAKİ
ERMENİ KÖYLERİNDE ARAMA VE
KOVUŞTIRMALARIN DEVAM
ETTİĞİ**

Sivas'ta Pürk köyünün yakınındaki köylerde de silah araması yapıldığı, bu arama ve kovuşturmaların yapılmaması için Karahisar murahhasasıyla bazı Ermenilerin müracaat ettikleri, fakat aramalara devam edilmekte olduğu, bu olayda dahli olanlar tutuklanmakla beraber kovuşturmaların kanun çerçevesinde tamamlanması için de bir vilayet adliye müfettişinin gönderildiği.

**CONTINUATION OF THE INQUESTS
AND PROSECUTIONS IN ARMENIAN
VILLAGES AROUND PÜRK VILLAGE
OF SIVAS**

Weapon searches were carried out in the villages around Pürk village of Sivas, as well. Although Karahisar bishop and some Armenians asked for not conducting these searches and prosecutions, they were continued. Those involved in this event were arrested and a court inspector from the province was also sent to the scene in order to complete the prosecutions in accordance with the laws.

28 Mart / March 1915

[Telgrafnâme]

Mahreci: Sivas

Numara: 4160

Tarih: Fî 15 Mart sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Zeyl 9 Mart sene [1]331:

Pürk karyesinde elde edilen eslihanın mikdarı mukaddemâ arz olunmuş idi. Karye-i mezkûreye civar diğer karyelerde de silah bulunduğu haber verilmesiyle oralarda taharriyât icra olunuyor. Bu taharriyât ve takibâtın yapılmaması için Karahisâr murahhasasıyla diğer bazı Ermeniler tarafından müracaat vâki olmasına nazaran bunların makam-ı âlîlerine ve sair mahallere müracaatları da me'mûldür. Binâenaleyh taharriyâta devam edilmekte olduğu ve bu miyânda vak'ada zî-medhal görülen bazı Ermeniler de taht-ı tevkife alınmakla beraber takibâtın şekli-i kanunîsinde cereyânı esbâbının istikmâli zımnında vilâyet adliye müfettişinin de //

oraya i'zâm olunduğu lede'l-malumât ma'rûzdur.

Fî 15 Mart sene [1]331

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 466/85

ZEYTUN MESELESİNE KARŞI DAHA ETKİLİ TEDBİRLER ALINMASI GEREKTİĞİ

MORE EFFECTIVE MEASURES NEED TO BE TAKEN AGAINST THE ZEYTUN ISSUE

105

Zeytun'da firari ve bakaya efradından pek çok kimsenin yakalandığı, tahkik heyetinin çalışmalarını sürdürdüğü, bazı sakıncalı ailelerin başka yerlere gönderilmeleri hakkında Dördüncü Ordu Kumandanlığınca alınan kararın uygun görülmeyle birlikte istenen sonucu vermeyeceği ve Zeytun meselesine son vermek için daha etkili tedbirlere başvurulması gerektiği, bazı Ermeni köylerinin ovalık mahallere nakliyle yerlerine muhacirlerin getirilip yerleştirilmesinin uygun olacağı.

Quite a lot of the fugitives and deserters were captured in Zeytun. Inquiries carried out by the investigation committee. The decision of the Commandership of the Fourth Army concerning the transfer of suspected families to elsewhere was approved but considered ineffectual. More effective measures needed to be taken in order to end the Zeytun issue. It would be more suitable to move the Armenian villages to bottom lands and to settle the refugees instead of Armenians.

30 Mart / March 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemî
Mahreci: Zeytun Kışlası

Müsta'celdir

Dünkü telgrafnâmeye lâhıkadır:

Bugün de firârî ve bakaya efrâdının eşhâs-ı maznûneden bir hayli kimseler elde edilmiştir. Hey'et-i tahkikiye tahkikâtına devam etmektedir. Sûratle neticelendirilmesi için Elbistan Müdde'î-i Umumîsini de davet ettim. Zeytun gâilesi yeni bir şey olmayıp kadîmdir. Esaslı tedbir ittihâz olunmazsa âtiyen de tekrar edeceğine şübhe yoktur. Bazı sâbıkâli ailelerin mahall-i âhara nakilleri Dördüncü Ordu Kumandanlığına yazılan bir sureti zeylen arz edilen telgrafnâmedeki mütâlaa, Kumandanlıkça tensîb edilmiştir. Ancak mahalli tağrîb gösterilmediğinden ve bittab' bu cihet Nezâret-i Celîlelerinin takdirine ta'alluk eylediğinden iktizâsının sür'at-i irâdesine muntazırım. Maa-hâzâ bu da matlûb semereyi tamamıyla veremeyecektir. Te'hirinde be's olmayan mütâlaâtımı peyderpey arz edeceğim. Şimdiden tevessülüne lüzum gördüğüm bir mütâlaayı ber-vech-i zîr arz ediyorum. Şöyle ki; Zeytunluların vakit vakit tuğyânına cesaret-bahş olan başlıca sebep mevkilerinin menâ'atı ve civarında bulunan kurânın cümleten hem-efkâr olan Ermenilerle meskûn olmasıdır. Vaktiyle buralarda bulunan bazı İslâm köyleri Zeytunluların tazyikine tahammül edemeyerek dağılmış, emlâk ve arazileri Ermenilerin yed-i zabtına geçmiştir. Binâenaleyh hem Ermeni nüfusunu tenkîs hem de nüfus-ı İslâmiyeyi tezyîd etmek için müsaîd olduğu zannında bulunduğum şu sırada haiz-i ehemmiyet olan bazı Ermeni köylerinin ovalık mahallere nakliyle yerlerine henüz ötede beride olup yerleşmemiş muhacirlerin celb ve iskânı münasibdir. Adana Valisi'nden bugün mevki kumandanına vârid olan telgrafnâme mündericâtı da bu mütâlaayı muvâfıktır. Keyfiyetin Nezâret-i Celîlelerine arz edilmesi yolunda Vali-i müşârunileyhe cevap yazdırılmıştır. Vâkı'â bu muamelenin bir hayli masârıfı intâc edeceği derkâr ise de meselenin ehemmiyetine nazaran şâyân-ı istiksâr görülemeyeceğine ve hususıyla sık sık tekrar etmekte olan harekât ve sevkîyât-ı askeriye masârıfına nisbetle pek dûn mertebede kalacağına binâen iktizâsının serî'an ifâ ve emr [u] inbâsı.

Fî 17 Mart sene [1]331

Zeytun'da Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.EUM.2.Şb, 68/35

**İSKENDERUN'DA İNGİLİZLERE
CASUSLUK YAPAN KİŞİNİN
DİVAN-I HARBE SEVKİ**

Dörtöl civarında İngiliz harp gemisinden karaya çıkarılan ve yakalanarak Divan-ı Harp kararıyla idam edilen Toros oğlu Agop'un ifadesi doğrultusunda, kendisine İskenderun'da bilgi ve mektup vereceğini söylediği Hoca Balyen'in getirilerek Divan-ı Harbe sevk edildiği.

**SENDING OF THE MAN WHO SPIED
FOR THE BRITISH IN İSKENDERUN
TO THE COURT-MARTIAL**

Hoca Balyen was brought into the Court-Martial, in accordance with the statement of Agop, son of Toros, who was captured after being landed by British warship in the vicinity of Dörtöl and was executed by the decision of the Court-Martial. Agop confessed that Hoca Balyen would give him information and letter in İskenderun.

31 Mart / March 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
18 Mart sene [1]331**

Osmaniye'den Gelen Şifre

C[evab] Fî 16 Mart sene [1]331:

Şubat evâsıtında İngiliz harb seffinesinden Dörtöl civarında karaya çıkarılıp tarafımızdan derhal derdest olunarak beş gün akdem Divan-ı Harb-i Örfî kararıyla salben idam olunan Toros oğlu Agob'un verdiği ifadede düşman gemisine avdetle taleb olunan malumât ve bir mektub için İskenderun'da Hoca Balyen'e müracaat etmek için düşman gemisinden kendisine talimât verildiğini beyân eylemiş ve bunun üzerine Divan-ı Harb-i Örfîden gösterilen lüzuma binâen merkûm Balyen'in celb olunarak Divan-ı Harb-i Örfîye tevdî' edildiği ma'rûzdur.

Fî 17/18 Mart sene [1]331

Osmaniye'de
Adana Valisi
Hakkı

DH.EUM.5.Şb, 83/26-3

HAÇİN VE DÖRTYOL'DAKİ
ERMENİLERİN YERLERİNDEN
KALDIRILARAK BAŞKA YERLERDE
İSKÂN LARI

RELOCATING THE ARMENIANS IN
HAÇİN AND DÖRTYOL TO OTHER
PLACES

107

Ermenilerin yoğun olarak bulundukları Haçin ile Dört Yol'dan kaldırılarak, Hükûmetin belirleyeceği Adana vilayetinin değişik yerlerinde sayıları hiçbir zaman çoğunluk oluşturmayacak şekilde iskân edilmelerinin faydalı olacağı.

It would be favorable to relocate the Armenians in Haçin and Dört Yol, where they inhabited intensively, to different regions, to be determined by the Government, in Adana province in a way that they would never constitute the majority.

1 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Adana
Numara: 884
Aded: 47
Tarih: 20 Mart sene [1]331

[Şifre]

Müsta'celdir

Dahiliye Nezâretine

Vilâyetin Ermenilerle mütekâsif bir hâlde sâkin bulunduğu Haçin kasabası gâyet sarp dağlar arasında kâin bir vadi içerisinde. Pek arızalı olan bu kısımda yerleşmiş olan üç bin kadar hâne Ermeni'nin geçinebilmesi için kat'iyen gayr-i müsaidir. Bu bahane ile bu kasabadaki Ermenilerin Hükûmetin tensîb edeceği surette vilâyetin aksâm-ı muhtelifesine ve mikdarları hiçbir zaman kesafet peydâ edemeyecek vechile düzlük yerlere taksim ve iskân edilmeleri ve bunun gibi gâyet kesafetli //

bir yekûn teşkil ettikleri ve dahile doğru tertib edilenlerin birinci kademesi olmak üzere İskenderun Körfezi kenarında vücûda getirdikleri Dört Yol kasabasından da bir mikdar Ermeni'nin dahi, münasib görülür ise bütün Ermenilerin, oradan kaldırılarak sair mevâki'e yerleştirilmeleri pek fâideli olacağı muvâfık-ı mütâlâa kılınmakta ise de icra-yı icabı re'y-i âlîlerinden müste'zendir.

Fî 19 Mart sene [1]331

Vali
Hakkı

DH.ŞFR, 466/125

**ZEYTUN'DAKİ SAKINCALI
KİŞİLERİN AİLELERİYLE BİRLİKTE
UZAKLAŞTIRILMALARI**

Zeytun'da zanlı kişilerden beş altı kişi ile otuzdan fazla asker kaçağının ele geçirildiği, Zeytun'da kalmalarında sakınca görülenlerin aileleriyle birlikte uzaklaştırılmaları bildirildiğinden nereye gönderileceklerinin belirlenmesi.

**SENDING AWAY THE SUSPECT
PEOPLE IN ZEYTUN TOGETHER
WITH THEIR FAMILIES**

5-6 of accused men and more than 30 deserters were captured in Zeytun. As it was reported that the people who were considered risky to stay in Zeytun would be sent away together with their families; resettlement region was to be determined.

1 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Kışla-i Zeytun
Numara: 271
Aded: 5
Tarih: Fî 20 Mart sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Bugün dahi eşhâs-ı maznûneden beş altı kişi ile otuzu mütecâviz asker firarîsi elde edilmiştir. Buradaki icraâtın te'siriyle merkez ve mülhak kazâlarda da birçok asker firarîleri derdest edilmiş ve edilmekte bulunmuştur. Dördüncü Ordu Kumandanlığından alınan telgrafnâmede Zeytun'da bekâlarında mahzur görülenlerin maa-aile teb'îdleri bildirilmekle tahkikât ve tedkikâtta bulunulmaktadır. Mahall-i tağrîbin tayini hakkındaki 17 Mart sene [1]331 tarihli telgrafnâme cevabının tesrî-i irâdesine muntazırım.

Fî 19 minh. [Mart sene 1331]

Zeytun'da Maraş
Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.ŞFR, 466/127

ZEYTUN ERMENİLERİNİN KONYA'YA SEVKLERİ

DISPATCH OF THE ARMENIANS IN ZEYTUN TO KONYA

109

Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa'nın, Zeytun Ermenilerinin üçte ikisinden fazlasının Konya'ya gönderilmesi ve yerlerine de Rumeli göçmenlerinin yerleştirilmesinin uygun olacağına dair olan düşünceleri.

Cemal Pasha, the Commander of the Fourth Army, thought that it would be appropriate to dispatch more than two-thirds of the Armenians in Zeytun to Konya and to replace them with Rumeli immigrants.

8 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Karargâh-ı Kudüs
Numara: 1155
Aded: 370
Tarih: Fî 27 Mart sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

Cebel-i Lübnan hakkındaki kanun maddeleri[ni] Enver Paşa Hazretlerine arz ettim. Bittab' Meclis-i Vükelâca tervîc buyurulur. Zeytun'da Hükûmete karşı tavr-ı isyan takınanları harb-i şedîd ile kahrettim. Şimdi kuzu gibidirler. Bazı ailelerin Konya'ya gönderilmesi tensîb edilerek mahalline emir verdim. El-yevm Zeytun meselesinin hall-i kat'îsi zamanı zannedersem geçmiştir. Benim fıkrimce Zeytun Ermenilerinin sülûsânından fazlasını bu vesile ile oradan çıkaralım. Bunları pek müteferrik bir surette Anadolu'nun ovalık, İslâmı çok mahallere peyderpey iskân etmek üzere Konya'ya gönderelim. İskân edilecekleri //

mahallerde hânelerine mukabil hâne yaptırılın, tarlalarına mukabil tarla verelim. Onların hâneleri ve¹ tarlaları[nı] da Rumeli'nin mesela Tikveş veya İskeçe ve Karacaali muhacirleri gibi dağlık arazi ahalisine vererek onları iskân edelim. Bu mütâlaâtımı esas itibariyle kabul buyurursanız teferruâtı hakkındaki talimâtınızı iş'âr buyurunuz.

Fî 26 Mart [1]331

Dördüncü Ordu
Kumandanı
Cemal

DH.ŞFR, 467/29

1 Metinde "için" şeklinde geçmektedir.

110

SİVAS'TA ERMENİLERDE BULUNAN SİLAHLARIN TOPLANMAKTA OLDUĞU

Sivas'ta Ermenilerde bulunduğu tahmin edilen beş bin silahtan beş yüz kadarının toplandığı, aramalara devam edilerek kalanların da toplanmasına çalışıldığı.

SEIZURE OF THE WEAPONS IN THE HANDS OF ARMENIANS IN SİVAS

About 500 of 5000 weapons, estimated to be kept by the Armenians in Sivas, were seized. Searches are to be continued in order to seize the rest.

8 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Sivas
Numara: 6858
Tarih: Fî 27 Mart sene 1331

Şifre

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Şimdiye kadar Ermenilerden beş yüzden fazla esliha elde edildi. Fakat vilâyet dahilinde lâ-ekal beş bin silah bulunduğu muhakkaktır. Bunları hemen Hükûmete teslim etmeleri için tebligât-ı lâzıme ifa kılınmış ve kısmen cevap-ı muvâfakat alınmakla beraber eslihanın bilâ-taallül Hükûmete teslim olunması hakkında Patrikhânenen murahhasahânelere bir tebligât ifa edildiği takdirde firarîlerin dehâletleriyle eslihanın toplanmasını teshîl edeceğini beyân etmişlerdir. Binâberîn böyle bir tebliğ yapılsın yapılmasın Vilâyetçe her hâlde //

takibât ve taharriyâta devamla silahların toplanmasına çalışılacağı ve çalışılmakta olduğu ma'rûzdur.

Fi 26 Mart sene [1]331

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 467/33

**SUŞEHİRİ'NDE ERMENİ PİSKOPOSU
VAĞNAK'IN ERMENİLERİN
SİLAHLANMASINI TERTİP VE TEŞVİK
ETTİĞİ**

Suşehri'nde Ermenilerden üç yüz kadar silaha el konulduğu, soruşturma ve incelemeye devam edildiği ve bir kısım silahların daha bulunacağını umulduğu, yapılan soruşturmada silahların Ermenilere dağıtılması ve satışında Karahisâr Ermeni Piskoposu Vağnak'ın parmağı olduğunun anlaşıldığı.

**VAĞNAK, ARMENIAN BISHOP
IN SUŞEHİRİ, ORGANIZED AND
ENCOURAGED THE ARMAMENT OF
ARMENIANS**

Nearly 300 weapons in the hands of Armenians in Suşehri were seized. Investigation and enquiry were continuing and some more weapons were expected to be found. It was understood from the investigation that Armenian Bishop of Karahisar had a hand in distributing and selling the weapons to Armenians.

13 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Suşehri
Numara: 1303
Tarih: Fî 30 Mart sene [1]331

Şifre

Dahiliye Nezâretine

Suşehri kazâsında şimdiye kadar Ermeni[lerden] müsâdere olunan silahlar; mavzer, martini, gra olarak üç yüze bâliğ olmuştur. Bir taraftan tahkikât ve tedkikâta devam edilmekte olduğundan daha bir kısım silahların bulunacağı me'mûldür. Eslihanın ahaliye suret-i tevzî' ve fûrûhtu hakkında yapılan tahkikât; Karahisâr Ermeni Murahhasası Vağnak[in] bu bâbdaki tertibât ve teşvikâta medhaldâr olduğunu gösteriyor. İcabet-i vazife-i ruhâniyesinden mâadâ işlerle meşgul olarak ahali-i İslâmiyenin // iğbirârını davet eden bu defa da harekât-ı nâ-lâyikasî bi't-tahkik te'yid eden mûmâileyhin hâli arz olunur.

Fi 30/31 minh. [Mart sene 1331]

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 467/70

112

**ERMENİLERİN SİVAS'TA DÜŞMANIN
HAREKETİNİ KOLAYLAŞTIRMAK
GÂYESİYLE GİZLİ BİR CEMİYET
KURDUKLARI**

Ermeni Taşnaksütyun Cemiyeti vasıtasıyla Sivas vilayetinde merkezi gizli bir ihtilal cemiyeti kurulmuş olduğu, asıl amaçlarının Osmanlı Ordusu'nun gerilerinde olay çıkartarak düşmanın hareketlerini kolaylaştırmak olduğu.

**CREATION OF A SECRET
COMMUNITY BY ARMENIANS FOR
THE PURPOSE OF FACILITATING
ENEMY MOVEMENTS IN SİVAS**

A revolutionary community, with a secret Headquarters, was set up in the province of Sivas by the Armenian Dashnaksutyun Community. Their main purpose was to facilitate enemy movement by causing disturbance behind the Ottoman Army.

14 Nisan / April 1915

**Telgraf
Hasankale
1/2/[13]31**

Şifre

Başkumandanlık Vekâletine

1) Onuncu Kolordu Vekâletinden 14 Mart [1]331 tarihiyle mevrûd mufassal rapordan Ermeni Taşnaksütyun Cemiyeti ma'rifetiyle Sivas vilâyetinde merkezi hafî bir ihtilâl cemiyeti teşekkül etmiş olduğu ve vazife-i asliyelerinin Osmanlı Ordusu'nun gerilerinde şûriş ikâ'ıyla hasmın harekâtını teshîl maksadına ma'tûf bulunduğu ve mezkûr cemiyete mensub olanların muhtelif cins esliha ile teslîh edildiği anlaşılmaktadır.

2) Şimdiye kadar ciddî ve umumî bir harekât-ı ihtilâlkârâneye cür'et edemeyen bu gibilerin nazik anlarda âtiyen hiçbir suretle ibrâz-ı faâliyet edememeleri esbâbının istikmâli ve vukuât zuhuru hâlinde şiddetli icraâtla men'-i tevessü' ve sirayeti zımında vilâyâtla kolordu vekâletlerine icab eden evâmir tebliğ edilmiştir.

ATASE, BDH, 2820.69.3

**ZEYTUN'DAKİ TEKKE AHALİSİYLE ON
BİR KÖY HALKININ
SÜRÜLMESİ**

**RELOCATION OF THE POPULATION
OF TEKKE AND OF 11 VILLAGES IN
ZEYTUN**

113

Zeytun'a gelen Fahri Paşa'nın Tekke ahalisiyle, son olaylara katılan bin dört yüz seksen bir nüfustan ibaret on bir köy halkının sürülmeleri emrini verdiği.

An order was given by Fahri Pasha, who arrived in Zeytun, concerning the relocation of the population of Tekke and of 11 villages, consisting of 1481 persons, who involved in the recent incidents.

14 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Zeytun
Numara: 672
Tarih: 2 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

29/30 Mart [1]331 telgraf[a] lâhikadır:

Dün Dördüncü Ordu Kumandan Vekili Fahri Paşa Zeytun'a geldi. Mahrûk Tekye ahalisiyle öteden beri şakâvetle me'lûf olan bu defaki hâdiseye de iştirak eylemiş bulunan on bir karye ahalisinin tağrîb ve teb'îdleri emrini verdi. Ale's-sabah birkaç koldan zâbitler kumandasında olarak müfrezeler gönderildi. Sicill-i nüfusa nazaran mezkûr mahalle ile köyler sekenesi nüfusu bin dört yüz seksen birden ibarettir. Bunların Maraş'a vusûllerinde defterlerinin tanzimi //

makam-ı livâyâ tebliğ edildiğinden tağrîb olunan nüfusun mikdar-ı hakikîsi anlaşılacağı ma'rûzdur.

Fî 1 Nisan sene [1]331

Zeytun'da Maraş
Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.ŞFR, 467/84

**DEVELİ'DE ERMENİ KOMİTECİLERE
AİT SİLAH, MÜHİMMAT VE
FOTOĞRAFLAR ELE
GEÇİRİLMESİ**

Develi'de Ermeni ihtilal komitesine ait silah, bomba, fişek ile Ermenistan olarak kabul edilen yerlerin isimleri ve yıkılan binalarını gösteren fotoğrafların ele geçirildiği.

**SEIZURE OF WEAPONS,
AMMUNITION AND PHOTOGRAPHS
BELONGING TO THE ARMENIAN
COMMITTEE MEMBERS IN DEVELİ**

Weapons, bombs, shells and photographs, illustrating the names of the regions that were accepted as Armenia and the ruined buildings there, belonging to the Armenian Revolutionary Committee were seized in Develi.

15 Nisan / April 1915

**Kayseri Sancağı Mutasarrıflığı
Tahrirât Müdüriyeti
Umumî: 1529
Hususî: 29**

Hulâsa: İki aded fotoğrafın takdimine dair

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletli Efendim Hazretleri;

Develi kazâsı merkezinde izhâr olunan Ermeni tertibât-ı ihtilâliyesinde alâkadar olanlardan elde edilen esliha-i harbiye ile bombalar ve fişenk ve barut gibi ecza-yı nâriyeden bir kısmını ve Ermenistan addedilmek istenilen memâlikin isimleri menkûş ve a'sâr-ı sâbıkada mevcut iken ser-nigûn olmuş binâ-yı istiklâlin enkaz ve ahcârını irâe eden bir tasviri hâvî levhanın manzarasını gösteren fotoğrafın iki adedi manzûr-ı sâmi-i Nezâret-penâhîleri buyurulmak üzere leffen arz u takdim kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 1 Cumâdelâhir sene [1]333 ve fî 2 Nisan sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmet Mithat

DH.EUM.2.Şb, 6/1

ŞATAK'TAKİ OLAYLARIN GENEL BİR ERMENİ KALKIŞMASININ BAŞLANGICI OLDUĞU

ŞATAK INCIDENTS AS THE BEGINNING OF AN ALL-OUT ARMENIAN REVOLT

115

Şatak'ta bir Ermeni öğretmen tutuklanması üzerine kasabada ve çevre Ermeni köylerinde olaylar çıktığı, kopan telgraf hattının tamiri için Gevaş'tan gönderilen çavuş ile iki jandarmanın kaybolması üzerine aramak için giden müfrezenin ihtilalciler tarafından pusuya düşürüldüğü, Şatak merkezinde çıkan çatışmada yedi jandarmamızın şehit olduğu ve Havasor'la Şatak arasında bir karakolun kuşatıldığı. Bütün bu olayların, beklenen genel bir kalkışmaya başlangıç olacağı anlaşıldığından ona göre tedbir alındığı.

Upon the arrestment of an Armenian teacher in Şatak, incidents occurred in the town and the surrounding Armenian villages. A platoon went to Şatak to look for the sergeant and two gendarmes, who were sent from Gevaş to repair the broken telegraph line and were lost. This platoon was ambushed by the revolutionaries. 7 gendarmes were martyred in the armed conflict in Şatak town center and a guardhouse between Havasor and Şatak was surrounded. The necessary measures were taken as it was understood that all these events were expected as the beginning of an all-out revolt.

16 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 3257
Tarih: 3 Nisan sene [1]331

*Müsta'celdir.**Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine*

Şatak kazâsı merkezinde polise muhakkirâne muamelesinden dolayı derdest ve üzerinde mavzer tabancası ve kazâ teşkilâtına aid evrak zuhur etmekle tevkif olunan bir Ermeni mualliminin tevkifini müteâkib kasabada ve civar Ermeni köylerinde nümâyîş yapıldığını Kaymakam makine başında bildirmişti. Tahkikâtın oraca devamı hâdiseye sebebiyet vereceği melhûz olduğundan mevkûf-ı merkûmûn merkeze i'zâmı lüzumunu bildirmiştim. Sabahleyin telgraf hattı kırıldı. Ahz-ı malumât için civar kazâ ve nahiyeden müfrezeler sevk etmiştim. Şimdi Gevaş Kaymakamı'ndan aldığım malumâtta Gevaş'tan hattın tamiri için gönderilen çavuş ile iki jandarmanın gâib ve müteâkiben ahz-ı malumât zımında çıkarılan küçük bir müfrezenin yolda ihtilâlcilerin pususuna uğrayıp vuku bulan müsâdemede iki neferin mecrûh düştüğü //

ve Gevaş kazâsı merkezi olan Vastan kasabası civarındaki Akkilise manastırında müsellaah birçok eşhâs görölmeğe başladığı beyân olunuyor. Havasor Müdürü de malumât almak üzere gönderilen müfrezenin ilerleyemediğini ve haricen alınan malumâta nazaran Şatak merkezinde vuku bulan müsâdemede yedi jandarmamızın şehid ve Havasor'la Şatak arasında bulunan on beş kişilik bir karakolun muhasaraya

alındığını bildiriyor. Bu hâdisâtın müntazar olan ihtilâl-i umumiye mukaddime olacağı anlaşılmakla ona göre tertibât alınmıştır. Hafiyen vuku bulan istihbâra nazaran merkez komitesi henüz berfle mestûr olan geçidlerin tamamen açılarak ahvâlin kendileri için daha müsaid bir şekil alması emeliyle vakit kazanmak istediklerinden Şatak mıntıkasında gösterilen isticalden memnun görünmüyorlar. //

Hatta şimdi Vramyan nezd-i acizâneme geldi ve sükûneti te'min için Şatak'a gitmek arzusunu izhâr etti. Kabul ettim efendim.

Fî 3 minh [Nisan sene 1331]

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 467/95

**RUSLARI KURTARICI OLARAK
GÖREN BÜTÜN ERMENİLERİN
ELDE SİLAH FIRSAT
BEKLEDİKLERİ**

Rusların Başkale ve havalisini de işgallerini fırsat bilen Ermenilerin, Müslüman ahalinin elinden silahlarını aldıktan sonra kan dökmeden arzularını gerçekleştirmeyi çıkarlarına daha uygun bularak sükuneti muhafaza etmeye çalıştıkları, ancak çekilmeye mecbur olan Ruslardan gelecekte yardım sözü aldıkları, Rusları kurtarıcı olarak gören bütün Ermenilerin elde silah fırsat bekledikleri.

**ALL ARMENIANS WHO CONSIDERED
THE RUSSIANS AS THEIR
RESCUER WERE WAITING FOR AN
OPPORTUNITY AS BEING ARMED**

The Armenians disarmed the Muslim community and tried to keep the peace by taking advantage of the occupation of Başkale and its vicinity by the Russians, as they found more appropriate to act bloodlessly for the sake of their interests. However they were given promise by the retreated Russians that they would be supported by the Russians in the future. All the Armenians who considered the Russians as their rescuer were waiting for an opportunity as being armed.

116

16 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van

Numara: 3231

Tarih: Fî 3 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi'ye

Ermenilerin vaziyet-i hâzırasını münhasıran arz edeyim: Ruslar[ın] Başkale ve havalisini de işgalleri[ni] muhakkak farz eden komiteciler; aşâyirin, umumiyetle ahali-i İslâmiyenin silahlarını ahz ettikten sonra kan dökmeden arzularını icray[ı] menfaatlerine muvâfık bularak düşmanın dahil olmadığı yerlerde sükûneti muhafaza etmişlerdi. Ancak çekilmeğe mecbur olan Ruslar ve Ruslarla beraber bulunan çeteler umumî bir harekâta kendilerine [muâvenet]¹ edilmediğinden dolayı pek münfa‘il olmuşlar ve ikinci defâ ileride de ne şekilde müzâheret görecekları va‘d-ı kavîsini almıştır. Rusları halâskar telakki eden bütün Ermeniler elde //

silah, fırsata muntazırdırlar. Timar vekâyi‘-i ahîresi, ketm-i hiss ve maksada muvaffak olamayan köylülerin bir galeyanından ileri gelmişti. Bu vakitsiz tezâhürâttan memnun kalmayan komite rüesâsının gayreti [ve] Hükûmetin takibe devam etmemesi üzerine vâkı‘a umumîleşmemiştir. Erzurum'dan celb olunan esliha ve cephânenin tevzî‘i için zaman kazanmakla beraber birinci kuvve-i seferiyenin takarrübü ve Tahsin Bey'le bi'l-muhabere bir haftaya kadar geleceği anlaşılan Bahaeddin Şakir Bey'in i‘tâ edecekleri emre intizâren şu muvakkat ve zâhiri sükûnu idareye çok çalıştım ve çalışıyorum. Hükûmet haysiyeti //

¹ Metindeki cümle düşüklüğünden “muâvenet” anlamına gelecek bir kelimenin atlandığı anlaşılmaktadır.

nâmına fedakârlık etmek kendilerine pek mülâyim ve müsaid bulunmakla beraber mukaddes ihtilâle hazırlanıp kabına sığmayan Ermeni gençleri[ni] sükûn ve salâha takrîb mümkün olamıyor. Her an mühim bir hâdiseye intizâr vaziyetindeyiz ve şu hâle nazaran Vramyan'ı Erzurum'a göndermekten şimdilik sarf-ı nazar etmeyi muvâfık buldum, efendim.

Fî 2/3 Nisan sene [1]331

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 467/99

HAFİK'TE YAPILAN ARAMALARDA ÇOK SAYIDA SİLAHIN ELE GEÇİRİLDİĞİ

Hafik'in Horsana Ermeni köyünde yapılan aramalarda Ermenilere ait çok miktarda silah ele geçirildiği ve aramalara devam edildiği.

A GREAT NUMBER OF WEAPONS WERE SEIZED IN THE SEARCHES IN HAFİK

A great number of weapons belonging to Armenians were seized in the searches in the Armenian village of Horsana in Hafik. Searches were in process.

117

18 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 7056
Tarihi: Fî 5 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Hafik kazâsına merbût Horsana Ermeni karyesinde yapılan taharriyât neticesinde bir sandık gra tûfengi ve bir sandık onlu mavzer revolveri ve bir sandıkta bir çok dinamit ve dört aded mükerrer ateşli gra ve bir aded Rus sergey elde edilip taharriyâta devam edilmekte bulunulduğu lede'l-malumât ma'rûzdur.

Fi 4/5 Nisan sene [1]331

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 467/107

ŞATAK VE HAVASOR'DA ERMENİ EŞKIYASI İLE ÇATIŞMALAR ÇIKTIĞI

Şatak kazası yollarını kesen ve karakolların etrafını saran eşkıyanın üzerine gönderilen birliklerin eşkıyayla çatışmakta olduğu, Havasor'da da Ermenilerle çatışmaların başladığı, Erçek ve Timar nahiyelerinde bulunan Ermeni köylerinde de olağan dışı faaliyetler görüldüğü.

ARMED CONFLICTS BROKE OUT WITH THE ARMENIAN BANDITS IN ŞATAK AND HAVASOR

An armed conflict broke out between the bandits and the troops which were sent upon the bandits who blocked the roads to Şatak district and surrounded the guardhouses. Conflicts with the Armenians in Havasor started, as well. Unusual activities were seen in the Armenian villages of the townships of Erçek and Timar.

18 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van Vali Konağı
Numara:126
Tarih: Fî 6 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Müsta'celdir

Dahiliye Nezâretine

Şatak kazâsı yollarını kat' eden eşkıya[yı] mevkilerinden ref' ve kahr ve sarılan karakollar efrâdını tahlîs etmek üzere gönderilen müfrezeler müsâdeme etmektedir. Cebren Havasor nahiyesi Ermenileri vazifelerine devam eden bu müfrezelerimizi arkadan tehdid ve iki ateş arasında şaşırtmağa teşebbüs ettiklerinden Havasor'da da müsâdeme başlamıştır. Diğer mahall[erde] hâsseten Timar¹ ve Erçek² nahiyeleri dahilinde bulunan Ermeni karyelerinde³ de fevkalâde faâliyet görülmekte ve köyler arasında irtibâtı kat' edecek surette tertibât alınmakta //

olduğu bildirilmektedir.

Fi 5 minh. [Nisan sene 1331]

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 467/116

1 Metinde "Terfeler" şeklinde yazılmıştır.
2 Metinde "Bezçek" şeklinde yazılmıştır.
3 Metinde "karyesinde" şeklinde yazılmıştır

ŞATAK'TA İSYANCI ERMENİLERİN YİRMİ KADAR ASKERİMİZİ ŞEHİT ETTİKLERİ

NEARLY TWENTY SOLDIERS WERE MARTYRIZED BY THE ARMENIAN REBELS IN ŞATAK

119

Tatvan'a gönderilen Vramyan'ın Bitlis'e sevk olduğu, Şatak'ta isyan halinde olan Ermenilerin yirmi kadar askerimizi şehit ettikleri, merkez ile Hoşap arasında bulunan bir jandarma karakolunun yüz kadar eşkiya tarafından kuşatıldığı haberi alınması üzerine kuvvet sevk edildiği, planlı hücumlara maruz kalınmaması düşüncesiyle silahlı görülen Ermenilerin derhal tepelenmesinin tamimem emredildiği.

Vramyan, who has been sent to Tatvan, was dispatched to Bitlis. Nearly 20 soldiers were martyred by the Armenian rebels in Şatak. Forces were sent on the bandits upon the information about the surrounding of a gendarmery station between city center and Hoşap by approximately 100 bandits. It was ordered to chasten the armed Armenians in order not to be come under their planned attacks.

18 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Van
Numara: 3412
Tarih: Fî 6 Nisan [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

1) Vramyan dün gece istimbotla Ta[t]van İskelesi'ne gönderilmişti. Bugün vâsıl olmuş ve gelen müfreze tarafından Bitlis'e sevk olunmuştur. 2) Şatak'ta müretteb bir isyan yapan Ermeniler kasaba dahilinde ve köylerde yirmi kadar askerimizi şehid etmişlerdir. Her cihetten kuvvet i'zâm olunduğundan yakında yolların açtırılması kasabada bulunanların kahr ve tenkîli me'mûldür. 3) Hoşap kazâsı dahilinde bulunan birkaç Ermeni köyü civarından geçen müfrezelerimize //

ateş açtırılmakla kâmilten tepelenmişlerdir. 4) Merkez ile Hoşap arasında Başkale caddesi üzerinde bulunan bir jandarma karakolumuzun yüz kadar eşkiya tarafından muhasara olduğu şimdi haber verildi ve kuvvet sevk edildi. 5) Ermenilerin müretteb hücumlarına ma'rûz kalmamak üzere müsellağ görülenlerin derhal tepelenmesini ta'mimen emrettim.

Fî 5 Nisan sene [1]331

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 467/125

**VAN'IN HAVASOR NAHİYESİNDEKİ
ÇATIŞMALARIN ŞİDDETLENDİĞİ**

Van'ın Havasor nahiyesindeki çatışmaların şiddetlendiği, müfrezelerin yollarını kesmeye teşebbüs eden isyancıların şiddetli hücumlara dayanamayarak köylere çekildikleri.

**EXACERBATION OF CONFLICTS IN
HAVASOR TOWNSHIP OF VAN**

Conflicts in Havasor township of Van intensified; the rebels who attempted to block the ways of platoons retreated back to villages as they could not resist the severe attacks.

18 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 3337
Tarih: Fî 6 Nisan [1]331

[Şifre]

Pek mühim ve müsta'celdir

Dahiliye Nezâretine

Havasor müsâdemâtı şiddetlendi. Müfrezelerin yollarını kesmeğe teşebbüs eden ihtilâlciler vuku bulan şiddetli hücumlara mukâvemet edemeyerek kiliselere, köylere kapanmışlardır. İdin(?) köy[ün]de ve bir kilisedeki ihtilâlcilerin kâmilan mahv edildiği ve diğer yerlerde müsâdemeler şiddetli devam etmekte bulunduğu alınan raporlardan anlaşılmakla arz-ı malumât olunur.

Fi 5 minh. [Nisan sene 1331]

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 467/126

**SİVAS VALİSİ MUAMMER BEY'İN
ERMENİLER HAKKINDAKİ
GÖRÜŞLERİ**

**OPINIONS OF MUAMMER BEY,
SİVAS GOVERNOR, ABOUT
ARMENIANS**

Sivas Valisi Muammer Bey'in; Ermeniler ile bu memlekette kardeş olarak yaşayamayacağımıza kani olduğu, biz onları ezmez isek onların bizi ilk fırsatta yok etmeye çalışacakları, Sivas'ta onları kuvvetten düşürmeye ve Müslümanları güçlendirmeye çalışıldığı, Ermeni halkına ilişilmediği şeklindeki görüşleri.

Sivas Governor Muammer Bey expressed his conviction that it was not possible to live brotherly with Armenians in this country. He also stated that if we do not overpower the Armenians, they would try to exterminate us at the earliest opportunity; it was tried to get weaken the Armenians and to strengthen the Muslims in Sivas; Armenian community was not disturbed.

18 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Sivas
Numara: 707
Tarih: Fî 5 Nisan sene [1]331

Mahrem ve hususîdir

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

C[evab] 1 Nisan sene [1]331:

Ermeniler ile bu memlekette kardeş olarak yaşayamayacağımıza kâni'im. Biz onları ezmez isek onlar bizi ilk fırsatta hiç acımayarak mahva kıyâm eyleyeceklerdir. Burada Ermeniler hakkında takib eylediğimiz program: 1) Onları kuvvetten düşürmek, unsur-ı İslâmı kuvvetli bulundurmak. 2) Dimâğ vazifesini gören ve her işi tedvir eyleyen rüesâdan onları mahrum etmektir. Birinci maddeyi tatbik eylemek için silahları toplanıyor, //

İslâmları teslîh eyliyor, şirketler teşkil ile iktisaden de hâkim olmağa, san'atı da ellerinden almağa çalışıyoruz. Bugün için muzır görmediğimiz avâma ilişmediğimiz, kemiyetten ziyade keyfiyete ehemmiyet verdiğimizden, nüfusça fevkalâde tenâkus yoktur. Diğer emriniz (---) edildiği ma'rûzdur.

Fi 5 Nisan [1]331

Sivas Valisi
Muammer

DH.ŞFR, 467/127

**GEVAŞ, ŞATAK VE HAVASOR'DA
ERMENİ İHTİLÂLCİLER İLE
MÜFREZELERİMİZ ARASINDA
ÇATIŞMALARIN DEVAM ETTİĞİ**

Havasor nahiyesinde isyana kalkışan dört Ermeni köyünün mevzilerinin tahrip edildiği; Gevaş kazasıyla vilayet merkezi ve Havasor nahiyesinin bağlantısını kesmek üzere toplanan altı yüz kadar ihtilâlcı ile müfrezelerimiz arasında çatışmaların devam ettiği.

**ONGOING CONFLICTS BETWEEN
THE ARMENIAN REVOLUTIONARIES
AND OUR PLATOONS IN GEVAŞ,
ŞATAK AND HAVASOR**

Emplacements in four Armenian villages of which population attempted to revolt in the township of Havasor were destroyed. Armed conflicts between our platoons and nearly 600 revolutionaries who gathered to block the way from Gevaş district to the province center and Havasor township were continuing.

19 Nisan / April 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 3455
Tarih: 6 Nisan sene [1]331**

[Şifre]
Müsta'cel

Dahiliye Nezâretine

1) Havasor nahiyesi dahilinde isyana sarılan Ermeni köylerinden dördü, müfrezeler tarafından muhasara ve tahassun ettikleri mevkiileri top ateşiyle tahrib olunarak kâmilen mahv edilmiştir. 2) Gevaş kazâsıyla merkez-i vilâyet ve Havasor nahiyesi râbıtasını kat' etmek üzere Ata[lan]¹ ve Gersi karyelerinde ictimâ eden ve mikdarları altı yüz kadar tahmin edilen ihtilâlciler ile müfrezelerimiz arasında bugün şiddetle müsâdeme devam etmektedir. 3) Şatak merkezinde ve Şatak'la Gevaş arasında müsâdeme devam ediyor ve Gevaş ile merkez arasında telgraf //

muhaberâtı kat' olunmuş ve tamirine teşebbüs edilmiştir.

Fî 6 minh. [Nisan sene 1331]

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 468/21

1 Metinde "Atay" şeklinde geçmektedir.

ERMENİ İSYANININ İHTİLÂLE EN UYGUN OLAN VAN'DA BAŞLADIĞI

ARMENIAN REVOLT STARTED IN VAN, THE MOST CONVENIENT PLACE FOR REVOLUTION

123

Van'ın bazı nahiyyelerinde Ermenilerin ihtilal başlatıp askeri kuvvetler ile çatıştıkları, şu durumda Ermeni ihtilalinin en uygun olan Van'da başlamış olduğu, isyancıların Bayazıt tarafında Ruslarla bağlantı kurmak istedikleri, Şatak'ın ihtilalin merkezi olduğu.

Armenians revolted in some townships of Van and conflicted with military forces. Thus Armenian revolution started in Van, the most convenient place for it. The rebels intended to establish a connection with Russians in the vicinity of Bayazıt. Şatak was the center of revolution.

19 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 7152
7 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Bizzat halli

Dahiliye Nezâretine

Cevdet Bey Van'ın bazı nevâhisinde Ermenilerin ihtilâl ve kuvve-i askeriye ile müsademe ettiklerini yazıyor. Şu hâlde Ermeni ihtilâli en müsaid olan Van'da başlamış demektir. Buradan Van'a silah sevk ediyoruz. Dün Mahmud Kamil Paşa ile görüştüm. İcab ederse buradan va'd-i muâvenet ettiler. Cevdet Bey'den sordum. Bir jandarma taburu ihzâr ettik. İhtilâlcilerin vaziyetine nazaran Bayazıt cihetindeki Ruslarla te'min-i irtibât etmek istedikleri anlaşılıyor. Bitlis Valisi ile de muhabere ediyoruz. Şatak merkez-i ihtilâl olduğundan Bohtan cihetinden Kürtleri sevk etmesini yazdım. Muş'ta da bir hareket me'mûl ise de //

şimdi talimât taburları orada olduğundan zorca hareket edeceklerdir. Maamâfih artık meseleyi bi-hakkın halletmek zamanı geldi. Erzurum'da Ermeniler kıymıdanamayacaklardır. Hilmi Bey'i Van cihetine göndermek, Bahaeddin Şakir Bey'e talimât-ı lâzıme verilerek gönderilmesi icab eder. Bu talimât Sivas'a da tebliğ olunmalıdır. Cevdet Bey buradan fazla kuvvet istemiyor. Zaten Kürtler tamamen sevk olunursa maksad hâsıl olur. İhtirâm.

Fi 6 Nisan sene [1]331

Erzurum Valisi
Tahsin

DH.ŞFR, 468/24

VAN MERKEZİ İLE HAVASOR VE GEVAŞ'TA İHTİLALCİLERLE ÇATIŞMALARIN DEVAM ETTİĞİ

Van merkezinde çoğunluğu asker kaçağı olan ihtilalcilerle çatışmanın devam ettiği; Gevaş-Bitlis hattından başka bütün telgraf hatlarının kesildiği; ayaklanmanın genel olduğu, Havasor'daki çatışmada ihtilalcilerin tepelendiği ve Havasor ile Gevaş arasındaki köylerde toplanan asilere hadlerini bildirmeye gayret edildiği.

ONGOING CONFLICTS WITH REVOLUTIONARIES IN VAN CITY CENTER, HAVASOR AND GEVAŞ

Armed conflicts were continuing with revolutionaries, most of whom were deserters, in the center of Van. All the telegraph lines, except the Gevaş-Bitlis line, were cut off. This was an all-out revolt. Revolutionaries were overpowered in the conflict in Havasor. Efforts were shown in order to bring the rebels, who gathered in the villages between Havasor and Gevaş, into line.

20 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van Vali Konağı
Numara: 171
Tarih: Fî 7 Nisan sene [1]331

Pek mühimdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Şehirde müsâdeme şiddetle devam ediyor. Kısım-ı küllîsi asker firârîsi olan ihtilâlciler pek muntazam hareket ediyorlar. Gevaş-Bitlis hattından mâadâ bütün telgraf telleri kat' olundu. Kıyâm umumîdir. Havasor'daki müfreze pek faâliyet göstermiş ve karşılarına çıkan ihtilâlcileri tepelemişlerdir. Şimdi merkezle Havasor ve Gevaş arasındaki köylerde ictimâ eden âsileri te'dibe gayret etmekte[dir]. Lutf-i Hakk'la o cihette vazifelerini çabuk bitirerek şehrin muâvenetine şitâb edeceklerini ümid ederim.

Fî 7 Nisan sene [1]331

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 468/35

ERÇEK VE GEVAŞ'TA ERMENİ İSYANCILARLA ŞİDDETLİ ÇATIŞMALARIN DEVAM ETTİĞİ

ONGOING SEVERE CONFLICTS WITH ARMENIAN REBELS IN ERÇEK AND GEVAŞ

125

Erçek nahiyesinden geçen müfrezelerimize saldıran Ermeni asiler ile girilen çatışmada yüz yetmiş kişinin itlaf edildiği, bizden ise on sekiz şehit, yirmi dört yaralı olduğu. Gevaş ilçesinin Atalan köyünde çatışma devam ederken Piltinis köyünün top ateşiyle tahrip edilerek yakıldığı; Van şehrinde Ermeni mahallelerinde çokça silahlı şahısların dolaştığının görüldüğü ve civar köylerdeki isyancılardan şehrin kuzey doğusu ile Ereğ Dağında toplandıkları.

As a result of the armed conflict with Armenian rebels, who attacked our platoons going through Erçek township, 170 rebels were killed; on the other hand our 18 soldiers were martyred and 24 wounded. Armed conflicts were continuing in Atalan village of Gevaş district and Piltinis village was destroyed by artillery fire. A large number of armed men were seen around the Armenian neighborhoods in Van. The rebels from surrounding villages were gathered in the northeast of the city and on Ereğ Mountain.

20 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numarası: 3474
Tarih: Fî 7 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Gâyet müsta'celdir

Dahiliye Nezâretine

1) Erçek nahiyesi dahilinden geçen müfrezelerimizin yollarını kesmeye teşebbüs eden iki Ermeni karyesi âsileriyle vuku bulan şiddetli müsâdeme neticesinde ihtilâlcilerden yüz yetmiş kişi telef edilmiştir. Müfrezelerimizden on sekiz şehid ve yirmi dört mecrûh vardır. 2) Gevaş kazâsı ile Havasor nahiyesi arasında posta güzergâhı ve pek mühim bir nokta olan Atalan ve Piltinis karyelerinde sabahtan beri müsâdeme devam ediyor. Telgraf hattı kırıldığından neticeden henüz malumât alınamamış ise de yakın bulunan diğer nahiyelelerden verilen malumâta nazaran Piltinis karyesi top ateşiyle tahrib ve ihrâk edilmiş Atalan'da hâlâ müsâdeme devam ediyormuş. 3) Şehre hâkim yüksek bir mevki'de vuku bulan //

tarassudda Ermeni mahallelerinde pek çok müsellah eşhâsın dolaştıkları görülmüş ve civar karye âsilerinin şehrin şark-ı şimâlisinde Ereğ¹ Dağı'nda ictimâ etmekte oldukları haber alınmış olmakla tedâbîr-i lâzımeye tevessül olunmuştur.

Fî 6/7 Nisan sene [1]331

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 468/37

1 Metinde "Verek" şeklinde yazılmıştır.

126

**ZEYTUN ERMENİLERİNİN BÜYÜK
KISMININ KONYA'YA SEVK EDİLDİĞİ**

Konya'ya sevk edilen Zeytun Ermenilerinin sayısının üç bin dört yüz kırk altı nüfusa ulaştığı, geride az kişinin kaldığı, yerlerine de göçmen gönderilerek iskân edildiği.

**MAJORITY OF ZEYTUN ARMENIANS
DISPATCHED TO KONYA**

Number of Zeytun Armenians who were dispatched to Konya reached to 3446. Small number of them remained. Immigrants were relocated instead of Zeytun Armenians.

21 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Maraş
Numara: 2011
Tarih: Fî 9 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Bugüne kadar Konya'ya sevk edilen Zeytun Ermenilerinin mikdarı üç bin dört yüz kırk altı nüfusa bâliğ olmuştur. Bakıyyesi az kalmıştır. Yerlerine muhacir i'zâm ve iskân edilmektedir.

Fî 8 Nisan sene [1]331

Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH.ŞFR, 468/47

SİVAS TUZHİSAR'DAKİ İSYANCI ERMENİLERİN TESLİM OLDUĞU

SURRENDER OF THE ARMENIAN REBELS IN TUZHİSAR IN SİVAS

127

Sivas Tuzhisar'daki çatışmanın bir kaç Ermeni'nin ölmesiyle sonuçlandığı, diğer Ermenilerin teslim oldukları, o bölgede silah aranmasına devam edildiği.

The armed conflict in Tuzhisar in Sivas was ended up with killing of three Armenians. Other Armenians surrendered. Searches for weapons in that region were in process.

21 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Sivas
Numara: 7970
Tarih: 8 Nisan sene [1]331

Şifre

Dahiliye Nezâretine

Zeyl 7 Nisan sene [1]331:

Tuzhisar'daki müsâdemede birkaç Ermeni ölmesiyle vak'a neticelendi. Diğer Ermeniler dehâlet ettikleri gibi, kemâl-i sükûnetle o mıntıkada esliha taharriyâtına devam edilmekte bulunduğu ma'rûzdur.

Fî 8 Nisan sene [1]331

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 468/52

**VAN'DAKİ YÜZLERCE ERMENİ
İHTİLALCİNİN KALEYİ ELE
GEÇİRMİK İÇİN HÜCUM
ETTİKLERİ**

Sur ve Kaledibi Ermeni mahallelerinde görülen yüzlerce ihtilalcinin kaleyi ele geçirmeye çalıştıkları, askerimizden zayıat olduğu; isyancıların Müslüman evleri ile Düyun-ı Umumiye, Posta, Reji ve Osmanlı Bankası dairelerini yaktıkları.

**ATTACK BY HUNDREDS OF
ARMENIAN REVOLUTIONARIES IN
VAN IN ORDER TO CAPTURE THE
FORTRESS**

Hundreds of Armenian revolutionaries seen in Sur and Kaledibi neighborhoods attempted to capture the fortress. There occurred casualties from our soldiers. Muslim homes and buildings of Debt Administration (Düyun-ı Umumiye), Post Office, Regie Company and Ottoman Bank were set on fire by the rebels.

21 Nisan / April 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: Fevkalâde 20
Tarih: Fî 8 Nisan sene [1]331**

[Şifre]

Müsta'celdir

Dahiliye Nezâretine

Bu gece sabaha kadar şehrin her tarafında ateş devam etti. Kısmen Sur'la, Kaledibi Ermeni mahallelerinde görülen yüzlerce ihtilâlcilerin gece gafletten hücum ile kaleye sahip olunmak üzere oraya müretteb oldukları anlaşıldı. Gündüz kaleden yağdırılan balyemez toplarının tahribâtına rağmen askerimize zâyîât verdiler ve gece bombalarla İslâm hâneleri, Düyûn-ı Umumiye, Posta, Reji ve Bank-ı Osmani dairelerini ihrâk ve tahrib ve bu karışıklıktan istifade ile firaren hurûca teşebbüs etmişler ise de muvaffak olamadılar. Şimdi yine kaleden eski toparla ateşe //

başlandı. Bu gece bizi tahmin fevkinde iz'âc eden bu la'înleri tepelemeye son derece çalışıyor[uz]. Şehrin bağlar kısmında İslâm hânelerine nisbeten toplu bulunan Ermeni mahallelerinden gece taarruz edilmiş ise de hamdolsun def' edilebilmiştir. Müsâdeme devam ediyor.

8 minh. [Nisan sene 1331]

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 468/55

ERMENİ KOMİTELERİNİN SİVAS'TA OTUZ BİN ERMENİ'Yİ SİLAHLANDIRDIĞI

ARMAMENT OF 30.000 ARMENIANS IN SIVAS BY THE ARMENIAN COMMITTEES

129

Ermeni komitelerinin kontrolü altında Suşehri'nde on altı Ermeni köyünde ihtilal mıntıkası hazırlanarak ordumuzun başarısızlığı halinde diğer Ermeni köyleriyle birlikte orduyu arkadan tehdit edecekleri, vilayetten otuz bin Ermeni tertip edilerek silahlandırıldığı, bunlardan on beş bininin Rus ordusuna katıldığı, on beş bininin de ordumuzu arkadan meşgul etme ile görevlendirildiği.

Revolution districts were prepared in the 16 Armenian villages in Suşehri under the control of Armenian committees. If our army was defeated, they would become a threat to our army from behind together with the other Armenian villages. 30.000 Armenians were organized from the province and armed. 15.000 of them joined the Russian army and the rest of them were tasked with engaging our army.

22 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 10343
Tarih: 10 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

1) Vilâyet mülhakâtından Karahisâr'a merbût Suşehri'nin Pürk karyesiyle civarında merkez sancağına mülhak Hafik kazâsının Tuzhisar ve Beyşehir, Resane(?) karyeleriyle Ulaş nahiyesinde icra olunan taharriyât ve takibât neticesinde bir hayli esliha-i memnû'a ve dinamit bulundu. [2.] Evvelce arz olunduğu üzere Ermeni komitelerinin idare ve murâkabesi tahtı[nda] ve Suşehri'nde on altı Ermeni karyesinde ihtilâl mıntıkası ihzâr olunarak her mıntıkaya ma'rûf Ermenilerden üçer kumandan tayin ve mıntıkaların vazifesi Hüdâ ne-kerde Ordumuzun adem-i muvaffakiyeti hâlinde vilâyetin Ermeniler ile meskûn diğer karyelerdeki unsurlarıyla tevhid-i mesâî eyleyerek Orduyu arkadan //

tehdidden ibaret bulunduğu bu vilâyetten otuz bin Ermeni tertib ve teslîh edilip on beş bininin birer suretle Rus Ordusu'na iltihak eylediğini ve on beş bininin de Ordumuzu arkadan işgal vazifesiyle mükellef tutulduğu derdest edilen maznûnların ifadeleriyle te'eyyüd eylemiştir. 3) Ermenilerin ilkbahar hulûlüyle dağlarda barınmak imkânı hâsıl olduğunda hareket-i ihtilâliyye cür'etleri me'mûl bulunduğu evvelce arz edilmiş idi. Van'da hareket-i isyanîyenin başlamış, bu vilâyet dahilinde şimdiye kadar taharrî olunan mahallerde esliha ve dinamit elde edilmesi komite rüesâsından bazılarının hâl-i firarda bulunması bu hâli te'yid etmektedir. 4) Vilâyetin Karahisâr, Suşehri, Divriği, Hafik, Tonus, Gürün, Amasya, Tokat, //

Merzifon ve havalisi Ermenilerin temerküz eylediği mahallerdir. 5) Hafik'in Tuzhisar karyesinde komite rüesâsından Murad'ın tahassun eylemesiyle sevk olunan müfreze ile müsâdeme vuku bulup o günkü vak'ada birkaç Ermeni'nin telef olup yirmi kişisinin istîmân eyleyerek bir kısmı da firar etmişlerdir. Firarîler takib olunmaktadır. Müsâdemeye sâbit ve seyyar jandarma müfrezeleri iştirak etmiştir. Ancak kuvvetü'z-zahr olmak üzere cihet-i askeriyeden taleb olunan kuvvetle bir müfreze

de Hafik merkezine gönderildi. 6) Bu kuvvete istinâden isyan hazırlığında bulundukları anlaşılan köylerin vesait ve levâzım-ı taarruziye ve tecavüziyeden tecridleri ve yekdiğeriyle olan irtibâtlarının kat'ı esbabına tevessül olunmuştur. 7) Bu hareket-i isyaniyeyi idare //

eden komite rüesâsından elde edilenler taht-ı nezârete ve tarassuda alınmaktadır. Netice-i takibâtın peyderpey arz-ı malumât olunacaktır, efendim.

Fi 9/10 Nisan sene [1]331

DH.ŞFR, 468/64

Vali
Muammer

**VAN ŞEHİR MERKEZİ İLE MURADIYE,
TİMAR VE ERÇEK NAHİYELERİNDE
ASİLERLE ŞİDDETLİ ÇARPIŞMALARIN
YAŞANDIĞI**

**SEVERE COMBATS WITH THE REBELS
IN VAN CITY CENTER AND IN THE
TOWNSHIPS OF MURADIYE, TİMAR
AND ERÇEK**

İhtilalcilerle şehirde çarpışmaların devam ettiği, yirmi kadar şehit ve yaralıların olduğu, Muradiye ile Timar nahiyesi arasında iki yüz kadar ihtilalcinin tamamen mahv edildiği, Erçek nahiyesi taraflarında Müslüman köylere saldıran asilerle müfrezeler arasında şiddetli çarpışmaların devam ettiği, çatışmaların olduğu bölgelerde telgraf tellerinin kesik olduğu.

Combats with revolutionaries continued in the city. 20 of our soldiers were martyred and wounded. Approximately 200 revolutionaries were killed in the region between the townships of Muradiye and Timar. Severe combats continued between the battalions and the rebels, who attacked the Muslim villages in the vicinity of Erçek township. The telegraph lines were cut off in the combat area.

22 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: Fevkalâde
Tarih: Fî 9 Nisan sene [1]331

[Şifre]
Aceleldir

Dahiliye Nezâretine

Bugün şehirde akşama kadar müsâdeme oldu ve bazı cihetlerde hâlâ devam ediyor. İhtilâlciler dün gece yaptıkları taarruzlarına bugün aynı şiddetle devam edemediler. Dün Hazaberî(?) sarıların müte'addid hücumlara ma'rûz kalan Hamidiye Karakolu'nda bulunan bir bölüğümüzle irtibât te'sis edildi. Âsilerin işgal ettiği birkaç noktadan taarruz olundu. Bugün askerden yirmi kadar şehid ve mecrûhumuz vardır. Havasor cihetinde bulunan müfrezelerimiz Hazaberî'ye(?) akşam yetişti. Timar nahiyesiyle Muradiye kazâsı merkezi arasında bulunan Körzort //

karyesinde ictimâ eden iki yüz kadar ihtilâlcî, Muradiye Kaymakam Vekili maiyyetinde hareket eden müfrezeler tarafından sarılarak kâmilten mahv edildiğine dair Bitlis tarîkıyla bir telgraf aldım. Gece şehre gelebilen Erçek nahiyesi ahali-i İslâmiyesinden birinin ifadesine nazaran o tarafta kurâ-i İslâmiyeye taarruza cür'et eden âsilerle Muradiye ve Saray'dan yetişen müfrezeler arasında şiddetli müsâdemât devam etmekte imiş. Teller kırık olduğundan neticeden malumât alınamamıştır. İnşâallah yarın vaziyet daha müsâid olur, kuvvetli bir müfreze göndererek te'sis-i irtibâta çalışıyorum.

Fî 8/9 Nisan sene [1]331

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 468/67

131

**VAN KALESİ'NE HÜCUM İÇİN
SİPERLER OLUŞTURAN YEDİ YÜZ
KADAR ERMENİ İSYANCIYLA
ÇATIŞMALARIN DEVAM ETTİĞİ**

**ONGOING CONFLICTS WITH
NEARLY 700 ARMENIAN REBELS
ENTRENCHING IN ORDER TO
ATTACK THE VAN FORTRESS**

Van Kalesi'ni ele geçirmek için Ermeni komitesince seçilen yedi yüz kadar oldukları tahmin edilen ve evlerin içlerine siperler yapan Ermeni asilerin kasabanın önemli bir kısmını ateşe vererek direndikleri.

The Armenian rebels, estimated to be nearly 700, who were selected by the Armenian committee in order to capture the Van fortress, entrenched in the homes and burned a considerable part of the city.

23 Nisan / April 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 4
Tarih: Fî 10 Nisan sene 1331**

[Şifre]

Gâyet mühim, te'hiri gayr-i caizdir

Dahiliye Nezâretine

Bugün müsâdeme şiddetle devam etti. Arz olunduğu vechile kaleye hücum için komitece şehrin ve köylülerin en muharib efrâdından intihâb olunduğu anlaşılan ve yedi yüz kadar tahmin edilen ihtilâlcilerle bizzat uğraşmak üzere kaleye gittim. Bütün gayrete rağmen hâneler dahilinde mahfûz siperler yapan ve pek ziyade faâliyet göstererek, kasabanın mühim bir kısmını ateşe veren âsileri işgal ettikleri mahallerin umumundan çıkararak //

tepelemek mümkün olmadı. Ma-hâzâ etraftan kuvvet gelmeye başladı, daha şiddetli taarruz ediyoruz.

Fî 9/10 Nisan [1]331

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 468/76

VAN'DA İÇERİ VE YUKARI ŞEHİRDE ÇATIŞMALARIN DEVAM ETTİĞİ

ONGOING CONFLICTS IN THE INNER AND UPPER REGIONS OF THE PROVINCE OF VAN

132

Van'da içeri ve yukarı şehirde çatışmanın devam ettiği; şehrin içinde birkaç hanenin yakıldığı, Başkale tarafından seksen kişilik bir kuvvetin Van'a yardıma yetiştiği; Mahmudi Kaymakamı maiyyetindeki mücahitlerin Erçek nahiyesi civarındaki İslam köylerine taarruza çalışan asilerle çatışarak Van'a yaklaştığı; Van'a gelmekte olan Muradiye Kaymakamı Ziya Bey'in ihtilalcilerin şiddetli taarruzundan dolayı ilerleyemediği.

Conflicts were continuing in the inner and upper regions of the province of Van. A few houses in the city were burned down. A military force consisting of 80 soldiers came from Başkale to Van's rescue. Mujahids in the company of the District Governor of Mahmudi were closing to Van by conflicting with the rebels who attempted to attack the Muslim villages in the vicinity of Erçek township. Ziya Bey, District Governor of Muradiye, could not move on due to the severe attack of revolutionaries on his route to Van.

24 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numarası: Fevkalâde
Tarih: Fî 11 Nisan sene [1]331

Müsta'celdir

Dahiliye Nezâretine

Yukarı ve içeri şehirde müsâdemeye devam etti ve ediyor. İçeri şehirde daha birkaç hâne zabt ve tekrar işgal edilmemek üzere ihrâk edildi. Başkale tarafından seksen kişilik bir kuvvet bugün akşam Van'a yetişti. Mahmudi Kaymakamı maiyyetinde bulunan mücahidler Erçek nahiyesi civarında İslâm köylerine taarruza çalışan âsilerin mühim bir kısmını te'ehhur(?) ederek Van'a yaklaştı. Yarın Hoş Gediği'ni tutan şakîlere taarruz edilecektir. Timar¹ nahiyesinden gelen Muradiye Kaymakamı Ziya Bey Tasmalı Gediği'nde ictimâ eden külliyetli ihtilâlcilerin şiddetli hücumuna ma'rûz kalarak ilerleyemediği, Erçek kuvvetinin vürûduyla //

beraber Timar² tarafına bir müfreze sevk olunacaktır.

Fî 10/11 Nisan sene [1]331

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 468/91

1 Belgede "Hısınmar" şeklinde geçmektedir.

2 Belgede "Tedmar" şeklinde geçmektedir.

**DEVLET ALEYHİNDE FAALİYETLERDE
BULUNAN HINÇAK, TAŞNAK
VE BENZERİ ERMENİ KOMİTE
ŞUBELERİNİN KAPATILMASI**

Ermeni komitelerinin Osmanlı ülkesinde ayrılıkçı fikirlerle muhtariyet elde etme teşebbüsleri, Taşnak Komitesinin Rusya'da bulunan Ermenileri kışkırtma çabaları, ülkenin savaş halinde olmasını fırsat bilerek Anadolu'nun birçok vilayetinde isyan çıkarmaları, bomba, silah tedarikleri, gönüllü alaylar oluşturmaları ve Ruslarla birlikte hareket ederek Osmanlı Ordusu'nu tehdit etmeleri bu komitelerin faaliyetlerine bir son vermeyi gerektirdiğinden; Hinçak, Taşnak ve benzeri Ermeni komitelerin vilayetlerdeki şubelerinin kapatılmasına, her türlü evraklarının yok edilmelerine meydan bırakılmayarak ele geçirilmesine, komite ile işbirliğinde olan Ermenilerin takip ve gözetimine alınmalarına, ellerindeki silahların toplatılmasına ve tutuklanan şahısların Divan-ı Harbe sevk olunmasına karar verildiği.

**CLOSURE OF THE BRANCHES OF
ARMENIAN COMMITTEES LIKE
HINDJAK AND DASHNAK WHICH
ACTED AGAINST THE OTTOMAN STATE**

It required to put an end to the activities of Hindjak, Dashnak and similar Armenian committees as they attempted to obtain an autonomy in the Ottoman territory with separatist ideas; as Dashnak committee attempted to provoke the Armenians in Russia; as they revolted in various provinces of Anatolia by taking advantage of the war conditions in the country; as they provided the rebels with the bombs and weapons; as they set up volunteer regiments; and as they became a threat to the Ottoman army by acting together with the Russians. Consequently, it was decided to close the branches of these Armenian committees in the provinces, to capture all the documents of these committees by not allowing them to be destroyed, to follow and take into custody the Armenians collaborating with the committee, to seize the weapons in their hands and to bring the arrested persons into the Court-Martial.

24 Nisan / April 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti**

Şifre

Müsta'cel, mahrem, bizzat halli

*Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis,
Halep, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Konya,
Mamuretülaziz, Van Vilâyetlerine; Urfa, İzmit, Bolu, Canik, Karesi,
Kayseri, Niğde, Eskişehir, Karahisâr-ı Sahib, Maraş Mutasarrıflıklarına*
Ermeni komitelerinin Memâlik-i Osmaniyye'deki teşkilât-ı ihtilâliye ve siyasiyeleriyle öteden

beri kendilerine muhtâriyet-i idare te'minine ma'tûf olan teşebbüsleri ve ilân-ı harbi müteâkib Taşnak Komitesinin Rusya'da bulunan Ermenilerin derhal aleyhimize hareketine ve Memâlik-i Osmaniyye'deki Ermenilerin dahi Ordunun dûçâr-ı za'f olmasına intizâr ederek o zaman bütün kuvvetleriyle ihtilâl eylemelerine dair ittihâz ettikleri mukarrerâtları ve her fırsattan istifade etmek suretiyle memleketin hayat ve istikbaline te'sir edecek harekât-ı hainâneye cür'etleri bilhassa devletin hâl-i harbde bulunduğu şu sırada Zeytun ile Bitlis, Sivas ve Van'da vuku bulan hâdisât-ı ahîre-i isyaniye ile bir kere daha te'eyyüd etmiş ve esasen merkezleri memâlik-i ecnebiyede bulunan ve el-yevm unvanlarında bile ihtilâlcilik sıfatını muhafaza eden bütün bu komiteler mesâsinin Hükûmet aleyhine olarak her türlü //

esbâb ü vesâite müracaat suretiyle nuhbe-i âmâlleri olan muhtâriyeti istihsâl maksadı etrafında toplandığı ve Kayseri ve Sivas ile mahâll-i sairede meydana çıkarılan bombalarla ve Rus Ordusu'nda gönüllü alayları teşkil ederek Ruslarla birlikte memlekete saldıran ve an-asl Osmanlı memleketi ahalisinden olan Ermeni komite rüesâsının harekâtı ve Ordu-yı Osmani'yi arkadan tehdid etmek suretiyle ve pek büyük bir mikyâsta alınan tertibât ve neşriyâtları ile tahakkuk eylemiştir. Bittab' Hükûmet kendisi için bir mesele-i hayatiyet teşkil eden bu kabîl tertibât ve teşebbüsâtın temâdîsine hiçbir zaman nazar-ı iğmâz ve müsâmahe ile bakamayacağı ve menba'-ı mefsedet olan komitelerin hâlâ mevcudiyetini meşrû' telakki edemeyeceği cihetle bilumum teşkilât-ı siyasiyenin ilgâsına lüzum-ı âcil hissetmiştir. Binâenaleyh Hınçak, Taşnak ve emsali komitelerin vilâyet dahilindeki şu'abâtının derhal sedleri ile şube merkezlerinde bulunacak evrak ve vesâikin kat'ıyyen ziyâ' ve imhasına imkân bırakılmayarak müsâderesi ve komiteler rüesâ ve erkânından müteşebbis eşhâs ile Hükûmetçe tanılan mühim ve muzır Ermenilerin hemen tevkifi ve bulundukları mahallerde devam-ı ikametlerinde mahzur görülenlerin vilâyet/sancak dahilinde münasib görülecek mevâki'de toplattırılarak //

fırarlarına imkân bırakılmaması ve icab eden mahallerde silah taharrîsine başlanılarak her türlü hâl ve ihtimale karşı kumandanlarla bi'l-muhabere kuvvetli bulunulması ve icraâtın hüsn-i tatbiki esbâbının te'min ve istikmâliyle zuhur edecek evrak ve vesâikin tedkiki neticesinde tevkif olunan eşhâsın Divan-ı Harblere tevdi'i Ordu-yı Hümayûn Başkumandanlığı Vekâletiyle bi'l-müzâkere takarrür etmiş olmakla icab eden tedâbîrin bi'l-etraf istikmâliyle derhal tatbiki ve tevkif olunan eşhâs adediyle icraâttan peyderpey malumât i'tâsı *(ve şu icraât sırf komitelerin teşebbüsâtına karşı bir hareket mahiyetini haiz olmasına binâen buna ahali-i İslâmiye ile Ermeni unsuru arasında mukâteleyi intâc edeceği bir şekil verilmemesi) kemâl-i ehemmiyetle tavsiye olunur.

Fî 11 Nisan 1331

Nâzır

* [Kavseyn] içinde bulunan ve üstleri çizilen cümle yalnız Bitlis, Erzurum, Sivas, Adana, Maraş için yazılacaktır.

**VAN-SARAY YOLUNU KESEN
İSYANCI ERMENİLERİN
TEPELENDİĞİ**

Van-Saray yolunda yol kesen eşkıyadan üç yüzünün tepelendiği, şehirde isyancı Ermenilerin el bombalarına karşılık, kaledeki eski top mermi tanelerinden bomba yapılarak kullanıldığı, bunun neticesinde tahrip edilen bir hanede yirmi dokuz Ermeni isyancının öldürüldüğü.

**ARMENIAN REBELS, BLOCKED
THE VAN-SARAY ROAD, WERE
OVERPOWERED**

300 of the bandits, blocked the Van-Saray road, were overpowered. Bombs were made from the old cannon balls in the fortress and used against the Armenian rebels in return for the hand grenades used by them in the city. As a result, 29 Armenian rebels were killed in a house that was destroyed by the bombs.

25 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van

Numara: 13

Tarih: Fî 12 Nisan sene 1331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Saray tarîkı üzerinde Van'a pek yakın Hoş Gediği'nde metrisler yaparak yolu kat' eden âsiler üzerine iki cihetten sevk olunan sunûf-ı selâseden mürekkeb kuvvetli müfreze pek şiddetli hücum yapmıştır ve üç yüzden mütecâviz ihtilâlcileri kâmilten tepelemiştir. Şehir dahilinde şâyân-ı hayret derecede muharebe eden Ermeniler dağlarda müfrezelerimizin taarruzuna kat'ıyyen mukâvemet edememekte, buna nazaran merkezdeki lutf-i Hakk'la imha edilince isyanın neticeleneceğine şübhe yoktur. Bugün de şehir içerisinde pek müşkilâtla on iki hâne işgal ve ihrâk olundu. Ermenilerin el bombalarına mukabil kalede bulunan eski topların dânelerini //

bomba hâline ifrâğ ederek isti'mâl ediyoruz. Bugün bir hâneye atılan bomba hâneyi tahrib etmiş ve bizi pek ta'ciz eden ihtilâlcilerden yirmi dokuzunu telef eylemiştir. Şimdiye kadar her gece yaptıkları müte'addid hurûc neticesiz kaldı.

Fî 11/12 Nisan [1]331

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 468/109

OSMANLI MÜFREZESİNİN KARKAR
DERESİ'NDE YÜZ KADAR ERMENİ
EŞKIYASININ ATEŞİNE MARUZ
KALDIĞI

NEARLY 100 ARMENIAN BANDITS
OPENED FIRE ON THE OTTOMAN
BATTALION IN KARKAR
STREAM

135

Van'a bağlı Gevaş kazasının Karkar nahiyesinde bulunan Karkar Deresi'nde Gevaş'a sevk edilmiş olan müfreze ile sayıları yüz kadar olan Ermeni asiler arasında çıkan çatışma sonucu içlerinde dördü reislerinden olmak üzere elliye aşkın asinin öldürüldüğü, diğerlerinin Gevaş tarafına firar ettiği.

As a result of the armed conflict between the battalion sent to Gevaş and nearly 100 Armenian rebels in Karkar stream in Karkar township of Gevaş district in Van, more than 50 rebels, including four of their leaders, were killed and the rest run away to Gevaş vicinity.

25 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]
Mahreci: Bitlis
Numara: 2990
Tarih: 12 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Vilayet Jandarma Kumandanı'nın kumandasında Tatvan-Reşadiye-Hizan tarîkleriyle Gevaş'a sevk edilen kuvvetlerden Gevaş kazâsına merbût Karkar nahiyesine giden Hizan müfrezesi Karkar Deresi'nde Horodis ve Tap karyelerine yaklaşmadan yüz kadar eşkıyanın ateşine ma'rûz kalmış ve yedi saat devam eden şiddetli müsâdeme neticesinde usât -dördü isim ve hüviyetleri tanınmış komite rüesâsından olmak üzere- elliden ziyade maktûl bırakarak Gevaş cihetine firar etmiştir. Horodis, Tap, Miçkanis karyeleri müfrezemiz tarafından işgal olunmuştur. Nahiye Müdürü olan bir Ermeni, müfrezemizin Karkar'a muvâsalatından iki gün evvel firar ettiği bi't-tahkik anlaşılmıştır.

Fî 12 [Nisan sene 1331]

Bitlis Valisi
Mustafa

DH.ŞFR, 468/110

136

**OSMANLI ERMENİLERİNİN GÖNÜLLÜ
OLARAK RUSYA'YA GİTTİKLERİ****OTTOMAN ARMENIANS WENT TO
RUSSIA VOLUNTARILY**

Altmış kadar Osmanlı Ermenisinin gönüllü
olarak Rusya'ya gittiği.

About sixty Ottoman Armenians went to
Russia voluntarily.

25 Nisan / April 1915

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-i Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Kayd Numarası: 375
Tarih: 12 Nisan sene [1]331

Dahiliyeye

16 Şubat sene [1]330 tarihli ve 61902/2492 numaralı tezkire-i senâverîye zeyldir:

Altmış kadar Osmanlı Ermeni'[si]nin Efrencî Nisan'ın yirmi birinde gönüllü olarak Rusya'ya
azîmet ettikleri İbrail Şehbenderliğinden iş'âr olunmaktadır, efendim.

HR.SYS, 2879/19

**SAMSUN'DA HINÇAK VE TAŞNAK
İLERİ GELENLERİYLE, ŞÜPHELİ
VE MUZIR TAKIMINDAN ON
ERMENİ'NİN TUTUKLANDIĞI**

**ARRESTMENT OF THE LEADING
MEMBERS OF THE HINDJAK AND
DASHNAK COMMITTEES AND OF 10
SUSPECT AND HARMFUL ARMENIANS**

Hinçak ve Taşnak Komitesi ileri gelenleriyle, şüpheli ve muzır takımından on Ermeni'nin tutuklanarak gereken yerlerde arama yapıldığı, araştırma ve kovuşturmalara devam edilmekte olup gerekli güvenlik önlemlerinin alınmış olduğu.

The leading members of the Hindjak and Dashnak Committees and 10 suspect and harmful Armenians were arrested; search was made in required places; investigations and prosecutions continued; necessary security measures were taken.

25 Nisan / April 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Samsun**

C[evab] 11 Nisan sene [1]331:

Hinçak ve Taşnak Komitesi erkânıyla şübheli ve muzır takımından on Ermeni'nin tevkif ve icab eden yerlerin taharrî edildiği ve mülhakâta da tebligâtı lâzıme ifa kılındığı ve tedkikât ve tahkikâta devam edilmekte olup tedâbîr-i mukteziye-i inzibâtiyenin tamamen ittihâz edilmiş olduğu.

Fî 12 Nisan sene [1]331

Mutasarrıf
Necmi

DH.EUM.2.Şb, 7/21-15

ERMENİLERİN KONYA YERİNE HALEP, ZOR VE URFA'YA SEVKLERİ

Zeytun, Maraş, İskenderun, Dört Yol ve Haçin gibi yerlerden çıkarılacak Ermenilerin tamamen Konya'ya sevk edilmelerinin o bölgede toplanmalarına ve eylem birliği yapmalarına sebep olacağından bundan böyle sevk edileceklerin Halep'in güneydoğusu ile Zor ve Urfa yöresine gönderilmeleri.

DISPATCH OF ARMENIANS TO HALEP, URFA AND ZOR INSTEAD OF KONYA

The dispatch of all Armenians to be displaced from places like Zeytun, Maraş, İskenderun, Dört Yol and Haçin to Konya would cause them to gather in that region and to make union of action. Hereinafter, those to be dispatched were to be sent to the southeast of Aleppo and to the region of Zor and Urfa.

26 Nisan / April 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 14

Şifre

Dördüncü Ordu-yı Hümayûn Kumandanı Cemal Paşa Hazretlerine

Zeytun, Maraş ve civarından ihrac edilen Ermenilerin tamamen Konya'ya sevkleri bilâhare kendilerinin o muhitte de toplu bir hâlde bulunmalarını ve bir müddet sonra yine o civardaki Ermenilerle tevhiid-i faaliyet etmelerini intâc edeceğinden şimdiye kadar gönderilenlerden başka artık o mıntıkaya Ermeni gönderilmemesi ve İskenderun, Dört Yol, Adana, Haçin, Zeytun, Sis gibi mevâki'den tard ve ihracına lüzum görüleceklerin Başkumandan Vekili Paşa'nın da fikri vechile Halep'in cenûb-ı şarkîsi ile Zor ve Urfa havalisine sevklerinin icab edenlere emir ve tebliğ buyurulması.

Fî 11 Nisan sene [1]331

Nâzır
Talat

DH.ŞFR, 52/93

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

[Şifre]
Mahremdir

Maraş Mutasarrıflığına;
Adana ve Halep Vilâyetlerine

Zeytun, Maraş, İskenderun, Dört Yol, Haçın gibi mevâki'den inde'l-icab çıkarılacak Ermenilerin tamamen Konya'ya sevkleri bilâhare kendilerinin o muhitte de toplu bir hâlde bulunmalarını ve bir müddet sonra yine o civardaki Ermenilerle tevâhid-i faaliyet etmelerini intâc edeceğinden şimdiye kadar gönderilenlerden başka artık Konya'ya Ermeni gönderilmemesi ve çıkarılacakların Haleb'in cenûb-ı şarkîsi ile Zor ve Urfa havalisine sevkleri lüzumu Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Kumandanlığına yazılmış ve müşârunileyh tarafından da keyfiyet tasvîb olunarak icab edenlere tebliğ-i keyfiyet edilmiş olmakla ana göre muamele ifası.

Fî 13 Nisan sene [1]331

Nâzır

DH.ŞFR, 52/112

VAN'DA ERMENİ İSYANCILARA CEPHANE YETERSİZLİĞİNDEN HÜCUM EDİLEMEDİĞİ

Van şehrinde cephanesizlikten Ermeni isyancıların yukarı mahallelerde kazdıkları siperlere hücum edilemediği, Havasor taraflarından kaçıp şehre girmek isteyen ihtilalcilerden bir kısmının Norguh Gediği'nde sarılıp kırk dördünün öldürüldüğü; cephane yetiştirilmezse durumun felaket olacağına Orduya bildirildiği; çoğu süvari bin beş yüz kişilik düşman kuvvetinin iki topla beraber Kotor Deresi'nden ilerlemekte olduğu.

ARMENIAN REBELS COULD NOT BE ATTACKED IN VAN DUE TO THE LACK OF AMMUNITION

Trenches which Armenian rebels digged in the upper neighborhoods of Van could not be attacked due to the lack of ammunition; some of the revolutionaries, who escaped from Havasor and wanted to enter the city, were surrounded in Norguh Gap and 44 of them were killed; it was reported to the Army that they would meet with a disaster if ammunition not provided in time; enemy forces of 1500 men, mostly cavalry, advanced from Kotor River with two cannons.

27 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 452

Tarih: Fî 14 minh. [Nisan sene 1331]

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

1) Şehirde müsâdeme bugün daha az devam etti. Cephânesizlikten âsilerin ictimâ ettikleri yukarı mahallelere kazdıkları siperlere hücum edilemedi. Havasor taraflarından kurtulanlar, şehre dahil olmağa teşebbüs eden ihtilâlcilerden bir kısmı Norguh Gediği'nde sarılmış ve kırk dördü telef edilmiştir. Cephâne yetiştirilmezse felâket olacağı[nı] Orduya te'kîden yazdım. 2) Mahmudi kazâsı telgraf hattı tamir olundu. Kaymakam ve Kotor Mıntıkâ Kumandanlığından aldığım telgrafta kısm-ı küllîsi süvari olmak üzere bin beş yüz //

kışılık düşman kuvvetinin iki topla beraber Kotor Deresi'nden ilerlemekte olduğu ve iki günden beri vuku bulan muharebeler neticesinde Kotor Deresi'ndeki kıta'âtımızın Razi Boğazı'na çekildiği beyân olunmuştur. Lezer(?) mıntıkasında bulunan kuvveti düşmanın hatt-ı ric'atine düşmek üzere sevk etmesi[ni] Jandarma Fırka Kumandanı Kazım Bey'e yazdım. Erçek'te bulunan müfrezelerimizi Kotor kuvvetimize muâvenete gönderdim ve hududun Karşidere mevkiinden dahile girmeye teşebbüs eden elli-altmış süvariden ibaret bir Ermeni çetesi müfrezelerimiz tarafından üçü telef //

edilmek suretiyle def' edilmiştir.

Fî 13/14 Nisan sene [1]331

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 468/143

**PERVARİ SINIRINDA
MÜFREZELERİMİZE SALDIRAN
ASİLERİN ÖLDÜRÜLDÜĞÜ**

**THE REBELS ATTACKED OUR
BATTALIONS ON PERVARİ BORDER
WERE KILLED**

140

Pervari sınırında saldırıya uğrayan müfrezelerimizin iki gün süren çatışma sonucunda Ermeni komitecilerin en önemli sığınma yerlerinden olan Üzim köyünü işgal ve tahrip ettiği, çatışmalarda kırk kadar asinin öldürüldüğü.

Our battalions, who were attacked on Pervari border, occupied and ruined the village of Üzim, one of the most important shelters of Armenian committee members, as a result of two-day conflict; nearly 40 rebels were killed in the conflicts.

27 Nisan / April 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Bitlis
Numara: 3140
Tarih: 15 Nisan sene [1]331**

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Pervari'den Üzim tarîkıyla Müküs nahiyesine tahrik edilen müfrezelerimiz Müküs hududunda Üzimlilerin yolun kat'ıyla silah isti'mâli suretiyle taarruzuna uğramış ve iki gün devam eden şiddetli müsâdeme neticesinde menâ'at-ı mevki'iyesi ve kesret-i nüfusu hasebiyle komitenin en mühim ilticagâh ve tahassungâhlarından biri addolunan Üzim karyesi işgal ve tahrib edilmiştir. Üzim müsâdemâtında usât kırk maktûl vermiştir. Müfrezelerimize evvel verilen talimât mücebince Müküs nahiyesine gitmeleri ve orada Van'dan, Gevaş'tan yeni talimâta intizâr etmeleri tebliğ olundu.

Fî 14 Nisan sene [1]331

Bitlis Valisi
Mustafa

DH.ŞFR, 468/144

**VAN'DA ASİLERLE ÇATIŞMALARIN
DEVAM ETTİĞİ, YARDIM GELMEZ İSE
ŞEHRİN DÜŞEBİLECEĞİ**

Kotor'da durdurulamayan çetelerin yollarını kesmek için müfrezeler gönderildiği, Van'da çatışmaların devam ettiği, cephanenin azaldığı, yardım gelmez ise şehrin düşebileceği, müfrezelerimizin Timar nahiyesi civarındaki asilerden yüz ellisini imha ettiği.

**ONGOING CONFLICTS WITH
REBELS IN VAN; IF ASSISTANCE NOT
PROVIDED, THE CITY MIGHT BE
INVADED**

Battalions were sent to block the gangs who could not be stopped in Kotor; the conflicts continued in Van; ammunition decreased; if assistance not provided, the city might be invaded. Our battalions annihilated 150 of the rebels around Timar township.

28 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]

Mahreci: Van

Numara: 66

Tarih: Fî 15 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Kotor Deresi'nden ilerleyen düşman kuvvetinin dün taarruza devam etmediği mıntıka kumandanı tarafından bildiriliyor. Bu kuvvet Ermeni çetelerini geçirdikten sonra derhal Hoy'a avdet [edecektir]¹. Kotor'daki taburlarımızın tevkife muvaffak olamadıkları anlaşılan çetelerin yollarını kat' etmek üzere müfrezeler sevk olunmuştur. Bugün şehirde altı hâne işgal ve ihrâk olundu. İki adi cebel topunun cephânesi pek az kaldığından devamlı ve te'sirli ateş edemiyoruz. Tatvan'dan çıkarılan bir mikdar top cephânesi yarın bitiyor ve başka bir taraftan mühim bir şey olmaz ise içeri şehrin dört-beş güne kadar //

kâmilten işgal veya ihrâk olunacağı kaviyyen me'mûldür. Yukarı mahallelerde fâsılalı müsâdemât devam ediyor. Usâtın lağımlar kazarak dinamitle ber-hevâ ettikleri iki hânede bulunan efrâd vaktiyle haberdâr olarak çıkabilmiş, yalnız lağımı bulmak üzere uğraşan üç nefer mecrûh düşmüştür. Muradiye'den Timar nahiyesine ilerleyen [müfreze] buradan gönderilen beş yüz kadar süvariden ibarettir. Müfrezelerimiz Timar merkezi olan Canik karyesi civarında usâtın yüz ellisini telef etmiş, Van'a dört saat mesafeye kadar gelmiştir.

Fî 14/15 Nisan [1]331

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 468/166

¹ Metinde: "etmek urulacaktır" şeklinde geçmektedir.

HINÇAK, TAŞNAK KOMİTELERİ MERKEZ-İ UMUMİSİNİN SİLAHLI HAREKET İÇİN TÜM ŞUBELERE TEBLİGAT GÖNDERDİĞİ

HEADQUARTERS OF HINDJAK AND DASHNAK COMMITTEES GAVE NOTICE TO ALL BRANCHES FOR ARMED MOVEMENT

142

Kayseri'de yakalanan Hınçak, Taşnak komitelerinin ileri gelenlerinin itiraflarına göre; dört ay evvel Hınçak Merkez-i Umumisinden yapılan tebligat üzerine silahlı hareket için girişimlere başlanıldığını, Hınçak, Taşnak komiteleri Merkez-i Umumisinin telkinleriyle aralarında oluşturulan bir heyetçe fedai cemiyeti belirlenip, silahların dağıtıldığı, silah temininde Sancak Genel Meclisi ve İdare Meclisi azalarının da parmağı olduğunun anlaşıldığı, şimdilik çok miktarda yasak silah, patlayıcı maddelerle birlikte yakalanan ihtilal tertipçileri sayısının otuzu aştığı.

According to the confessions of the leading members of the Hindjak and Dashnak committees captured in Kayseri, upon the notice given by the Headquarters of Hindjak, attempts were started for armed movement four months ago; a bouncer association was designated by a board formed by the suggestions of the Headquarters of Hindjak and Dashnak committees. Weapons were distributed; it was understood that the members of General Assembly and Administrative Council of District (Sancak) had a hand in the supply of weapons; the number of revolution organizers, who were captured with a large amount of prohibited weapons and explosive materials, exceeded 30 so far.

28 Nisan / April 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kayseri

C[evab] 11 Nisan sene [1]331:

Buraca mümkün olan tedâbîr-i inzibâtiyeye tevessül ile icabında Ermeni mahallelerinde tutulacak nikât, bulunacak mikdar-ı kuvvet tayin ve âni vuku bulacak hâdiseye karşı ittihâzı muktezî muamele, askerî kumandanı [ve] memurîn-i inzibâtiye ile kararlaştırıldı. Yalnız kumandan ve inzibât rüesâsından bulunmak üzere hafî talimât-nâmeye rabt edilmiş ayrıca elliye mütecâviz Müslüman mahalle bekçisi tayin olunup hususât-ı saire nazar-ı itibara alınmıştır. Develi'de bomba infilâkından beri şiddetle takibâtın hüsn-i te'siriyle başkaca bir hâdisa îkâ'ına mücâseret eden olmamıştır. Bu kere takibât tevsî' edilmiş, Ermeni Kulüpleri sed olunmuştur. Devam olunmakta bulunan tahkikâtın neticesi olmak üzere Develi'de bu defa da boşaltılmış üç bomba bulunduğu gibi silahlar külleyevmin elde edilmektedir. Bu defa Kayseri merkezinde derdest olunan Hınçak, Taşnak komitelerinin Kayseri rüesâsı itirafâta başladılar. Dört ay evvel Hınçak, Taşnak komiteleri Merkez-i Umumisinden vâki olan telkinât üzerine aralarında müteşekkil bir hey'etçe fedai cemiyeti ta'ayyün ettiğini, esliha tevzî' olunduğunu söylediler. Balkan Harbi'nden sonra Bükreş'e davet olunan Amerika, Avrupa'daki Ermeni komiteleri rüesâsıyla, sair Ermeni komitecileri tarafından bu ictimâda Ermeni komitelerinin hafî bir vaziyetle Hükûmet-i Osmaniyye aleyhine hareketleri takarrür ettikten sonra Kozan Mebûsu

Boyacıyan Hamparsum ile fırkaların şu‘abâtına tebliğ olunduğunu ve Bükreş İctimâ‘ı mukarrerâtının bir tedbir-i ihtiyâtî bir vaz‘-ı ca‘lî olmak üzere güya ol vakit Hınçak Merkez-i Umumîsine kabul edilmemiş olduğunu ve fakat dört ay evvel Hınçak Merkez-i Umumîsinden vuku bulan tebligât üzerine müsellahan hareket için teşebbüsâta ibtidâr olunduğunu ifade ediyorlar. Silah celbi maksadıyla Meclis-i Umumî-i Livâ Meclis-i İdare azâları dahi dahil olduğu hâlde para dercinde faâliyet ibrâz edildiği anlaşılmış külliyetli mikdarda esliha-i memnû‘a ecza-yı nâriye şimdilik dokuz dinamit, dom dom kurşunları ile ihtilâl mürettiblerinin derdestine //

ibtidâr olunup el-yevm mevkûfların adedi otuzu mütecâviz bulunmuştur. Polisin mesbûk olan ciddî gayretiyle tertibât-ı ihtilâliyenin burada izhâr edilmekte bulunduğu peyderpey arz-ı malumât edileceği ma‘rûzdur.

Fî 15 Nisan sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmet Mithat

DH.EUM.2.Şb, 7/21-13, 14

VAN VE GEVAŞ'TA ERMENİ
İSYANCILARLA ÇATIŞMALARIN
DEVAM ETTİĞİ

ONGOING CONFLICTS WITH THE
REBELS IN VAN AND
GEVAŞ

143

Van şehir merkezi ile Gevaş'ın Narik, Pagan ve civarındaki köylerinde isyancılarla çatışmaların devam ettiği.

Conflicts with the rebels continued in Van city center and Narik, Pagan and surrounding villages of Gevaş.

29 Nisan / April 1915

Telgrafnâme
Mahrec: Van
Numara: 142
Aded: 143

Tarih: Fî 17 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Bugün de şehirde müsâdemâta devam edilmiş ve şâyân-ı arz bir muvaffakiyet elde edilememiştir. Bitlis'ten gelen ve Gevaş'tan gönderilen müfrezeler Gevaş'ın Narik, Pagan ve civar karyelerinde bulunan âsilerle müsâdeme etmiş ve ihtilâlcilerin başlıcalarından sekizi telef ve köyleri ihrâk ed[il]miştir.

16 minh. [Nisan sene 1331]

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 468/184

144

KAYSERİ ERMENİ MAHALLESİNDE
ÇOK SAYIDA BOMBA VE SİLAHIN ELE
GEÇİRİLDİĞİ

SEIZURE OF A GREAT NUMBER OF
BOMBS AND WEAPONS IN THE
ARMENIAN NEIGHBORHOOD IN
KAYSERİ

Hınçakların Kayseri şubesindeki evrakının tamamen ele geçirildiği, Ermeni Mahallesi'nde sekiz dinamit, on dört kapsüllü bomba daha bulunduğu, yetmiş kadar tüfek, on binden fazla fişek ve kundaklı revolver toplandığı.

All documents of Hindjaks in the Kayseri branch were seized. 8 dynamites and 14 encapsulated bombs were found. Nearly 70 rifles, over 10.000 cartridges and revolvers were collected.

29 Nisan / April 1915

[Telgrafnâme]
Mahreci: Kayseri
Numara: 2679
Tarih: Fî 16 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Mühim ve müsta'celdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Dünkü telgrafnâmeye zeyldir:

Hınçakların buradaki şubesinin evrakı kâmilten elde edildi ve dünkü gün ma'rûz dokuz dinamitten mâadâ bugün sekiz dinamit, on dört kapsüllü bomba Kayseri Ermeni Mahallesi'nden çıkarıldı. Ermenilerden bugün alınan manliher, gra, martin tüfenklerin adedi yetmiş mütecâvizdir. On binden fazla fişek ile kundaklı manliher revolverleri toplanıyor. Bu tedâbîr-i inzibâtiye mükemmel olduğundan lehü'l-hamd kemâl-i sükûn muvaffakiyyetle tertibât-ı ihtilâliye âmilleri, bomba imal eden eşhâs derdest olunmakta. İhzarât-ı ihtilâliyenin delil-i muhikkını Hükûmetin yed-i muvaffakiyetinde gören ahali-i İslâmiye surûr yaşlarıyla Hükûmet-i meşrûtamıza, ricâl-i muhteremesine dua etmekte[dir.]

Fî 16 Nisan sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmet Mithat

DH.ŞFR, 468/182

**DİYARBAKIR'DAKİ ERMENİ
KÖYLERİNDE ÇOK SAYIDA SİLAHIN
ELE GEÇİRİLDİĞİ**

Beşiri kazası Ermeni köylerinde yapılan aramalar sonucunda yüz kırk beş yasak silahın elde edildiği.

**SEIZURE OF A GREAT NUMBER OF
WEAPONS IN ARMENIAN VILLAGES
IN DİYARBAKIR**

145 prohibited weapons were seized as a result of searches in Armenian villages of Beşiri district.

145

29 Nisan / April 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
113
Mahreci: Diyarbakır**

14 Nisan sene [1]331 telgrafa zeyldir.

Merkezce taharriyât ve takibâta devam edilmekte ve daha birçok esliha-i memnû'a elde edilmekte olduğu gibi Beşiri kazası Ermeni köylerinde icra kılınan taharriyât neticesinde de yüz kırk beş esliha-i memnû'a elde edildiği ma'rûzdur.

Fî 16 Nisan sene [1]331

Vali
Reşit

DH.EUM.2.Şb, 7/21-12

146

**KAYSERİ'DE ÇOK MİKTARDA SAVAŞ
SİLAHI ELE GEÇİRİLDİĞİ****SEIZURE OF A LARGE QUANTITY OF
WARFARE WEAPONS IN KAYSERİ**

Kayseri merkezinde devam etmekte olan aramalar üzerine ele geçirilen silahların yüz elliye vardığı, on sekiz bomba daha bulunduğu, tutuklanan Ermenilerin sayısının da yüze ulaştığı.

The weapons, seized in the ongoing searches in the center of Kayseri, reached to 150; 18 more bombs were found. The number of arrested Armenians reached to 100.

1 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Kayseri
Numara: 2887
Tarih: Fî 18 Nisan sene [1]331

*Şifre**Dahiliye Nezâretine*

Diğer telgrafnâmeye zeyldir:

Devam etmekte olan taharriyât üzerine esliha-i harbiye mikdarı Kayseri merkezinde yüz elliye bâliğ olmuştur. Büyük revolverlerle fişenkler pek küllîdir. Daha on sekiz bomba elde edilmiştir. Delâil-i fi'liye müsteniden mevkûf olan Ermenilerin mikdarı yüze bâliğ olmuştur. Sükûn hüküm-fermâdır.

Fî 18 minh. [Nisan sene 1331]

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmet Mithat

DH.ŞFR, 469/35

VAN GÖLÜ ETRAFINDAKİ ERMENİLERİN SÜRÜLMESİ

Van Gölü etrafındaki Ermenilerin sürekli isyan ve ihtilal ocağı halinde bulunmaları nedeniyle oradan kaldırılarak ya Rusya sınırları içerisine sürülmeleri ya da Anadolu'nun değişik yerlerine dağıtılmaları gerektiği hakkında Başkumandanlığın Dahiliye Nezaretine yazısı.

REMOVAL OF ARMENIANS AROUND THE LAKE VAN

The letter by the Supreme Military Command to the Ministry of the Interior concerning that as the Armenians around the Lake Van were in non-stop position of rebellion and revolution, it was necessary either to remove them into the Russian borders or to dispatch them to the different regions of Anatolia.

2 Mayıs / May 1915

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şube: 1

Numara: 2049 M.

Tarih-i Tebyizi: 19 Nisan [1]331

Gayet mahremdir

Tahrirât

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Van Gölü etrafında ve Van Vilayetince bilhassa malum olacak mevâki'-i muayyenedeki Ermeniler isyan ve ihtilâl için daimi bir ocak hâlinedirler. Bu halkın oradan kaldırılarak isyan yuvasının dağıtılması fikrindeyim. Üçüncü Ordunun verdiği malumâta nazaran Ruslar 7 Nisan'da hududları dahilindeki Müslüman ahaliyi çıplak bir hâlde hududumuz dahiline sürdüler. Hem buna mukabele-i bi'l-misl olmak ve aynı zamanda yukarıda söylediğim makdadı hâsıl etmek üzere: Ya merkûm Ermenileri ve ailelerini Rusya hududu dahiline sürmek yahud merkûm Ermenileri ve ailelerini Anadolu dahiline muhtelif yerlere dağıtmak lâzımdır. Bu iki şıktan münasibinin //

intihâbıyla icrasını rica ederim. Bir mahzur yoksa usât ailelerini ve isyan merkezlerini hudud haricine sürmeyi ve onların yerine hudud haricinden gelen İslam halkı yerleştirmeyi tercih ederim. Ol bâbda.

İsmet

ATASE, BDH, 1/1.155.2

**ÇIKARILAN KANUNLA ERMENİLERİN
ELLERİNDEKİ SİLAH VE
BOMBALARIN ALINMASI**

Silah, cephane ve ateşli silahların askeriye teslimi hakkındaki 26 Nisan 1915 tarihli geçici kanunun özellikle Ermenilerin ellerindeki silah ve bombaların alınmasına yönelik olduğu ve buna göre muamelede bulunulmasına dikkat edilmesi.

**SEIZURE OF WEAPONS AND BOMBS
BELONGING TO ARMENIANS BY THE
ENACTED LAW**

A provisional law was enacted on 26 April 1915 concerning the delivery of weapons, ammunition and firearms to the army. It was particularly for the seizure of weapons and bombs belonging to Armenians and attention should be paid to act accordingly.

2 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 4024**

Şifre

Mahremdir, bizzat halli

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Halep, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Kastamonu, Konya, Mamuretülaziz ve Van Vilâyetleriyle; Urfa, İzmit, Bolu, Canik, Karesi, Teke, Kayseri, Maraş, Niğde ve Eskişehir Mutasarrıflıklarına

18 Nisan [1]331 tarihli tebligât-ı umumiye zeyldir:

Silah, cephâne ve mevâdd-ı müşte'ilenin cihet-i askeriye teslimi hakkında tebliğ olunan 13 Nisan [1]331 tarihli kanun-ı muvakkat unsur-ı gayrimüslime ve bilhassa Ermenilerin ellerindeki esliha ve bombaların alınmasını te'min maksadına ma'tûftur. Binâenaleyh bu salâhiyet-i kanuniyeden hakkıyla istifade edilmek üzere kumandanlarla müzâkere olunarak münasib mehl ve müddet tayini ile en ziyade hissedilen mevâki'de muntazaman tatbikata başlanması ve tebligât-ı mezkûrenin bittab' ahali-i İslâmiyeden de silah toplamak manasını tazammun edemeyeceği cihetle icab edenlerin nazar-ı dikkatinin celbiyle her tarafta bu daire dahilinde muamele ifası esbâbının istikmâli ehemmiyetle tavsiye olunur.

Fî 19 Nisan 1331

Nâzır

DH.ŞFR, 52/188

**İZMİR VE MANİSA'DA ERMENİ
KOMİTE MENSUPLARININ
EVLERİNDE ARAMA YAPILARAK
OTUZ ŞÜPHELİ ERMENİ'NİN
TUTUKLANDIĞI**

**30 ARMENIAN SUSPECTS WERE
ARRESTED AS A RESULT OF
SEARCHES IN THE HOUSES OF
ARMENIAN COMMITTEE MEMBERS
IN İZMİR AND MANİSA**

İzmir ve Manisa'da komiteye mensup şüpheli Ermenilerin evlerinde yapılan aramalarda komiteye ait evrak ve resimler bulunduğ, şüpheli otuz Ermeni'nin tutuklandığı.

As a result of searches in the houses of suspected Armenian committee members in İzmir and Manisa, documents and pictures belonging to the committee were found; 30 Armenian suspects were arrested.

3 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemî
26
Mahreci: İzmir**

C[evab] 11 ve 16 Nisan sene [1]331:

Tebliğât-ı aliyyeleri Ermeni bulunan mülhakâta yazıldı. İzmir ve Manisa'da dün şüpheli ve komiteye mensub Ermenilerin ikametgâhları taharrî ettirildi. Bunlarda silah ve bomba çıkmadı. Yalnız Ermeni komitesine müte'allik bazı resimlerle bir takım evrak zuhur etmiştir. Resimler hıfz olunmuş ve otuz Ermeni maznûnen tevkif edilmiştir. Gerek bu evrakın ve gerek Manisa'da iki Ermeni'nin hânesinde bulunan el yazısıyla muharrer evrak ve defâtirin tedkikâtı icra ettirilmektedir. Ödemiş'te bugün yapılacak taharriyât ile mevcut evrak üzerine icrasına başlanan tedkikât neticesi arz olunacaktır.

Fî 20 Nisan sene [1]331

Vali
Rahmi

DH.EUM.2.Şb, 6/35

VAN VE ŞATAK'TA ERMENİ
İHTİLALCİLERLE ASKER ARASINDA
ÇATIŞMALARIN DEVAM ETTİĞİ

Van'ın yukarı Ermeni mahallelerinde şiddetli çatışmaların devam ettiği, Şatak'a gönderilen askeri birliğin asilerin bir kısmını öldürerek Şatak'a girdiği.

ONGOING CONFLICTS BETWEEN
ARMENIAN REVOLUTIONARIES AND
SOLDIERS IN VAN AND ŞATAK

Severe conflicts continued in the upper Armenian neighborhoods of Van; the troop sent to Şatak killed some of the rebels and entered Şatak.

3 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Van
Numara: 259
Tarih: Fî 21 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

1) Bugün de yukarı Ermeni mahallelerinde müsâdeme devam etti. Şiddetli ateşe rağmen yine birkaç hâne işgalinden başka mühim bir te'sir yapamadık. Topla delik deşik ettiğimiz ve bir-iki tarafından ateşlediğimiz hâlde müdafaaya fevkalâde sâlih olan toprak binaların zemin katında açılan mazgallardan müdafaaya devam ediyorlar. Tamamı kârgir ve mahv olmayınca hâneyi terk etmiyorlar. Bugün de on iki şehid on dört mecrûhumuz vardır. 2) Şatak'a gönderilen bir müfrezemiz // istihkâm isti'mâl[iyle] Ran(?) Dağı'nda yolu kat' eden âsilerden kırk birini itlâfa muvaffak olmuş ve Şatak'a girmiştir. 3) Timar nahiyesinde de müfrezeler şiddetle takibe başladılar.

20 minh. [Nisan sene 1331]

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 469/78

VAN ŞEHRİNİN SON DURUMUYLA İLGİLİ BİLGİ VERİLMESİ

REQUEST OF INFORMATION ABOUT THE CURRENT SITUATION IN VAN

151

Van şehrinin son durumu ve şehrin nerelerinin Ermenilerin elinde olduğu, Ermenilerin saldırıları sonucunda şimdiye kadar asker ve Müslüman halktan ne kadar ölü ve yaralı olduğu, resmi kurum ve binalarından ne kadarının zarar gördüğü, Ermenilerden ve eşkiya reislerinden kaçının öldürüldüğü, asker ve yardıma ihtiyaç olup olmadığı konularında bilgi verilmesi.

Information was requested about the current situation in Van concerning the below issues: which part of the city were in the hands of Armenians; how many of the soldiers and Muslim people were killed and wounded so far as a result of Armenian attacks; how many of the official institutions and buildings were damaged; how many of the Armenians and bandit chiefs were killed; soldier and assistance were needed or not.

3 Mayıs / May 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî

Şifre

Müsta'cel ve mahremdir, bizzat halli

Van Vilâyetine

- 1) Şehirde en son vaziyetiniz nasıldır ve şehrin nereleri Ermenilerin elindedir?
- 2) Şimdiye kadar Ermenilerin taarruz ettikleri mahallâtta asker ve ahali-i İslâmiyeden ne kadar telefât ve mecrûh vardır?
- 3) Mebânî ve devâir-i emîriye ve resmîyeden ve hususî mebânîden muhterik olan ve tahrib edilen ne kadardır ve hangi dairelerdir. Hasarât ve zarar derecesi ne mikdardadır?
- 4) Eşkiya rüesâsından ve Vilâyetçe ma'rûf eşhâstan kaç kişi telef olmuş ve bugüne kadar merkezde ne kadar ve mülhakâtta tahminen kaç Ermeni maktûl düşmüştür?
- 5) Bilfi'l isyana ve harekâta iştirak edenler kaç kişidir ve bunlar en ziyade hangi menâtıktan kuvvet ve silah almıştır?
- 6) Vukuâtın zuhurundan beri ne kadar kuvvetle mukabele ve müdafaa edilmiş ve merkez ve mülhakât ahali-i İslâmiyesinden ne nisbette istifade olunabilmiştir?
- 7) Komitenin vaziyet ve tertibâtına dair vesâik elde olunabilmiş midir?
- 8) Komitecilerden mevkûf var mıdır? Tamamıyla izâleleri için kuvvetiniz kâfi midir? Ordudan ne suretle muâvenet görüyorsunuz? Başka kuvvete ihtiyacınız var mıdır? Başkumandanlık nezdinde teşebbüsâtta bulunmak üzere serî'an ve mufasssalan inbâsı.

Fî 20 Nisan 1331

Nâzır

DH.ŞFR, 52/200

152

**KAYSERİ VE DEVELİ'DE ÇOK SAYIDA
SİLAHIN ELE GEÇİRİLDİĞİ****SEIZURE OF A LARGE NUMBER OF
WEAPONS IN KAYSERİ AND DEVELİ**

Kayseri ile Develi'de bugüne kadar yüz kırk altı bomba, yirmi altı dinamit, iki yüz yirmi martin, gra, manliher gibi harp silahları ele geçirildiği ve aramalara devam edildiği.

Until now, 146 bombs, 26 dynamites, 220 war weapons such as martin, gra and mannlicher were seized in Kayseri and Develi; searches continued.

3 Mayıs / May 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kayseri

C[evab] 19 Nisan sene [1]331:

Hınçakların evrakı tercüme ettirilmektedir. Bugün Develi merkezinde daha on yedi bomba bulundu. Kayseri ile Develi'de bugüne kadar elde edilen bombaların adedi yüz kırk altı, dinamit yirmi altıdır. Martin, Gra, Manliher gibi esliha-i harbiye iki yüz yirmi adeddır. Taharriyâta muvaffakiyetle devam olunduğundan peyderpey arz-ı malumât edilecektir.

Fî 20 Nisan sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmet Mithat

DH.EUM.2.Şb, 7/21-3

**BOYACIYAN HAMPARSUM'UN
YAKALANIP GÖNDERİLMESİ****CAPTURE AND DISPATCH OF
BOYACIYAN HAMPARSUM****153**

Kayseri'de Ermeni ayaklanmasını tertip ve idare eden Kozan Milletvekili Boyacıyan Hamparsum'un İstanbul'da yakalanarak gönderilmesine müsaade olunması.

Permission was asked for the capture and dispatch of the Deputy of Kozan, Boyacıyan Hamparsum, who organized and managed the Armenian uprising in İstanbul.

4 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Kayseri
Numara: 3711
Tarih: 21 Nisan sene [1]331

*Şifredir, müsta'celdir**Dahiliye Nezâretine*

Kayseri Ermeni tertibât-ı ihtilâliyesini idare eden Kozan Mebusu Boyacıyan Hamparsum'un İstanbul'da bulunduğu dokuz ay evvel gönderdiği adresin Beyoğlu posta kutusu dört numara olduğu anlaşıldığından merkûmun bi't-taharrî derdest ve i'zâmına müsaade buyurulması.

Fî 21 Nisan sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmet Mithat

DH.ŞFR, 469/107

154

**KAYSERİ'DE BOMBA VE TÜFEKLER
ELE GEÇİRİLDİĞİ****SEIZURE OF BOMBS AND RIFLES IN
KAYSERİ**

Kayseri merkezde devam eden aramalarda on bomba ve otuz martin tüfek elde edildiği, bombalardan birinin Ermeni kilisesinde bulunduğu.

10 bombs and 30 martini rifles were seized in the ongoing searches in Kayseri city center; one of the bombs was found in the Armenian Church.

4 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Kayseri
Numara: 3736
Tarih: 21 Nisan sene [1]331

*Şifre**Dahiliye Nezâretine*

Dün gece Kayseri'de daha on bomba ile otuz martin elde edilmiştir. Bombaların biri Pasariç nâmındaki Ermeni kilisesinden çıkarılmış ve taharriyâta devam edilmekte bulunmuştur.

Fî 21 Nisan sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmet Mithat

DH.ŞFR, 469/108

VAN MERKEZİ BAĞLAR TARAFINDAKİ ÇATIŞMALARDA ON DOKUZ ŞEHİT VERİLDİĞİ

Van'ın bağlar tarafında çatışmada on dokuz şehit verildiği, Timar nahiyesindeki askeri birliğin altmış kadar ihtilalciyi etkisiz hale getirdiği.

MARTYRIZATION OF 19 SOLDIERS IN THE CONFLICTS AROUND BAĞLAR IN THE CENTER OF VAN

19 soldiers were martyred in the conflicts around Bağlar in Van. Troops in Timar township killed nearly 60 revolutionaries.

155

4 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme

Mahrec: Van

Numara: 311

Tarih: Fî 22 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Bugün bağlar cihetinde devam eden müsâdeme yine birkaç hânenin işgalinden ibaret kaldı. On dokuz şehid, yirmi üç mecrûhumuz vardır. Muhtelif noktalarda şiddetle ateşe devam ediyoruz. Timar nahiyesi dahilinde faâliyyette bulunan müfrezelerimiz altmış ihtilâlciyi telef etmişlerdir.

Fî 21 minh. [Nisan sene 1331]

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 469/98

VAN VE ÇEVRESİ ERMENİ İSYANINDAKİ SON DURUM

Van ve çevresinde Ermeni isyanının başlamasından bu yana dört yüz kadar asker ve aşiretlerden şehit ve yaralı olduğu, merkezin dışındaki şehit ve yaralı sayısının bilinmediği, Van şehir merkezindeki çatışmaların devam ettiği, şehirdeki devlet binaları, Müslüman dükkanları ve İngiliz Konsolosluğunun Ermeniler tarafından yakıldığı, Taşnak Komitesinin Van'da Vramyan, Aram ve İşhan olmak üzere üç reisinin bulunduğu, bunlardan Aram'ın isyancılara liderlik ettiği, silahlı isyancılardan beş-altı bin civarında olduğunun tahmin edildiği.

CURRENT SITUATION OF THE ARMENIAN REBELLION IN VAN AND AROUND

Nearly 400 of the soldiers and tribe members were martyred and wounded in Van and around since the beginning of the Armenian rebellion; the number of killed and wounded people in outlying areas was unknown; conflicts in Van city center were continuing; public buildings, Muslim shops and the British Consulate were set on fire by the Armenians. Dashnak Committee had 3 chiefs, Vramyan, Aram and Ishan in Van; Aram led the rebels. It was estimated that the number of armed rebels was around five or six thousand.

4 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 306
Tarih: 22 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Mahrem, müsta'celdir

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

C[evab] 20 Nisan sene [1]331:

İç şehirdeki ihtilâlciler son günlerde kuvvetten düşmüş görünüyorlar. Kalede bulduğum eski iki havan topuyla fitilli humbaralar attırıyorum. Tesadüf ettiği hâneleri delip patlıyor ve atılan yüzlerce balyemez toplardan daha ziyade müessir oluyor. Ateşe devam etmekle beraber bugün âsilere teslim teklif ettim. Yukarı mahallelerde ve Erek Dağı eteklerinde yapılan istihkâmâtta külliyetli âsi vardır. Uğraşıyoruz. Hamd olsun ihtilâlciler şehrin her tarafında müdafaayı ihtiyara mecbur kaldılar. Günden güne vaziyet iyileşecektir. //

Şimdiye kadar asker ve aşâirden şehir dahilinde dört yüz kişi şehid-mecrûhumuz vardır. Aşâirden yaralıların bir kısmı ısrarımıza rağmen tedavi olunmak üzere köylere gidiyorlar. Hastahânelerde iki yüz yirmi mecrûhumuz bulunuyor. Haricde muhtelif mahallerde müsâdemeler olduğundan şehid ve mecrûhların mikdar-ı hakikîsi malum olamadı ise de şehre nisbeten haricde zâyîât azdır. Âsiler dağda[ki] köyler[de] müfrezelerin hücumuna mukâvemet edemiyor. Şehirde toprak hânelerin zemin katında duvar diplerini kazıp zemin hizasında mazgallar açtıklarından hânelerin üst kısımları tahrib

edildiği hâlde terk-i mevki etmiyorlar. Haricden bakmak ta mümkün olamıyor. Bu yüzden müşkilât // çekiliyor ve iç şehirde Düyûn-ı Umumiye, Reji, Bank-ı Osmani, Telgraf ve Posta daireleri ihtilâlin ilk gecesi yandı. İslâm dükkânlarına ateş verdiler. Çarşıya tahassun ettiklerinden oraya hücum edildiği zaman yakıp çıktılar. Tarafeyn işgal olunan hâneleri yakmağa çalıştıklarından bu suretle iç şehirde elli kûsûr hâne de yandı. Şehr[in] bağlar tarafında Müslüman mahalleleri dahilinde bulunan Ermeniler daha Timar vak'ası sırasında hemen umumen yukarı Ermeni mahallelerine çekildiklerinden boş olan hâneler şehrin idraksiz, cebîn ahali-i İslâmiyesi tarafından tutuşturuldu. Beyhûde yere iki yüz kadar hâne yakıldı. Bundan böyle boş olan hânelere ateş verecek olanların idam olunacağı ilân olundu. İngiliz //

Konsolatosuna bırakılan on beş kişilik bir müfreze ihtilâlciler tarafından üç gün ihâta olunmuş efrâddan biri şehid, biri mecrûh olup mütebâkisi müşkilâtla kurtarılabildi. Âsiler Konsoloshaneyi de yaktılar. Taşnak Komitesinin burada başlıca üç reisi var idi. Biri Mebus Vramyan diğerleri aslen Rusyalı olup ilân-ı harbi müteâkib tâbiyet-i Osmaniyye'ye dahil olan ve on-on iki seneden beri bu havalide riyâset etmekte bulunan Aram ve İşhan idiler. İşhan Şatak'a gittiği sırada çete rüesâsından Şataklı Mihran, Vanlı Vahan daha iki neferi beraber götürüyordu. Bunlarla beraber itlâf olundu ve Vramyan da //

Bitlis'e gönderildi Şimdi Aram ve Murahhasa Vekili Yeznik Rahible iç şehir komite reisi olan Ermenak riyâset etmektedirler. En ziyade harb eden, köylerden vaktiyle merkeze celb ve cem' olunmuş komitecilerle askerden, jandarmadan firar etmiş efrâddır. Erciş'te itlâf olunan Ermenilerin mikdar-ı resmîsi bin dokuz yüz otuzdur. Havasor nahiyesi köylerinde Başkale Jandarma Kumandanı Binbaşı Ahmet Bey gayretiyle binden ziyadesi telef edilmiştir. Bunların içinde üç yüz kûsûru müsella muharib efrâddır. Gevaş, Adilcevaz kazâlarıyla Erçek, Timar nahiyyelerinde ve merkezde gebertilenlerin mikdarı her hâlde //

dört bini tecavüz etmiştir. Şehirde bi'l-müsâdeme telef olanların kısm-ı a'zamı arkadaşları tarafından hâneden hâneye nakl olunduğundan meydanda pek az cesed görülmektedir. Şatak'ta ilân-ı ihtilâl ve müsâdemâta iştirak eden âsilerin mikdarı altı yüz[ü] mütecâviz tahmin edilmektedir. Şehirde de Ereğ Dağı eteklerindeki istihkâmâtta tahminen bin tüfenk ve iki bini mütecâviz kundaklı mavzer tabancası ile müsella efrâd bulunmaktadır. Erçek ve Timar nahiyyelerinde de altı-yedi yüz müsella Ermeni olduğu anlaşılıyor. Gevaş ve Karçıkan ile Karkar nahiyesi dahilindeki âsilerin yedinde her hâlde silah olacaktır. Küçük tabancalar da dahil-i hesab edilirse beş-altı bin müsella âsi ile //

uğraşıyoruz demektir. Taşnak Komitesinin vaktiyle merkezde ve köylerde iddihâr eylediği silah ve cephânenin iki bin silah ve iki milyon kadar fişenk, üç yüz yirmi üç senesinde müsâdere olunmuş idi. Bu müsâdere silahlarının bir kısmı ve bilhassa külliyyetli cephâne Kolordu Kumandanı mütekâid Cabir Paşa tarafından bir vesile ile Ermenilere verildiği anlaşılıyor. Komite ilân-ı hürriyetten sonra Rusya'dan, İran'dan yine pek çok silah celb etmiştir. Mavzer tabancaların kısm-ı küllîsi posta ile İstanbul'dan gelmiştir. İlân-ı harbdan beri hatt-ı harbdan ve jandarma kıta'âtından firar edenlerin bir kısmı da silah ve cephânelerini beraber getirmişlerdir. Şimdi hudud sıkıca tarassud edildiğinden bittab' cephâne ve silah celb edemiyorlar. Ancak üç gündür cephânemizin vusûlünden beri //

bağlar cihetindeki müsâdemede usâtın şiddetli ateş ettiği görüldüğünden külliyyetli cephâneleri bulunduğuna hükmediyorum. Müsâdemâtin ibtidâsında merkezde dört yüz mevcudlu bir Depo Taburu hududdan beraberce getirdiğim ki beş yüz kişilik bir kuvvet ve kısm-ı küllîsi acemi üç yüz mevcudlu Bitlis Seyyar Jandarma Taburu ile üç yüze karîb jandarma efrâd-ı cedîdesinden ve altı-yedi yüz kadar milisten ibaret idi. Van ahali-i İslâmiyesi cebîn ve kansız, ahlâksız insanlar olduğundan merkezdeki milisten pek istifade edemiyoruz. Şatak vak'asını müteâkib Havasor'a doğru ilerleyen Binbaşı Ahmet

Bey, Havasor nahiyesindeki âsileri te'dîb ve tenkîl ederek ihtilâlin üçüncü günü beş yüz mevcudla // yetiştî. Bilâhare Muradiye, Mahmudi Kaymakamları maiyyetinde ilerleyen kuvvetler de yolları açarak ve Ermeni köylerini tarayarak merkeze geldiler. Muhtelif yerlerden dört-beş yüz aşiret süvarisi de dahil oldu. Bunların bir kısmını Şatak, Timar, Erçek taraflarına çıkardım. Şimdiki hâlde Van'da merkez milisleriyle beraber üç bin küsür silah, iki aded adi ateşli cebel topumuz vardır. Erzurum'dan sevk olunan altı yüz mevcudlu iki Jandarma Taburu ile bir adi cebel bataryası üç güne kadar vâsıl olacaktır. Mebus Vramyan'ın hânesinde bulunan evrakı toplatmışım. Vilâyet tercümanı Ermenak Efendi ve bütün Ermeni memurlar yukarı mahallelerde //

kaldılar. Evrakı tercüme için Bitlis'e gönderiyorum. Maamâfih komite pek dikkatlidir. Mühim bir şey olacağını zannetmem. İhtilâlcilerden Van'da mevkûf olamaz. Hatta o sırada i'zâmını münasib bulduğum Vramyan'ı elden çıkardığıma müteessifim. Ordudan pek muhtac olduğumuz bir seri ateşli batarya istemiştin. Adi ateşli bir batarya geldi. Bununla da iş görmeğe çalışacağız. Silah ve cephâne hususunda Ordu Kumandanı Paşa Hazretlerinin ahîren pek ziyade muâvenetlerini görmekteyim. Teşekkür ederim. Tahsin Beyefendi'ye de yazdığım vechile kuvvete değil fakat topa ihtiyacımız var. Gözle görülmedikçe mukâvemet-i mu'annidânenin derecesi takdir olunamaz, efendim.

21 minh. [Nisan sene 1331]

Van Valisi
Cevdet

DH.ŞFR, 469/102

**DİYARBAKIR'DA EL KONULAN
BOMBALARIN VAN'A GÖNDERİLDİĞİ**

Diyarbakır'da Ermenilerden müsadere edilen bomba ve fitillerden otuz bomba, iki kutu dinamit barutu ve bir miktar fitil ile bomba kapsülünün Van Valiliğinin talebi üzerine Van'a gönderildiği.

**DISPATCH OF BOMBS SEIZED IN
DİYARBAKIR TO VAN**

30 bombs, 2 boxes of dynamit gunpowder and some wick and bomb capsules of the bombs and wicks, which were seized from Armenians in Diyarbakır, were sent to Van upon the request of the Governorship of Van.

157

5 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Diyarbakır
Numara: 7870
Aded: 143
Tarih: Fî 22 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Ermenilerden müsâdere olunan bomba ve fitillerden otuz bomba, iki kutu dinamit barutu ve bir mikdar fitil ve bomba kapsülü Van Vilâyetinin talebi üzerine bu gün Van'a gönderildiği ma'rûzdur.

Fi 22 Nisan sene [1]331

Vali
Reşit

DH.ŞFR, 469/121

**RUS ORDUSU'NA KATILMAK
İSTEYEN İHTİLÂLCİLERLE ASKER
FİRARİLERİNİN ÖLÜ OLARAK ELE
GEÇİRİLDİKLERİ**

Rus Ordusu'na firar etmek isteyen silahlı Van Ermeni ihtilâlcileriyle asker firarilerinden yüz altmış yedi kişinin Tutak, Tercan, Bayburt ve İspir kazalarında takip sonucu ölü olarak ele geçirildikleri, Erzincan'da yetmiş, Bayburt'ta kırk yedi silah elde edildiği, Erzurum Taşnak Kulübü evrakına el konulduğu.

**REVOLUTIONARIES AND FUGITIVE
SOLDIERS WHO WANTED TO
JOIN THE RUSSIAN ARMY WERE
CAPTURED DEAD**

167 of the armed Armenian revolutionaries of Van and of fugitive soldiers, who wanted to escape to the Russian Army, were captured dead as a result of pursuits in the districts of Tutak, Tercan, Bayburt and İspir. 70 weapons in Erzincan, 47 weapons in Bayburt and the documents of Erzurum Dashnak Club were seized.

5 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 9121
Tarih: Fî 23 Nisan sene [1]331

[Şifre]
Mahremdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Van Ermeni ihtilâlcilerinden olup Hamur cihetinden Rus Ordusu'na firar etmek isteyen otuz yedi müsella Ermeni Tutak kazâsında meyyiten elde edilmişlerdir. Ermeni askeri firarilerinden yüz on nefer, polis müdürü müfrezesi tarafından Tercan kazâsında, on yedi nefer Bayburt'ta, üçü İspir kazâsında bi't-ta'kib meyyiten elde edilmişlerdir. Erzincan merkez civarındaki Ermenilerden yetmiş, Bayburt kazâsında kırk yedi büyük silah, otuz iki tabanca alınmıştır. Erzincan sancağında yetmiş sekiz, Erzurum merkezinde otuz dört Taşnak erbâb-ı mefsedet tevkif //

olunmuş, merkez Taşnak Kulübünün evrakı tamamen zabt edilmiştir.

Fi 22 Nisan sene [1]331

Erzurum Valisi
Tahsin

DH.ŞFR, 469/132

**VAN HAVASOR'DA ERMENİ
ÇETESİYLE ÇIKAN ÇATIŞMADA
OTUZUNUN İTLAF EDİLDİĞİ**

**31 MEMBERS OF AN ARMENIAN GANG
WERE KILLED IN THE CONFLICT IN
HAVASOR TOWNSHIP OF VAN**

159

Van'ın Havasor nahiyesinde kırk iki kişilik Ermeni çetesiyle girişilen çatışmada otuzunun itilaf edildiği, kiliseye sığınan diğerlerinin de kuşatıldığı.

31 members of an Armenian gang of 42 people were killed in the conflict in Havasor township of Van; the others who took shelter in the church were surrounded.

6 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]
Mahreci: Van
Numara: 324
Tarih: 23 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

[1] Bugün şehirde ehemmiyetsiz müsâdeme oldu.

2) Havasor nahiyesinin Senin(?) karyesinde bulunduğu haber alınan kırk iki kişilik bir Ermeni çetesi müfrezelerimiz tarafından sarılmış ve müsâdeme neticesinde otuzu itlâf edilmiştir.

3) Kilisesinde tahassun eden âsiler müfreze tarafından ihâta olunmuştur. Müsâdeme neticesinden henüz malumât alınamamıştır ve başka cihette şâyân-ı zikr bir şey yoktur.

Fî 22/23 Nisan sene [1]331

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 470/10

160

**KONYA'YA ZEYTUN'DAN DÖRT BİN
YİRMİ İKİ NÜFUS ERMENİ'NİN
GELDİĞİ**

**ARRIVAL OF 4022 ARMENIANS
IN KONYA FROM
ZEYTUN**

Konya'ya şimdiye kadar Zeytun'dan dört bin yirmi iki nüfus Ermeni'nin geldiği, bunların iskân ve iâşe masrafları için aylık iki yüz bin kuruşa ihtiyaç olduğu.

Till now 4022 Armenians arrived in Konya from Zeytun; 200.000 kurush per month needed for their settlement and subsistence costs.

6 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 21**

Şifre

Konya Vilâyetine

C[evab] 17 Nisan sene [1]331:

Oraya gönderilen Ermenilerin iskân ve iâşeleri masrafının masârıf-ı gayr-i melhûza tertibinden tesviyesi takarrür ederek Maliye Nezâretine tebligât-ı mukteziye ifa olunmuştur. Ancak bu cihet için oraca sarfına ihtiyac görülen mebâliğin tahakkuk ettirilerek Maliye Nezâretine yazılmak üzere mikdarının ve berây-ı iskân şimdiye kadar vürûd eden Ermenilerin nerelerden geldiğinin ve kaç hânedede ne kadar nüfus olduğunun iş'ârı.

22 Nisan sene [1]331

Nâzır

DH.ŞFR, 52/235

**

Telgrafnâme
Mahreci: Konya
Numara: 6725
Aded: 129
Tarih: Fî 23 Nisan sene [1]331

Müsta‘cel

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 17 Nisan sene [1]331:

Şimdiye kadar bin beş yüz hânede dört bin yirmi iki nüfus Zeytun'dan gelmiştir. Bugün kâffesi Sultaniye'ye i‘zâm olundu. Bunların iâşeleri için yevmî dört bin ve sevk iskânları masârıfı da dahil olduğu hâlde mâhi tahminen iki yüz bin kuruşa ihtiyac vardır. Havalenâmesinin bu mikdar üzerinden sür‘atle irsâli ma‘rûzdur.

Fi 23 Nisan sene [1]331

Vali
Azmi

DH.ŞFR, 469/146

161

**KOMİTE MENSUBU OLAN VE
SADAKATSİZLİK GÖSTEREN
ERMENİ MEMURLARIN GÖREVDEN
ALINMALARI**

Maliye Nezaretine mensup Ermeni memurlardan komite mensubu olanlarla, sadakatsizlik gösterdikleri kesinleşenlerin azledilmeleri ve icap edenlerin de Ermeni bulunmayan vilayetlere gönderilmeleri.

**ARMENIAN OFFICERS, WHO
SHOWED DISLOYALTY AND WERE
COMMITTEE MEMBERS, TO BE
DISCHARGED**

Armenian officers of the Ministry of Finance, who were determined to be committee members and to show disloyalty, would be discharged and sent to the provinces where Armenians not settled.

6 Mayıs / May 1915

**Maliye Nezâreti
Memurîn ve Levâzım Müdüriyeti**

Dahiliye şifresiyle telgraf

Erzurum, Bitlis, Van, Sivas, Mamuretülaziz, Diyarbakır Vilâyetlerine

Ermeni memurlarından kısm-ı a'zâminin hiss-i vazifeden ziyade gayret-i milliye ile hareket eder komite mensubîni olduğu [şimdiye] kadar birçok vesileler ile ta'ayyün eylemiş olduğundan vilâyet ve mülhakâtında müstahdem ve Maliyeye mensub Ermeni memurlarından bu vechile komitelere münasebetleri veya muhalif-i sadakat ve tâbiyet hâlleri mahsûs ve meşhûd olanların merci'leri bulunan defterdar ve muhasebeciler ile bi'l-istişâre azilleri ve icap edenlerin bi'l-muhabere Ermeni bulunmayan vilâyât-ı saireye tahvîlleri ile netice-i icraâtta malumât i'tâsı.

Fî 23 Nisan sene [1]331

Maliye Nâzırı Vekili
Talat

DH.ŞFR, 52/249

BİTLİS'TE ERMENİ ÇETELERİYLE ÇIKAN ÇATIŞMALAR

CONFLICTS WITH ARMENIAN GANGS IN BİTLİS

162

Mutki'de Aro isimli fesatçı Ermeni'nin askerlerimizle girdiği çatışmada iki yordakçısının öldürüldüğü, askerlerimizden birinin yaralandığı, Reşadiye nahiyesinin Göllü köyünde de sekiz kişilik Ermeni çetesiyle girilen çatışmada yedisinin öldürüldüğü, bir askerimizin yaralı birinin de şehit olduğu.

Two assisters of factious Armenian named Aro were killed in the conflict with our soldiers in Mutki, one of our soldiers was wounded. 7 members of the Armenian gang of 8 people were killed, one was wounded and one was martyred from our soldiers in the conflict in Göllü village of Reşadiye township.

8 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Bitlis

Numara: 4660

Tarih: Fî 26 Nisan sene [1]331

Şifre

Dahiliye Nezâretine

1) Harekât-ı mefsedetkârânesinden dolayı mukaddemâ teb'îd edilen Aro nâm şerîr oradan firarla Mutki kazâsının Oşut karyesinde müfrezemizle yaptığı müsâdemede avenesinden ikisi maktûl düşmüştür. Müfrezemizden bir nefer mecrûh oldu.

2) Gevaş'a merbût Reşadiye nahiyesinin Göllü karyesi civarında Ziyaret mevkiinde sekiz kişilik bir Ermeni çetesiyle müfreze arasında vuku bulan müsâdemede çeteden yedisi itlâf edilmiş ve müfreze efrâdından biri şehid ve ikisi mecrûh düşmüştür.

Fî 25 Nisan sene [1]331

Vali
Mustafa

DH.ŞFR, 470/44

**VAN, ERZURUM VE BİTLİS
ERMENİLERİNİN GÜNEYE
SEVK EDİLMESİ**

Van Gölü etrafındaki Ermeniler isyan ve ihtilal için daimi bir ocak halinde bulunduklarından yoğunlukta bulundukları yerlerden çıkarılarak güneye doğru sevklerinin kararlaştırıldığı, bu kararın derhal uygulanması için valilere her türlü yardımın yapılması lüzumunun Üçüncü ve Dördüncü Ordulara tebliğ edildiği, bu sevk teşebbüsünün Van ile birlikte Erzurum'un güney taraflarıyla Bitlis'in bazı kısımlarını da kapsamı için gerekli tebliğlerde bulunulduğu, icap eden tedbirler alınarak hızlı ve düzenli bir şekilde uygulamaya başlanması.

**DISPATCH OF ARMENIANS OF
VAN, ERZURUM AND BİTLİS
SOUTHWARD**

As the Armenians around the Lake Van were consistently standing ready for rebelling and revolting, they were decided to be displaced from locations where they predominated and to be dispatched southward. The Third and Fourth Armies were ordered to assist governors in all respects for the immediate implementation of this decision. Required notifications were also issued for the inclusion of southern parts of Erzurum and some regions of Bitlis together with Van in this dispatch. The required measures were to be taken and rapidly and regularly implemented.

9 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4095**

Şifre

Bizzat hallolunacaktır

Erzurum Valisi Tahsin Bey'e

Van Gölü etrafında ve Van Vilâyetince bilhassa malum olan mevâki'-i muayyenedeki Ermeniler is[yan] ve ihtilâl için daimi birer ocak hâlinde bulunduklarından bunların mütekâsif olduk[ları] mahallerden tard ve ihracıyla cenûba doğru sevkleri takarrür etmiş ve bu kararın derhal tatbiki [için] valilere mümkün olan her türlü muâvenetin ifası lüzumu Başkumandanlık Vekâletinden [Üçüncü] ve Dördüncü ordular kumandanlarına tebliğ edilmiştir. Esasen pek müfid neticeler vere[cek] şu teşebbüsün Van ile beraber Erzurum'un cenûb cihetiyle Bitlis merkezine merbût mühim kazâlara ve Muş ve Sason ile Talori civarına da teşmîli ve tamamî-i tatbikine aid tedâbîrlere [Ordu] Kumandanıyla bi'l-müzâkere zât-ı âlîleri tarafından ittihâzı ve Bitlis ve Van valileriyle de muhabere olunarak kendilerine talimât i'tâsı muvâfık görülmüş ve mezkûr vilâyetlere de tebligât ifa kılınmış olmakla icap eden tedâbîrin bi'l-istikmâl serî'an ve muntazaman icraâta ibtidâr olunması ve şifre kopyasının telgrafhâneneden ahzı.

Fî 26 Nisan 1331

Nâzır

DH.ŞFR, 52/281

**VAN, ERZURUM VE BİTLİS
ERMENİLERİNİN GÜNEYE
SEVK EDİLMESİ**

**DISPATCH OF ARMENIANS OF
VAN, ERZURUM AND BİTLİS
SOUTHWARD**

164

Van Gölü etrafındaki Ermeniler isyan ve ihtilal için daimî bir ocak hâlinde bulunduklarından yoğunlukta bulundukları yerlerden çıkarılarak güneye doğru sevklerinin kararlaştırıldığı, bu kararın derhal uygulanması için valilere her türlü yardımın yapılması gereğinin Üçüncü ve Dördüncü Ordulara tebliğ edildiği, bu sevk teşebbüsünün Van ile birlikte Erzurum'un güney taraflarıyla Bitlis'in bazı kısımlarını da kapsamı için gerekli tebliğlerde bulunulduğu, icap eden tedbirler alınarak hızlı ve düzenli bir şekilde uygulamaya başlanması.

As the Armenians around the Lake Van were consistently standing ready for rebelling and revolting, they were decided to be displaced from locations where they predominated and to be dispatched southward. The Third and Forth Armies were ordered to assist governors in all respects for the immediate implementation of this decision. Required notifications were also issued for the inclusion of southern parts of Erzurum and some regions of Bitlis together with Van in this dispatch. The required measures were to be taken and rapidly and regularly implemented.

9 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4090**

Şifre

Bizzat hallolunacaktır

Van Valisi Cevdet Bey'e

Bitlis Valisi Mustafa Abdülhalık Bey'e

Van Gölü etrafında ve Van Vilâyetince bilhassa malum olan mevâki'-i muayyenedeki Ermeniler isyan ve ihtilâl için daimî birer ocak hâlinde bulunduklarından bunların mütekâsif oldukları mahallerden tard ve ihraclarıyla cenûba doğru sevkleri takarrür etmiş ve bu kararın derhal tatbiki için valilere mümkün olan her türlü muâvenetin ifası lüzumu Başkumandanlık Vekâletinden Üçüncü ve Dördüncü ordular kumandanlarına tebliğ edilmiştir. Esasen pek müfid neticeler verecek şu teşebbüsün Van'la beraber Erzurum'un cenûb cihetiyle Bitlis merkezine merbût mühim kazâlara ve bilhassa Muş ve Sason'la Talori civarına da teşmîli ve tamamî-i tatbikine aid tedâbîrin Ordu Kumandanıyla bi'l-müzâkere Erzurum Valisi Tahsin Bey tarafından ittihâzı muvâfık görülerek keyfiyet kendisine de yazılmış olmakla Erzurum'la muhabere olunarak karar-ı mezkûrun, icap eden tedâbîrin istikmâliyle serî'an ve muntazaman tatbiki ve şifre kopyasının telgrafhânededen ahzı.

Fî 26 Nisan 1331

Nâzır

DH.ŞFR, 52/282

165

**ZEYTUN ERMENİLERİ'NİN
ÇIKARILMASI**

Zeytun Ermenilerinin tamamının çıkarılması gerektiğinin Başkumandanlığa yazıldığı.

**DISPLACEMENT OF ZEYTUN
ARMENIANS**

It was written to the Supreme Military Command that the displacement of all Zeytun Armenians needed.

9 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 14**

*Şifre**Maraş Mutasarrıflığına*

C[evab] 25 Nisan sene [1]331:

Evvelce de iş'âr olunduğu vechile Zeytun'daki Ermenilerin tamamının ihracı lâzımdır. Keyfiyet Başkumandanlığa yazılmıştır.

Fî 26 Nisan sene [1]331

Nâzır

DH.ŞFR, 52/286

**VAN VE ÇEVRESİNDE ERMENİ
İHTİLALCİLERLE ŞİDDETLİ
ÇATIŞMALARIN DEVAM
ETTİĞİ**

**ONGOING SEVERE
CONFLICTS WITH ARMENIAN
REVOLUTIONARIES IN VAN AND
AROUND**

Van çevresi ile Muradiye, Mahmudi ve Şatak kazalarında Ermeni isyancılarla şiddetli çatışmaların devam ettiği

Severe conflicts with Armenian revolutionaries around Van and in the districts of Muradiye, Mahmudi ve Satak were continuing.

9 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Van

Numara: 556

Tarih: Fî 26 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

1) Bugün şafakla beraber Erek Dağı eteğinde bulunan Kobans ve Şoşans karyelerindeki usât mevziine taarruz edildi. Her iki karye ile etrafındaki siperler işgal ve usâtta yüz ellisi itlâf olunmuş bizden on iki şehid, yirmi bir mecrûh vardır. Bağlar cihetindeki mahallelerde bulunan usât bu meşguliyetten bi'l-istifade şehre karîb Sıhke karyesinde bulunan kuvvetimize taarruz etmek istemişler ise de püskürtülmüşlerdir. Şoşans sırtlarındaki siperlerden birinde bir Rus bayrağı gördüm. 2) Muradiye kazâsına tâbi Körzort karyesi manastırında tahassun eden yüzü mütecâviz usât, müfrezemiz tarafından ihâta ve muhasara olunmuştu. Dün gece hurûc eden usâtta on dördü kurtulmuş diğerleri kâmilan mahv edilmiştir. Müfrezemizden iki şehid, on dört mecrûh vardır. Gevaş kazâsının Göllü karyesinde dokuz kişilik bir Ermeni çetesi takib //

ve sekizi itlâf edilmiştir. Biri fırara muvaffak olmuştur. 3) Muradiye kazâsında Bayazıt sancağı hududunda bulunan Gevrişamyan karyesine dün öğleden sonra dört yüz seyyare, üç yüz kadar süvari tahmin olunan düşman kuvvetinin taarruz ve On Yedinci Aşiret Alayına mensub süvariler Meşdağı(?), Desina, Gevrişamyan ve Tepeli karyelerini işgal ile ileri hareketine devam ettiği Aşiret Livâ Kumandanlığından beyân olunmakta ve bu kuvvetle üç makineli tüfenk beraber bulunduğu ifade edilmektedir. Bu kuvvetin Rus zâbitânı idaresinde kuvvetli Ermeni çetesi olduğuna hükmediyorum. Karşılama üzere üç yüz mevcudlu bir taburla bir top gönderiyorum. 4) Mahmudi kazâsı hududunda Karadere mevkiinden hududumuza duhûla teşebbüs eden iki yüz kişilik bir Ermeni çetesiyle bugün müsâdeme olmuştur ve devam etmektedir. O istikâmete de bir müfreze yetiştirmeğe çalışacağım. 5) Şatak kazâsı merkezinde ictimâ eden ve mikdarları altı yüz kadar tahmin olunan Şatak merkez ve civar ihtilâlcileriyle //

jandarma ve aşiretlerin müsâdemesi devam etmektedir.

Fi 25/26 Nisan sene [1]331

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 470/75

VAN VE ÇEVRESİNDE ERMENİ ÇETELERİYLE ŞİDDETLİ ÇATIŞMALARIN DEVAM ETTİĞİ

Van çevresinde Ermeni isyancılarla şiddetli çatışmaların devam ettiği, sınırı geçmeye çalışan Ermeni çetelerinin bir Rus askeri birliği tarafından korunduğu, Diyadin taraflarında toplanan Ermeni çetelerinin Rusların koruması altında Abaga taraflarına sarkmak istedikleri.

ONGOING SEVERE CONFLICTS WITH ARMENIAN GANGS IN VAN AND SURROUNDINGS

Severe conflicts with Armenian rebels continued in Van and surroundings. Armenian gangs trying to pass the border was protected by a Russian troop. Armenian gangs gathered in Diyadin and around wanted to advance towards Abaga sides under the protection of Russians.

10 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 602
Tarih: 27 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

1) Dün Şoşans ve Kobans karyelerinde tenkîl olunamayıp Yalnızkilise mevki'-i mühimmine tecemmu' eden usâtdan bugün yirmi ikisi itlâf edilmiş mütebâkîsi Erek Dağı kayalıkları arasında gâib olmuştur. Van'la alâkaları kesilen bunların takiblerine müfreze gönderilmiştir. İhrâk olunan kilise müstemilâtında gizlendiği anlaşılan pek çok bomba ateş almış, hamd olsun asker ve aşirete bir zarar yapmamıştır. 2) Abaga hududundan Suvalaksu karyesine kadar ilerleyen düşman müfrezesi karyeyi ihrâk ile Gevrişamyan'a çekilmiş //

Aşiret Alayıyla müsâdeme etmektedir. 3) Karadere'den hududu tecavüze tasaddî eden kuvvetli Ermeni çeteleri bir Rus müfrezesi tarafından himaye edilmektedir. Bu akşam henüz haber alınmamış ise de sabah vuku bulan muhabereden müsâdemenin hududda devam etmekte olduğu beyân olunmaktadır. 4) Diyadin cihetlerinde toplanan Ermeni çetelerinin Rusların himayesi tahtında Abaga ve Yaşdınan(?) üzerine sarkmak teşebbüsünde bulundukları haber alınmıştır. Bugün şehir ve civarında vuku bulan müsâdemede üç şehid, sekiz mecrûhumuz vardır.

Fi 26/27 minh. [Nisan sene 1331]

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 470/91

ERMENİLERİN DERSİM KÜRTLERİNİ İTTİFAKA DAVET ETMELERİ

PROPOSAL OF ARMENIANS TO ALLY WITH THE KURDS OF DERSIM

168

Mamuretülaziz’de tutuklama ve aramalara devam edildiği, yakalanan yasak silahların üç yüzü geçtiği, Dersim’de yakalanan bir firari üzerinde bulunan belgeden Dersim Kürtlerini de ittifaka davet ettiklerinin anlaşıldığı.

Arrestments and searches continued in Mamuretülaziz. Captured prohibited weapons exceeded 300. It was understood from the document, found on a fugitive captured in Dersim, that Armenians proposed the Kurds of Dersim to ally.

12 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Elaziz
Numara: 11787
Tarih: Fî 29 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Tevkifât ve taharriyâta devam ediliyor. Şimdiye kadar elde edilen esliha-i memnû’a yekûnu üç yüzü mütecâvizdir. Dersim’de derdest edilen Çemişgezekli bir firarî üzerinde elde edilen bir (...)¹ nin sağında Fransız ve solunda Rus ve ortasında İngiliz bayrağı tersîm edilmiş ve altında İngilizce “Allah’ın ismi İsa’nın kudretiyle biz tahkikât-ı mükemmele ederiz. Sizin mesleğinizi kabul ve sadakatimizi musaddak burayı Ekrâd rüesâsı imza ederiz.” ibareleri yazılmış bulunduğu ve şu suretle Dersim Ekrâdını da ittifaka davet eyledikleri anlaşılmıştır. Bu mel’ûnların harekât-ı hainânelerinin lutf-ı Hakk ile kendi başlarına bela tevlîd etmekten başka netice vermeyeceğini ve bu gibi eşhâsın (...)²

DH.ŞFR, 470/128

1 Metinde burada bir kelime ya da cümle eksiktir.

2 Belgenin devamı eksiktir.

**HAÇİN VE DÖRTYOL'DAN
ÇIKARILAN ERMENİLERİN MİKTARI
İLE NERELERE GÖNDERİLECEKLERİ**

Haçin'den bin kadar hanenin sevk olunacağı, Dört Yol'da ise sevk olunacak altı yüzden fazla hanenin hazırlanmakta olduğu fakat bunların nerelere gönderileceğinin henüz bildirilmediği için sevkiate başlanmadığı, bunların sevkinden sonra buralara vilayette iskân olunmamış muhacirlerin gönderileceği.

**NUMBER OF ARMENIANS DISPLACED
FROM HAÇİN AND DÖRTYOL AND
THEIR RESETTLEMENT AREA**

Nearly 1000 households would be dispatched; over 600 households to be dispatched were prepared but the dispatches were not implemented as the resettlement area was not informed yet. After their dispatch, non-settled immigrants would be sent to these places.

13 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 19**

Şifre

Adana Vilâyetine

C[evab] 25 Nisan sene [1]331:

Haçin, Dört Yol ve sair mevâki'den şimdiye kadar ne kadar Ermeni çıkarılmıştır ve nerelere sevk edilmiştir.

Fî 29 Nisan sene [1]331

Nâzır
Talat

DH.ŞFR, 52/338

**

Telgrafnâme
Mahreci: Adana
Numara: 3885
Aded: 192
Tarih: 30 Nisan sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

C[evab] 29 Nisan sene [1]331:

Haçın'de taharriyât icrası ve hânelerin nakli için Fahri Paşa ile olan muhabere üzerine bir tabur ile eski süvari bölüğünden mürekkeb kuvvet tahrik edilmiş ve merkezden de Jandarma Alay Kumandanı gönderilmiştir. Henüz işin¹ olduğuna dair bir haber yok. Taharriyât ile birlikte nakliyât başlayacak. Haçın'den bin kadar hâne sevk olunacaktır. Bunların gidecekleri yeri[n] de Fahri Paşa tayin olunacağını bildirmiş idi. Henüz bu bâbda bir iş'âr sebk etmedi. Bugün yine te'kîd ettim. Benim niyetim iş'âr-ı Nezâret-penâhîleri vechile Haleb'in cenûb-ı şarkîsi ile Zor cihetlerine göndermektir. Dört yol'da bulunmakta olan Mutasarrıf-ı Livâ ile Seyyar Jandarma Kumandanı nakledilecek hâneleri ihzâr etmekte ise de arz eylediği üzere bunların gidecekleri mevki cihet-i askeriyece bildirilmediği için henüz sevkîyâta başlanmadı. Merkez ve mevâki'-i sairedaki nakliyât ta buna intizâr etmektedir. Dört yol'dan //

altı yüz hâneyi mütecâviz nakliyât olacak ve bu yerlere derhal vilâyet dahilinde henüz iskân olmamış muhacirler gönderilecektir. Zeytun cihetlerine şimdiye kadar yüz hâne kadar muhacir sevk edildi.

30 Nisan sene [1]331

Vali
Hakkı

DH.ŞFR, 470/115

1 Metinde “işe” şeklinde geçmektedir.

170

İHTİLAL TERTİPÇİSİ
NEĞYAZARYAN'IN KAYSERİ'YE
GÖNDERİLMESİ

Divan-ı Harb-i Örfice Kayseri'de ihtilal hazırlıklarını idare ettiği bildirilen Neğyazaryan'ın, silahların ortaya çıkarılması için Kayseri'ye gönderilmesi.

DISPATCH OF NEĞYAZARYAN, THE
REVOLUTION ORGANIZER, TO
KAYSERİ

Upon the notification by the Court-Martial, Neğyazaryan who organized the revolution preparations in Kayseri was sent to Kayseri to bring out the weapons.

13 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahrec: Kayseri
Numara: 4354
Tarih: Fî 1 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Müsta'celdir

Dahiliye Nezâretine

İstanbul Divan-ı Harb-i Örfî Riyâseti'ne

C[evab] 29 Nisan sene [1]331:

Ohannes veled-i İstegan'a Neğyazaryan'ın Kayseri Ermeni Hınçak Cemiyeti Kitâbeti'nde ve Hey'et-i İdare azalığında bulunduğu sırada Reis Azapyov Skavik(?) ile birlikte bombalar ve silahlar tedarik ederek ism-i mahsûs tahtında teşkil olunan takımlara tevzî' suretiyle tertibât-ı ihtilâliyyeyi idare eylediği Divan-ı Harb-i Örfî Müdde'î-i Umumîliğinden bildirilmiş ve burada bazı eslihayı meydana çıkarması için vücuduna ihtiyac bulunmuş idüğünden imkân müsaid olduğu takdirde i'zâmı.

Fî 30 Nisan sene [1]331

Mutasarrıf
Ahmet Mithat

DH.ŞFR, 470/142

**MURADIYE'YE GİREN DÜŞMAN
KUVVETLERİNİN KATLIAM
YAPTIKLARI**

**MASSACRE BY THE
ENEMY FORCES IN
MURADIYE**

171

Muradiye'yi zabt eden düşman kuvvetlerinin kaçış yolu kesilen Haydaranlı aşireti köylerinden bir kısmının halkını katlettikleri.

Enemy forces which occupied Muradiye massacred the population of some villages belonging to the Haydaranli tribe whose escape route was blocked.

14 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Van
Numara: 734
Tarih: Fî 1 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

1) Düşmanın dün Kotor'a giren müfrezesinden kuvvetli bir keşif kolu Razi sırtlarında kuvvetimizle iki saat müsâdeme etmiş Kotor'a avdet eylemiştir. 2) Şormeşeyan'dan(?) gelen düşman müfrezesi ileri hareketine devam etmiş ve bugün iki bölük süvari Muradiye merkezine girip akşama doğru bölük köy köprüsünü de zabt etmiştir. Hatt-ı ric'atı kesilen Haydaranlı aşireti:köylerinden bir kısmının halkı[nı] katliâm ettirmişlerdir. Düşmanın kuvveti gelen raporlarda üç tabur piyade iki bölük süvari olarak gösterilmektedir. 3) Karadere cihetinde Koçkiran taraflarında düşmanın yalnız keşif kolları görülmüş Düşce(?) karyesi //

civarında aşiretlerle müsâdeme anlaşılmış ise de netice anlaşılmadı. Merkezden tefrîk ve sevk olunup bir top ve mecmû'u dört yüz elli kadar süvari ve piyadeden ibaret olan kuvvetimiz Şine(?) sırtlarında bulunuyor. Düşman ileri hareketine devam ederse yarın müsâdeme olacaktır. Yüz elli süvarimiz Timar nahiyesi dahilinde Tasmalı Gediği'nde bulundurulmaktadır.

Fî 1 Mayıs sene [1]331

Vali
Cevdet

DH.ŞFR, 471/2

172

ÇARSANCAK ERMENİ
MURAHHASASI'NIN DİVAN-I HARBE
SEVKİ

Çarsancak Ermeni Murahhasası Kigork Efendi'de altmış adet yasak silah fişeği ile bir takım muzır evrak bulunması üzerine tutuklanarak Divan-ı Harbe verilmek üzere Mamuretülaziz'e sevki.

THE ARMENIAN BISHOP OF
ÇARSANCAK WAS BROUGHT INTO
THE COURT MARTIAL

60 prohibited gun cartridges and a number of harmful documents belonging to Armenian Bishop of Çarsancak, Kigork Efendi, were found; upon this he was arrested and dispatched to Mamuretülaziz to be brought into the Court-Martial.

15 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Elaziz

Numara: 12174

Tarih: Fî 3 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye

Çarsancak Ermeni Murahhasası Kigork Efendi'nin sandığında altmış adet memnû' esliha fişengi ile Ermenistan'ı muhayyil muzır levha ve bir takım evrak çıktığı Dersim Mutasarrıflığından bildirilmekle, merkûm murahhasanın tevkifiyle Divan-ı Harbe tevdi' edilmek üzere evrakıyla beraber mahfûzen buraya i'zâmı cevaben Mutasarrıflığa tebliğ edildiği ma'rûzdur. Fermân.

Fî 2 minh. [Mayıs sene 1331]

Elaziz Valisi
Sabit

DH.ŞFR, 471/34

ERZURUM VİLAYETİNDEKİ
ERMENİLERİN SİVAS'A
GÖNDERİLMEME BAŞLANDIĞI VE
VAN'IN DÜŞMESİYLE BURADAKİ
MÜSLÜMANLARIN BİTLİS'E
GİTTİKLERİ

ARMENIANS IN ERZURUM
PROVINCE STARTED TO BE SENT
TO SİVAS AND MUSLIMS IN VAN
DEPARTED TO BİTLİS DUE TO THE
FALL OF VAN

Erzurum vilayeti ve bağlı kazalardaki otuz bin Ermeni'nin Erzincan yolu ile Sivas'a gönderilmeye başlandığı ve bu sevk üç günde bitirilerek Ermenilerin boşalttığı köylere Müslüman göçmenlerin iskânına başlandığı. Van'ın Rusların ve Ermeni çetelerinin eline geçtiği, Ayrıca Van'ın batı ve doğu sahillerindeki yüz bin Müslüman'ın Bitlis'e doğru gittikleri, Van'ın düşmesiyle Bitlis'teki Müslüman göçmenlerin iki yüz bine ulaşacağı, Rusların eline geçen Bulanık, Muradiye ve diğer kaza Ermenilerinin Rusların saflarına katılıp Müslümanları katlettikleri için Muş ve Bitlis'in diğer kazalarında bulunan Ermenilerin Diyarbakır'a sevk edilerek yerlerine Müslüman muhacirlerin yerleştirilmesi gerektiği, Van'ın düşmesinin iki yüz bin Müslüman'ın ezilmesine sebep olduğu.

30.000 Armenians in Erzurum province and its districts started to be sent to Sivas through Erzincan road; and this dispatch completed in three days, the settlement of Muslim immigrants in the villages, where Armenians left, was started. Van was captured by Russians and Armenian gangs. Also, 100.000 Muslims in western and eastern coasts of Van went towards Bitlis. With the fall of Van, the number of immigrants in Bingöl would reach to 200.000. As Armenians in Bulanık, Muradiye and other districts, which were captured by Russians, joined Russians and massacred Muslims, it deemed necessary to dispatch Armenians in other districts of Muş and Bitlis to Diyarbakır and to settle Muslim immigrants instead of them. The fall of Van caused the oppression of 200.000 Muslims.

17 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 823
Aded: 86
Tarih: Fî 4 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Gâyet müsta'celdir ve mahrem

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

Erzurum merkez, Hasankale, Tortum kazâlarıyla Ilıca, Aşkale nahiyelerinde meskûn otuz bin Ermeni'nin Erzincan tarafı ile iki günden beri Sivas'a nakline başlanmış ve bu naklin üç güne kadar arkasının alınması mukarrer bulunmuştur. Ermenilerden tahliye edilen kurâ- //

ya muhacirîn-i İslâmiye iskânına başlanmıştır. Hınıs kazâsı Ermenilerinin Bitlis tarîkı ile Diyarbakır'a sevkini Kaymakamlığa yazdım. Ermenilerin terk ettikleri erzak, menzil nâmına Orduya alınmış, eşya-yı beytiyeleri taht-ı muhafazada bulunmuştur. Van Gölü'nün garb ve şark sahillerinden yüz bin muhacirîn-i İslâmiyenin Bitlis'e //

doğru gittikleri ve el-yevm Bitlis'te elli bin muhacirîn sefil ve perişan bir hâlde toplandıkları ve Van'ın sukûtuyla Bitlis'teki muhacirlerin iki yüz bine bâliğ olacağı Vali Bey tarafından bildirildi. Bitlis ve Muş Ermenilerinin Diyarbakır'a sevgiyle yerlerine muhacirîn-i İslâmiyenin iskânını Mustafa Bey'den rica ettim. //

Taraf-ı devletinizden de tebliği münasib olur. Bulanık ve Muradiye ve diğer sukût eden kazâ Ermenilerinin Ruslara ilhâk ve ahali-i İslâmiyeden ellerine geçirdiklerini katlettikleri Bitlis'ten, Muş'tan bildiriliyor. Binâenaleyh işbu hareket-i şenâ'at-kârânelerine karşı Muş ve Bitlis Ermenilerinin dahile sevkî farz oldu. Sivas'a gidecek Erzurum vilâyeti Ermenilerinin //

Kastamonu'ya ve diğer bir vilâyete nakli için icab edenlere emir buyurulması. Van pek adi Rus Kazaklarıyla Ermeni çetelerine karşı sukût etti. Bir taraftan ihtilâle diğer cihetten Rus taarruzuna karşı Cevdet Bey mukabele edemezdi. Erzurum'dan gönderdiğimiz seyyar taburlardan başka elinde kuvvet yok idi. Van'ın böyle //

acı bir surette sukûtu elbet herkesi ağlattı. Halil Bey'in yetişmesi için Canbolat Bey vasıtasıyla musırıran istirhâmda bulunmuş idim. Van'ın sukûtu iki yüz bin İslâmın ezilmesini mûcib oldu. Halil Bey Gevar'dan geliyor, inşâallah Hoşap'ta //

Cevdet Bey'le birleşerek bu hafta Van'ı parlak muvaffakiyyetle istirdâd ederler. Düşmanın Kürtlerin firarından, Ermenilerin isyanından istifade ederek pek sathi ve adi kuvvetleriyle Van'a ve Muş'a dayandığı Narman cihetinden Tortum'a kadar olan taarruzâtının da bu //

maksadı te'min için nümâyışten ibaret bulunduğu tahakkuk etti. Ne çare ki ahali-i İslâmiye bütün mevcudiyetlerini terk ile ta Bitlis'i buldular. Ketm-i hakikat ve hissiyât edersek vatana hıyanet etmiş olmamak için gördüklerimizi duyduklarımızı arza mecburum. Can ve malca son fedakârlığı //

yapan adeta mahv olan bu vilâyetler halkı bize taht-ı nazarla bakmaya başladı. “-Mahv olsun, Ruslar buraya dayandı, bari namusumuzu kurtarsak, intikamımızı alsak” sözleri köylünün lisanından işitmeye başladı. //

Erciş'ten firar eden bazı İslâmların çocuklarını kurtaramayarak suya attıkları ve bunun gibi pek çok sûzişli hikâyeler cereyân ettiği bir sırada halkta kuvve-i maneviye kalmaz. Bütün bu ahvâl inşâallah neşe-i zaferle zâil olur. Fi'l-hakika intikam alınmazsa ileride sulhen [ve] siyaseten te'min edilecek mevcudiyet mahv [u] harâb olan //

bu millete gıda-yı ruh teşkil edemez ve bu maneviyatla iş görülemez. Lutf-i Hakk'la Çanakkale'deki muvaffakiyet, muzafferiyet edecektir. Buradaki vaziyet malum-ı âlînin, hatta Beşinci Kolordunun hareketi lüzumu bu kanaate müstenid idi. Aradan geçen zaman yalnız elbisesiz ikmâl efrâdının gelmesinden ibarettir. Bu sâhalar harbde de milletin gıda-yı ruhunu //

teşkil ve te'min edecekse zafer için vakit ve zamanıyla davranılması ve çünkü vakit geçtikten sonra işin yama kabul edemeyeceğini arz ederim.

Fî 4 minh. [Mayıs sene 1331]

Vali
Tahsin

DH.ŞFR, 471/62

**URFA'DA GÖZALTINA ALINAN
KOMİTELERE MENSUP ERMENİLERİN
RAKKA'YA GÖNDERİLMEK ÜZERE
OLDUĞU**

Urfa'da gözaltına alınan komitelere mensup on dokuz Ermeni'nin Rakka'ya gönderilmek üzere olduğu, evlerinde komite teşkilatına ait belgeler çıkan iki kişinin de Divan-ı Harbe sevk olunacakları.

**ARMENIAN COMMITTEE MEMBERS
DETAINED IN URFA WERE ABOUT
TO BE SENT TO
RAKKA**

19 Armenian committee members detained in Urfa were about to be sent to Rakka. Other two men, in houses of whom documents related to the committee were seized, would be brought into the Court-Martial.

17 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Urfa

Numara: 1891

Aded: 239

Tarih: Fî 6 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

18 Nisan sene [1]331 [tarihli] şifreye zeyldir:

Öteden beri müte'addid komite ve cemiyetlere mensub ve her fırsattan istifadeye kıyâm teşebbüsünü haiz bulunan on dokuz Ermeni taht-ı nezârete alınarak Rakka kazâsına derdest-i teb'id olup, kırk beş nüfustan ibaret olan aileleri efrâdı da müteâkiben sevk olunacaklardır. Diğer iki şahsın ikametgâhlarında elde edilen evrak miyânında komite teşkilâtına müte'allik ve câlib-i dikkat vesâik bulunduğu tahkikât-ı evveliyelerin hitâmında Halep Divan-ı Harb-i Örfisine sevk olacakları ve Diyarbakır'daki komiteye iştiraki olduğu anlaşılan bir Ermeni'nin de vilâyet-i mezkûreye sevk olunacağı ma'rûzdur.

Fî 4 Mayıs sene [1]331

Mutasarrıf Vekili
Nazmi

DH.ŞFR, 471/61

175

**DİYARBAKIR'DA ÇOK SAYIDA
SİLAH ELE GEÇİRİLEREK İHTİLAL
HAZIRLIĞI YAPAN ERMENİLERİN
TUTUKLANDIĞI**

Diyarbakır Ermenilerinin haince hareketlerini ispat eden bomba, dinamit ve silahlara ait iki adet fotoğrafın gönderildiği, ihtilal hazırladıkları için tutuklananlar hakkında yapılan tahkikatın sürdürüldüğü.

**SEIZURE OF A LARGE NUMBER OF
WEAPONS AND THE ARRESTMENT
OF ARMENIANS PREPARING FOR
REVOLUTION IN DİYARBAKIR**

Two photographs illustrating the bombs, dynamites and weapons, which proved the treacherous movements of the Armenians of Diyarbakır, were sent. Investigation on Armenians who were arrested for revolution preparations continued.

18 Mayıs / May 1915

**Diyarbakır Vilâyeti
Polis Müdüriyeti
Umumî: 81
Hususî: 9**

Emniyet-i Umumiye Müdüriyet-i Aliyyesine

Beyefendi Hazretleri;

Diyarbakır Ermenilerinin harekât-ı hainânelerini isbat ve irâe eden bomba, dinamit ve eslihanın iki adet fotoğrafı leffen arz u takdim kılındı. Maamâfih harekât-ı ihtilâliyi ihzâr edenlerin birçoğu tevkif edilmiş ve haklarında tahkikât-ı amîka icra olunmakta bulunmuş olduğundan neticesiyle hüsn-i hizmet ve ibrâz-ı faâliyet eden memurîne aid muamele bilâhare bildirileceği arz olunur. Ol bâbda emr u irâde efendim hazretlerindir.

Fî 5 Mayıs sene [1]331

Polis Müdürü
(İmza)

DH.EUM.2.Şb, 7/13

ERZURUM'DAN ÇIKARILAN
ERMENİLERİN URFA VE MUSUL'UN
GÜNEYİ İLE ZOR SANCAĞINA
GÖNDERİLMELERİ

DISPATCH OF ARMENIANS
DISPLACED FROM ERZURUM TO
URFA, SOUTHERN MOSUL AND ZOR
DISTRICT

176

Erzurum'dan çıkarılan Ermenilerin Kastamonu ve Sivas'ta iskânları uygun olmadığından, bu yöne sevk edilen Ermenilerin yoldan çevrilerek Urfa ve Musul'un güneyi ile Zor sancağına gönderilmeleri.

As it was not appropriate to settle the Armenians, displaced from Erzurum, in Kastamonu and Sivas, the Armenians dispatched to this direction were to be turned off and be sent to Urfa, Southern Mosul and Zor district.

18 Mayıs / May 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4247

Şifre

Mahrem ve müsta'cel

Erzurum Vilâyetine

C[evab] 4 Mayıs sene [1]331:

Oradan çıkarılan Ermenilerin Kastamonu ile Sivas'ta iskânları kat'ıyyen muvâfık olamaz. Bunların cenûba sevkleri evvelce de taraf-ı âlîlerine tebliğ olunmuş idi. Binâenaleyh Erzincan tarîkı ile Sivas'a sevk olundukları bildirilen Ermenilerin hemen yoldan çevrilerek Urfa ve Musul'un havali-i cenûbiyesiyle Zor livâsına gönderilmesi ve ba'demâ ihrac edileceklerin de münhasıran o cihete i'zâmları.

Fî 5 Mayıs sene 1331

Nâzır
Talat

DH.ŞFR, 53/48

177

**İZMİR'DE DAVA VEKİLİ PARSİH
GÜLBENKYAN'IN EVİNDE YAPILAN
ARAMADA DİNAMİT VE BOMBA
KALIPLARININ ELE GEÇİRİLDİĞİ**

**SEIZURE OF DYNAMITES AND
BOMB MOULDS IN THE HOUSE OF
ATTORNEY PARSİH GÜLBENKYAN IN
İZMİR**

Önceden Ermeni Taşnaksütyun Kulübü iken Dava Vekili Parsih Gülbekyan tarafından satın alınarak mesken olarak kullanılan eski Taşnaksütyun Kulübü binasında yapılan aramada on gaz tenekesi içerisinde (yaklaşık 230 kg.) dinamit ile dokuz adet boş bomba kabının ele geçirildiği.

Dynamites in 10 gas cans (about 230 kg.) and 9 empty bomb containers were seized in the search in former Dashnaksutyun Club, which was bought and used as residence by Attorney Parsih Gülbekyan.

19 Mayıs / May 1915

**Aydın Vilâyeti
Polis Müdüriyeti
Tahrirât Kalemi
Umumî: 387
Hususî: 52**

Emniyet-i Umumiye Müdüriyet-i Aliyyesine

Evvelce Ermeni Taşnaksütyun Kulübü iken bundan beş sene mukaddem dava vekillerinden Parsih Gülbekyan Efendi tarafından bi'l-iştirâ mesken ittihâz edilen Ermeni Mahallesi'nin Moda Sokağı'nda kırk beş numaralı hânenin matbah döşemesi altında dinamit mevcut olduğu bi't-tahkik anlaşılması üzerine mezkûr hânedeki şehir-i Nisan'ın yirmi altıncı Pazar günü icra kılınan taharriyât ve amele marifetiyle icra ettirilen hafriyâtta mezkûr döşemeler altında ve zeminin otuz dört santim umkunda tesadüf edilen çürümüş bir sandık derûnunda on gaz tenekesine mevzû yüz seksen kıyye dinamit ile dokuz adet boş bomba kabı zuhur etmiştir. Tahkikât icra edilmekte olup mevâdd-ı mezkûrenin Kolordu Mühimmât Anbarı'na teslim edildiği ve esna-yı hafriyâtta çektirilen iki kıt'a fotoğrafın manzûr-ı âlîleri buyurulmak üzere leffen savb-ı âlî-i müdüriyet-penâhilerine takdim kılındığı ma'rûzdur. Ol bâbda.

6 Mayıs [1]331 Çarşamba

Polis Müdürü
(İmza)

DH.EUM.2.Şb, 7/16

DİYARBAKIR'DAKİ İSYAN HAZIRLIKLARININ ORTAYA ÇIKARILDIĞI

Ermeni komiteleri hakkındaki soruşturmalar derinleştirildikçe birçok isyan hazırlığının ortaya çıkarıldığı, Diyarbakır ve bağlı yerlerde yüzlerce silah ve binlerce fişek ele geçirildiği, Ermeni komitecilerinin itiraflarından; Cenova ve İstanbul'da toplanan komitecilerin, Rusların şark vilayetlerine hücum etmeleri halinde onlara destek kararı aldıkları, Van, Bitlis ve Mamuretülaziz vilayetlerinde çıkarılacak karışıklık ve ihtilale Ermenilerin hazırlanması için şifahi talimatlar verdikleri, bu kararları alan kişiler hakkında İstanbul'da daha mühim bir meseleden dolayı tahkikat yapılmıyorsa Diyarbakır'a gönderilmeleri.

REVEALING THE REBELLION PREPARATIONS IN DİYARBAKIR

As investigations on Armenian committees were deepened, several rebellion preparations were revealed. Hundreds of weapons and thousands of cartridges were seized in Diyarbakır and its attached districts. According to the confessions of Armenian committee members, it was learnt that the committee members who gathered in Genova and İstanbul decided to support Russians in case of Russian attack against eastern provinces; they gave verbal instructions to the Armenians to prepare for disorder and revolution in the provinces of Van, Bitlis and Mamuretülaziz. Owner of these decisions would be sent to Diyarbakır, if they were not investigated for a more important issue in İstanbul.

178

21 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Diyarbakır
Numara: 2137
Tarih: Fî 8 Mayıs sene [1]331

[Şifre]
Mahremdir

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

5 Mayıs sene [1]331 [tarih ve] 186 numaraya zeyldir:

Ermeni komiteleri hakkındaki tahkikât ve ta'mikât tevsî' ettikçe birçok teşkilât-ı ihtilâliye bütün vuzûhuyla tebeyyün ve tezâhür etmektedir. Buradaki rüesânın ikrar ve itiraf neticesi olarak mülhakâta gönderildiği anlaşılan bombalardan Siverek'te on dört ve Çermik'te dahi üçü bulunmuştur. 5 Mayıs sene [1]331 tarihinden beri de mülhakât ve merkez-i vilâyet[te] altı yüz yirmi beş muhtelifü'l-cins tüfenk ve beş yüz seksen bir tabanca revolveri ve beş bin beş yüz kırk dört fişenk, birçok âlât-ı câriha elde edilmiştir. Taht-ı tevkife alınan azâ ve rüesâ-yı faâliyesinin ikrar ve itiraflarına nazaran Balkan Muharebesi'nin akabinde Cenova [ve] İstanbul merkezlerinde cereyân eden müzâkerede Rusların vilâyât-ı şarkiyeye hücumları hâlinde //

fî'len muâvenet [ve] müzâherette bulunulmasına ve Van ve Bitlis ve Mamuretülaziz vilâyetlerinde çıkarılacak iğtişâş ve ihtilâle iştirak için umum Ermeni milletinin hazırlanmasına karar verildiği ve Balkan Harbi netâyicinden büyük bir ümid hâsıl olarak komite teşkilâtına fevkalâde ehemmiyet verildiği ve teşkilât ve tertibât-ı ihtilâliye için her yere adam-ı mahsûslar gönderilerek şifahen talimât

verildiği ve bu mühim mukarrerât-ı leîmânenin de aslen Kafkasyalı Agnuni ve Azadamard Gazetesi Müdürü Rupen Zartaryan ve Vahan Papasyan ve Malumyan ve Vartkes Kapril Noradunkyan ve Zohrab¹ ve Diran Kelekyan ve Vramyan ve Maral ve Karabet Sasonyan //

ve Karabet Pastırmacıyan efendilerin huzur ve müzâkeresiyle ve Cenova'da Mihail Vrentyan(?) ve Karakin Pastırmacıyan ve Araratyan ve daha bu kabîl eşhâsın kararıyla tebligât ve talimât ifa olduğu anlaşılmış olmakla merkûmûn haklarında oraca daha mühim meseleden dolayı tahkikât icra edilmiyor ise buraya i'zâmları ma'rûzdur.

8 minh. [Mayıs sene 1331]

Diyarbakır Valisi
Reşit

DH.ŞFR, 472/3

1 Metinde "Zeab" şeklinde geçmektedir.

**MAMURETÜLAZİZ'DE
KOMİTECİLERİN TUTUKLANDIĞI,
ÇOK SAYIDA SİLAH VE PATLAYICI
MADDE ELE GEÇİRİLDİĞİ**

**ARRESTMENT OF THE COMMITTEE
MEMBERS IN MAMURETÜLAZİZ,
SEIZURE OF A LARGE NUMBER OF
WEAPONS AND EXPLOSIVE MATERIALS**

179

Mamuretülaziz'de tutuklanan komiteci Ermenilerin ikisi Ermeni murahhası olmak üzere üç yüzü geçtiği, altı yüzden fazla yasak silah yanında dört bomba ve dokuz paket dinamit ele geçirildiği, komitelerin çok önemli evrak ve kararlarının da elde edildiği.

The number of Armenians, including two Armenian delegates, who were arrested in Mamuretülaziz exceeded 300. Over 600 prohibited weapons, 4 bombs, 9 packs of dynamites and crucial documents and committee decisions were seized.

22 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Elaziz
Numara: 22226
Aded: 25
Tarih: 10 Mayıs [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Şimdiye kadar tevkif edilen komiteci Ermenilerin yekûnu üç yüzü mütecâvizdir. Bunlar miyânında iki de Ermeni murahhası vardır. Elde edilen altı yüzü mütecâviz esliha-i memnû'adan başka dört tane bomba ve dokuz paket dinamit bulunmuştur. Diğer esliha ile mevcut olması muhakkak olan bombalar da birkaç gün içinde tamamen elde edileceği me'mûl-i kat'îdir. Komitelerin pek mühim evrak ve mukarrerâtı da elde edilmiş olduğu ve takibât ve taharriyât derecesinden yine ara sıra arz-ı malumât olunacağı ma'rûzdur. Fermân.

Fî 9 Mayıs sene [1]331

Vali
Sabit

DH.ŞFR, 472/16

ZEYTUN VE DÖRTYOL ERMENİLERİNİN SEVKİ

Zeytun ve Dört Yol Ermenilerinin Halep ve Suriye'nin kuzey kısmına nakilleri hakkında Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa'nın Halep Valisi'ne tebligatta bulunulması ricası.

DISPATCH OF ARMENIANS OF ZEYTUN AND DÖRTYOL

Request of Cemal Pasha, the Commander of the Fourth Army, to the Governor of Aleppo for making a notification concerning the dispatch of Armenians in Zeytun and Dört Yol to Aleppo and Northern Syria.

23 Mayıs / May 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
1837

Mahreci: Karargâh-ı Kudüs

Zeytun ve Dört Yol ve saire Ermenilerin Halep havalisine ve Suriye'nin şimâl taraflarına nakilleri hakkında Halep Valisi hâlâ bir emr-i sarîh almadı zannındayım. Lutfen ma'rûzât-ı mesbûkam dairesinde tesrî'-i tebligât buyurulması mercûdur.

Fî 10 Mayıs sene [1]331

Dördüncü Ordu
Kumandanı
Cemal

DH.EUM.2.Şb, 7/25

SEVK EDİLECEK ERMENİLER HAKKINDA YAPILACAK UYGULAMAYA DAİR TALİMAT

Van, Bitlis ve Erzurum vilayetlerinden Musul, Urfa ve Zor taraflarına gönderilecek Ermeniler hakkında yapılacak uygulamalarla ilgili talimat: Gönderilecek Ermenilerin Hükûmet tarafından belirlenen yerlere nakil ve iskân edilecekleri, iskân yerlerine gelenlerin ayrı ayrı şekilde köy ve kasabalara inşa edecekleri evlere veya devlet tarafından belirlenen yerlerde yeniden kuracakları köylere yerleştirilecekleri, iskân yerlerinin Bağdat tren hattına ve diğer demir yollarına en az yirmi beş kilometre uzakta bulunması gerektiği, nakledilen Ermenilerin taşınır mal ve eşyalarını yanlarında götürebilecekleri.

INSTRUCTIONS REGARDING THE PROCEDURE TO BE IMPLEMENTED ABOUT THE DISPATCH OF ARMENIANS

Instructions regarding the procedure to be implemented about the Armenians to be dispatched to Mosul, Urfa and Zor from the provinces of Van, Bitlis and Erzurum: Armenians are to be dispatched and settled in the places determined by the Government; Armenians reaching the settlement area are to be settled individually in houses to be added to existing villages and towns or in newly established villages in places to be fixed by the government; settlement areas must be at least 25 kilometers distant from the Baghdad railway and other railways; Armenians who are to be transferred may take any moveable objects and properties they own.

181

23 Mayıs / May 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Musul Vilâyetine, Urfa, Zor Mutasarrıflıklarına

Van, Bitlis ve Erzurum vilâyetlerinden o taraflara gönderilecek Ermeniler hakkında tatbiki icab eden muameleye mütedâir talimâtın bazı aksâmı ber-vech-i âtî tebliğ olunur: Gönderilecek Ermeniler¹ taraf-ı Hükûmetten tayin edilen mahallere nakl ve oralarda iskân edileceklerdir. Mahâll-i iskâniyelerine vürûd eden Ermeniler icab-ı hâl ve mevki'e göre ya müteferrik surette mevcut kurâ ve kasabâta inşa edecekleri hânelere veyahut taraf-ı Hükûmetten tayin edilecek mahallerde yeniden te'sis edecekleri köylere yerleştirileceklerdir. Ermeni iskân edilecek kurâ ve kasabâtla yeniden te'sis edilecek Ermeni köyleri hududunun Bağdat şimendiferiyle iltisak hatlarının ve diğer hutût-ı hadidiyeden lâ-ekal yirmi beş kilometre uzak bulunması şart[tır]. Nakli icab eden Ermenilerin te'min-i sevk ve iskânı mahallî memurîn-i idariyesine aiddir. Mahâll-i iskâniyelerine sevk edilen Ermenilerin muhafaza-i can ve mallarıyla te'min-i iâşe ve istirahatları güzergâhlarında bulunan memurîn-i idareye aiddir. Nakledilen Ermeniler kâffe-i emvâl-i menkûle ve eşyalarını birlikte götürebilirler.

Fî 10 Mayıs sene [1]331

Nâzır

DH.ŞFR, 53/91

¹ Urfa Mutasarrıflığına: "Livânın Ermeni meskûn olan merkezi civarı müstesna olmak üzere", Musul Vilâyetine: "Vilâyetin kısm-ı cenûbisinde".

**ERZURUM, VAN VE BİTLİS
ERMENİLERİNİN MUSUL, ZOR VE
URFA'YA YERLEŞTİRİLMELERİ**

Erzurum, Van ve Bitlis vilayetlerinden çıkarılan Ermenilerin Musul vilayetinin güney kısmı ile Zor ve Urfa sancaklarında tayin edilen yerlere yerleştirilecekleri, nakil sırasında can ve mallarının her bakımdan korunması görevinin mahalli idarecilere ait olduğu, taşınır mal ve eşyalarını yanlarında götürebilecekleri.

**SETTLEMENT OF ARMENIANS OF
ERZURUM, VAN AND BİTLİS IN
MOSUL, ZOR AND URFA**

Armenians who would be removed from the provinces of Erzurum, Van and Bitlis would be settled in the determined places in the southern part of Mosul province and in the districts of Zor and Urfa. Responsibility for the protection of Armenians' life and properties in all aspects would be belonged to the local administrators during their dispatch. They may take any moveable objects and properties they own.

23 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti**

Şifre

Erzurum, Van, Bitlis Vilâyetlerine

Vilâyet dahilindeki kurâ ve kasabâtta sâkin Ermeniler münasebet-i mevkiye nazar-ı dikkate alınarak Van vilâyeti ile hem-hudud olan kısm-ı şimâlîsi müstesna olmak üzere Musul vilâyetinin kısm-ı cenûbîsi ile Zor sancağı ve merkezi müstesna olmak üzere Urfa sancağında taraf-ı Hükûmetten tayin olunan mahallere nakil ve iskân edileceklerdir. Mahâll-i iskâniye karyelerine vürûd eden Ermeniler icab ve hâl ve mevki'e göre ya müteferrik surette mevcut kurâ ve kasabâta inşa edecekleri hânelere veyahut taraf-ı Hükûmetten tayin edilecek mahallerde yeniden te'sis edecekleri köylere yerleştirilecektir. Nakli icab eden Ermenilerin te'min-i sevk ve iskânı mahalli memurîn-i idaresine aiddir. Mahâll-i iskâniyelerine sevk edilen Ermenilerin muhafaza-i can ve mallarıyla te'min-i iâşe ve istirahatleri, güzergâhlarında bulunan memurîni idareye aiddir. Nakledilen Ermeniler kâffe-i emvâl-i menkûle ve eşyalarını birlikte götürebilir. Bu sevkîyât bittab' harekât-ı harbiyenin müsaade ettiği mahallerde icra olunur.

Fî 10 Mayıs sene [1]331

Nâzır

DH.ŞFR, 53/93

**ERMENİLERİN NERELERE SEVK
EDİLİP İSKÂN EDİLECEĞİ İLE BU
İŞLERİN NASIL YAPILACAĞINI
GÖSTEREN TALİMAT**

Erzurum, Van, Bitlis, Adana ve Halep vilayetleriyle Maraş sancağındaki Ermenilerin belirlenen yerlere sevkleri hakkında uygulanacak muameleye dair talimat: Gönderilecek Ermenilerin Hükûmet tarafından belirlenen yerlere nakil ve iskân edilecekleri, iskân yerlerine gelenlerin ayrı ayrı şekilde köy ve kasabalara inşa edecekleri evlere veya devlet tarafından belirlenen yerlerde yeniden kuracakları köylere yerleştirilecekleri, iskân yerlerinin Bağdat tren hattına ve diğer demir yollarına en az yirmi beş kilometre uzakta bulunması gerektiği, nakledilen Ermenilerin taşınır mal ve eşyalarını yanlarında götürebilecekleri, gayrimenkullere dair talimatın ayrıca tebliğ edileceği.

**INSTRUCTIONS REGARDING
WHERE AND HOW THE ARMENIANS
TO BE TRANSFERRED AND
SETTLED**

Instructions regarding the procedure to be implemented about the transfer of Armenians in the provinces of Erzurum, Van, Bitlis, Adana, Aleppo and the district of Maraş to the determined places: Armenians are to be transferred and settled in the places determined by the Government; Armenians reaching the settlement area are to be settled individually in houses to be added to existing villages and towns or in newly established villages in places to be fixed by the government; settlement areas must be at least 25 kilometers distant from the Baghdad railway and other railways; Armenians who are to be transferred may take any moveable objects and properties they own; instructions regarding real estates are to be issued seperately.

183

23 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 226**

Şifre

Dördüncü Ordu-yı Hümayûn Kumandanlığına

Vilâyât-ı saireye naklolunacak Ermeniler hakkında tatbik olunacak muameleye dair müttehaz karar ve talimât sureti ber-vech-i âfî tebliğ olunur. İcab eden vilâyâta da malumât verilmiştir.

- 1) Erzurum, Van, Bitlis vilâyâtı,
- 2) Nefs-i Adana, nefsi-i Sis ve nefsi-i Mersin müstesna olmak üzere Adana, Mersin, Kozan, Cebel-i Bereket livâları,
- 3) Nefs-i Maraş müstesna olmak üzere Maraş sancağı,
- 4) Halep vilâyetinin merkez kazâsı müstesna olmak üzere İskenderun, Belen, Cisir-i Şugur ve Antakya kazâları dahilindeki kurâ ve kasabâta sâkin Ermeniler bulundukları kurâ ve kasabâttan çıkarılacak ve bunlardan Van, Erzurum, Bitlis vilâyetlerinden ihrac olunanlar [V]an vilâyetiyle hem-hu-

dud olan kısm-ı şimâlisi müstesna olmak üzere Musul vilâyetinin kısm-ı cenûbîsi ile Zor sancağı ve merkezi müstesna olmak üzere Urfa sancağında ve Adana, Halep ve Maraş mülhakâtından ihrac olunacaklar da Suriye vilâyetinin kısm-ı şarkîsi, Halep vilâyetinin şark ve şark-ı cenûbîsi cihetlerinde taraf-ı Hükûmetten tayin edilen mahallere nakl ve oralarda iskân edileceklerdir. Muamelât-ı ihraciye ve hususât-ı müteferri'asına nezâret etmek üzere Adana mıntıkasına; refakatinde bir mülkiye müfettişi ile Maliyeden de bir memur-ı mahsûs bulunmak üzere mülkiye müfettişlerinden Ali Seydi Bey, Halep ve Maraş için de aynı suretle Hamit Bey tayin edilmiş ve Ali Seydi Bey müteheyi'-i azîmet bulunmuştur.

Mahall-i iskâniyelerine vürûd eden Ermeniler icab u hâl ve mevki'e göre ya müteferrik surette mevcut kurâ ve kasabâtta inşa edecekleri hânelere veyahut taraf-ı Hükûmetten tayin edilecek mahallerde yeniden te'sis edecekleri köylere yerleştirileceklerdir. //

Ermeni iskân edilecek kurâ ve kasabât ile yeniden te'sis edilecek Ermeni köyleri hududunun Bağdat şimendiferiyle iltisak hatlarının ve diğer hutût¹-ı hadidiyeden lâ-ekal yirmi beş kilometre uzak bulunması şarttır.

Nakli icab eden Ermenilerin te'min-i sevk ve iskânı mahallî memurîn-i idaresine aiddir.

Mahall-i iskâniyelerine sevk edilen Ermenilerin muhafaza-i can ve mallarıyla te'min-i iâşe ve istirahatları güzergâhlarında bulunan memurîn-i idareye aiddir.

Nakledilen Ermeniler kâffe-i emvâl-i menkûle ve eşyalarını birlikte götürebilirler.

Emvâl-i gayr-i menkûlelerine dair olan mufasssal talimât derdest-i tebliğdir.

Fî 10 Mayıs sene [1]331

Nâzır

DH.ŞFR, 53/94

1 Metinde "hudud" şeklinde yazılmıştır.

GEVAŞ, ADİLCEVAZ VE TATVAN ÇEVRESİNDE ERMENİ ÇETELERİ VE FİRARİ AŞİRETLERLE YAPILAN ÇATIŞMALAR

CONFLICTS WITH ARMENIAN GANGS AND FUGITIVE TRIBES AROUND GEVAŞ, ADİLCEVAZ AND TATVAN

184

Gevaş Keşif Kolu'nun bir Ermeni çetesini püskürttüğü, Ermeni tayfanın Gevaş İskeleyi'nde bir jandarmayı şehit ederek vapuru kaçırdıkları, Tatvan'a saldıran firari aşiretlerin jandarma ile çatışarak yağma ve çapula giriştikleri, düzenli jandarma birliklerinin harp bölgesine gönderildiğinden emniyeti sağlamak için vilayette kuvvet kalmadığı, Van tarafından muhacirlerin devamlı gelmesinin halkın maneviyatını bozduğu, imkan var ise bir Nizamiye kuvvetinin sayıları beş binden fazla olan silahlı firari aşiretlerin alçaklıklarını önlemek ve harp hattına iade eylemek üzere Bitlis yoluyla sevk.

Gevaş Reconnaissance Team repelled an Armenian gang. Armenian crew martyred a gendarme on the Port of Gevaş and hijacked the ship. The fugitive tribes attacking Tatvan conflicted with gendarmery forces and began plundering and pillaging. As the regular gendarmery troops were sent to combat area, no forces remained in the province to ensure the safety. The ongoing arrival of immigrants from Van and around demoralised the public. If possible, military forces were asked to be sent through Bitlis road in order to prevent the enormities of fugitive armed tribes of over 5000 men and to return them to combat area.

23 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Bitlis
Numara: 6258
Aded: 97

Tarih: Fî 11 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

1) Bu saate kadar Cevdet ve Halil Beylerden bir malumât alamadım. 2) Gevaş Keşif Kolu, Melek karyesi civarında bir Ermeni çetesiyle müsâdeme etmiş ve çeteyi püskürtmüştür. Çeteden altı maktûl olduğu gibi beş-altı kişi de İngil Suyu'nda boğulmuştur. 3) Vapurla yapılan keşifte de Van'dan Vastan'a doğru âsilerin keşif kolları görülmemiştir. 4) Vapur kaptanının eser-i ihmal ve teseyyüb olarak vapurun Ermeni taifesi bugün Gevaş İskeleyi'nde muhafız jandarmayı itlâf ile vapuru maa't-teessüf kaçırmışlardır. Vapur kaptanının tevkifini Gevaş'a yazdım. 5) Van'dan aileleriyle gelip fırtına hasebiyle üç gün evvel Adilceviz taraflarına çıkanlara //

taarruz ile on dört kişiyi şehid, onunu cerh eden bir Ermeni çetesi dün Parkat karyesi civarında bastırılarak otuzu itlâf olunmuş, dördü mecrûhen elde edilmiştir. Ellerinde Ermenice "Ermenistan'a Âzâd" kelimelerini hâvî bir bayrak ta tutulmuştur. 6) Dün sabah Tatvan civarında bulunan firarî aşâir Tatvan'a hücum ile yağma ve gârete başlamış ve yağmaya mümâna'at eden jandarmalarımız ile firarî aşâir arasında müsâdeme vuku bulmuştur. Bir jandarma ve Van'dan gelen İslâmlardan iki erkek mecrûh, bir kadın maktûl ve bir kadın mecrûh ve mütecâvizlerden dört maktûl ve üç mecrûh düşmüştür. Bütün müsâdemeye rağmen pek kesîr olan firarîler köye girmeğe muvaffak olmuş ve

Ermeni evleriyle Van'dan gelen ailelerin eşyasını yağma ve mikdarı henüz anlaşılamayan Tatvan, //
Van Ermenilerinden bir kısmını katl ve cerh eylemiştir. 7) Vilâyetteki muntazam jandarma kolları kâffeten mıntika-ı harbiyeye sevk olunduklarından idâme-i emniyet için elde kuvvet kalmamıştır ve teslîh edilebilen ahali-i İslâmiye bu vazifede istihdam olunmakta bulunmuştur. 8) Van tarafından muhacirînin devamı ahali-i İslâmiyenin kuvve-i maneviyelerini haleldâr ettiğinden imkânı var ise Halep ve Diyarbakır tarîkıyla yukarıya sevk edilecek nizâmiye kuvvetinin ahalinin kuvve-i maneviyesini yerine getirmek ve müsellah mikdarı beş bini mütecâviz firarî aşâirin fazâhatlarına mûmâna'at ve hatt-ı harbe iade eylemek üzere Bitlis tarîkıyla sevkine inâyet buyurulması.

Fi 10 minh. [Mayıs 1331]

Bitlis Valisi
Mustafa

DH.ŞFR, 471/57

**TAŞNAK VE HINÇAK
KOMİTELERİNİN TERTİPLEDİKLERİ
İSYAN VE FAALİYETLERLE BAĞIMSIZ
ERMENİSTAN İÇİN
ÇALIŞTIKLARININ KESİNLEŞTİĞİ**

**IT WAS CERTAINED THAT DASHNAK
AND HINDJAK COMMITTEES
WORKED FOR AN INDEPENDENT
ARMENIA BY ORGANIZING
REBELLIONS AND ACTIVITIES**

Ermeni Hınçak Komitesinin maksadının Avrupa kontrolü altında önce idari özerklik sonra ise bağımsızlık elde etmek olduğu, son zamanlarda Ermeni komitelerinin Hükûmet ve memleketin aleyhine olacak her türlü teşebbüslerde birlikte hareket ettikleri, memleketin bazı kısımlarıyla doğu vilayetlerinde meydana gelen bütün olayları bu Ermeni komite ve şubelerinin tertiplediği, bir çok yerde ortaya çıkarılan isyan hazırlıklarıyla Hınçak ve Taşnak komitelerinin Devlet'in hâkimiyetini kaldırıp, İslam unsurunun imhasına ve bağımsız bir Ermenistan kurulmasına çalıştığının kesinleştiği.

The purpose of Armenian Hindjak Committee was to gain administrative autonomy at first and then independence under European control. Recently, Armenian committees acted in unison in all kind of attempts against the Government and the country; these Armenian committees and their branches organized all the events occurring in eastern provinces and some parts of the country. It was certain that the Hindjak and Dashnak committees strived to end the State's sovereignty, to destroy the Islamic factor and to establish an independent Armenia by preparing for rebels revealed in several regions.

24 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî
4297**

Gâyet mahrem

Divan-ı Harb-i Örfî Riyâset-i Vâlâsına

5 Mayıs [1]331 tarih ve 831 numaralı tezkire-i vâlâları cevabıdır:

Ermeni Hınçak Komitesi 1878 senesinde teessüs etmiş bir cemiyet-i ihtilâliyedir. Program itibariyle sosyal demokrattır. Meşrûtiyet'ten sonra asıl takib ettikleri maksad (Hükûmetin bi'l-iltizâm ıslâhât yapmadığı ve diğer milletleri Türkleştirmek için uğraştığı) iddiasıyla Avrupa kontrolü altında Ermenistan'da bir muhtâriyet-i idare te'sis ve ba'dehû te'min-i istiklâlidir. Son zamanlarda komite rüesâsının ve bilhassa Akno'nun gayretiyle komiteler Hükûmetin, memleketin aleyhinde olacak her türlü teşebbüsâtta tevhid-i faaliyet ve iştirak için itilâf etmişler idi. Binâenaleyh o zamandan beri gerek vilâyât-ı şarkiyede ve gerek Memâlik-i Osmaniyye'nin aksâm-ı sairesinde zuhur eden bilumum vukuât bu komitelerin tertibâtıyla teşkil ettikleri şu'abâtın talimât ve idaresiyle ve rüesânın muzâheret ve delâlet-i fi'liyesiyle vuku bulmuştur.

Vilâyât-ı şarkiyede zuhur eden vekâyi'e gelince; Bitlis, Hizan, Muş civarında umumiyetle komite rüesâsının bizzat idareleri altında bulunan Ermeniler birçok vekâyi'-i ihtilâliye ihdâs etmişlerdir. Diğer cihetten yine bu komitelerin en mühim isyan merâkizinden biri olan Zeytun havalisinde de büyük mikyâsta teşebbüsât-ı isyaniye vuku bulmuş ve kuvve-i müsellaha ile bir kısmı te'dîb edilebilmiştir. Van vilâyetinin Şatak ve Gevaş cihetlerinde başlayan isyan ise bilâhare Van kasabasında daha müdhiş bir surette parlamış ve hemen bir iki aydan beri devam eden ihtilâl esnasında yerli ve Rusya'dan gelen Hınçak ve Taşnak komiteler rüesâsının idaresi altında bulunan âsiler bombalar ve dinamitlerle Reji, Duyûn-ı Umumiye, Banka, Postahâne ve sair bazı mebânî-i emîriyeyi tahrib ve asker ve milisle ahaliden yüzlerce efrâdı şehid etmişlerdir. Diğer vilâyâtta ve ale'l-husus Kayseri, Diyarbakır, Mamuretülaziz, Samsun, Ankara, Sivas, Halep, Adana, Maraş, İzmit'te icra kılınan taharriyâtta da kısm-ı mühimmi Hınçakist olan Ermenilerden külliyetli mevâdd-ı infilâkiyye, esliha-yı memnû'a elde edilmiştir. Kayseri ve Diyarbakır'a aid iki kıt'a fotoğraf yine iade olunmak üzere merbûtân irsâl kılındı.

Hemen cümlesi Memâlik-i Osmaniyye ahalisinden olup komiteler teşvikiyle Amerika, Bulgaristan ve Romanya'dan Rus Ordusu'na gönüllü giden Ermenilerden Hınçak ve Taşnak çeteleri, Erzurum Mebusu Pastırmacıyan, Balkan Muharebesi sırasında Edirne ve civarında ahali-i İslâmiyye karşı irtikâb ettiği mezâlim ve vahşetlerle şöhret alan Antranik ve refikleri idaresinde Bayazıt ile hudud civarında uğradıkları karyeleri tahrib ve ahali-i İslâmiyye tamamen katliâm etmişlerdir.

Esasen merkezleri Rusya ve memâlik-i saire-i hariciyede bulunan ve el-yevm unvanlarında bile ihtilâlcı sıfatını muhafaza eden Ermeni komiteleri ve bilhassa Hınçak Komitesi dahildeki teşkilât-ı ihtilâliye ve siyasiyeleri neşriyâtı ile memleketin hayat ve istikbaline te'sir edecek harekât-ı hainânenen hiçbir zaman geri kalmamıştır. Hükûmetin harbe girdiği sırada komiteler Ordunun dûcâr-ı za'f olmasına intizâr ederek vakt-i merhûnunda bütün kuvvetleriyle ve her yerde ihtilâl için müttehiden i'tâ-yı //

karar etmişlerdi. Vilâyât-ı şarkiyeye ile Sivas mıntkasında Ordu-yı Osmani'yi arkadan tehdid için büyük mikyâsta aldıkları tertibât ve askerden firar eden Ermenilerin teslihi ile çete halinde Hükûmete karşı kullanmış ve birçok mevâki'in silah ve mevâdd-ı infilâkiye deposu hâline konulması mezkûr kararı isbat ve te'yid etmiştir.

Ahvâl-i mesrûdeye nazaran bütün bu harekât-ı ihtilâliye ve isyanienin sırf istiklâl maksadını takib eden Hınçak ve Taşnak Komitesinin tertibi ve mülhakâtındaki şu'abâtı vasıtasıyla idare edildiğini ve bunlara mensub olup gerek memâlik-i ecnebiyyede ve gerek dahilde bulunan eşhâsın aynı gâye altında hâkimiyet-i Osmaniyye'nin mahvına ve İslâm unsurunun imhasına ve müstakil bir Ermenistan teşkiline çalıştıklarını isbat eder vesâik-i kat'îyedir, efendim.

Fî 11 Mayıs sene 1331

Dahiliye Nâzırı
Talat

ATASE, BDH, 2328.89.3 (1)

**GEVAŞ'TAN BİTLİS'E DOĞRU
İLERLEYEN DÜŞMAN VE
ERMENİLERE KARŞI DÜZENLİ ASKERİ
BİR KUVVETİN YETİŞTİRİLMESİ**

**DISPATCH OF A REGULAR MILITARY
FORCE AGAINST ENEMIES AND
ARMENIANS MOVING TOWARDS
BİTLİS FROM GEVAŞ**

186

Gevaş'ta tamamı Ermenilerden oluşan düşman müfrezesi ile çarpışmanın devam ettiği, Reşadiye'ye doğru çekilmekte olan birliklerimize Hizan ve Tatvan'dan Müslüman ahaliden derlenmiş kuvvetler gönderildiği, bunların düşman kuvvetlerini püskürtebileceklerinin zor görüldüğü, Vastan'ın düşman ve Ermenilerin eline geçmesi Cevdet ve Halil beylerle irtibatı kestiği, jandarmaların hepsinin Ahlat taraflarında harp hattında olmasından dolayı vilayette asayiş sağlayacak kuvvet kalmadığı, az da olsa düzenli kuvvetlerin bir an önce gönderilmesi gerektiği.

Conflicts with an enemy battalion, entirely consisting of Armenians, were continuing; the forces consisting of Muslim population in Hizan and Tatvan were sent to assist our troops withdrawing towards Reşadiye; it seemed difficult for these forces to be able to repel the enemies; capture of Vastan by enemy and Armenians broke off the contacts with Cevdet Bey and Halil Bey; as all of the gendarmes were in the war zone around Ahlat, no forces remained in the province to ensure the safety; regular forces, at the least, should be sent as soon as possible.

24 Mayıs / May 1915

**Telgrafnâme
Mahreci: Bitlis
Numara: 6314**

Tarih: Fî 12 Mayıs sene 1331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Bu sabah Gevaş Kaymakamlığından aldığım bir telgrafnâmede hemen cümlesi Ermenilerden mürekkebe olmak üzere dört-beş yüz kişilik bir düşman müfrezesi önünde ric'ate mecbur olduklarını müsâdemenin devam ettiğini yazıyordu. Telgrafnâmeyi aldıktan sonra bu saate kadar Reşadiye vasıtasıyla Gevaş'ı aradım. Teller yerde görülüyor. Vastan'da bulunmuş olan milislerle Depo Taburu efrâdının ve müsella ahali-i İslâmiyenin dağılarak Kaymakam'ın yanında yüz elli kişi kalmış idi. Reşadiye üzerine ric'at etmekte olan bu müfrezeyi takviye için Hizan'dan yüz on ve Tatvan'dan //

müsella ahali-i İslâmiyeden mürekkebe kuvvetler gönderdim. Ancak mikdarları kesir olan bu kuvvetlerin ekseriya pek adi sebeblerle dağıldığı emsaliyle müsbit olduğundan bunlardan ne derecede istifade edileceğini ve düşman kuvvetini püskürtmek kâbil olup olamayacağını takdir gayr-i mümkündür. Vastan'ın düşman veya Ermeniler yedine geçmesi Cevdet ve Halil beylerle te'sis-i irtibatı imkânsız bıraktığı gibi vapurun Ermeniler elinde bulunması hasebiyle ileride kuvve-i seferiyyeye karadan da erzak yetiştirilmek kâbil olamayacaktır. Keyfiyeti Ordu Kumandanlığına yazdım. Henüz bir cevap alamadım. Jandarmaların tamamen //

Bulanık ve Ahlat cihetlerindeki hatt-ı harbe sevki hasebiyle vilâyette idâme-i emniyet ve asayiş için elde hiçbir kuvvet kalmadı. Firarî aşâir yağma, gâret ve kıtâlde devam ediyor. Anarşi vilâyetin her tarafında baş göstermeye başladı. Düşmana karşı jandarma kuvvetleri yerine ikame edecek muntazam

başka bir kuvvetimiz olmadığından jandarmalar hatt-ı harbden geri alınamıyor. Hizan, Bitlis ve Tatvan'dan Gevaş'a doğru çıkar[ılan] gayr-i muntazam kuvvetler düşmanı tard edemez. Düşman müfrezesi Karçıkan'a ve Tatvan'a kadar gelirse Muş ve //

Bulanık ile Ahlat cihetindeki gayr-i muntazam kuvvetlerin de gâile ilcâsıyla dağılması kaviyyen melhûzdur. O takdirde panik sebebiyle Bitlis'e iltica eden ve mikdarı on bin hânedan fazla olan ahali-i İslâmiye büyük sefaletle giriftâr kalacaktır. Buraca imkân dahilinde olan her tedbire tevessülünden geri kalınmayacaktır. Ancak zararı nef'inden pek fazla olan gayr-i muntazam kuvvetlere itimad edilemeyeceğinden velev ki pek cüz'î olsun kâbil olan bir mahalden muntazam bir kuvvetin yetiştirilmesine delâlet buyurulması müsterhamdır.

11 minh. [Mayıs sene 1331]

DH.ŞFR, 472/64

Vali
Mustafa

ÇOĞUNLUĞU ERMENİLERDEN OLUŞAN DÜŞMAN KUVVETLERİNİN GEVAŞ VE ŞATAK'I ELE GEÇİRDİĞİ

CAPTURE OF GEVAŞ AND ŞATAK BY ENEMY FORCES, MOSTLY CONSISTING OF ARMENIANS

Vastan'daki birliğimizin Tahmanis'e geri çekildiği, Şatak kazasının da çoğunluğu Ermenilerden oluşan düşmanın eline geçtiği, aşiretlerin Garzan'da Hristiyan köylerine saldırarak katl ve yağmada bulunduğu, Rızvan nahiyesinde köylülerden kırk kişiyi katlettikleri, jandarmanın da saldırıların on altısını itlaf ettiği, düşman müfrezesini Karçıkan'da durdurmamız gerektiği, durduramaz isek durumun pek fenalaşacağı.

Our troop in Vastan retreated to Tahmanis; the district of Şatak was captured by the enemy, mostly consisting of Armenians. Tribes attacked the Christian villages in Garzan and began to massacre and plunder; they murdered 40 peasants in Rızvan township; also gendarmes killed 16 of the attackers. We have to stop the enemy battalion in Karçıkan; if we could not stop, the situation would get worse.

25 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Bitlis
Numara: 6351
Tarih: 13 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Mahrem ve Müsta'celdir

Dahiliye Nezâretine

Vastan'daki müfrezemiz Tahmanis'e ric'ate mecbur oldu. Tahmanis'e yarına kadar imdad yetişmezse orada kalacağı ve düşman müfrezesi piyadesinin ekserisi Ermeni ise de Ermenilerin içinde Ruslardan mâadâ Kürt te olduğunu Gevaş Kaymakamı yazıyor ve Siirt'ten alınan malumâta nazaran Şatak kazâsı da düşman eline geçmiştir. Düşman müfreze ve çeteleri içinde Bedirhaniler de var. Şatak'tan bir çetenin Bohtan tarafına geçerek orasını da karıştırmaya çalışması pek melhûzdur. Anarşi devam ediyor. Garzan' //

da aşâir Hristiyan karyelerine tecavüz ile katl ve yağmada bulundu. Rızvan nahiyesi merkezinde köylülerden kırk kişiyi katlettiler. Jandarmalar da mütecâvizlerden on altısını itlâf ettiler. Aynı zamanda kurâ-yı İslâmiyede tecavüz vuku buldu. Mutkililer merkez-i kazâya taarruz etti. Kumandan Paşa ile makine başında görüşüm. Ahvâli bildirdim. Diyarbakır'dan gelecek kuvve-i nizâmiyenin tesrî'-i hareketi ve imkân-ı askerî var ise Hınıs'tan da bir nizâmiye ve süvari kuvvetinin yetiştirilmesini rica ettim. Düşman müfrezesini Karçıkan'da tevkife mecburuz. Tevkif edemez isek vaziyet pek fenalaşacaktır. Vastan ve Şatak düşman //

elinde bulundukça Van Valisi ve birinci kuvve-i seferiye ile irtibât te'sisi mümkün değildir. Kop'ta vaziyet gayr-i mütebeddildir.

Fî 12 minh. [Mayıs sene 1331]

Vali
Mustafa

DH.ŞFR, 472/69

**DİYARBAKIR'DA YAKALANAN
İHTİLALCİLERDEN SUÇLU
OLANLARIN DİVAN-I HARBE
SEVKİ**

Ötede beride bazı Ermeni çeteleri görüldüğü, köyleri yağmaya yeltenen aşiretlerin önünün alındığı, Ermeni çeteleri ve yağmacıların yola getirildiği, yakalanan ihtilalcilerin miktarının bin kişiden fazla olduğu, suçları delilleriyle sabit olanların Divan-ı Harbe sevkî, diğerlerinin ise Musul ve Cizre'ye sürülmelerinin gerekli olduğu.

**CRIMINALS FROM AMONG THE
REVOLUTIONARIES, CAPTURED IN
DİYARBAKIR, WERE BROUGHT INTO
THE COURT-MARTIAL**

Armenian gangs were seen here and there. It was tackled with the tribes attempted to plunder the villages; Armenian gangs and pillagers were chastened. Number of captured revolutionaries was over 1000. Those who were proved to be guilty needed to be brought into the Court-Martial; the others needed to be removed to Mosul and Cizre.

25 Mayıs / May 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Diyarbakır
Numara: 25599
Tarih: 13 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Mahrem ve müsta'cel dir

Dahiliye Nezâretine

12 Mayıs sene [1]331 [tarih ve] 194 [numaraya] zeyldir:

Ötede beride bazı müsellaḥ Ermeni komitelerinin mevcudiyeti görülmek ve Ermeniler de köyleri terkle öteye beriye savuşmaktadır. Aşâir de bu fırsattan istifade ederek köyleri yağmaya teşebbüs etmişlerse de her tarafa gönderilen müfrezeler bu yağmagirliğin önünü almış ve Ermeni çeteleriyle ve yağmagirlerle bir-iki müsâdeme vuku bularak mecrûḥ olduğu hâlde cümlesi tenkîl ve derdest edilmiştir. Derdest edilen ihtilâlcilerin mikdarı bini tecavüz etmesine nazaran bunların burada uzun müddet taht-ı tevkifte kalmaları //

mahzurdan sâlim olamayacağı gibi tevkifhâne de hapishâne de istî'âb etmemektedir. Cürmleri delâil ve berâhin-i kâtî'a ile sâbit olanlar Divan-ı Harbe tevdi' olunmak üzere diğerlerinin Musul ve Cizre'ye tağrîb ve teb'îdleri icabât-ı zarurîyeden olduğu.

Fî 12 minh. [Mayıs sene 1331]

Vali
Reşit

DH.ŞFR, 472/67

**RUS HUDUDUNA YAKIN OLMASI
DOLAYISIYLA ERZURUM'DA
BULUNAN ERMENİLERİN ACİLEN
ÇIKARILMASI**

**URGENT REMOVAL OF ARMENIANS
INHABITING IN ERZURUM DUE TO
THE REGION'S PROXIMITY TO THE
RUSSIAN BORDER**

189

Rus hududuna yakın olması dolayısıyla Erzurum'da bulunan Ermenilerin yerlerinden acilen çıkarılmaları, Diyarbakır, Harput ve Sivas Ermenilerinin ise çıkarılmasına lüzum görülmediği.

Armenians inhabiting in Erzurum were to be removed urgently due to the region's proximity to the Russian border. It was not deemed necessary to remove the Armenians in Diyarbakır, Harput and Sivas.

27 Mayıs / May 1915

**Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 17**

Şifre

Erzurum Vilâyetine

C[evab] 12 Mayıs sene [1]331 ve 105:

10 Mayıs sene [1]331 tarihli şifre sureti zîre naklolundu.

Takib olunan nokta-i nazar vilâyetin Rus hududunda bulunması dolayısıyla orada hiçbir Ermeni bırakmamak esasına müsteniddir. Bazı kısımlardaki Ermenilerin âcilen ihracı ve bazı cihetlerdeki tecil-i sevki bittab' takdir-i âlîlerine mevdû'dur. Diyarbakır, Harput, Sivas Ermenilerinin ihracına lüzum ve ihtiyac görülmemiştir.

Fî 14 Mayıs sene [1]331

Nâzır

DH.ŞFR, 53/129

SİVAS'TA SALDIRI HAZIRLIĞINDAKİ FİRARİLERİN YAKALANDIĞI

Sivas Hafik'te siper olarak hazırlanmış mahzenlerde silahlı kırk sekiz Ermeni fedaisinin yakalandığı, bunların müstahkem siperlerde bulunması ileride yapılacak saldırılara dayanak olarak görüldüğünden bu gibi Ermeni köylerinin uygun başka köylere dağıtılması yoluna gidildiği.

CAPTURE OF FUGITIVES PREPARING FOR ATTACK IN SIVAS

48 armed Armenian bandits were captured in vaults prepared as trench in Hafik, Sivas. As their capture in fortified trenches was seen as a basis for future attacks, such Armenian villages were distributed to the other appropriate villages.

29 Mayıs / May 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Sivas

Numara: 18836

Tarih: Fî 16 Mayıs sene [1]331

Şifre

Mahremdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesine

Hafik kazâsının Horsana karyesinde bu kere altı hâne derûnunda iki metre irtifâ'ında siper için müstahkem altı mahzen bulunmuştur. Derûnunda firarî Murat avenesinden gizlenmiş genç ve dinç, fedailiğe elverişli kırk sekiz kişi elde edildiği gibi birkaç haftalık yiyecek ve birtakım esliha, çadır, iki Fransız şapkası bulunmuştur. Tuzhisar ve Pürk karyelerinde de bu suretle birtakım asker firarîleri tutulmuştur. Bunların böyle müstahkem siperlerde bulunması, zamanında bir taarruz ve tecavüz için nokta-i istinâd olduğu şübhesiz görüldüğünden bu kabîl Ermeni köylerin münasib karyelere tevzî'yle dağıtılması münasib görülerek icabına tevessül olunduğu ve muhitten merkeze doğru kemâl-i sükûnetle takib ve taharriyâta devam olunmakta bulunduğu ma'rûzdur.

Fî 16 Mayıs sene [1]331

Vali
Muammer

DH.ŞFR, 472/158

**MECLİSİ VÜKELA'NIN
ERMENİLERİ SEVK
KARARI**

Düşmanla işbirliği yapan, masum halkı katleden ve isyan çıkaran Ermenilerin, harp hareket alanlarından uzaklaştırılarak Musul, Zor, Halep ve Suriye'nin bazı bölgelerine sevkleri için Dahiliye Nezaretinin 26 Mayıs 1915 tarih ve 270 numaralı tezkiresi üzerine Meclisi Vükelaca alınan sevk kararı.

**DECISION OF THE COUNCIL OF
MINISTERS CONCERNING THE
DISPATCH OF ARMENIANS**

Decision of the Council of Ministers issued, upon the memorandum of the Ministry of the Interior dated 26 May 1915 and numbered 270, for the dispatch of Armenians, who collaborated with the enemy, massacred innocent people and caused uprising, to Mosul, Zor and Aleppo and some regions of Syria, out of the war zone.

30 Mayıs / May 1915

**Meclis-i Vükelâ
Müzâkerâtına Mahsûs Zabtnâme
Sıra numarası: 163
Tarih: 15 Receb sene [1]333
17 Mayıs sene [1]331**

Hulâsa-i Meâli

Menâtık-ı harbiyeye civar mahallerde sâkin Ermenilerden bir kısmının hudud-ı Osmaniyye'yi a'dâ-yı devlete karşı muhafaza ile meşgul olan Ordu-yı Hümâyûn'un harekâtını tas'îb ve erzak ve mühimmât-ı askeriye nakliyâtını işkâl ve düşman ile tevhd-i âmâl ve ef'âl ve bilhassa sufûf-ı a'dâya iltihak ve memleket dahilinde kuvâ-yı askeriyyeye ve ahali-i masumeye müsellahan taarruz ve şuhûr ve kasabât-ı Osmaniyye'ye tasallut ile katl ve nehb ü gârete ve düşman kuvâ-yı bahriyesine erzak tedarikiyle mevâki'-i müstahkemeyi irâeye cür'etleri bu gibi anâsır-ı ihtilâliyenin sâha-i harekâtta uzaklaştırılmasını ve usâta üssü'l-harekât ve melce' olan köylerin tahliyesini icab ederek bu bâbda bazı gûnâ icraâta başlanıldığı ve mine'l-cümle Van, Bitlis, Erzurum vilâyâtıyla nefsi-i Adana, nefsi-i Sis ve nefsi-i Mersin müstesna olmak üzere Adana, Mersin, Kozan, Cebel-i Bereket livâları ve nefsi-i Maraş müstesna olmak üzere Maraş sancağı ve Halep vilâyetinin merkez kazâları müstesna olmak üzere İskenderun, Belen, Cisir-i Şugur ve Antakya kazâları kurâ ve kasabâtında sâkin Ermenilerin vilâyât-ı cenûbiyeye sevkine bi'l-ibtidâr Van vilâyetiyle hem-hudud olan kısm-ı şimâlisî müstesna olmak üzere Musul vilâyetine ve Zor sancağına ve nefsi-i Urfa müstesna olmak üzere Urfa sancağının kısm-ı cenûbîsine ve Halep vilâyetinin şark ve şark-ı cenûbî kısmına ve Suriye vilâyetinin kısm-ı şarkîsinde tayin ve tahsis edilen mahallere nakil ve iskânına mübâşeret ve devam edilmekte bulunduğu beyânıyla menfaat-i esasiye-i devlete muvâfık telakki edilen bu cereyânın bir usul ve kaide-i muttarideye rabtı lüzumuna ve bu bâbda bazı ifadâta dair Dahiliye Nezâretinin 13 Mayıs sene [1]331 tarihli ve 270 numaralı tezkiresi okundu.

Kararı

Fi'l-hakika devletin muhafaza-i mevcudiyet ve emniyeti uğrunda tevâlî eden icraât ve ıslâhât-ı fedakârîsi üzerinde icra-i sû'-i te'sire sebep olan bu kabîl harekât-ı muzırının icraât-ı müessire ile imha ve izâlesi kat'ıyyen muktezî ve Nezâret-i müşârunileyhâca bu emirde ibtidâr olunan icraâtta isabet bedîhî olduğundan tezkire-i mezkûrede dermiyân kılındığı üzere muharrerü'l-esâmî kurâ ve kasabâtta sâkin Ermenilerden nakli icab edenlerin mahâll-i mürettebe-i iskâniyelerine müreffehen sevk ve îsâlleriyle güzergâhlarında te'min-i istirahat ve muhafaza-i can ve malları ve muvâsalatlarında keyfiyet-i îvâlarıyla suret-i kat'ıyyede iskânlarına kadar Muhacirîn Tahsisâtından iâşeleri ve ahvâl-i sâbika-i maliye ve iktisadiyeleri nisbetinde kendilerine emlâk ve arazi tevzî'i ve içlerinden muhtac olanlara taraf-ı Hükûmetten mesâkin inşası ve zurrâ' ve muhtacîn-i erbâb-ı san'ata tohumluk ve âlât ve edevât tevzî'i ve terk ettikleri memlekette kalan emvâl ve eşyalarının veyahut kıymetlerinin kendilerine suver-i münasibe ile iadesi ve tahliye edilen köylere muhacir ve aşâir iskânıyla emlâk ve arazinin kıymeti takdir edilerek kendilerine tevzî'i ve tahliye edilen şuhûr ve kasabâtta kâin olup nakledilen ahaliye aid emvâl-i gayr-i menkûlenin tahrîr ve tesbit-i cins ve kıymet ve mikdarından sonra muhacirîne tevzî'i ve muhacirînin ihtisas ve iştigâlleri haricinde kalacak zeytinlik, dutluk, bağ ve portakallıklarla dükkân, han, fabrika ve depo gibi akârâtın bi'l-müzâyede bey' veyahut icârî ile bedelât-ı bâliğasının kendilerine i'tâ edilmek üzere ashâbı nâmına emaneten mal sandıklarına tevdi'i ve muamelât ve icraât-ı mesrûdenin ifası zımında vuku bulacak sarfiyâtın Muhacirîn //

Tahsisâtı'ndan tesviyesi zımında Nezâret-i müşârunileyhâca tanzim edilmiş olan talimât-nâmenin bi-tamamihâ tatbik-i ahkâmıyla emvâl-i metrûkenin te'min-i muhafaza ve idaresi ve muamelât-ı umumiyeye-i iskâniyenin tesrî' ve tanzimi ve tedkik ve teftiş ve bu hususta talimât-nâme ahkâmı ve Nezâret-i müşârunileyhâdan ahz ve telakki edilecek evâmîr dairesinde mukarrerât ittihâz ve tatbiki ve tâlî komisyonlar teşkili ile maaşlı memur istihdamı vazife ve salâhiyetlerini haiz olmak ve doğrudan doğruya Dahiliye Nezâretine merbût bulunmak ve bir reis ile biri memurîn-i Dahiliyeden ve diğeri memurîni Maliyeden intihâb ve tayin edilecek iki azâdan tereküb etmek üzere komisyonlar teşkil edilerek mahallerine i'zâmı ve komisyon gönderilmeyen mahallerde mezkûr talimât-nâmenin valiler tarafından icra-yı ahkâmı tensîb edilmiş olduğunun cevaben Nezâret-i müşârunileyhâya tebliği ve devâir-i müte'allikaya malumât i'tâsı tezekkür kılındı.

(Meclisi Vükelâ
azâlarının imzaları)

TAŞNAK KOMİTESİNİN
SİVAS ELEBAŞILARINDAN
MIGIRDIÇ'IN DİVRİĞİ'DE
YAKALANDIĞI

CAPTURE OF MIGIRDIÇ, ONE OF
THE CHIEFS OF THE SİVAS BRANCH
OF THE DASHNAK COMMITTEE, IN
DİVRİĞİ

192

Taşnak Komitesinin Sivas ve havalisindeki faaliyetlerinde öne çıkan Mıgırdıç'ın Divriği kazasında yakalandığı, üzerindeki evrak ile çok sayıda tüfek, bin yüz on iki fişek, fitil ile eşyanın alındığı.

Mıgırdıç, one of the prominent chiefs in the activities of the Dashnak Committee in Sivas and its vicinity, was captured in Divriği district; documents, a great number of rifles, 1112 cartridges, detonator and belongings he possessed were seized.

6 Haziran / June 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Havza
Numara: 681
Tarih: Fî 25 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Taşnak Komitesinin en meşhur rüesâsından ve komitenin Sivas ve havalisindeki teşkilatına pek fazla hizmet etmiş olan Pizza Mıgırdıç dün Divriği kazasında derdest edilmiş ve üzerinde zuhur eden bazı evrak ile müteaddid tüfenk ve bin yüz on iki fişenk ve bir lağım fitili ve bir kat hâkî elbise ile iki çanta, bir dürbün al[ın]mıştır.

24 Mayıs sene [1331]

Sivas Valisi
Muammer

DH.ŞFR, 474/52

193

SUŞEHİRİ ERMENİLERİNİN SEVKİ

DISPATCH OF SUŞEHİRİ ARMENIANS

Suşehri'ndeki Ermenilerden ilk kafilenin Cizre taraflarına yarından itibaren sevk olunacakları.

The first convoy of Armenians in Suşehri is to be dispatched to Cizre from tomorrow on.

11 Haziran / June 1915

[Telgrafname]
Mahrec: Sivas
Numara: 21854
Tarih: 29 Mayıs sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Suşehri'ndeki Ermenilerden ilk kafilesi el-Cezîre taraflarına gitmek için yarından itibaren sevk olunacaktır. Bunların Refahiye'den ileriye sevkinin de Erzurum Vilâyetine yazılmış olduğu ma'rûzdur.

Fî 29 Mayıs sene [1]331

Sivas Valisi
Muammer

DH.ŞFR, 475/16

SUŞEHİRİ ERMENİLERİNİN SEVK EDİLEBİLECEĞİ

Suşehri Ermenilerinin sevkinin uygun olduğu, fakat Sivas'tan Ermenilerin çıkarılması şimdilik uygun görülmediğinden bundan sonra çok gerekli görülmedikçe ve Dahiliye Nezaretinin görüşü alınmadıkça Ermeni sevk olunmaması.

DISPATCH OF SUŞEHİRİ ARMENIANS WAS APPROVED

Dispatch of Suşehri Armenians was approved; but as the removal of Armenians from Sivas was not considered appropriate for the moment, hereinafter Armenians would not be transferred unless it's really necessary and without the opinion of the Ministry of the Interior.

194

14 Haziran / June 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 34

Şifre

Sivas Vilâyetine

C[evab] 29 Mayıs sene [1]331:

Suşehri Ermenilerinin ihracı muvâfıktır. Maamâfih vilayetinizden Ermenilerin ihracı şimdilik münasib görülmediğinden ba'demâ lüzum ve icab-ı kat'î görülmedikçe ve buranın fikir ve mütâlaası alınmadıkça Ermeni sevk olunmaması lâzımdır.

Fî 1 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH.ŞFR, 54/7

195

KARAHİSAR ERMENİLERİNİN İSYAN ETTİKLERİ

REBELLION OF KARAHİSAR ARMENIANS

Karahisar'da Ermenilerin isyan ederek şehrin kalesine kapanıp, kaleden ve evlerden ateş etmeye başladıkları, iki şehit ile üç yaralımızın olduğu, çatışmanın devam ettiği.

Armenians in Karahisar rebelled and guarded themselves in the city castle, then started to shoot from the castle and houses; we had two martyred and three wounded soldiers; the conflict was continuing.

15 Haziran / June 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 22872
Tarih: Fî 2 Haziran sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Karahisar Mutasarrıflığından alınan telgrafi aynen arz ediyorum. Makine başında keyfiyeti sordum. Bugün sabahleyin Ermeniler şehrin kalesine tahassun ile gerek kaleden ve gerek hânelerden silah atmaya başlayarak bu suretle alâ'im-i isyan ve ihtilâl izhârına başlamışlar. Vak'ada iki şehidimizle üç mecrûhumuz vardır. Müsâdeme devam eyliyor. Alucra ve Suşehri'ne lâzım gelen tebligât ifa edildi ve icab eden tedâbîr ittihâz olundu. Mutasarrıf Hilmi Bey'in acz-i idaresi hakkında müteaddid defalar ma'rûzâtta bulunduğum cihetle tekrarına mahal görmedim. Netice-i icraattan arz-ı malumât olunacaktır, efendim.

Fî 2 [Haziran sene 1331]

Vali
Muammer

Suret

Bugün merkez-i livâdaki Ermeniler Hükûmetin icraatına karşı silahla müdafaaya kıyâm ve müsâdeme //

devam etmekte olduğundan eldeki kuvvetle tedâbîr-i tenkîliyeye müracaat olduğu.

DH.ŞFR, 475/81

KARAHİSAR'A ÇEVREDEN GÖNDERİLEN KUVVETLERİN ULAŞTIĞI

Karahisar'a çevreden gönderilen kuvvetlerin ulaştığı, çatışmanın devam ettiği, şehit ve yaralılar yanında isyancılardan yüz elliden fazla maktul bulunduğu, Ordu Kumandanlığının talebi üzerine Sivas'ta bulunan askeri kuvvetlerle toplardan ikisinin gönderildiği.

ARRIVAL OF FORCES IN KARAHİSAR FROM THE SURROUNDINGS

The forces sent from the surroundings arrived in Karahisar; the conflict was continuing; apart from the martyred and wounded soldiers, over 150 of rebels were killed; upon the request of the Army Commandership, the military forces and two of the cannons in Sivas were sent.

196

16 Haziran / June 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 23477
Tarih: 3 Haziran [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Zeyl 2 Haziran sene [1]331:

Karahisar'a Alucra, Koyulhisar, Suşehri'nden tahrik edilen kuvvetler vâsıl oldu. Müsâdeme devam ediyor. Şimdiye kadar mecrûh ve şehidimiz ve usâttan yüz elliyi mütecâviz maktûl vardır. Kuvve-i askeriye ile burada bulunan toplardan ikisi dahi Ordu Kumandanlığının iş'ârı üzerine gönderiliyor. Avn-i Hakk'la usâtın karîben ve kâmilten tenkîl edileceğinin me'mûl bulunduğunu arz ederim.

Fî 3 Haziran sene [1]331

Sivas Valisi
Muammer

DH.ŞFR, 475/118

KARAHİSAR'DA MAHALLELERDEKİ İSYANIN BASTIRILDIĞI

Karahisar'a Suşehri ve Alucra'dan gönderilen kuvvetlerin ulaştığı, Ermeni Mahallesi'nin yakıldığı, isyancıların yola getirildiği, yalnız kilise ile kaleye kapananların kaldığı, infilaklardan, yanan evlerde pek çok cephane olduğunun anlaşıldığı.

REPRESSION OF THE UPRISING IN THE NEIGHBOURHOODS OF KARAHİSAR

The forces which were sent from Suşehri and Alucra arrived in Karahisar. Armenian Neighborhood was set on fire and rebels were chastened; only those, who guarded themselves in the church and castle, remained. It was understood from the explosions that lots of ammunition existed in the burning houses.

17 Haziran / June 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 23358
Tarih: 3 Haziran [3]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Zeyl Haziran sene [1]331:

Karahisar Mutasarrıflığı Vekâletine Suşehri Kaymakamı gönderildi. Suşehri ve Alucra'dan gönderilen kuvvetler de vâsıl oldu. Ermeni Mahallesi tamamen ihrâk ve mahallâtta ki usât kâmilten tenkîl edildi. Yalnız kilise ile kalede mutehassın olanlar kaldı. Onların da avn-i Hakk'la tenkîlleri muhakkaktır. Yanan hanelerde pek çok cephâne olduğu husûle gelen infilaktan anlaşılmıştır. Karahisar el-ân yanmaktadır, efendim.

Fî 3/4 Haziran sene [1]331

Sivas Valisi
Muammer

DH.ŞFR, 476/14

KARAHİSAR KALESİNDEKİ ASİLERİN KUŞATILDIĞI

Karahisar'da çatışmanın devam ettiği, yangının yön değiştirip Müslüman mahallelerine de sıçradığı, Hükûmet dairesi de dahil olduğu halde kasabanın büyük kısmının ve resmi evrakın hepsinin yandığı, kaledeki asilerin kuşatıldığı, gönderilen askeri kuvvetler ile topların yarın ulaşacağı.

REBELS IN KARAHİSAR CASTLE WERE SURROUNDED

The conflict in Karahisar was continuing. The fire changed direction and also spreaded into the Muslim neighborhoods; a great part of the town, including the Government building, and all of the official documents were burned down. The rebels in the castle were surrounded. The dispatched military forces and cannons would arrive next day.

198

17 Haziran / June 1915

[Telgrafnâme]
Mahrec: Sivas
Numara: 23517
Tarih: 4 Haziran sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Karahisar Mutasarrıf-ı sâbıkından alınan telgrafnâmede müsâdemenin devam ettiği ve harâkın tebdil-i istikâmet ile ve çarşı ile İslam mahallâtına da sirayetle Hükûmet dairesi de dahil olduğu hâlde kasabanın kism-ı a'zamı ve evrak-ı resmîyenin kâffesi yandığı bildirilmiştir. İşe mübâşeret eden Mutasarrıf Vekili'nden şimdi alınan telgrafnâmede yangın hasebiyle zâyiât-ı maddî olmuş ise de nüfus zâyiâtının önü //

alındığı ve ahalinin maneviyatı takviye edilerek müteferrik bir surette dağılan kuvvetler cem' olunarak kasabaya hakim bulunulduğu, ahali-i İslâmiyenin yangından masûn kalan diğer hânelere ve bahçe evlere yerleştirildiği ve idâdî binasının Hükûmet dairesi ittihâz olunduğu ve kaledeki usâtın tamamen muhasara ve kale yolları muhafaza //

altına alındığı ve intizamın te'min edildiği iş'âr kılınmıştır. Buradan tahrik edilen toplarla kuvâ-yı askeriye yolda olup yakında Karahisar'a vâsıl olacaktır. Avn-i Hakk'la karîben âsilerin tamamen tenkîl ve sükûnun iadesi muhakkaktır. Ahalinin istirahatleri için iktizâ eden levâzım gönderildi. Ancak bu bâbda tahsisata ihtiyaç mess edeceğinden mikdar-ı kâfi //

tahsisat i'tâsı müsaade buyurulmasını istirhâm eylerim.

Fî 4 minh. [Haziran sene 1331]

Sivas Valisi
Muammer

DH.ŞFR, 476/16

**KALEDEKİLER DIŞINDA
KARAHİSAR ASİLERİNİN YOLA
GETİRİLDİĞİ**

Karahisar çarşısında Ermenilerin istihkama çekildikleri Taşhan'ın ele geçirildiği, kaledekilerin dışarı ile irtibatları kesildiğinden bunların da yakında yola getirilerek sükunetin sağlanacağı, asilerden telefatin çok olduğu.

**REBELS OF KARAHİSAR, EXCEPT
THE ONES IN THE CASTLE, WERE
CHASTENED**

Taşhan in the Karahisar bazaar, where was the fortification area of Armenians, was captured; As the rebels in the castle lost their contacts with the outside, they would also be chastened soon and peace would be ensured. The rebels had a great number of casualties.

18 Haziran / June 1915

[Telgrafnâme]

Mahrec: Sivas

Numara: 23549

Tarih: Fî 4/5 minh. [Haziran sene 1331]

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Karahisar'dan şimdi alınan malumâta nazaran çarşı derûnunda Ermenilerin tahassun eyledikleri Taşhan teslim alındı. Şehirde intizam te'min olunmakla beraber kaleye tahassun eden usâtta ve kadın ve çocuklardan mâadâ haricde Ermeni bırakılmadı. Kaledekiler şiddetli mahsûr ve haric ile irtibatları münkatı' olmasına mebnî bunların da karîben tenkîlleriyle sükûnun tamamen iadesi me'mûldur. Usâtta telefât çoktur. Neticeden peyderpey arz-ı malumât olunacaktır.

Fî 4/5 Haziran sene [1]331

Sivas Valisi
Muammer

DH.ŞFR, 476/25

**TRABZON, SİVAS, DİYARBAKIR
VE MAMURETÜLAZİZ
VİLAYETLERİNDEKİ ERMENİLERİN
DE ZOR VE MUSUL HAVALİSİNE SEVKİ**

**DISPATCH OF ARMENIANS IN THE
PROVINCES OF TRABZON, SİVAS,
DİYARBAKIR AND MAMURETÜLAZİZ
TO THE VICINITY OF ZOR AND MOSUL**

200

Sivas, Diyarbakır ve Mamuretülaziz vilayetlerindeki Ermenilerin Erzurum, Van ve Bitlis vilayetlerindeki Ermenilerle aynı emelde oldukları elde edilen silah ve ortaya çıkan teşkilat, tertibat ve meydana gelen hadiselerle sabit olduğu, Ordunun iâşe ve emniyeti açısından, dış düşmanla savaşıldığı bir sırada kuvvetlerinin bir kısmının içerdeki düşmanlara ayrılmasının büyük bir tehlike oluşturduğu, ileride daha kötü durumlara kalmamak için şark darü'l-harbini oluşturan vilayetlerden Trabzon, Sivas, Diyarbakır ve Mamuretülaziz vilayetlerindeki Ermenilerin de Zor ve Musul havalisine sevk ve iskanına müsaade edilmesi.

The seized weapons, emergent organizations and equipment, and the occurred incidents showed that the Armenians in the provinces of Sivas, Diyarbakır and Mamuretülaziz pursued the same goal with the Armenians in the provinces of Erzurum, Van and Bitlis. It would be great danger for the subsistence and safety of army to use some part of the forces against the inner enemies during the war against the foreign enemies. In order to prevent worser conditions in the future, it must be permitted to transfer the Armenians in the provinces of Trabzon, Sivas, Diyarbakır and Mamuretülaziz to the vicinity of Zor and Mosul and to settle them.

19 Haziran / June 1915

**Harbiye Nezâreti
Tahrirât Dairesi
Tahrîrât Kalemi**

Mahrem ve zâta mahsustur

Üçüncü Ordu Kumandanı Mahmud Kâmil Paşa'dan gelen 6/4/[13]31 tarihli şifre

Şark dârü'l-harbi; Erzurum, Trabzon, Van, Bitlis, Mamuretülaziz, Diyarbakır, Sivas vilâyetlerinden ibaret olup, harekât-ı harbiye bu sahada ... etmekte olduğu gibi ordunun muhtaç olduğu mevâdd-ı iâşe de bu vilâyetlerden tedârik edilmektedir. Erzurum, Van, Bitlis vilâyâtı dahilindeki Ermeniler düşmana firâr ve iltihâk ve çeteler teşkiliyle yolları kat', ahaliyi katl ve depoları yağma ve tahrib suretiyle izhâr-ı mâhiyet ettiler. Sivas, Diyarbakır, Mamuretülaziz vilâyâtında meskûn Ermenilerin aynı maksad ve emelde oldukları elde edilen esliha, bomba, mevâdd-ı müştâ'ile ve meydana çıkan teşkilat ve tertibâtlarıyla mütebeyyin ve ahîren Karahisar'da zuhur eden vak'a ile müsbittir. Binâenaleyh Orduyu iâşe edecek mıntıkanın ve menzil hutûtumuzun geçtiği havalinin âmâl-i hasmâne ile meşbû' bu unsurla meskûn bulunmasını Ordunun iâşesi ve emniyeti nokta-i nazarından tehlikeli görüyorum. Ordu, harici düşmana kemâl-i müşkilâtla mukâvemet ettiği bir anda ikmâl efrâdının ve kuvâ-yı cedîdesinin bir kısmını husemâ-yı dahiliyeye ifrâz ederek büyük bir tehlikeye ma'rûz kalıyor. Binâenaleyh istikbâlen daha vahim ahvâl karşısında kalmamak için şimdiden mârrü'l-arz vilâyetlerdeki Ermenilerin de Zor ve Musul havalisine sevk ve iskanına müsaade ve valilere bu bâbda Orduca yapılacak tebligâtın sekte dâr edilmemesine inâyet buyurulmasını ve bu bâbdaki muvâfakat-ı sâmillerinin sür'at-i iş'ârını istirhâm eylerim.

201

KARAHİSAR KALESİ'NDEKİ ERMENİ ASİLERDEN İKİ YÜZÜNÜN SİLAHLI OLDUĞU

Karahisar'da asayişin sağlandığı, Ermenilerden yaklaşık sekiz yüz nüfusun kaleye kapandığı, asilerden iki yüz kadarının silahlı olduğunun tahmin edildiği, kalenin kasaba ile irtibatının kesilerek muhasara altına alındığı, fakat sarp mevkiinden dolayı zayıat vermeden hücumun mümkün olamadığı.

200 OF ARMENIAN REBELS IN KARAHİSAR CASTLE WERE ARMED

Public order in Karahisar was ensured. Nearly 800 Armenians guarded themselves in the castle; it was estimated that around 200 of the Armenians were armed. Contact of the castle with the town was lost and the castle was surrounded. An attack without casualties was not possible because of its steep location.

18 Haziran / June 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Sivas
Numara: 23687
Tarih: Fî 6 Haziran sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nezâretine

Karahisar taht-ı inzibâta alındı. Ermenilerden takrîben sekiz yüz nüfus kaleye tahassun etmiştir. Usâtta müsellah olanlar iki yüz kadar tahmin olunuyor. Kısmen kadın ve çocuklar da kalede beraber bulunuyorlar. Kalenin kasaba ile irtibatı tamamen münkatı' ve mahsurdur. Usât muhtelif nikattan müdafaa etmekte ise de kuvve-i maneviyeleri münkesirdir. Kalenin menâ'at-ı mevkiyesi hasebiyle zayıatsız hücum mümkün olamıyor. Ermeni mahallelerinin ihrâkı kalenin (...) te'min eylemiştir. Harîkta ahali-i İslâmiyeden nüfusça zayıat yoktur. Tahrik olunan kuvve-i askeriye yarından sonra yetişir. Neticeden arz-ı malumât edilecektir, efendim.

Fî 5/6 Haziran sene [1]331

Sivas Valisi
Muammer

DH.ŞFR, 476/42

ÜÇÜNCÜ ORDUNUN DİYARBAKIR,
HARPOT, SİVAS VE TRABZON
ERMENİLERİNİN SEVKİNİ
İSTEDİĞİ

THE THIRD ARMY REQUESTED
THE DISPATCH OF ARMENIANS IN
DİYARBAKIR, HARPOT, SİVAS AND
TRABZON

202

Üçüncü Ordu Kumandanı Mahmut Kamil Paşa'nın Diyarbakır, Harput, Sivas, Trabzon vilayetleri Ermenilerinin de sevkini Enver Paşa'ya yazdığı, bu teklifin desteklenip uygulamaya konması için de Dahiliye Nazırı'nın yardımını ve emir vermesini rica ettiği.

Mahmut Kamil Pasha, the Commander of the Third Army, wrote a letter to Enver Pasha for the dispatch of Armenians in Diyarbakır, Harput, Sivas and Trabzon. He also requested the Minister of the Interior to afford assistance and to give order for supporting and implementing this proposal.

21 Haziran / June 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum Hükûmet Konağı
Numara: 14
Tarih: Fî 8 Haziran sene [1]331

[Şifre]

Dahiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine

Kumandan Paşa Diyarbakır, Harput, Sivas, Trabzon vilâyetleri Ermenilerinin de dahile sevkini Enver Paşa Hazretlerine yazmış. Bu iş'ârın tervîc ve icrası için zat-ı sâmillerinden de muâvenet buyurulmasını ve bu bâbdaki emrinizi rica ettiklerini şimdi telgrafla söylediler ve alacağım cevabı hemen yazmaklığımı emir buyurdular ve müjde olarak düşmanın Lazistan(?) cephesinden bugün tamamen çekildiğini, yüksek tepeleri terk ettiğini ve bunun iyi bir alamet olduğunu tebşîr eylediler.

Fî 8 minh. [Haziran sene 1331]

Erzurum Valisi
Tahsin

DH.ŞFR, 476/100

TRABZON, MAMURETÜLAZİZ,
SİVAS, DİYARBAKIR VE CANİK
ERMENİLERİNİN
SEVKİ EMRİ

Trabzon, Mamuretülaziz, Sivas ve Diyarbakır vilayetleriyle Canik sancağındaki tüm Ermenilerin aileleriyle birlikte buralardan çıkarılarak Musul vilayetiyle Urfa ve Zor taraflarına sevk edilip orada iskân edilecekleri, adı geçen vilayet ve livalara iskân hakkında gerekli talimatın verildiği.

INSTRUCTION FOR THE DISPATCH
OF ARMENIANS IN TRABZON,
MAMURETÜLAZİZ, SİVAS,
DİYARBAKIR AND CANİK

All Armenians and their families in the provinces of Trabzon, Mamuretülaziz, Sivas and Diyarbakır and in Canik district would be removed and dispatched to Mosul province and to the vicinity of Urfa and Zor and settled there. The necessary instruction about settlement was sent to the mentioned provinces and districts.

21 Haziran / June 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Trabzon, Mamuretülaziz, Sivas, Diyarbakır, Vilâyetleriyle; Canik Mutasarrıflığına

Vilâyet/livâ dahilindeki kurâ ve kasabâta bulunan bilâ-istisnâ bilumum Ermeniler aileleriyle birlikte ihrac olunarak Musul vilâyetiyle Urfa ve Zor cihetlerine sevk olunacak ve orada iskân edilecektir. Mezkûr vilâyet ve livâlara iskân hakkında talimât-ı lâzime i'tâ kılınmıştır. İhrac olunacak Ermenilerin te'min-i sevk ve iskânı mahallî memurîn-i idaresine ve mahâll-i iskâniyelerine sevk edildikleri sırada muhafaza-i hayat ve mallarıyla te'min-i iâşe ve istirahatleri güzergâhlarındaki memurîn-i idareye aiddir. Çıkarılan Ermeniler kâffe-i emvâl-i menkûle ve eşyalarını birlikte götürebilirler. İcab eden tedâbîr ve vesâitin ittihâz ve istikmâliyle hemen icraata mübâşeret olunması.

Fî 8 Haziran sene [1]331

Nâzır

DH.ŞFR, 54/87

SAVAŞ BAŞLARINDA ERMENİLERİN HAZIRLIK VE İSYANLARI HAKKINDA ÜÇÜNCÜ ORDU TARAFINDAN HAZIRLANAN RAPOR

WAR REPORT BY THE THIRD ARMY ABOUT PREPARATIONS AND REBELLIONS OF ARMENIANS AT THE BEGINNING OF WAR

204

Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya savaş ilanına kadar Ermenilerin Rusya'da ve Türkiye'de yapmış oldukları isyan hazırlıkları, Türkiye'deki Ermenilerin tutumları, savaşa girildiği sırada Kafkas Cephesi'ndeki Ordumuzun durumu, Türk Ordusu'ndaki Ermeni subay, doktor ve askerlerin ve Ordunun gerisindeki Ermeni halkın tavır ve hareketleri hakkında Üçüncü Ordu tarafından hazırlanan rapor.

The report prepared by the Third Army included the following issues: the rebellion preparations of Armenians in Russia and Turkey until the Ottoman Empire's declaration of war against Russia; attitudes of Armenians in Turkey; condition of our Army in the Caucasus Front at the beginning of war; attitudes and movements of Armenian officers, soldiers and doctors in the Turkish army and of the Armenian public at home front.

Haziran / June 1915

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu Başkumandanlık Vekâleti

Türkiye'nin an-ı izmihlâli yaklaştığı her tarafta ilâna başlandı. İstanbul'da akdedilen büyük kongrenin netâyicini bildirmek ve icab eden tertibâtı ittihâz etmek üzere Mebûs Papasyan ile Vramyan Erzurum'a geldiler. Kafkasya'dan vürûd eden Taşnak murahhasları dahi hâzır olduğu hâlde Erzurum'da büyük bir ictimâ akdettiler. Rusların Memâlik-i Osmaniyye'den zabt edecekleri araziyi Ermenilere vererek, istiklâllerinin te'min olunacağı hakkında Ruslarla tesbit edilen suret-i itilâf Erzurum ictimâ'ında tezekkür edildi. Kongre Rus-Ermeni itilâfını tasdik ve hulâsaten âtîdeki mevâddı komitelere bildirilmek üzere taht-ı karara aldı.

1) Harb ilânına kadar sükûnet ve itaatlarını muhafaza etmek, fakat bu zaman zarfında Rusya'dan gelecek ve dahilden tedarik olunacak silahlarla mücehhez bir hâle girmek.

2) Harb ilân edilirse Türk Ordusu'ndaki Ermeni efrâdı, silahlarıyla Rus Ordusu'na iltihak etmek.

3) Türk Ordusu ilerlerse sükûneti muhafaza etmek.

4) Türk Ordusu ric'at eder veyahud ilerleyemeyecek bir hâle gelirse, çeteler derhal Ordu gerisinde -ellerindeki program vechile- hâl-i faâliyete geçmek.

Kongre, mukarrerâtını ittihâz ettikten ve dağıldıktan sonra Mebûs Vramyan, Erzurum Valisi nezdine giderek âtîdeki teklifâtta bulundu: "Hükûmet-i Osmaniyye Rusya'ya ilân-ı harb ettiği takdirde ve Osmanlı Ordusu'nun Kafkasya'ya tecavüzü hâlinde, oradaki Ermenilerin Türklerle tevhiid-i mesâîf etmelerinin te'minini propaganda etmek üzere Hükûmet-i Osmaniyye'nin //

Ermenistan'ın teşkiline dair va'd-i kavîde bulunması ve va'dini bilfi'l izhâr etmesi lâzımdır." Vramyan yukarıdaki dört maddelik kongre mukarrerâtını imza ettikten ve kongreyi dağıttıktan sonra Erzurum

Valisi'ne olan bu suret-i müracaatı, iki gâyenin istihsâli maksadına mübtenî idi:

1) Hükûmet-i Osmaniyye gâlib geldiği takdirde âmâl-i milliyeyi istirdâd.

2) Hükûmet-i Osmaniyye'yi iğfal ile Ermeni teşkilât-ı hafiyesinin tarassud ve tecessüsten masûniyetinin te'mini.

Vramyan ve Papasyan Erzurum'daki işlerini bu suretle hallettikten sonra Taşnak Komitesi rüesâsından birkaçı ile Muş'a tâbi Çengilli manastırına giderek etraftaki Ermenileri davet ile kongre mukarrerâtını tebliğ ettiler. Papasyan, Muş ve civarını idare etmek üzere Muş'ta kaldı. Vramyan rüfekâsıyla Van'a gitti.

Üçüncü Orduca yukarıda cereyân eden mukarrerât istihbâr ediliyor. Vali ve maiyyet kumandanlarına müteyakkız bulunulması emr ve tenbih olunuyor.

Îlân-ı Harbe Kadar Ermenilerin Rusya'da ve Türkiye'de İttihâz Ettikleri Tertibât Hakkında Üçüncü Orduya Vürûd Eden Malumât:

1) Hudud şarkındaki (Rusya dahilinde) kurâ ve kasabâta bulunan İslâm hâneleri taharrî edilerek silahlar müsâdere olunuyor ve bu silahlar Ermenilere tevzî' olunuyor.

2) Hudud garbında (Türkiye dahilinde) ve hâsseten hududa civar kurâ ve kasabâta bulunan Osmanlı Ermenilerini teslîh etmek üzere Oltu, Sarıkamış, Kağızman, Iğdır mevâki'ine külliyyetli esliha, cephâne ve bomba depo edilmekte olduğu; Van ve Bitlis vilâyetine tevzî' edilecek //

esliha ile âtiyen ahz edilecek tertibâtın takarrürü için Rus generallerinden Loris Melikof'un oğlunun yanında Taşnak rüesâsından Malkon ve Ohannes olduğu hâlde Abaga tarîkıyla 27 Eylül [1]330'da Van'a gittikleri haber alınıyor.

3) Rusya'nın İran konsolosları, İran'daki Ermenilere de Türkiye'den zabt edilecek mevâki'de Ermenistan te'sisi va'dinde bulunarak, İran Ermenilerini ve hâsseten Rumiye ve Salmas'taki Ermenileri teslîh ile hudud dahiline sevk ettikleri anlaşıyor.

4) Kafkasya ve Türkiye Taşnak Komitesi rüesâsından bir kısmı, hudud civarında ber-vech-i âtî surette Ermeni çete teşkilâtını vücuda getiriyor;

a) Kısım-ı a'zamı Pasinler, Erzurum, Eleşkirt, Hınıs, Malazgirt Ermenilerinden ve asker firarîlerinden olmak üzere altı bin Ermeni'yi Kağızman'da ictimâ ettirerek Rus Hükûmeti tarafından teslîh ve Rus memurîni ve Ermeni rüesâsı vasıtasıyla ahali-i Müslimeden de tekâlif-i harbiye suretiyle iâşeleri alınarak üç bin beş yüzünün İran Azerbaycanı'na 18 Teşrîn-i evvel [1]330'da gönderildiği ve mütebâkîsinin Kağızman'da kaldığı tahakkuk ediyor.

b) Oltu, Kars, Sarıkamış'tan ve Trabzon vilâyetinden firar eden Ermenilerden bin beş yüz kişilik bir süvari çetesi teşkil olunarak bunun bini Bayazıt ve havalisine geçmek üzere Iğdır mıntkasına ve beş yüzü de Hodicor mıntkasına gitmek üzere Oltu'ya gönderildiği mevsûken istihbâr ediliyor.

c) Kısım-ı a'zamı Bayazıt, Van ve Bitlis Ermenilerinden ve asker firarîlerinden ve Iğdır havalisi Ermenilerinden olmak üzere altı bin Ermeni'nin //

Iğdır'da tecemmu' ederek, çete hâlinde tefrîk ve taksim olunarak teslîh edildikleri Rus hudud bölükleri efrâdından iltica eden Ruslarla ve menâbi'-i saireden alınan malumâtla sübût buluyor.

d) Makû'nün güney cihetlerinde bulunan Beyecik kilisesinde Ermeni çete teşkilâtının icra edilmekte olduğu ve Salmas'ta teşkil olunan çetelerle Van'a geleceklerinin tahakkuk ettiği anlaşıyor.

5) Kars, Sarıkamış, Kağızman mıntıkalarında teşkilâta memur olanların meşhur Ermeni sergerdelerinden Antranik, Bayburtlu Arşak, Bitlisli Aram, Iğdır ve havalisindeki teşkilâta memur olanlar da Erciş'te öteden beri eczacılık eden Eczacı Rupen Mıgırdıçyan, Toros Karakaşyan, Portakalyan ve Bayazıt Taşnak Murahhası Surpen olduğu tebeyyün ediyor.

6) Türk Ordusu'nun ahvâl ve harekâtından daimi surette Rus Ordusu'nu haberdâr etmek üzere Trabzon'da, Erzurum'da, Muş'ta, Bitlis'te, Van'da ve daha gerilerde de Sivas'ta ve Kayseri'de birer casus bürosunun teşkil kılındığı tahakkuk ediyor.

7) Hududdan geçirilen esliha ve mevâdd-ı nâriyeden fazla kalanlarının Karahisâr, Sivas, Kayseri depolarına iddihârı anlaşıyor.

8) Sahilden icab eden mevâdd-ı nâriye ve infilâkiyenin Türkiye'ye idhalini te'min ve Karadeniz sahilinin Türklere aid kısmındaki Rum ve Ermenilerden istifade ile ihtilâl ve kıyâmı te'min etmek ve Türk Ordusu'na dair vâsi' malumât alınmak üzere Batum'da //

Rus, Ermeni ve Rum'dan mürekkeb olmak üzere bir icraât komitesinin teşekkül ettiği tebellür ediyor.

Rusya ile İlân-ı Muhâsamâta Kadar Türkiye Dahilindeki Ermenilerin Tavrı ve Hareketine Dair Üçüncü Ordunun O Zamana Aid Dosyalarında Hulâsaten Şu Gibi Vak'aya Tesadüf Edilmektedir:

1) Ermenilerden kanunen silah altına gelmeleri iktizâ eden efrâddan Karadeniz sahilinde Hopa-Erzurum-Hınıs-Van hattı şarkındaki kurâ ve kasabâttaki Ermenilerin kısm-ı a'zamı davete icabet etmeyerek Rusya'daki teşkilâta dahil olmak üzere hududun şarkına geçtikleri görülmektedir.

2) Dördüncü İhtiyât Süvari Fırkasının tecemmu' mıntıkası olan Yağan-Işkı, Yağan-Köprüköy hattına gittiği 20 Eylül [1]330'da Köprüköy'ünde Manuk oğlu Ovanes'in hânesinde ve Yağan'da Papas'ın bulunduğu hânedeki külliyetli Rus silahı meydana çıkarıyor ve aynı zamanda Hasankale'de de birkaç hânedeki depo edilmiş Rus eslihası bulunarak fâilleri Divan-ı Harbe tevdi' olunuyor ki kongre mukarrerâtının birinci faslı tezâhür ediyor. //

3) Yomra nahiyesinin İzaksa karyesinden Ekşioğlu Setrak veled-i Arakil'in kumandası altındaki yirmi beş kişilik çete ile Hodicor mıntıkasında تنها yerlerde tesadüf ettikleri İslâmları katlettikten sonra 5 Teşrîn-i Evvel [1]330'da Trabzon'dan Erzurum'a gelmekte olan postaya Gümüşhane civarında taarruz ederek, sürücüyu katl ve postayı gasbla savuştuğu ve takibât neticesinde avenesinden birkaç kişi elde edilerek Divan-ı Harbe tevdi' edildiği ve bunların yukarıda zikredilen Oltu'ya gelen çete efrâdından oldukları tebeyyün ediyor. //

4) Hamas, Kötek, Mecingerd, Pasin Karakilisesi, Gürcübulak ve daha cenûbundaki hudud karakollarımızın karşısında bulunan Rus postaları yerine Ermeni çete devriyelerinin kâim oldukları görülüyor ve Pasin Karakilisesi hudud taburundan silahı ile firar eden Malatyalı Kegork'un yirmi atlı ile Gürcübulak cihetinden yaptığı baskın ve Kötek hudud taburuna Karaorgan cihetinden Ermeni çetelerinin yapmak istediği taarruz ve Eczacı Rupen ile Bayazıtlı Surpen'in Musun civarından beş yüz mevcudları ile yaptıkları baskınlar Rus ve Osmanlı ihtilâfâtının bir an evvel hudûsunu te'min ve Rus Ordusu'nun pîşdârlığını teşkil edecekleri anlaşılmış idi.

5) Kıta'atta bulunan ve hâsseten hudud taburlarında ve hududa civar bulunan kıta'attaki Ermeni efrâdından bir kısmının silahlarıyla firar ettikleri ve Rusya'ya geçtikleri tahakkuk ediyor.

6) Köylere tebdil-i hava suretiyle giden veyahut münferid suretle yakalanan Müslüman askerlerinin Ermeni köyleri civarlarında katledildikleri görülüyor ve hatta Lazistan ve Havalisi Kumandanlığına merbût Mantelli Bataryası Mülâzım-ı Evveli Sabri Efendi'nin Hosmasa karyesinde

ikamet etmekte olduğu hâne sahibi Ermeni Bedros tarafından suret-i fecî'ada parçalanarak evin bahçesine gömüldüğü ve bir hafta sonra meydana çıkması üzerine Bedros'un derdesti için giden jandarmalara isti'mâl-i silahla, yakalanacağı anlaşılar anlaşılmaz intihâr ettiği tahakkuk ediyor. Bu suretle rûfekâ-yı mel'aneti meydana çıkamıyor. Bu ve buna mümâsil bir çok vekâyî'-i münferide ta'addüd ve tekessür ediyor. //

Yukarıdan beri ta'dâd edilegelen ihzârât ve tertibâtan dahilde büyük bir hareket-i ihtilâliyenin hazırlanmakta olduğu Üçüncü Orduca anlaşılmış idi. Esasen tertibât-ı ihtilâliyenin uzun zamandan beri lâzım gelen mahallerde ihzâr edildiği ve muktezî esliha, mevâdd-ı nâriye ve infilâkiyenin iddihâr edilmekte olduğu cereyân-ı hâlden istidlâl ediliyordu. Aşağıda sırası geldikçe zikredileceği vechile vilâyât-ı şarkiyede başlıca ihtilâl merâkizi; Van, Bitlis, Erzurum, Karahisâr ve ikinci derecede olmak üzere Sivas, Kayseri, Diyarbakır intihâb ve buralarda müfettiş-i umumîler, harb kumandanları, çete reisleri tayin ve tesbit edildiği ve seferberlik ilânında bütün Taşnak şu'abâtına, on üç yaşına kadar olan erkeklerin komiteye azâ kayıd ve teslîh edilmeleri emir ve tebliğ olunduğu Sivas vekâyî'-i akîbinde Ermenilerin Divan-ı Harbdeki ikrarlarından anlaşılmış idi.

Merkez-i ihtilâl olan mevâki' tedkik edilecek olursa menzil hutûtunun geçmekte olduğu başlıca nikâtın intihâb edilmiş olduğu görülür. Esasen Hükûmet-i Osmaniyye ilân-ı seferberide jandarma kuvvetinin büyük bir kısmını Seyyar Orduya almış, geri menâtıkı ikinci sınıf jandarmalara terk etmiş idi. Vuku bulacak ihtilâl, Ordudan bir kısım kuvvetin gerilere sevkini istilzâm edecek ve hatta denilebilir ki Orduyu elîm bir vaziyete sokacak idi.

Vaktâ ki Rusya ile ihtilâfât baş gösterdi ve Rus Ordusu'ndan bir kısım kuvvetin hududu tecavüz ettiği görüldü. Rus Ordusu'ndan bir Plaston livâsıyla Birinci Kazak Süvari Fırkasını ve bunların ilerisinde ve Oltu, Sarıkamış, Kağızman mıntıkalarında teşekkül eden Ermeni çetelerinin yanına makineli tüfenk, //

top terfîk ederek İd, Kötek, Pasin Karakilisesi, Bayazıt istikâmetlerinde sürdü. Bu çeteler geçtikleri İslâm köyleri emvâlini nehb u gârât, beşikteki çocuğuna varıncaya kadar katl ve imha ederek ilerliyorlardı. İrtikâb ettikleri fecâat ve fazâhatı işiten gerilerdeki köyler kadın ve çocukları, hânelerini hâliyle terk ederek gerilere firar ediyorlardı. Az zaman zarfında Erzurum, Bitlis, Van birer merkez-i sefalet oldu. Esasen, bu köylerdeki İslâm ahalinin gençleri silah altına gelmiş, mütebâkî ihtiyar, kadın, çocuk ve aceze de ya Ermeni zulüm ve vahşetine kurban olmuş veyahut gerilerde sefaletle terk-i hayat eylemiş idi.

(On Birinci Kolordudan gönderilen Ermeni mezâlimi kaydedilecek. İkinci Şube henüz bulamadı. Üçüncü Ordunun müsveddesi Sadık Bey'dedir. Muhacirîn Komisyonundan alınacak liste de buraya geçecektir.) //

İlân-ı Harb Zamanında Kafkas Cephesi'ndeki Osmanlı Ordusu'nun Vaziyeti

Üçüncü Ordu nizâm-ı harbine dahil olan kıta'ât, Dokuzuncu, On Birinci ve Bağdat'tan gelecek olan On Üçüncü Kolordularla, Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü İhtiyât Süvari Fırkaları ve İkinci Nizâmiye Süvari Fırkası ve teşkil olunacak Van ve Erzurum jandarma fırkalarından ibaret olacak idi. Henüz kısmen seferberliklerini ikmâl eden bu kıta'ât tamamen tahaşşüd mıntikasına gelememişlerdi. Üçüncü Ordu nizâm-ı harbine dahil olup yukarıda beyân olunan kıta'ât, merbût bir numaralı krokide gösterildiği vechile kısmen yürüyüşte ve kısmen de Erzurum ve civarında idi. İlân-ı harbden on gün evvel Ordu, Başkumandanlık Vekâletinden aldığı emir üzerine tahaşşüd mıntıklarına gelmekte olan kıta'âta kışı geçirmek üzere ikamet mıntıkları tahsis etmiş ve vürûd eden kıta'ât ta ikamet mıntıklarına hareket etmiş idi. Buna nazaran Hükûmetin karar-ı siyasîsi henüz meşkûk idi. Bir kıs

harpine girmek istemediği Üçüncü Orduca anlaşılmış ve hudud civarında bulunup hicret etmek isteyen İslâm köylerini mahallerine ve me'vâlarına avdete icbâr eylemiş idi.

Mesâib-i harbiyeyi Türk arazisine nakletmek üzere yukarıda dehşet verici olan Rus hareketi esnasında Üçüncü Ordu zıkr ve beyân olunduğu vaziyette idi. Binâenaleyh Ruslar ilk hamlede Hasankale önlerine gelmeye muvaffak oldular. Bu vaziyette Üçüncü Ordu tecemmu' [ve] sevkü'l-ceyşini ikmâl edinceye kadar Erzurum Kalesi'nden istifade etmek üzere hudud civarındaki kıta'âtını geriye çekiyor ve Erzurum önünde Höyükler hattında mukâvemete karar veriyor. Fakat ileriye sürdüğü İkinci Nizâmiye //

Süvari Fırkasının dört gün mukâvemeti ve geriden hiçbir Rus kolunun ilerleyememesi ve keşfiyât neticesi Ermeni çetelerinden ve bir Plaston livâsıyla Kazak Süvari Fırkasından ibaret olan Rus kuvvetleri karşısında Üçüncü Ordu aksâm-ı külliyesiyle ilerlemeye karar veriyor ve bu suretle ilerleyen Türk kuvvetleri tesadüf ettiği Rus kuvvâsını tepeleyerek Zivin mevki'-i müstahzarı önünde tevakkufa mecbur oluyor.

Bu Zamana Kadar Türk Ordusu'ndaki Ermeni Zâbit, Doktor ve Efrâdının ve Gerideki Ermeni Milletinin Tavrı ve Hareketine Gelelim:

Erzurum şarkına kadar ilerleyen Ermeni çeteleri bilumum Ermeni köylerini maa-aile Rusya'ya naklederek eli silah tutanlarını kendilerine iltihak ettirdi ve geri çekilirken yukarıda ber-tafsil zıkr ve beyân olunduğu vechile İslâm köylerini yakarak yıkarak, ahâlisini katlederek imha ediyorlardı. Türk Ordusu'ndaki Ermeni efrâdı, her fırsattan istifade ederek silahlarıyla Rus Ordusu'na firar ediyordu. Zâbitleri ve doktorları da birçok malumâtla Rus Ordusu'na iltihakları görölüyordu ve muharebenin en buhranlı zamanlarında cephâne, batarya ve ihtiyât mevâzi'inin işaretle düşmana irâe edildiği defaâtla görölüyordu. Bu cümleden olarak Pazaçur mevziinde Gümüşhaneli Ohannes oğlu Kırkor'un işaret ettiği görölmesi üzerine Divan-ı Harbe tevdî'inde cürmünü bilâ-tereddüd itiraf ediyordu. Bazı Ermeni efrâdının da muharebenin en şiddetli zamanlarında Türk efrâdını firara teşvik ve bu sebebden avcı hatlarının bozuldukları ekseriyetle görölüyor idi. Dahilde bulunan Ermeniler ise yaralı olarak gerilere sevk edilmekte olan münferid efrâdı katlden çekinmiyorlardı ve başkaca olarak Rus Ordusu'ndaki Ermenilerle mütemâdiyen muhabere ettikleri ve Ordumuzun vaziyet ve kuvvetinden daimî surette Rusları haberdâr etmek ve kendilerinin ahz edecekleri vaziyeti takrîr ve tayin etmek üzere casuslukta bulunuyorlardı. //

Bu gibi şifreli muhaberât casuslar üzerinde defaâtla elde ediliyordu. Ez-cümle hem Türk Ordusu'nun kuvvet ve vaziyetinden haber almak ve hem de Rusların Memâlik-i Osmaniyye dahilindeki Ermenilere silah ve cephâne göndermekte olduklarına delil olmak üzere elde edilen vesâikin birkaçını burada zikretmek fâideden hâlî değildir.

Van'a gelmekte iken yakalanan Fika nâmındaki şahsın ceketi astarı içine dikilmiş bir bez parçasının üzerine Ermenice Van Taşnak Komitesine yazılmış bir mektubun aynen tercümesi:

Sevgilimiz (Bu tabir ale'l-umum komiteciler arasında bir hitabdır)

Mektubunuz zamanında alındı. Bizce ve sizce malum olan mal arzu ettiğiniz tarikle size doğru yola çıkarıldı. (silah, cephâne, bomba murad ediliyor) Şimdi tehlikesiz surette size mal göndermek güçtür. Yollar tutulmuş olduğu hâlde esasen hududlarda müsâdemât başlamıştır. Görünüşe nazaran bize doğru gelen harekâtta buna iştirak etmiş olacaktır. Şekpiger (dayı) (firar edip Rusya'da

bulunan rüesânın nâm-ı müsteâridir) tamamıyla o fikri beslemiyor. Çünkü siz takdir etmiş veyahut işitmişsinizdir. O etrafımıza büyük mikyâsta gayr-i müteharrik şeyler yerleştirmiştir. Hem bizim için, hem kendisi için aynı suretle zî-hayat kuvvetler ve müteharrik şeylerin vürûdu da devam ediyor... Biz burada eşya arasında boğuluyoruz. Siz de orada ihtiyac içerisindesiniz. Bu zaten tahammül olunamayacak vaziyettir... Derviş'in ölümü hepimize te'sir etti. Eğer bizimki size serî'an yetişmez ise sâ'imizi çabuk yola çıkarınız. Harekette olan kuvvetleri, Ordunun (asker) cins ve numaraları hakkında yazınız (Türk Ordusu'ndan malumât talep ediyor).

Arkadaşça selâmlarla

Minaryan

Bize yazı yazmak için mürekkep gönderiniz. zaten göndermiştiniz. M. (Komiteler aralarında bunun bir şifre olduğu muhakkaktır. Çünkü Rusya'da mürekkebe ihtiyac yokdur).//

Diğer vesika:

Mektubla haber aldık ki arkadaş Sihak (Setum)'un (10) asker ile gelmiş ve bizim köye gelmek istiyormuş. Hem asker toplamak ve hem de bizi taharrî etmek maksadıyla takib ediyormuş. Biz boş yere elimizle evlerimize ateş vermeye muktedir değiliz ve çocuklarımızın emri altına girmek istemeyiz. Bize yardım için mâdem ki sizin de müstahzar kuvvetiniz yoktur. O hâlde biz cephânemizi köyde saklamalıyız. Yahut siz de geliniz, dağa çıkalım. Eğer etrafımızda çalışmak için Yörük ve Rum varsa Rupen'e de haber ver, muâvenete gelsin. Eğer olmazsa aksi takdirde bizim Hükûmete karşı duracak kuvvetimiz yok. Dîvânelik etmeyelim.

Mart 1915

Hey'et-i Merkeziye
İmza

Bu vesâikten dahildeki Ermenilerin hummâ-âlûd bir faâliyetle çalışmakta oldukları tahakkuk etmekte idi. Sarıkamış Muharebesi'ne kadar bu suretle Ruslara hizmette ve kendilerini techizde ve gerilerde her türlü müşkilâtı ikâ'a çalışıyorlardı. Türk Ordusu'nun kuvvetli olduğunu ve her tarafta Rusların hudud şarkına atıldıklarını da görüyorlardı. Binâenaleyh umumî bir kıyâma cesaret edemiyorlardı. Sarıkamış Muharebesi'nde mağlub olarak, iki numaralı krokide gösterildiği mevzie çekilen Türk Ordusu yüz otuz binden yirmi bin râddesine inmiş idi. Orduda baş gösteren tîfûs, bakıyyetü's-süyûfu büsbütün imha ediyor idi. Maa-hâzâ Ruslar da aynı akıbeti uğramıştı. Rus mukabil taarruzu durmuş, her iki taraf, orduların ikmâliyle uğraşıyordu.

İşte bu sıralarda her tarafta Ermeni harekât-ı ihtilâliyesinin başlamak üzere olduğu haberleri alınıyordu. Bundan mâadâ komitecilerin maiyyetleriyle hududu geçerek Van'a ve Bitlis'e dağıldıkları ve İslâm köyleri arasında münferid bulunan Ermeni köyleri ahalisinin, toplu bulunan Ermeni köylerine hafiyyen taşındıkları ve bu tahliye edilen köylerde ancak ihtiyar ve ma'lûllerin berây-ı muhafaza bırakıldıkları malumâtı alınıyordu.

Nihayet ilk harekât-ı ihtilâliye Bitlis vilâyetinde baş gösterdi. Bitlis vilâyetinde komitelerin en muntazam ve kuvvetli teşkilâtı Muş'ta ve Van'a hem-hudud olan Hizan kazâsının Karkar havalisinde idi. Gerek Muş'ta //

ve gerekse Hizan'da on beş gün zarfında müte'addid mahallerde kıyâm, asker ve jandarmaların itlâfına başlanıldı. Şöyle ki:

27 Kânûn-ı Sâni [1]330'da Hizan kazâsının Karkar nahiyesine tâbi Ahkis cihetindeki Sukur karyesine gönderilen iki jandarmaya artık tekâlîf-i Hükûmete itaat etmeyeceklerini ve bir daha

gelmemelerini söyleyerek jandarmaları kovarlar. Bunun üzerine sekiz jandarmadan ibaret gönderilen müfreze köye duhûlüyle dahilde tahassun eden komitenin şedîd ateşi karşısında altısının şehid ve diğer ikisinin firara muvaffak olduğu haberi alınıyor ve ayrıca Korsor karyesine gönderilen iki jandarmadan da malumât alınamıyor. Korsor, Sukur, Arşin karyelerinde de külliyetli Ermeni çetelerinin toplanarak civar İslâm köylerine taarruza başladıkları ve pek ziyade fecâyî ve mezâlim îkâ etmekte oldukları haberi geliyor. Karkar havalisindeki bir kısım çete kuvvetinin de merkez-i kazâ olan Hizan'a hücum ederek orayı zabta çalışıyor.

İhtilâl bu havalide kesb-i tevessü ederek Hizan'ı zabta gelen Ermeni çeteleri merkez-i kazâda bulunan jandarma ve ahali-i Müslimenin mukâvemeti karşısında tevakkufa mecbur oluyor.

Bitlis'ten Jandarma Alayı Kumandanı kumandasında kuvvetli bir müfreze tahrik edildiği gibi Van Vilâyeti de haberdâr edilerek, Gevaş'tan ve ayrıca Van'dan da bir müfreze sevk olundu. Gevaş'tan Hizan istikâmetine gelen müfreze Gevaş yolunun çeteler tarafından tutulmuş olması hasebiyle icra edilen müsâdemede jandarmalardan altısının şehid ve birinin mecrûh olduğu anlaşıyor. Müfreze takviye alarak ilerliyor. Van'dan ve Bitlis'ten sevk edilen müfrezeler de Kapanyolu, Arnis //

karyelerini işgal, Hizan'ı muhasaradan kurtarıyor ve müfrezeler taarruzunu Ahkis'e tevcih ediyor. İki gün müsâdemeden sonra Ahkis ve Beygırı karyeleri işgal olunuyorsa da usât firara muvaffak oluyor.

4 Şubat [13]30'da müfrezeler Taso karyesinde tecemmu ve tehdidkâr bir vaziyet alan usâtâ tevcih ediyor. Bir gün şedîd bir mukâvemetden sonra mezkûr karye de zabt ediliyor. Ba'dehû Kursu, Sukur karyeleri iki günlük muharebeden sonra işgal olunuyor. Buralarda pek çok Rus şapkası, Rus techizâtı bulunuyor ve buralar müstahkem bir sahra mevzii hâline sokulmuş olduğu görülüyor. Vak'a ibtidâsında Sukur karyesinde şehid edilen jandarmaların gözleri oyulmuş, ciğerleri çıkarılmış, kafaları ezilmiş olduğu hâlde taşlar arasında bulunuyor. Viris karyesinin esna-yı işgalinde Vanlı komite reisi İşhan'ın damgalı kısırağı elde ediliyor. Maktûlün miyânında Van'ın Horodis karyesinden Keşiş'in oğlu olup Van havalisinde pek çok şöhrat alan komite reisi Vahan ile Sukur karyeli Kalo'nun cesedleri görülüyor. Vahan'ın maktûlün arasında bulunuşu merkûmun Van'dan suret-i mahsûsada gönderildiği anlaşılmış idi.

İhtilâlin buralarda şu suretle başlaması akabinde Muş ova köylerinde de ateş-i isyan zuhura geldi. 28 Kânûn-ı Sâni [13]30'da yani Hizan vak'asından bir gün sonra Muş merkez kazâsına merbût Sironk karyesi civarından geçmekte olan müfreze âni ateşe ma'rûz kalarak yoluna devam edemedi ve müsâdemeye tutuştu. Müfrezeden hayvan ve insan telef oldu. Muş'tan üç zâbit kumandasında gönderilen müfrezeler müsâdemeye yetişerek komiteyi abluka etti. //

Netice-i müsâdemede komite efrâdından dokuzunu meyyiten elde etti. Diğerleri abluka hattını yararak firara muvaffak oldu. Aynı günde Akaan nahiyesinin Kömes karyesinde bulunan Nahiye Müdürü ile jandarma müfrezesinin bulunduğu hâne, komite tarafından abluka edilerek sekiz saat müsâdeme edildi ve müdürün maiyyetinde bulunan dokuz jandarmayı bir suret-i fecî'ada şehid ve hâne komite tarafından ateşlendi. Müdür ve maiyyetindeki bir nefer yangın alevleri içinde gece karanlığında firara muvaffak oldu. Hâdis e fâillerinin derdest ve te'dibi için Muş Depo Alayından gönderilen müfrezeler, komitelerle iki gün yaptığı müsâdeme de komite efrâdının firarı ile neticelenerek, bir muvaffakiyet elde edemedi. Kömes vak'ası günü Muş Taşnak Komitesi Murahhası Rupen ile Muş Taşnak Komitesi rüesâsından Esro'nun bulunması ve bilâhare sevk edilen müfrezelerle komitelerin müsâdemesi esnasında komite efrâdının bu iki şahıs tarafından sevk ve idare olunması hususunun tahakkuk etmesi ihtilâlin mahiyet-i hakikiyesi hakkında bir fikir vermiş idi. Zaten Rupen ile Esro'nun bu vak'adan sonra Muş'a gelmeyerek, çeteleriyle etrafa saldırmaya ve Hükûmeti tehdit etmeye başladılar. Kömes ve Sironk vak'aları fâillerinin Muş'a tâbi Arak manastırına tahassun ettikleri

Hükûmetçe haber alınarak 12 Şubat [1]330'da Mülâzım Ahmet Efendi kumandasında bir müfreze sevk edildi. Müfrezenin manastıra takarrübü sırasında müfreze yandan ve ileriden âni ve şedîd bir ateş içinde kaldı. Müfreze Kumandanı Ahmet Efendi ile müfrezeden dört neferin şehid ve mütebâkî müfreze efrâdının akşama kadar müsâdemeye devamla gece karanlığında çekilmesiyle neticelendi. Bu müfrezeyi takviye etmek üzere 14 Şubat [1]330'da Muş Depo Alayından ikinci kuvvetli bir müfreze gönderildiyse de //

komite efrâdının firar etmiş ve manastırın tahliye edilmiş olduğunu gördü. Fakat komiteye ilticagâh olan bu manastırı daimî işgal altında bulundurdu.

Yine 13 Şubat [1]330'da Muş'tan Sason'a giden dört jandarma neferi Geligüzan civarında ve dere kenarında yemek yemekteler iken Geligüzan ahalisinin taarruzuna dûçâr olarak baltalarla parçalanmış ve cesedleri bir saat mesafeye nakledilerek gömülmüş idi. Bu jandarmaların birdenbire ortadan kaybolmaları, komiteler tarafından imha edildiği anlaşılmış idi. Tahkikâtın o nokta-i nazardan devamı cihetine gidilerek, Geligüzan civarında ve dere kenarında fecâatin icra edildiği mahalde bazı emâreler görülmüş, bu suretle Hükûmet takibâtını Geligüzan'a nakleylemiş idi. Netice-i tahkikâta fâilleri meydana çıkarılarak, derdest ve Divan-ı Harbe tevdi' edildi. Fâiller vak'ayı bütün fecâatiyle Divan-ı Harb huzurunda itiraftan çekinmediler. Artık bu gibi hâdisât yekdiğerini takib ve veli ediyordu. Hükûmet ise tahaddüs eden isyanın, anında ve mahallinde kemâl-i şiddetle bastırması komitecileri şaşırtmış ve Bitlis vilâyetinin her tarafında Ermenileri nisbeten sükûnete rücû ettirmiş, nüfuz-ı Hükûmetin, komite nüfuzundan daha müessir olduğunu Bitlis Ermenilerine tanıttırmış idi. Hükûmete isti'mâl-i silah etmeyen Ermenilerin mal ve canlarının zarardan sıyâneti daha ziyade te'sirini göstermiş, gerek Muş'ta ve gerekse Bitlis'te Taşnak olmayan Ermeni mu'teberânı hâdisâtı alenen tel'în eylemişlerdi.

Mebûs Papasyan Muş'ta bulunuyor ve bu harekâtı merkezden idare eyliyor idi. Hâdisâtın kendi nokta-i nazarına göre halledilememesi üzerine derhal Hükûmete gelerek //

Hizan, Kömes, Sironk, manastır vekâyi'ini ihdâs edenlerin birtakım asker firârîsi cahil kimselerden olduğu, Kömes, Sironk hâdisâtı asker kaçaklarının hiyanetinden, manastır vak'ası ise firaren manastıra saklanmış olan asker firârîlerinin üzerine müfrezenin âni gitmesi, firârîlerin havfını bâ'is olmuş ve bu suretle müfrezeye silah isti'mâl etmiş olduklarını ve Taşnak Komitesinin tekevvün eden bu gibi hâdisâtın kat'ıyyen medhali olmadığını iddia etmekte ve komitenin icab ederse Hükûmete muâvenet edeceğini teklif etmekte idi. Bu suretle bazı Ermeni firârîlerinin hiyanetlerini bahane ederek, komitenin medhaldâr olmadığını Muş Hükûmetine keyfiyeti arz eden Mebûs Papasyan Efendi, Hükûmetin âni ve şedîd olan icraâtı karşısında bütün tertibât-ı ihtilâl-kârânesinin meydana çıkacağından korkuyordu. Derhal İstanbul'da Ermeni Patriği'ne hâdisâtı başka tarzda anlatmak üzere mektublar gönderdi ve Ermeni Patriği şu suretle Hükûmete müracaat etti. "Beşar Çeto ve Mehmet Emin gibi adamların ahîren Bitlis vilâyeti asayiş ve inzibâtının muhafazasına memur edilmeleri hasebiyle, Ermenilerin felâketlere ma'rûz kaldıkları ve Karkar nahiyesine muzâf Halis ve Hınzorot karyeleri kahyalarının jandarmalar tarafından katledildiğinden teheyyc eden ahalinin de bi'l-mukâbele dört jandarmayı öldürdükleri, Ziko karyesinde jandarmaların küçük bir çocuğu alenen öldürmeleri ve merkeze getirilmekte olan sekiz asker firârîsinden dördünün yolda muhafızları tarafından katledilmeleri üzerine bi'l-mukâbele iki jandarma neferinin öldürüldüğü ve jandarmaların zulüm ve ta'addiyâtlarına karşı ahalinin mukaddesâtını muhafaza etmeyip de ahali bizzat müdafaada muztarr kalırsa buna isyan şekli verilerek //

ihrâk-ı büyüta, yağmaya ve katl-i nüfusa kalkışması muvâfık-ı adalet olamayacağı ..." mesâilin suret-i tahkiki ve vak'ayı bu tarzda tekevvün etmiş ise müsebbiblerinin şedîden tecziyesini İstanbul, Üçüncü

Ordu Kumandanlığından talep ediyor ve başkaca olarak “Müküs¹” hâdisesinin hudûsüne müdürün sebep olduğu hakkında Ordu Kumandanlığına Elaziz'den ihbarâtta bulunuluyor. Bunun üzerine Ordu, 33. ncü Fırka Kumandan Vekili Miralay Veysi Bey riyâsetinde, bir hey'et-i tahkikiyenin sürat-i i'zâmını Elaziz'de On Birinci Kolordu Kumandanlığı Vekâletine emrediyor.

Netice-i tahkikâtta:

1) Beşar Çeto ve Mehmet Emin'in Bitlis vilâyeti asayişine memur edildiklerinin aslı olmadığını anladı. Esasen Beşar Çeto'nun seferberlik bidayetinde gönüllü olarak maiyyetiyle Azerbaycan'a gittiği ve o tarihten üç ay evvel Hoy Muharebesi'nde şehid olduğu tahakkuk etti. Mehmet Emin ise üç ay evvel Azerbaycan'a giderken yolda Ermenilerin pususuna tutularak mecrûhen hânesine avdet ve el-ân taht-ı tedavide olduğu ta'ayyün etti.

2) Bitlis vilâyeti dahilinde katledilmiş hiçbir Ermeni kahyasının mevcut olmadığı hey'et-i tahkikiyenin netice-i tahkikâtından anlaşıldı.

3) Ziko karyesinde katledildiği Patrik Efendi tarafından iddia olunan çocuğa gelince Ziko nâmında Bitlis vilâyeti dahilinde bir karyenin mevcut olmadığı ve Bitlis vilâyeti dahilinde jandarmalar tarafından bir çocuğun katli mugayir-i hakikat olduğu tebeyyün etti.

4) Patrik Efendi'nin iddiası vechile mukabele-i bi'l-misl veyahut jandarmaların zulüm ve ta'addiyâtına //

karşı müdâfaa-i meşrû'a-i anî'n-nefs hâlinde olmayıp, müte'arrız ve müte'addî oldukları tahakkuk etti.

Tahkikât ve tedkikât-ı vâkı'adan müstebân olduğu vechile Beşar Çeto ve Mehmet Emin'e isnâd edilen muhafaza-i asayiş meselesinin vaktiyle şehid edilip bugün ortada bulunmayan bir adama atfedilmesi ve vilâyetin hangi mevkiinin asayiş ve inzibâtının muhafazasına memur edildiklerinin tasrîh edilmemesi ve vilâyet dahilinde mevcut olmayan bir köyde bir çocuğun katledildiğinin iddia edilmesi, iddianın derece-i sıhhatine büyük bir delildir. Bu suretle Bitlis vilâyetini saran ateş-i isyan nisbeten teskin edildi. Zaten bunu takib eden Van ve Karahisâr kıyâm-ı umumîlerinden de anlaşılacağı vechile buradaki hareket, Hükûmeti şaşırtmak ve kuvvetlerin dağılmasına sebep olarak, âni darbenin Van'dan vurulmasını düşündükleri gösterdi.

Şükrü
Van

ATASE, BDH, 528.2061.21 (1-18)

1 Yukarıda anlatılanlara göre "Kömes" hadisesi olması gerekmektedir.

İNDEKS / INDEX

A

Abaga, 81, 87, 260, 306
 Abagalı Mustafa Bey, Aşiret Kaymakamı, 81, 84
 Abduliler, 86
 Abdürrezzak (Rusların beylik vaat ettiği), 81, 84, 87
 Abraham (Adanalı mekteb muallimi), 139
 Acara ahalisi, 121
 Acemyan Go[n]ca Gülyan (Mahmud Paşa Hanı'nda mağaza sahibi), 179
 Adamof, Erzurum Rus Konsolosu, 75
 Adana, 79, 139, 149, 226, 279, 280, 284, 291
 Vilâyeti, 64, 143, 152, 220, 227, 238, 262
 Adilcevaz, 141, 247, 281
 Kaymakamlığı, 142
 Agopyan (Tekirdağ Ermeni ileri gelenlerinden), 180
 Ahkis, 127, 311
 Ahlat, 285, 286
 Ahmet Bey, Binbaşı, Başkale Jandarma Kumandanı, 247, 248
 Ahmet Efendi, Jandarma Mülâzımı, Müfreze Kumandanı, 146, 312
 Ahmet Mithat, Kayseri Mutasarrıfı, 133, 154, 181, 198, 234, 236, 243, 244, 264
 Ahmet Reşit, Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumîsi, 76, 85, 95, 100, 172
 Akçadağ, 158, 169, 176
 Akkilise manastırı, Vastan kasabası, 199
 Akno, Hınçak Komite Reisi, 283
 Alevi Kürtler, 160, 169, 176
 Ali Fethi, Sofya Sefiri, 92
 Ali Rıza Efendi, kâtib-i mes'ul, 149
 Ali Seydi Bey, Mülkiye Müfettişi, 280
 Alican karyesi, Bitlis, 73
 Alicehrek karyesi, Pasinler, 60
 Almanlar, 62
 Alucra, 296, 297, 298
 âmâl-i
 hasmâne, 301
 millîye, 306
 Amasya, 215
 Amele Taburu, 82
 Amerika, 231, 284
 Anadolu, 80, 83, 193, 237
 -yı Şarkî, 59
 Angel karyesi, Van, 106
 Ankara, 284

Vilâyeti, 143, 220, 238
 Antakya, 279, 291
 Antep, 161
 Antranik, 76, 87, 284, 307
 Arak manastırı, Muş, 146, 156, 311
 Arakil oğlu Sirop (Dörtöl'da düşman gemisine yer bildiren), 164
 Aram
 Bitlisli Ermeni sergerdesi, 307
 Taşnak Komitesi reisi, 247
 Aramays (Gümrü Ermenilerinden), 60
 Araratyan (Cenova Ermeni müzâkeresine katılan), 274
 Ardahan havalisi, 171, 172
 Arin karyesi, Adilcevaz, 141, 167
 Arnis karyesi, Hizan, 311
 Arşin karyesi, Hizan, 127, 311
 Artvin, 122
 âsi/ler/usât, 128, 136, 176, 177, 210, 217, 218, 219, 222, 223, 228, 229, 230, 233, 237, 240, 246, 247, 248, 251, 259, 260, 281, 291, 297, 298, 299, 300, 302, 311
 Aşiret
 Alayı, 60, 81, 130, 259, 260
 iskânı, 292
 Liva Kumandanlığı, 259
 süvarisi, 248
 Aşkale nahiyesi, 267
 Atalan karyesi, Gevaş, 106, 111, 112, 113, 118, 208, 211
 Avere karyesi, Van, 177
 Avni Bey, Adana Jandarma Alay Kumandanı, 139, 150
 Aydın Vilâyeti, 143, 220, 238
 Azapyov Skavik(?), Kayseri Ermeni Hınçak Cemiyeti Reisi, 264
 Azerbaycan, 76, 313
 Azmi, Konya Valisi, 71, 253

B

Bâbîâli, 91
 Bacirge, 86
 Bağdat şimendiferi, 277, 280
 Bahaeddin Şakir Bey, 83, 121, 122, 201, 209
 Balkan Harbi, 82, 231, 273
 Balkan Taşnak Komitesi Nizâmname, 156
 Başkale, 80, 88, 94, 130, 201, 205, 219
 Başkumandanlık, 153, 241, 258
 Vekâleti, 65, 172, 179, 196, 256, 257, 308

Batum, 83, 307
 Bayazıt, 58, 75, 81, 84, 87, 123, 209, 259, 284, 306, 308
 Mutasarrıflığı, 57, 58, 69, 70, 74
 Bayburt, 250
 Bayburtlu Arşak (Ermeni sergerdesi), 307
 Bedirhaniler, 287
 Bekiruşağı karyesi, Kürecik nahiyesi, 176
 Belen, 279, 291
 Belkuh Gedîği, Van, 90
 Beşar Çeto (Hoy Muharebesi'nde şehid düşen), 313
 Beşinci Kolordu Kumandanlığı, 162
 Beşiri, Diyarbakır, 235
 Beyoğlu, 243
 Beyşehir karyesi, Hafik, 215
 Birinci Kazak Süvari Fırkası, 308
 Bitlis, 91, 93, 104, 107, 110, 114, 115, 127, 130, 135, 138, 143, 145, 147, 153, 157, 162, 205, 221, 233, 247, 248, 257, 268, 273, 277, 279, 284, 286, 291, 301, 306, 307, 308, 310, 311, 312, 313
 hâdisesi, 98
 ihtilâl merkezi, 308
 Vilâyeti, 64, 72, 73, 90, 101, 110, 143, 220, 238, 254, 278
 Bohtan, 209, 287
 Bolu Mutasarrıflığı, 143, 220, 238
 bomba, 133, 143, 154, 181, 198, 214, 221, 222, 234, 236, 238, 239, 242, 244, 249, 260, 264, 270, 272, 273, 275, 284, 301, 306
 infilâkı, 231
 bombardıman, 164
 Boyacıyan Hamparsum, Kozan Mebûsu, 232, 243
 Bradost nahiyesi, 86
 Bulanık, 268, 285, 286
 Bulgar tebaası, 105
 Bulgaristan, 92, 284
 Bükreş, 105, 231

C-Ç

Cabir Paşa, mütekâid Kolordu Kumandanı, 247
 Canbolat Bey, 268
 Canik karyesi, Tımar nahiyesi merkezi, 230
 Canik Mutasarrıflığı, 143, 220, 238, 304
 casus/luk, 150, 151, 309
 bürosu, 307
 Cebel-i Bereket, 279, 291
 Cebel-i Lübnan, 193
 Celal, Halep Valisi, 126
 Cemal Paşa, Dördüncü Ordu Kumandanı, 193, 226,

276

Cemal, Erzurum Vali Vekili, 57, 67, 68, 69, 70, 74, 75
 cemiyet-i ihtilâliye, 283
 Cenevre, 99
 Başşehbenderliği, 99, 100
 Cenova, 273
 cephâne, 64, 77, 83, 121, 140, 238, 247, 248, 298, 306, 309
 Cevdet, Van Valisi, 79, 80, 81, 84, 87, 89, 93, 94, 97, 102, 103, 104, 107, 112, 113, 118, 119, 153, 200, 202, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 214, 217, 218, 219, 222, 228, 230, 233, 240, 245, 248, 251, 257, 259, 260, 265, 268, 281, 285
 Ceyhan, 139
 Cihad
 emri, 130
 ilânı, 129
 Cısr-i Şugur, 279, 291
 Cizre, 288
 Çanakkale, 268
 Çanlı manastırı, Muş, 63
 Çengilli manastırı, Muş, 146, 306
 Çermik, 153, 273
 çete, 60, 61, 64, 68, 69, 74, 75, 86, 87, 112, 113, 118, 158, 169, 176, 182, 201, 230, 281, 284, 305, 306, 307, 308, 311
 teşkili, 67, 160, 301
 Çokmerzimen Mahallesi, Dört Yol, 140, 164
 Çölemerik-Gevar havalisi, 87
 Çuh Gedîği, Başkale, 90
 Çulfa havalisi, 76

D

Dağıstan ahalisi, 67
 Dahiliye Nezâreti, 74, 75, 76, 77, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 88, 92, 94, 95, 97, 98, 100, 101, 103, 106, 108, 109, 114, 116, 123, 125, 126, 127, 133, 134, 135, 137, 139, 140, 144, 146, 148, 149, 150, 153, 154, 155, 158, 160, 162, 164, 165, 167, 169, 170, 171, 174, 175, 176, 177, 178, 181, 182, 184, 186, 188, 191, 192, 194, 195, 197, 198, 203, 204, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 222, 223, 224, 228, 229, 230, 233, 234, 236, 237, 240, 243, 244, 245, 249, 250, 251, 253, 255, 259, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 269, 275, 281, 285, 287, 288, 290, 291, 292, 293, 294, 296, 297, 298, 299, 300, 302
 Darende, 158, 160, 176
 Dersim

Ekrâdı, 261
 Mutasarrıflığı, 266
 Desina karyesi, Muradiye, 259
 Develi, 133, 154, 198, 231, 242
 Devlet-i Aliyye, 58
 Devris seffinesi, 151
 Deyr
 Müsâdemesi, 90
 nahiyesi, Başkale, 86, 88
 dinamit, 149, 272
 Diran Kelekyan (İstanbul Ermeni müzâkeresine katılan), 274
 Divan-ı Harb, 72, 125, 134, 139, 156, 164, 221, 266, 288, 307, 308, 309, 312
 Erzin, 151
 -i Örfî, 109, 124, 149, 190
 -i Örfî Müdde'î-i Umumîliği, 264
 -i Örfî Riyâseti, 283
 -i Örfî Riyâseti, İstanbul, 264
 -i Örfî, Halep, 269
 Divriği, 215, 293
 Diyadin, 78, 260
 Diyarbakır, 79, 130, 138, 149, 179, 268, 269, 270, 284, 287, 289, 301, 303
 ihtilâl merkezi, 308
 Vilâyeti, 64, 78, 143, 220, 238, 254, 304
 Dokuzuncu Kolordu, 308
 Dördüncü Ordu Kumandanlığı, 126, 159, 161, 163, 189, 192, 227, 279
 Dört Yol, 139, 140, 143, 149, 150, 152, 174, 178, 190, 226, 227, 262, 263, 276
 ahalisi, 140
 bombardımanı, 108
 kasabası, 191
 Kaymakamlığı, 164
 kışlası, 164
 -lu Agop (casus), 139
 -lu Artin (Düşman gemisine firar eden Ermeni), 139
 -lu Kirkor (otelci), 151
 düşman gemisi, 108, 139, 150, 164, 190
 ecnebi, 85, 111, 112, 113

E

Edirne Vilâyeti, 143, 180, 220, 238
 Edremit, 101
 Eğin, 124
 Ekrâd, 74, 145, 158, 261
 Ekşioğlu Setrak veled-i Arakil (Ermeni çete reisi), 307

Elbistan, 158, 160
 el-Cezîre, 294
 Eleşkirt, 77, 78, 123, 306
 Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti, 105, 270, 272
 emvâl
 -i gayr-i menkûle, 280, 292
 -i menkûle, 277, 278, 280
 -i metruk, 292
 Enver Paşa, Harbiye Nâzırı, 162, 193, 303
 Erciş, 247, 268, 307
 Kaymakamlığı, 141
 Erçek nahiyesi, 204, 211, 217, 219, 228, 247, 248
 Ereğ Dağı, 211, 246, 247, 260
 Erivan, 76
 Ermenak
 Bitlis Murahhası, 63
 Van iç şehir komite reisi, 247
 Vilâyet tercümanı, 248
 Ermeni, 300
 âsileri, 211
 casus, 88
 çeteleri, 78, 79, 81, 84, 86, 121, 228, 230, 251, 255, 259, 260, 268, 281, 288, 306, 307, 308, 309, 311
 Erzurum Kongresi, 305
 eşkıyası, 143
 fedaisi, 123, 129
 firarîleri, 69, 74, 87, 97, 103, 104, 123, 130, 134, 144, 158, 160, 169, 250, 284, 301, 306, 312
 gönüllü alayları, 221
 gönüllüleri, 95, 105, 120, 284
 ihtilâlciler, 250
 ihtilâli, 198, 209, 310
 ileri gelenleri, 63, 72
 İstanbul Kongresi, 305
 kaçakçıları, 180
 kilisesi, Tekirdağ, 180
 komitecileri, 62, 231
 Komitesi/komiteleri, 63, 71, 88, 98, 215, 220, 231, 239, 273, 284, 288
 kongre mukarrerâtı, 305
 köyleri, 59, 64, 82, 106, 111, 130, 156, 189, 199, 204, 208, 235, 248, 277, 280, 290, 307, 309, 310
 Kulübü, 231
 mahalleleri, 302
 Mahallesi, 298
 mezâlimi, 308
 milleti, 99, 129, 131, 162, 179, 273, 309

mu‘teberânı, 105, 157
 mütefekkirini, 61
 Patrikhânesi, 131
 taifesi, 281
 tertibât-ı ihtilâliyesi, 243
 teşkilât-ı hafiyesi, 306
 zulüm ve vahşeti, 308
 Ermenice, 133, 281, 309
 evrak, 143
 mektub, 124
 Ermeniler, 57, 59, 62, 64, 66, 67, 68, 71, 72, 75, 76,
 79, 80, 83, 85, 87, 88, 92, 93, 94, 96, 97, 99, 101,
 102, 105, 106, 107, 111, 113, 118, 123, 127, 128,
 130, 131, 138, 139, 143, 145, 147, 149, 152, 153,
 154, 157, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 174,
 176, 178, 180, 182, 188, 189, 191, 193, 194, 195,
 201, 204, 205, 207, 209, 212, 213, 215, 221, 222,
 226, 227, 234, 236, 237, 238, 239, 241, 247, 249,
 250, 252, 256, 257, 258, 267, 268, 270, 271, 275,
 276, 277, 278, 279, 282, 284, 285, 287, 288, 289,
 291, 292, 294, 295, 296, 300, 301, 302, 303, 304,
 305, 306, 307, 308, 309, 310, 312
 in ihracı, 295
 maznun, 91
 Ermenistan, 198, 283, 284, 305, 306
 Erzin, 139, 140, 149, 151
 Erzincan, 250, 267
 Erzurum, 63, 67, 69, 77, 83, 120, 130, 138, 202, 209,
 248, 250, 257, 267, 268, 277, 279, 291, 301, 305,
 306, 307, 308, 309
 ictimâ‘ı, 305
 ihtilâl merkezi, 308
 Kalesi, 309
 Murahhasahânesi, 60
 Vilâyeti, 57, 63, 65, 68, 120, 143, 220, 238, 254,
 271, 278, 289, 294
 Esat Bey, Bulanık Kaymakamı, 137
 esir/üserâ, 82, 83, 171, 172
 Eskişehir Mutasarrıflığı, 220, 238
 esliha, 180, 194, 301, 306
 -i memnû‘a, 144, 215, 232, 235, 261, 275, 284
 Esro, Muş Taşnak Komitesi reisi, 136, 137, 311
 eşkiya, 159, 161, 163, 165, 184, 204, 205, 223
 rüesâsı, 241
 evrak-ı resmiye, 299

F

Fahreddin Beyefendi, Petrograd Sefir Vekili, 76
 Fahri Paşa, 263

Dördüncü Ordu Kumandan Vekili, 197
 fedai
 cemiyeti, 231
 teşkilâtı, 76
 Fenese Mahallesi, Develi, 181
 firar/firarî/firarîler, 68, 69, 72, 74, 81, 82, 110, 111,
 112, 119, 127, 129, 130, 136, 138, 139, 140, 146,
 150, 157, 158, 159, 165, 167, 176, 185, 186, 189,
 194, 215, 223, 247, 250, 255, 259, 261, 268, 281,
 285, 307, 308, 309, 311, 312
 Fransız
 bayrağı, 261
 harb vapuru, 164
 şapkası, 290
 Fransızca, 133
 evrak, 143

G

Galip Paşa, 82
 Garzan, 287
 Geligüzan karyesi, Sason, 73, 109, 312
 Gevar, 268
 Gevaş, 91, 102, 104, 106, 107, 110, 111, 113, 127,
 128, 135, 199, 208, 210, 211, 223, 229, 233, 247,
 281, 284, 285, 286, 311
 İskelesi, 281
 Kaymakamlığı, 98, 285
 yolu, 127, 311
 Gevrişamyan karyesi, Muradiye, 84, 259, 260
 Göllü karyesi, Gevaş, 259
 Gümüşhane, 307
 Gürcübulak, 307
 Gürün, 134, 215

H

Haçin, 149, 174, 178, 226, 227, 262, 263
 kasabası, 191
 Hafik, 215
 Hakif nahiyesi, 135
 Hakkâri Mutasarrıflığı, 87
 Hakkı, Adana Valisi, 108, 139, 140, 149, 150, 190,
 191, 263
 Halep, 143, 158, 161, 169, 226, 227, 263, 276, 279,
 280, 284, 291
 Vilâyeti, 143, 220, 227, 238
 Halil Bey, 153, 268, 281, 285
 Halis karyesi, Karkar nahiyesi, 312
 Hamal Kolorduları, 130
 Hamidiye Karakolu, Van, 217
 Hamit Ağa çetesi, Pasinler, 60

Hamit Bey, Mülkiye Müfettişi, 280
 Hamit Bey, Şatak Kaymakamı, 112, 117
 Hamur ciheti, 250
 Hanik
 mevki'i, 87
 Müşâdemesi, 87, 88
 harb, 58, 63, 64, 67, 75, 83, 87, 138, 268, 308
 ilânı, 61, 305
 Harbiye Nezâreti, 71, 76, 85, 95, 171
 harekât-ı
 [hareket-i kıyâmiye], 153
 [hareket-i] isyaniye, 215
 hainâne, 221, 261, 270, 284
 ihtilâliye, 148, 215, 270, 308, 310
 ihtilâliye ve isyaniye, 284
 ihtilâlkârâne, 196
 mefsedetkârâne, 255
 muzır, 292
 Hariciye Nezâreti, 172
 Harput, 79, 153, 289, 303
 Vilâyeti, 78
 Hasan İzzet Paşa, 3. Kolordu Kumandanı, 71, 83, 90
 Hasankale, 77, 267, 307, 309
 Havasor, 112, 113, 118, 204, 210, 217, 228, 247
 müşâdemâtı, 206
 nahiyesi, 204, 208, 211, 247, 248
 Haydar Bey, Kalas Şehbenderi, 85, 95
 Haydaranlı aşireti, 81
 köyleri, 265
 helyosta, 139, 140
 hey'et-i tahkikiye, 113, 136, 189, 313
 Hınçak, 148, 234, 242, 284
 Komitesi, 139, 221, 225, 231, 283, 284
 Merkez-i Umumîsi, 231, 232
 Hınıs, 268, 287, 306
 Hınzorot karyesi, Karkar nahiyesi, 312
 Hilâl-i Ahmer, 83
 Hilmi Bey, Karahisâr Mutasarrıfı, 296
 Hizan, 98, 135, 138, 156, 223, 284, 285, 286, 311
 icraâtı, 135
 Kaymakamlığı, 127
 vak'ası, 311, 312
 Hodicor, 306, 307
 Hoff ve Westenek beyler, 131
 Horodis karyesi, Karkar Deresi, 223
 Horsana karyesi, Hafik, 203, 290
 Hoş Gediği, Van, 219, 222
 Hoşap, 205, 268
 Hoy, 94, 119, 230

Muharebesi, 313
 Höyükler hattı, Erzurum önü, 309
 Hurşit Bey, Kumandan, 174
 Hüdavendigâr Vilâyeti, 143, 220, 238
 Hükûmet Dairesi, Karahisâr, 299
 Hükûmet-i Osmaniyye, 57, 67, 80, 92, 231, 305, 306, 308

I-İ

İğdir, 74, 306
 havalisi, 306
 Ilıca nahiyesi, 267
 ıslâhât, 131, 283
 İbrail, 105
 Şehbenderliği, 105, 224
 İd, 308
 idâdî binası, 299
 idam, 109, 190
 idare-i örfiye, 149
 ihrac, 226, 256, 257, 258, 271, 280, 289
 ihrâk, 72, 97, 114, 117, 118, 121, 123, 127, 135, 136, 144, 147, 171, 211, 214, 219, 222, 230, 233, 260
 -ı büyût, 312
 -ı kurâ, 166
 ihtilâl, 60, 88, 89, 118, 145, 152, 166, 202, 209, 220, 221, 232, 234, 237, 247, 248, 256, 257, 268, 273, 284, 296, 307, 308, 311, 312
 cemiyeti, 196
 -i umumiye, 200
 merâkizi, 308
 mıntıkası, 170, 215
 teşebbüsü, 143
 ihtilâlciler, 199, 206, 208, 209, 210, 211, 214, 217, 218, 219, 222, 228, 233, 245, 246, 248, 259, 284, 288
 İkinci Nizâmiye Süvari Fırkası, 308, 309
 ilân
 -ı cihad, 131
 -ı harb, 221, 247, 305, 306, 308
 -ı hürriyet, 247
 -ı ihtilâl, 247
 -ı muhâsamât, 307
 -ı seferberî, 308
 imha, 309, 312
 İngil Suyu, Van, 281
 İngiliz
 bayrağı, 261
 efrâdı, 151
 harb sefinesi, 190

Konsolatosu, 247
 lirası, 150
 memurîni, 151
 İngilizce, 261
 İran, 79, 86, 90, 130, 247, 306
 Azerbaycanı, 306
 Ermenileri, 306
 İraniler, 119
 İrerin karyesi, Timar nahiyesi, Van, 165, 167
 iskân, 130, 189, 191, 193, 212, 252, 253, 263, 268,
 271, 277, 278, 280, 291, 292, 301, 304
 İskeçe muhacirleri, 193
 İskenderun, 139, 149, 151, 164, 179, 226, 227, 279,
 291
 Körfezi, 191
 Kumandanlığı, 151
 İslâm/lar, 62, 64, 71, 79, 88, 91, 93, 94, 102, 119, 122,
 123, 130, 136, 142, 159, 172, 177, 182, 195, 201,
 207, 214, 217, 221, 234, 237, 238, 241, 247, 268,
 281, 282, 284, 285, 286, 299, 302, 306, 307, 308,
 309, 311
 İsmail (şehid jandarma), 127
 İsmail, Emniyet-i Umumiye Müdürü, 180
 İsmet, Başkumandanlık Vekâleti Birinci Şube Müdürü,
 237
 İspir, 250
 İstanbul, 83, 243, 247, 273, 305, 312
 istiklâl, 64, 284, 305
 istila, 91
 isyan, 89, 118, 135, 145, 152, 193, 205, 208, 216, 221,
 222, 237, 241, 256, 257, 268, 284, 296, 312
 merâkizi, 284
 yuvası, 237
 işgal, 86, 94, 97, 118, 119, 127, 128, 135, 147, 157,
 178, 184, 201, 215, 217, 218, 219, 222, 223, 229,
 230, 240, 245, 247, 259, 311, 312
 İşhan, Vanlı Taşnak reisi, 156, 247, 311
 İtalya Sefâreti, 171, 173
 İtilâf-ı Müselles, 66
 itlâf, 64, 106, 114, 130, 136, 144, 171, 172, 186, 240,
 247, 251, 255, 259, 260, 281, 287, 310
 İttihâd Terakkî Cemiyeti, 132
 İttihâd Terakkî Hey'et-i Merkeziyesi, 149
 İzaksa karyesi, Yomra nahiyesi, 307
 İzmir, 239
 İzmit, 284
 Mutasarrıflığı, 143, 220, 238

K

Kafkas Cephesi, 308
 Kafkasya, 57, 59, 64, 67, 76, 79, 83, 90, 95, 118, 132,
 171, 173, 305, 306
 Kafkasyalı Agnuni (İstanbul Ermeni müzâkeresine
 katılan), 274
 Kağızman, 306, 308
 Kalas, 85, 105
 Kaledibi Mahallesi, Van, 214
 Kalo, Sukur karyeli Ermeni reisi, 135, 311
 kapitülasyon, 131
 Karabet Pastırmacıyan Efendi (İstanbul Ermeni
 müzâkeresine katılan), 274
 Karabet Sasonyan (İstanbul Ermeni müzâkeresine
 katılan), 274
 Karacaali muhacirleri, 193
 Karadeniz sahili, 307
 Karadere, Mahmudi, 259, 260, 265
 Karahisâr, 170, 215, 297, 298, 299, 300, 302, 307
 ihtilâl merkezi, 308
 kıyâm-ı umumîsi, 313
 Mutasarrıflığı, 296
 Mutasarrıflığı Vekâleti, 298
 vak'ası, 301
 Karahisâr-ı Sahib Mutasarrıflığı, 143, 144, 220
 Karakilise kazâsı, Erzurum, 69, 78, 123, 136
 Karargâh-ı Umumî, 82
 İstihbarat İkinci Şube Müdüriyeti, 180
 Karasu köprüsü, 157
 Karataş Karakol Kumandanlığı, 164
 Karçıkan nahiyesi, Van, 91, 96, 104, 111, 112, 113,
 117, 156, 247, 286, 287
 Karesi Mutasarrıflığı, 143, 220, 238
 Karkar Deresi, 223
 Karkar nahiyesi, Gevaş, 135, 223, 247, 310
 Kars, 60, 83, 122, 306
 havalisi, 171, 172
 Kasımoğlu karyesi, Van, 177
 Kastamonu, 268, 271
 Vilâyeti, 238
 katl, 98, 101, 102, 103, 111, 117, 121, 123, 159, 163,
 182, 268, 282, 287, 291, 301, 307, 308, 309, 312
 katliâm, 139, 265, 284
 Kavkazyan Şahbaz, Mesâha Mektebi muallimi, Eğin,
 124
 Kayseri, 143, 221, 231, 234, 236, 242, 243, 244, 284,
 307
 ihtilâl merkezi, 308
 Mutasarrıflığı, 143, 220, 238

Kazak

Süvari Fırkası, 309
süvarileri, 121

Kazım Bey, Jandarma Fırka Kumandanı, 94, 118, 228

Keşişoğlu Bedros (Yüzviran karyesinden komite başı,
Pasinler), 60

Kıbrıs, 150

Kılınç Gediği müsâdemâtı, 123

kış harbi, 309

kıtâl, 285

kıyâm, 59, 71, 79, 92, 106, 110, 112, 113, 139, 159,
210, 269, 296, 307, 310

Kızılkilise manastırı, (Muş), 147

Kibaryan Efendi (Rahib), 99

Kigork Efendi, Çarsancak Ermeni Murahhasası, 266

Kobans karyesi, Ereğ Dağı eteği, Van, 259, 260

Koçerik karyesi, Adilcevaz, 141

Komasor karyesi, Pasinler, 60

Konya, 75, 193, 212, 226, 227

Vilâyeti, 71, 220, 238, 252

Kop, 287

Kotor, 86, 93, 94, 97, 228, 230, 265

Deresi, 228, 230

Koyulhisar, 297

Kozan, 279, 291

Kömes

hâdisesi, 136, 147, 157, 311, 312

karyesi, Akçan nahiyesi, 136, 137, 146, 311

Köprüköy, Erzurum, 82, 307

Körzort karyesi, Muradiye, 217, 259

Köşk karyesi, Muradiye, 182

Köşker Toros oğlu Agop (idam edilen Ermeni casus),
150, 190

Kötek, 83, 307, 308

Köy bekçileri kanunu, 131

Kursu karyesi, 127

Kürecik nahiyesi, Akçadağ, 158, 160, 169, 176

Kürt/ler, 63, 77, 81, 98, 112, 117, 118, 130, 131, 169,
176, 209, 268, 287

L

Lato (Üzim karyeli Taşnak sergerdesi), 156

Lazistan ve Havalisi Kumandanlığı, 307

M

Mahmud Kamil Paşa, Üçüncü Ordu Kumandanı, 209,
301

Mahmud Paşa Hanı, Dersaadet, 179

Mahmudi, 86, 228

Mahmut, Adana Kumandanı Vekili, 164

Makü, 81, 87, 88, 306

Malatya, 158

Malazgirt, 147, 306

Maliye Nezâreti, 252, 254, 280

Malkon, Taşnak reisi, 306

Malta, 150

Malumyan (İstanbul Ermeni müzâkeresine katılan),
274

Mamuretülaziz, 124, 145, 273, 284, 301, 313

Vilâyeti, 64, 143, 160, 176, 220, 238, 254, 304

Manisa, 239

Maral Sasonyan (İstanbul Ermeni müzâkeresine
katılan), 274

Maraş, 161, 185, 187, 197, 226, 227, 279, 280, 284,
291

Mutasarrıflığı, 126, 159, 168, 220, 227, 238, 258

mazgallar, 184, 240, 246

Mecingerd, 307

Meclis-i Mebûsân-ı Osmaniyye, 131

Meclis-i Umumiye, 131

Meclis-i Vükelâ, 193, 292

Mehmet Emin (Kürt beyi), 98, 312, 313

Mehmet Nuri, Sivil Polis Memuru, 60

Mekteb-i Harbiye, 132

Mekteb-i İdadi, 62

Melek karyesi, Gevaş, 281

memâlik-i ecnebiye, 221, 284

Memâlik-i Osmaniyye, 64, 67, 71, 93, 220, 283, 284,
305, 309

menzil, 301

hattı, 73, 136, 157

hutûtu, 308

Merdenek (Kars), 122

Merkez-i Umumî, 104
İstanbul, 90

Mersin, 164, 279, 291

Merzifon, 215

Meşdağı(?) karyesi, Muradiye, 259

Meşrûtiyet, 283

mevâdd

-ı infilâkiye, 284, 307, 308

-ı müşte'ile, 238, 301

-ı nâriye, 307, 308

mezâlim, 121, 172, 311

Miçkanis karyesi, Karkar nahiyesi, 223

Mihail Vrentyan(?) (Cenova Ermeni müzâkeresine
katılan), 274

Milad-ı İsa yortusu, 124

milis, 91, 101, 130, 131, 153, 182, 247, 248, 284, 285

bölüğü, 164
 efrâdı, 91, 114, 142
 kıta'âtı, 79
 kuvveti, 142
 kuvvetler, 107
 teşkilâtı, 64, 91, 153
 Minaryan (Van Taşnak Komitesine mektup yazan), 310
 Mirgehi karyesi, Mahmudi, 103
 Muammer, Sivas Valisi, 66, 134, 144, 148, 155, 160, 169, 170, 175, 176, 188, 194, 195, 203, 207, 213, 216, 290, 293, 294, 296, 297, 298, 299, 300, 302
 muhacir/in, 77, 136, 189, 193, 212, 263, 282
 -i İslâmiye, 268
 iskânı, 292
 komisyonu, 308
 tahsisâtı, 292
 muharebe, 82, 87, 99, 149, 222, 228, 284, 309, 310, 311
 -i umumiye, 131
 muhtâriyet, 221
 -i idare, 221, 283
 muhtıra, 125, 129, 132
 mukaddime-i isyan, 104
 Murad, Tuzhisar'da Ermeni komite reisi, 215
 Muradiye, 217, 230, 265, 268
 Kaymakamlığı, 84
 Murahhasahâne, 73, 132, 194
 Murat köprüsü, 157
 Mustafa (Abdulhalik) Bey, Bitlis Valisi, 61, 63, 73, 90, 104, 109, 115, 128, 136, 137, 138, 147, 157, 223, 229, 255, 257, 268, 282, 286, 287
 Musul, 90, 91, 271, 278, 280, 288, 291, 304
 havalisi, 301
 Vilâyeti, 277
 Musun, 78, 307
 Muş, 63, 72, 109, 117, 130, 136, 138, 141, 145, 146, 147, 157, 209, 257, 268, 284, 286, 306, 307, 310, 311, 312
 Depo Alayı, 311, 312
 Hükûmeti, 312
 Mutasarrıflığı, 61
 ova köyleri, 311
 Ovası, 73, 136, 156
 müfettiş-i umumî, 308
 Mümtaz, Maraş Mutasarrıfı, 159, 161, 163, 174, 178, 185, 186, 187, 189, 192, 197, 212
 Münip Efendi, Mebûs, 106, 111
 müsâdeme, 81, 84, 86, 87, 90, 93, 96, 97, 98, 101, 102,

107, 114, 117, 127, 134, 136, 140, 142, 156, 161, 165, 167, 177, 182, 186, 199, 204, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 223, 228, 229, 230, 233, 240, 245, 246, 247, 251, 255, 259, 260, 265, 281, 285, 288, 296, 297, 299, 309, 311, 312
 müsâdere, 94, 195, 221, 247, 249, 306
 Müşekviz karyesi, Suşehri, 155

N

Narik karyesi, Gevaş, 233
 Narman, 268
 Nastûri, 86, 87, 119
 Nazmi, Urfa Mutasarrıf Vekili, 269
 Necmi (Süleyman), Canik Mutasarrıfı, 225, 235
 Neğyazaryan, Kayseri Ermeni Hınçak Cemiyeti azası, 264
 Niğde Mutasarrıflığı, 220, 238
 Norguh Gedîği, 228

O-Ö

Ocaklı karyesi, Dört Yol, 150
 Ohannes, Taşnak reisi, 306
 Oltu, 306, 307, 308
 On Birinci Kolordu, 308
 Kumandanlığı Vekâleti, 313
 On Üçüncü Kolordu (Bağdat'tan gelecek olan), 308
 Onuncu Kolordu Vekâleti, 196
 Ordu-yı Hümâyûn, 291
 Başkumandanlığı Vekâleti, 143, 221
 Osmaniye, 139, 190
 Oşut karyesi, Mutki, 255
 Ödemiş, 239
 Ömerhan, aşiret reisi, 87

P

Pagan karyesi, Gevaş, 233
 Pancas karyesi, Reşadiye, 98
 Papasyan Efendi, Van Mebûsu, 136, 157, 305, 306, 312
 Paris Ermeni Kilisesi, 99
 Parkat karyesi, Adilcevaz, 141, 281
 Parsih Gülbenkian Efendi (dava vekili), 272
 Pasariç Ermeni kilisesi, Kayseri, 244
 Pasin Karakilisesi, 307, 308
 Pasinler, 60, 90, 306
 Pastırmacıyan, Karakin, Erzurum Mebûsu, 104, 120, 123, 136, 274, 284
 Patrikhâne, 194
 Payas, 139, 140
 bombardımanı, 108

Pelli köyü, Reşadiye nahiyesi, 101, 106, 111, 112, 114, 117, 118
 Pervari, 229
 Petersburg, 60
 Pizza Mıgırdıç, Taşnak Komitesi reislerinden, 293
 Plaston livâsı, 309
 Poganis karyesi, Van, 177
 Polis Müdüriyet-i Umumiyesi, 180
 Portakalyan (Ermeni sergerdesi), 307
 Portsaid, 150
 Posta ve Telgraf Nezâreti, 96, 110, 114
 Pürk karyesi, Suşehri, 144, 148, 155, 170, 175, 188, 215, 290

R

Rahmi, İzmir Valisi, 239
 Rakka, 269
 Razi
 boğazı, 228
 sırtları, 265
 Refahiye, 294
 Reni
 kasabası, Rusya, 95
 Limanı, Rusya, 105
 Reşadiye nahiyesi, Van, 96, 98, 101, 102, 107, 115, 135, 223, 285
 Reşit, Diyarbakır Valisi, 249, 274, 288
 Revandiz, 87
 Rıfat, İskenderun Mevki Müretteb Birinci Alay Kumandanı, 179
 Rızvan nahiyesi, 287
 Romanya, 105, 284
 Rostof şehri, Koban eyaleti, Rusya, 58
 Rum, 122, 149, 171, 307, 310
 kaçakçıları, 180
 Rumeli, 88, 193
 Rumiye, 86, 90, 91, 119, 306
 Rupen Mıgırdıçyan, Eczacı (Ermeni sergerdesi), 307
 Rupen Zartaryan (Azadamard Gazetesi Müdürü), 274
 Rupen, Muş Taşnak Murahhası, 63, 136, 137, 311
 Rus/ıar/Rusya, 57, 58, 59, 60, 62, 64, 67, 68, 69, 70, 74, 77, 79, 80, 81, 82, 85, 86, 87, 89, 91, 92, 95, 99, 100, 103, 104, 105, 119, 123, 124, 133, 153, 171, 172, 201, 209, 221, 224, 237, 247, 268, 273, 284, 287, 305, 306, 307, 308, 310
 bayrağı, 81, 124, 259, 261
 Devleti, 60, 63
 esirleri, 171
 hareketi, 309

hududu, 289
 Hükûmeti, 59, 173, 306
 Kazakları, 268
 konsolosları, 75, 85
 memurîni, 306
 müfrezesi, 260
 Ordusu, 85, 215, 221, 250, 284, 305, 307, 308, 309
 postaları, 307
 silahı, 307
 şapkası, 311
 taarruzu, 268
 toprağı, 78
 vapuru, 120
 zâbitânı, 259

Rusça evrak, 143

Rus-Ermeni itilâfı, 305

S-Ş

Sabit, Mamuretülaziz Valisi, 124, 145, 158, 266, 275
 Sabri Efendi, Mülâzım-ı Evvel, 307
 Sadeddin Efendi, Yüzbaşı, 160
 Salmas, 70, 86, 88, 97, 103, 119, 306
 Samson, Taşnak çete reisi, 70
 Samsun, 284
 Saray, 86, 94, 97, 103, 104, 130, 217
 Sarıkamış, 83, 306, 308
 Muharebesi, 310
 Sarıseki, 151
 Sason, 72, 109, 257, 312
 sefalet, 286, 308
 seferberlik, 308, 313
 ilânı, 62, 308
 Servet Bey, Muş Mutasarrıfı, 62, 138
 sevk, 75, 91, 139, 140, 152, 212, 226, 253, 256, 257, 262, 268, 269, 271, 277, 278, 280, 291, 294, 295, 301, 303, 304
 Sıhke karyesi, Van, 259
 Sibiryâ, 60
 Siirt, 141, 287
 Sirönk
 hâdisesi, 157, 312
 karyesi, Muş, 136, 137, 146, 311
 Sis, 179, 226, 279, 291
 Sithan Kordonu, Pasinler, 60
 Sivas, 66, 79, 158, 160, 196, 209, 221, 267, 268, 271, 284, 289, 293, 301, 303, 307
 ihtilâl merkezi, 308
 Vilâyeti, 64, 78, 143, 220, 238, 254, 295, 304
 Siverek, 273

- Sofya, 92
 Ermeni Murahhasalığı, 92
 Sefâret-i Seniyyesi, 92
 Sorp, Reşadiye nahiyesi merkezi, 114
 Sukur karyesi, Ahkis, Karkar nahiyesi, Hizan, 127, 310, 311
 Sumay
 Müsâdemesi, 87
 nahiyesi, 86
 Sur Mahallesi, Van, 214
 Suriye, 276, 280, 291
 Surpen
 Bayazıt Taşnak Reisi, 123, 307
 Iğdır'da çete lideri, 74
 Suşehri, 170, 195, 215, 294, 295, 296, 297, 298
 Kaymakamlığı, 144, 155
 Süleyman Bey, Binbaşı, Maraş Jandarma Tabur Kumandanı, 185, 186
 Şark dârülharbi, 301
 Şatak, 112, 113, 116, 117, 199, 200, 204, 205, 208, 240, 247, 248, 259, 284, 287
 ihtilâl merkezi, 209
 Şataklı Mihran, Ermeni çete reisi, 247
 Şavşat ahalisi, 121
 Şefik Bey, Van Vali Vekili, 98, 101, 103, 104, 106, 112, 114, 116, 129, 142, 166, 167, 177, 183
 Şehid, 72, 73, 87, 97, 104, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 122, 127, 136, 141, 146, 161, 184, 186, 187, 199, 205, 211, 217, 240, 245, 246, 247, 255, 259, 260, 281, 284, 311, 312, 313
 şerîr/eşirrâ, 73, 137, 146, 156, 157, 163, 255
 Şeyhkara karyesi, Van, 182
 Şino, İran, 87, 90, 91
 Şoşans
 karyesi, Ereğ Dağı eteği, Van, 259, 260
 Şuğul kayalıkları, Gürün, 134
- T**
 taharriyât, 133, 140, 146, 148, 151, 170, 181, 188, 194, 203, 213, 215, 235, 236, 239, 244, 261, 263, 272, 275, 284, 290
 tahassungâh, 127, 135, 147, 229
 Tahmanis, 287
 Tahran Sefâreti, 171, 172
 Tahsin Bey, Erzurum Valisi, 78, 83, 90, 104, 122, 123, 125, 138, 153, 201, 209, 248, 250, 256, 257, 268, 303
 Talat Bey
 Dahiliye Nâzırı, 65, 90, 93, 96, 102, 104, 107, 110, 117, 121, 138, 143, 152, 193, 199, 201, 205, 207, 226, 246, 262, 267, 271, 273, 284, 295, 303
 Maliye Nâzırı Vekili, 254
 Talimât Taburları, 209
 Talori, 256, 257
 ihtilâli, 87
 Tap karyesi, Karkar Deresi, 223
 Tasmalı Gedîği, Timar nahiyesi, 219, 265
 Taşhan, Karahisâr, 300
 Taşnak, 57, 147, 155, 157
 Cemiyeti, 58, 170, 196
 çete rüesâsı, 70
 erbâb-ı mefsedet, 250
 Komitesi, 57, 58, 175, 221, 225, 231, 247, 284, 293, 306, 309, 312
 Kulübü, 250, 272
 Merkez Komitesi, 57
 Merkez-i Umumîsi, 231
 Nizâmname, 156
 rüesâsı, 136, 156
 şu'abâtı, 308
 Tatvan, 147, 223, 230, 281, 285, 286
 İskeleyi, 205
 Tavuskert ahalisi, 121
 teb'id, 105, 130, 192, 197, 255, 269, 288
 Tebriz, 91
 tekâlîf
 -i harbiye, 62, 63, 306
 -i harbiye anbarları, 163
 -i Hükûmet, 310
 Teke Mutasarrıflığı, 238
 Tekke
 ahalisi, Zeytun, 197
 manastırı, Zeytun, 184, 186
 telgraf hattı, 78, 91, 96, 101, 102, 104, 107, 110, 112, 114, 117, 150, 159, 199, 210, 211, 228
 Tepeli karyesi, Muradiye, 259
 Tercan, 250
 teşkilât-ı mahsûsa, 91
 Tiflis, 57, 76
 tifüs, 310
 Tikveş muhacirleri, 193
 Timar nahiyesi, 165, 204, 217, 219, 230, 240, 245, 247, 248
 Tokat, 215
 Tonus, 215
 Toros Karakaşyan (Ermeni sergerdesi), 307
 Tortum, 267, 268

Toryan Efendi, Edirne Ermeni Murahhasası, 92
 Trabzon, 301, 303, 306, 307
 Vilâyeti, 143, 220, 238, 304
 Tutak, 104, 123, 250
 Tuzhisar karyesi, Hafik, 213, 215, 290
 Türk, 139, 305
 arazisi, 309
 efrâdı, 309
 kuvvetleri, 309
 milleti, 131
 Ordusu, 305, 307, 309, 310
 Türkiye, 131, 132, 305, 306, 307
 Türkleştirmek, 283

U-Ü

Ulaş nahiyesi, Sivas, 215
 Urfa, 226, 227, 271, 278, 280, 291, 304
 Mutasarrıflığı, 143, 220, 238, 277
 Üçüncü Ordu, 166, 237, 306, 307, 308, 309
 Kumandanlığı, 59, 61, 64, 74, 75, 153, 172, 313
 Üzeyirli karyesi, Dört Yol, 139
 Üzim karyesi, Pervari, 156, 229

V

Vağnak, Karahisâr Ermeni Murahhasası, 195
 Vahan
 Van'ın Horodis karyeli komite reisi, 311
 Vanlı Ermeni çete reisi, 247
 Vahan Papasyan (İstanbul Ermeni müzâkeresine katılan), 274
 Van, 60, 80, 88, 91, 101, 102, 106, 107, 110, 112, 113, 115, 127, 130, 135, 138, 141, 145, 153, 156, 179, 209, 219, 221, 222, 229, 248, 249, 257, 260, 268, 273, 277, 278, 279, 281, 282, 284, 291, 301, 306, 307, 308, 309, 310, 311
 Gölü, 237, 256, 257, 268
 ihtilâl merkezi, 308
 karargâhı, 98
 kıyâm-ı umumîsi, 313
 sükûtu, 268
 Vilâyeti, 64, 90, 96, 119, 143, 220, 237, 238, 241, 249, 254, 256, 278, 311
 Vartkes Kapril Noradunkyan (İstanbul Ermeni müzâkeresine katılan), 274
 Vastan, 101, 102, 106, 111, 114, 199, 281, 285, 287
 Velibaba Boğazı, 78
 Velibaba karyesi, Pasinler, 60
 Veysi Bey, Miralay, 33. ncü Fırka Kumandan Vekili, 313
 vilâyât-ı şarkîye, 153, 273, 283, 284, 308

meselesi, 59, 132

Vremyan

(İstanbul Ermeni müzâkeresine katılan), 274
 Van Mebûsu ve Taşnak Komitesi reisi, 63, 106, 125, 132, 200, 202, 205, 247, 248, 305

Y

Yağan, 307
 Yağan-Işkî, Yağan-Köprüköy hattı, 307
 yağma, 97, 119, 121, 281, 285, 287, 288, 301, 312
 Yakup Cemil müfrezesi, 121
 yangın, 299
 Yirmi İkinci Alay Kumandanlığı Vekâleti, 149, 151
 Yusuf İzzet Bey, 82
 Yusufeli Kaymakamlığı, 67
 Yüzviran karyesi, Pasinler, 59, 60

Z

Zeytun, 126, 159, 161, 163, 168, 169, 174, 178, 184, 187, 192, 193, 197, 212, 221, 226, 227, 253, 258, 276, 284
 gâilesi, 189
 Kaymakamlığı, 161
 meselesi, 193
 Ziya Bey
 Bayazıt Mutasarrıf Vekili, 123
 Muradiye Kaymakamı, 219
 Zohrab (İstanbul Ermeni müzâkeresine katılan), 274
 Zor, 226, 227, 263, 271, 278, 280, 291, 301, 304
 Mutasarrıflığı, 277

II. BÖLÜM / PART II

BELGE GÖRÜNTÜLERİ

DOCUMENT IMAGES

بسم الله الرحمن الرحيم

A	44-3671
D	522
F	44-2

بوند به آئی گوید مقدم با سیدک فرما صبر ، یوزورده ، دلا با با ، ام بچدک قریب کید و ب تحقیقا ابتداء
 اولوندی . شو بک ، بوند به آئی سید اول یوزورده سید به بکوند سید اوله دخی کوری ار بندرت
 آیم آبی ناسه که فدای با نسی شمدی زحیصا بید رک فارمه کوند سید واورده ار بندرت به جو و جینه بازاره
 بکده سید با ن قور دونه کلوبا وورده اده او بیه قدر سیدی قیاضه اده یعنی با سید کورده نیکه البسه که لبس اولورده
 قزله کوند سید ؛ کورده وضع نصیحت اولورده سید عثمایه ؛ یا - دم انجیل آرام آبی دیو که روسی درونی بزه
 و عه نیدی فارمه آلی عثمایه اولکه نه نه به قدر کید - ایسم اورا به قدر سه بکلاک دیره حکم بفرموده قدر
 اینی وایس ایم آبی ناسی ایندی کی آیم آبی طرفه حکم فدر در . حتی عیله غانده جینه سید بید
 قوما صورته ای ار سیدی ایم آید نه آله قدری جواب او زینه آله اوله قدری اسبانی کورده در رک
 جینه ده بکلاک در . و ایم آبی به نصیحت اولورده سید عثمایه ؛ یا - دم ایس کورده روسی نیکه قوما جینه
 ار سید به جو و با شقه مت بوقدر سید بکند سیدک جانه ، مانکه فصل خیانتا به سید و سید
 سید کورده لورس مکتوب اعلی اختلال حقایق به جو و دانه کینه . تعلیمات و بکلاک که عثمایه روسی به نصیحت
 انجیل سید کورده باختلال طریقه انجیل صده زمانه که عثمایه جو با سید ایس سیده اوره اختلال حقایق
 و عسکر ده کید ایس کز اوجه به سید کید اوده روسی به نصیحت انجیل و از دم و خفا سید قوما صورده
 اوده آدم کوند سید . جواب کورده لورده زحیصا اماید ایس او بوله حرکت اید و بکلاک در . و ایم آید
 با سید اولورده دخی جینه رک به جو و ده با سید واورده ار بندرت نه اوله دخی و بهر کید نه ده فردا لورده کئی
 کینه قدری و با ز عیله سید به قور دونه ده بر سطلای اسلحه و سها ت آیم آبی طرفه ده کورده سید .
 حکایت به سید حدی کورده سید بوندک قریب موافقت انجیل و قریب ده موافقت انجیل قدر نه طریقه یوزورده
 قریب نه کینه اعلی مشهور قریب با نکی به بد و س آبی کورده مقدم سید با ن سید ایچو نه دیا خود آدم
 کورده ایچو نه کینه با ن و بالوده ذرا اولساندک جمله تحقیقا به سید و اوله دخی کی روسی نه شو و ده
 مغایرت خبر با ن کینه نه قور کماره حال با بوسیده اوله قدری خواصه حال کورده آله کورده . و ایچو
 عرصه ایچیکم و جید عیله با ن آله بری صده صداقت و طنه جالیه جقدی عرصه و نور افندم .

سید کورده
 محمد نور

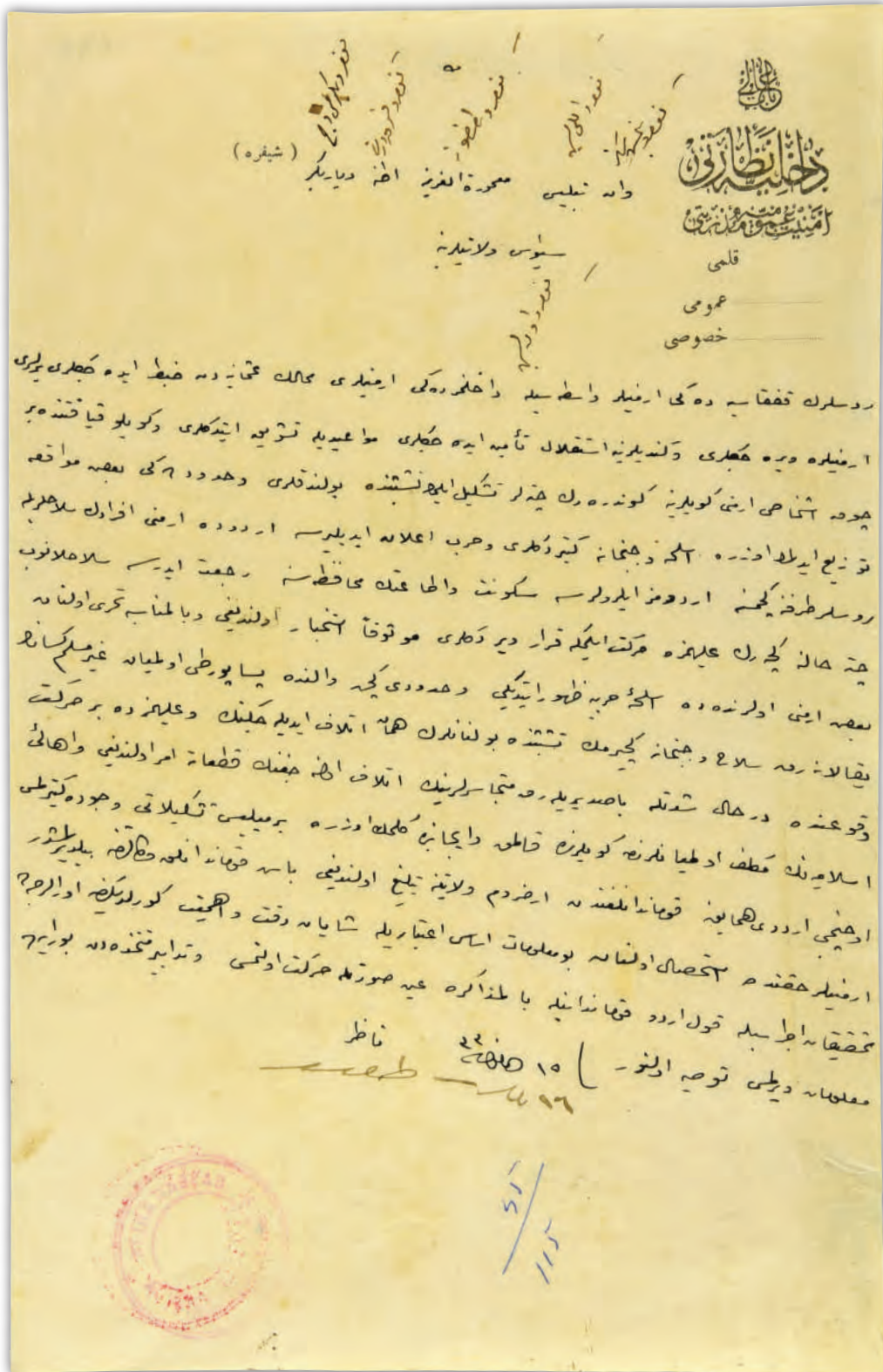
[illegible]

[illegible]

DH.ŞFR, 442/36-3

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

 شرفه قلمی
 ۶۸۷

بتلین و درینجه آنکه سینه

ایشام
 دس
 ۱۱۵۰

صباح
 دس
 ۱۵
 قلمه و دودی
 ۱۶۸۵۰

۴۸ وینولک تاجی محمد مصطفی تقی افشار عاقلانه مرده صاحب بیع اوزرنده آندار مرزک اوزنه ده غایب اوزنی
 مقصده عهده تیکم و قه ناک بنجاسرک بالیقیب میانم افواج و برقی در دستایل موشه اصل ایلدر کلاک افل
 عهده ایلدر مکه آندار مرزک دیکافند اوزنه او طور قدری بر حده بر دینره تجاوزه و یک خدرانه و وحشیانه
 معامله در ویا ایلدر در بنجاسرک مرزک لرزک حرکتی خبر آنجه محل وقوعه انی ساعت مسافره غایتی صریح بر قوه
 اجباری دفعه ایلدر صاقلدریدر عید بولندیه مرکز کیزلی اهر اوین قفاری بالطر لایله قیلمه کوزلی اویلمه برونه
 و قولقدی کلاک صورتیه مسکینه ایلدر در متجاسرک اوده بری اصل قانی ادنی نصیه قانی اولو اوزنه یکره کیزلی
 عیدیه ده کلیوزانی در انیس در دستایل موشه کیزلی اصل فاعلدر بریسی یاقه لایزنی صالح اسمونه آنده
 برانی چاوشلک غیباتی و یاقه سنه لغی اری حده تکرار فراره موفقه اولدی جانیر دیوانه حربه ویرلی قرار ایلدر در
 بتلک خانه بی افواج ایلدر مباحثه قالا نه جانیرک تسلیم ایدیم کچه هفته موشه کینم مقدر لولایله تعقیب
 حظه واقعه اوزنه کلاک سندن حرکت ایلدر کین عهده قیسه ایدیم کچه هفته موشه کینم مقدر لولایله تعقیب
 آیدیه جب خط حرکتی سترقا قیبه و تقریر اندک اری ایلدی کندی قومیه مرفضدی دفاعیک اثر تربیتی اولوب سخی اوزنی
 ارعا انجکده ایلدر ده استطالات و عیانه و قهرلک بر کونده اولنه نظر ایشاری طوفی رکده قومیه حکومت آری
 وضعیتی تدابیر و صورتیکلیه نی آکلامه و بعده مسکینی عومله و یک ایته کله نیه شیه بوقدر فقط یک موشه به عوتیه
 مقابل ایلدین و قهرلک حدودی عقیده کلاک سندن و سترقا تعقیب یالیدینی کورنج بیلاندرده آلداندری حسی ایل
 نداشت کومر مکه و کندرینک دخی ایلدین اعلا نه چاکمه باشلدر بیه احتمالات نظر اعتبار آندره آغاز تدابیر
 ایلدر سفر براردنک و حواله بنا مع الحاشیه سندن بولک قیسنی اختا ایدیه انبار موشه او و سندن صریحی کین
 ولایتیه منزل خطی اوزرنده در اردونک سفر لکلی شکایده جک الک اوفاق بر حرکتی بویه قوت و سترقا کله محاشیه
 اطفایه حرکتی تکرار عهده ایدیم ۱۵ اسره فرجه

والی
 و عظمی

تأخر اقامه

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

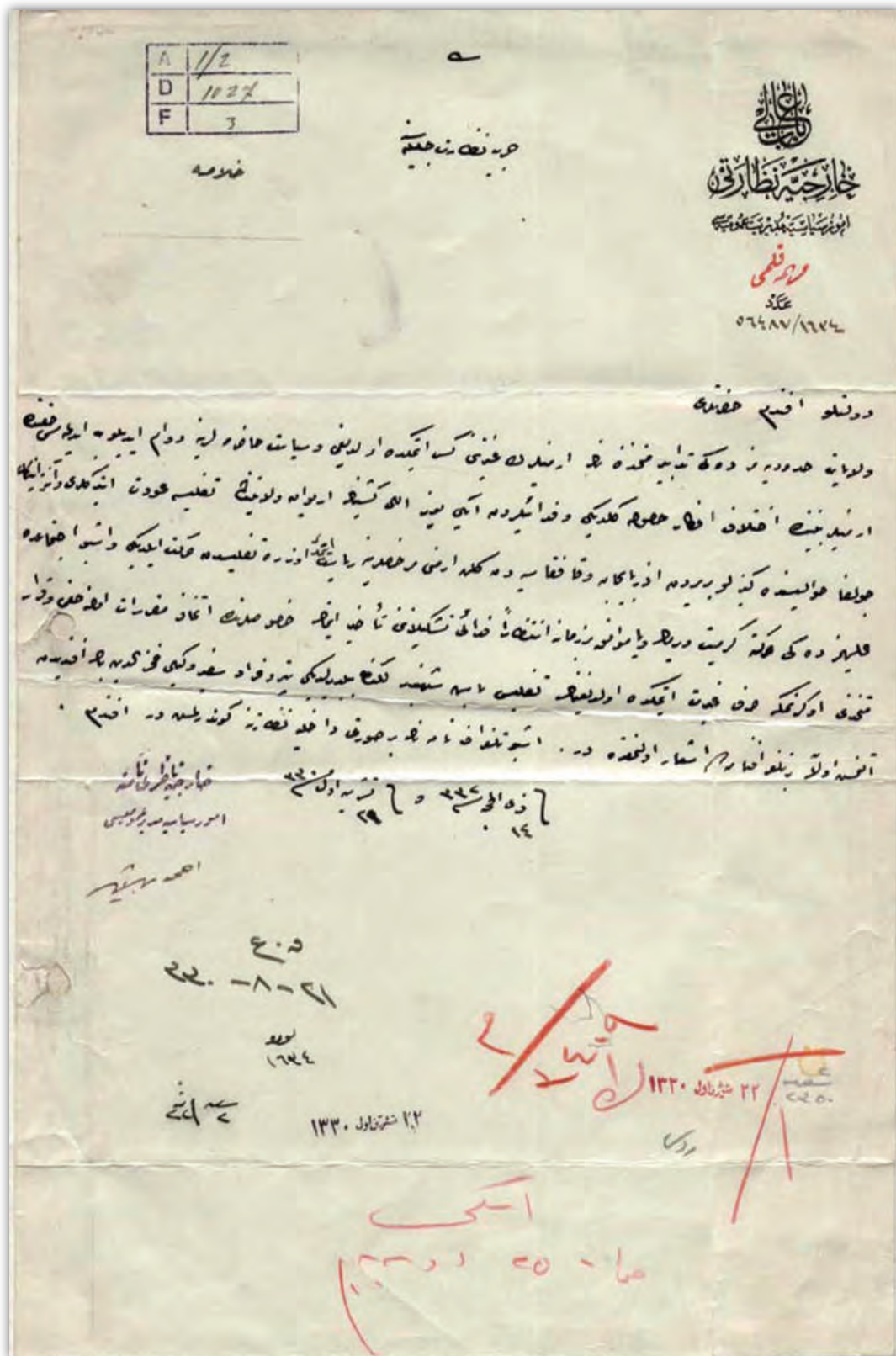
L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلغراف معاملاتی دولتی مسئولیت قبول است
[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکثیر و ارسال		RECEPTION		اخذ	
نوع نومروسی No d'expédit	تکثیر اولیای transmis à	تاریخ Date	مأمور امضایی Signature de l'employé	نوع نومروسی No d'ordre	واسطه مرکزی Reçu de	تاریخ Date	مأمور امضایی Signature de l'employé
		دقیقه M.				دقیقه M.	

No	Date	H. ساعت	M. دقیقه	Tarikh تاریخ	موردی موردی	معمری معمري
Vatn ۱۹ فبرورن ۱۳۲۰	Indic. Eventualles	اشاوت محتله			۷۵۴	طریق طریق
						راهنمای رهنما

[illegible]

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف ممالکاتدن دولای مسئولیت قبول ایتمیر [کمه نه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
شماره اولیای		تاریخ		تاریخ		شماره اولیای	
No d'expéd.	transmis à	Date	Signature de l'employé	Date	Signature de l'employé	Reçu de	N° d'ordre
		H. M.		H. M.			

De: Pour: مودی: محری:

N°: Mots: Date: H. M. ساعت: دقیقه: تاریخ: کات: غروب:

Vote: Indic. Eventuelles: اشارت مجتمه: طریق:

Handwritten entries in Ottoman Turkish script follow, including various numbers and names. A red circular stamp is visible at the bottom right.

طبعة احمد احسان و شرکائهم
ANMFO IKAN & CO - CONSTANTINOPLE

[illegible]

DH.ŞFR, 446/111-4

TELEGRAMME

تلفرافامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف معاملاتین دولتی مسئولیت قبول ایلدیر

{ ۱۰۸ }

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سون		RECEPTION		اخذ	
سوق نومبروس No d'expédit	کشیده اولتان مرکز transmis à	Date	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	تاریخ	واسطه مرکزی Reçu de	سره نومبروس N° d'ordre
۱۰۸	۱۰۸	۱۰۸	۱۰۸	۱۰۸	۱۰۸	۱۰۸	۱۰۸

De _____ Pour _____

۱۰۸

N° _____ Mots _____ Date _____

۱۰۸

Voie _____

Indic. Eventuelles _____

۱۰۸

[illegible]

[illegible]

TELEGRAMME تلفرافنامه

دولت علیہ عثمانیہ تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie دولت للتراف معاملاتندن دولتی مسئولیت قبول ایتمز
[عدله ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده ویا سوق		RECEPTION				اختلاف	
No d'expédition	Kashide Avatan کشیده اوتشان	Date	Tarih تاریخ	Signature de l'employé	Signature de l'employé	Date	Tarih تاریخ	Reçu de	N° d'ordre
		H. M.	Dقیقه..... ساعات.....			H. M.	Dقیقه..... ساعات.....		

De Pour موددی غرضی

N° Mots Date H. ساعت M. دقیقه تاریخ کلمات غروب یومرو

Voie Indic. Eventuelles اشارات محتمله طریق

(Handwritten entries follow, mostly illegible due to cursive script)

۱۲۹۹

عمره الوفاء

والی دکن

بودن

بازگشت

مطبعة احمد احسان و شرکائی

AMMO HIAN & CO - CONSTANTINOPLE

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

[تاریخ ۱۳۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION		اخذ	
No d'expédition	کشیده اولتان مرکزین	Date	تاریخ	Signature de l'employé	تاریخ	Reçu de	N° d'ordre

De: Pour: موردی: عری: ارضه: خرمی:

N°: Mots: Date: H: ساعت: تاریخ: ۷۱۰۰۷: مراتب: و مراد: ۷۱۰۰۷: مراتب: عری:

Voie: Indic. Eventuelles: اشارت محتمله: طریق:

مطلوباً بالذات می

بلا محمد

الفه

اردیف

۷۱۱۹۵ ۷۱۱۹۶ ۷۱۱۹۷ ۷۱۱۹۸ ۷۱۱۹۹ ۷۱۲۰۰ ۷۱۲۰۱ ۷۱۲۰۲ ۷۱۲۰۳ ۷۱۲۰۴ ۷۱۲۰۵ ۷۱۲۰۶ ۷۱۲۰۷ ۷۱۲۰۸ ۷۱۲۰۹ ۷۱۲۱۰ ۷۱۲۱۱ ۷۱۲۱۲ ۷۱۲۱۳ ۷۱۲۱۴ ۷۱۲۱۵ ۷۱۲۱۶ ۷۱۲۱۷ ۷۱۲۱۸ ۷۱۲۱۹ ۷۱۲۲۰ ۷۱۲۲۱ ۷۱۲۲۲ ۷۱۲۲۳ ۷۱۲۲۴ ۷۱۲۲۵ ۷۱۲۲۶ ۷۱۲۲۷ ۷۱۲۲۸ ۷۱۲۲۹ ۷۱۲۳۰ ۷۱۲۳۱ ۷۱۲۳۲ ۷۱۲۳۳ ۷۱۲۳۴ ۷۱۲۳۵ ۷۱۲۳۶ ۷۱۲۳۷ ۷۱۲۳۸ ۷۱۲۳۹ ۷۱۲۴۰ ۷۱۲۴۱ ۷۱۲۴۲ ۷۱۲۴۳ ۷۱۲۴۴ ۷۱۲۴۵ ۷۱۲۴۶ ۷۱۲۴۷ ۷۱۲۴۸ ۷۱۲۴۹ ۷۱۲۵۰ ۷۱۲۵۱ ۷۱۲۵۲ ۷۱۲۵۳ ۷۱۲۵۴ ۷۱۲۵۵ ۷۱۲۵۶ ۷۱۲۵۷ ۷۱۲۵۸ ۷۱۲۵۹ ۷۱۲۶۰ ۷۱۲۶۱ ۷۱۲۶۲ ۷۱۲۶۳ ۷۱۲۶۴ ۷۱۲۶۵ ۷۱۲۶۶ ۷۱۲۶۷ ۷۱۲۶۸ ۷۱۲۶۹ ۷۱۲۷۰ ۷۱۲۷۱ ۷۱۲۷۲ ۷۱۲۷۳ ۷۱۲۷۴ ۷۱۲۷۵ ۷۱۲۷۶ ۷۱۲۷۷ ۷۱۲۷۸ ۷۱۲۷۹ ۷۱۲۸۰ ۷۱۲۸۱ ۷۱۲۸۲ ۷۱۲۸۳ ۷۱۲۸۴ ۷۱۲۸۵ ۷۱۲۸۶ ۷۱۲۸۷ ۷۱۲۸۸ ۷۱۲۸۹ ۷۱۲۹۰ ۷۱۲۹۱ ۷۱۲۹۲ ۷۱۲۹۳ ۷۱۲۹۴ ۷۱۲۹۵ ۷۱۲۹۶ ۷۱۲۹۷ ۷۱۲۹۸ ۷۱۲۹۹ ۷۱۳۰۰ ۷۱۳۰۱ ۷۱۳۰۲ ۷۱۳۰۳ ۷۱۳۰۴ ۷۱۳۰۵ ۷۱۳۰۶ ۷۱۳۰۷ ۷۱۳۰۸ ۷۱۳۰۹ ۷۱۳۱۰ ۷۱۳۱۱ ۷۱۳۱۲ ۷۱۳۱۳ ۷۱۳۱۴ ۷۱۳۱۵ ۷۱۳۱۶ ۷۱۳۱۷ ۷۱۳۱۸ ۷۱۳۱۹ ۷۱۳۲۰ ۷۱۳۲۱ ۷۱۳۲۲ ۷۱۳۲۳ ۷۱۳۲۴ ۷۱۳۲۵ ۷۱۳۲۶ ۷۱۳۲۷ ۷۱۳۲۸ ۷۱۳۲۹ ۷۱۳۳۰ ۷۱۳۳۱ ۷۱۳۳۲ ۷۱۳۳۳ ۷۱۳۳۴ ۷۱۳۳۵ ۷۱۳۳۶ ۷۱۳۳۷ ۷۱۳۳۸ ۷۱۳۳۹ ۷۱۳۴۰ ۷۱۳۴۱ ۷۱۳۴۲ ۷۱۳۴۳ ۷۱۳۴۴ ۷۱۳۴۵ ۷۱۳۴۶ ۷۱۳۴۷ ۷۱۳۴۸ ۷۱۳۴۹ ۷۱۳۵۰ ۷۱۳۵۱ ۷۱۳۵۲ ۷۱۳۵۳ ۷۱۳۵۴ ۷۱۳۵۵ ۷۱۳۵۶ ۷۱۳۵۷ ۷۱۳۵۸ ۷۱۳۵۹ ۷۱۳۶۰ ۷۱۳۶۱ ۷۱۳۶۲ ۷۱۳۶۳ ۷۱۳۶۴ ۷۱۳۶۵ ۷۱۳۶۶ ۷۱۳۶۷ ۷۱۳۶۸ ۷۱۳۶۹ ۷۱۳۷۰ ۷۱۳۷۱ ۷۱۳۷۲ ۷۱۳۷۳ ۷۱۳۷۴ ۷۱۳۷۵ ۷۱۳۷۶ ۷۱۳۷۷ ۷۱۳۷۸ ۷۱۳۷۹ ۷۱۳۸۰ ۷۱۳۸۱ ۷۱۳۸۲ ۷۱۳۸۳ ۷۱۳۸۴ ۷۱۳۸۵ ۷۱۳۸۶ ۷۱۳۸۷ ۷۱۳۸۸ ۷۱۳۸۹ ۷۱۳۹۰ ۷۱۳۹۱ ۷۱۳۹۲ ۷۱۳۹۳ ۷۱۳۹۴ ۷۱۳۹۵ ۷۱۳۹۶ ۷۱۳۹۷ ۷۱۳۹۸ ۷۱۳۹۹ ۷۱۴۰۰ ۷۱۴۰۱ ۷۱۴۰۲ ۷۱۴۰۳ ۷۱۴۰۴ ۷۱۴۰۵ ۷۱۴۰۶ ۷۱۴۰۷ ۷۱۴۰۸ ۷۱۴۰۹ ۷۱۴۱۰ ۷۱۴۱۱ ۷۱۴۱۲ ۷۱۴۱۳ ۷۱۴۱۴ ۷۱۴۱۵ ۷۱۴۱۶ ۷۱۴۱۷ ۷۱۴۱۸ ۷۱۴۱۹ ۷۱۴۲۰ ۷۱۴۲۱ ۷۱۴۲۲ ۷۱۴۲۳ ۷۱۴۲۴ ۷۱۴۲۵ ۷۱۴۲۶ ۷۱۴۲۷ ۷۱۴۲۸ ۷۱۴۲۹ ۷۱۴۳۰ ۷۱۴۳۱ ۷۱۴۳۲ ۷۱۴۳۳ ۷۱۴۳۴ ۷۱۴۳۵ ۷۱۴۳۶ ۷۱۴۳۷ ۷۱۴۳۸ ۷۱۴۳۹ ۷۱۴۴۰ ۷۱۴۴۱ ۷۱۴۴۲ ۷۱۴۴۳ ۷۱۴۴۴ ۷۱۴۴۵ ۷۱۴۴۶ ۷۱۴۴۷ ۷۱۴۴۸ ۷۱۴۴۹ ۷۱۴۵۰ ۷۱۴۵۱ ۷۱۴۵۲ ۷۱۴۵۳ ۷۱۴۵۴ ۷۱۴۵۵ ۷۱۴۵۶ ۷۱۴۵۷ ۷۱۴۵۸ ۷۱۴۵۹ ۷۱۴۶۰ ۷۱۴۶۱ ۷۱۴۶۲ ۷۱۴۶۳ ۷۱۴۶۴ ۷۱۴۶۵ ۷۱۴۶۶ ۷۱۴۶۷ ۷۱۴۶۸ ۷۱۴۶۹ ۷۱۴۷۰ ۷۱۴۷۱ ۷۱۴۷۲ ۷۱۴۷۳ ۷۱۴۷۴ ۷۱۴۷۵ ۷۱۴۷۶ ۷۱۴۷۷ ۷۱۴۷۸ ۷۱۴۷۹ ۷۱۴۸۰ ۷۱۴۸۱ ۷۱۴۸۲ ۷۱۴۸۳ ۷۱۴۸۴ ۷۱۴۸۵ ۷۱۴۸۶ ۷۱۴۸۷ ۷۱۴۸۸ ۷۱۴۸۹ ۷۱۴۹۰ ۷۱۴۹۱ ۷۱۴۹۲ ۷۱۴۹۳ ۷۱۴۹۴ ۷۱۴۹۵ ۷۱۴۹۶ ۷۱۴۹۷ ۷۱۴۹۸ ۷۱۴۹۹ ۷۱۵۰۰ ۷۱۵۰۱ ۷۱۵۰۲ ۷۱۵۰۳ ۷۱۵۰۴ ۷۱۵۰۵ ۷۱۵۰۶ ۷۱۵۰۷ ۷۱۵۰۸ ۷۱۵۰۹ ۷۱۵۱۰ ۷۱۵۱۱ ۷۱۵۱۲ ۷۱۵۱۳ ۷۱۵۱

[illegible]

TELEGRAMME تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف معاملاتین دولتی مسئولیت قبول ایتد [ماده ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
تکرار کشیده ویا سوق		تکرار کشیده ویا سوق		تکرار کشیده ویا سوق		تکرار کشیده ویا سوق	
سوق نومبروس No d'expédit.	کشیده اولان مركز transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضاسی Signature de l'employé	مأمور امضاسی Signature de l'employé	Date	تاریخ
	
		H. M.				H. M.	

De Pour موددی

N° Mols Date H. M.

Voie Indic. Eventuelles

طرفی

اشارت محتله

۱۹۲۵ ۱۹۲۴ ۱۹۲۳ ۱۹۲۲ ۱۹۲۱ ۱۹۲۰ ۱۹۱۹ ۱۹۱۸ ۱۹۱۷ ۱۹۱۶ ۱۹۱۵ ۱۹۱۴ ۱۹۱۳ ۱۹۱۲ ۱۹۱۱ ۱۹۱۰ ۱۹۰۹ ۱۹۰۸ ۱۹۰۷ ۱۹۰۶ ۱۹۰۵ ۱۹۰۴ ۱۹۰۳ ۱۹۰۲ ۱۹۰۱ ۱۹۰۰ ۱۸۹۹ ۱۸۹۸ ۱۸۹۷ ۱۸۹۶ ۱۸۹۵ ۱۸۹۴ ۱۸۹۳ ۱۸۹۲ ۱۸۹۱ ۱۸۹۰ ۱۸۸۹ ۱۸۸۸ ۱۸۸۷ ۱۸۸۶ ۱۸۸۵ ۱۸۸۴ ۱۸۸۳ ۱۸۸۲ ۱۸۸۱ ۱۸۸۰ ۱۸۷۹ ۱۸۷۸ ۱۸۷۷ ۱۸۷۶ ۱۸۷۵ ۱۸۷۴ ۱۸۷۳ ۱۸۷۲ ۱۸۷۱ ۱۸۷۰ ۱۸۶۹ ۱۸۶۸ ۱۸۶۷ ۱۸۶۶ ۱۸۶۵ ۱۸۶۴ ۱۸۶۳ ۱۸۶۲ ۱۸۶۱ ۱۸۶۰ ۱۸۵۹ ۱۸۵۸ ۱۸۵۷ ۱۸۵۶ ۱۸۵۵ ۱۸۵۴ ۱۸۵۳ ۱۸۵۲ ۱۸۵۱ ۱۸۵۰ ۱۸۴۹ ۱۸۴۸ ۱۸۴۷ ۱۸۴۶ ۱۸۴۵ ۱۸۴۴ ۱۸۴۳ ۱۸۴۲ ۱۸۴۱ ۱۸۴۰ ۱۸۳۹ ۱۸۳۸ ۱۸۳۷ ۱۸۳۶ ۱۸۳۵ ۱۸۳۴ ۱۸۳۳ ۱۸۳۲ ۱۸۳۱ ۱۸۳۰ ۱۸۲۹ ۱۸۲۸ ۱۸۲۷ ۱۸۲۶ ۱۸۲۵ ۱۸۲۴ ۱۸۲۳ ۱۸۲۲ ۱۸۲۱ ۱۸۲۰ ۱۸۱۹ ۱۸۱۸ ۱۸۱۷ ۱۸۱۶ ۱۸۱۵ ۱۸۱۴ ۱۸۱۳ ۱۸۱۲ ۱۸۱۱ ۱۸۱۰ ۱۸۰۹ ۱۸۰۸ ۱۸۰۷ ۱۸۰۶ ۱۸۰۵ ۱۸۰۴ ۱۸۰۳ ۱۸۰۲ ۱۸۰۱ ۱۸۰۰ ۱۷۹۹ ۱۷۹۸ ۱۷۹۷ ۱۷۹۶ ۱۷۹۵ ۱۷۹۴ ۱۷۹۳ ۱۷۹۲ ۱۷۹۱ ۱۷۹۰ ۱۷۸۹ ۱۷۸۸ ۱۷۸۷ ۱۷۸۶ ۱۷۸۵ ۱۷۸۴ ۱۷۸۳ ۱۷۸۲ ۱۷۸۱ ۱۷۸۰ ۱۷۷۹ ۱۷۷۸ ۱۷۷۷ ۱۷۷۶ ۱۷۷۵ ۱۷۷۴ ۱۷۷۳ ۱۷۷۲ ۱۷۷۱ ۱۷۷۰ ۱۷۶۹ ۱۷۶۸ ۱۷۶۷ ۱۷۶۶ ۱۷۶۵ ۱۷۶۴ ۱۷۶۳ ۱۷۶۲ ۱۷۶۱ ۱۷۶۰ ۱۷۵۹ ۱۷۵۸ ۱۷۵۷ ۱۷۵۶ ۱۷۵۵ ۱۷۵۴ ۱۷۵۳ ۱۷۵۲ ۱۷۵۱ ۱۷۵۰ ۱۷۴۹ ۱۷۴۸ ۱۷۴۷ ۱۷۴۶ ۱۷۴۵ ۱۷۴۴ ۱۷۴۳ ۱۷۴۲ ۱۷۴۱ ۱۷۴۰ ۱۷۳۹ ۱۷۳۸ ۱۷۳۷ ۱۷۳۶ ۱۷۳۵ ۱۷۳۴ ۱۷۳۳ ۱۷۳۲ ۱۷۳۱ ۱۷۳۰ ۱۷۲۹ ۱۷۲۸ ۱۷۲۷ ۱۷۲۶ ۱۷۲۵ ۱۷۲۴ ۱۷۲۳ ۱۷۲۲ ۱۷۲۱ ۱۷۲۰ ۱۷۱۹ ۱۷۱۸ ۱۷۱۷ ۱۷۱۶ ۱۷۱۵ ۱۷۱۴ ۱۷۱۳ ۱۷۱۲ ۱۷۱۱ ۱۷۱۰ ۱۷۰۹ ۱۷۰۸ ۱۷۰۷ ۱۷۰۶ ۱۷۰۵ ۱۷۰۴ ۱۷۰۳ ۱۷۰۲ ۱۷۰۱ ۱۷۰۰ ۱۶۹۹ ۱۶۹۸ ۱۶۹۷ ۱۶۹۶ ۱۶۹۵ ۱۶۹۴ ۱۶۹۳ ۱۶۹۲ ۱۶۹۱ ۱۶۹۰ ۱۶۸۹ ۱۶۸۸ ۱۶۸۷ ۱۶۸۶ ۱۶۸۵ ۱۶۸۴ ۱۶۸۳ ۱۶۸۲ ۱۶۸۱ ۱۶۸۰ ۱۶۷۹ ۱۶۷۸ ۱۶۷۷ ۱۶۷۶ ۱۶۷۵ ۱۶۷۴ ۱۶۷۳ ۱۶۷۲ ۱۶۷۱ ۱۶۷۰ ۱۶۶۹ ۱۶۶۸ ۱۶۶۷ ۱۶۶۶ ۱۶۶۵ ۱۶۶۴ ۱۶۶۳ ۱۶۶۲ ۱۶۶۱ ۱۶۶۰ ۱۶۵۹ ۱۶۵۸ ۱۶۵۷ ۱۶۵۶ ۱۶۵۵ ۱۶۵۴ ۱۶۵۳ ۱۶۵۲ ۱۶۵۱ ۱۶۵۰ ۱۶۴۹ ۱۶۴۸ ۱۶۴۷ ۱۶۴۶ ۱۶۴۵ ۱۶۴۴ ۱۶۴۳ ۱۶۴۲ ۱۶۴۱ ۱۶۴۰ ۱۶۳۹ ۱۶۳۸ ۱۶۳۷ ۱۶۳۶ ۱۶۳۵ ۱۶۳۴ ۱۶۳۳ ۱۶۳۲ ۱۶۳۱ ۱۶۳۰ ۱۶۲۹ ۱۶۲۸ ۱۶۲۷ ۱۶۲۶ ۱۶۲۵ ۱۶۲۴ ۱۶۲۳ ۱۶۲۲ ۱۶۲۱ ۱۶۲۰ ۱۶۱۹ ۱۶۱۸ ۱۶۱۷ ۱۶۱۶ ۱۶۱۵ ۱۶۱۴ ۱۶۱۳ ۱۶۱۲ ۱۶۱۱ ۱۶۱۰ ۱۶۰۹ ۱۶۰۸ ۱۶۰۷ ۱۶۰۶ ۱۶۰۵ ۱۶۰۴ ۱۶۰۳ ۱۶۰۲ ۱۶۰۱ ۱۶۰۰ ۱۵۹۹ ۱۵۹۸ ۱۵۹۷ ۱۵۹۶ ۱۵۹۵ ۱۵۹۴ ۱۵۹۳ ۱۵۹۲ ۱۵۹۱ ۱۵۹۰ ۱۵۸۹ ۱۵۸۸ ۱۵۸۷ ۱۵۸۶ ۱۵۸۵ ۱۵۸۴ ۱۵۸۳ ۱۵۸۲ ۱۵۸۱ ۱۵۸۰ ۱۵۷۹ ۱۵۷۸ ۱۵۷۷ ۱۵۷۶ ۱۵۷۵ ۱۵۷۴ ۱۵۷۳ ۱۵۷۲ ۱۵۷۱ ۱۵۷۰ ۱۵۶۹ ۱۵۶۸ ۱۵۶۷ ۱۵۶۶ ۱۵۶۵ ۱۵۶۴ ۱۵۶۳ ۱۵۶۲ ۱۵۶۱ ۱۵۶۰ ۱۵۵۹ ۱۵۵۸ ۱۵۵۷ ۱۵۵۶ ۱۵۵۵ ۱۵۵۴ ۱۵۵۳ ۱۵۵۲ ۱۵۵

[illegible]

[illegible]

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف معاملاستدن دولای مسئولیت قبول ایتدو
[ع.ت. ۱۲۸۰]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
تکرار کشیده ویا سون		اخذ					
سوق نومروس No d'expédit	کشیده اولقان transmis à	ماتور امضای Signature de l'employé	ماتور امضای Signature de l'employé	تاریخ Date	واسطه مرکزی Reçu de	نمبره نومروس No d'ordre	

De: Pour: موردی خربی وایه

No: Mols: Date: H. : ساعت دقیقه تاریخ: کات غروب

Voie: Indic. Eventuelles: اشارت عتمله طریق: ۵۰

رشد نظارت

عدد ۵۲۷

ایمانی

۱/ شرفیه ندره لایق...

۲/ ...

۳/ ...

۴/ ...

۵/ ...

۶/ ...

۷/ ...

۸/ ...

۹/ ...

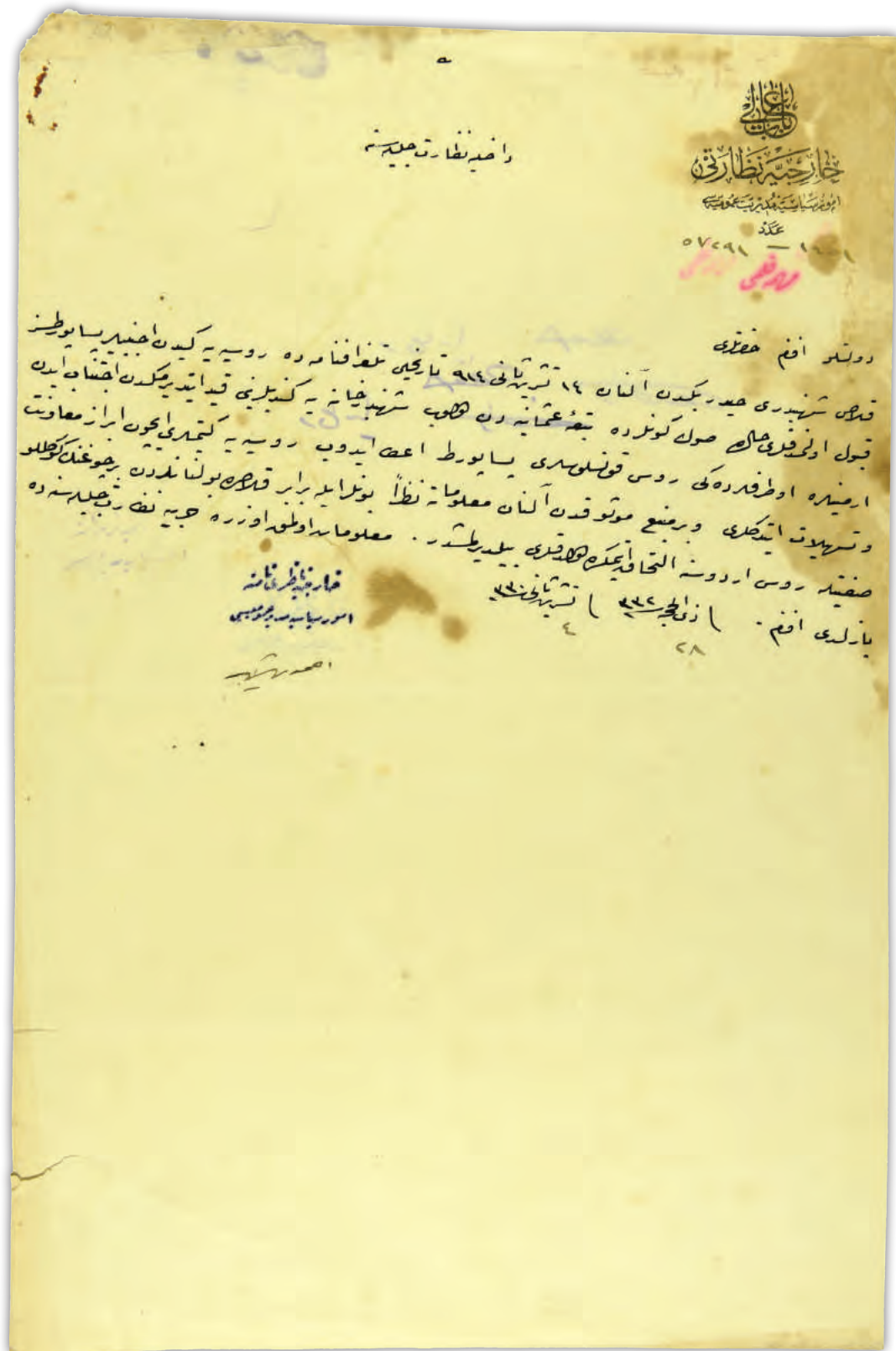
۱۰/ ...

وید الی وید عودت

- تصدیق: احمد الجیلانی - شیراز -

AMIRI UZUN 404 - Shiraz - Iran

تلفز اقنانه

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت اللغرافی و ممالک لندن دولای مسئولیت قبول ایتمو
[نمونه ۱۰۸]

〔ノ・人 4.5〕

Retransmission ou Expédition		تکرار اکیدہ ویا سوق		RECEPTION		اخذ	
سوق نمبر No d'expédit	کشیہ اولتان مرکز transmis à	Date	مأمور اعصابی Signature de l'employé	مأمور اعصابی Signature de l'employé	تاریخ Reçu de	واسطہ مرکزی N° d'ordre	ممبر نومبر N° d'ordre
۴۵۱	۱۹۰۸	۱۹۰۸	۱۹۰۸	۱۹۰۸	۱۹۰۸	۱۹۰۸	۱۹۰۸
	H. M.				H. M.		

De Pour مودري طاه محرمي

N^o Mots Date H. ٩ ساعت ٢٠ كرات ٤٤٤٤ وسوس ٥٧ طرليق

M. وقته تاريخ غروب ٥٧ اشارات مختصه Indic. Eventuelles

Voie اشارات مختصه

[illegible]

[illegible]

DH.ŞFR, 450/132-5

DH.ŞFR, 450/132-7

[illegible]

[illegible]

DH.ŞFR, 451/62-3

Retransmission ou Expédition		تکرار کثیده ویا سوق		RECEPTION				اخذ	
سوق نومروس No d'expédit.	کثیدہ اولتان مرکز transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاریخ	واسطه مرکزی Reçu de	صرد نومروس N° d'ordre
		دقیقه..... ساعت..... H..... M.....				دقیقه..... ساعت..... H..... M.....			

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلغرافی ممالکاتین دولای مسئولیت قبول اینر [نمبر ۱۰۸]

De Pour موردي

No Mots Date H. دقیقه ساعت تاریخ کات غروب بوسو

Voe Indic. Eventuelles اشارات محتمله طریق

(The following section contains dense handwritten Persian text, likely a telegraph message or report.)

DH.ŞFR, 451/62-5

قلمی استغفار
صالحی استغفار

رافع نفه

دوئل و اقوام خلافت
نیزه صوبه ارضی رخصت انتخاب اندر ادره
کوهیاه افقند بفرشاده ارض ایله سکونه اوتو حوالی بی کوهلایندی مردم ارضی رخصت
عبارت قیام احویه قیوم و رخصت رخصت کوهلای اولورده کینه احویه نفیض ایلیکو و بونیک تجربه
اولورده برهونه ارضی سکونه اولورده رخصت قیوم و رخصت کوهلای اولورده کینه احویه نفیض ایلیکو و بونیک تجربه
و صوبه بیاض و رخصت کوهلای اولورده رخصت قیوم و رخصت کوهلای اولورده کینه احویه نفیض ایلیکو و بونیک تجربه
ایلیک فکرده بونیک بریل اولورده رخصت کوهلای اولورده رخصت قیوم و رخصت کوهلای اولورده کینه احویه نفیض ایلیکو و بونیک تجربه

[illegible]

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie دولت تلفراف معاملاتین دولتی مسئولیت قبول ایتمز
[۱۰۸ نه ۴]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
شوق نومروسی No d'expédit.		کشیده اولتان transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاریخ
		
		

De..... Pour..... موردی.....

N°..... Mots..... Date..... H..... ساعت..... M..... دقیقه..... تاریخ.....

Voie..... Indic. Eventuelles..... اشارت محتمله.....

خرقه..... اردو..... مدت..... مدافعه..... ایردو.....
 ۷۸۵۷ ۶۹۷۶ ۷۷۵۷ ۸۸۷۶ ۸۸۷۶ ۷۷۵۷ ۷۸۵۷
 کوندره..... شایم لری..... ایردو.....
 ۷۸۵۷ ۶۹۷۶ ۷۷۵۷ ۸۸۷۶ ۸۸۷۶ ۷۷۵۷ ۷۸۵۷
 با شایم.....
 ۷۸۵۷ ۶۹۷۶ ۷۷۵۷ ۸۸۷۶ ۸۸۷۶ ۷۷۵۷ ۷۸۵۷

وار کیک
 موردی

مصلحه احمد احسان و شترکاس
 AHMED HAN & CO. CONSTANTINOPLE

[illegible]

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف معاملاتدن دولای مشولیت قبول ایتمز

[۱۸۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده ویا سوق		RECEPTION				اخذ	
N ^o d'expédition	کشیده اولان ترانسمیسیون	Date	تاریخ	Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاریخ	Reçu de	مردمردوسی N ^o d'ordre

De

N^o

Vain

Pour

Mots

Indic. Eventuelles

موردی

تاریخ

اشارت شتماله

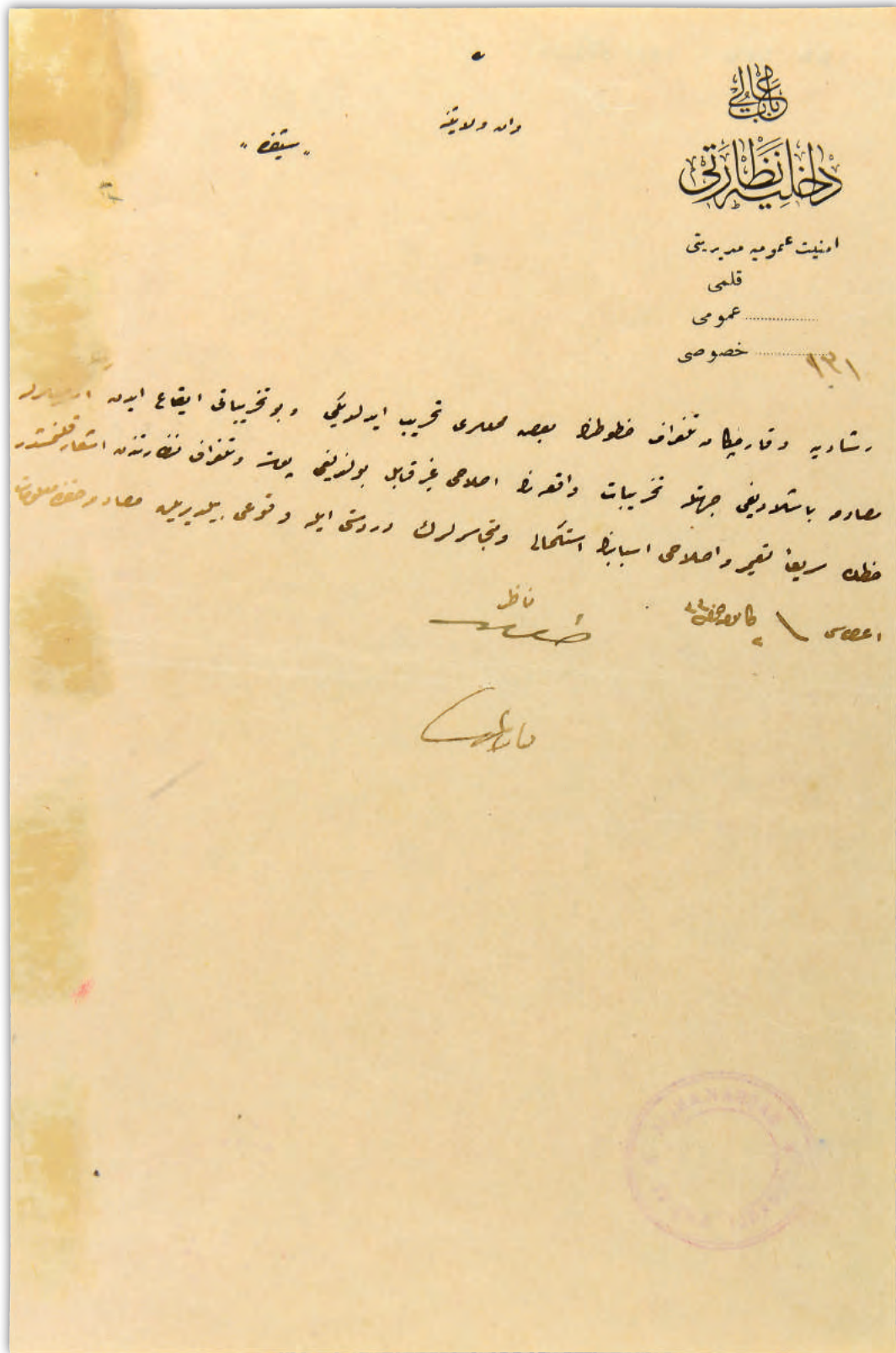
عربی

کلمات

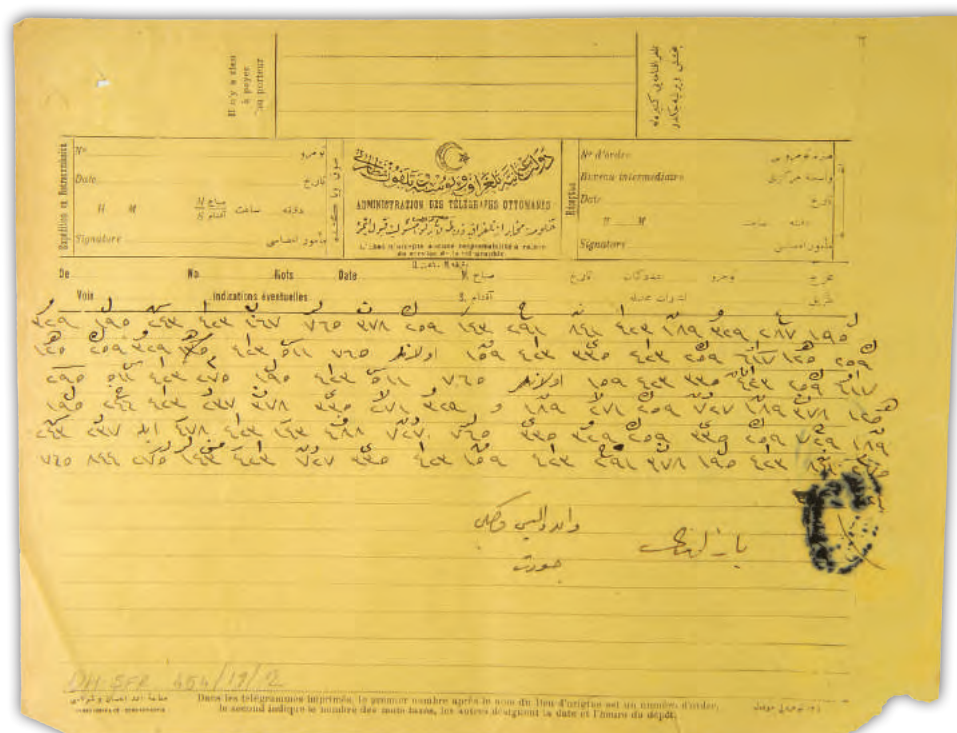
طریق

۱۴۶ ۱۴۴ ۱۴۵ ۱۴۸ ۱۴۷ ۱۴۶ ۱۴۷ ۱۴۸ ۱۴۹ ۱۵۰ ۱۵۱ ۱۵۲ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۵۵ ۱۵۶ ۱۵۷ ۱۵۸ ۱۵۹ ۱۶۰ ۱۶۱ ۱۶۲ ۱۶۳ ۱۶۴ ۱۶۵ ۱۶۶ ۱۶۷ ۱۶۸ ۱۶۹ ۱۷۰ ۱۷۱ ۱۷۲ ۱۷۳ ۱۷۴ ۱۷۵ ۱۷۶ ۱۷۷ ۱۷۸ ۱۷۹ ۱۸۰ ۱۸۱ ۱۸۲ ۱۸۳ ۱۸۴ ۱۸۵ ۱۸۶ ۱۸۷ ۱۸۸ ۱۸۹ ۱۹۰ ۱۹۱ ۱۹۲ ۱۹۳ ۱۹۴ ۱۹۵ ۱۹۶ ۱۹۷ ۱۹۸ ۱۹۹ ۲۰۰ ۲۰۱ ۲۰۲ ۲۰۳ ۲۰۴ ۲۰۵ ۲۰۶ ۲۰۷ ۲۰۸ ۲۰۹ ۲۱۰ ۲۱۱ ۲۱۲ ۲۱۳ ۲۱۴ ۲۱۵ ۲۱۶ ۲۱۷ ۲۱۸ ۲۱۹ ۲۲۰ ۲۲۱ ۲۲۲ ۲۲۳ ۲۲۴ ۲۲۵ ۲۲۶ ۲۲۷ ۲۲۸ ۲۲۹ ۲۳۰ ۲۳۱ ۲۳۲ ۲۳۳ ۲۳۴ ۲۳۵ ۲۳۶ ۲۳۷ ۲۳۸ ۲۳۹ ۲۴۰ ۲۴۱ ۲۴۲ ۲۴۳ ۲۴۴ ۲۴۵ ۲۴۶ ۲۴۷ ۲۴۸ ۲۴۹ ۲۵۰ ۲۵۱ ۲۵۲ ۲۵۳ ۲۵۴ ۲۵۵ ۲۵۶ ۲۵۷ ۲۵۸ ۲۵۹ ۲۶۰ ۲۶۱ ۲۶۲ ۲۶۳ ۲۶۴ ۲۶۵ ۲۶۶ ۲۶۷ ۲۶۸ ۲۶۹ ۲۷۰ ۲۷۱ ۲۷۲ ۲۷۳ ۲۷۴ ۲۷۵ ۲۷۶ ۲۷۷ ۲۷۸ ۲۷۹ ۲۸۰ ۲۸۱ ۲۸۲ ۲۸۳ ۲۸۴ ۲۸۵ ۲۸۶ ۲۸۷ ۲۸۸ ۲۸۹ ۲۹۰ ۲۹۱ ۲۹۲ ۲۹۳ ۲۹۴ ۲۹۵ ۲۹۶ ۲۹۷ ۲۹۸ ۲۹۹ ۳۰۰ ۳۰۱ ۳۰۲ ۳۰۳ ۳۰۴ ۳۰۵ ۳۰۶ ۳۰۷ ۳۰۸ ۳۰۹ ۳۱۰ ۳۱۱ ۳۱۲ ۳۱۳ ۳۱۴ ۳۱۵ ۳۱۶ ۳۱۷ ۳۱۸ ۳۱۹ ۳۲۰ ۳۲۱ ۳۲۲ ۳۲۳ ۳۲۴ ۳۲۵ ۳۲۶ ۳۲۷ ۳۲۸ ۳۲۹ ۳۳۰ ۳۳۱ ۳۳۲ ۳۳۳ ۳۳۴ ۳۳۵ ۳۳۶ ۳۳۷ ۳۳۸ ۳۳۹ ۳۴۰ ۳۴۱ ۳۴۲ ۳۴۳ ۳۴۴ ۳۴۵ ۳۴۶ ۳۴۷ ۳۴۸ ۳۴۹ ۳۵۰ ۳۵۱ ۳۵۲ ۳۵۳ ۳۵۴ ۳۵۵ ۳۵۶ ۳۵۷ ۳۵۸ ۳۵۹ ۳۶۰ ۳۶۱ ۳۶۲ ۳۶۳ ۳۶۴ ۳۶۵ ۳۶۶ ۳۶۷ ۳۶۸ ۳۶۹ ۳۷۰ ۳۷۱ ۳۷۲ ۳۷۳ ۳۷۴ ۳۷۵ ۳۷۶ ۳۷۷ ۳۷۸ ۳۷۹ ۳۸۰ ۳۸۱ ۳۸۲ ۳۸۳ ۳۸۴ ۳۸۵ ۳۸۶ ۳۸۷ ۳۸۸ ۳۸۹ ۳۹۰ ۳۹۱ ۳۹۲ ۳۹۳ ۳۹۴ ۳۹۵ ۳۹۶ ۳۹۷ ۳۹۸ ۳۹۹ ۴۰۰ ۴۰۱ ۴۰۲ ۴۰۳ ۴۰۴ ۴۰۵ ۴۰۶ ۴۰۷ ۴۰۸ ۴۰۹ ۴۱۰ ۴۱۱ ۴۱۲ ۴۱۳ ۴۱۴ ۴۱۵ ۴۱۶ ۴۱۷ ۴۱۸ ۴۱۹ ۴۲۰ ۴۲۱ ۴۲۲ ۴۲۳ ۴۲۴ ۴۲۵ ۴۲۶ ۴۲۷ ۴۲۸ ۴۲۹ ۴۳۰ ۴۳۱ ۴۳۲ ۴۳۳ ۴۳۴ ۴۳۵ ۴۳۶ ۴۳۷ ۴۳۸ ۴۳۹ ۴۴۰ ۴۴۱ ۴۴۲ ۴۴۳ ۴۴۴ ۴۴۵ ۴۴۶ ۴۴۷ ۴۴۸ ۴۴۹ ۴۵۰ ۴۵۱ ۴۵۲ ۴۵۳ ۴۵۴ ۴۵۵ ۴۵۶ ۴۵۷ ۴۵۸ ۴۵۹ ۴۶۰ ۴۶۱ ۴۶۲ ۴۶۳ ۴۶۴ ۴۶۵ ۴۶۶ ۴۶۷ ۴۶۸ ۴۶۹ ۴۷۰ ۴۷۱ ۴۷۲ ۴۷۳ ۴۷۴ ۴۷۵ ۴۷۶ ۴۷۷ ۴۷۸ ۴۷۹ ۴۸۰ ۴۸۱ ۴۸۲ ۴۸۳ ۴۸۴ ۴۸۵ ۴۸۶ ۴۸۷ ۴۸۸ ۴۸۹ ۴۹۰ ۴۹۱ ۴۹۲ ۴۹۳ ۴۹۴ ۴۹۵ ۴۹۶ ۴۹۷ ۴۹۸ ۴۹۹ ۵۰۰ ۵۰۱ ۵۰۲ ۵۰۳ ۵۰۴ ۵۰۵ ۵۰۶ ۵۰۷ ۵۰۸ ۵۰۹ ۵۱۰ ۵۱۱ ۵۱۲ ۵۱۳ ۵۱۴ ۵۱۵ ۵۱۶ ۵۱۷ ۵۱۸ ۵۱۹ ۵۲۰ ۵۲۱ ۵۲۲ ۵۲۳ ۵۲۴ ۵۲۵ ۵۲۶ ۵۲۷ ۵۲۸ ۵۲۹ ۵۳۰ ۵۳۱ ۵۳۲ ۵۳۳ ۵۳۴ ۵۳۵ ۵۳۶ ۵۳۷ ۵۳۸ ۵۳۹ ۵۴۰ ۵۴۱ ۵۴۲ ۵۴۳ ۵۴۴ ۵۴۵ ۵۴۶ ۵۴۷ ۵۴۸ ۵۴۹ ۵۵۰ ۵۵۱ ۵۵۲ ۵۵۳ ۵۵۴ ۵۵۵ ۵۵۶ ۵۵۷ ۵۵۸ ۵۵۹ ۵۶۰ ۵۶۱ ۵۶۲ ۵۶۳ ۵۶۴ ۵۶۵ ۵۶۶ ۵۶۷ ۵۶۸ ۵۶۹ ۵۷۰ ۵۷۱ ۵۷۲ ۵۷۳ ۵۷۴ ۵۷۵ ۵۷۶ ۵۷۷ ۵۷۸ ۵۷۹ ۵۸۰ ۵۸۱ ۵۸۲ ۵۸۳ ۵۸۴ ۵۸۵ ۵۸۶ ۵۸۷ ۵۸۸ ۵۸۹ ۵۹۰ ۵۹۱ ۵۹۲ ۵۹۳ ۵۹۴ ۵۹۵ ۵۹۶ ۵۹۷ ۵۹۸ ۵۹۹ ۶۰۰ ۶۰۱ ۶۰۲ ۶۰۳ ۶۰۴ ۶۰۵ ۶۰۶ ۶۰۷ ۶۰۸ ۶۰۹ ۶۱۰ ۶۱۱ ۶۱۲ ۶۱۳ ۶۱۴ ۶۱۵ ۶۱۶ ۶۱۷ ۶۱۸ ۶۱۹ ۶۲۰ ۶۲۱ ۶۲۲ ۶۲۳ ۶

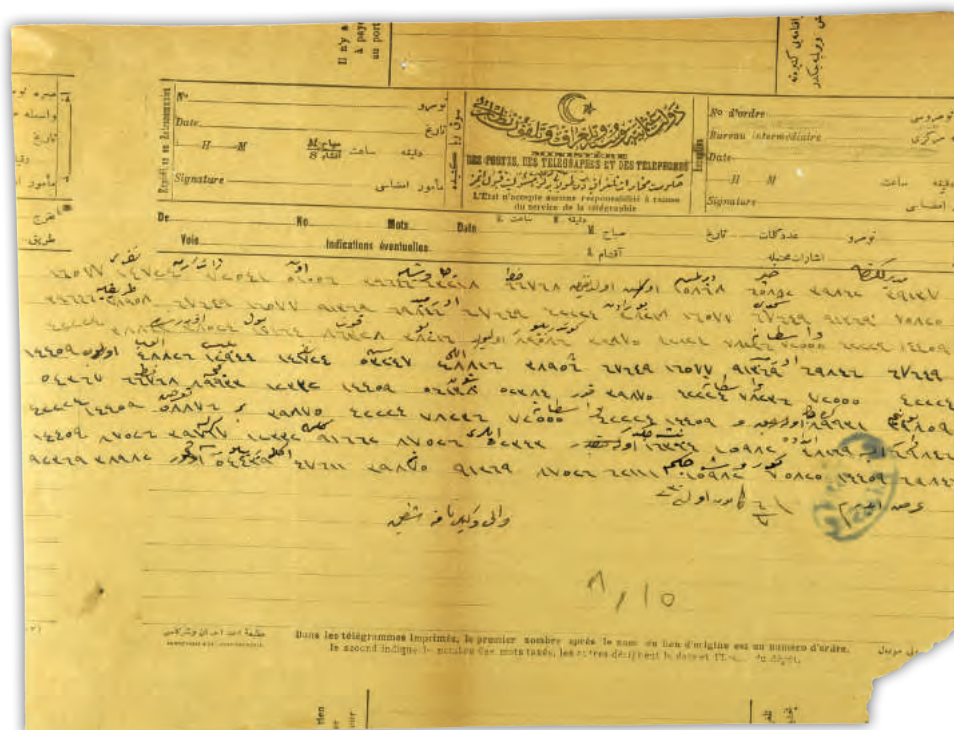
DH.ŞFR, 454/19-1

DH.ŞFR, 454/19-2

[illegible]

DH.ŞFR, 454/105-1

DH.ŞFR, 454/105-2

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي

امنيت عمومية مدبرتي

قلمی

عمومی

خصوصی

تجده

دانه والی وکیل جورده

محمد بن محمد

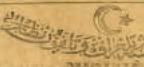
۱۷۷
 رتبه ابر و اسطه و دانه واره سده کی غلاف خندید ایند طوقه کدکی
 ویدی فیه غول خندانک نه برتر طوقه فنی اوین داد جوارم بوناه کواسه فاققه مقده کی
 تراشه لراید ایند آره سده صقیق بر صادم با توفیق و کاندوده آناه ۳۱ کلور ادینه
 نایبی تجده ده اشاد اریو خطک اشاد درگاه اوله اهنه نه می قطه و نایبه سوسن
 عم الفوص شوره م هذینانه زیاده مطوب و متذم اوین حالده ایند طوقه نایب فیه
 نایبه مودعه فانی خود العالی شایه رتبه خطک کمت دقه ملامه جانیکه در جوش
 جاده کورنت طبع ویریه برتر و نعلیه فندره کواسه ورت دیم بوزی سوده داره ایله
 طبع محدر و کونجور مصله - خفقا سیر اجیده کیزیه قادی مقدره سده برتر
 اسبابه اشکابه بربر کرن خطک صده قطری درک حکونه می قطه جیت و موقن ایوه
 کرن کواسه مجلظه درک اولیه مجاد بوناه شایه اتحاد اسلام قیبه زنده شایه جورده
 استفاده اونی صورتی نایبده ای کلور ادینه
 طاهر

[illegible]

DH.ŞFR, 454/94-1

Il s'y a rien
à payer
au porteur

LES POSTES DES TELEGRAPHES ET DES TELEPHONES
بالتلغراف والتليفون
L'Etat n'assume aucune responsabilité à l'usage
du service de la télégraphie.

شماره اولی
تاریخ

Voie	Voie	Date	Date	Date	Date	Date
Voie	Voie	Date	Date	Date	Date	Date

Voie

Date

Date

Voie

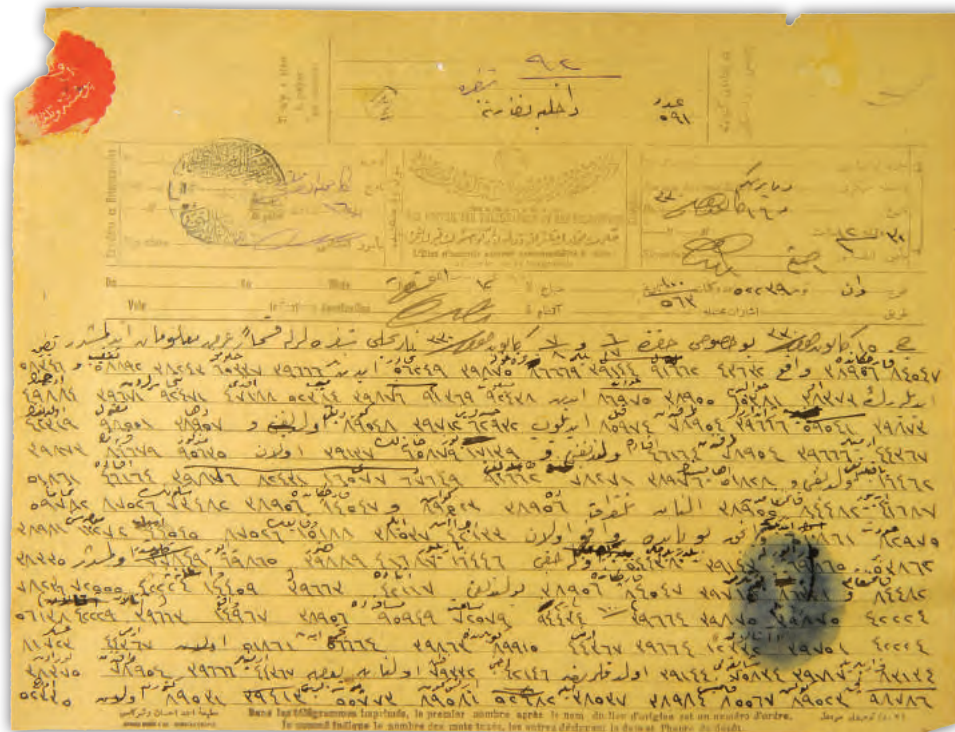
Date

Date

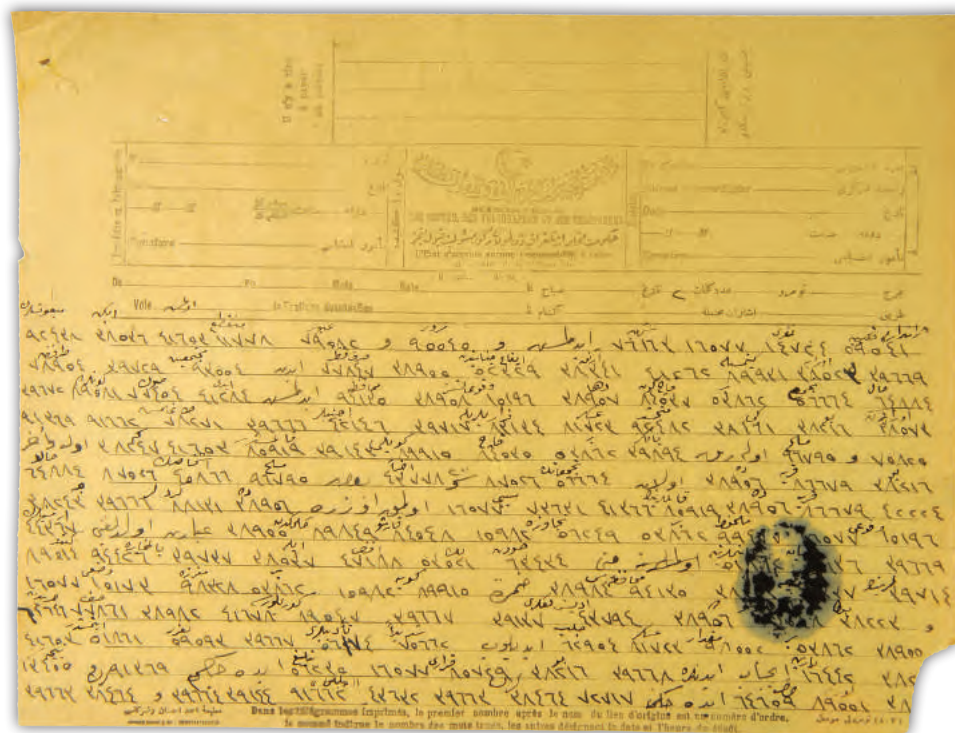
DH.ŞFR, 455/45-1

DH.ŞFR, 455/45-2

DH.ŞFR, 455/134-1

DH.ŞFR, 455/134-2

Handwritten document, likely a receipt or ledger entry, featuring a header with a coat of arms and the text "LE MINISTRE DES FINANCES". The document is filled with dense handwritten text in Arabic script, organized into columns and rows. The text appears to be a list of items or transactions, possibly related to financial or administrative matters. The document is dated "12-11-1900" and includes a signature at the bottom.

DH.ŞFR, 455/134-3

Handwritten document, likely a receipt or ledger entry, featuring a header with a coat of arms and the text "LE MINISTRE DES FINANCES". The document is filled with dense handwritten text in Arabic script, organized into columns and rows. The text appears to be a list of items or transactions, possibly related to financial or administrative matters. The document is dated "12-11-1900" and includes a signature at the bottom.

DH.ŞFR, 455/134-4

الحمد لله الذي
 جعلنا من عباده

امنیت عمومی مردم روستا

قلمی

عمومی

خصوصی

موم و سفید - اینان جود به افروزه صلا و تقید -

[illegible]

۱۔ مہر و سہ

ظاهر

5th

تصريح

رقم

رقم

Il n'y a rien
à payer
au porteur

تصريح

رقم

تصريح

رقم

Expédition et Remplacement N° Date H Signature	No d'ordre Bureau intermédiaire Date H M Signature	<div style="text-align: center;"> <p>ADMINISTRATION DES TÉLÉGRAPHES OTTOMANS</p> <p>حکومت عثمانیه تلگراف و پست</p> <p>L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie</p> </div>
De Voie Indications éventuelles	Mots Date M	No d'ordre Bureau intermédiaire Date H M Signature

تصريح

رقم

تصريح

رقم

تصريح

رقم

 مرسوم و مستعجله
 لا تخليه لأحد طبعاً ولا غيره

No d'ordre: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Bureau intermédiaire: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Date: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Signature: ١٠٠٠٠٠٠٠٠

No d'ordre: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Bureau intermédiaire: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Date: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Signature: ١٠٠٠٠٠٠٠٠

Dans les télégrammes imprimés, le premier nombre après le nom du lieu d'origine est un numéro d'ordre.
 Le second indique le nombre des mots taxés, les autres désignent la date et l'heure du dépôt.

DH.ŞFR, 456/20-1

 مرسوم و مستعجله
 لا تخليه لأحد طبعاً ولا غيره

No d'ordre: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Bureau intermédiaire: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Date: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Signature: ١٠٠٠٠٠٠٠٠

No d'ordre: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Bureau intermédiaire: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Date: ١٠٠٠٠٠٠٠٠
 Signature: ١٠٠٠٠٠٠٠٠

Dans les télégrammes imprimés, le premier nombre après le nom du lieu d'origine est un numéro d'ordre.
 Le second indique le nombre des mots taxés, les autres désignent la date et l'heure du dépôt.

DH.ŞFR, 456/20-2

افشام دس
 صبح دس
 ۱۸۵۰
 کشیده سی
 قلمه ورودی

دانه دلاینه به الیه سفید

خانقاری
 سیفره قلمی

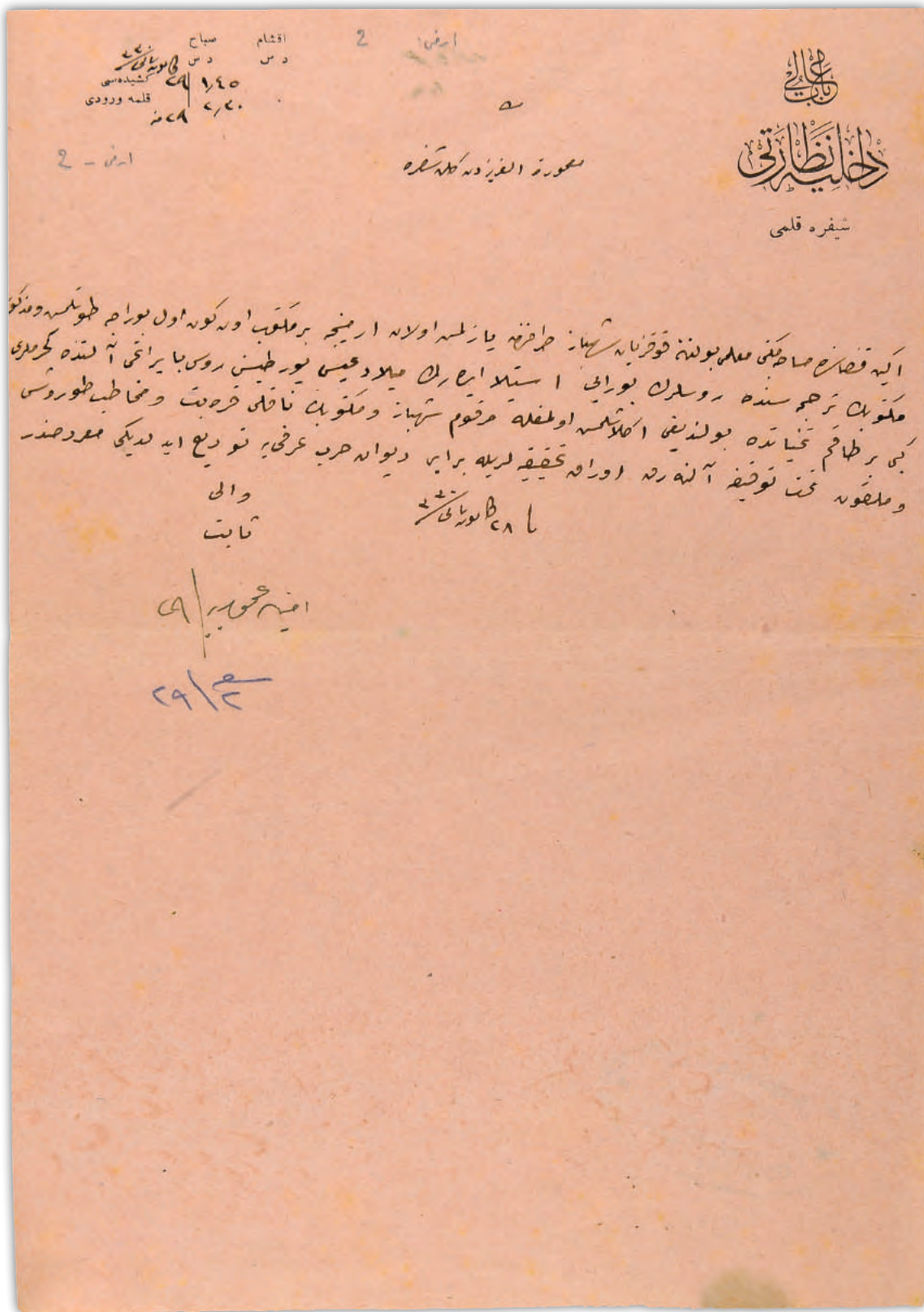
سالما سن استک اولدی . دشمه غویب چکمه . رومی ده کربیت اولدنه قطعات بور ایکنجه معما ایدیه و کات دوان
 اولد چقدر . بورا ارض و فطوری کوبیده بر قایق اختیار اید برشم چوله چو چقدری برانده کامند و سلی
 روملد و بار فرایندور . دشمه چکمه اوزیه اسلام فوسیه کوبیده تجاور و نیای قیست ایدم عشاردم
 طوبی اندی قور شوه دیره رک آماینه نایم ایدل . ایرانید عکیزی استقلای ائیکده اولد خدی عصبه ایدم .
 دانه دالیه
 چودنه

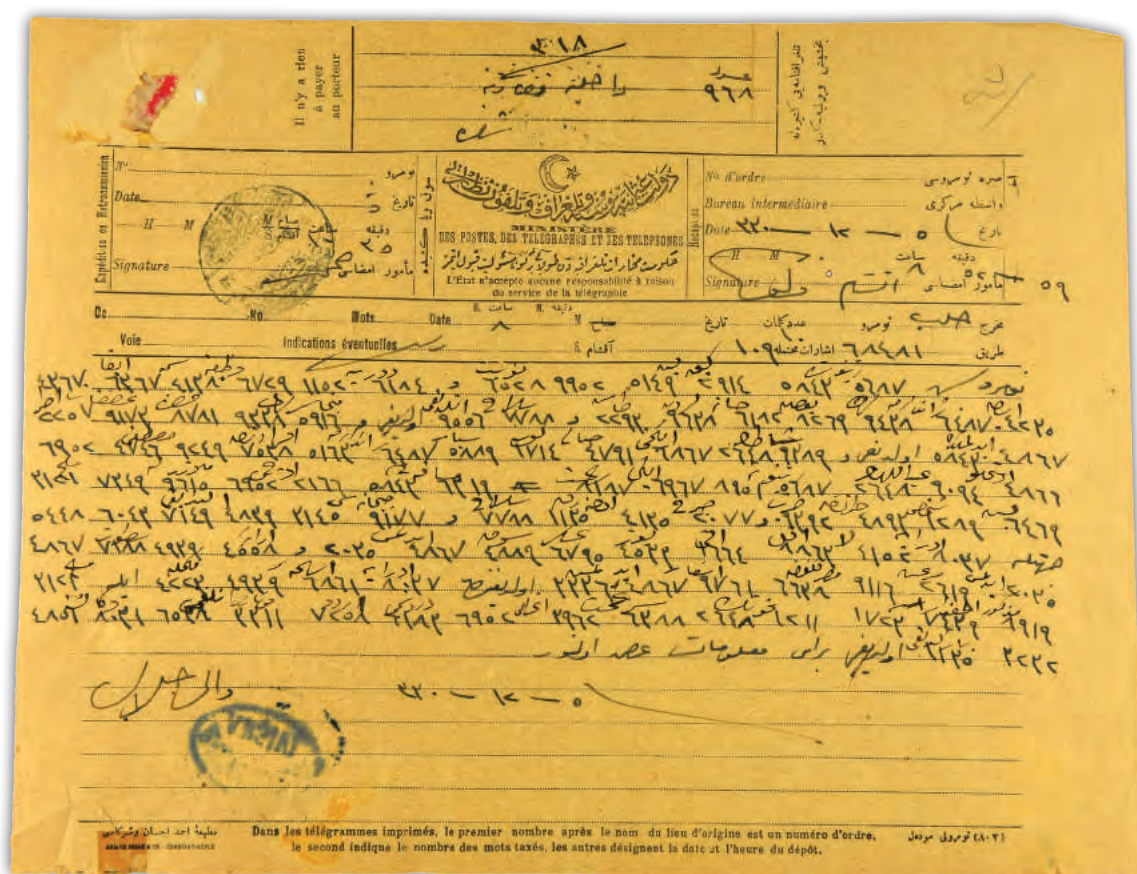
امیه محمد به قرار ۵۵ صوره اسلام

۱۱
 ۱۱۲

[illegible]

TELEGRAMME تَلْغَرَامَه

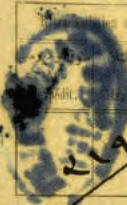
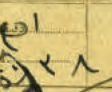
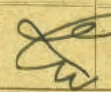
دولت علیه قیامیه تلغراف اداره سی

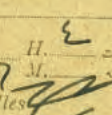
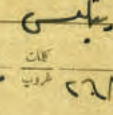
ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

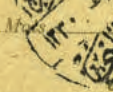
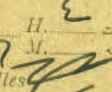
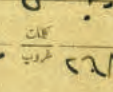
L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

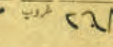
دولت تلغرافات بمسئولیت دولتی قبول افریز

[تقریباً ۱۹۰۸]

Emission ou Réception		تکرار کشیده و یا حق		RECEPTION		آخذ	
کشیده اولان	Date	تاریخ	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	تاریخ	واسطه مرکزی Bureau de	نمبره N° d'ordre
	۱۳۰۸	۵			۱۳۰۸	ریاست	

De Pour موردي

N° H. M.

Voie Endroit, Eventuelles اشارت شده

را حاکم رفعتیه

النجوز المسند اوج نورو: ۱۳۰۸ ۱۳۰۷ ۱۳۰۶ ۱۳۰۵ ۱۳۰۴ ۱۳۰۳ ۱۳۰۲ ۱۳۰۱ ۱۳۰۰ ۱۲۹۹ ۱۲۹۸ ۱۲۹۷ ۱۲۹۶ ۱۲۹۵ ۱۲۹۴ ۱۲۹۳ ۱۲۹۲ ۱۲۹۱ ۱۲۹۰ ۱۲۸۹ ۱۲۸۸ ۱۲۸۷ ۱۲۸۶ ۱۲۸۵ ۱۲۸۴ ۱۲۸۳ ۱۲۸۲ ۱۲۸۱ ۱۲۸۰ ۱۲۷۹ ۱۲۷۸ ۱۲۷۷ ۱۲۷۶ ۱۲۷۵ ۱۲۷۴ ۱۲۷۳ ۱۲۷۲ ۱۲۷۱ ۱۲۷۰ ۱۲۶۹ ۱۲۶۸ ۱۲۶۷ ۱۲۶۶ ۱۲۶۵ ۱۲۶۴ ۱۲۶۳ ۱۲۶۲ ۱۲۶۱ ۱۲۶۰ ۱۲۵۹ ۱۲۵۸ ۱۲۵۷ ۱۲۵۶ ۱۲۵۵ ۱۲۵۴ ۱۲۵۳ ۱۲۵۲ ۱۲۵۱ ۱۲۵۰ ۱۲۴۹ ۱۲۴۸ ۱۲۴۷ ۱۲۴۶ ۱۲۴۵ ۱۲۴۴ ۱۲۴۳ ۱۲۴۲ ۱۲۴۱ ۱۲۴۰ ۱۲۳۹ ۱۲۳۸ ۱۲۳۷ ۱۲۳۶ ۱۲۳۵ ۱۲۳۴ ۱۲۳۳ ۱۲۳۲ ۱۲۳۱ ۱۲۳۰ ۱۲۲۹ ۱۲۲۸ ۱۲۲۷ ۱۲۲۶ ۱۲۲۵ ۱۲۲۴ ۱۲۲۳ ۱۲۲۲ ۱۲۲۱ ۱۲۲۰ ۱۲۱۹ ۱۲۱۸ ۱۲۱۷ ۱۲۱۶ ۱۲۱۵ ۱۲۱۴ ۱۲۱۳ ۱۲۱۲ ۱۲۱۱ ۱۲۱۰ ۱۲۰۹ ۱۲۰۸ ۱۲۰۷ ۱۲۰۶ ۱۲۰۵ ۱۲۰۴ ۱۲۰۳ ۱۲۰۲ ۱۲۰۱ ۱۲۰۰ ۱۱۹۹ ۱۱۹۸ ۱۱۹۷ ۱۱۹۶ ۱۱۹۵ ۱۱۹۴ ۱۱۹۳ ۱۱۹۲ ۱۱۹۱ ۱۱۹۰ ۱۱۸۹ ۱۱۸۸ ۱۱۸۷ ۱۱۸۶ ۱۱۸۵ ۱۱۸۴ ۱۱۸۳ ۱۱۸۲ ۱۱۸۱ ۱۱۸۰ ۱۱۷۹ ۱۱۷۸ ۱۱۷۷ ۱۱۷۶ ۱۱۷۵ ۱۱۷۴ ۱۱۷۳ ۱۱۷۲ ۱۱۷۱ ۱۱۷۰ ۱۱۶۹ ۱۱۶۸ ۱۱۶۷ ۱۱۶۶ ۱۱۶۵ ۱۱۶۴ ۱۱۶۳ ۱۱۶۲ ۱۱۶۱ ۱۱۶۰ ۱۱۵۹ ۱۱۵۸ ۱۱۵۷ ۱۱۵۶ ۱۱۵۵ ۱۱۵۴ ۱۱۵۳ ۱۱۵۲ ۱۱۵۱ ۱۱۵۰ ۱۱۴۹ ۱۱۴۸ ۱۱۴۷ ۱۱۴۶ ۱۱۴۵ ۱۱۴۴ ۱۱۴۳ ۱۱۴۲ ۱۱۴۱ ۱۱۴۰ ۱۱۳۹ ۱۱۳۸ ۱۱۳۷ ۱۱۳۶ ۱۱۳۵ ۱۱۳۴ ۱۱۳۳ ۱۱۳۲ ۱۱۳۱ ۱۱۳۰ ۱۱۲۹ ۱۱۲۸ ۱۱۲۷ ۱۱۲۶ ۱۱۲۵ ۱۱۲۴ ۱۱۲۳ ۱۱۲۲ ۱۱۲۱ ۱۱۲۰ ۱۱۱۹ ۱۱۱۸ ۱۱۱۷ ۱۱۱۶ ۱۱۱۵ ۱۱۱۴ ۱۱۱۳ ۱۱۱۲ ۱۱۱۱ ۱۱۱۰ ۱۱۰۹ ۱۱۰۸ ۱۱۰۷ ۱۱۰۶ ۱۱۰۵ ۱۱۰۴ ۱۱۰۳ ۱۱۰۲ ۱۱۰۱ ۱۱۰۰ ۱۰۹۹ ۱۰۹۸ ۱۰۹۷ ۱۰۹۶ ۱۰۹۵ ۱۰۹۴ ۱۰۹۳ ۱۰۹۲ ۱۰۹۱ ۱۰۹۰ ۱۰۸۹ ۱۰۸۸ ۱۰۸۷ ۱۰۸۶ ۱۰۸۵ ۱۰۸۴ ۱۰۸۳ ۱۰۸۲ ۱۰۸۱ ۱۰۸۰ ۱۰۷۹ ۱۰۷۸ ۱۰۷۷ ۱۰۷۶ ۱۰۷۵ ۱۰۷۴ ۱۰۷۳ ۱۰۷۲ ۱۰۷۱ ۱۰۷۰ ۱۰۶۹ ۱۰۶۸ ۱۰۶۷ ۱۰۶۶ ۱۰۶۵ ۱۰۶۴ ۱۰۶۳ ۱۰۶۲ ۱۰۶۱ ۱۰۶۰ ۱۰۵۹ ۱۰۵۸ ۱۰۵۷ ۱۰۵۶ ۱۰۵۵ ۱۰۵۴ ۱۰۵۳ ۱۰۵۲ ۱۰۵۱ ۱۰۵۰ ۱۰۴۹ ۱۰۴۸ ۱۰۴۷ ۱۰۴۶ ۱۰۴۵ ۱۰۴۴ ۱۰۴۳ ۱۰۴۲ ۱۰۴۱ ۱۰۴۰ ۱۰۳۹ ۱۰۳۸ ۱۰۳۷ ۱۰۳۶ ۱۰۳۵ ۱۰۳۴ ۱۰۳۳ ۱۰۳۲ ۱۰۳۱ ۱۰۳۰ ۱۰۲۹ ۱۰۲۸ ۱۰۲۷ ۱۰۲۶ ۱۰۲۵ ۱۰۲۴ ۱۰۲۳ ۱۰۲۲ ۱۰۲۱ ۱۰۲۰ ۱۰۱۹ ۱۰۱۸ ۱۰۱۷ ۱۰۱۶ ۱۰۱۵ ۱۰۱۴ ۱۰۱۳ ۱۰۱۲ ۱۰۱۱ ۱۰۱۰ ۱۰۰۹ ۱۰۰۸ ۱۰۰۷ ۱۰۰۶ ۱۰۰۵ ۱۰۰۴ ۱۰۰۳ ۱۰۰۲ ۱۰۰۱ ۱۰۰۰ ۹۹۹ ۹۹۸ ۹۹۷ ۹۹۶ ۹۹۵ ۹۹۴ ۹۹۳ ۹۹۲ ۹۹۱ ۹۹۰ ۹۸۹ ۹۸۸ ۹۸۷ ۹۸۶ ۹۸۵ ۹۸۴ ۹۸۳ ۹۸۲ ۹۸۱ ۹۸۰ ۹۷۹ ۹۷۸ ۹۷۷ ۹۷۶ ۹۷۵ ۹۷۴ ۹۷۳ ۹۷۲ ۹۷۱ ۹۷۰ ۹۶۹ ۹۶۸ ۹۶۷ ۹۶۶ ۹۶۵ ۹۶۴ ۹۶۳ ۹۶۲ ۹۶۱ ۹۶۰ ۹۵۹ ۹۵۸ ۹۵۷ ۹۵۶ ۹۵۵ ۹۵۴ ۹۵۳ ۹۵۲ ۹۵۱ ۹۵۰ ۹۴۹ ۹۴۸ ۹۴۷ ۹۴۶ ۹۴۵ ۹۴۴ ۹۴۳ ۹۴۲ ۹۴۱ ۹۴۰ ۹۳۹ ۹۳۸ ۹۳۷ ۹۳۶ ۹۳۵ ۹۳۴ ۹۳۳ ۹۳۲ ۹۳۱ ۹۳۰ ۹۲۹ ۹۲۸ ۹۲۷ ۹۲۶ ۹۲۵ ۹۲۴ ۹۲۳ ۹۲۲ ۹۲۱ ۹۲۰ ۹۱۹ ۹۱۸ ۹۱۷ ۹۱۶ ۹۱۵ ۹۱۴ ۹۱۳ ۹۱۲ ۹۱۱ ۹۱۰ ۹۰۹ ۹۰۸ ۹۰۷ ۹۰۶ ۹۰۵ ۹۰۴ ۹۰۳ ۹۰۲ ۹۰۱ ۹۰۰ ۸۹۹ ۸۹۸ ۸۹۷ ۸۹۶ ۸۹۵ ۸۹۴ ۸۹۳ ۸۹۲ ۸۹۱ ۸۹۰ ۸۸۹ ۸۸۸ ۸۸۷ ۸۸۶ ۸۸۵ ۸۸۴ ۸۸۳ ۸۸۲ ۸۸۱ ۸۸۰ ۸۷۹ ۸۷۸ ۸۷۷ ۸۷۶ ۸۷۵ ۸۷۴ ۸۷۳ ۸۷۲ ۸۷۱ ۸۷۰ ۸۶۹ ۸۶۸ ۸۶۷ ۸۶۶ ۸۶۵ ۸۶۴ ۸۶۳ ۸۶۲ ۸۶۱ ۸۶۰ ۸۵۹ ۸۵۸ ۸۵۷ ۸۵۶ ۸۵۵ ۸۵۴ ۸۵۳ ۸۵۲ ۸۵۱ ۸۵۰ ۸۴۹ ۸۴۸ ۸۴۷ ۸۴۶ ۸۴۵ ۸۴۴ ۸۴۳ ۸۴۲ ۸۴۱ ۸۴۰ ۸۳۹ ۸۳۸ ۸۳۷ ۸۳۶ ۸۳۵ ۸۳۴ ۸۳۳ ۸۳۲ ۸۳۱ ۸۳۰ ۸۲۹ ۸۲۸ ۸۲۷ ۸۲۶ ۸۲۵ ۸۲۴ ۸۲۳ ۸۲۲ ۸۲۱ ۸۲۰ ۸۱۹ ۸۱۸ ۸۱۷ ۸۱۶ ۸۱۵ ۸۱۴ ۸۱۳ ۸۱۲ ۸۱۱ ۸۱۰ ۸۰۹ ۸۰۸ ۸۰۷ ۸۰۶ ۸۰۵ ۸۰۴ ۸۰۳ ۸۰۲ ۸۰۱ ۸۰۰ ۷۹۹ ۷۹۸ ۷۹۷ ۷۹۶ ۷۹۵ ۷۹۴ ۷۹۳ ۷۹۲ ۷۹۱ ۷۹۰ ۷۸۹ ۷۸۸ ۷۸۷ ۷۸۶ ۷۸۵ ۷۸۴ ۷۸۳ ۷۸۲ ۷۸۱ ۷۸۰ ۷۷۹ ۷۷۸ ۷۷۷ ۷۷۶ ۷۷۵ ۷۷۴ ۷۷۳ ۷۷۲ ۷۷۱ ۷۷۰ ۷۶۹ ۷۶۸ ۷۶۷ ۷۶۶ ۷۶۵ ۷۶۴ ۷۶۳ ۷۶۲ ۷۶۱ ۷۶۰ ۷۵۹ ۷۵۸ ۷۵۷ ۷۵۶ ۷۵۵ ۷۵۴ ۷۵۳ ۷۵۲ ۷۵۱ ۷۵۰ ۷۴۹ ۷۴۸ ۷۴۷ ۷۴۶ ۷۴۵ ۷۴۴ ۷۴۳ ۷۴۲ ۷۴۱ ۷۴۰ ۷۳۹ ۷۳۸ ۷۳۷ ۷۳۶ ۷۳۵ ۷۳۴ ۷۳۳ ۷۳۲ ۷۳۱ ۷۳۰ ۷۲۹ ۷۲۸ ۷۲۷ ۷۲۶ ۷۲۵ ۷۲۴ ۷۲۳ ۷۲۲ ۷۲۱ ۷۲۰ ۷۱۹ ۷۱۸ ۷۱۷ ۷۱۶ ۷۱۵ ۷۱۴ ۷۱۳ ۷۱۲ ۷۱۱ ۷۱۰ ۷۰۹ ۷۰۸ ۷۰۷ ۷۰۶ ۷۰۵ ۷۰۴ ۷۰۳ ۷۰۲ ۷۰۱ ۷۰۰ ۶۹۹ ۶۹۸ ۶۹۷ ۶۹۶ ۶۹۵ ۶۹۴ ۶۹۳ ۶۹۲ ۶۹۱ ۶۹۰ ۶۸۹ ۶۸۸ ۶۸۷ ۶۸۶ ۶۸۵ ۶۸۴ ۶۸۳ ۶۸۲ ۶۸۱ ۶۸۰ ۶۷۹ ۶۷۸ ۶۷۷ ۶۷۶ ۶۷۵ ۶۷۴ ۶۷۳ ۶۷۲ ۶۷۱ ۶۷۰ ۶۶۹ ۶۶۸ ۶۶۷ ۶۶۶ ۶۶۵ ۶۶۴ ۶۶۳ ۶۶۲ ۶۶۱ ۶۶۰ ۶۵۹ ۶۵۸ ۶۵۷ ۶۵۶ ۶۵۵ ۶۵۴ ۶۵۳ ۶۵۲ ۶۵۱ ۶۵۰ ۶۴۹ ۶۴۸ ۶۴۷ ۶۴۶ ۶۴۵ ۶۴۴ ۶۴۳ ۶۴۲ ۶۴۱ ۶۴۰ ۶۳۹ ۶۳۸ ۶۳۷ ۶۳۶ ۶۳۵ ۶۳۴ ۶۳۳ ۶۳۲ ۶۳۱ ۶۳۰ ۶۲۹ ۶۲۸ ۶۲۷ ۶۲۶ ۶۲۵ ۶۲۴ ۶۲۳ ۶۲۲ ۶۲۱ ۶۲۰ ۶۱۹ ۶۱۸ ۶۱۷ ۶۱۶ ۶۱۵ ۶۱۴ ۶۱۳ ۶۱۲ ۶۱۱ ۶۱۰ ۶۰۹ ۶۰۸ ۶۰۷ ۶۰۶ ۶۰۵ ۶۰۴ ۶۰۳ ۶۰۲ ۶۰۱ ۶۰۰ ۵۹۹ ۵۹۸ ۵۹۷ ۵۹۶ ۵۹۵ ۵۹۴ ۵۹۳ ۵۹۲ ۵۹۱ ۵۹۰ ۵۸۹ ۵۸۸ ۵۸۷ ۵۸۶ ۵۸۵ ۵۸۴ ۵۸۳ ۵۸۲ ۵۸۱ ۵۸۰ ۵۷۹ ۵۷۸ ۵۷۷ ۵۷۶ ۵۷۵ ۵۷۴ ۵۷۳ ۵۷۲ ۵۷۱ ۵۷۰ ۵۶۹ ۵۶۸ ۵۶۷ ۵۶۶ ۵۶۵ ۵۶۴ ۵۶۳ ۵۶۲ ۵۶۱ ۵۶۰ ۵۵۹ ۵۵۸ ۵۵۷ ۵۵۶ ۵۵۵ ۵۵۴ ۵۵۳ ۵۵۲ ۵۵۱ ۵۵۰ ۵۴۹ ۵۴۸ ۵۴۷ ۵۴۶ ۵۴۵ ۵۴۴ ۵۴۳ ۵۴۲ ۵۴۱ ۵۴۰ ۵۳۹ ۵۳۸ ۵۳۷ ۵۳۶ ۵۳۵ ۵۳۴ ۵۳۳ ۵۳۲ ۵۳۱ ۵۳۰ ۵۲۹ ۵۲۸ ۵۲۷ ۵۲۶ ۵۲۵ ۵۲۴ ۵۲۳ ۵۲۲ ۵۲۱ ۵۲۰ ۵۱۹ ۵۱۸ ۵۱۷ ۵۱۶ ۵۱۵ ۵۱۴ ۵۱۳ ۵۱۲ ۵۱۱ ۵۱۰ ۵۰۹ ۵۰۸ ۵۰۷ ۵۰۶ ۵۰۵ ۵۰۴ ۵۰۳ ۵۰۲ ۵۰۱ ۵۰۰ ۴۹۹ ۴۹۸ ۴۹۷ ۴۹۶ ۴۹۵ ۴۹۴ ۴۹۳ ۴۹۲ ۴۹۱ ۴۹۰ ۴۸۹ ۴۸۸ ۴۸۷ ۴۸۶ ۴۸۵ ۴۸۴ ۴۸۳ ۴۸۲ ۴۸۱ ۴۸۰ ۴۷۹ ۴۷۸ ۴۷۷ ۴۷۶ ۴۷۵ ۴۷۴ ۴۷۳ ۴۷۲ ۴۷۱ ۴۷۰ ۴۶۹ ۴۶۸ ۴۶۷ ۴۶۶ ۴۶۵ ۴۶۴ ۴۶۳ ۴۶۲ ۴۶۱ ۴۶۰ ۴۵۹ ۴۵۸ ۴۵۷ ۴۵۶ ۴۵۵ ۴۵۴ ۴۵۳ ۴۵۲ ۴۵۱ ۴۵۰ ۴۴۹ ۴۴۸ ۴۴۷ ۴۴۶ ۴۴۵ ۴۴۴ ۴۴۳ ۴۴۲ ۴۴۱ ۴۴۰ ۴۳۹ ۴۳۸ ۴۳۷ ۴۳۶ ۴۳۵ ۴۳۴ ۴۳۳ ۴۳۲ ۴۳۱ ۴۳۰ ۴۲۹ ۴۲۸ ۴۲۷ ۴۲۶ ۴۲۵ ۴۲۴ ۴۲۳ ۴۲۲ ۴۲۱ ۴۲۰ ۴۱۹ ۴۱۸ ۴۱۷ ۴۱۶ ۴۱۵ ۴۱۴ ۴۱۳ ۴۱۲ ۴۱۱ ۴۱۰ ۴۰۹ ۴۰۸ ۴۰۷ ۴۰۶ ۴۰۵ ۴۰۴ ۴۰۳ ۴۰۲ ۴۰۱ ۴۰۰ ۳۹۹ ۳۹۸ ۳۹۷ ۳۹۶ ۳۹۵ ۳۹۴ ۳۹۳ ۳۹۲ ۳۹۱ ۳۹۰ ۳۸۹ ۳۸۸ ۳۸۷ ۳۸۶ ۳۸۵ ۳۸۴ ۳۸۳ ۳۸۲ ۳۸۱ ۳۸۰ ۳۷۹ ۳۷۸ ۳۷۷ ۳۷۶ ۳۷۵ ۳۷۴ ۳۷۳ ۳۷۲ ۳۷۱ ۳۷۰ ۳۶۹ ۳۶۸ ۳۶۷ ۳۶۶ ۳۶۵ ۳۶۴ ۳۶۳ ۳۶۲ ۳۶۱ ۳۶۰ ۳۵۹ ۳۵۸ ۳۵۷ ۳۵۶ ۳۵۵ ۳۵۴ ۳۵۳ ۳۵۲ ۳۵۱ ۳۵۰ ۳۴۹ ۳۴۸ ۳۴۷ ۳۴۶ ۳۴۵ ۳۴۴ ۳۴۳ ۳۴۲ ۳۴۱ ۳۴۰ ۳۳۹ ۳۳۸ ۳۳۷ ۳۳۶ ۳۳۵ ۳۳۴ ۳۳۳ ۳۳۲ ۳۳۱ ۳۳۰ ۳۲۹ ۳۲۸ ۳۲۷ ۳۲۶ ۳۲۵ ۳۲۴ ۳۲۳ ۳۲۲ ۳۲۱ ۳۲۰ ۳۱۹ ۳۱۸ ۳۱۷ ۳۱۶ ۳۱۵ ۳۱۴ ۳۱۳ ۳۱۲ ۳۱۱ ۳۱۰ ۳۰۹ ۳۰۸ ۳۰۷ ۳۰۶ ۳۰۵ ۳۰۴ ۳۰۳ ۳۰۲ ۳۰۱ ۳۰۰ ۲۹۹ ۲۹۸ ۲۹۷ ۲۹۶ ۲۹۵ ۲۹۴ ۲۹۳ ۲۹۲ ۲۹۱ ۲۹۰ ۲۸۹ ۲۸۸ ۲۸۷ ۲۸۶ ۲۸۵ ۲۸۴ ۲۸۳ ۲۸۲ ۲۸۱ ۲۸۰ ۲۷۹ ۲۷۸ ۲۷۷ ۲۷۶ ۲۷۵ ۲۷۴ ۲۷۳ ۲۷۲ ۲۷۱ ۲۷۰ ۲۶۹ ۲۶۸ ۲۶۷ ۲۶۶ ۲۶۵ ۲۶۴ ۲۶۳ ۲۶۲ ۲۶۱ ۲۶۰ ۲۵۹ ۲۵۸ ۲۵۷ ۲۵۶ ۲۵۵ ۲۵۴ ۲۵۳ ۲۵۲ ۲۵۱ ۲۵۰ ۲۴۹ ۲۴۸ ۲۴۷ ۲۴۶ ۲۴۵ ۲۴۴ ۲۴۳ ۲۴۲ ۲۴۱ ۲۴۰ ۲۳۹ ۲۳۸ ۲۳۷ ۲۳۶ ۲۳۵ ۲۳۴ ۲۳۳ ۲۳۲ ۲۳۱ ۲۳۰ ۲۲۹ ۲۲۸ ۲۲۷ ۲۲۶ ۲۲۵ ۲۲۴ ۲۲۳ ۲۲۲ ۲۲۱ ۲۲۰ ۲۱۹ ۲۱۸ ۲۱۷ ۲۱۶ ۲۱۵ ۲۱۴ ۲۱۳ ۲۱۲ ۲۱۱ ۲۱۰ ۲۰۹ ۲۰۸ ۲۰۷ ۲۰۶ ۲۰۵ ۲۰۴ ۲۰۳ ۲۰۲ ۲۰۱ ۲۰۰ ۱۹۹ ۱۹۸ ۱۹۷ ۱۹۶ ۱۹۵ ۱۹۴ ۱۹۳ ۱۹۲ ۱۹۱ ۱۹۰ ۱۸۹ ۱۸۸ ۱۸۷ ۱۸۶ ۱۸۵ ۱۸۴ ۱۸۳ ۱۸۲ ۱۸۱ ۱۸۰ ۱۷۹ ۱۷۸ ۱۷۷ ۱۷۶ ۱۷۵ ۱۷۴ ۱۷۳ ۱۷۲ ۱۷۱ ۱۷۰ ۱۶۹ ۱۶۸ ۱۶۷ ۱۶۶ ۱۶۵ ۱۶۴ ۱۶۳ ۱۶۲ ۱۶۱ ۱۶۰ ۱۵۹ ۱۵۸ ۱۵۷ ۱۵۶ ۱۵۵ ۱۵۴ ۱۵۳ ۱۵۲ ۱۵۱ ۱۵۰ ۱۴۹ ۱۴۸ ۱۴۷ ۱۴۶ ۱۴۵ ۱۴۴ ۱۴۳ ۱۴۲ ۱۴۱ ۱۴۰ ۱۳۹ ۱۳۸ ۱۳۷ ۱۳۶ ۱۳۵ ۱۳۴ ۱۳۳ ۱۳۲ ۱۳۱ ۱۳۰ ۱۲۹ ۱۲۸ ۱۲۷ ۱۲۶ ۱۲۵ ۱۲۴ ۱۲۳ ۱۲۲ ۱۲۱ ۱۲۰ ۱۱۹ ۱۱۸ ۱۱۷ ۱۱۶ ۱۱۵ ۱۱۴ ۱۱۳ ۱۱۲ ۱۱۱ ۱۱۰ ۱۰۹ ۱۰۸ ۱۰۷ ۱۰۶ ۱۰۵ ۱۰۴ ۱۰۳ ۱۰۲ ۱۰۱ ۱۰۰ ۹۹ ۹۸ ۹۷ ۹۶ ۹۵ ۹۴ ۹۳ ۹۲ ۹۱ ۹۰ ۸۹ ۸۸ ۸۷ ۸۶ ۸۵ ۸۴ ۸۳ ۸۲ ۸۱ ۸۰ ۷۹ ۷۸ ۷۷ ۷۶ ۷۵ ۷۴ ۷۳ ۷۲ ۷۱ ۷۰ ۶۹ ۶۸ ۶۷ ۶۶ ۶۵ ۶۴ ۶۳ ۶۲ ۶۱ ۶۰ ۵۹ ۵۸ ۵۷ ۵۶ ۵۵ ۵۴ ۵۳ ۵۲ ۵۱ ۵۰ ۴۹ ۴۸ ۴۷ ۴۶ ۴۵ ۴۴ ۴۳ ۴۲ ۴۱ ۴۰ ۳۹ ۳۸ ۳۷ ۳۶ ۳۵ ۳۴ ۳۳ ۳۲ ۳۱ ۳۰ ۲۹ ۲۸ ۲۷ ۲۶ ۲۵ ۲۴ ۲۳ ۲۲ ۲۱ ۲۰ ۱۹ ۱۸ ۱۷ ۱۶ ۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱ ۰

DH.ŞFR, 461/111-2

کفر افنامه

دولت علیه عثمانی تعریف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

هذه المرافعة مع الاستداف دولاني مسئوليت قبول انجاز

[عموم]

[illegible][illegible]

[illegible]

DH.ŞFR, 461/115-5

TELEGRAMME تله‌گرافنامه

دولت علیه عثمانیه تله‌گراف اداره‌سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'assume aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تله‌گراف معاً، لاشکون دولتی مسئولیت قبول اینز

[مخبره ۱۰۱]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
تکرار کشیده و یا سوق		تاریخ		تاریخ		تاریخ	
سوق توپروس No d'expédition.	کشیده ارفاق transmis a	Date	Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé
		ساعت	دقیقه			ساعت	دقیقه
		H. M.				H. M.	
De				Pour			
N°				Mots			
Date				H. M.			
Voie				Indic. Eventuelles			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			
				موردی			
				نومردی			
				کات			
				عروب			
				اشارت مختصه			
				طریق			

DH.ŞFR, 461/115-7

[illegible]

DH.ŞFR, 461/115-9

[illegible]

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie
دولت تلفراف معاملاتدن دولتی مسؤلیت قبول ایتمیز [نمبره ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition			تکرار کشیده و یا سوت		RECEPTION				اخذ	
سوت نومروس No d'expédition	کشیده ازلتان مرکز transmis à	Date	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	واسطه مرکزی Reçu de	سره نومروس No d'ordre			
		ساعت دقیقه H. M.			ساعت دقیقه H. M.					

De _____ Pour _____ موردی _____

N° _____ Mois _____ Date _____ H. _____ ساعت _____
M. _____ دقیقه _____ تاریخ _____ کلمات _____
طریق _____

Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارت عتله _____

۷۹۲۱۱ ۷۹۲۰۰ ۷۹۱۹۹ ۷۹۱۹۸ ۷۹۱۹۷ ۷۹۱۹۶ ۷۹۱۹۵ ۷۹۱۹۴ ۷۹۱۹۳ ۷۹۱۹۲ ۷۹۱۹۱ ۷۹۱۹۰ ۷۹۱۸۹ ۷۹۱۸۸ ۷۹۱۸۷ ۷۹۱۸۶ ۷۹۱۸۵ ۷۹۱۸۴ ۷۹۱۸۳ ۷۹۱۸۲ ۷۹۱۸۱ ۷۹۱۸۰ ۷۹۱۷۹ ۷۹۱۷۸ ۷۹۱۷۷ ۷۹۱۷۶ ۷۹۱۷۵ ۷۹۱۷۴ ۷۹۱۷۳ ۷۹۱۷۲ ۷۹۱۷۱ ۷۹۱۷۰ ۷۹۱۶۹ ۷۹۱۶۸ ۷۹۱۶۷ ۷۹۱۶۶ ۷۹۱۶۵ ۷۹۱۶۴ ۷۹۱۶۳ ۷۹۱۶۲ ۷۹۱۶۱ ۷۹۱۶۰ ۷۹۱۵۹ ۷۹۱۵۸ ۷۹۱۵۷ ۷۹۱۵۶ ۷۹۱۵۵ ۷۹۱۵۴ ۷۹۱۵۳ ۷۹۱۵۲ ۷۹۱۵۱ ۷۹۱۵۰ ۷۹۱۴۹ ۷۹۱۴۸ ۷۹۱۴۷ ۷۹۱۴۶ ۷۹۱۴۵ ۷۹۱۴۴ ۷۹۱۴۳ ۷۹۱۴۲ ۷۹۱۴۱ ۷۹۱۴۰ ۷۹۱۳۹ ۷۹۱۳۸ ۷۹۱۳۷ ۷۹۱۳۶ ۷۹۱۳۵ ۷۹۱۳۴ ۷۹۱۳۳ ۷۹۱۳۲ ۷۹۱۳۱ ۷۹۱۳۰ ۷۹۱۲۹ ۷۹۱۲۸ ۷۹۱۲۷ ۷۹۱۲۶ ۷۹۱۲۵ ۷۹۱۲۴ ۷۹۱۲۳ ۷۹۱۲۲ ۷۹۱۲۱ ۷۹۱۲۰ ۷۹۱۱۹ ۷۹۱۱۸ ۷۹۱۱۷ ۷۹۱۱۶ ۷۹۱۱۵ ۷۹۱۱۴ ۷۹۱۱۳ ۷۹۱۱۲ ۷۹۱۱۱ ۷۹۱۱۰ ۷۹۱۰۹ ۷۹۱۰۸ ۷۹۱۰۷ ۷۹۱۰۶ ۷۹۱۰۵ ۷۹۱۰۴ ۷۹۱۰۳ ۷۹۱۰۲ ۷۹۱۰۱ ۷۹۱۰۰ ۷۹۰۹۹ ۷۹۰۹۸ ۷۹۰۹۷ ۷۹۰۹۶ ۷۹۰۹۵ ۷۹۰۹۴ ۷۹۰۹۳ ۷۹۰۹۲ ۷۹۰۹۱ ۷۹۰۹۰ ۷۹۰۸۹ ۷۹۰۸۸ ۷۹۰۸۷ ۷۹۰۸۶ ۷۹۰۸۵ ۷۹۰۸۴ ۷۹۰۸۳ ۷۹۰۸۲ ۷۹۰۸۱ ۷۹۰۸۰ ۷۹۰۷۹ ۷۹۰۷۸ ۷۹۰۷۷ ۷۹۰۷۶ ۷۹۰۷۵ ۷۹۰۷۴ ۷۹۰۷۳ ۷۹۰۷۲ ۷۹۰۷۱ ۷۹۰۷۰ ۷۹۰۶۹ ۷۹۰۶۸ ۷۹۰۶۷ ۷۹۰۶۶ ۷۹۰۶۵ ۷۹۰۶۴ ۷۹۰۶۳ ۷۹۰۶۲ ۷۹۰۶۱ ۷۹۰۶۰ ۷۹۰۵۹ ۷۹۰۵۸ ۷۹۰۵۷ ۷۹۰۵۶ ۷۹۰۵۵ ۷۹۰۵۴ ۷۹۰۵۳ ۷۹۰۵۲ ۷۹۰۵۱ ۷۹۰۵۰ ۷۹۰۴۹ ۷۹۰۴۸ ۷۹۰۴۷ ۷۹۰۴۶ ۷۹۰۴۵ ۷۹۰۴۴ ۷۹۰۴۳ ۷۹۰۴۲ ۷۹۰۴۱ ۷۹۰۴۰ ۷۹۰۳۹ ۷۹۰۳۸ ۷۹۰۳۷ ۷۹۰۳۶ ۷۹۰۳۵ ۷۹۰۳۴ ۷۹۰۳۳ ۷۹۰۳۲ ۷۹۰۳۱ ۷۹۰۳۰ ۷۹۰۲۹ ۷۹۰۲۸ ۷۹۰۲۷ ۷۹۰۲۶ ۷۹۰۲۵ ۷۹۰۲۴ ۷۹۰۲۳ ۷۹۰۲۲ ۷۹۰۲۱ ۷۹۰۲۰ ۷۹۰۱۹ ۷۹۰۱۸ ۷۹۰۱۷ ۷۹۰۱۶ ۷۹۰۱۵ ۷۹۰۱۴ ۷۹۰۱۳ ۷۹۰۱۲ ۷۹۰۱۱ ۷۹۰۱۰ ۷۹۰۰۹ ۷۹۰۰۸ ۷۹۰۰۷ ۷۹۰۰۶ ۷۹۰۰۵ ۷۹۰۰۴ ۷۹۰۰۳ ۷۹۰۰۲ ۷۹۰۰۱ ۷۹۰۰۰

تغرافنامہ

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف ادارہ سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

هو كذا في كتابه

[144]

Retourne-moi ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوف		RECEPTION		اخذ	
سوق نومبر و No d'expédition.	کشیده ارشاد میر کبیر transmis à	Date	مأمور امضا Signature de l'employé	مأمور امضا Signature de l'employé	Date	واسطه مرکزی Roya de	سر دفتر و No d'ordre
۲۵۰		۵ دیکم 11			۵ دیکم 11		

De	Pour		موردی	بیت	غریبی
N°	Mots	Date	H. ۱۱ M. ۱۱	۲۰	۲۰
			مارت وقت	تاریخ	کلمات عربی
Voie	Indic. Eventuelles		۸۸	۸۸	طریق
			اشارت	عمله	

[illegible]

[illegible]

[illegible]

DH.ŞFR, 462/47-4

[illegible]

تغرافنامہ

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

هولت للقران معاملانندن دولای مسکولیت لبرول ایتمز
[توضیح ۱۰۸]

$$[1 \cdot A^{\frac{1}{2}} \cdot A^{\frac{1}{2}}]$$

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION		اخذ	
سوق نومبر و No d'expédit.	کشیده ابرشان مهر کشیز transmis à	مأمور امانت Signature de l'employé	مأمور امانت Signature de l'employé	تاریخ Date	واسطه میر کشیز Roya de	نمبره نومبر و No d'ordre	
508		1885 M.		1885 M.			

De _____ Pour _____ موردي
N° _____ Date _____ H. _____ M. _____ تاريخ _____ مكان _____
Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارت عتدله

راخو رقة منه

[illegible]

تلقی اقسامه

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف ادارہ سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

هو لك الذرائع بمقتضى ما هو عليه من المصلحة العامة

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده ویا سوق		RECEPTION		اخذ	
سوق نومبر و No d'expédit.	کشیده اولشان مرکز transmis à	Date تاریخ	مأمور اضافی Signature de l'employé	مأمور اضافی Signature de l'employé	Date تاریخ	واسطه مرکزی Rég. de	سرقه نومبر و No d'ordre
۱۰۰	۱۰۰	۱۰ H. ۱۱ M. ۱۱	۱۰	۱۰	۱۰ H. ۱۱ M. ۱۱	۱۰	۱۰

De	Pour	موردی	مخرجی
N°	Mots	Date	H. Δ
		M.	ساعت
Voie	Indic. Eventuelles	تاریخ	نومرو
		دقیقه	شماره
		اشارت	طریق

راغب ناطق طبعه

١٠
 ١١
 ١٢
 ١٣
 ١٤
 ١٥
 ١٦
 ١٧
 ١٨
 ١٩
 ٢٠
 ٢١
 ٢٢
 ٢٣
 ٢٤
 ٢٥
 ٢٦
 ٢٧
 ٢٨
 ٢٩
 ٣٠
 ٣١
 ٣٢
 ٣٣
 ٣٤
 ٣٥
 ٣٦
 ٣٧
 ٣٨
 ٣٩
 ٤٠
 ٤١
 ٤٢
 ٤٣
 ٤٤
 ٤٥
 ٤٦
 ٤٧
 ٤٨
 ٤٩
 ٥٠
 ٥١
 ٥٢
 ٥٣
 ٥٤
 ٥٥
 ٥٦
 ٥٧
 ٥٨
 ٥٩
 ٦٠
 ٦١
 ٦٢
 ٦٣
 ٦٤
 ٦٥
 ٦٦
 ٦٧
 ٦٨
 ٦٩
 ٧٠
 ٧١
 ٧٢
 ٧٣
 ٧٤
 ٧٥
 ٧٦
 ٧٧
 ٧٨
 ٧٩
 ٨٠
 ٨١
 ٨٢
 ٨٣
 ٨٤
 ٨٥
 ٨٦
 ٨٧
 ٨٨
 ٨٩
 ٩٠
 ٩١
 ٩٢
 ٩٣
 ٩٤
 ٩٥
 ٩٦
 ٩٧
 ٩٨
 ٩٩
 ١٠٠

[illegible]

DH.ŞFR, 462/74-3

Handwritten telegram form (DH.ŞFR, 462/112-1) with fields for origin, date, time, and content. The text is written in Ottoman Turkish script. The form includes a header with the Ottoman coat of arms and the text "DANS LES TÉLÉGRAMMES IMPRIMÉS". The main body contains a message starting with "بسم الله الرحمن الرحيم" and "الحمد لله رب العالمين". The message is addressed to "الشيخ محمد بن عبد الله" and "الشيخ محمد بن عبد الله". The message is dated "12 ربيع الثاني 1304" and "12 ربيع الثاني 1304". The message is signed by "الشيخ محمد بن عبد الله". The message is sent via "البريد". The message is received at "البريد". The message is sent from "البريد". The message is received at "البريد".

DH.ŞFR, 462/112-1

Handwritten telegram form (DH.ŞFR, 462/112-2) with fields for origin, date, time, and content. The text is written in Ottoman Turkish script. The form includes a header with the Ottoman coat of arms and the text "DANS LES TÉLÉGRAMMES IMPRIMÉS". The main body contains a message starting with "بسم الله الرحمن الرحيم" and "الحمد لله رب العالمين". The message is addressed to "الشيخ محمد بن عبد الله" and "الشيخ محمد بن عبد الله". The message is dated "12 ربيع الثاني 1304" and "12 ربيع الثاني 1304". The message is signed by "الشيخ محمد بن عبد الله". The message is sent via "البريد". The message is received at "البريد". The message is sent from "البريد". The message is received at "البريد".

DH.ŞFR, 462/112-2

دانه کلاه سفید

سفره قلمی

خانیقاری

اقشام
دس
۶۵۰
۵۶۵

صبح
دس
۱۵
کشیده سی
قلمه وردی

عبد

عادلجوان در وقت بوطه کلمه اولاد وچ بوز قدر سر کوکلیسک کجری ایله عادلجوان در به ساعت
 مسافه واقع اریه اریه قریب جوانیه کلمه کلمه صره فرج اهلای قریب کد وری قول ایترک اوزرین
 اسفان سلاطین اندرین طولای قضا اندام خوانه ایله برهور اوده به نظر اندامه سی محل دفعه
 کوندر دین دود کیمه قضا و مذکور قاضی اشعرا ایچکله اکلده زعفران و سوجی لزومی اریجه قاضی ملقه
 بیلدر لسه داوود کیشک بر مقررده مرد و لایحه موطور بوطه محل دفعه کوندر لسه ایله اریجه
 قاضی ملقه بر معلقات آن نامه ایله عادلجوان مقررده خوانه نظر قاضی ملقه با نوبه ولایه بیل اولنه
 رابوری مذکور جانی مذکور اریه قریب کیدر که قول اوزرین بولنه قوی جریقه وریل دیار کیمه قریب
 بالعموم اهلینک قوی قوی کیدر موشه ~~عقلی~~ ^{عقلی} حقه وقوع بولده اخطاره رخا سلاطین
 استقامت نه کویله عودت ایله کلمه داریه قریبده هیچ فردن مهور اولوبه کما یه بوت
 چکله کلمه و انچه قریه اطافنده اویچ بوز قدر مسلح اریه بولنه یغیر بولنه حقیقه قوتن شکر طرافنده
 ایدمکه اولدیغ و مذکور کوکلیسک رو ساسنه اولوبه بولکوه عادلجوان عودت ایله ایکنک افاده
 نظراً مصادره سکر فکون شهید ورنه مجروح اولدیغ و بولنده بولسک جناره ک بولنده یغیر اکلده
 جبهه عادلجوان قاضی ملقه قوه باقی بیدر همانه کلا دفعه کیمس و کیمه قریب کوندر لسه اولاد قوندر قریب
 فترده عیالت اولدیغ کوره بورا و سارده ده امکان ایلمیه قدر ایجا بایله اهلای اسلامیه مساکمه
 استعانه ایلمس دفعه العاده سر کیمه ایشیخه ویریدرک سبب مصادره و منجر کرک تحقیق ایلمه چن
 مقصد لینه کوره شد تا دیار ایجای کمال صرافه عادلجوان قاضی ملقه و عیله مالدور بولمادی تا کید
 محل دفعه بولنه اریجه قاضی ملقه قاضی ملقه دفعه لزه مهور عیلس افرادین ح جلیبه ایتلی لزومی

اوشام	صباح
د س	د س
	کشیده سی
	قلمه وړودی

باب في

الحفاظ على

شیفرہ قلمی

علاوه بطلد. بوی که بود از روز تفرک بر میس قوند بدری تفرک ایکجه بر اندام مقره و ایری مقره
تفرک ده ماره تقلید مقا کافی چخانه و کوه جای بر طوب بکیده در دست سوق
تقرقات و امارات نیم سده عمر مملکت ایله جده اف
 و الحاف
 نصفه

الحمد لله الذي

امینیت محمودیہ مدرسہ بنی

قلمی

عمومی

خصوصی

100

(شیفرہ)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
ارضروم	»	سیورییه	»	جانیک	»
آطنه	»	سیواس	»	چنخلجه	»
القره	»	طرز وون	»	شندرد	»
آبدین	»	قسطمون	»	عسیر	»
بتلیس	»	قوشیه	»	قره سی	»
بصره	»	معمره العزیز	»	فلس شریفه	»
بنده اباد	»	موصل	»	خلمه سلطانیه	»
سیرت	»	وان	»	منتیل	»
جلاز	»	بخ	»	شکه	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مدینه معمره عاتقلجه	»
				رزه ص. ص. ص. نوافله	

се

[illegible]

22.
5

We

[illegible]

[illegible]

DH.ŞFR, 463/19-1

Il n'y a rien à payer au porteur

MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR
DÉPARTEMENT DES TÉLÉGRAPHES ET DES TÉLÉPHONES

مجلس دوله
مجلس دوله

Expéditeur ou Destinataire N° Date Signature	N° d'ordre Bureau intermédiaire Date Signature	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div> <p>نومرو</p> <p>نومرو</p> <p>نومرو</p> </div> <div> <p>نومرو</p> <p>نومرو</p> <p>نومرو</p> </div> </div>
De Voie Indications éventuelles	Par Note Date Indications éventuelles	Par Note Date Indications éventuelles

طبعة احمد اسحاق وشركاه

Sur les télégrammes imprimés, le premier nombre après le nom du lieu d'origine est un numéro d'ordre, le second indique le nombre des sauts faits, les autres désignent le date et l'heure du dépôt.

نومرو دوله

DH.ŞFR, 463/19-2

[illegible]

DH.ŞFR, 463/37-2

DH.ŞFR, 463/37-4

[illegible]

تلغرافنامه

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت القرائت و حسن دولتی مسئولیت قبول ایتمز

[۱۰۸۴۰]

[شماره ۱۰۸]		اخته		RECEPTION		تکرار کشفه ویا سوتی		Attestation au Expédition	
سر نوامبروسی No d'ordre	واسطه مرکبی Reçu de	تاریخ Date	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	تاریخ Date	کشفه ازنات transmis à	سوت نوامبروسی No d'expédition		
۱۵۹	تو به	۷۰ دقیقه ۷ ساعت H. ۷ M. ۵۰	ساعت ۷ دقیقه ۵۰ H. ۷ M. ۵۰	ساعت ۷ دقیقه ۵۰ H. ۷ M. ۵۰	۷۰ دقیقه ۷ ساعت H. ۷ M. ۵۰	۷۰ دقیقه ۷ ساعت H. ۷ M. ۵۰	۷۰ دقیقه ۷ ساعت H. ۷ M. ۵۰		

De	Pour		موردی	ط ۳۳	عربی
N°	Mots	Date	H. M.	تاریخ	کلمات غروب
Voie	Indic. Eventuelles		ساعت دقیقه	۴ ۶۷	۷۶.۹ ۶۷
				اشارت عملیه	ایق

روز
قبیله

د افغانستان د
مجلس

محمد

محمد احمد شاه

۱۰۰

[illegible]

DH.ŞFR, 463/51-2

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف معاملاستدن دولای مسئولیت قبول ایتمز [نومبر ۱۰۸]

Reception ou Ex-édition				RECEPTION			
تکرار کتیده و یا - وق		تاریخ		تاریخ		اخذ	
مردم کوهروسی No d'ordon	کشیده ارشاد transmis à	Date	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	مأمور امضای Signature de l'employé	واسطه مرکزی Reçu de	مردم کوهروسی No d'ordon
		ساعت دقیقه H. M.		ساعت دقیقه H. M.			۲

De Pour موردی شرحی

N° Mots Date H. ساعت
M. دقیقه تاریخ کلمات
Voie Indic. Eventuelles اشارت محتمله طریق

طرفه بعضه اخبار است بولندین صای سکیده انگلیز افراشت
مقتول دوشدین و اقدیمی فرار اید اغوب صالحی دخی ایوم دوری
سفینه نرم بولندین و بعد ماده عید طریقه سار جاسوس لری بلین
متمم بولندین و مرقوم صالحی اغوب واسطه فرار اوله ره اولم توقیف
و ارزیه دیوانه عربیه سور ایدیه کرویی وینه عید وضعیت اولاده
موقوف دست یولی اولیگی کیرقور اید دخی کوردشوب احتمال و توسیع
معلوماه ایلمنی و کندیله اسکندرون عید غنیمت اسکندرون
مقیم او جاقای طویال اواریله خانه سه نزول ایتمنی فرار صالحی اغوب
و انگلیز مؤنری طرفه کندیله تینه و توصیه اید لویکی بیلدر مشر اسکندرون
حوایه بالی اید طویال اواریله توقیف و تحرییه لزوم ایفایله انیاس
ضمیمه اسکندرون قومانده سفره اید یازدینغ کی اندیزه دیوانه عربیه
بولناه کرویی اید اولیگی کیرقور حق کی اخبار است عید محاکمه لری ایفای

TELEGRAMME تَلْغَرافنامَه

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلغراف معاملاتدن دولتی مسؤلیت قبول ایتمز [نمونه ۱۰۸]

Re transmission ou Expédition			تکرار کشیده و یا سوتی		RECEPTION			اخذ	
No d'expédition	کشیده ارشاد مرکز	Date	تاریخ	مأمور امضای	مأمور امضای	Date	تاریخ	واسطه مرکزی	نمبره نومروسی
				Signature de l'employé	Signature de l'employé			Reçu de	No d'ordre
		ساعت دقیقه				ساعت دقیقه			۵
		H. M.				H. M.			

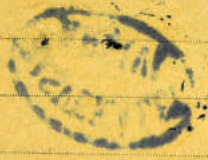
De Pour موردی شرحی

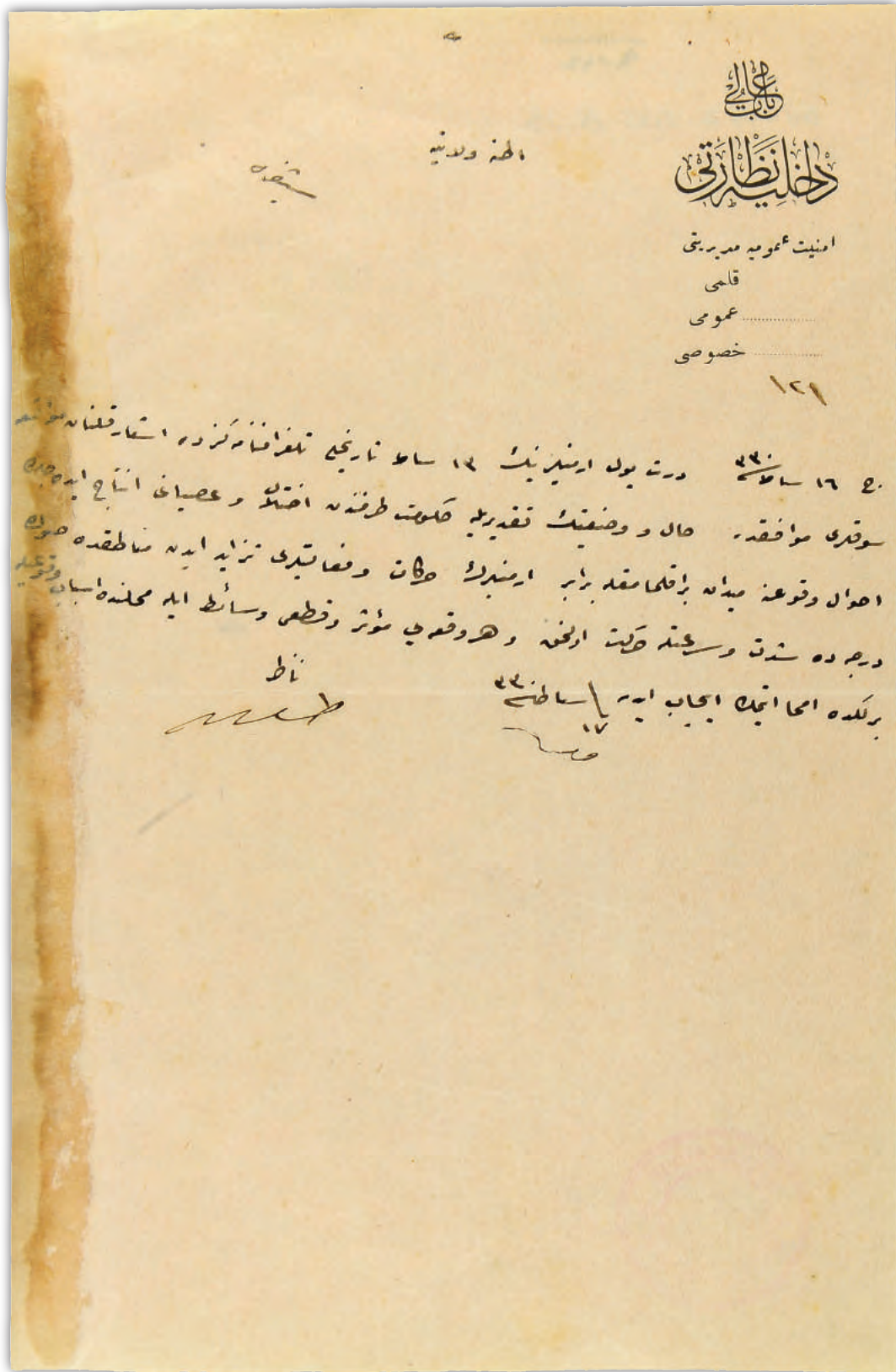
N° Mots Date H. ساعت M. دقیقه تاریخ نکات نومرو غروب

Voie Indic. Eventuelles اشارت متمله طریق

مقتضای حضرت ازینک لایحه، قومانده تلغری در کاتبه از بار کیفیت
انیم تعمیر ماده، حال مقتضای تمام نتایج مستحصله پیرایه عهد ایدیم

1
110

تغرافنامہ

دولت علیه عثمانیه تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

عزت للفراف معاملا لندن دولای مسئولیت قبول اجتم:

[عنوان ۱۰۸]

Re-transmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا بوق		RECEPTION		اختد	
بوق نومروسی N ^o d'expédi.	کشیده اولتان transmis à	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاریخ	واسطه مرکزی Bouge de	بره نومروسی N ^o d'ordre
	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	
	H. M.		H. M.				

De موردي Pour موردي
N° ١٧٩ Date ١٠ H. ٧ ماعت
Voie ١٢٠ M. ١٧٩ تاريخ ١٠ دقائق
Voie ١٢٠ M. ١٧٩ اشارت عتميله ١٢٩ طريق

[illegible]

TELEGRAMME تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

دولت تلفراف معاملات دولتی مسئولیت قبول ایتز
 [نمونه ۱-۸]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
تکرار کشیده و یا سوق				امور امضایی		امور امضایی	
No d'expédition	Date	Signature de l'employé		No d'ordre	Date	Signature de l'employé	
سوق نومبروسی	کشیده اولتان تاریخ	مأمور امضایی		مرکزى واسطه مرکزى	تاریخ	مأمور امضایی	
	H. M.			Roya de	H. M.		
De _____ Pour _____ موردي _____ غرضي _____				N° _____ Mots _____ Date _____ H. _____ ساعت _____ تاريخ _____ کات _____ نومرو _____ غروب _____			
Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارت عتمله _____ طريق _____							
<p> <i>(Handwritten Persian text follows, mentioning various locations like Constantinople, Baghdad, etc.)</i> قسطنطينيه بغداد ... قزوین تبریز ... مشهد </p>							

[illegible]

اقشام
وس

صباح
وس

تاریخ کشیده می

قلمه ورودی

مخرجی

خلافتی

شیفره قلمی

۶

تأثیر بایده کرد موثره کرد تبلیده طائفاه اولادیه ارمنی معتبرانی هادانی علماً قلعیه ایوبی
 ۷ — موثره الیغی معلوماته نظراً بللی باسلی طائفاه ک میانه بولغا منه غماً یا یا سیاه تیکوس
 و سرونک هادنه لرنیک اسخفی و عکرافاها قهرنیک فیانتنه تولد و فنامنه هادنه سنده اوراده صافانه
 اولاده فرایله اوزرنیه مفرزه نک بفتنه کقبیله خونی و هراسی و مدافعه نفسی آرزوی جاهلانه منبغت
 صحنه و قومیه نک بودقه لره قطعاً مدعی اولادینغی ادعا انجکده ده
 ۸ — اسرانه ایزلی و مفدارلی حقیقی تحقیقات و تحقیقاره هنوز تمام بولادینغی مروضه
 ۹ — سناط

تبلین والیه
مکتفی

II n° 4 a été à payer au porteur	٤٤٦ ٤٤٦ ٤٤٦	٤٤٦ ٤٤٦ ٤٤٦	٤٤٦ ٤٤٦ ٤٤٦	٤٤٦ ٤٤٦ ٤٤٦	٤٤٦ ٤٤٦ ٤٤٦	٤٤٦ ٤٤٦ ٤٤٦
N° Date ١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢
١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢
١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢
١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢
١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢
١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢
١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢	١٢ ١٢ ١٢

DH.SFR, 463/117-1

Il n'y a rien à signer au dessous		طر الدار الى كبريه مجلسي ورايكم	
Repetition de Réception No. _____ Date _____ Signature _____		No. d'ordre _____ Adresse administrative _____ Date _____ Signature _____	
No. _____ Voie _____ Indications postales _____		No. _____ Voie _____ Indications postales _____	

Les Postes des Colonies et des Territoires
 L'Etat n'assume aucune responsabilité à raison
 du service de la télégraphie

Dans les télégrammes imprimés, le premier mot ou après le nom du lieu d'origine est un numéro d'ordre.
 Le second indique le nombre des mots dans, les autres indiquant le mois et l'année du date.

DH.ŞFR, 463/117-2

خلفای طاری

شیفره قلمی

مخبر جی زیبونه

تاریخ کشیده مس

قلمه و رودی

اقشام
د س
مباح
د س
۹۱۰
۹۲۰

دوه وښه لارده زیبونه کلام اولې عرصه ایدیم وقایع ضمیمه دوه کره ایدې لار د دوریه
کره زاندارم وکړه اتقا طرفه نوصه او د زره بر عکرایه اهلایده برخه قتل
واچیس عکری اهلایده اولمه او زره اوچ کس جمع ایدله واستیاده ده ایلې بقول
اولمده وصولمه صکره تنذاف تعی او کسه وبقدر وښه اولمده اشرافه دین
و ټولې مقررېد ضابطه عکری ایدله جریه ایدله مداره ده یرکاني اولمه قوه
موجوده ایدله تدریج به نول ایدله مناسبه کویرک جوار محله اهلایده صکره لار
مراجعت او کشف بر ابرام موصودی بر طابورله بر لاسه جند طویند جلیه لزم کولمه
دکشف در رڼا دو قوماندانف و کافه یار لید شیدک استالنه اداره به و جوار فضل
تالیف عربیه انبار د زره به اوه کونک ار زاده عکریه جند اقدام او کشف در
زیبونه و عصبه مغزی
محمدا

انتهی محمدی

۱۱۳

[illegible]

DH.ŞFR, 465/90-2

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

دولت علیہ عثمانیہ تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie. دولت تلفراف ممالک دولتی مسئولیت قبول ایتر

[نمبره ۱۰-۸]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
تکرار کتبده ویا سوق				اخذ			
سرق نومروس N° d'expédit.	کشیده اولنان مرکز transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاریخ
		دقیقه	ساعت			دقیقه	ساعت
		H. M.				H. M.	

De _____ Pour _____ موردی _____

N° _____ Mots _____ Date _____ H. _____ ساعت _____ M. _____ دقیقه _____ تاریخ _____

Voie _____ Indig. Eventuelles _____ اشارت محتمله _____

نمبره ۱۰-۸

۷۴۴۸ ۷۴۵۸ ۷۴۶۸ ۷۴۷۸ ۷۴۸۸ ۷۴۹۸ ۷۵۰۸ ۷۵۱۸ ۷۵۲۸ ۷۵۳۸ ۷۵۴۸ ۷۵۵۸ ۷۵۶۸ ۷۵۷۸ ۷۵۸۸ ۷۵۹۸ ۷۶۰۸ ۷۶۱۸ ۷۶۲۸ ۷۶۳۸ ۷۶۴۸ ۷۶۵۸ ۷۶۶۸ ۷۶۷۸ ۷۶۸۸ ۷۶۹۸ ۷۷۰۸ ۷۷۱۸ ۷۷۲۸ ۷۷۳۸ ۷۷۴۸ ۷۷۵۸ ۷۷۶۸ ۷۷۷۸ ۷۷۸۸ ۷۷۹۸ ۷۸۰۸ ۷۸۱۸ ۷۸۲۸ ۷۸۳۸ ۷۸۴۸ ۷۸۵۸ ۷۸۶۸ ۷۸۷۸ ۷۸۸۸ ۷۸۹۸ ۷۹۰۸ ۷۹۱۸ ۷۹۲۸ ۷۹۳۸ ۷۹۴۸ ۷۹۵۸ ۷۹۶۸ ۷۹۷۸ ۷۹۸۸ ۷۹۹۸ ۸۰۰۸ ۸۰۱۸ ۸۰۲۸ ۸۰۳۸ ۸۰۴۸ ۸۰۵۸ ۸۰۶۸ ۸۰۷۸ ۸۰۸۸ ۸۰۹۸ ۸۱۰۸ ۸۱۱۸ ۸۱۲۸ ۸۱۳۸ ۸۱۴۸ ۸۱۵۸ ۸۱۶۸ ۸۱۷۸ ۸۱۸۸ ۸۱۹۸ ۸۲۰۸ ۸۲۱۸ ۸۲۲۸ ۸۲۳۸ ۸۲۴۸ ۸۲۵۸ ۸۲۶۸ ۸۲۷۸ ۸۲۸۸ ۸۲۹۸ ۸۳۰۸ ۸۳۱۸ ۸۳۲۸ ۸۳۳۸ ۸۳۴۸ ۸۳۵۸ ۸۳۶۸ ۸۳۷۸ ۸۳۸۸ ۸۳۹۸ ۸۴۰۸ ۸۴۱۸ ۸۴۲۸ ۸۴۳۸ ۸۴۴۸ ۸۴۵۸ ۸۴۶۸ ۸۴۷۸ ۸۴۸۸ ۸۴۹۸ ۸۵۰۸ ۸۵۱۸ ۸۵۲۸ ۸۵۳۸ ۸۵۴۸ ۸۵۵۸ ۸۵۶۸ ۸۵۷۸ ۸۵۸۸ ۸۵۹۸ ۸۶۰۸ ۸۶۱۸ ۸۶۲۸ ۸۶۳۸ ۸۶۴۸ ۸۶۵۸ ۸۶۶۸ ۸۶۷۸ ۸۶۸۸ ۸۶۹۸ ۸۷۰۸ ۸۷۱۸ ۸۷۲۸ ۸۷۳۸ ۸۷۴۸ ۸۷۵۸ ۸۷۶۸ ۸۷۷۸ ۸۷۸۸ ۸۷۹۸ ۸۸۰۸ ۸۸۱۸ ۸۸۲۸ ۸۸۳۸ ۸۸۴۸ ۸۸۵۸ ۸۸۶۸ ۸۸۷۸ ۸۸۸۸ ۸۸۹۸ ۸۹۰۸ ۸۹۱۸ ۸۹۲۸ ۸۹۳۸ ۸۹۴۸ ۸۹۵۸ ۸۹۶۸ ۸۹۷۸ ۸۹۸۸ ۸۹۹۸ ۹۰۰۸ ۹۰۱۸ ۹۰۲۸ ۹۰۳۸ ۹۰۴۸ ۹۰۵۸ ۹۰۶۸ ۹۰۷۸ ۹۰۸۸ ۹۰۹۸ ۹۱۰۸ ۹۱۱۸ ۹۱۲۸ ۹۱۳۸ ۹۱۴۸ ۹۱۵۸ ۹۱۶۸ ۹۱۷۸ ۹۱۸۸ ۹۱۹۸ ۹۲۰۸ ۹۲۱۸ ۹۲۲۸ ۹۲۳۸ ۹۲۴۸ ۹۲۵۸ ۹۲۶۸ ۹۲۷۸ ۹۲۸۸ ۹۲۹۸ ۹۳۰۸ ۹۳۱۸ ۹۳۲۸ ۹۳۳۸ ۹۳۴۸ ۹۳۵۸ ۹۳۶۸ ۹۳۷۸ ۹۳۸۸ ۹۳۹۸ ۹۴۰۸ ۹۴۱۸ ۹۴۲۸ ۹۴۳۸ ۹۴۴۸ ۹۴۵۸ ۹۴۶۸ ۹۴۷۸ ۹۴۸۸ ۹۴۹۸ ۹۵۰۸ ۹۵۱۸ ۹۵۲۸ ۹۵۳۸ ۹۵۴۸ ۹۵۵۸ ۹۵۶۸ ۹۵۷۸ ۹۵۸۸ ۹۵۹۸ ۹۶۰۸ ۹۶۱۸ ۹۶۲۸ ۹۶۳۸ ۹۶۴۸ ۹۶۵۸ ۹۶۶۸ ۹۶۷۸ ۹۶۸۸ ۹۶۹۸ ۹۷۰۸ ۹۷۱۸ ۹۷۲۸ ۹۷۳۸ ۹۷۴۸ ۹۷۵۸ ۹۷۶۸ ۹۷۷۸ ۹۷۸۸ ۹۷۹۸ ۹۸۰۸ ۹۸۱۸ ۹۸۲۸ ۹۸۳۸ ۹۸۴۸ ۹۸۵۸ ۹۸۶۸ ۹۸۷۸ ۹۸۸۸ ۹۸۹۸ ۹۹۰۸ ۹۹۱۸ ۹۹۲۸ ۹۹۳۸ ۹۹۴۸ ۹۹۵۸ ۹۹۶۸ ۹۹۷۸ ۹۹۸۸ ۹۹۹۸ ۱۰۰۰۸ ۱۰۰۱۸ ۱۰۰۲۸ ۱۰۰۳۸ ۱۰۰۴۸ ۱۰۰۵۸ ۱۰۰۶۸ ۱۰۰۷۸ ۱۰۰۸۸ ۱۰۰۹۸ ۱۰۱۰۸ ۱۰۱۱۸ ۱۰۱۲۸ ۱۰۱۳۸ ۱۰۱۴۸ ۱۰۱۵۸ ۱۰۱۶۸ ۱۰۱۷۸ ۱۰۱۸۸ ۱۰۱۹۸ ۱۰۲۰۸ ۱۰۲۱۸ ۱۰۲۲۸ ۱۰۲۳۸ ۱۰۲۴۸ ۱۰۲۵۸ ۱۰۲۶۸ ۱۰۲۷۸ ۱۰۲۸۸ ۱۰۲۹۸ ۱۰۳۰۸ ۱۰۳۱۸ ۱۰۳۲۸ ۱۰۳۳۸ ۱۰۳۴۸ ۱۰۳۵۸ ۱۰۳۶۸ ۱۰۳۷۸ ۱۰۳۸۸ ۱۰۳۹۸ ۱۰۴۰۸ ۱۰۴۱۸ ۱۰۴۲۸ ۱۰۴۳۸ ۱۰۴۴۸ ۱۰۴۵۸ ۱۰۴۶۸ ۱۰۴۷۸ ۱۰۴۸۸ ۱۰۴۹۸ ۱۰۵۰۸ ۱۰۵۱۸ ۱۰۵۲۸ ۱۰۵۳۸ ۱۰۵۴۸ ۱۰۵۵۸ ۱۰۵۶۸ ۱۰۵۷۸ ۱۰۵۸۸ ۱۰۵۹۸ ۱۰۶۰۸ ۱۰۶۱۸ ۱۰۶۲۸ ۱۰۶۳۸ ۱۰۶۴۸ ۱۰۶۵۸ ۱۰۶۶۸ ۱۰۶۷۸ ۱۰۶۸۸ ۱۰۶۹۸ ۱۰۷۰۸ ۱۰۷۱۸ ۱۰۷۲۸ ۱۰۷۳۸ ۱۰۷۴۸ ۱۰۷۵۸ ۱۰۷۶۸ ۱۰۷۷۸ ۱۰۷۸۸ ۱۰۷۹۸ ۱۰۸۰۸ ۱۰۸۱۸ ۱۰۸۲۸ ۱۰۸۳۸ ۱۰۸۴۸ ۱۰۸۵۸ ۱۰۸۶۸ ۱۰۸۷۸ ۱۰۸۸۸ ۱۰۸۹۸ ۱۰۹۰۸ ۱۰۹۱۸ ۱۰۹۲۸ ۱۰۹۳۸ ۱۰۹۴۸ ۱۰۹۵۸ ۱۰۹۶۸ ۱۰۹۷۸ ۱۰۹۸۸ ۱۰۹۹۸ ۱۱۰۰۸ ۱۱۰۱۸ ۱۱۰۲۸ ۱۱۰۳۸ ۱۱۰۴۸ ۱۱۰۵۸ ۱۱۰۶۸ ۱۱۰۷۸ ۱۱۰۸۸ ۱۱۰۹۸ ۱۱۱۰۸ ۱۱۱۱۸ ۱۱۱۲۸ ۱۱۱۳۸ ۱۱۱۴۸ ۱۱۱۵۸ ۱۱۱۶۸ ۱۱۱۷۸ ۱۱۱۸۸ ۱۱۱۹۸ ۱۱۲۰۸ ۱۱۲۱۸ ۱۱۲۲۸ ۱۱۲۳۸ ۱۱۲۴۸ ۱۱۲۵۸ ۱۱۲۶۸ ۱۱۲۷۸ ۱۱۲۸۸ ۱۱۲۹۸ ۱۱۳۰۸ ۱۱۳۱۸ ۱۱۳۲۸ ۱۱۳۳۸ ۱۱۳۴۸ ۱۱۳۵۸ ۱۱۳۶۸ ۱۱۳۷۸ ۱۱۳۸۸ ۱۱۳۹۸ ۱۱۴۰۸ ۱۱۴۱۸ ۱۱۴۲۸ ۱۱۴۳۸ ۱۱۴۴۸ ۱۱۴۵۸ ۱۱۴۶۸ ۱۱۴۷۸ ۱۱۴۸۸ ۱۱۴۹۸ ۱۱۵۰۸ ۱۱۵۱۸ ۱۱۵۲۸ ۱۱۵۳۸ ۱۱۵۴۸ ۱۱۵۵۸ ۱۱۵۶۸ ۱۱۵۷۸ ۱۱۵۸۸ ۱۱۵۹۸ ۱۱۶۰۸ ۱۱۶۱۸ ۱۱۶۲۸ ۱۱۶۳۸ ۱۱۶۴۸ ۱۱۶۵۸ ۱۱۶۶۸ ۱۱۶۷۸ ۱۱۶۸۸ ۱۱۶۹۸ ۱۱۷۰۸ ۱۱۷۱۸ ۱۱۷۲۸ ۱۱۷۳۸ ۱۱۷۴۸ ۱۱۷۵۸ ۱۱۷۶۸ ۱۱۷۷۸ ۱۱۷۸۸ ۱۱۷۹۸ ۱۱۸۰۸ ۱۱۸۱۸ ۱۱۸۲۸ ۱۱۸۳۸ ۱۱۸۴۸ ۱۱۸۵۸ ۱۱۸۶۸ ۱۱۸۷۸ ۱۱۸۸۸ ۱۱۸۹۸ ۱۱۹۰۸ ۱۱۹۱۸ ۱۱۹۲۸ ۱۱۹۳۸ ۱۱۹۴۸ ۱۱۹۵۸ ۱۱۹۶۸ ۱۱۹۷۸ ۱۱۹۸۸ ۱۱۹۹۸ ۱۲۰۰۸ ۱۲۰۱۸ ۱۲۰۲۸ ۱۲۰۳۸ ۱۲۰۴۸ ۱۲۰۵۸ ۱۲۰۶۸ ۱۲۰۷۸ ۱۲۰۸۸ ۱۲۰۹۸ ۱۲۱۰۸ ۱۲۱۱۸ ۱۲۱۲۸ ۱۲۱۳۸ ۱۲۱۴۸ ۱۲۱۵۸ ۱۲۱۶۸ ۱۲۱۷۸ ۱۲۱۸۸ ۱۲۱۹۸ ۱۲۲۰۸ ۱۲۲۱۸ ۱۲۲۲۸ ۱۲۲۳۸ ۱۲۲۴۸ ۱۲۲۵۸ ۱۲۲۶۸ ۱۲۲۷۸ ۱۲۲۸۸ ۱۲۲۹۸ ۱۲۳۰۸ ۱۲۳۱۸ ۱۲۳۲۸ ۱۲۳۳۸ ۱۲۳۴۸ ۱۲۳۵۸ ۱۲۳۶۸ ۱۲۳۷۸ ۱۲۳۸۸ ۱۲۳۹۸ ۱۲۴۰۸ ۱۲۴۱۸ ۱۲۴۲۸ ۱۲۴۳۸ ۱۲۴۴۸ ۱۲۴۵۸ ۱۲۴۶۸ ۱۲۴۷۸ ۱۲۴۸۸ ۱۲۴۹۸ ۱۲۵۰۸ ۱۲۵۱۸ ۱۲۵۲۸ ۱۲۵۳۸ ۱۲۵۴۸ ۱۲۵۵۸ ۱۲۵۶۸ ۱۲۵۷۸ ۱۲۵۸۸ ۱۲۵۹۸ ۱۲۶۰۸ ۱۲۶۱۸ ۱۲۶۲۸ ۱۲۶۳۸ ۱۲۶۴۸ ۱۲۶۵۸ ۱۲۶۶۸ ۱۲۶۷۸ ۱۲۶۸۸ ۱۲۶۹۸ ۱۲۷۰۸ ۱۲۷۱۸ ۱۲۷۲۸ ۱۲۷۳۸ ۱۲۷۴۸ ۱۲۷۵۸ ۱۲۷۶۸ ۱۲۷۷۸ ۱۲۷۸۸ ۱۲۷۹۸ ۱۲۸۰۸ ۱۲۸۱۸ ۱۲۸۲۸ ۱۲۸۳۸ ۱۲۸۴۸ ۱۲۸۵۸ ۱۲۸۶۸ ۱۲۸۷۸ ۱۲۸۸۸ ۱۲۸۹۸ ۱۲۹۰۸ ۱۲۹۱۸ ۱۲۹۲۸ ۱۲۹۳۸ ۱۲۹۴۸ ۱۲۹۵۸ ۱۲۹۶۸ ۱۲۹۷۸ ۱۲۹۸۸ ۱۲۹۹۸ ۱۳۰۰۸ ۱۳۰۱۸ ۱۳۰۲۸ ۱۳۰۳۸ ۱۳۰۴۸ ۱۳۰۵۸ ۱۳۰۶۸ ۱۳۰۷۸ ۱۳۰۸۸ ۱۳۰۹۸ ۱۳۱۰۸ ۱۳۱۱۸ ۱۳۱۲۸ ۱۳۱۳۸ ۱۳۱۴۸ ۱۳۱۵۸ ۱۳۱۶۸ ۱۳۱۷۸ ۱۳۱۸۸ ۱۳۱۹۸ ۱۳۲۰۸ ۱۳۲۱۸ ۱۳۲۲۸ ۱۳۲۳۸ ۱۳۲۴۸ ۱۳۲۵۸ ۱۳۲۶۸ ۱۳۲۷۸ ۱۳۲۸۸ ۱۳۲۹۸ ۱۳۳۰۸ ۱۳۳۱۸ ۱۳۳۲۸ ۱۳۳۳۸ ۱۳۳۴۸ ۱۳۳۵۸ ۱۳۳۶۸ ۱۳۳۷۸ ۱۳۳۸۸ ۱۳۳۹۸ ۱۳۴۰۸ ۱۳۴۱۸ ۱۳۴۲۸ ۱۳۴۳۸ ۱۳۴۴۸ ۱۳۴۵۸ ۱۳۴۶۸ ۱۳۴۷۸ ۱۳۴۸۸ ۱۳۴۹۸ ۱۳۵۰۸ ۱۳۵۱۸ ۱۳۵۲۸ ۱۳۵۳۸ ۱۳۵۴۸ ۱۳۵۵۸ ۱۳۵۶۸ ۱۳۵۷۸ ۱۳۵۸۸ ۱۳۵۹۸ ۱۳۶۰۸ ۱۳۶۱۸ ۱۳۶۲۸ ۱۳۶۳۸ ۱۳۶۴۸ ۱۳۶۵۸ ۱۳۶۶۸ ۱۳۶۷۸ ۱۳۶۸۸ ۱۳۶۹۸ ۱۳۷۰۸ ۱۳۷۱۸ ۱۳۷۲۸ ۱۳۷۳۸ ۱۳۷۴۸ ۱۳۷۵۸ ۱۳۷۶۸ ۱۳۷۷۸ ۱۳۷۸۸ ۱۳۷۹۸ ۱۳۸۰۸ ۱۳۸۱۸ ۱۳۸۲۸ ۱۳۸۳۸ ۱۳۸۴۸ ۱۳۸۵۸ ۱۳۸۶۸ ۱۳۸۷۸ ۱۳۸۸۸ ۱۳۸۹۸ ۱۳۹۰۸ ۱۳۹۱۸ ۱۳۹۲۸ ۱۳۹۳۸ ۱۳۹۴۸ ۱۳۹۵۸ ۱۳۹۶۸ ۱۳۹۷۸ ۱۳۹۸۸ ۱۳۹۹۸ ۱۴۰۰۸ ۱۴۰۱۸ ۱۴۰۲۸ ۱۴۰۳۸ ۱۴۰۴۸ ۱۴۰۵۸ ۱۴۰۶۸ ۱۴۰۷۸ ۱۴۰۸۸ ۱۴۰۹۸ ۱۴۱۰۸ ۱۴۱۱۸ ۱۴۱۲۸ ۱۴۱۳۸ ۱۴۱۴۸ ۱۴۱۵۸ ۱۴۱۶۸ ۱۴۱۷۸ ۱۴۱۸۸ ۱۴۱۹۸ ۱۴۲۰۸ ۱۴۲۱۸ ۱۴۲۲۸ ۱۴۲۳۸ ۱۴۲۴۸ ۱۴۲۵۸ ۱۴۲۶۸ ۱۴۲۷۸ ۱۴۲۸۸ ۱۴۲۹۸ ۱۴۳۰۸ ۱۴۳۱۸ ۱۴۳۲۸ ۱۴۳۳۸ ۱۴۳۴۸ ۱۴۳۵۸ ۱۴۳۶۸ ۱۴۳۷۸ ۱۴۳۸۸ ۱۴۳۹۸ ۱۴۴۰۸ ۱۴۴۱۸ ۱۴۴۲۸ ۱۴۴۳۸ ۱۴۴۴۸ ۱۴۴۵۸ ۱۴۴۶۸ ۱۴۴۷۸ ۱۴۴۸۸ ۱۴۴۹۸ ۱۴۵۰۸ ۱۴۵۱۸ ۱۴۵۲۸ ۱۴۵۳۸ ۱۴۵۴۸ ۱۴۵۵۸ ۱۴۵۶۸ ۱۴۵۷۸ ۱۴۵۸۸ ۱۴۵۹۸ ۱۴۶۰۸ ۱۴۶۱۸ ۱۴۶۲۸ ۱۴۶۳۸ ۱۴۶۴۸ ۱۴۶۵۸ ۱۴۶۶۸ ۱۴۶۷۸ ۱۴۶۸۸ ۱۴۶۹۸ ۱۴۷۰۸ ۱۴۷۱۸ ۱۴۷۲۸ ۱۴۷۳۸ ۱۴۷۴۸ ۱۴۷۵۸ ۱۴۷۶۸ ۱۴۷۷۸ ۱۴۷۸۸ ۱۴۷۹۸ ۱۴۸۰۸ ۱۴۸۱۸ ۱۴۸۲۸ ۱۴۸۳۸ ۱۴۸۴۸ ۱۴۸۵۸ ۱۴۸۶۸ ۱۴۸۷۸ ۱۴۸۸۸ ۱۴۸۹۸ ۱۴۹۰۸ ۱۴۹۱۸ ۱۴۹۲۸ ۱۴۹۳۸ ۱۴۹۴۸ ۱۴۹۵۸ ۱۴۹۶۸ ۱۴۹۷۸ ۱۴۹۸۸ ۱۴۹۹۸ ۱۵۰۰۸ ۱۵۰۱۸ ۱۵۰۲۸ ۱۵۰۳۸ ۱۵۰۴۸ ۱۵۰۵۸ ۱۵۰۶۸ ۱۵۰۷۸ ۱۵۰۸۸ ۱۵۰۹۸ ۱۵۱۰۸ ۱۵۱۱۸ ۱۵۱۲۸ ۱۵۱۳۸ ۱۵۱۴۸ ۱۵۱۵۸ ۱۵۱۶۸ ۱۵۱۷۸ ۱۵۱۸۸ ۱۵۱۹۸ ۱۵۲۰۸ ۱۵۲۱۸ ۱۵۲۲۸ ۱۵۲۳۸ ۱۵۲۴۸ ۱۵۲۵۸ ۱۵۲۶۸ ۱۵۲۷۸ ۱۵۲۸۸ ۱۵۲۹۸ ۱۵۳۰۸ ۱۵۳۱۸ ۱۵۳۲۸ ۱۵۳۳۸ ۱۵۳۴۸ ۱۵۳۵۸ ۱۵۳۶۸ ۱۵۳۷۸ ۱۵۳۸۸ ۱۵۳۹۸ ۱۵۴۰۸ ۱۵۴۱۸ ۱۵۴۲۸ ۱۵۴۳۸ ۱۵۴۴۸ ۱۵۴۵۸ ۱۵۴۶۸ ۱۵۴۷۸ ۱۵۴۸۸ ۱۵۴۹۸ ۱۵۵۰۸ ۱۵۵۱۸ ۱۵۵۲۸ ۱۵۵۳۸ ۱۵۵۴۸ ۱۵۵۵۸ ۱۵۵۶۸ ۱۵۵۷۸ ۱۵۵۸۸ ۱۵۵۹۸ ۱۵۶۰۸ ۱۵۶۱۸ ۱۵۶۲۸ ۱۵۶۳۸ ۱۵۶۴۸ ۱۵۶۵۸ ۱۵۶۶۸ ۱۵۶۷۸ ۱۵۶۸۸ ۱۵۶۹۸ ۱۵۷۰۸ ۱۵۷۱۸ ۱۵۷۲۸ ۱۵۷۳۸ ۱۵۷۴۸ ۱۵۷۵۸ ۱۵۷۶۸ ۱۵۷۷۸ ۱۵۷۸۸ ۱۵۷۹۸ ۱۵۸۰۸ ۱۵۸۱۸ ۱۵۸۲۸ ۱۵۸۳۸ ۱۵۸۴۸ ۱۵۸۵۸ ۱۵۸۶۸ ۱۵۸۷۸ ۱۵۸۸۸ ۱۵۸۹۸ ۱۵۹۰۸ ۱۵۹۱۸ ۱۵۹۲۸ ۱۵۹۳۸ ۱۵۹۴۸ ۱۵۹۵۸ ۱۵۹۶۸ ۱۵۹۷۸ ۱۵۹۸۸ ۱۵۹۹۸ ۱۶۰۰۸ ۱۶۰۱۸ ۱۶۰۲۸ ۱۶۰۳۸ ۱۶۰۴۸ ۱۶۰۵۸ ۱۶۰۶۸ ۱۶۰۷۸ ۱۶۰۸۸ ۱۶۰۹۸ ۱۶۱۰۸ ۱۶۱۱۸ ۱۶۱۲۸ ۱۶۱۳۸ ۱۶۱۴۸ ۱۶۱۵۸ ۱۶۱۶۸ ۱۶۱۷۸ ۱۶۱۸۸ ۱۶۱۹۸ ۱۶۲۰۸ ۱۶۲۱۸ ۱۶۲۲۸ ۱۶۲۳۸ ۱۶۲۴۸ ۱۶۲۵۸ ۱۶۲۶۸ ۱۶۲۷۸ ۱۶۲۸۸ ۱۶۲۹۸ ۱۶۳۰۸ ۱۶۳۱۸ ۱۶۳۲۸ ۱۶۳۳۸ ۱۶۳۴۸ ۱۶۳۵۸ ۱۶۳۶۸ ۱۶۳۷۸ ۱۶۳۸۸ ۱۶۳۹۸ ۱۶۴۰۸ ۱۶۴۱۸ ۱۶۴۲۸ ۱۶۴۳۸ ۱۶۴۴۸ ۱۶۴۵۸ ۱۶۴۶۸ ۱۶۴۷۸ ۱۶۴۸۸ ۱۶۴۹۸ ۱۶۵۰۸ ۱۶۵۱۸ ۱۶۵۲۸ ۱۶۵۳۸ ۱۶۵۴۸ ۱۶۵۵۸ ۱۶۵۶۸ ۱۶۵۷۸ ۱۶۵۸۸ ۱۶۵۹۸ ۱۶۶۰۸ ۱۶۶۱۸ ۱۶۶۲۸ ۱۶۶۳۸ ۱۶۶۴۸ ۱۶۶۵۸ ۱۶۶۶۸ ۱۶۶۷۸ ۱۶۶۸۸ ۱۶۶۹۸ ۱۶۷۰۸ ۱۶۷۱۸ ۱۶۷۲۸ ۱۶۷۳۸ ۱۶۷۴۸ ۱۶۷۵۸ ۱۶۷۶۸ ۱۶۷۷۸ ۱۶۷۸۸ ۱۶۷۹۸ ۱۶۸۰۸ ۱۶۸۱۸ ۱۶۸۲۸ ۱۶۸۳۸ ۱۶۸۴۸ ۱۶۸۵۸ ۱۶۸۶۸ ۱۶۸۷۸ ۱۶۸۸۸ ۱۶۸۹۸ ۱۶۹۰۸ ۱۶۹۱۸ ۱۶۹۲۸ ۱۶۹۳۸ ۱۶۹۴۸ ۱۶۹۵۸ ۱۶۹۶۸ ۱۶۹۷۸ ۱۶۹۸۸ ۱۶۹۹۸ ۱۷۰۰۸ ۱۷۰۱۸ ۱۷۰۲۸ ۱۷۰۳۸ ۱۷۰۴۸ ۱۷۰۵۸ ۱۷۰۶۸ ۱۷۰۷۸ ۱۷۰۸۸ ۱۷۰۹۸ ۱۷۱۰۸ ۱۷۱۱۸ ۱۷۱۲۸ ۱۷۱۳۸ ۱۷۱۴۸ ۱۷۱۵۸ ۱۷۱۶۸ ۱۷۱۷۸ ۱۷۱۸۸ ۱۷۱۹۸ ۱۷۲۰۸ ۱۷۲۱۸ ۱۷۲۲۸ ۱۷۲۳۸ ۱۷۲۴۸ ۱۷۲۵۸ ۱۷۲۶۸ ۱۷۲۷۸ ۱۷۲۸۸ ۱۷۲۹۸ ۱۷۳۰۸ ۱۷۳۱۸ ۱۷۳۲۸ ۱۷۳۳۸ ۱۷۳۴۸ ۱۷۳۵۸ ۱۷۳۶۸ ۱۷۳۷۸ ۱۷۳۸۸ ۱۷۳۹۸ ۱۷۴۰۸ ۱۷۴۱۸ ۱۷۴۲۸ ۱۷۴۳۸ ۱۷۴۴۸ ۱۷۴۵۸ ۱۷۴۶۸ ۱۷۴۷۸ ۱۷۴۸۸ ۱۷۴۹۸ ۱۷۵۰۸ ۱۷۵۱۸ ۱۷۵۲۸ ۱۷۵۳۸ ۱۷۵۴۸ ۱۷۵۵۸ ۱۷۵۶۸ ۱۷۵۷۸ ۱۷۵۸۸ ۱۷۵۹۸ ۱۷۶۰۸ ۱۷۶۱۸ ۱۷۶۲۸ ۱۷۶۳۸ ۱۷۶۴۸ ۱۷۶۵۸ ۱۷۶۶۸ ۱۷۶۷۸ ۱۷۶۸۸ ۱۷۶۹۸ ۱۷۷۰۸ ۱۷۷۱۸ ۱۷۷۲۸ ۱۷۷۳۸ ۱۷۷۴۸ ۱۷۷۵۸ ۱۷۷۶۸ ۱۷۷۷۸ ۱۷۷۸۸ ۱۷۷۹۸ ۱۷۸۰۸ ۱۷۸۱۸ ۱۷۸۲۸ ۱۷۸۳۸ ۱۷۸۴۸ ۱۷۸۵۸ ۱۷۸۶۸ ۱۷۸۷۸ ۱۷۸۸۸ ۱۷۸۹۸ ۱۷۹۰۸ ۱۷۹۱۸ ۱۷۹۲۸ ۱۷۹۳۸ ۱۷۹۴۸ ۱۷۹۵۸ ۱۷۹۶۸ ۱۷۹۷۸ ۱۷۹۸۸ ۱۷۹۹۸ ۱۸۰۰۸ ۱۸۰۱۸ ۱۸۰۲۸ ۱۸۰۳۸ ۱۸۰۴۸ ۱۸۰۵۸ ۱۸۰۶۸ ۱۸۰۷۸ ۱۸۰۸۸ ۱۸۰۹۸ ۱۸۱۰۸ ۱۸۱۱۸ ۱۸۱۲۸ ۱۸۱۳۸ ۱۸۱۴۸ ۱۸۱۵۸ ۱۸۱۶۸ ۱۸۱۷۸ ۱۸۱۸۸ ۱۸۱۹۸ ۱۸۲۰۸ ۱۸۲۱۸ ۱۸۲۲۸ ۱۸۲۳۸ ۱۸۲۴۸ ۱۸۲۵۸ ۱۸۲۶۸ ۱۸۲۷۸ ۱۸۲۸۸ ۱۸۲۹۸ ۱۸۳۰۸ ۱۸۳۱۸ ۱۸۳۲۸ ۱۸۳۳۸ ۱۸۳۴۸ ۱۸۳۵۸ ۱۸۳۶۸ ۱۸۳۷۸ ۱۸۳۸۸ ۱۸۳۹۸ ۱۸۴۰۸ ۱۸۴۱۸ ۱۸۴۲۸ ۱۸۴۳۸ ۱۸۴۴۸ ۱۸۴۵۸ ۱۸۴۶۸ ۱۸۴۷۸ ۱۸۴۸۸ ۱۸۴۹۸ ۱

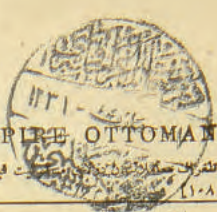

تلفرافنامه

دولت علیہ عثمانیہ تلفراف اداره می

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

Retransmission ou Expédition			RECEPTION		
تکرار کشیده ویا سوت	کشیده اولشان	تاریخ	مأمور امضایی	مأمور امضایی	تاریخ
No d'expédition	transmis à	Date	Signature de l'employé	Signature de l'employé	Date
		ساعت ۹ دقیقه ۱۰			ساعت ۹ دقیقه ۱۰
		۱۱			۱۱

De _____ Pour _____

N° _____ Mots _____ Date _____ H. _____ M. _____

Voie _____ Indic. Eventuelles _____

موردی _____

تاریخ _____ ساعت _____ دقیقه _____

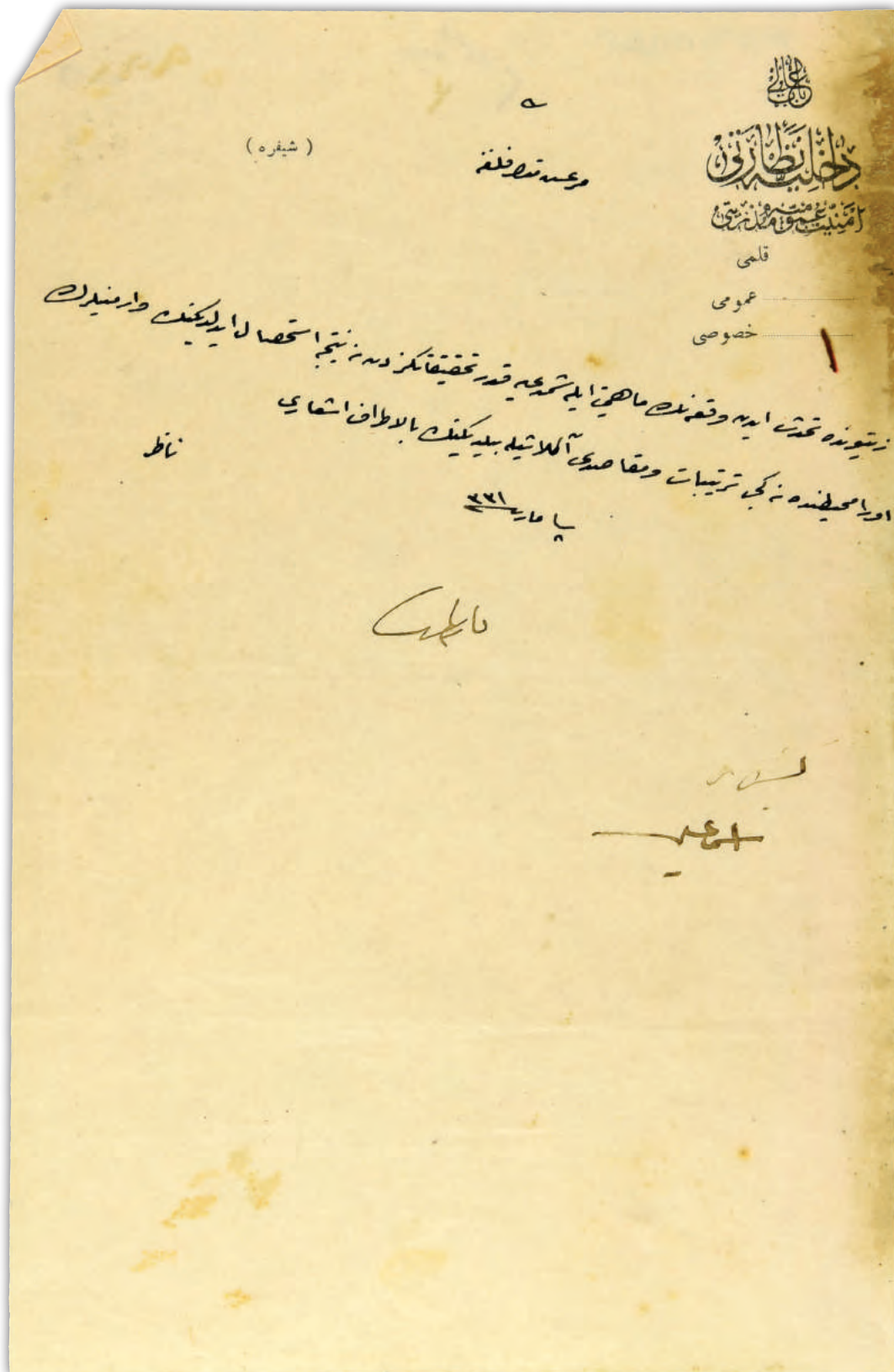
اشارت محتمله _____

موردی _____

تاریخ _____ ساعت _____ دقیقه _____

اشارت محتمله _____

[illegible]

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

دولتی علیہ عثمانیہ تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

وزارت تلفراف ممالکات عثمانیہ دولتی مسئولیت قبول اینتر
[مذمت ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
تکرار کشیده و یا سوق				اخذ			
سوق نومبروس No d'expédition	کشیده ادرتات Remis à	Date	تاریخ Date	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	تاریخ Date	مأمور امضای Signature de l'employé
۹۱۴	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱

De: موردی Pour: موردی

A: موردی Date: موردی H. موردی M. موردی

Voie: موردی Indic. Eventuelles: موردی

محمود پاشا

نومبروس ۱۰۶۹ ۱۰۶۸ ۱۰۶۷ ۱۰۶۶ ۱۰۶۵ ۱۰۶۴ ۱۰۶۳ ۱۰۶۲ ۱۰۶۱ ۱۰۶۰ ۱۰۵۹ ۱۰۵۸ ۱۰۵۷ ۱۰۵۶ ۱۰۵۵ ۱۰۵۴ ۱۰۵۳ ۱۰۵۲ ۱۰۵۱ ۱۰۵۰ ۱۰۴۹ ۱۰۴۸ ۱۰۴۷ ۱۰۴۶ ۱۰۴۵ ۱۰۴۴ ۱۰۴۳ ۱۰۴۲ ۱۰۴۱ ۱۰۴۰ ۱۰۳۹ ۱۰۳۸ ۱۰۳۷ ۱۰۳۶ ۱۰۳۵ ۱۰۳۴ ۱۰۳۳ ۱۰۳۲ ۱۰۳۱ ۱۰۳۰ ۱۰۲۹ ۱۰۲۸ ۱۰۲۷ ۱۰۲۶ ۱۰۲۵ ۱۰۲۴ ۱۰۲۳ ۱۰۲۲ ۱۰۲۱ ۱۰۲۰ ۱۰۱۹ ۱۰۱۸ ۱۰۱۷ ۱۰۱۶ ۱۰۱۵ ۱۰۱۴ ۱۰۱۳ ۱۰۱۲ ۱۰۱۱ ۱۰۱۰ ۱۰۰۹ ۱۰۰۸ ۱۰۰۷ ۱۰۰۶ ۱۰۰۵ ۱۰۰۴ ۱۰۰۳ ۱۰۰۲ ۱۰۰۱ ۱۰۰۰ ۹۹۹ ۹۹۸ ۹۹۷ ۹۹۶ ۹۹۵ ۹۹۴ ۹۹۳ ۹۹۲ ۹۹۱ ۹۹۰ ۹۸۹ ۹۸۸ ۹۸۷ ۹۸۶ ۹۸۵ ۹۸۴ ۹۸۳ ۹۸۲ ۹۸۱ ۹۸۰ ۹۷۹ ۹۷۸ ۹۷۷ ۹۷۶ ۹۷۵ ۹۷۴ ۹۷۳ ۹۷۲ ۹۷۱ ۹۷۰ ۹۶۹ ۹۶۸ ۹۶۷ ۹۶۶ ۹۶۵ ۹۶۴ ۹۶۳ ۹۶۲ ۹۶۱ ۹۶۰ ۹۵۹ ۹۵۸ ۹۵۷ ۹۵۶ ۹۵۵ ۹۵۴ ۹۵۳ ۹۵۲ ۹۵۱ ۹۵۰ ۹۴۹ ۹۴۸ ۹۴۷ ۹۴۶ ۹۴۵ ۹۴۴ ۹۴۳ ۹۴۲ ۹۴۱ ۹۴۰ ۹۳۹ ۹۳۸ ۹۳۷ ۹۳۶ ۹۳۵ ۹۳۴ ۹۳۳ ۹۳۲ ۹۳۱ ۹۳۰ ۹۲۹ ۹۲۸ ۹۲۷ ۹۲۶ ۹۲۵ ۹۲۴ ۹۲۳ ۹۲۲ ۹۲۱ ۹۲۰ ۹۱۹ ۹۱۸ ۹۱۷ ۹۱۶ ۹۱۵ ۹۱۴ ۹۱۳ ۹۱۲ ۹۱۱ ۹۱۰ ۹۰۹ ۹۰۸ ۹۰۷ ۹۰۶ ۹۰۵ ۹۰۴ ۹۰۳ ۹۰۲ ۹۰۱ ۹۰۰ ۸۹۹ ۸۹۸ ۸۹۷ ۸۹۶ ۸۹۵ ۸۹۴ ۸۹۳ ۸۹۲ ۸۹۱ ۸۹۰ ۸۸۹ ۸۸۸ ۸۸۷ ۸۸۶ ۸۸۵ ۸۸۴ ۸۸۳ ۸۸۲ ۸۸۱ ۸۸۰ ۸۷۹ ۸۷۸ ۸۷۷ ۸۷۶ ۸۷۵ ۸۷۴ ۸۷۳ ۸۷۲ ۸۷۱ ۸۷۰ ۸۶۹ ۸۶۸ ۸۶۷ ۸۶۶ ۸۶۵ ۸۶۴ ۸۶۳ ۸۶۲ ۸۶۱ ۸۶۰ ۸۵۹ ۸۵۸ ۸۵۷ ۸۵۶ ۸۵۵ ۸۵۴ ۸۵۳ ۸۵۲ ۸۵۱ ۸۵۰ ۸۴۹ ۸۴۸ ۸۴۷ ۸۴۶ ۸۴۵ ۸۴۴ ۸۴۳ ۸۴۲ ۸۴۱ ۸۴۰ ۸۳۹ ۸۳۸ ۸۳۷ ۸۳۶ ۸۳۵ ۸۳۴ ۸۳۳ ۸۳۲ ۸۳۱ ۸۳۰ ۸۲۹ ۸۲۸ ۸۲۷ ۸۲۶ ۸۲۵ ۸۲۴ ۸۲۳ ۸۲۲ ۸۲۱ ۸۲۰ ۸۱۹ ۸۱۸ ۸۱۷ ۸۱۶ ۸۱۵ ۸۱۴ ۸۱۳ ۸۱۲ ۸۱۱ ۸۱۰ ۸۰۹ ۸۰۸ ۸۰۷ ۸۰۶ ۸۰۵ ۸۰۴ ۸۰۳ ۸۰۲ ۸۰۱ ۸۰۰ ۷۹۹ ۷۹۸ ۷۹۷ ۷۹۶ ۷۹۵ ۷۹۴ ۷۹۳ ۷۹۲ ۷۹۱ ۷۹۰ ۷۸۹ ۷۸۸ ۷۸۷ ۷۸۶ ۷۸۵ ۷۸۴ ۷۸۳ ۷۸۲ ۷۸۱ ۷۸۰ ۷۷۹ ۷۷۸ ۷۷۷ ۷۷۶ ۷۷۵ ۷۷۴ ۷۷۳ ۷۷۲ ۷۷۱ ۷۷۰ ۷۶۹ ۷۶۸ ۷۶۷ ۷۶۶ ۷۶۵ ۷۶۴ ۷۶۳ ۷۶۲ ۷۶۱ ۷۶۰ ۷۵۹ ۷۵۸ ۷۵۷ ۷۵۶ ۷۵۵ ۷۵۴ ۷۵۳ ۷۵۲ ۷۵۱ ۷۵۰ ۷۴۹ ۷۴۸ ۷۴۷ ۷۴۶ ۷۴۵ ۷۴۴ ۷۴۳ ۷۴۲ ۷۴۱ ۷۴۰ ۷۳۹ ۷۳۸ ۷۳۷ ۷۳۶ ۷۳۵ ۷۳۴ ۷۳۳ ۷۳۲ ۷۳۱ ۷۳۰ ۷۲۹ ۷۲۸ ۷۲۷ ۷۲۶ ۷۲۵ ۷۲۴ ۷۲۳ ۷۲۲ ۷۲۱ ۷۲۰ ۷۱۹ ۷۱۸ ۷۱۷ ۷۱۶ ۷۱۵ ۷۱۴ ۷۱۳ ۷۱۲ ۷۱۱ ۷۱۰ ۷۰۹ ۷۰۸ ۷۰۷ ۷۰۶ ۷۰۵ ۷۰۴ ۷۰۳ ۷۰۲ ۷۰۱ ۷۰۰ ۶۹۹ ۶۹۸ ۶۹۷ ۶۹۶ ۶۹۵ ۶۹۴ ۶۹۳ ۶۹۲ ۶۹۱ ۶۹۰ ۶۸۹ ۶۸۸ ۶۸۷ ۶۸۶ ۶۸۵ ۶۸۴ ۶۸۳ ۶۸۲ ۶۸۱ ۶۸۰ ۶۷۹ ۶۷۸ ۶۷۷ ۶۷۶ ۶۷۵ ۶۷۴ ۶۷۳ ۶۷۲ ۶۷۱ ۶۷۰ ۶۶۹ ۶۶۸ ۶۶۷ ۶۶۶ ۶۶۵ ۶۶۴ ۶۶۳ ۶۶۲ ۶۶۱ ۶۶۰ ۶۵۹ ۶۵۸ ۶۵۷ ۶۵۶ ۶۵۵ ۶۵۴ ۶۵۳ ۶۵۲ ۶۵۱ ۶۵۰ ۶۴۹ ۶۴۸ ۶۴۷ ۶۴۶ ۶۴۵ ۶۴۴ ۶۴۳ ۶۴۲ ۶۴۱ ۶۴۰ ۶۳۹ ۶۳۸ ۶۳۷ ۶۳۶ ۶۳۵ ۶۳۴ ۶۳۳ ۶۳۲ ۶۳۱ ۶۳۰ ۶۲۹ ۶۲۸ ۶۲۷ ۶۲۶ ۶۲۵ ۶۲۴ ۶۲۳ ۶۲۲ ۶۲۱ ۶۲۰ ۶۱۹ ۶۱۸ ۶۱۷ ۶۱۶ ۶۱۵ ۶۱۴ ۶۱۳ ۶۱۲ ۶۱۱ ۶۱۰ ۶۰۹ ۶۰۸ ۶۰۷ ۶۰۶ ۶۰۵ ۶۰۴ ۶۰۳ ۶۰۲ ۶۰۱ ۶۰۰ ۵۹۹ ۵۹۸ ۵۹۷ ۵۹۶ ۵۹۵ ۵۹۴ ۵۹۳ ۵۹۲ ۵۹۱ ۵۹۰ ۵۸۹ ۵۸۸ ۵۸۷ ۵۸۶ ۵۸۵ ۵۸۴ ۵۸۳ ۵۸۲ ۵۸۱ ۵۸۰ ۵۷۹ ۵۷۸ ۵۷۷ ۵۷۶ ۵۷۵ ۵۷۴ ۵۷۳ ۵۷۲ ۵۷۱ ۵۷۰ ۵۶۹ ۵۶۸ ۵۶۷ ۵۶۶ ۵۶۵ ۵۶۴ ۵۶۳ ۵۶۲ ۵۶۱ ۵۶۰ ۵۵۹ ۵۵۸ ۵۵۷ ۵۵۶ ۵۵۵ ۵۵۴ ۵۵۳ ۵۵۲ ۵۵۱ ۵۵۰ ۵۴۹ ۵۴۸ ۵۴۷ ۵۴۶ ۵۴۵ ۵۴۴ ۵۴۳ ۵۴۲ ۵۴۱ ۵۴۰ ۵۳۹ ۵۳۸ ۵۳۷ ۵۳۶ ۵۳۵ ۵۳۴ ۵۳۳ ۵۳۲ ۵۳۱ ۵۳۰ ۵۲۹ ۵۲۸ ۵۲۷ ۵۲۶ ۵۲۵ ۵۲۴ ۵۲۳ ۵۲۲ ۵۲۱ ۵۲۰ ۵۱۹ ۵۱۸ ۵۱۷ ۵۱۶ ۵۱۵ ۵۱۴ ۵۱۳ ۵۱۲ ۵۱۱ ۵۱۰ ۵۰۹ ۵۰۸ ۵۰۷ ۵۰۶ ۵۰۵ ۵۰۴ ۵۰۳ ۵۰۲ ۵۰۱ ۵۰۰ ۴۹۹ ۴۹۸ ۴۹۷ ۴۹۶ ۴۹۵ ۴۹۴ ۴۹۳ ۴۹۲ ۴۹۱ ۴۹۰ ۴۸۹ ۴۸۸ ۴۸۷ ۴۸۶ ۴۸۵ ۴۸۴ ۴۸۳ ۴۸۲ ۴۸۱ ۴۸۰ ۴۷۹ ۴۷۸ ۴۷۷ ۴۷۶ ۴۷۵ ۴۷۴ ۴۷۳ ۴۷۲ ۴۷۱ ۴۷۰ ۴۶۹ ۴۶۸ ۴۶۷ ۴۶۶ ۴۶۵ ۴۶۴ ۴۶۳ ۴۶۲ ۴۶۱ ۴۶۰ ۴۵۹ ۴۵۸ ۴۵۷ ۴۵۶ ۴۵۵ ۴۵۴ ۴۵۳ ۴۵۲ ۴۵۱ ۴۵۰ ۴۴۹ ۴۴۸ ۴۴۷ ۴۴۶ ۴۴۵ ۴۴۴ ۴۴۳ ۴۴۲ ۴۴۱ ۴۴۰ ۴۳۹ ۴۳۸ ۴۳۷ ۴۳۶ ۴۳۵ ۴۳۴ ۴۳۳ ۴۳۲ ۴۳۱ ۴۳۰ ۴۲۹ ۴۲۸ ۴۲۷ ۴۲۶ ۴۲۵ ۴۲۴ ۴۲۳ ۴۲۲ ۴۲۱ ۴۲۰ ۴۱۹ ۴۱۸ ۴۱۷ ۴۱۶ ۴۱۵ ۴۱۴ ۴۱۳ ۴۱۲ ۴۱۱ ۴۱۰ ۴۰۹ ۴۰۸ ۴۰۷ ۴۰۶ ۴۰۵ ۴۰۴ ۴۰۳ ۴۰۲ ۴۰۱ ۴۰۰ ۳۹۹ ۳۹۸ ۳۹۷ ۳۹۶ ۳۹۵ ۳۹۴ ۳۹۳ ۳۹۲ ۳۹۱ ۳۹۰ ۳۸۹ ۳۸۸ ۳۸۷ ۳۸۶ ۳۸۵ ۳۸۴ ۳۸۳ ۳۸۲ ۳۸۱ ۳۸۰ ۳۷۹ ۳۷۸ ۳۷۷ ۳۷۶ ۳۷۵ ۳۷۴ ۳۷۳ ۳۷۲ ۳۷۱ ۳۷۰ ۳۶۹ ۳۶۸ ۳۶۷ ۳۶۶ ۳۶۵ ۳۶۴ ۳۶۳ ۳۶۲ ۳۶۱ ۳۶۰ ۳۵۹ ۳۵۸ ۳۵۷ ۳۵۶ ۳۵۵ ۳۵۴ ۳۵۳ ۳۵۲ ۳۵۱ ۳۵۰ ۳۴۹ ۳۴۸ ۳۴۷ ۳۴۶ ۳۴۵ ۳۴۴ ۳۴۳ ۳۴۲ ۳۴۱ ۳۴۰ ۳۳۹ ۳۳۸ ۳۳۷ ۳۳۶ ۳۳۵ ۳۳۴ ۳۳۳ ۳۳۲ ۳۳۱ ۳۳۰ ۳۲۹ ۳۲۸ ۳۲۷ ۳۲۶ ۳۲۵ ۳۲۴ ۳۲۳ ۳۲۲ ۳۲۱ ۳۲۰ ۳۱۹ ۳۱۸ ۳۱۷ ۳۱۶ ۳۱۵ ۳۱۴ ۳۱۳ ۳۱۲ ۳۱۱ ۳۱۰ ۳۰۹ ۳۰۸ ۳۰۷ ۳۰۶ ۳۰۵ ۳۰۴ ۳۰۳ ۳۰۲ ۳۰۱ ۳۰۰ ۲۹۹ ۲۹۸ ۲۹۷ ۲۹۶ ۲۹۵ ۲۹۴ ۲۹۳ ۲۹۲ ۲۹۱ ۲۹۰ ۲۸۹ ۲۸۸ ۲۸۷ ۲۸۶ ۲۸۵ ۲۸۴ ۲۸۳ ۲۸۲ ۲۸۱ ۲۸۰ ۲۷۹ ۲۷۸ ۲۷۷ ۲۷۶ ۲۷۵ ۲۷۴ ۲۷۳ ۲۷۲ ۲۷۱ ۲۷۰ ۲۶۹ ۲۶۸ ۲۶۷ ۲۶۶ ۲۶۵ ۲۶۴ ۲۶۳ ۲۶۲ ۲۶۱ ۲۶۰ ۲۵۹ ۲۵۸ ۲۵۷ ۲۵۶ ۲۵۵ ۲۵۴ ۲۵۳ ۲۵۲ ۲۵۱ ۲۵۰ ۲۴۹ ۲۴۸ ۲۴۷ ۲۴۶ ۲۴۵ ۲۴۴ ۲۴۳ ۲۴۲ ۲۴۱ ۲۴۰ ۲۳۹ ۲۳۸ ۲۳۷ ۲۳۶ ۲۳۵ ۲۳۴ ۲۳۳ ۲۳۲ ۲۳۱ ۲۳۰ ۲۲۹ ۲۲۸ ۲۲۷ ۲۲۶ ۲۲۵ ۲۲۴ ۲۲۳ ۲۲۲ ۲۲۱ ۲۲۰ ۲۱۹ ۲۱۸ ۲۱۷ ۲۱۶ ۲۱۵ ۲۱۴ ۲۱۳ ۲۱۲ ۲۱۱ ۲۱۰ ۲۰۹ ۲۰۸ ۲۰۷ ۲۰۶ ۲۰۵ ۲۰۴ ۲۰۳ ۲۰۲ ۲۰۱ ۲۰۰ ۱۹۹ ۱۹۸ ۱۹۷ ۱۹۶ ۱۹۵ ۱۹۴ ۱۹۳ ۱۹۲ ۱۹۱ ۱۹۰ ۱۸۹ ۱۸۸ ۱۸۷ ۱۸۶ ۱۸۵ ۱۸۴ ۱۸۳ ۱۸۲ ۱۸۱ ۱۸۰ ۱۷۹ ۱۷۸ ۱۷۷ ۱۷۶ ۱۷۵ ۱۷۴ ۱۷۳ ۱۷۲ ۱۷۱ ۱۷۰ ۱۶۹ ۱۶۸ ۱۶۷ ۱۶۶ ۱۶۵ ۱۶۴ ۱۶۳ ۱۶۲ ۱۶۱ ۱۶۰ ۱۵۹ ۱۵۸ ۱۵۷ ۱۵۶ ۱۵۵ ۱۵۴ ۱۵۳ ۱۵۲ ۱۵۱ ۱۵۰ ۱۴۹ ۱۴۸ ۱۴۷ ۱۴۶ ۱۴۵ ۱۴۴ ۱۴۳ ۱۴۲ ۱۴۱ ۱۴۰ ۱۳۹ ۱۳۸ ۱۳۷ ۱۳۶ ۱۳۵ ۱۳۴ ۱۳۳ ۱۳۲ ۱۳۱ ۱۳۰ ۱۲۹ ۱۲۸ ۱۲۷ ۱۲۶ ۱۲۵ ۱۲۴ ۱۲۳ ۱۲۲ ۱۲۱ ۱۲۰ ۱۱۹ ۱۱۸ ۱۱۷ ۱۱۶ ۱۱۵ ۱۱۴ ۱۱۳ ۱۱۲ ۱۱۱ ۱۱۰ ۱۰۹ ۱۰۸ ۱۰۷ ۱۰۶ ۱۰۵ ۱۰۴ ۱۰۳ ۱۰۲ ۱۰۱ ۱۰۰ ۹۹ ۹۸ ۹۷ ۹۶ ۹۵ ۹۴ ۹۳ ۹۲ ۹۱ ۹۰ ۸۹ ۸۸ ۸۷ ۸۶ ۸۵ ۸۴ ۸۳ ۸۲ ۸۱ ۸۰ ۷۹ ۷۸ ۷۷ ۷۶ ۷۵ ۷۴ ۷۳ ۷۲ ۷۱ ۷۰ ۶۹ ۶۸ ۶۷ ۶۶ ۶۵ ۶۴ ۶۳ ۶۲ ۶۱ ۶۰ ۵۹ ۵۸ ۵۷ ۵۶ ۵۵ ۵۴ ۵۳ ۵۲ ۵۱ ۵۰ ۴۹ ۴۸ ۴۷ ۴۶ ۴۵ ۴۴ ۴۳ ۴۲ ۴۱ ۴۰ ۳۹ ۳۸ ۳۷ ۳۶ ۳۵ ۳۴ ۳۳ ۳۲ ۳۱ ۳۰ ۲۹ ۲۸ ۲۷ ۲۶ ۲۵ ۲۴ ۲۳ ۲۲ ۲۱ ۲۰ ۱۹ ۱۸ ۱۷ ۱۶ ۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱ ۰

DH.ŞFR, 465/107-2

DH.ŞFR, 465/108-2

خارجی نظارت
 امور میانی مدیریت عمومی
 مرکه فنی

۷۴۸۱۷

ملاحظات	خلاصه	قید و مودی	تاریخ	مسود	نمیز	مدیر عمومی
	تفصیل به هر یک از سرعین		۸	مصدق		تفصیل
<p style="text-align: center;"> رهنم اینها عبارتند از: </p> <p> تفصیل به دو بون در سرعین به حقه و رسل و اینها عبارتند از: </p> <p> ۱- تفصیل به هر یک از سرعین ۲- تفصیل به هر یک از سرعین ۳- تفصیل به هر یک از سرعین ۴- تفصیل به هر یک از سرعین ۵- تفصیل به هر یک از سرعین ۶- تفصیل به هر یک از سرعین ۷- تفصیل به هر یک از سرعین ۸- تفصیل به هر یک از سرعین ۹- تفصیل به هر یک از سرعین ۱۰- تفصیل به هر یک از سرعین </p> <p style="text-align: right;"> تاریخ ۱۰/۹/۱۳۰۹ امضا: ... مهر: ... </p>						

تلغرافنامه

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

هولت تلفراف معاملاتدن دولای مسئولیت قبول ایتمز
[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION		اخذ	
سوق نومروسی No d'expédit.	کشیده ازلتان متر کتر transmis à	تاریخ Date	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	تاریخ Date	واسطه مرکزی Reçu de	سوق نومروسی No d'ordre
۴۵	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰

De	Pour	موردی	مخرجی
N°	Mots	Date	تاریخ
Voie	Indic. Eventuelles	ساكن	نومرد
		دقيقه	عروب
		اشارت محتمله	طريق

راغبه نظامه

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Document 1: A handwritten telegram from the Ministry of the Interior (Ministère de l'Intérieur) to the Ministry of the Colonies (Ministère des Colonies). The document is dated 12/12/1947 and contains a detailed report on the situation of the population in the French colonies, specifically mentioning the need for resettlement and the role of the Ministry of the Colonies in this regard. The text is written in French and includes a signature and a stamp.

Document 2: A handwritten telegram from the Ministry of the Interior (Ministère de l'Intérieur) to the Ministry of the Colonies (Ministère des Colonies). The document is dated 12/12/1947 and contains a detailed report on the situation of the population in the French colonies, specifically mentioning the need for resettlement and the role of the Ministry of the Colonies in this regard. The text is written in French and includes a signature and a stamp.

DH.ŞFR, 466/23-1

Document 3: A handwritten telegram from the Ministry of the Interior (Ministère de l'Intérieur) to the Ministry of the Colonies (Ministère des Colonies). The document is dated 12/12/1947 and contains a detailed report on the situation of the population in the French colonies, specifically mentioning the need for resettlement and the role of the Ministry of the Colonies in this regard. The text is written in French and includes a signature and a stamp.

Document 4: A handwritten telegram from the Ministry of the Interior (Ministère de l'Intérieur) to the Ministry of the Colonies (Ministère des Colonies). The document is dated 12/12/1947 and contains a detailed report on the situation of the population in the French colonies, specifically mentioning the need for resettlement and the role of the Ministry of the Colonies in this regard. The text is written in French and includes a signature and a stamp.

DH.ŞFR, 466/23-2

Il n'y a rien à payer au porteur		داخل نظام		نظريه روپيا نمبر		۱۲ مارچ ۱۹۰۳ ۲۱	
Expédition en Réimpression Date: H M Signature:		بومرد تاریخ دقیقه ساعت مأمور اضافی		No d'ordre: یونوزار Bureau Intermédiaire: المند Date: ۱۴ مارچ H M Signature:		۱- نمبر نومبروسی ۲- واسطه مراکزی ۳- تاریخ ۴- دقیقه ۵- مأمور اضافی	
De: Voie:		No: Mots: Date:		۱- ساعت ۲- م ۳- صبح ۴- آسمان		۵- عدد کلمات ۶- اشارات غلط ۷- طریق	
۱- ۹ مارچ ۱۹۰۳ ۲- ۱۲ مارچ ۱۹۰۳ ۳- ۱۳ مارچ ۱۹۰۳ ۴- ۱۴ مارچ ۱۹۰۳ ۵- ۱۵ مارچ ۱۹۰۳ ۶- ۱۶ مارچ ۱۹۰۳ ۷- ۱۷ مارچ ۱۹۰۳ ۸- ۱۸ مارچ ۱۹۰۳ ۹- ۱۹ مارچ ۱۹۰۳ ۱۰- ۲۰ مارچ ۱۹۰۳ ۱۱- ۲۱ مارچ ۱۹۰۳ ۱۲- ۲۲ مارچ ۱۹۰۳ ۱۳- ۲۳ مارچ ۱۹۰۳ ۱۴- ۲۴ مارچ ۱۹۰۳ ۱۵- ۲۵ مارچ ۱۹۰۳ ۱۶- ۲۶ مارچ ۱۹۰۳ ۱۷- ۲۷ مارچ ۱۹۰۳ ۱۸- ۲۸ مارچ ۱۹۰۳ ۱۹- ۲۹ مارچ ۱۹۰۳ ۲۰- ۳۰ مارچ ۱۹۰۳ ۲۱- ۳۱ مارچ ۱۹۰۳ ۲۲- ۱ اپریل ۱۹۰۳ ۲۳- ۲ اپریل ۱۹۰۳ ۲۴- ۳ اپریل ۱۹۰۳ ۲۵- ۴ اپریل ۱۹۰۳ ۲۶- ۵ اپریل ۱۹۰۳ ۲۷- ۶ اپریل ۱۹۰۳ ۲۸- ۷ اپریل ۱۹۰۳ ۲۹- ۸ اپریل ۱۹۰۳ ۳۰- ۹ اپریل ۱۹۰۳ ۳۱- ۱۰ اپریل ۱۹۰۳ ۳۲- ۱۱ اپریل ۱۹۰۳ ۳۳- ۱۲ اپریل ۱۹۰۳ ۳۴- ۱۳ اپریل ۱۹۰۳ ۳۵- ۱۴ اپریل ۱۹۰۳ ۳۶- ۱۵ اپریل ۱۹۰۳ ۳۷- ۱۶ اپریل ۱۹۰۳ ۳۸- ۱۷ اپریل ۱۹۰۳ ۳۹- ۱۸ اپریل ۱۹۰۳ ۴۰- ۱۹ اپریل ۱۹۰۳ ۴۱- ۲۰ اپریل ۱۹۰۳ ۴۲- ۲۱ اپریل ۱۹۰۳ ۴۳- ۲۲ اپریل ۱۹۰۳ ۴۴- ۲۳ اپریل ۱۹۰۳ ۴۵- ۲۴ اپریل ۱۹۰۳ ۴۶- ۲۵ اپریل ۱۹۰۳ ۴۷- ۲۶ اپریل ۱۹۰۳ ۴۸- ۲۷ اپریل ۱۹۰۳ ۴۹- ۲۸ اپریل ۱۹۰۳ ۵۰- ۲۹ اپریل ۱۹۰۳ ۵۱- ۳۰ اپریل ۱۹۰۳ ۵۲- ۳۱ اپریل ۱۹۰۳ ۵۳- ۱ مئی ۱۹۰۳ ۵۴- ۲ مئی ۱۹۰۳ ۵۵- ۳ مئی ۱۹۰۳ ۵۶- ۴ مئی ۱۹۰۳ ۵۷- ۵ مئی ۱۹۰۳ ۵۸- ۶ مئی ۱۹۰۳ ۵۹- ۷ مئی ۱۹۰۳ ۶۰- ۸ مئی ۱۹۰۳ ۶۱- ۹ مئی ۱۹۰۳ ۶۲- ۱۰ مئی ۱۹۰۳ ۶۳- ۱۱ مئی ۱۹۰۳ ۶۴- ۱۲ مئی ۱۹۰۳ ۶۵- ۱۳ مئی ۱۹۰۳ ۶۶- ۱۴ مئی ۱۹۰۳ ۶۷- ۱۵ مئی ۱۹۰۳ ۶۸- ۱۶ مئی ۱۹۰۳ ۶۹- ۱۷ مئی ۱۹۰۳ ۷۰- ۱۸ مئی ۱۹۰۳ ۷۱- ۱۹ مئی ۱۹۰۳ ۷۲- ۲۰ مئی ۱۹۰۳ ۷۳- ۲۱ مئی ۱۹۰۳ ۷۴- ۲۲ مئی ۱۹۰۳ ۷۵- ۲۳ مئی ۱۹۰۳ ۷۶- ۲۴ مئی ۱۹۰۳ ۷۷- ۲۵ مئی ۱۹۰۳ ۷۸- ۲۶ مئی ۱۹۰۳ ۷۹- ۲۷ مئی ۱۹۰۳ ۸۰- ۲۸ مئی ۱۹۰۳ ۸۱- ۲۹ مئی ۱۹۰۳ ۸۲- ۳۰ مئی ۱۹۰۳ ۸۳- ۳۱ مئی ۱۹۰۳ ۸۴- ۱ جون ۱۹۰۳ ۸۵- ۲ جون ۱۹۰۳ ۸۶- ۳ جون ۱۹۰۳ ۸۷- ۴ جون ۱۹۰۳ ۸۸- ۵ جون ۱۹۰۳ ۸۹- ۶ جون ۱۹۰۳ ۹۰- ۷ جون ۱۹۰۳ ۹۱- ۸ جون ۱۹۰۳ ۹۲- ۹ جون ۱۹۰۳ ۹۳- ۱۰ جون ۱۹۰۳ ۹۴- ۱۱ جون ۱۹۰۳ ۹۵- ۱۲ جون ۱۹۰۳ ۹۶- ۱۳ جون ۱۹۰۳ ۹۷- ۱۴ جون ۱۹۰۳ ۹۸- ۱۵ جون ۱۹۰۳ ۹۹- ۱۶ جون ۱۹۰۳ ۱۰۰- ۱۷ جون ۱۹۰۳ ۱۰۱- ۱۸ جون ۱۹۰۳ ۱۰۲- ۱۹ جون ۱۹۰۳ ۱۰۳- ۲۰ جون ۱۹۰۳ ۱۰۴- ۲۱ جون ۱۹۰۳ ۱۰۵- ۲۲ جون ۱۹۰۳ ۱۰۶- ۲۳ جون ۱۹۰۳ ۱۰۷- ۲۴ جون ۱۹۰۳ ۱۰۸- ۲۵ جون ۱۹۰۳ ۱۰۹- ۲۶ جون ۱۹۰۳ ۱۱۰- ۲۷ جون ۱۹۰۳ ۱۱۱- ۲۸ جون ۱۹۰۳ ۱۱۲- ۲۹ جون ۱۹۰۳ ۱۱۳- ۳۰ جون ۱۹۰۳ ۱۱۴- ۱ جولائی ۱۹۰۳ ۱۱۵- ۲ جولائی ۱۹۰۳ ۱۱۶- ۳ جولائی ۱۹۰۳ ۱۱۷- ۴ جولائی ۱۹۰۳ ۱۱۸- ۵ جولائی ۱۹۰۳ ۱۱۹- ۶ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۰- ۷ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۱- ۸ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۲- ۹ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۳- ۱۰ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۴- ۱۱ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۵- ۱۲ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۶- ۱۳ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۷- ۱۴ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۸- ۱۵ جولائی ۱۹۰۳ ۱۲۹- ۱۶ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۰- ۱۷ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۱- ۱۸ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۲- ۱۹ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۳- ۲۰ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۴- ۲۱ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۵- ۲۲ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۶- ۲۳ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۷- ۲۴ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۸- ۲۵ جولائی ۱۹۰۳ ۱۳۹- ۲۶ جولائی ۱۹۰۳ ۱۴۰- ۲۷ جولائی ۱۹۰۳ ۱۴۱- ۲۸ جولائی ۱							

آنگاه در دین
با صفی ایستاده بود -
مرد در صفی -

A	1/1
D	1042
P	3

نومرو ۷۷۹۹

نجد -

[illegible]

در اینجا از وضع اینده و فتنه ده عیال بپایند

ایک جہاز ... صفحہ ۱۰-۱-۱۰

$$\frac{24}{22-0}$$

در احوال عمومی استخبارات ایالتی و مدینه

الحمد لله الذي
 جعلنا من عباده

اِسْتِظْ اِلَاعَامَكَ بِرَبِّي

۲۴۶۱ - مخصوص

A	1-2
D	1028
F	1

TELEGRAMME

تلگرامنامه

دولت علیه عثمانیه تلگراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

Etat n'accepte aucune responsabilité à raison de service de la télégraphie

دولت تلگرافات بمعاملات خود دولتی مسئولیت قبول نمیوز
[تقریباً ۱۸۸۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION		اخذ	
سرق نومبروس N° d'expédition.	کشیده اولتان مهاکز transmis à	Date تاریخ ۱۳۱۱	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	تاریخ ۱۳۱۱	واسطه مرکزی Reçu de	مرد نومبروس N° d'ordre
۵۷ ۱۷		دقیقه ۵ H. ۲۰۱			دقیقه ۵ H. ۱۰	نوعار	۷۷

De Pour موزدی خبری فری

N° Mots Date H. ۵ ساعت ۱۰ کلمات ۷۷ و سرو

Voie Italic. Eventuelles اشارت محتمله ۷۷

[illegible]

DH.ŞFR, 466/43-2

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف مملکتی در لای مسئولیت قبول ایجا

[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کیده یا - و		RECEPTION		آخذ	
No d'expédition	کشیده اولان transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	تاریخ	مأمور امضای Signature de l'employé
		دقیقه	ساعت		دقیقه	ساعت	
		H. M.			H. M.		

De _____ Pour _____ موردی _____ غرضی _____
 N° _____ Mots _____ Date _____ H. _____ ساعت _____ تاریخ _____ کات _____
 M. _____ دقیقه _____ غروب _____
 Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارت محتله _____ طریق _____

خبرنامه
 شماره ۱۰۸
 تاریخ ۱۳۰۹
 ساعت ۱۰
 دقیقه ۰۵
 کات ۱۰
 غروب ۱۰
 اشارت محتله ۱۰
 طریق ۱۰

والله اعلم
 و الله اعلم

۱۳۱
 ۱۳۱

تکثیر اقسامه

دولت علیہ عثمانیہ تہذیبی ادارہ سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

l'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie.

هوت المفرد معاملة سند دولتی مسئولیت قبول ایضا
[تحریر ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION		اخذ	
سوق نومبر No d'expédit.	کشیده ازلکان ممبرکز transmis à	تاریخ Date	مأمور امضای Signature de l'employé	تاریخ Date	مأمور امضای Signature de l'employé	واسطه مرکزی Reçu de	ممبر نومبر No d'ordre
۵ ۳		۵ دقیقه H. M.	مکمل	۵ دقیقه H. M.	مکمل	یونیفارم	۳

De _____ Pour _____ موردي زبون قلم

N° _____ Mots _____ Date _____ H. M. _____ تاريخ كلات
دقيقه ۱۱ ۹۰ ۲۵ ۴۱۹

Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارت محتمله

محمّد راحلہ نقی

[illegible]

[illegible]

DH.ŞFR, 466/38-3

DH.ŞFR, 466/48-2

Il paye à payer au porteur		دھلیہ نقدیہ		بھارتیہ پوسٹل ٹیلیگراف 	
Expéditeur et Destinataire N° _____ Date _____ H _____ M _____ Signature _____		Bureau d'origine N° _____ Date _____ H _____ M _____ Signature _____		Bureau intermédiaire N° _____ Date _____ H _____ M _____ Signature _____	
Voie _____ Indications éventuelles _____		Voie _____ Indications éventuelles _____		Voie _____ Indications éventuelles _____	

Les postes des télégraphes et des téléphones
 sont fermés à partir de 10 heures du soir.
 L'usage d'un autre service est recommandé à raison
 de la rapidité de la télégraphie.

1907 10/11/1907
 Calcutta, India
 10/11/1907
 Calcutta, India
 10/11/1907
 Calcutta, India

DH.ŞFR, 466/85-1

N° Date II M Signature	N° Date II M Signature	N° Date II M Signature	N° Date II M Signature	N° Date II M Signature
				
DES POSTES, DES TÉLÉGRAPHES ET DES TÉLÉPHONES (C'est-à-dire : des télégraphes et des téléphones) L'Etat n'assume aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie				
De Voie	No Indications éventuelles	Vite Date	Sa Années	N° Indications éventuelles
<div style="text-align: right; padding-right: 20px;"> <p>موضوع</p> <p>اولند بنی اری المصلحان مرفوض</p> <p>احمد ماسیح والی</p> <p>مصر</p> </div>				

طبعة اشد اعلان و تکرار

1888

در تکی نغزنامه به لاف در بد کونده خاری و قایا افرایده استی نظونه ده بر خیزای کجی
 الد ابد ملد - قبت خفیفه تحفانم دواغ اینک در سرحد بنی لندری ایگوه البتاً و غیب
 ده دعوت اینم زیوه خاکس یک برکن اولعب خیدر اسای تیرا ناز او ناس آینه ده
 نکر - ایج کیم شیره یوقدر یوصه سابقه ک خاکس کرک من آخره نقلای در دخی اردو قحانه انم
 یایله بر صوی زید کصه ابدی نغزنامه کی مصاعف قحانه انقم نیب ایدله - انچه من نویب ه
 کور مدینه و باطع بوجیت نظایه جلیه لرین نقدیرنه تعلیه ابدینه اقتضایه سرعت ادا و
 قتلح مع لفا بوده مطوب غریب نمایه دیر به کلد - تا قدرت یاسی اولیا مصاعف ییدری
 کصه ایج کیم خدیجه ندر لوزم کور دیکم بر مصاعف بر وجهه زیر کصه اید جوع سوبک زینوه
 بدارت وقت دقت لطیفانه خایه جیمه اولی با نیج ب بوقار یه ساعی دجوانه بضا
 قرا کجه هم اکتار اولی ارینارله سکو اولیه - دقتله بو اریم بوضه بوضه سلا کوباری
 بنویدرت تصیفه محمد ایج به رس حا فاسی املان اراضی ارینارک به ضله کجه بنایه
 هم اری نفوس نفیسه هم نفیسه اسلامی به تربیه اینک ایگور محمد اولی طنه بولیم سورج
 حاکم اهت ادلا بوضه ارضی کوبیزیه ادره له محله نقلیه بر لرینه لهور ادره به دوره ادعای
 بر شامه با بر لرین جلیب واکانی ساید - اتم و البینه بکوه موقع قحانه دار و ادلا
 نغزنامه مندر جانشیده بوضه له بی موافقه بیفتک نفه به جلیه لرینه کصه ایدلی بولنده ولی
 شایر ایچ جواب باز بر ملد - واقعا بوملارد بر ضیای صراحی انتاج ایچ کای دکار کتیه
 سله نه اهتیه نظر آسایا اشتار کوریه به کیه و صعبه صعبه محمد رانیم اولی و کلاه و
 وفتیه عکریه صافه نینم بده درنه به قالدیفه بنات اقتضایه سید ایفا و امرایاسی
 بنیون مرصه توفیه
 محمد

اقشام دس
 صبح دس
 ۱۸۶۶
 قلمه ورودی
 ۱۸۶۶

عثمانیه و نه کله قوه

خلافت ایزدین

سیفره قلمی

۱۲۶۶ سال
 در حال در دست او در نه به کوه اقدم دیوانه حرب عثمانی قرار به صلحا اعدام اولنا نه طور و
 او غای الخوبک ویریک افاده د دشمه کینه خودنه طلب اولنا نه معلومان و بر تلعب اریکوه
 اسکروده ضوایه بالینه راجعه اینک اریکوه دشمه کینه کدیم تغیر یوردین بیایه ایلمه و بوله
 او در نه دیوانه حرب عقیده کورلیله لزوم بناء مرقوم بالینک جلب اوله نه دیوانه حرب
 عیجی نودیع اید لیک معوضه - ۱۸۶۶ سال
 عثمانیه د اظه وایس
 حصی

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت الفراف معاملاتدن دولای مسئولیت قبول ایتمز

[1.1.6.5]

Retransmission en Expédition		تکرار کشیده ویا رونق		RECEPTION		اخذ	
رقم پرونده N° d'expéd.	کشیده الزمان مهرکب transmis à	Date	امور امضایی Signature de l'employé	امور امضایی Signature de l'employé	Date	واسطه مرکزی Reçu de	بره نومروسی N° d'ordre
		ساعت H.			وقت M.		

<i>De</i>	<i>Pour</i>	موردی	نمبری
<i>N°</i>	<i>Mots</i>	<i>Date</i>	<i>H.</i>
			<i>M.</i>
<i>Voie</i>	<i>Indic. Eventuelles</i>	تاریخ	ساعات دقیقه
		۱۹۹	۱۷۴
		اشارت تکمله	کلمات غروب
			طریق

[illegible]

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie.

دولت تلفراف معاملاتدن دولتی مسئولیت قبول ایتمز

[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION				اخذ	
سوق نومورسی N° d'expéd.	کشید ارثان transmis à	Date	تاخ	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاخ	واسطه مرکزی Regu de	مره نومورسی No d'ordre
		دقیقه H. M.				دقیقه H. M.			

De _____ Pour _____ موردی _____ غرضی _____

N° _____ Mots _____ Date _____ H. _____ ساعت _____ تاریخ _____ کات _____
M. _____ دقیقه _____ غروب _____ نورس _____

Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارت شملو _____ طریق _____

داخله اندک بود
ترتیب ایستاد
اطمینان ازده
فهرده
سند
بوسلوا
قادر
فاصله
اراضی واقعه
حرفه ایسه
اجرای ایام
دارالحق
۱۹

تغرافنامہ

دولت علیه عثمانیه تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلغراف معاملتندن دولای مسئولیت قبول ایتر
[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده ویا سوق		RECEPTION		اخذ	
سوق نومردوسی No d'expédit.	کشیده ارلطان مردوس transmis à	مأمور امضایی Signature de l'employé	تاریخ Date	مأمور امضایی Signature de l'employé	تاریخ Date	واسطه مرکزی Reçu de	سرد نومردوسی No d'ordre
۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵

De Pour موردی قوله زینب

N° Mots Date ۱۸ H. ۲ ساعت ۷۱ کلمات ۷۱ عروب تومرو

Voie Indics Eventuelles ۷۱ اشارت محمله طریق

[illegible]

DH.ŞFR, 467/29-2

[illegible]

DH.ŞFR, 467/33-1

N° Date		N° d'ordre Bureau intermédiaire	
H. M. Matin Soir Signature		H. M. Matin Soir Signature	
D'après le rapport du... L'Etat d'origine est responsable... à l'usage des services de la télégraphie.		D'après le rapport du... L'Etat d'origine est responsable... à l'usage des services de la télégraphie.	

D'après les obligations imprimées, le premier nombre après le nom du lieu d'origine est un numéro d'ordre
 le second indique le nombre des mots (sauf, les autres désignent la date et l'heure du départ.

Handwritten document, likely a telegram or official communication, featuring Ottoman Turkish text and a central stamp reading "ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES OTTOMANS". The document includes fields for "No", "Date", "Signature", and "Mots" (Words). It also contains a section for "Indications éventuelles" (Possible indications) with handwritten entries. The document is dated 1911.

Handwritten text at the top: "Rafidne" and "Rafidne".

Handwritten text at the bottom: "Rafidne" and "Rafidne".

Stamp: "ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES OTTOMANS".

Fields: "No", "Date", "Signature", "Mots", "Indications éventuelles".

Handwritten entries in "Indications éventuelles":

- 1. 1911
- 2. 1911
- 3. 1911
- 4. 1911
- 5. 1911
- 6. 1911
- 7. 1911
- 8. 1911
- 9. 1911
- 10. 1911
- 11. 1911
- 12. 1911
- 13. 1911
- 14. 1911
- 15. 1911
- 16. 1911
- 17. 1911
- 18. 1911
- 19. 1911
- 20. 1911
- 21. 1911
- 22. 1911
- 23. 1911
- 24. 1911
- 25. 1911
- 26. 1911
- 27. 1911
- 28. 1911
- 29. 1911
- 30. 1911
- 31. 1911
- 32. 1911
- 33. 1911
- 34. 1911
- 35. 1911
- 36. 1911
- 37. 1911
- 38. 1911
- 39. 1911
- 40. 1911
- 41. 1911
- 42. 1911
- 43. 1911
- 44. 1911
- 45. 1911
- 46. 1911
- 47. 1911
- 48. 1911
- 49. 1911
- 50. 1911
- 51. 1911
- 52. 1911
- 53. 1911
- 54. 1911
- 55. 1911
- 56. 1911
- 57. 1911
- 58. 1911
- 59. 1911
- 60. 1911
- 61. 1911
- 62. 1911
- 63. 1911
- 64. 1911
- 65. 1911
- 66. 1911
- 67. 1911
- 68. 1911
- 69. 1911
- 70. 1911
- 71. 1911
- 72. 1911
- 73. 1911
- 74. 1911
- 75. 1911
- 76. 1911
- 77. 1911
- 78. 1911
- 79. 1911
- 80. 1911
- 81. 1911
- 82. 1911
- 83. 1911
- 84. 1911
- 85. 1911
- 86. 1911
- 87. 1911
- 88. 1911
- 89. 1911
- 90. 1911
- 91. 1911
- 92. 1911
- 93. 1911
- 94. 1911
- 95. 1911
- 96. 1911
- 97. 1911
- 98. 1911
- 99. 1911
- 100. 1911

DH.ŞFR, 467/70-1

Handwritten document, likely a telegram or official communication, featuring Ottoman Turkish text and a central stamp reading "ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES OTTOMANS". The document includes fields for "No", "Date", "Signature", and "Mots" (Words). It also contains a section for "Indications éventuelles" (Possible indications) with handwritten entries. The document is dated 1911.

Handwritten text at the top: "Rafidne" and "Rafidne".

Handwritten text at the bottom: "Rafidne" and "Rafidne".

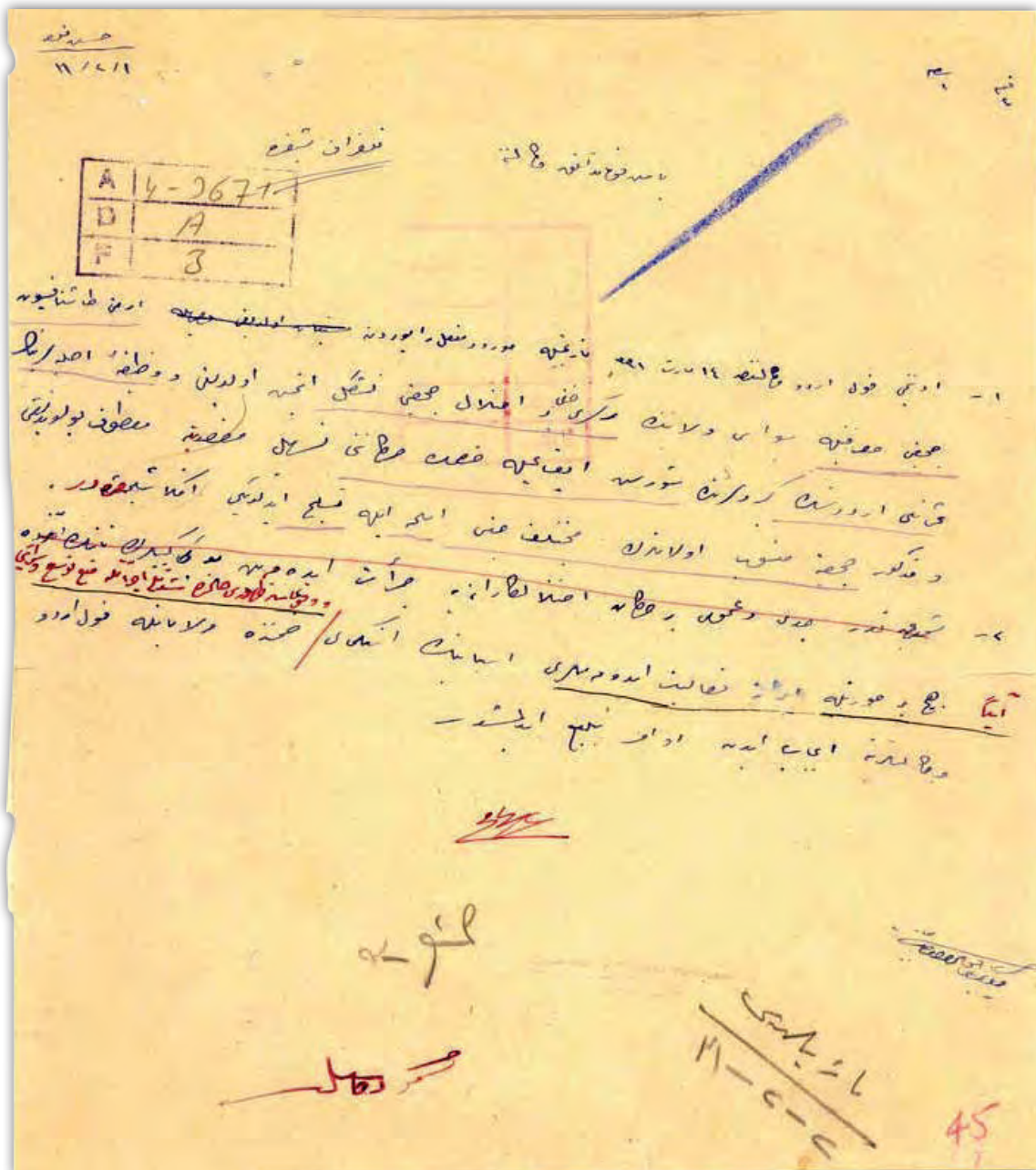
Stamp: "ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES OTTOMANS".

Fields: "No", "Date", "Signature", "Mots", "Indications éventuelles".

Handwritten entries in "Indications éventuelles":

- 1. 1911
- 2. 1911
- 3. 1911
- 4. 1911
- 5. 1911
- 6. 1911
- 7. 1911
- 8. 1911
- 9. 1911
- 10. 1911
- 11. 1911
- 12. 1911
- 13. 1911
- 14. 1911
- 15. 1911
- 16. 1911
- 17. 1911
- 18. 1911
- 19. 1911
- 20. 1911
- 21. 1911
- 22. 1911
- 23. 1911
- 24. 1911
- 25. 1911
- 26. 1911
- 27. 1911
- 28. 1911
- 29. 1911
- 30. 1911
- 31. 1911
- 32. 1911
- 33. 1911
- 34. 1911
- 35. 1911
- 36. 1911
- 37. 1911
- 38. 1911
- 39. 1911
- 40. 1911
- 41. 1911
- 42. 1911
- 43. 1911
- 44. 1911
- 45. 1911
- 46. 1911
- 47. 1911
- 48. 1911
- 49. 1911
- 50. 1911
- 51. 1911
- 52. 1911
- 53. 1911
- 54. 1911
- 55. 1911
- 56. 1911
- 57. 1911
- 58. 1911
- 59. 1911
- 60. 1911
- 61. 1911
- 62. 1911
- 63. 1911
- 64. 1911
- 65. 1911
- 66. 1911
- 67. 1911
- 68. 1911
- 69. 1911
- 70. 1911
- 71. 1911
- 72. 1911
- 73. 1911
- 74. 1911
- 75. 1911
- 76. 1911
- 77. 1911
- 78. 1911
- 79. 1911
- 80. 1911
- 81. 1911
- 82. 1911
- 83. 1911
- 84. 1911
- 85. 1911
- 86. 1911
- 87. 1911
- 88. 1911
- 89. 1911
- 90. 1911
- 91. 1911
- 92. 1911
- 93. 1911
- 94. 1911
- 95. 1911
- 96. 1911
- 97. 1911
- 98. 1911
- 99. 1911
- 100. 1911

DH.ŞFR, 467/70-2

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

هولت تلفراف معاملاتدن دولای مسئولیت قبول ایز

[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition			RECEPTION			
سوق نومروسی N° d'expédition	کشیده اولان transmis à	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	تاریخ	مردم نومروسی N° d'ordre
۵۷۹		۵۷				

De Pour

N° Mots Date H. M.

Voie Indic. Eventuelles

موردی

تاریخ

اشارت محتمله

نسخه

راغب

۱۲۸۸

۱۲۸۹

۱۲۹۰

۱۲۹۱

۱۲۹۲

۱۲۹۳

۱۲۹۴

۱۲۹۵

۱۲۹۶

۱۲۹۷

۱۲۹۸

۱۲۹۹

۱۳۰۰

۱۳۰۱

۱۳۰۲

۱۳۰۳

۱۳۰۴

۱۳۰۵

۱۳۰۶

۱۳۰۷

۱۳۰۸

۱۳۰۹

۱۳۱۰

۱۳۱۱

۱۳۱۲

۱۳۱۳

۱۳۱۴

۱۳۱۵

۱۳۱۶

۱۳۱۷

۱۳۱۸

۱۳۱۹

۱۳۲۰

۱۳۲۱

۱۳۲۲

۱۳۲۳

۱۳۲۴

۱۳۲۵

۱۳۲۶

۱۳۲۷

۱۳۲۸

۱۳۲۹

۱۳۳۰

۱۳۳۱

۱۳۳۲

۱۳۳۳

۱۳۳۴

۱۳۳۵

۱۳۳۶

۱۳۳۷

۱۳۳۸

۱۳۳۹

۱۳۴۰

۱۳۴۱

۱۳۴۲

۱۳۴۳

۱۳۴۴

۱۳۴۵

۱۳۴۶

۱۳۴۷

۱۳۴۸

۱۳۴۹

۱۳۵۰

۱۳۵۱

۱۳۵۲

۱۳۵۳

۱۳۵۴

۱۳۵۵

۱۳۵۶

۱۳۵۷

۱۳۵۸

۱۳۵۹

۱۳۶۰

۱۳۶۱

۱۳۶۲

۱۳۶۳

۱۳۶۴

۱۳۶۵

۱۳۶۶

۱۳۶۷

۱۳۶۸

۱۳۶۹

۱۳۷۰

۱۳۷۱

۱۳۷۲

۱۳۷۳

۱۳۷۴

۱۳۷۵

۱۳۷۶

۱۳۷۷

۱۳۷۸

۱۳۷۹

۱۳۸۰

۱۳۸۱

۱۳۸۲

۱۳۸۳

۱۳۸۴

۱۳۸۵

۱۳۸۶

۱۳۸۷

۱۳۸۸

۱۳۸۹

۱۳۹۰

۱۳۹۱

۱۳۹۲

۱۳۹۳

۱۳۹۴

۱۳۹۵

۱۳۹۶

۱۳۹۷

۱۳۹۸

۱۳۹۹

۱۴۰۰

۱۴۰۱

۱۴۰۲

۱۴۰۳

۱۴۰۴

۱۴۰۵

۱۴۰۶

۱۴۰۷

۱۴۰۸

۱۴۰۹

۱۴۱۰

۱۴۱۱

۱۴۱۲

۱۴۱۳

۱۴۱۴

۱۴۱۵

۱۴۱۶

۱۴۱۷

۱۴۱۸

۱۴۱۹

۱۴۲۰

۱۴۲۱

۱۴۲۲

۱۴۲۳

۱۴۲۴

۱۴۲۵

۱۴۲۶

۱۴۲۷

۱۴۲۸

۱۴۲۹

۱۴۳۰

۱۴۳۱

۱۴۳۲

۱۴۳۳

۱۴۳۴

۱۴۳۵

۱۴۳۶

۱۴۳۷

۱۴۳۸

۱۴۳۹

۱۴۴۰

۱۴۴۱

۱۴۴۲

۱۴۴۳

۱۴۴۴

۱۴۴۵

۱۴۴۶

۱۴۴۷

۱۴۴۸

۱۴۴۹

۱۴۵۰

۱۴۵۱

۱۴۵۲

۱۴۵۳

۱۴۵۴

۱۴۵۵

۱۴۵۶

۱۴۵۷

۱۴۵۸

۱۴۵۹

۱۴۶۰

۱۴۶۱

۱۴۶۲

۱۴۶۳

۱۴۶۴

۱۴۶۵

۱۴۶۶

۱۴۶۷

۱۴۶۸

۱۴۶۹

۱۴۷۰

۱۴۷۱

۱۴۷۲

۱۴۷۳

۱۴۷۴

۱۴۷۵

۱۴۷۶

۱۴۷۷

۱۴۷۸

۱۴۷۹

۱۴۸۰

۱۴۸۱

۱۴۸۲

۱۴۸۳

۱۴۸۴

۱۴۸۵

۱۴۸۶

۱۴۸۷

۱۴۸۸

۱۴۸۹

۱۴۹۰

۱۴۹۱

۱۴۹۲

۱۴۹۳

۱۴۹۴

۱۴۹۵

۱۴۹۶

۱۴۹۷

۱۴۹۸

۱۴۹۹

۱۵۰۰

۱۵۰۱

۱۵۰۲

۱۵۰۳

۱۵۰۴

۱۵۰۵

۱۵۰۶

۱۵۰۷

۱۵۰۸

۱۵۰۹

۱۵۱۰

۱۵۱۱

۱۵۱۲

۱۵۱۳

۱۵۱۴

۱۵۱۵

۱۵۱۶

۱۵۱۷

۱۵۱۸

۱۵۱۹

۱۵۲۰

۱۵۲۱

۱۵۲۲

۱۵۲۳

۱۵۲۴

۱۵۲۵

۱۵۲۶

۱۵۲۷

۱۵۲۸

۱۵۲۹

۱۵۳۰

۱۵۳۱

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

هولت تلفراف معاملاشدن دولای مسئولیت قبول ایتمز

[نمبره ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition			تکرار کشیده و یا سوتی		RECEPTION				اخذ	
سوت نومروسی No d'expédition.	کشیده ارشاد مرکز transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	تاریخ	واسطه مرکزی Rég. de	سره نومروسی No d'ordre	
		دقیقه ساعت				دقیقه ساعت			۳۳	
		H. M.				H. M.				

De Pour موردی

N° Mots Date H. ساعت M. دقیقه تاریخ کات غروب نومرو

Voie Indic. Eventuelles اشارت محتمله طریق

مقام ۱۹۵۴ ۱۹۱۵ ۱۹۱۶ ۱۹۱۷ ۱۹۱۸ ۱۹۱۹ ۱۹۲۰ ۱۹۲۱ ۱۹۲۲ ۱۹۲۳ ۱۹۲۴ ۱۹۲۵ ۱۹۲۶ ۱۹۲۷ ۱۹۲۸ ۱۹۲۹ ۱۹۳۰ ۱۹۳۱ ۱۹۳۲ ۱۹۳۳ ۱۹۳۴ ۱۹۳۵ ۱۹۳۶ ۱۹۳۷ ۱۹۳۸ ۱۹۳۹ ۱۹۴۰ ۱۹۴۱ ۱۹۴۲ ۱۹۴۳ ۱۹۴۴ ۱۹۴۵ ۱۹۴۶ ۱۹۴۷ ۱۹۴۸ ۱۹۴۹ ۱۹۵۰ ۱۹۵۱ ۱۹۵۲ ۱۹۵۳ ۱۹۵۴ ۱۹۵۵ ۱۹۵۶ ۱۹۵۷ ۱۹۵۸ ۱۹۵۹ ۱۹۶۰ ۱۹۶۱ ۱۹۶۲ ۱۹۶۳ ۱۹۶۴ ۱۹۶۵ ۱۹۶۶ ۱۹۶۷ ۱۹۶۸ ۱۹۶۹ ۱۹۷۰ ۱۹۷۱ ۱۹۷۲ ۱۹۷۳ ۱۹۷۴ ۱۹۷۵ ۱۹۷۶ ۱۹۷۷ ۱۹۷۸ ۱۹۷۹ ۱۹۸۰ ۱۹۸۱ ۱۹۸۲ ۱۹۸۳ ۱۹۸۴ ۱۹۸۵ ۱۹۸۶ ۱۹۸۷ ۱۹۸۸ ۱۹۸۹ ۱۹۹۰ ۱۹۹۱ ۱۹۹۲ ۱۹۹۳ ۱۹۹۴ ۱۹۹۵ ۱۹۹۶ ۱۹۹۷ ۱۹۹۸ ۱۹۹۹ ۲۰۰۰ ۲۰۰۱ ۲۰۰۲ ۲۰۰۳ ۲۰۰۴ ۲۰۰۵ ۲۰۰۶ ۲۰۰۷ ۲۰۰۸ ۲۰۰۹ ۲۰۱۰ ۲۰۱۱ ۲۰۱۲ ۲۰۱۳ ۲۰۱۴ ۲۰۱۵ ۲۰۱۶ ۲۰۱۷ ۲۰۱۸ ۲۰۱۹ ۲۰۲۰ ۲۰۲۱ ۲۰۲۲ ۲۰۲۳ ۲۰۲۴ ۲۰۲۵ ۲۰۲۶ ۲۰۲۷ ۲۰۲۸ ۲۰۲۹ ۲۰۳۰ ۲۰۳۱ ۲۰۳۲ ۲۰۳۳ ۲۰۳۴ ۲۰۳۵ ۲۰۳۶ ۲۰۳۷ ۲۰۳۸ ۲۰۳۹ ۲۰۴۰ ۲۰۴۱ ۲۰۴۲ ۲۰۴۳ ۲۰۴۴ ۲۰۴۵ ۲۰۴۶ ۲۰۴۷ ۲۰۴۸ ۲۰۴۹ ۲۰۵۰ ۲۰۵۱ ۲۰۵۲ ۲۰۵۳ ۲۰۵۴ ۲۰۵۵ ۲۰۵۶ ۲۰۵۷ ۲۰۵۸ ۲۰۵۹ ۲۰۶۰ ۲۰۶۱ ۲۰۶۲ ۲۰۶۳ ۲۰۶۴ ۲۰۶۵ ۲۰۶۶ ۲۰۶۷ ۲۰۶۸ ۲۰۶۹ ۲۰۷۰ ۲۰۷۱ ۲۰۷۲ ۲۰۷۳ ۲۰۷۴ ۲۰۷۵ ۲۰۷۶ ۲۰۷۷ ۲۰۷۸ ۲۰۷۹ ۲۰۸۰ ۲۰۸۱ ۲۰۸۲ ۲۰۸۳ ۲۰۸۴ ۲۰۸۵ ۲۰۸۶ ۲۰۸۷ ۲۰۸۸ ۲۰۸۹ ۲۰۹۰ ۲۰۹۱ ۲۰۹۲ ۲۰۹۳ ۲۰۹۴ ۲۰۹۵ ۲۰۹۶ ۲۰۹۷ ۲۰۹۸ ۲۰۹۹ ۲۱۰۰ ۲۱۰۱ ۲۱۰۲ ۲۱۰۳ ۲۱۰۴ ۲۱۰۵ ۲۱۰۶ ۲۱۰۷ ۲۱۰۸ ۲۱۰۹ ۲۱۱۰ ۲۱۱۱ ۲۱۱۲ ۲۱۱۳ ۲۱۱۴ ۲۱۱۵ ۲۱۱۶ ۲۱۱۷ ۲۱۱۸ ۲۱۱۹ ۲۱۲۰ ۲۱۲۱ ۲۱۲۲ ۲۱۲۳ ۲۱۲۴ ۲۱۲۵ ۲۱۲۶ ۲۱۲۷ ۲۱۲۸ ۲۱۲۹ ۲۱۳۰ ۲۱۳۱ ۲۱۳۲ ۲۱۳۳ ۲۱۳۴ ۲۱۳۵ ۲۱۳۶ ۲۱۳۷ ۲۱۳۸ ۲۱۳۹ ۲۱۴۰ ۲۱۴۱ ۲۱۴۲ ۲۱۴۳ ۲۱۴۴ ۲۱۴۵ ۲۱۴۶ ۲۱۴۷ ۲۱۴۸ ۲۱۴۹ ۲۱۵۰ ۲۱۵۱ ۲۱۵۲ ۲۱۵۳ ۲۱۵۴ ۲۱۵۵ ۲۱۵۶ ۲۱۵۷ ۲۱۵۸ ۲۱۵۹ ۲۱۶۰ ۲۱۶۱ ۲۱۶۲ ۲۱۶۳ ۲۱۶۴ ۲۱۶۵ ۲۱۶۶ ۲۱۶۷ ۲۱۶۸ ۲۱۶۹ ۲۱۷۰ ۲۱۷۱ ۲۱۷۲ ۲۱۷۳ ۲۱۷۴ ۲۱۷۵ ۲۱۷۶ ۲۱۷۷ ۲۱۷۸ ۲۱۷۹ ۲۱۸۰ ۲۱۸۱ ۲۱۸۲ ۲۱۸۳ ۲۱۸۴ ۲۱۸۵ ۲۱۸۶ ۲۱۸۷ ۲۱۸۸ ۲۱۸۹ ۲۱۹۰ ۲۱۹۱ ۲۱۹۲ ۲۱۹۳ ۲۱۹۴ ۲۱۹۵ ۲۱۹۶ ۲۱۹۷ ۲۱۹۸ ۲۱۹۹ ۲۲۰۰ ۲۲۰۱ ۲۲۰۲ ۲۲۰۳ ۲۲۰۴ ۲۲۰۵ ۲۲۰۶ ۲۲۰۷ ۲۲۰۸ ۲۲۰۹ ۲۲۱۰ ۲۲۱۱ ۲۲۱۲ ۲۲۱۳ ۲۲۱۴ ۲۲۱۵ ۲۲۱۶ ۲۲۱۷ ۲۲۱۸ ۲۲۱۹ ۲۲۲۰ ۲۲۲۱ ۲۲۲۲ ۲۲۲۳ ۲۲۲۴ ۲۲۲۵ ۲۲۲۶ ۲۲۲۷ ۲۲۲۸ ۲۲۲۹ ۲۲۳۰ ۲۲۳۱ ۲۲۳۲ ۲۲۳۳ ۲۲۳۴ ۲۲۳۵ ۲۲۳۶ ۲۲۳۷ ۲۲۳۸ ۲۲۳۹ ۲۲۴۰ ۲۲۴۱ ۲۲۴۲ ۲۲۴۳ ۲۲۴۴ ۲۲۴۵ ۲۲۴۶ ۲۲۴۷ ۲۲۴۸ ۲۲۴۹ ۲۲۵۰ ۲۲۵۱ ۲۲۵۲ ۲۲۵۳ ۲۲۵۴ ۲۲۵۵ ۲۲۵۶ ۲۲۵۷ ۲۲۵۸ ۲۲۵۹ ۲۲۶۰ ۲۲۶۱ ۲۲۶۲ ۲۲۶۳ ۲۲۶۴ ۲۲۶۵ ۲۲۶۶ ۲۲۶۷

[illegible]

DH.ŞFR, 467/95-2

[illegible]

DH.ŞFR, 467/99-1

N° _____ Date _____		N° d'ordre _____ Bureau intermédiaire _____	
H M Matin Soir Signature _____		H M Matin Soir Signature _____	
De _____ Voie _____		No. _____ Mot _____ Date _____	
indications éventuelles		indications éventuelles	

Dans les télégrammes imprimés, le premier nombre après le signe du lieu d'origine est le nombre d'ordre le second indique le nombre du mois 1256, les autres indiquant le date et l'heure du départ.

DH.ŞFR, 467/99-2

[illegible]

[illegible]

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف معاملاتدن دولتی مسئولیت قبول ایتمز

[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION		اشد	
سوق نومروسو No d'expédition.	کشیده ارشاد مرکز transmis à	Date	تاریخ مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	تاریخ مأمور امضای Signature de l'employé	نمبره نومروسو No d'ordre
		دقیقه ساعت			دقیقه ساعت		
		H. M.			H. M.		

De Pour موردي مخبري

N° Mots Date H. ساعت کلمات
M. دقیقه تاریخ ظهور

Voie Indic. Eventuelles طریق از طریق به وسیله

۷۸۶۵ ۱۶۴۹ ۵۱۶۹ ۶۰۶۴ ۱۴۴۴ ۱۰۶۴ ۱۱۶۴

داره البی هورت

باز

۱۸۷۲

[illegible]

DH.ŞFR, 467/125-1

N° Date H M Matin Soir Signature		N° d'ordre Bureau intermédiaire Date H M Matin Soir Signature	
De Voie Mots Date Mots Date		N° d'ordre Bureau intermédiaire Date H M Matin Soir Signature	

DH.ŞFR, 467/125-2

N° Date H M Min Sec Signature		N° d'ordre Bureau intermédiaire Date H M Min Sec Signature	
De Voie Mots Date Indications éventuelles		De Voie Mots Date Indications éventuelles	
(Texte en français et turc)		(Texte en français et turc)	

DH.ŞFR, 467/127-1

[illegible]

DH.ŞFR, 467/127-2

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

دولت علیہ عثمانیہ تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف معاً الا تردق دولتی مسئولیت قبول ایتدو

[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition			تکرار کشیده و یا سبق		RECEPTION				اخذ	
سبق نومروسی N° d'expédition	کشیده ازلان مرکز transmis à	Date	تاریخ M. J.	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	تاریخ M. J.	واسطه مرکزی Reçu de	مهره نومروسی N° d'ordre	

De _____ Pour _____ موردي _____

N° _____ Mois _____ Date _____ H. _____ ساعت _____
M. _____ دقیقه _____ تاریخ _____

Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارت مشتمله _____

طریق _____

صحب

راصله لطافه

دافد ~ حصانه ~
مردی ~ فزونه ~
ایدهدی ~ نو فندک ~
کامله ~ مو ~
کواسه ~ قضا ~
ناجیه ~ ابطه ~
ایده ~ آ ~
فزارنه ~ اجماع ~
یغونه ~ تحبه ~
فوزوا ~ ارفنه ~
درام ~ انیکه ~
شانه ~ کوا ~
ایوبور ~ کوا ~

استفادین کوبیرنه
محلہ
آئید
ایده
فزارنه
یغونه
فوزوا
درام
شانه
ایوبور

صواب

[illegible]

[illegible]

[illegible]

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

صیقل تلفراف ممالک عثمانیه دولتی مسئولیت قبول اغیز

[108]

Retransmission ou Expédition			RECEPTION		
تکرار کشیده و یا سوق			اخذ		
سوق نومروسی No d'expédition	کشیده اولشان transmis à	Date	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date
		اول دقیقه			اول دقیقه
		H. M.			H. M.

De. Pour. موردی. مورده
N°. Mots. Date. اول H. ۲ ساعت ۲۰ دقیقه
Voie. Indie. Eventuelles. اشارت محتمله

داعیه نظامیه

بولکوند فدر فونه به سوه
لغیر الکیم ۴۴۹۵ ۹۱۷۵ ۶۷۴۹ ۶۵۴۶ ۹۰۶۴ ۸۴۴۹ ایدلار
زنبوره ارمنی ایشل مضاری اولمچ بیگ درن بوز
۶۴۴۹ ۱۹۸۲ ۹۵۶۲ ۱۷۴۷ ۶۹۷۶ ۷۴۹۵ ۷۴۹۵
۴۵۵۷ ۴۵۴۶ ۱۶۸۸ ۴۵۵۴ ۹۰۷۵ ۵۰۹۲ اولمچ بیگ
۴۱۶۹ ۴۱۶۹ ۴۱۶۹ ۸۸۷۲ ۵۱۷۶ ۹۱۷۶ ۸۸۷۲
بر لرینه ریاحر اعزام ۹۵۵۱ ۹۸۸۶ ۵۱۷۶ ۸۸۷۲ ۵۱۷۶ ۹۱۷۶ ۸۸۷۲
۸۸۷۲ ۵۱۷۶ ۹۱۷۶ ۸۸۷۲ ۵۱۷۶ ۹۱۷۶ ۸۸۷۲
مورده منفرنی
مختار

۸۰

DH.ŞFR, 468/55-2

DH.ŞFR, 468/64-2

DH.ŞFR, 468/64-4

[illegible]

DH.ŞFR, 468/67-2

DH.ŞFR, 468/76-2

[illegible]

الحمد لله

خالد بن عبد الله

(شيفره)

ادرنه	ولایت	دیار بکر	ولایت	بولی	متصرفلغنه
اوزروم	»	سولیه	»	جانیک	»
آطنه	»	سیواس	»	چیلدا	»
انقره	»	طربزون	»	زوز	»
آدین	»	میتلین	»	سحر	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره سی	»
مصر	»	معموره العزیز	»	قدس شریف	»
بعلبک	»	موصل	»	قلعه سلطیه	»
بیروت	»	وان	»	منتشا	»
جاز	»	شیر	»	سکک	»
حلب	»	اورفه	»	قصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مدینه منوره محافظه	»

مقبول ، محکم ، بازداشتی

پیشین
سده
بسته
زده
رشته
پیشین

أدنی قسطنطنیه مالیه عثمانیه ده کی تکمیل اولم اقتضایه و سیاسیه لایله اوتیه ده بری تدبیریه تمهیدات
اداره کائنیه معطوف اولام تشبیهی واعداد جدی مطابق طائشاه قسطنیه سلسله
روسیه ده بوشانه ارضیه در حال عبورده حرکت و مالیه عثمانیه ده کی ارضیه در حال عبورده
روسیه ده بوشانه ارضیه در حال عبورده حرکت و مالیه عثمانیه ده کی ارضیه در حال عبورده
دو چهار خشت اولنه انتظار ایده رک اوزمانه بدیه قوتیه به اختلال ایدیه کرائیه
اینگره مقراری و هوشیه استفاده ایتمه صورتیه ممکنه هیاه و استقباله تأثیر
ایده جود حکام خائنه جراتی بالان دولتیه حال عبورده بوقیه شومیه ده زیاده
ایله بتلیس ، سیواس و وانده و قسطنطنیه هادیه اخیر عصیانیه ایله برده دها
تایه اتمه و اسان مرزی مالیه ایدیه ده بوشانه و ایدیه عنوانیه یله اختلال
منقذی محافظه ایدیه بتلیس بوقیه ساعینک حکمتیه اولام ده درلو

خلاصہ نظریاتی

(شیفرہ)

ادرنہ	ولایتہ	دیار بکر	ولایتہ	بولی	متصرفلغہ
ارضروم	»	سوریہ	»	جانبیک	»
آطنه	»	سیواس	»	چنالجہ	»
انقرہ	»	طربزون	»	زور	»
آبدین	»	قسطامونی	»	عسیر	»
بتلیس	»	قونیہ	»	قرہ سی	»
بصرہ	»	معمورۃ العزیز	»	قدس شریف	»
بمداد	»	موصل	»	قلعہ سلطانیہ	»
بیروت	»	وان	»	منتشا	»
حجاز	»	یمن	»	نکہ	»
حلب	»	اورفہ	»	قصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مدینہ منورہ محافظلغہ	»

اسباب و وسائل مراجعت صورتیہ فیہ آمالہ اولیٰ قمارتی استحصال مقصدی ایاق
طوبیاندنی و قبیہ و سیواس ایلا مال مائہ دہ میانہ شیعاریہ بومبارالہ درو
اردونندہ گوئلہ آلایہ شیعہ ایدہ رک رسدالہ بولکدہ مکلتہ صالدریام وعدہ
اصل چنانی مکلتہ اھالیہ اولاد ارض قویہ رؤساندہ صحتی و اندوختنی بی
آرقہ نہ تملید ایدہ صورتیہ وید بیوک بروقیارہ آئناہ برقیارہ ورتیاری ایلا
تقیہ ایلمدر بالطبع مکلتہ کندسیچون دملکہ حیاتیہ شیعہ ایدہ برقیارہ
وشتانک نادینہ شیعہ بزمانہ زنی انخاصہ وید ایلا باقاسیہ چنی وضع ضررہ
اولاد قعیارک حال بوجودنی شروع تقوی ایدہ چکی جوتلہ باقوم شکیدہ
سیاسیہ افندہ لزوم عہل اس ایلمدر بنای عہد قعیارہ طامشاق
وامشاق قعیارک ولایت رافندہ ک شعیانک درحال ساری ایلا شعیہ
متر از ان بولہ چہ اوراق و قاتلہ قطعاً خیاب و امی نہ امکانہ انجیمہ
مصادہ ک وقعیارک رؤسا وارکائندہ قعیارک انشی ایلا مکلتہ طامشاق
معم و مد افسدہ ک توقیفی و بولندہ ک ملادہ رؤام اقا متدندہ
مزدور گروندہ ولایت شیعہ رافندہ منجب کردولہ ک مؤقعیہ طوبیاندنی

۲

الحمد لله

الحمد لله

(شيفره)

ادرنه	ولایت	دیار بکر	ولایت	بولی	متصرفلغه
ارضروم	»	سوریه	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	چتالجه	»
انقره	»	طربرزون	»	زور	»
آیدین	»	قسطامونی	»	عسیر	»
بتلیس	»	قونیہ	»	قره سی	»
بصره	»	معموره العزیز	»	قدس شریف	»
بمداد	»	موصل	»	قلعه سلطانیہ	»
بیروت	»	وان	»	منتشا	»
حجاز	»	ین	»	تکک	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مدینه منوره محافظلغه	»

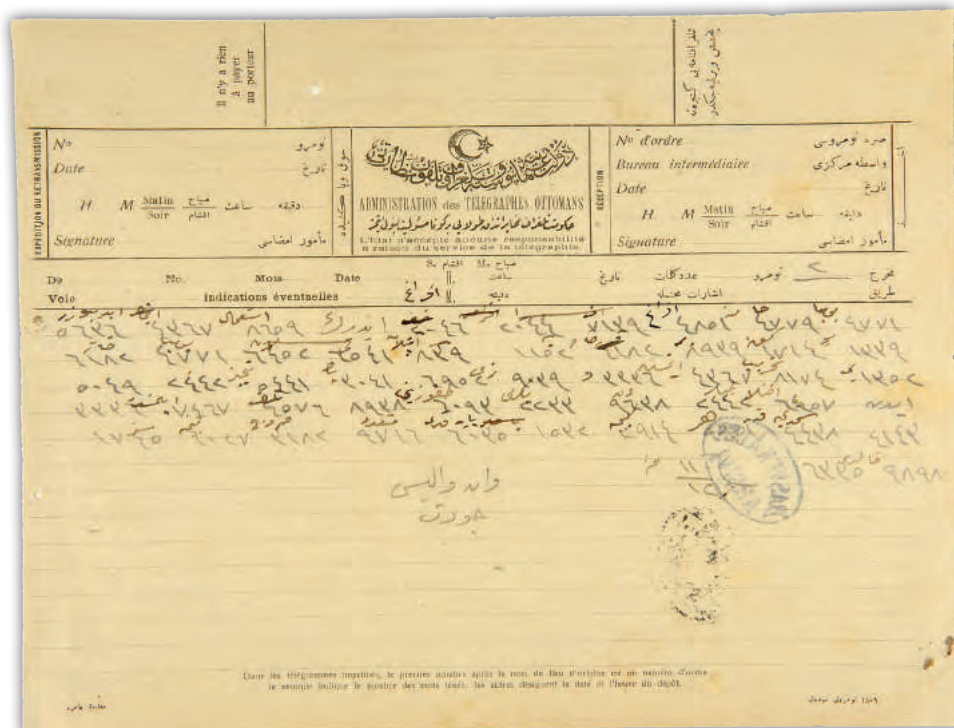
امکان بر غفلت و ایمان ایدر محله مدد تحریر باشد بلیه روح در لو حال
 قاریو قوما نادره باخی بره قوتی بوشه و اجا آتک حقه قیاسی اسبابند
 و استقامت لایله ظهور ایدر جد اوارف و وثائق - تحقیقی تیمی نه توقف اولنا
 دیوان هر بره تورجی اردوی همایون بامه قوما نادره و کمالیه با نادره نور
 اولمغه ایمان ایدر تدبیرک با لطف استقامت لایله در حال تطبیق و توقیف اولنا
 عدول اجا آتک بیدری معلوم اعطای () و اجا آتک حرف قوتی لایله
 قاریو بوقت مکتبی هاش اولمغه بناء برقا اهائی اسدیم ایه ارض غفری آیدر
 کتاب ایدر بلی بر شکل ویرامه () کار اهتیه تعید اولمغه
 ۱۱ نیامه ۱۲۲۱
 باز

کلمه

الحمد لله

بر بوشانه داوودی خدیجه جلد بلیک ، بتلیس ، ارضروم ، بتلیس ، آطنه ، ویش
 بایله مقدر

DH.ŞFR, 468/109-1

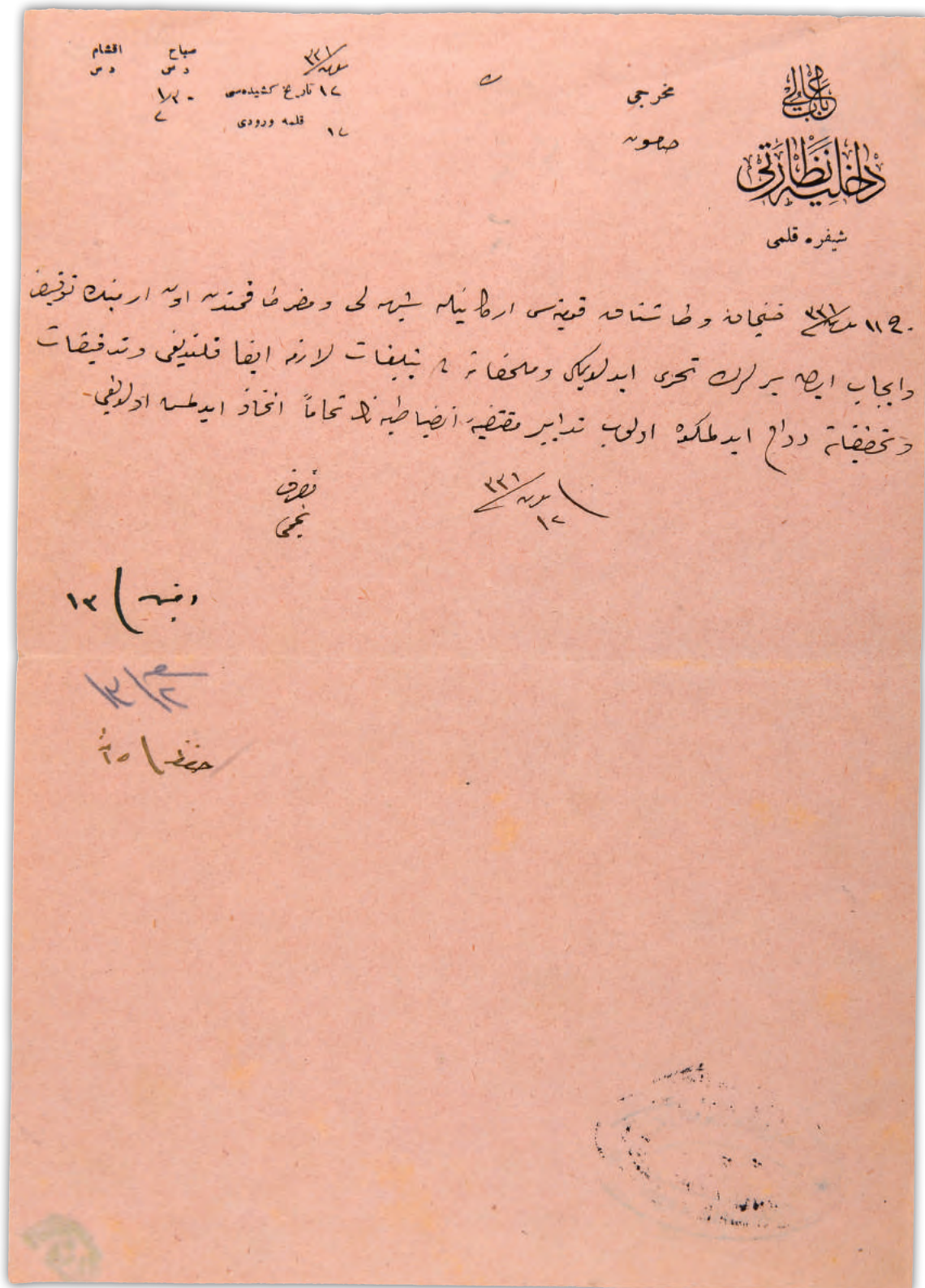
DH.ŞFR, 468/109-2

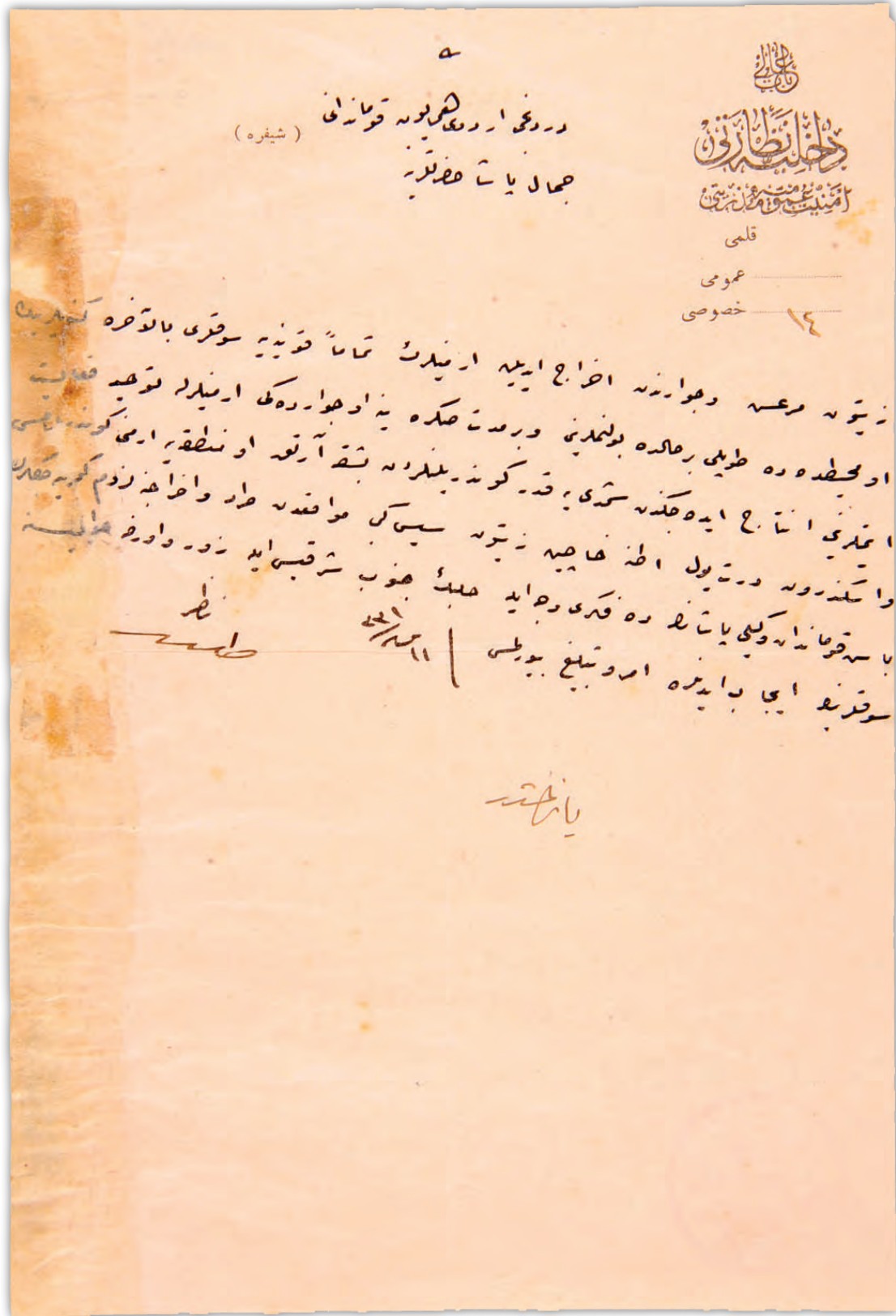
[illegible]

 وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
 اداره معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
 سرمد فقهی

۶۹۹۰/۶۱۹۰۰
 سیاهی

ملفوظات	خلاصه	قید نومروسی	تاریخ	مسود	میز	مدیر عمومی
		۶۷۵	۱۳۴۵/۱۲/۱۵	حاج میرزا		سیاهی
<p style="text-align: center;">دفعه</p> <p> در تاریخ ۱۳۴۵/۱۲/۱۵ در جلسه شورای معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه در باب رسیدگی به نامه شماره ۱۳۴۵/۱۲/۱۵ از طرف وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه در خصوص درخواست صدور مجوز برای تاسیس مدرسه در محل ... به استحضار رسید و پس از بحث و تبادل نظر در خصوص ... به این نتیجه رسید که ... و در نتیجه این امر ... و در نتیجه این امر ... </p> <p style="text-align: right;"> ۶۹۹۰ — ۶۷۵ سیاهی ۱۳۴۵/۱۲/۱۵ ۶۷۵ </p>						

تلفرا قنامه

331

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

تولت المرافع معاملات من دولایه و مملکت قبول ایچو
[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition						RECEPTION					
سوق نومروسی No d'expédition.						تاریخ و ساعت Date et heure					
کشیده اولتان transmis à						مأمور امضای Signature de l'employé					
Date						Date					
تاریخ و ساعت Date et heure						تاریخ و ساعت Date et heure					
H. M.						H. M.					

De Pour موردي مرجع

N° Mots ١٤ Date H. ٤ ساعت M. ١٢ دقيقة تاريخ

Voies Indic. Eventuelles

[illegible]

DH.ŞFR, 468/143-3

[illegible]

DH.SFR, 468/166-1

[illegible]

DH.ŞFR, 468/166-2

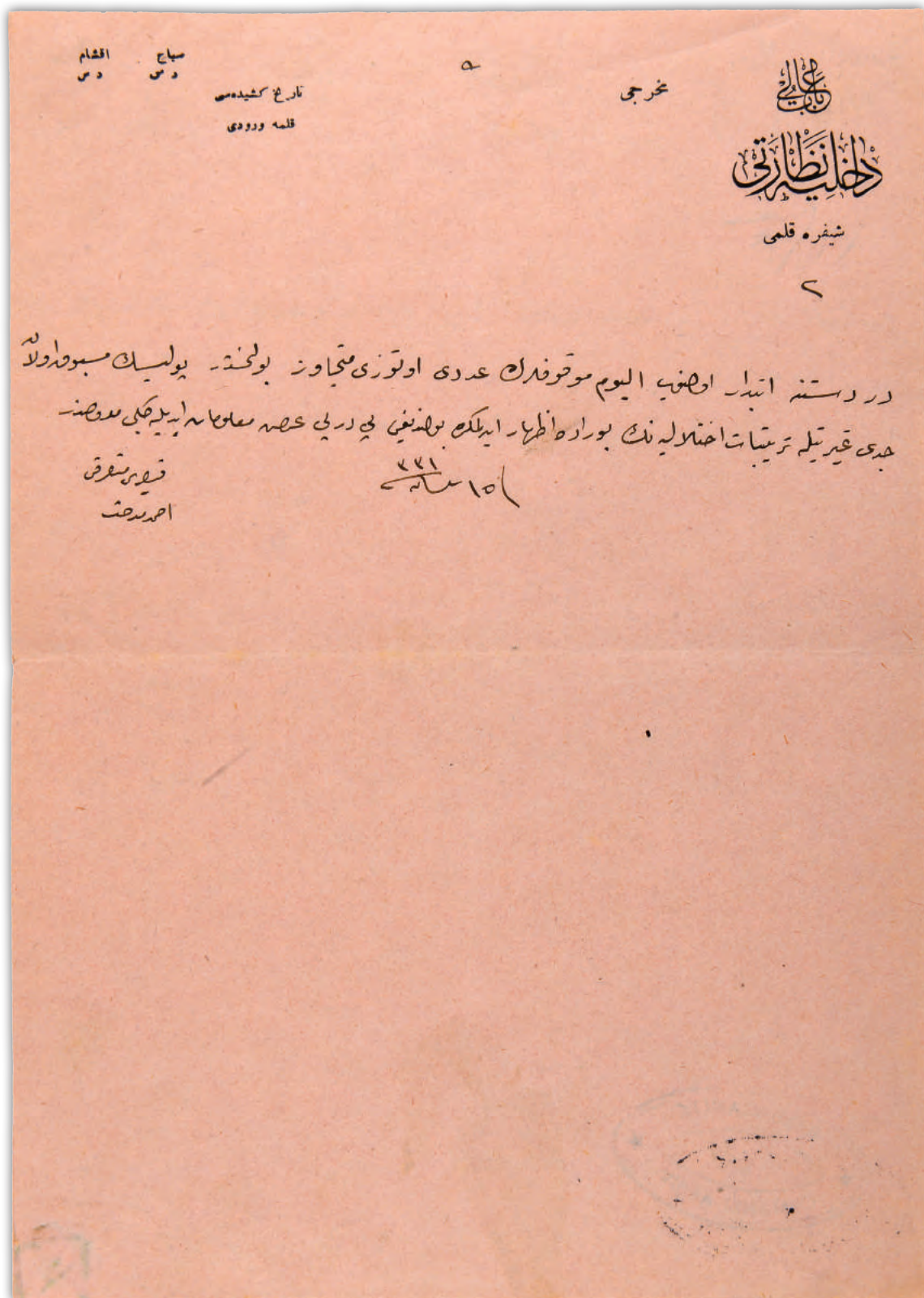
مباح
دس
۹,۵۰
۲,۲۰

۱۵ ساله تاریخ کشیده
۱۵ مه قلمه وردی

مخرجی
قیصری

خالد بن ولید
خالد بن ولید
شیفره قلمی

ج ۱۱ ساله بواجه مکه اولاده تدبیر انضباطیه ترسل الی ایجابنده ارینی محله لریده طوبه
نقاط بولنه مکه مقدس قوت تعصیه و آلتی وقوعه مکه هارته به قارستو اتحادی تقضی معامله عسکری قوامانی
مأموریه انضباطیه قرار لیدر لری یا کتر قومانده و انضباط رؤسا مندره بولنه و زره غنی تعلیماتیه
ربط ایلمه ایریم الی بیجا و ز/ محمد کجیسی تعصیه و خصوصیات سائره نظر اعتباره آلتیه دوه لی ده
بویا انضباط بری شدله تعصباتک هسه تأثیر لیه بقصه بر حارته ایقاعه مجاسرت ایدنه اولامندر بکره
تعصبات توسیع ایلمه ارینی قلمو بیری سد اولنده دولم اولمق بولنه تحقیقاتک نیمه ای اولمده و زره دوه لی
بودقه م بولنه لکسه اوج بویا بولندنی کی سلاحد کل یوم الیه لیدر لیه در بودقه قیصریه مرکزنده در دست
اولنخ غنیاه طامناوه قومیه لرینک قیصریه رؤسای اعترافیه با سلاحد درت ای اول غنیاه طامناوه قومیه لر
مرکز عومینده واقع اولمق تعصبات اوزرینه آره لریده تشکل بهیتم فدا یی جمعیتی تعصیه ایدنی الیه توزیع اولمق
سولیه لیر بالقاده عربیده بکره دعوت اولنخ امر قیا اوردی ایدنه کی ارینی قومیه لر رؤسا سلاحد سلاحد
قومیه جیری طرز قی بواهیاده ارینی قومیه لرینک غنی بر وضعیه حکومت عثمانیه علیه حرکتی تقریه ایدنه بکره
قوزانه مبعوث بویا جیانه مایا رسوم اید فرقلک استعانه تبانیغ اولمق قیصریه و بکر سلاحد جماعتی مقرراتک بر تدبیر احتیاطی
بر وضعی صلاحد اولمده و زره کویا اولوقت غنیاه مرکز عومینی قبول ایلمه اولمق و فقط درت ای اول غنیاه
مرکز عومینی وقوعه لک تبانیغ اوزرینه مسأله حرکت اجمعه تسبباته ایدار اولمق قیصریه اداره ایدیر لیر سلاحد
مقصدیه محلی عومینه لوا محلی اداره اعضا یی دخی داخل وضعی حاکمه یاره درجیده فعالیت ابراز ایدیر لیر سلاحد
کلیمه مقدارده ای محلی مجموعه اجزای ناریه سلاحد طقوس ریاضیت دوم دوم قوسونری اید اختلاف مرتب لیر

Re-transmission ou Expédition		تكرار كشيدہ و یا - وفی		RECEPTION				اخذ	
No d'expédition.	شماره نومبروس کتابخانه ارژنان بازواری اے	Date	تاریخ Signature de l'employé.	Date	تاریخ Signature de l'employé.	Région	واسطہ مرکزی Regn de	Nº d'ordre	نمبره نومبروس
۳۰							دقیقہ ۹ ص ۱۸	۵۹	پیشکار

De Post
موردی
تاریخ
اشارت شمله

Date H. ۶ ساعت
M. دقیقه
Vance Eventuelles

نومرو ۷۹
طریق ۱۱۹

صمد
محمد و محمد

[illegible]

Il n'y a rien
à payer
au payeur

نمبر
تاریخ
۱۸
۴ ۵۵
H M Matin Soir
Signature
مأمور امضایی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES OTTOMANS
L'Etat n'accepte aucune responsabilité
à raison du service de la télégraphie.

No d'ordre
Bureau intermédiaire
Date
H M Matin Soir
Signature
مأمور امضایی

De Voie Mots Date
Voies éventuelles

Dans les télégrammes imprimés, le premier nombre après le nom du lieu d'origine est un numéro d'ordre
le second indique le nombre des mots taxés, les autres désignent la date et l'heure du départ.

اوراق اوله بریزه نومرو	عمرانی اردوی همایون قیاس قوراندی کانی	مبینه امضای
شعبه ناک نومرو	شعبه	تاریخ مبینه
مبینه امضای		مبینه قوراندی نومرو
تاریخ قوراندی	۱۹-۱۱-۱۱	مقابله چینگ امضای
کلمه اوله بریزه نومرو	داغده نظر به عبید - عزیز	مقابله تارخچ

A	1/1
D	155
F	2-1

داغده کولی طاق و داغده لایحه بانی صدمه دهجه

سینه ده کی اریز عیان و اختون ایوه دانی راجانه

حالده در بر خلقه ادراده قالدیر برده عیایه بودند

طی نقشه فدر

ایمپاریاروند من ویرکی صلواته نظر رور

حدود دی و افق کن ملکه اهالیه جیل جیل به حد و دایره

هوریدر بوکار بقایه بابت اتمه دعینی خانه

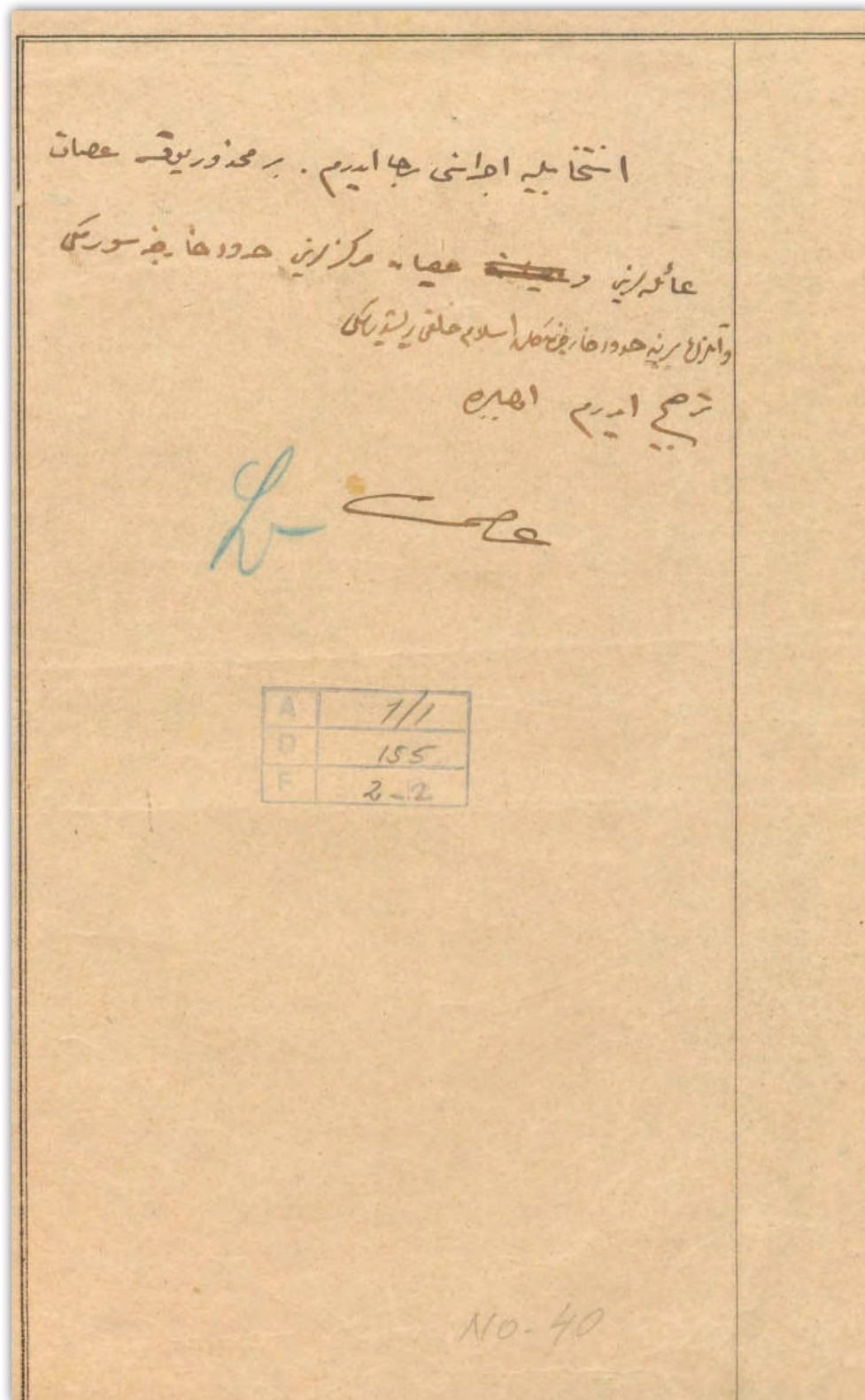
یوقایه سیکیم مقصدن حدایت ادرده :

یا رستم اریز و عاند رستم حد دی و افق سیر

ماخو رستم اریز و عاند رستم اما طولی راطنه

برای تقه مناسبت

ایمپاریاروند

مخرجی
ارمر

الحافظ تباركي

شیفر • قلمی

54

[illegible]

$\frac{24}{24} = 1$

۱۲/۱۰

No Date H M Min Sec Signature		No Date H M Min Sec Signature		No d'ordre Bureau intermédiaire Date H M Min Sec Signature	
Voie indications éventuelles		Voie indications éventuelles		Voie indications éventuelles	

(A) *[Handwritten notes and stamps in the top section, including a circular seal and various signatures.]*

(B) *[Handwritten notes and stamps in the middle section, including a circular seal and various signatures.]*

(C) *[Handwritten notes and stamps in the bottom section, including a circular seal and various signatures.]*

L'avis à donner à payer au porteur
 L'avis à donner à payer au porteur
 L'avis à donner à payer au porteur

DH.ŞFR, 469/78-1

No Date H M Min Signature		No d'ordre Bureau intermédiaire Date H M Min Signature	
L'envoyé a reçu à payer au porteur		L'envoyé a reçu à payer au porteur	
ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES OTTOMANS مکتبہ تلگرافات عثمانیہ		ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES OTTOMANS مکتبہ تلگرافات عثمانیہ	
De Voie		No. Mots Date	
indications éventuelles		S. M. Date	
(Handwritten telegrams in Ottoman Turkish and Arabic script)		(Handwritten telegrams in Ottoman Turkish and Arabic script)	

Dans les télégrammes impresse, le premier nombre après le mot du lieu d'origine est un numéro d'ordre
 le second indique le nombre des mots traités, les autres désignent la date et l'heure du départ.

DH.ŞFR, 469/78-2

DH.ŞFR, 52/200

تذکره اغانی

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'État n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie.

د لاندې تلمیحات معاملاً لاندې ډولایې مشغولیت قبول ایتونو
[۲۰۰۸]

Retransmission ou Ex-Officio		تكرار كشيده ويا سروق		RECEPTION		استيد	
Sourc No d'exploit.	Kashide orlan trans-mis à	Mamou Signatur de Pouplyé	Mamou Signatur de Pouplyé	Régie	واسطه مرکزی Régie de	N° d'ordre	برقم نومروسی
				مناجات	دقیقه	H. M.	

De	Pour	موردی		مارجی
N°	Mois	Date	H. M.	نومبرو عربیہ
Voie	Porte	Ev. nuelles		ایق

بوکونه باغدار جوشنده روضه
 اینه مصلحه رینه بر قاج خاننده
 جوشاننده جبارن قالدیه او نه طغوز شیشه
 نیکه اویج مجرد حزن واردر مختلف نطفه لره
 استلا آتیه دوازم ابیدر- هج
 تیجا- ناجیه س رافنده خفاینه بولانه
 مفرزه ر مز آتیه الحاح اخلا جی ی
 انجدر- تلف

celv

TELEGRAMME تله‌غرامه

دولت علیہ عثمانیہ تله‌غراف اداره‌سی

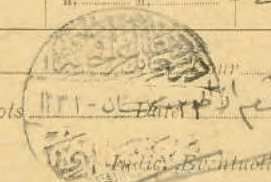
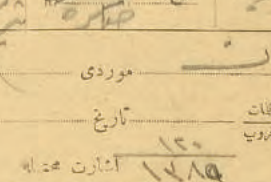
ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

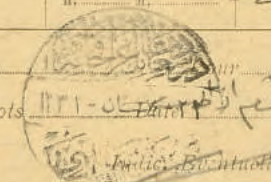
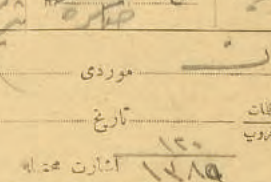
L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

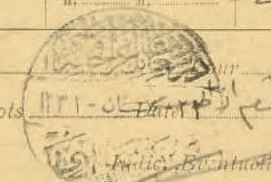
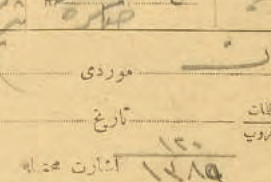
دولت تله‌غراف معاملاشدن دولای مشمولیت قبول ایتر

[نمبر ۸-۱]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION		اختار	
No d'expédition	کشیده ارفاق transmis à	Date	مأمور امضای Signature du Peuplier	مأمور امضای Signature de Peuplier	Date	واسطه مرکزی Région de	نمبر تومردی No d'ordre
۵۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱

De: موردي:

N°: کلمات:

Voie: طریق:

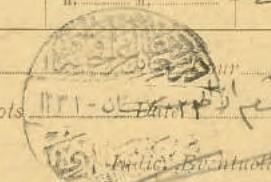
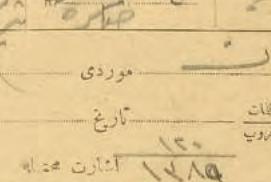
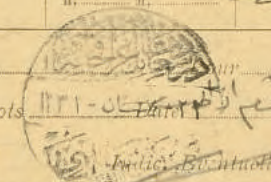
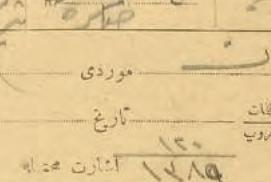
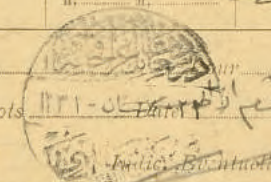
دولت علیہ عثمانیہ تله‌غراف اداره‌سی

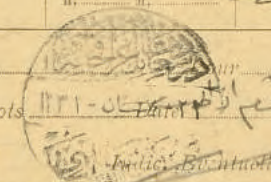
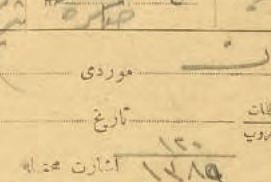
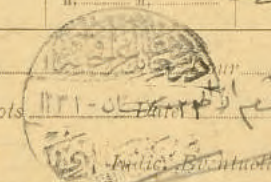
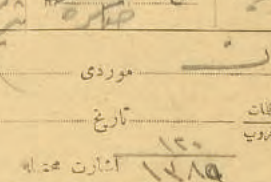
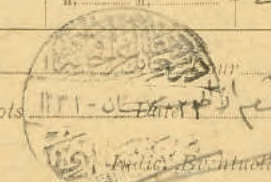
ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

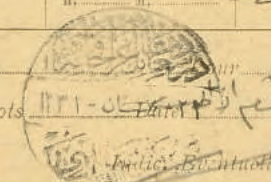
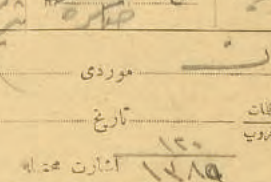
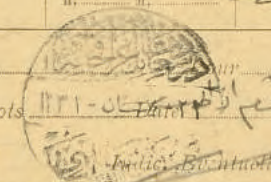
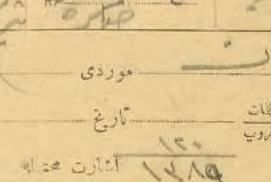
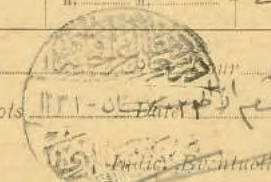
L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

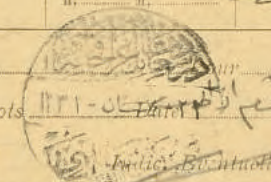
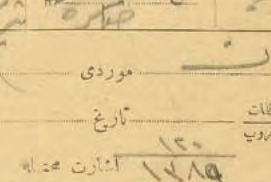
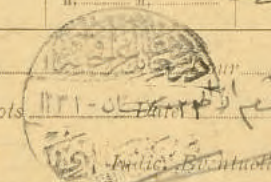
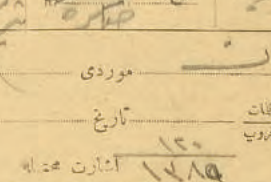
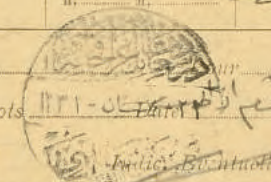
دولت تله‌غراف معاملاشدن دولای مشمولیت قبول ایتر

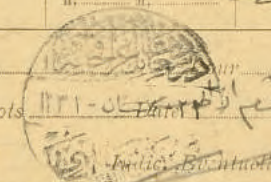
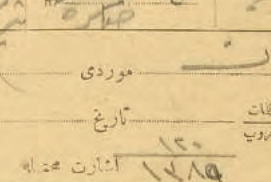
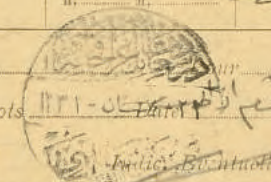
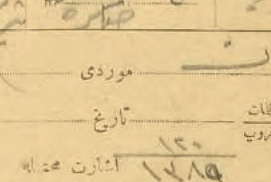
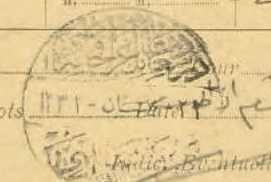
[نمبر ۸-۱]

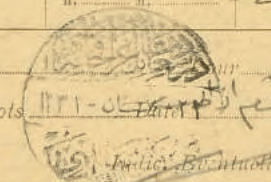
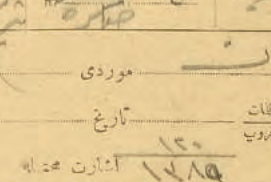
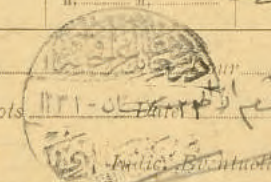
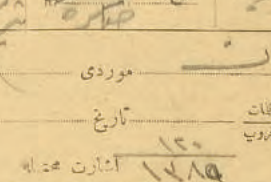
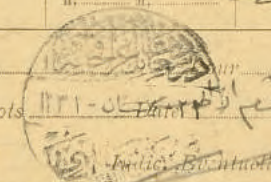
اختار کجید: صول: کونکرده: قوتده: روسنه:

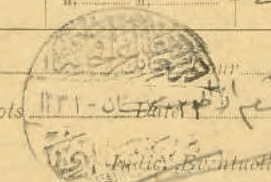
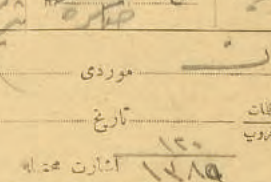
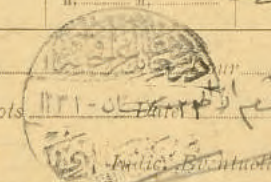
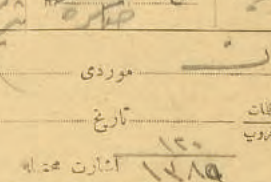
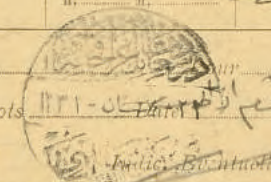
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

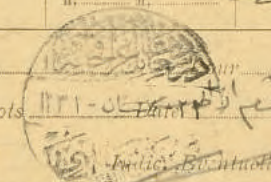
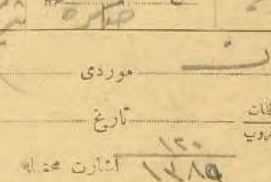
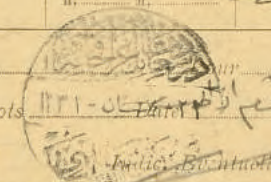
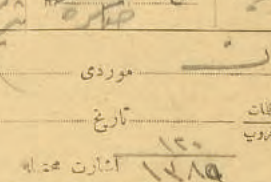
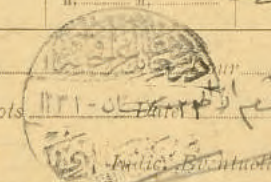
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

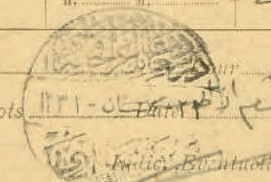
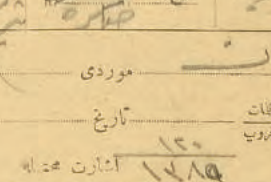
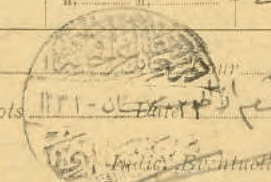
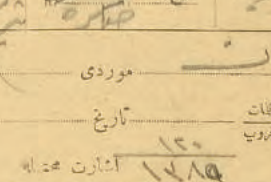
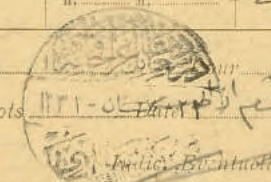
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

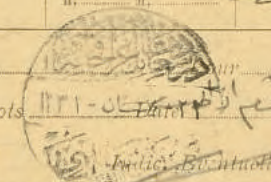
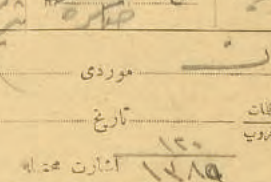
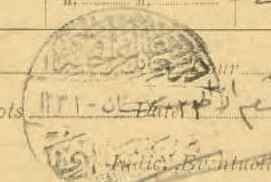
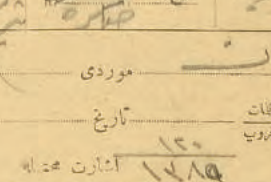
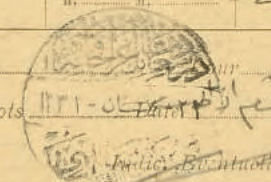
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

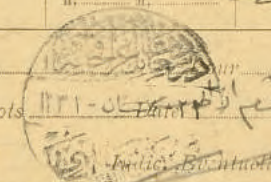
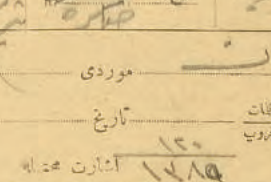
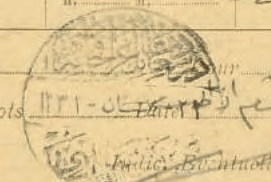
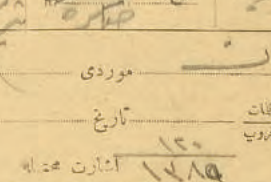
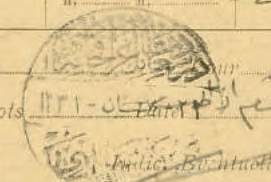
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

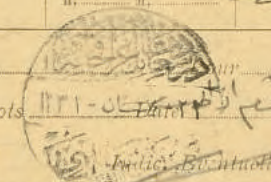
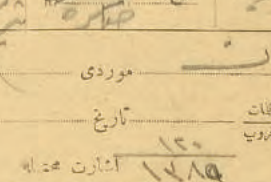
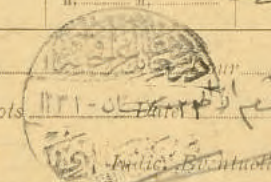
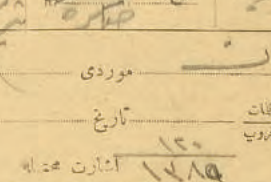
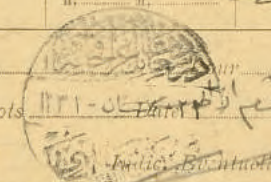
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

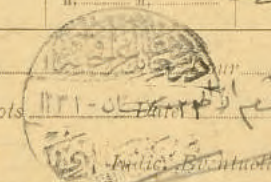
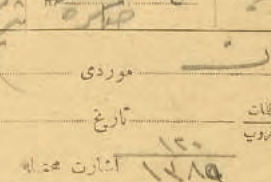
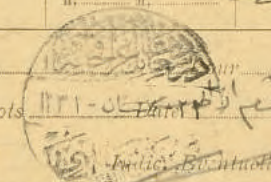
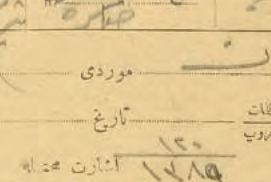
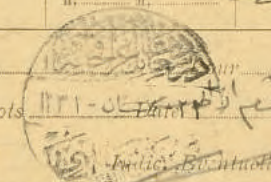
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

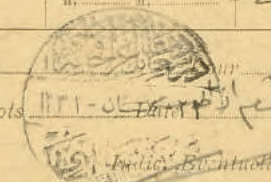
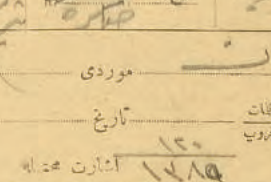
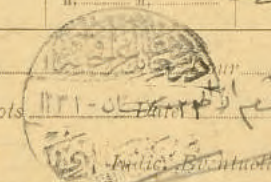
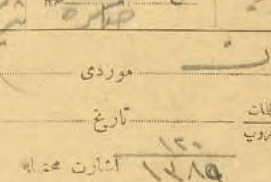
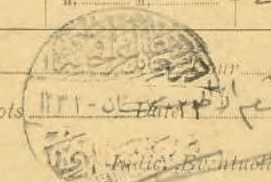
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

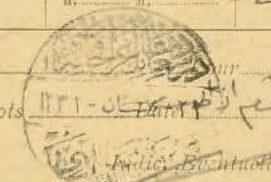
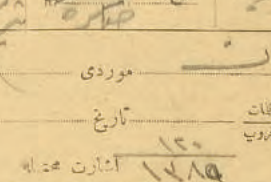
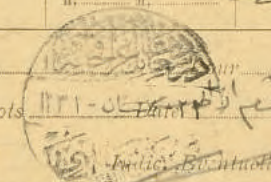
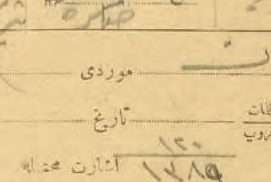
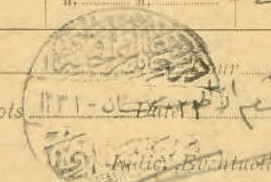
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

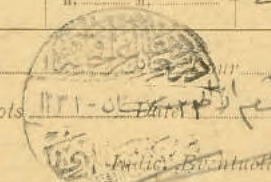
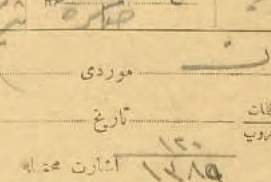
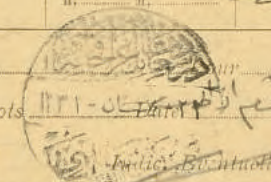
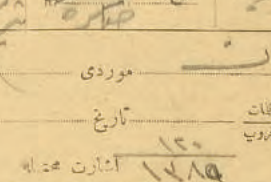
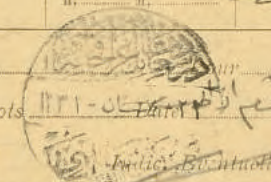
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

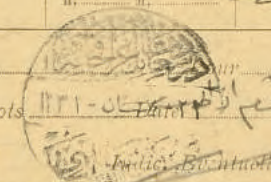
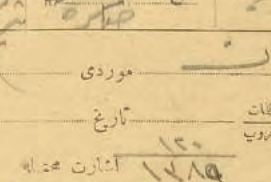
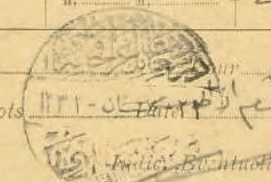
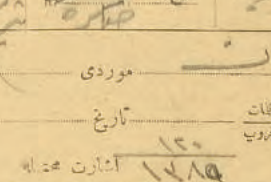
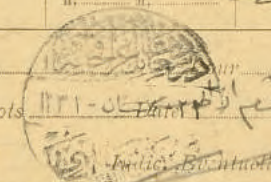
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

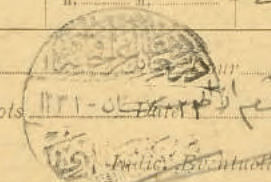
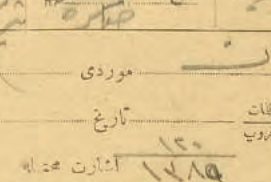
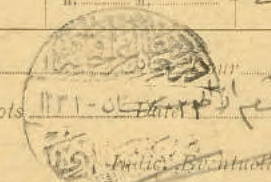
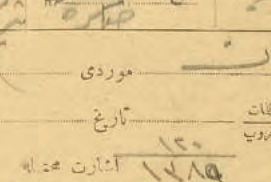
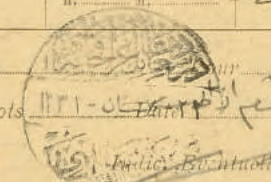
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

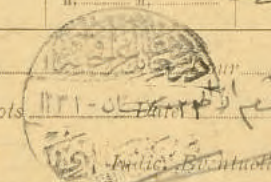
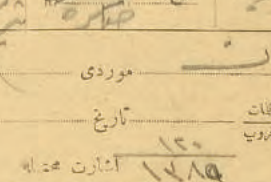
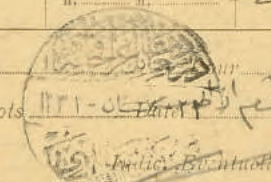
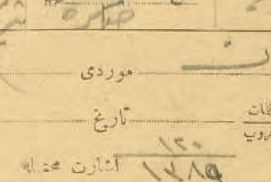
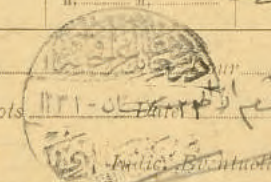
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

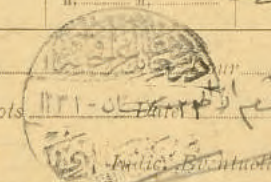
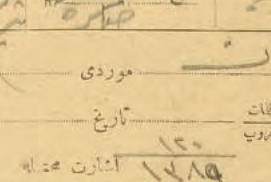
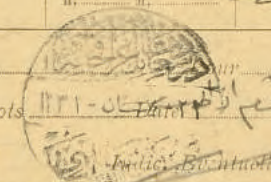
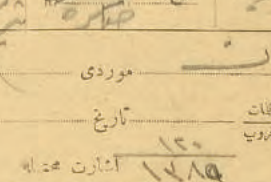
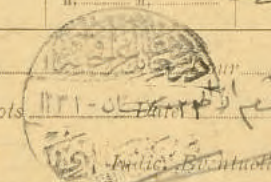
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

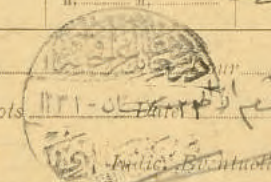
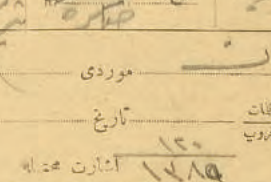
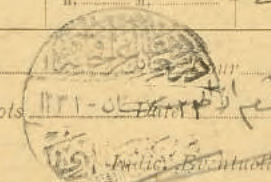
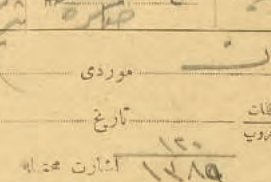
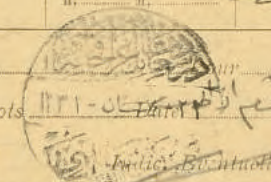
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

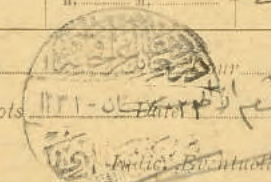
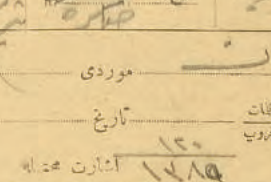
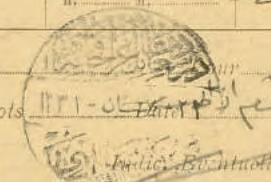
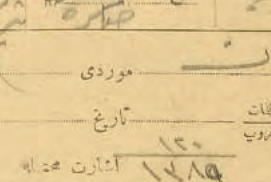
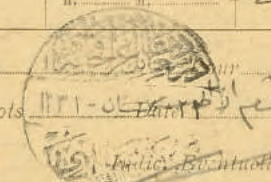
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

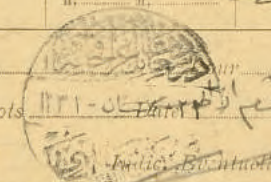
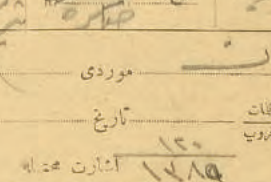
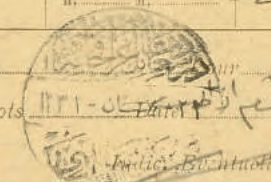
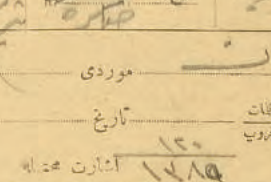
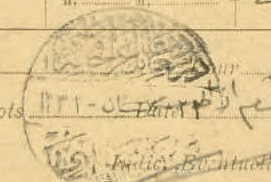
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

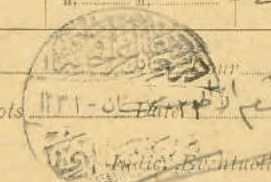
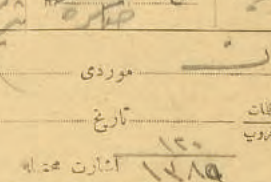
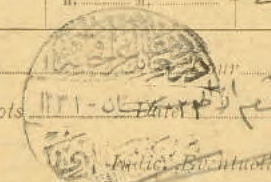
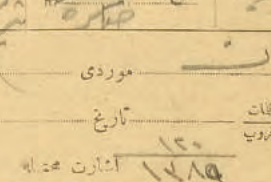
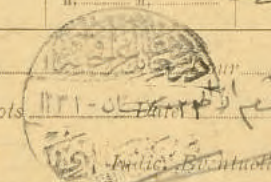
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

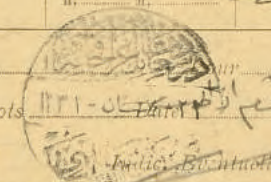
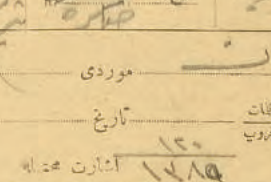
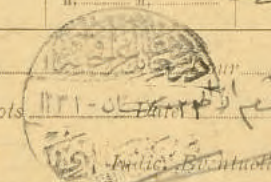
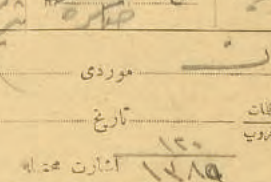
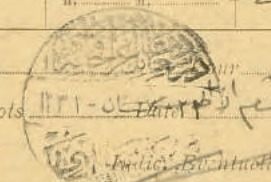
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

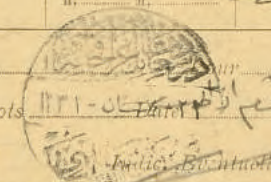
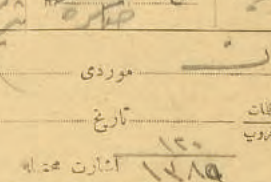
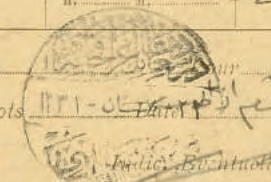
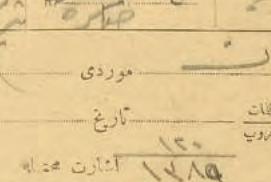
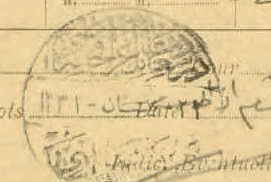
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

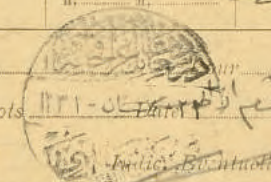
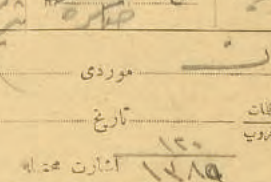
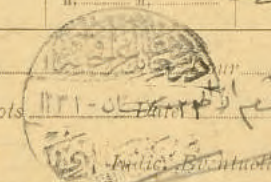
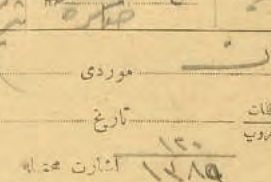
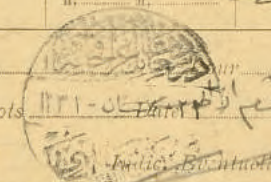
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

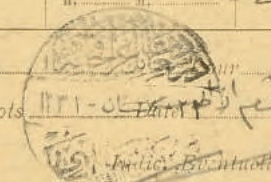
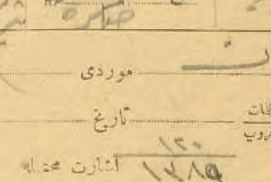
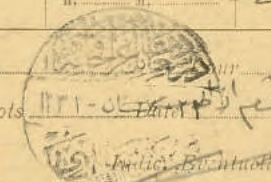
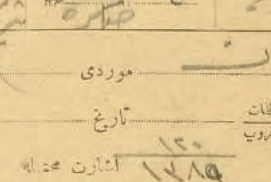
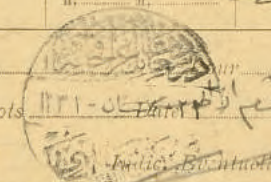
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

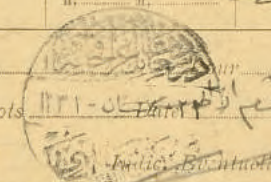
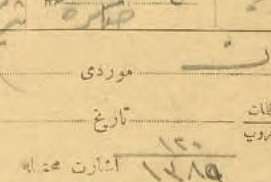
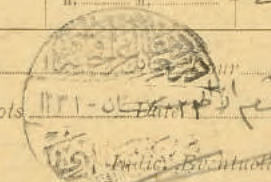
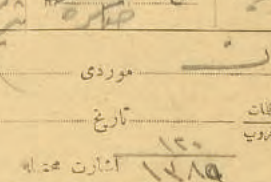
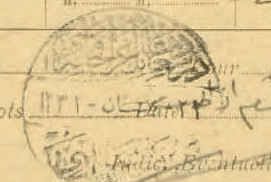
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

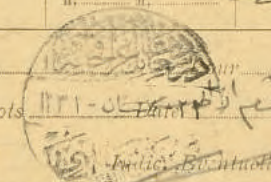
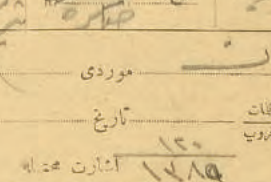
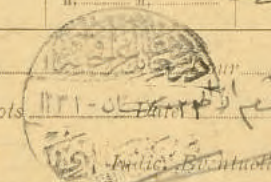
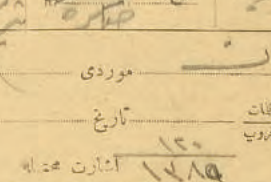
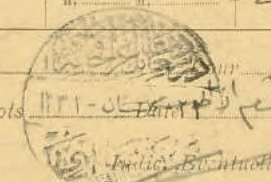
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

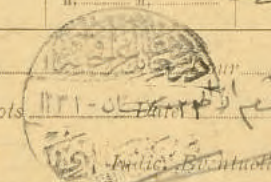
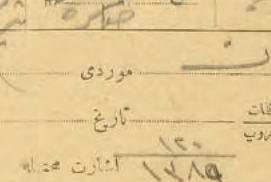
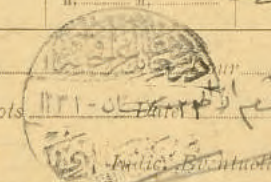
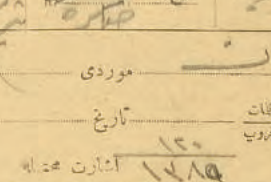
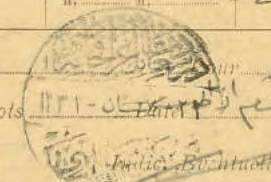
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

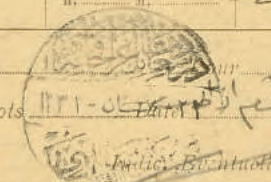
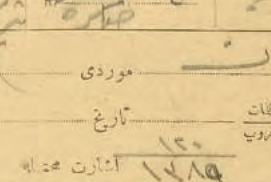
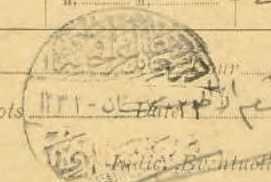
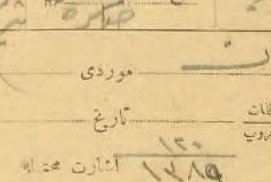
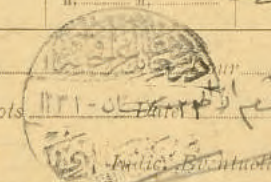
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

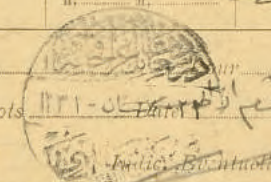
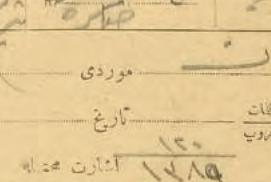
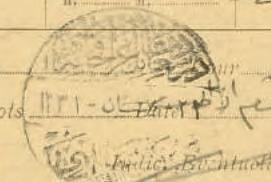
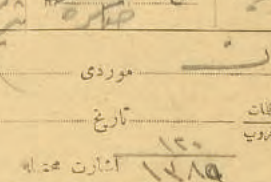
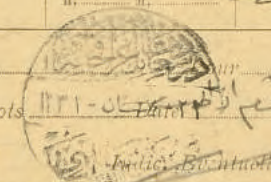
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

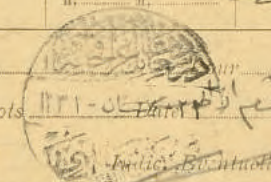
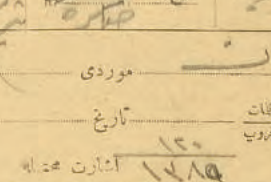
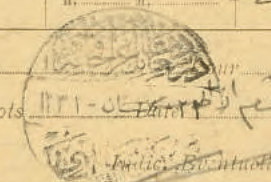
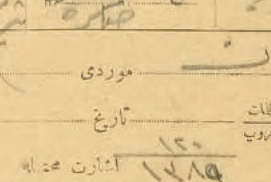
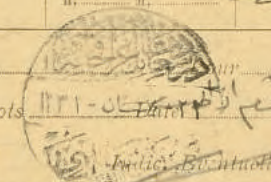
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

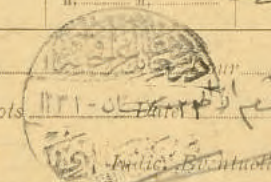
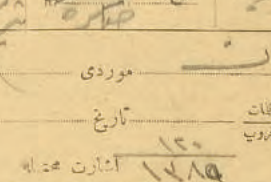
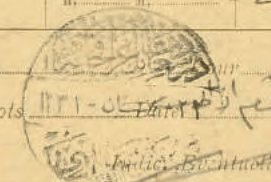
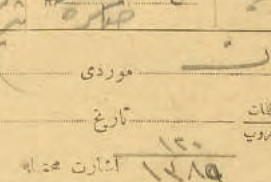
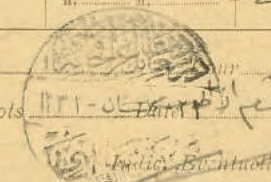
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

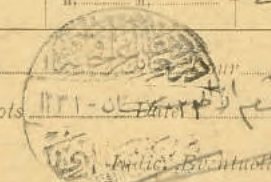
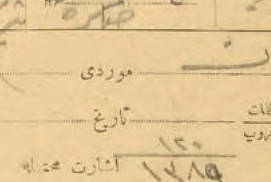
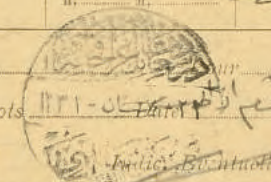
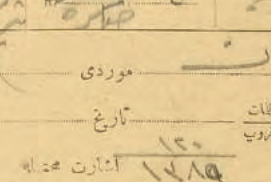
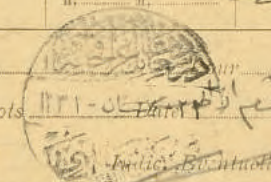
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

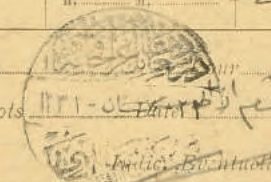
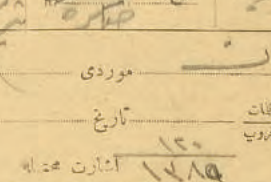
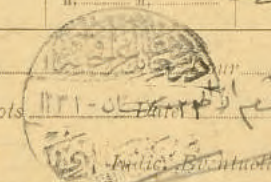
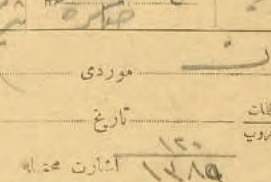
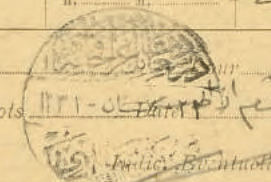
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

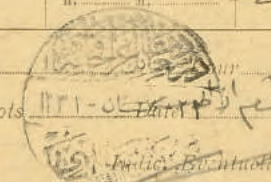
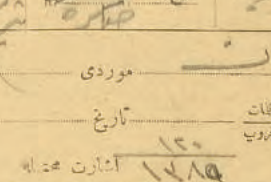
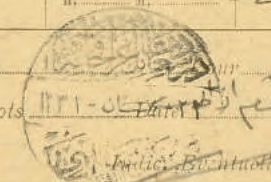
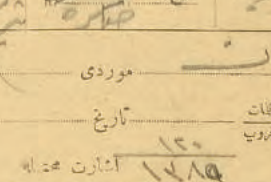
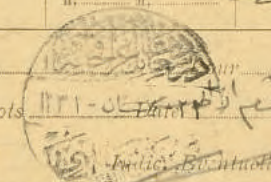
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

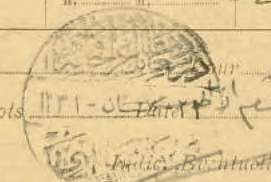
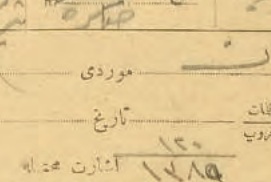
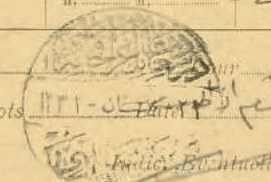
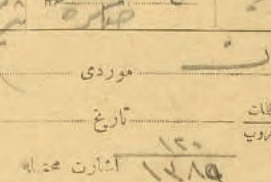
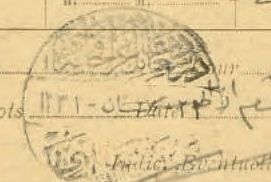
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

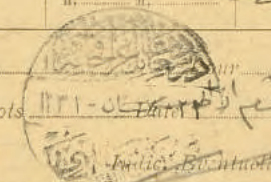
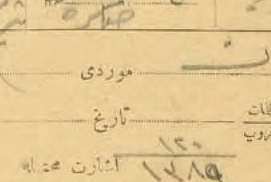
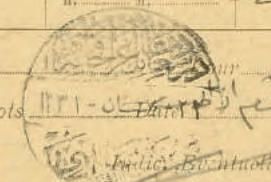
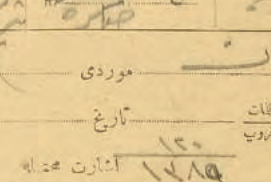
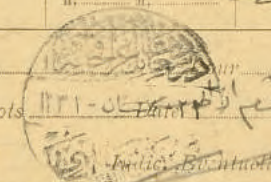
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

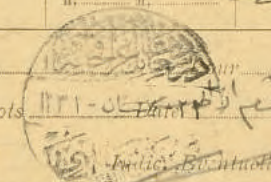
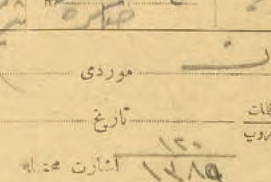
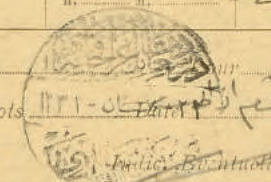
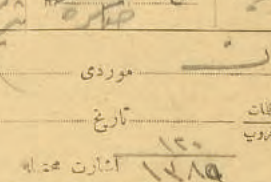
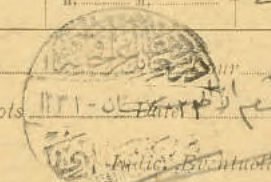
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

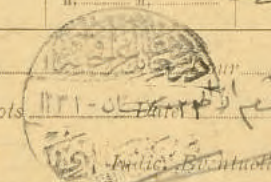
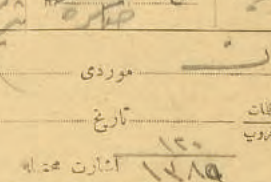
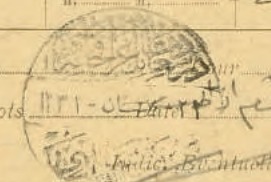
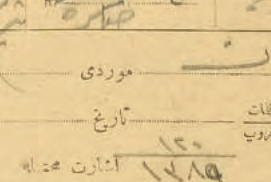
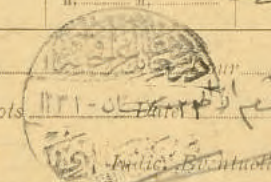
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

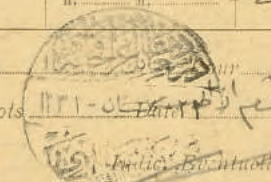
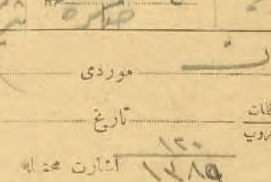
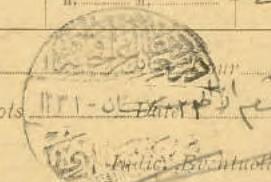
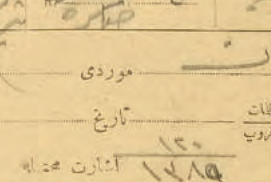
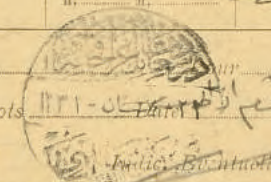
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

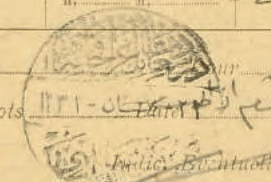
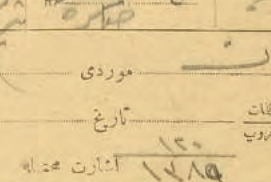
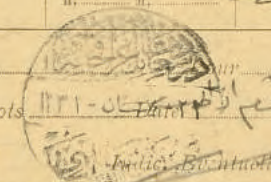
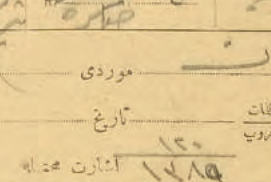
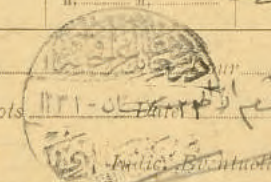
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

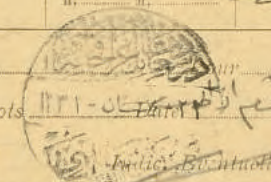
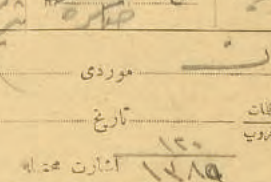
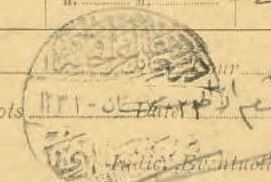
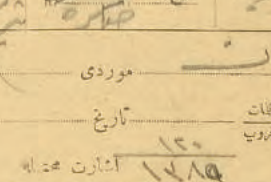
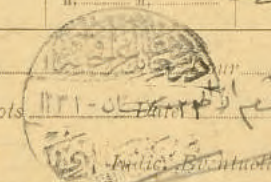
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

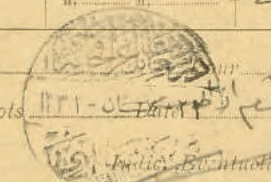
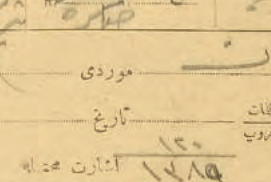
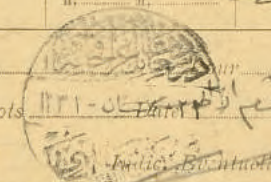
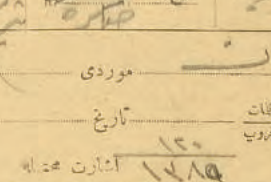
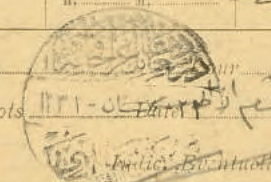
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

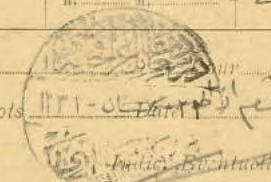
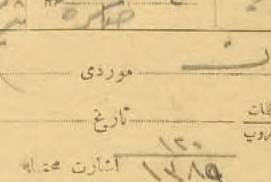
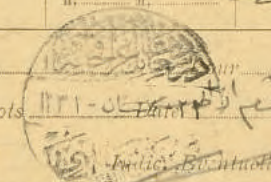
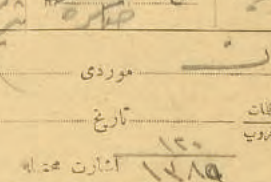
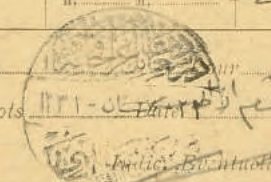
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

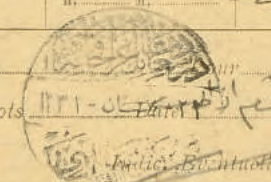
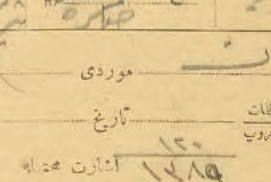
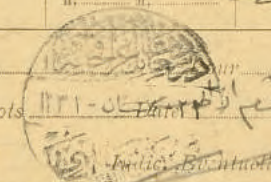
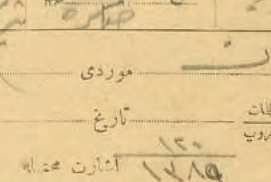
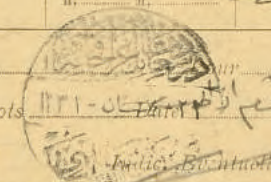
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

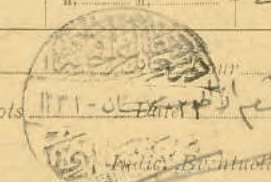
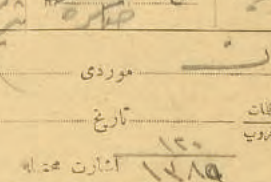
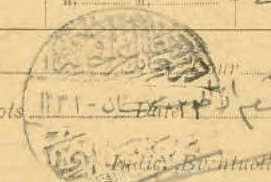
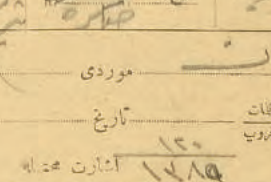
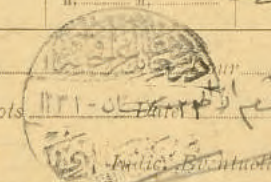
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

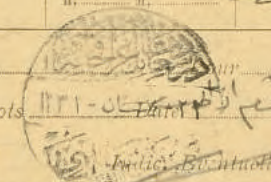
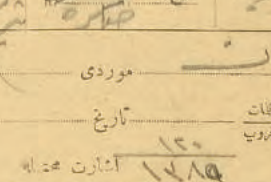
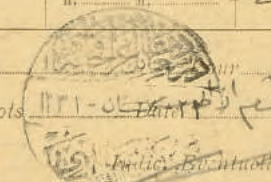
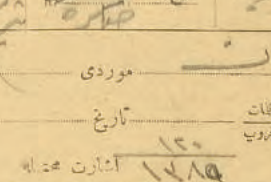
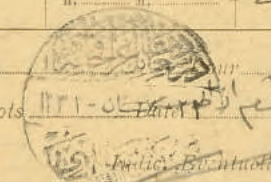
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

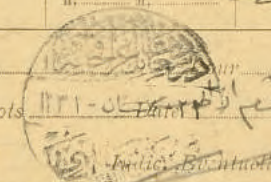
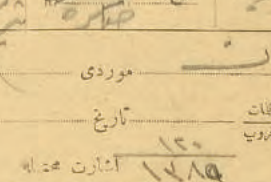
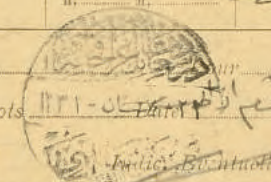
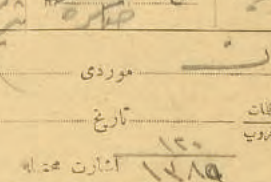
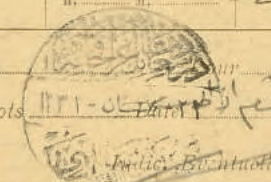
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

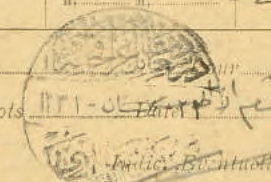
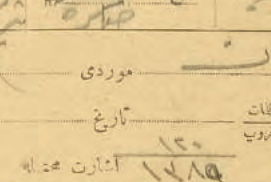
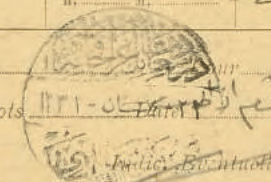
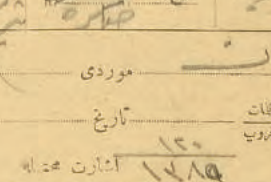
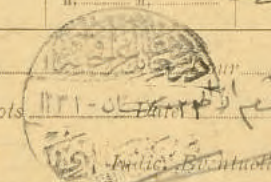
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

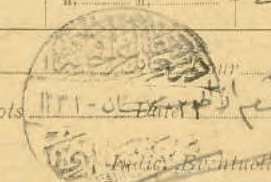
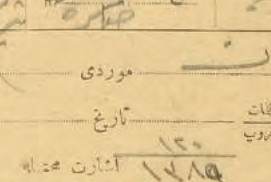
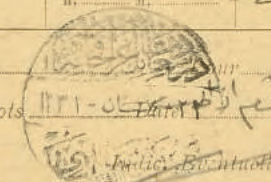
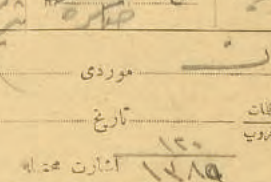
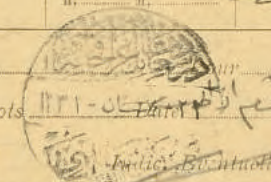
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

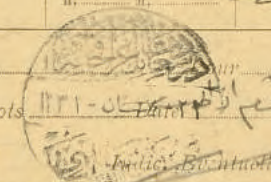
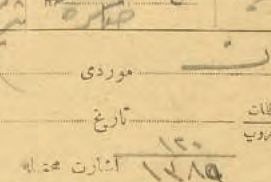
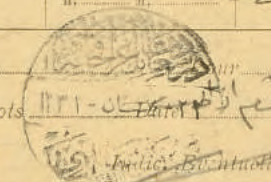
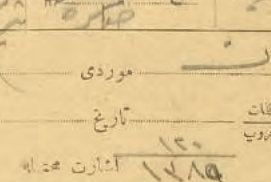
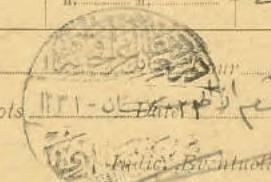
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

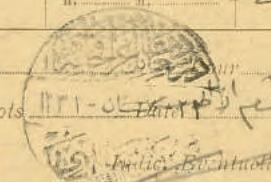
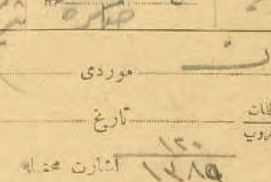
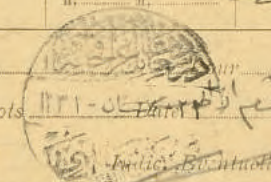
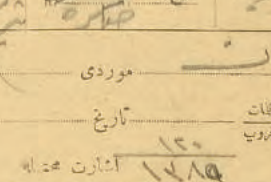
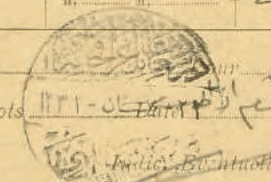
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

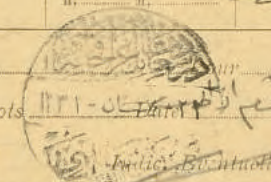
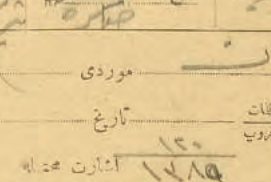
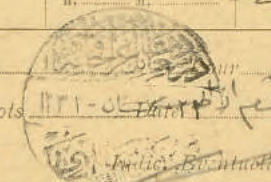
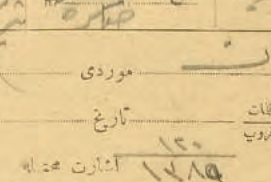
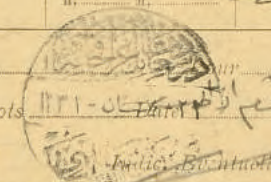
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

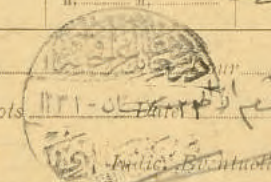
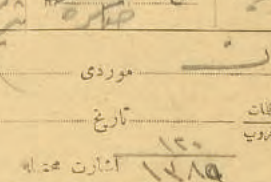
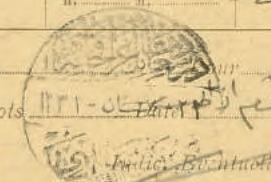
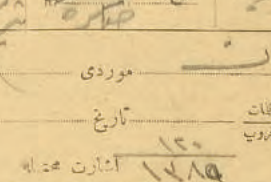
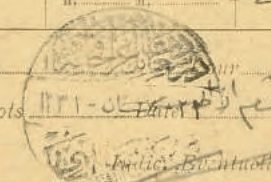
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

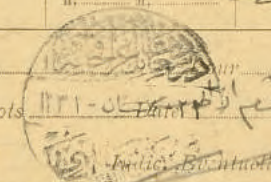
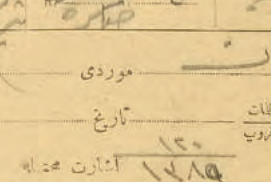
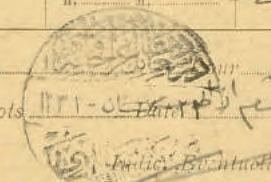
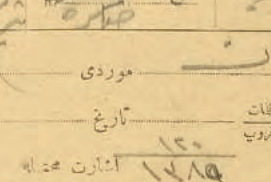
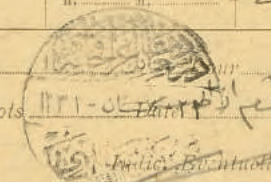
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

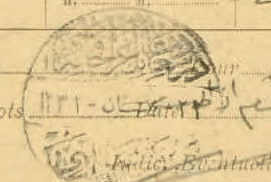
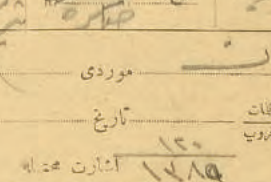
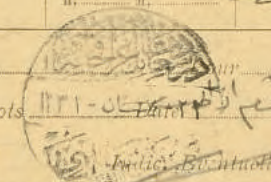
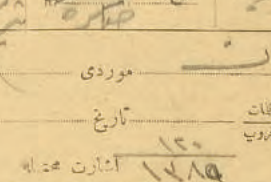
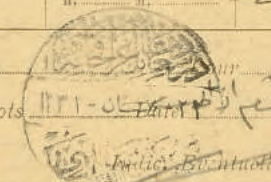
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

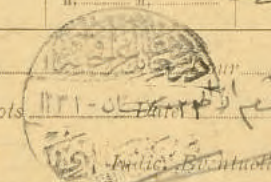
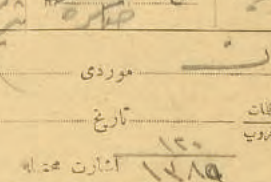
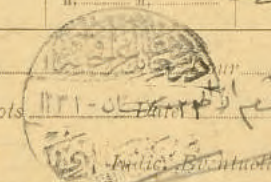
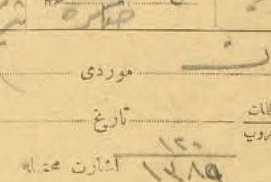
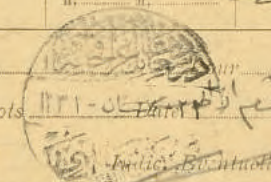
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

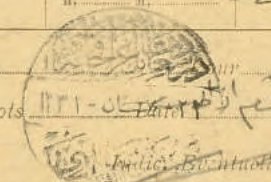
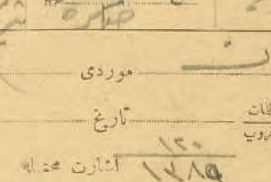
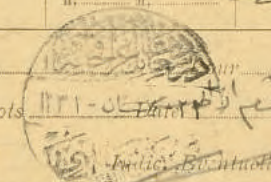
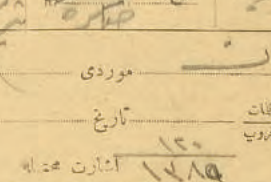
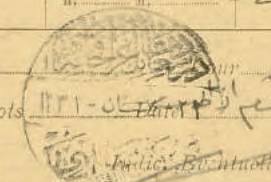
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

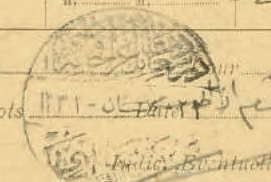
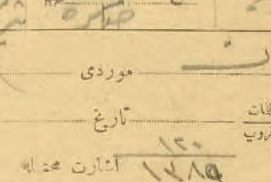
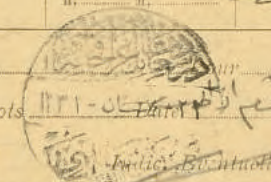
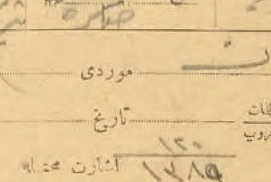
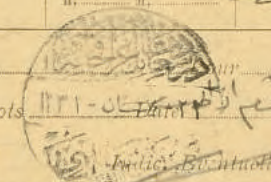
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

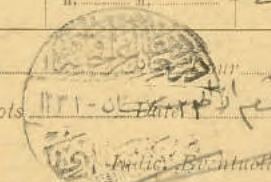
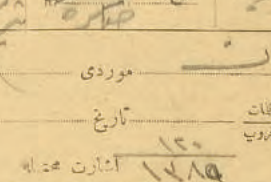
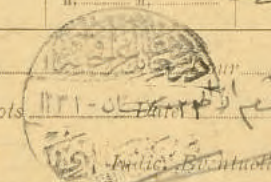
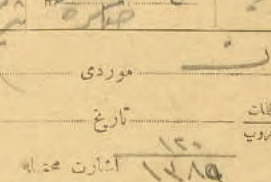
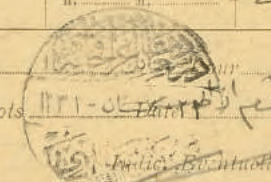
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

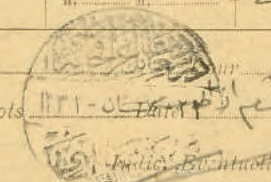
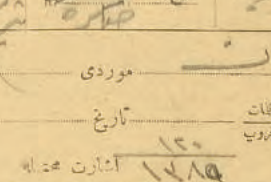
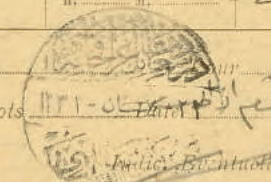
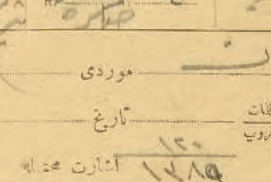
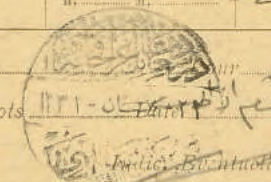
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

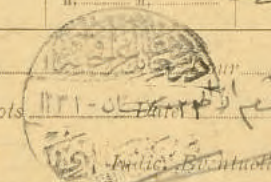
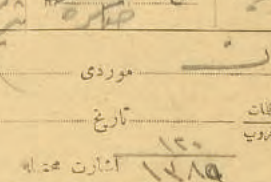
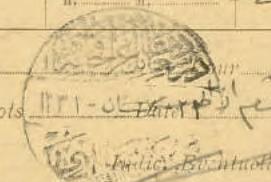
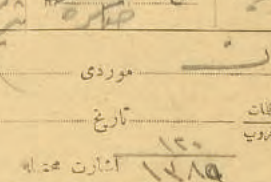
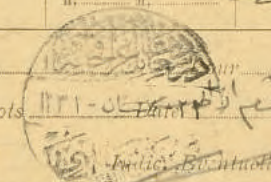
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

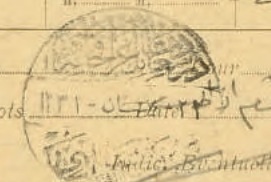
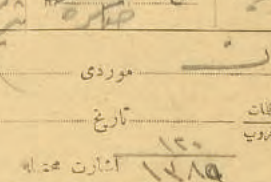
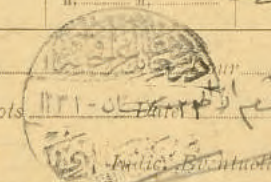
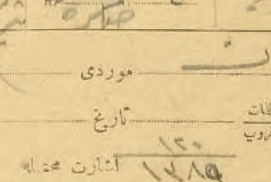
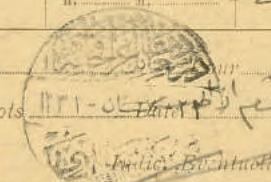
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

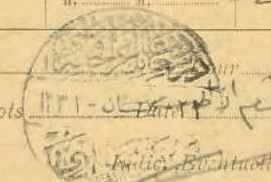
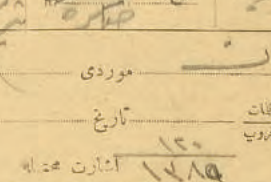
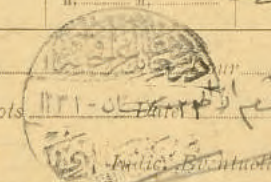
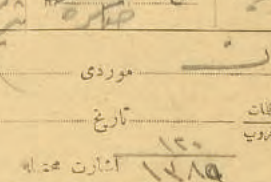
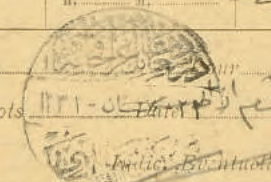
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

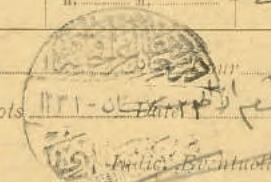
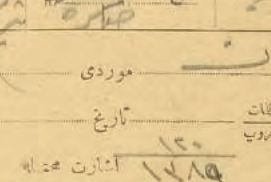
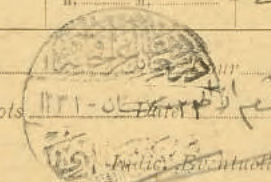
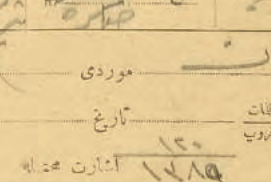
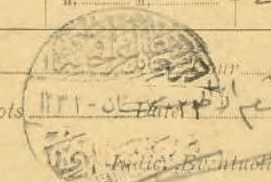
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

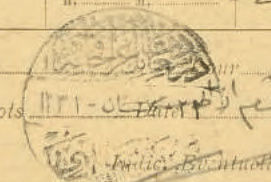
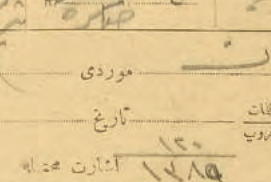
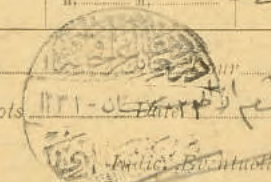
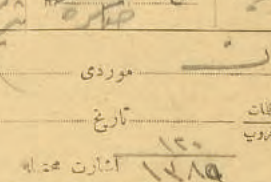
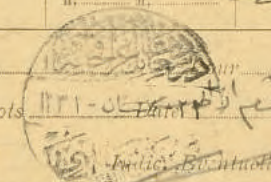
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

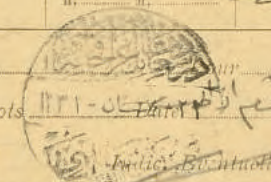
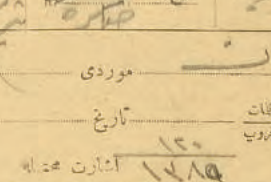
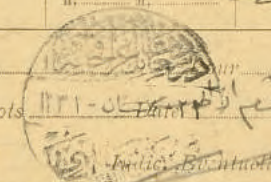
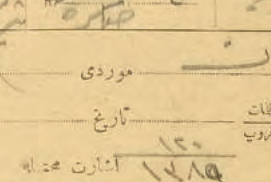
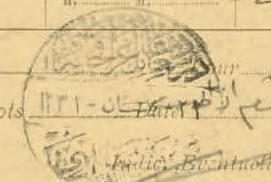
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

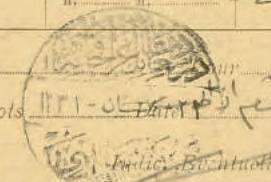
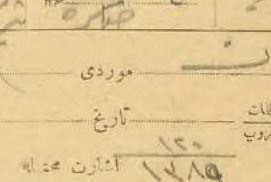
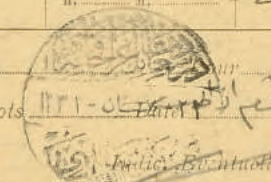
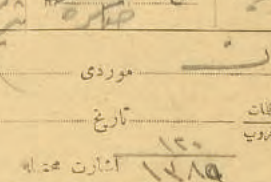
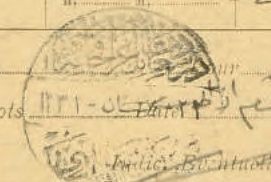
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

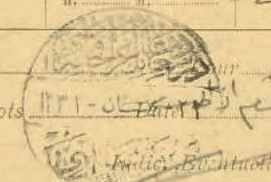
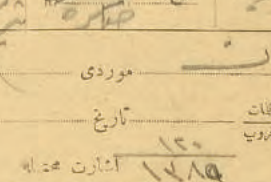
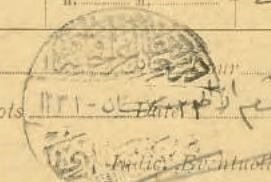
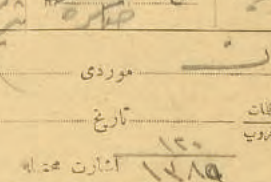
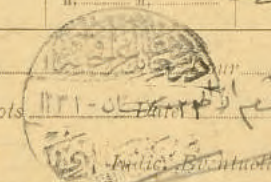
کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

کونکرده: یو: لک: قوتده: روسنه:

کونکرده:

DH.ŞFR, 469/102-2

TELEGRAMME تله‌گرافنامه

دولت علیه عثمانیه تله‌گراف اداره‌سی
ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie. در جهت تله‌گراف معاملات شدن دولتی مسئولیت قبول این

[مهره ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION		بخدمت	
No d'expédition	کشیده ارشاد transmis à	Date	تاریخ	No d'expédition	کشیده ارشاد transmis à	Date	تاریخ
		H. M.				H. M.	

De _____ Pour _____ موردی _____

N° _____ Mois _____ Date _____ H. M. _____ ساعات _____ دقیقه _____ تاریخ _____

Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارات عذیه _____

دیده استوده اج مکلیبو ۱۷۹۵ ۱۷۹۶ ۱۷۹۷ ۱۷۹۸ ۱۷۹۹ ۱۸۰۰ ۱۸۰۱ ۱۸۰۲ ۱۸۰۳ ۱۸۰۴ ۱۸۰۵ ۱۸۰۶ ۱۸۰۷ ۱۸۰۸ ۱۸۰۹ ۱۸۱۰ ۱۸۱۱ ۱۸۱۲ ۱۸۱۳ ۱۸۱۴ ۱۸۱۵ ۱۸۱۶ ۱۸۱۷ ۱۸۱۸ ۱۸۱۹ ۱۸۲۰ ۱۸۲۱ ۱۸۲۲ ۱۸۲۳ ۱۸۲۴ ۱۸۲۵ ۱۸۲۶ ۱۸۲۷ ۱۸۲۸ ۱۸۲۹ ۱۸۳۰ ۱۸۳۱ ۱۸۳۲ ۱۸۳۳ ۱۸۳۴ ۱۸۳۵ ۱۸۳۶ ۱۸۳۷ ۱۸۳۸ ۱۸۳۹ ۱۸۴۰ ۱۸۴۱ ۱۸۴۲ ۱۸۴۳ ۱۸۴۴ ۱۸۴۵ ۱۸۴۶ ۱۸۴۷ ۱۸۴۸ ۱۸۴۹ ۱۸۵۰ ۱۸۵۱ ۱۸۵۲ ۱۸۵۳ ۱۸۵۴ ۱۸۵۵ ۱۸۵۶ ۱۸۵۷ ۱۸۵۸ ۱۸۵۹ ۱۸۶۰ ۱۸۶۱ ۱۸۶۲ ۱۸۶۳ ۱۸۶۴ ۱۸۶۵ ۱۸۶۶ ۱۸۶۷ ۱۸۶۸ ۱۸۶۹ ۱۸۷۰ ۱۸۷۱ ۱۸۷۲ ۱۸۷۳ ۱۸۷۴ ۱۸۷۵ ۱۸۷۶ ۱۸۷۷ ۱۸۷۸ ۱۸۷۹ ۱۸۸۰ ۱۸۸۱ ۱۸۸۲ ۱۸۸۳ ۱۸۸۴ ۱۸۸۵ ۱۸۸۶ ۱۸۸۷ ۱۸۸۸ ۱۸۸۹ ۱۸۹۰ ۱۸۹۱ ۱۸۹۲ ۱۸۹۳ ۱۸۹۴ ۱۸۹۵ ۱۸۹۶ ۱۸۹۷ ۱۸۹۸ ۱۸۹۹ ۱۹۰۰ ۱۹۰۱ ۱۹۰۲ ۱۹۰۳ ۱۹۰۴ ۱۹۰۵ ۱۹۰۶ ۱۹۰۷ ۱۹۰۸ ۱۹۰۹ ۱۹۱۰ ۱۹۱۱ ۱۹۱۲ ۱۹۱۳ ۱۹۱۴ ۱۹۱۵ ۱۹۱۶ ۱۹۱۷ ۱۹۱۸ ۱۹۱۹ ۱۹۲۰ ۱۹۲۱ ۱۹۲۲ ۱۹۲۳ ۱۹۲۴ ۱۹۲۵ ۱۹۲۶ ۱۹۲۷ ۱۹۲۸ ۱۹۲۹ ۱۹۳۰ ۱۹۳۱ ۱۹۳۲ ۱۹۳۳ ۱۹۳۴ ۱۹۳۵ ۱۹۳۶ ۱۹۳۷ ۱۹۳۸ ۱۹۳۹ ۱۹۴۰ ۱۹۴۱ ۱۹۴۲ ۱۹۴۳ ۱۹۴۴ ۱۹۴۵ ۱۹۴۶ ۱۹۴۷ ۱۹۴۸ ۱۹۴۹ ۱۹۵۰ ۱۹۵۱ ۱۹۵۲ ۱۹۵۳ ۱۹۵۴ ۱۹۵۵ ۱۹۵۶ ۱۹۵۷ ۱۹۵۸ ۱۹۵۹ ۱۹۶۰ ۱۹۶۱ ۱۹۶۲ ۱۹۶۳ ۱۹۶۴ ۱۹۶۵ ۱۹۶۶ ۱۹۶۷ ۱۹۶۸ ۱۹۶۹ ۱۹۷۰ ۱۹۷۱ ۱۹۷۲ ۱۹۷۳ ۱۹۷۴ ۱۹۷۵ ۱۹۷۶ ۱۹۷۷ ۱۹۷۸ ۱۹۷۹ ۱۹۸۰ ۱۹۸۱ ۱۹۸۲ ۱۹۸۳ ۱۹۸۴ ۱۹۸۵ ۱۹۸۶ ۱۹۸۷ ۱۹۸۸ ۱۹۸۹ ۱۹۹۰ ۱۹۹۱ ۱۹۹۲ ۱۹۹۳ ۱۹۹۴ ۱۹۹۵ ۱۹۹۶ ۱۹۹۷ ۱۹۹۸ ۱۹۹۹ ۲۰۰۰ ۲۰۰۱ ۲۰۰۲ ۲۰۰۳ ۲۰۰۴ ۲۰۰۵ ۲۰۰۶ ۲۰۰۷ ۲۰۰۸ ۲۰۰۹ ۲۰۱۰ ۲۰۱۱ ۲۰۱۲ ۲۰۱۳ ۲۰۱۴ ۲۰۱۵ ۲۰۱۶ ۲۰۱۷ ۲۰۱۸ ۲۰۱۹ ۲۰۲۰ ۲۰۲۱ ۲۰۲۲ ۲۰۲۳ ۲۰۲۴ ۲۰۲۵ ۲۰۲۶ ۲۰۲۷ ۲۰۲۸ ۲۰۲۹ ۲۰۳۰ ۲۰۳۱ ۲۰۳۲ ۲۰۳۳ ۲۰۳۴ ۲۰۳۵ ۲۰۳۶ ۲۰۳۷ ۲۰۳۸ ۲۰۳۹ ۲۰۴۰ ۲۰۴۱ ۲۰۴۲ ۲۰۴۳ ۲۰۴۴ ۲۰۴۵ ۲۰۴۶ ۲۰۴۷ ۲۰۴۸ ۲۰۴۹ ۲۰۵۰ ۲۰۵۱ ۲۰۵۲ ۲۰۵۳ ۲۰۵۴ ۲۰۵۵ ۲۰۵۶ ۲۰۵۷ ۲۰۵۸ ۲۰۵۹ ۲۰۶۰ ۲۰۶۱ ۲۰۶۲ ۲۰۶۳ ۲۰۶۴ ۲۰۶۵ ۲۰۶۶ ۲۰۶۷ ۲۰۶۸ ۲۰۶۹ ۲۰۷۰ ۲۰۷۱ ۲۰۷۲ ۲۰۷۳ ۲۰۷۴ ۲۰۷۵ ۲۰۷۶ ۲۰۷۷ ۲۰۷۸ ۲۰۷۹ ۲۰۸۰ ۲۰۸۱ ۲۰۸۲ ۲۰۸۳ ۲۰۸۴ ۲۰۸۵ ۲۰۸۶ ۲۰۸۷ ۲۰۸۸ ۲۰۸۹ ۲۰۹۰ ۲۰۹۱ ۲۰۹۲ ۲۰۹۳ ۲۰۹۴ ۲۰۹۵ ۲۰۹۶ ۲۰۹۷ ۲۰۹۸ ۲۰۹۹ ۲۱۰۰ ۲۱۰۱ ۲۱۰۲ ۲۱۰۳ ۲۱۰۴ ۲۱۰۵ ۲۱۰۶ ۲۱۰۷ ۲۱۰۸ ۲۱۰۹ ۲۱۱۰ ۲۱۱۱ ۲۱۱۲ ۲۱۱۳ ۲۱۱۴ ۲۱۱۵ ۲۱۱۶ ۲۱۱۷ ۲۱۱۸ ۲۱۱۹ ۲۱۲۰ ۲۱۲۱ ۲۱۲۲ ۲۱۲۳ ۲۱۲۴ ۲۱۲۵ ۲۱۲۶ ۲۱۲۷ ۲۱۲۸ ۲۱۲۹ ۲۱۳۰ ۲۱۳۱ ۲۱۳۲ ۲۱۳۳ ۲۱۳۴ ۲۱۳۵ ۲۱۳۶ ۲۱۳۷ ۲۱۳۸ ۲۱۳۹ ۲۱۴۰ ۲۱۴۱ ۲۱۴۲ ۲۱۴۳ ۲۱۴۴ ۲۱۴۵ ۲۱۴۶ ۲۱۴۷ ۲۱۴۸ ۲۱۴۹ ۲۱۵۰ ۲۱۵۱ ۲۱۵۲ ۲۱۵۳ ۲۱۵۴ ۲۱۵۵ ۲۱۵۶ ۲۱۵۷ ۲۱۵۸ ۲۱۵۹ ۲۱۶۰ ۲۱۶۱ ۲۱۶۲ ۲۱۶۳ ۲۱۶۴ ۲۱۶۵ ۲۱۶۶ ۲۱۶۷ ۲۱۶۸ ۲۱۶۹ ۲۱۷۰ ۲۱۷۱ ۲۱۷۲ ۲۱۷۳ ۲۱۷۴ ۲۱۷۵ ۲۱۷۶ ۲۱۷۷ ۲۱۷۸ ۲۱۷۹ ۲۱۸۰ ۲۱۸۱ ۲۱۸۲ ۲۱۸۳ ۲۱۸۴ ۲۱۸۵ ۲۱۸۶ ۲۱۸۷ ۲۱۸۸ ۲۱۸۹ ۲۱۹۰ ۲۱۹۱ ۲۱۹۲ ۲۱۹۳ ۲۱۹۴ ۲۱۹۵ ۲۱۹۶ ۲۱۹۷ ۲۱۹۸ ۲۱۹۹ ۲۲۰۰ ۲۲۰۱ ۲۲۰۲ ۲۲۰۳ ۲۲۰۴ ۲۲۰۵ ۲۲۰۶ ۲۲۰۷ ۲۲۰۸ ۲۲۰۹ ۲۲۱۰ ۲۲۱۱ ۲۲۱۲ ۲۲۱۳ ۲۲۱۴ ۲۲۱۵ ۲۲۱۶ ۲۲۱۷ ۲۲۱۸ ۲۲۱۹ ۲۲۲۰ ۲۲۲۱ ۲۲۲۲ ۲۲۲۳ ۲۲۲۴ ۲۲۲۵ ۲۲۲۶ ۲۲۲۷ ۲۲۲۸ ۲۲۲۹ ۲۲۳۰ ۲۲۳۱ ۲۲۳۲ ۲۲۳۳ ۲۲۳۴ ۲۲۳۵ ۲۲۳۶ ۲۲۳۷ ۲۲۳۸ ۲۲۳۹ ۲۲۴۰ ۲۲۴۱ ۲۲۴۲ ۲۲۴۳ ۲۲۴۴ ۲۲۴۵ ۲۲۴۶ ۲۲۴۷ ۲۲۴۸ ۲۲۴۹ ۲۲۵۰ ۲۲۵۱ ۲۲۵۲ ۲۲۵۳ ۲۲۵۴ ۲۲۵۵ ۲۲۵۶ ۲۲۵۷ ۲۲۵۸ ۲۲۵۹ ۲۲۶۰ ۲۲۶۱ ۲۲۶۲ ۲۲۶۳ ۲۲۶۴ ۲۲۶۵ ۲۲۶۶ ۲۲۶۷ ۲۲۶۸ ۲۲۶۹ ۲۲۷۰ ۲۲۷۱ ۲۲۷۲ ۲۲۷۳ ۲۲۷۴ ۲۲۷۵ ۲۲۷۶ ۲۲۷۷ ۲۲۷۸ ۲۲۷۹ ۲۲۸۰ ۲۲۸۱ ۲۲۸۲ ۲۲۸۳ ۲۲۸

DH.ŞFR, 469/102-4

[illegible]

DH.ŞFR, 469/102-6

[illegible]

[illegible]

تلفرافنامه

دولت علیہ عثمانیہ تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

دولت تلفراف معاملاتدن دولتی مشرکیت قبول ایتم

[تاریخ ۱۳۰۸]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
تکرار کشیده ویا سوتی		تاریخ		تاریخ		تاریخ	
سوتی نومبروسی No d'expédition	کشیده اولان Transmis à	Date	مأمور امضای Signature du Pemployé	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	واسطه مرکزی Région de	سوتی نومبروسی No d'ordre
		دقیقه ساعت			دقیقه ساعت		
		II. M.			II. M.		

De Pour موریدی

N° Mots Date H. ساعت M. دقیقه تاریخ

Voie Indic. Eventuelles اشارت مجاز

۱۴۹۹ ۱۴۹۸ ۱۴۹۷ ۱۴۹۶ ۱۴۹۵ ۱۴۹۴ ۱۴۹۳ ۱۴۹۲ ۱۴۹۱ ۱۴۹۰ ۱۴۸۹ ۱۴۸۸ ۱۴۸۷ ۱۴۸۶ ۱۴۸۵ ۱۴۸۴ ۱۴۸۳ ۱۴۸۲ ۱۴۸۱ ۱۴۸۰ ۱۴۷۹ ۱۴۷۸ ۱۴۷۷ ۱۴۷۶ ۱۴۷۵ ۱۴۷۴ ۱۴۷۳ ۱۴۷۲ ۱۴۷۱ ۱۴۷۰ ۱۴۶۹ ۱۴۶۸ ۱۴۶۷ ۱۴۶۶ ۱۴۶۵ ۱۴۶۴ ۱۴۶۳ ۱۴۶۲ ۱۴۶۱ ۱۴۶۰ ۱۴۵۹ ۱۴۵۸ ۱۴۵۷ ۱۴۵۶ ۱۴۵۵ ۱۴۵۴ ۱۴۵۳ ۱۴۵۲ ۱۴۵۱ ۱۴۵۰ ۱۴۴۹ ۱۴۴۸ ۱۴۴۷ ۱۴۴۶ ۱۴۴۵ ۱۴۴۴ ۱۴۴۳ ۱۴۴۲ ۱۴۴۱ ۱۴۴۰ ۱۴۳۹ ۱۴۳۸ ۱۴۳۷ ۱۴۳۶ ۱۴۳۵ ۱۴۳۴ ۱۴۳۳ ۱۴۳۲ ۱۴۳۱ ۱۴۳۰ ۱۴۲۹ ۱۴۲۸ ۱۴۲۷ ۱۴۲۶ ۱۴۲۵ ۱۴۲۴ ۱۴۲۳ ۱۴۲۲ ۱۴۲۱ ۱۴۲۰ ۱۴۱۹ ۱۴۱۸ ۱۴۱۷ ۱۴۱۶ ۱۴۱۵ ۱۴۱۴ ۱۴۱۳ ۱۴۱۲ ۱۴۱۱ ۱۴۱۰ ۱۴۰۹ ۱۴۰۸ ۱۴۰۷ ۱۴۰۶ ۱۴۰۵ ۱۴۰۴ ۱۴۰۳ ۱۴۰۲ ۱۴۰۱ ۱۴۰۰ ۱۳۹۹ ۱۳۹۸ ۱۳۹۷ ۱۳۹۶ ۱۳۹۵ ۱۳۹۴ ۱۳۹۳ ۱۳۹۲ ۱۳۹۱ ۱۳۹۰ ۱۳۸۹ ۱۳۸۸ ۱۳۸۷ ۱۳۸۶ ۱۳۸۵ ۱۳۸۴ ۱۳۸۳ ۱۳۸۲ ۱۳۸۱ ۱۳۸۰ ۱۳۷۹ ۱۳۷۸ ۱۳۷۷ ۱۳۷۶ ۱۳۷۵ ۱۳۷۴ ۱۳۷۳ ۱۳۷۲ ۱۳۷۱ ۱۳۷۰ ۱۳۶۹ ۱۳۶۸ ۱۳۶۷ ۱۳۶۶ ۱۳۶۵ ۱۳۶۴ ۱۳۶۳ ۱۳۶۲ ۱۳۶۱ ۱۳۶۰ ۱۳۵۹ ۱۳۵۸ ۱۳۵۷ ۱۳۵۶ ۱۳۵۵ ۱۳۵۴ ۱۳۵۳ ۱۳۵۲ ۱۳۵۱ ۱۳۵۰ ۱۳۴۹ ۱۳۴۸ ۱۳۴۷ ۱۳۴۶ ۱۳۴۵ ۱۳۴۴ ۱۳۴۳ ۱۳۴۲ ۱۳۴۱ ۱۳۴۰ ۱۳۳۹ ۱۳۳۸ ۱۳۳۷ ۱۳۳۶ ۱۳۳۵ ۱۳۳۴ ۱۳۳۳ ۱۳۳۲ ۱۳۳۱ ۱۳۳۰ ۱۳۲۹ ۱۳۲۸ ۱۳۲۷ ۱۳۲۶ ۱۳۲۵ ۱۳۲۴ ۱۳۲۳ ۱۳۲۲ ۱۳۲۱ ۱۳۲۰ ۱۳۱۹ ۱۳۱۸ ۱۳۱۷ ۱۳۱۶ ۱۳۱۵ ۱۳۱۴ ۱۳۱۳ ۱۳۱۲ ۱۳۱۱ ۱۳۱۰ ۱۳۰۹ ۱۳۰۸ ۱۳۰۷ ۱۳۰۶ ۱۳۰۵ ۱۳۰۴ ۱۳۰۳ ۱۳۰۲ ۱۳۰۱ ۱۳۰۰ ۱۲۹۹ ۱۲۹۸ ۱۲۹۷ ۱۲۹۶ ۱۲۹۵ ۱۲۹۴ ۱۲۹۳ ۱۲۹۲ ۱۲۹۱ ۱۲۹۰ ۱۲۸۹ ۱۲۸۸ ۱۲۸۷ ۱۲۸۶ ۱۲۸۵ ۱۲۸۴ ۱۲۸۳ ۱۲۸۲ ۱۲۸۱ ۱۲۸۰ ۱۲۷۹ ۱۲۷۸ ۱۲۷۷ ۱۲۷۶ ۱۲۷۵ ۱۲۷۴ ۱۲۷۳ ۱۲۷۲ ۱۲۷۱ ۱۲۷۰ ۱۲۶۹ ۱۲۶۸ ۱۲۶۷ ۱۲۶۶ ۱۲۶۵ ۱۲۶۴ ۱۲۶۳ ۱۲۶۲ ۱۲۶۱ ۱۲۶۰ ۱۲۵۹ ۱۲۵۸ ۱۲۵۷ ۱۲۵۶ ۱۲۵۵ ۱۲۵۴ ۱۲۵۳ ۱۲۵۲ ۱۲۵۱ ۱۲۵۰ ۱۲۴۹ ۱۲۴۸ ۱۲۴۷ ۱۲۴۶ ۱۲۴۵ ۱۲۴۴ ۱۲۴۳ ۱۲۴۲ ۱۲۴۱ ۱۲۴۰ ۱۲۳۹ ۱۲۳۸ ۱۲۳۷ ۱۲۳۶ ۱۲۳۵ ۱۲۳۴ ۱۲۳۳ ۱۲۳۲ ۱۲۳۱ ۱۲۳۰ ۱۲۲۹ ۱۲۲۸ ۱۲۲۷ ۱۲۲۶ ۱۲۲۵ ۱۲۲۴ ۱۲۲۳ ۱۲۲۲ ۱۲۲۱ ۱۲۲۰ ۱۲۱۹ ۱۲۱۸ ۱۲۱۷ ۱۲۱۶ ۱۲۱۵ ۱۲۱۴ ۱۲۱۳ ۱۲۱۲ ۱۲۱۱ ۱۲۱۰ ۱۲۰۹ ۱۲۰۸ ۱۲۰۷ ۱۲۰۶ ۱۲۰۵ ۱۲۰۴ ۱۲۰۳ ۱۲۰۲ ۱۲۰۱ ۱۲۰۰ ۱۱۹۹ ۱۱۹۸ ۱۱۹۷ ۱۱۹۶ ۱۱۹۵ ۱۱۹۴ ۱۱۹۳ ۱۱۹۲ ۱۱۹۱ ۱۱۹۰ ۱۱۸۹ ۱۱۸۸ ۱۱۸۷ ۱۱۸۶ ۱۱۸۵ ۱۱۸۴ ۱۱۸۳ ۱۱۸۲ ۱۱۸۱ ۱۱۸۰ ۱۱۷۹ ۱۱۷۸ ۱۱۷۷ ۱۱۷۶ ۱۱۷۵ ۱۱۷۴ ۱۱۷۳ ۱۱۷۲ ۱۱۷۱ ۱۱۷۰ ۱۱۶۹ ۱۱۶۸ ۱۱۶۷ ۱۱۶۶ ۱۱۶۵ ۱۱۶۴ ۱۱۶۳ ۱۱۶۲ ۱۱۶۱ ۱۱۶۰ ۱۱۵۹ ۱۱۵۸ ۱۱۵۷ ۱۱۵۶ ۱۱۵۵ ۱۱۵۴ ۱۱۵۳ ۱۱۵۲ ۱۱۵۱ ۱۱۵۰ ۱۱۴۹ ۱۱۴۸ ۱۱۴۷ ۱۱۴۶ ۱۱۴۵ ۱۱۴۴ ۱۱۴۳ ۱۱۴۲ ۱۱۴۱ ۱۱۴۰ ۱۱۳۹ ۱۱۳۸ ۱۱۳۷ ۱۱۳۶ ۱۱۳۵ ۱۱۳۴ ۱۱۳۳ ۱۱۳۲ ۱۱۳۱ ۱۱۳۰ ۱۱۲۹ ۱۱۲۸ ۱۱۲۷ ۱۱۲۶ ۱۱۲۵ ۱۱۲۴ ۱۱۲۳ ۱۱۲۲ ۱۱۲۱ ۱۱۲۰ ۱۱۱۹ ۱۱۱۸ ۱۱۱۷ ۱۱۱۶ ۱۱۱۵ ۱

DH.ŞFR, 469/102-10

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیہ عثمانیہ تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

l'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

موقت تلفراف معادلانیدن دولایه مسکولیت قبول ایتمز

[نمبره ۱۰۸]

Ratoumission au Rapédition			RECEPTION		
تکرار کشیده ویا سوق			اخذ		
سوق نومروسی No d'expédit.	کشیده اولشان مرکز transmis à	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	تاریخ
۲۰۷		دقیقه ۸ ساعت ۱			دقیقه ۹ ساعت ۷

De: موردی Pour: موردی موردي
N°: ۱۲۱-۱۲ Mots: ۱۲ Date: ۷/۲ ساعت: ۷ دقیقه: ۷ تاریخ: ۷/۲ ساعات: ۷ غروب: ۷/۲
Voie: ۷/۲ Indic. Eventuelles: ۷/۲ اشارت مشابه: ۷/۲ لریق: ۷/۲

افندیه لقه-تتطیل
ارندیه لقه-تتطیل
نمودیه لقه-تتطیل
اوندیه لقه-تتطیل
نقدیه لقه-تتطیل
اوندیه لقه-تتطیل

والی - سید

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

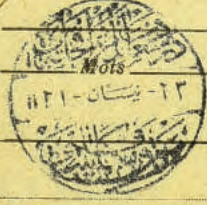
دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie موقت تلفراف معاملات دولتی مسئولیت قبول اینگز

[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
تکرار کشیده و یا سوق				انجام			
سوق نوروسی No d'expédition	کشیده اولتان مرکز transmis à	تاریخ Date	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	تاریخ Date	واسطه مرکزی Reçu de	مهره نوروسی No d'ordre
		دقیقه M.			دقیقه M.		

De: Pour: موردی

N°: نومرا Date: تاریخ H. ساعت M. دقیقه

Voie: طریق Indic. Eventuelles اشارت شذله

دولت اریز افندی بکدره

خا مو - جنت روسی اردوش

وا- اید ایسه - اولوز بیدی صلح اریز

طو تا نه - قضا سده - اریز عسکری فاریدیه

ایه مشدر - نوین اوی - نف کویسده بک - موزوکی

جوانه جبرتر جان - قضا سده - اوی بیدی نف

باب بورده - اویج - اید - ادمشدر

باصف - بیبا - اید - اریزده

اریزده - جوارنه - کی - اریزده

بابورده قضا - فنه - بید - بیول

اوتوز الی - طابغه الحنه - اتمده - اریزده

سنگنه - سینه - اریز - اریزده

مردن - شانه - اریز - اریزده

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیہ عثمانیہ تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

J'Veil n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف بماملاتندن دولای مسئولیت قبول اینمز
[مکوتہ ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده ویا سوق		RECEPTION		استند	
سوق نومروسی N° d'expédition.	کشیده اولشان مرکز transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	تاریخ
		دقیقه	ساعت			دقیقه	ساعت
		H. M.				H. M.	

De... Pour... موردي... مخرجی...
 N°... Mois... Date... H. ساعت... M. دقیقه... تاریخ... کات...
 Voie... Indic. Eventuelles... اشارت شتاله... طریق

تلفراف
 اداره سی
 خط ایستگاه
 شماره
 ادرانی

تغرافامه

دولت علیه عثمانیه تلتعرف ادارہ سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

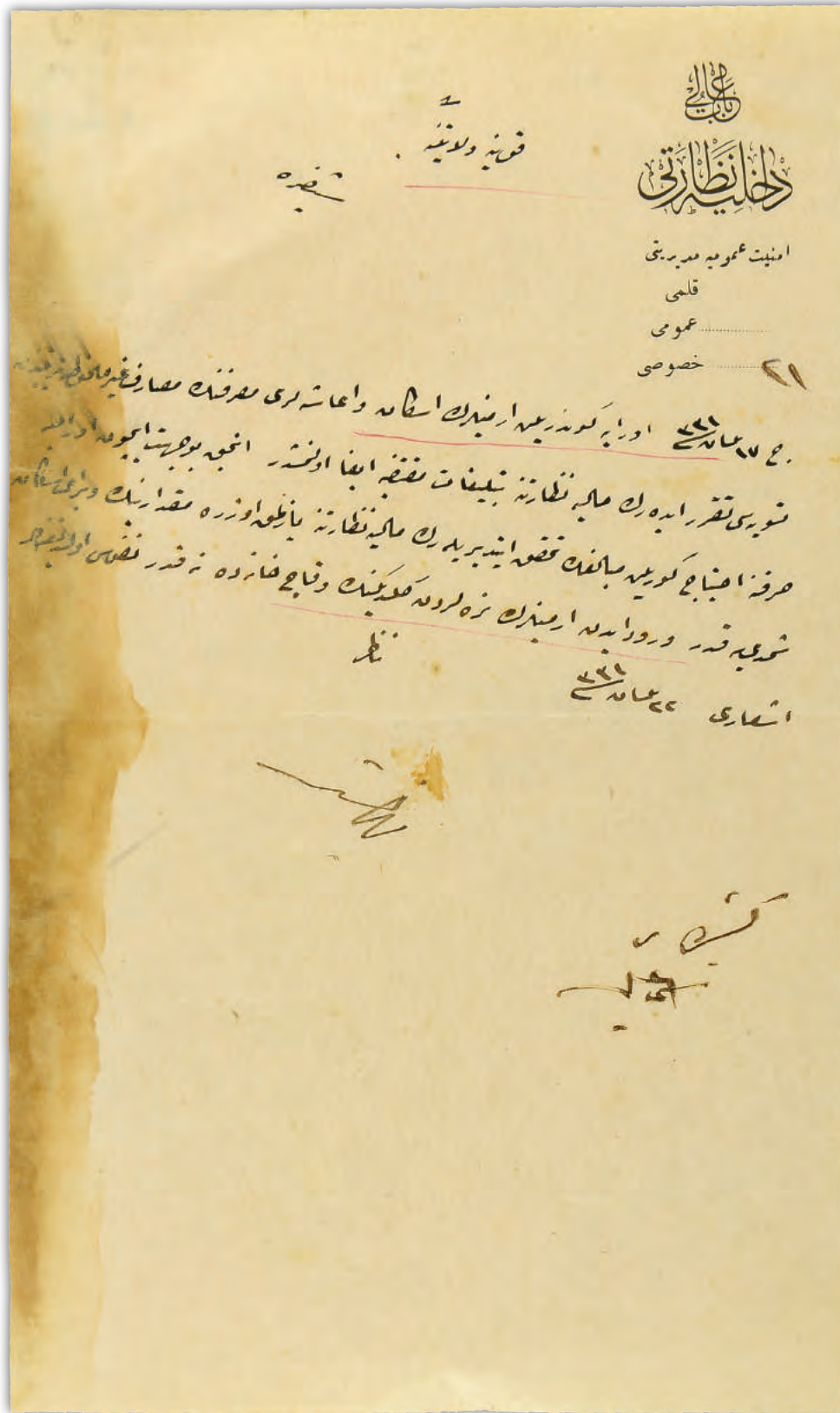
معاونت کے لئے معاملاً تندرست و لایبی مسئولیت قبول ایجنز

[۱۰۸۴]

Relaismission ou Expédition		تکرار کیدہ و پلاس ق		RECEPTION		اخذ	
موق نومبر و سوس No d'expedit.	کشیاد اولکان مرکز transmis à	تاریخ Date	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	تاریخ Date	واسطہ مرکزی Reçu de	مره نومبر و سوس No d'ordre
الحال		دقیقه صاع			دقیقه صاع		

De. Pour. N° ١ موردي
N° Mots Date H. ساعت M. تاريخ
Voie Indic. Eventuelles اشارت منتهله

[illegible]

DH.ŞFR, 469/146

فالنظائر

هـ

ما مؤلفه من مؤلفين

فلم

عمومي

خصوصي

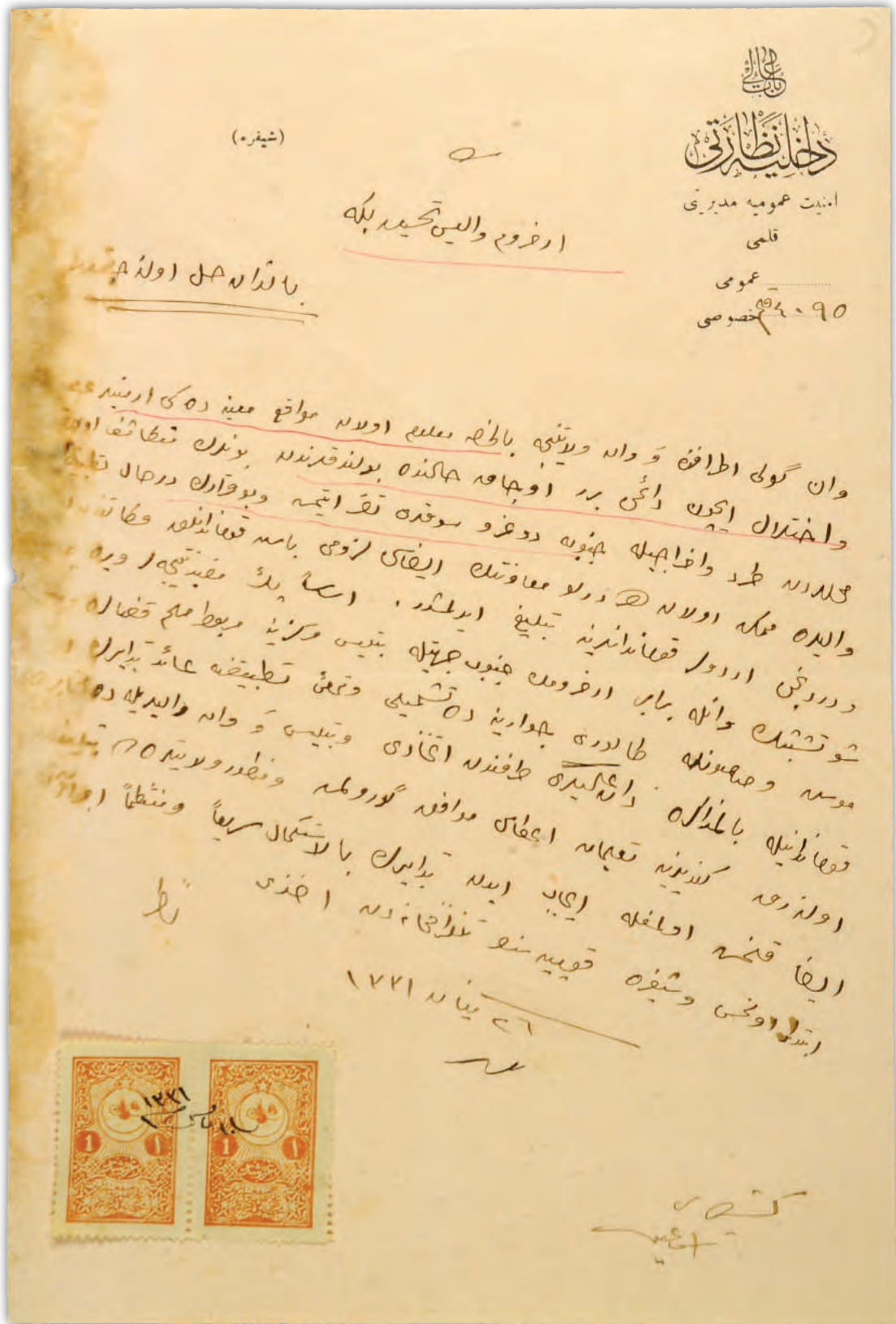
ولادته

انفاجه سيد شريف

ارضوم ، تليق ، ولد ، سيوس ، معوية الغز ، ديا

ارنى ما مؤلفه من قسم اعطى من وظيفه وده زياده غيره مبدل حلفا ايد رقومه منسوب اولاد
قد برهوه وسيد رايه قيه ايميه اوله بقعه ولايت وحقا تده مستخدم وديك منسوب ارنى
بو وجهه قومه لره منا سبدى ويا مخالف صداقة ويا بعيت هلدى محوس وشهور اولاد
بولانه ورنه رار دى سيد رايه بالا سفا ده غلدى واجبان اينك الجباره ارنى بولنه
ساره بكوندى بونجي احوالنه معلون اعلاى اى سلاى
ماله ناظرى

يا حليمه

(شيفره)

۱

وان واليه جردن بک
تدبير واليه معطف عثماني بک

بازمانده اوله جردن

 وزارت امور داخله
 امنیت عمومی مدیری
 قلمی
 عمومی
 ۹۹۹۹۹۹۹۹
 مخصوص

وان گوی اطاقه دوان در شبه باله معلوم اولان موافق معینه کی ارمیده
 عصبیه واختلال ایمن دانی بر او جافه مانده بودندند بظن متعاقب
 اولادیه جردن طرد و اخراج علیه هنجیه دوفو سقده توراتیمه بپوزارل
 در حال تعلیمی ایمن والیده بک اولادیه دوفو معاوضه ارفی لزوم
 بانه قضا بکنده مکاتبه اوچنی وردنی اردو قضا بکنده تعلیمه ایلمه
 است مایه مفیدتی که دیره جدا جدا موده و معمله طایفه جواریه ده شیمی
 تعلیمه مرکزیه معلوم قضاوه دیوانه موده و معمله اردووم والیه تحیدیه
 ویش تطبیقه لایحه بایلان اردو قضا بکنده بالارک اردووم والیه تحیدیه
 طایفه اتیازی موافق کوریم رش کیفیت کندیسه ده یانقه اوهله ارفو
 طایفه اولادیه وار فکول و ایجاب ایله بایلان استقامتیه سقا و معمله
 عیاره و شیفه قومیه متعاقبانه ده اخذی
 تعلیمه

۱۲۲۱

۱۲۲۱
 ۱۲۲۱

[illegible]

DH.ŞFR, 470/75-1

[illegible]

DH.ŞFR, 470/75-2

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

عزت و ثقلات معلما شدند و لای صفاویت قبول ایشو
[نمونه ۱۰۸]

Retransmission on Expédition			RECEPTION				
تکرار کشیده و یا اسوق			اخذ				
سوق نومروسی No Expédit.	کشیده ارثان مرکز transmis à	Date	مأمور امضای Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	واسطه مرکزی Bureau de	مرکز نومروسی No d'ordre

Pour
 N°
 Voie
 Date
 H.
 M.
 Indic. Eventuelles
 موردي
 تاريخ
 اشارت محضه

[illegible]

[illegible]

تشرافنامه

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

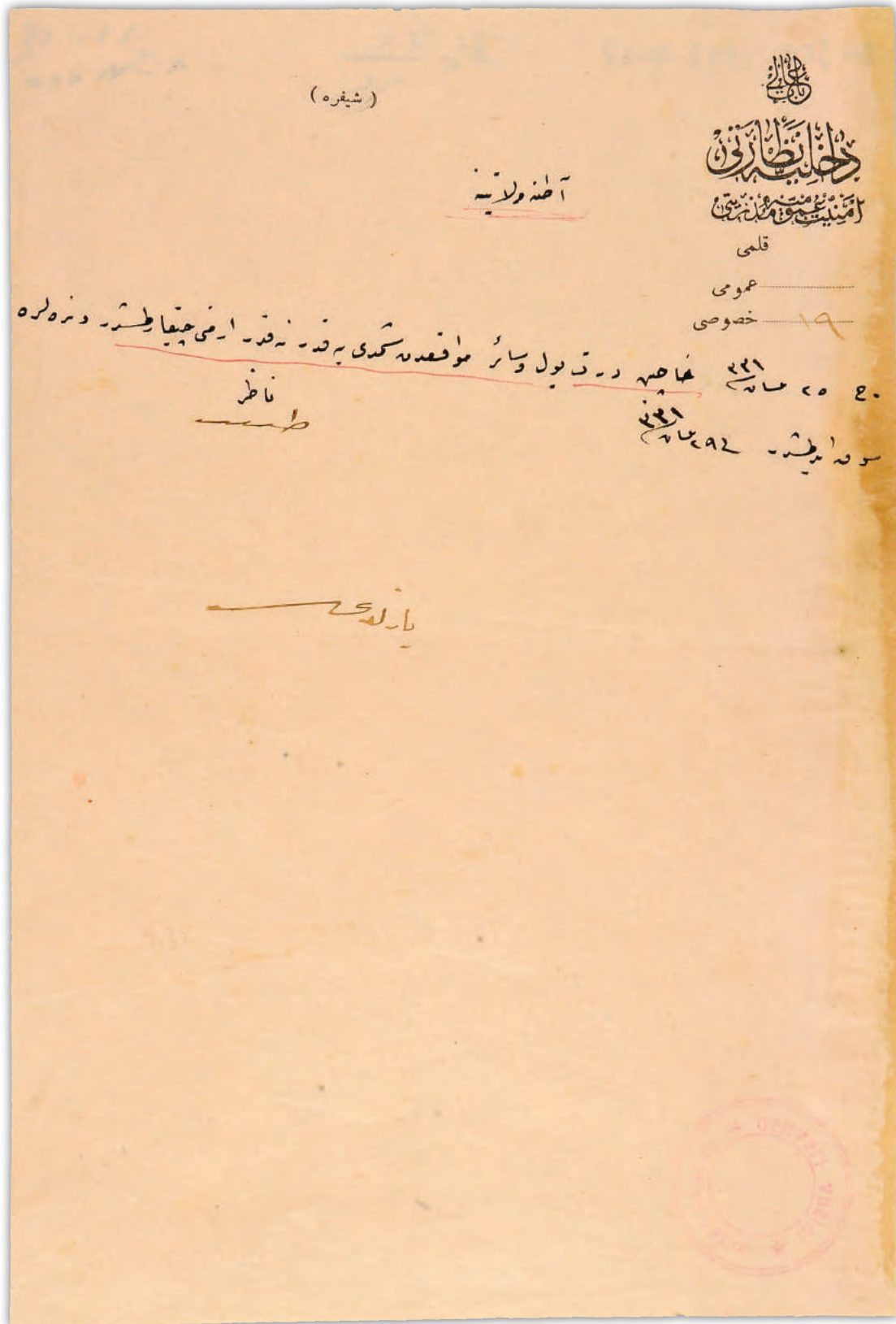
Le B&S n'accepte aucune responsabilité à raison de services de la lithographie

هات المغرب معاملتنا في دولتي مسؤوليت قبوله ايضاً
[نونه ۱۰۸]

Retransmission au Expéditeur		شماره ارسال کننده ویا سوق		RECEPTION			اخذ	
سوق نومبروسی No d'expédit.	کشیده ازلان کشیده transmis à	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاریخ	واسطه مرکزی Reçu de	بره گومروسی No d'ordre	
507	221 221	[Signature]	[Signature]	221	221	221	221	

De _____ Pour _____ موردي
N° _____ Date _____ H. _____ ساعت
M. _____ تاريخ
Voie _____ Indic. Eventuelles _____
طريق

[illegible]

DH.ŞFR, 470/115-1

تغراقنامه

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

هوالت تلمذای معاملاتندن دولانی مسئولیت قبول ایشر

[مؤلفہ ۱۰۸]

Retransmission en Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION		اخذ	
Sous le No d'expédition.	Kashideh arulan مکتوب من کتب	Date تاریخ	Mamur Amshasi Signature du Poupouph	Mamur Amshasi Signature du Poupouph	Tarikh تاریخ	Wasileh Markazi Regu de	Nro d'ordre شماره
سوق نومبروی	کاشیده اولتان	۲۰	امامور امشاسی	امامور امشاسی	۱۵	واسطه مرکزی	نومبروی
۸۰	۸۰	۲۰	۸۰	۸۰	۱۵	۸۰	۸۰

De Pour Mordy
N° Mois Date M. M. Tarih C. Khat ١٢٥٩ غروب ٩٤
Voie Indic Eventuelles اشارت مشايه
مستفجد نوز و به
راخذ نقد دست

اساتید و بزرگان عربی ریاسته
۱۳۵۹ ۲۲۱۵ ۵۷۹۰ ۹۵۸۲ ۱۳۵۱ ۴۱۱۱ ۷۷۲۹ ۷۷۲۹ ۱۳۵۹
ولد استانیه - نه غیاث اربابان
۲۲۵۲ ۱۳۲۱ ۲۲۲۹ ۱۰۰۱۱ ۷۲۲۹ ۱۳۵۱ ۴۱۱۱ ۷۷۲۹ ۱۳۵۹
فهرست ارمن فغانه جمعین کنایه
۱۹۲۴ ۷۲۵۵ ۱۳۵۱ ۱۳۱۱ ۱۹۵۱ ۱۳۱۱ ۷۷۲۹ ۱۳۵۹ ۱۰۰۱۱
فهرست اداره اعضا
۱۳۵۹ ۱۳۵۱ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹
آزاد و قلوب
۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹
بر لاج بشار
۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹
خسته نشسته
۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹
رئیسان اضلاع بی اداره ابدین
۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹
عربی مدعی عمومی بید بید و
۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹
صفا مری
۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹
اصناف
۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹ ۱۳۵۹
مهر فخر احمد

[illegible]

DH.ŞFR, 471/2-2

[illegible]

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à l'issue du service de la lithographie

قوت الطراف معاملة لندن مولاي مسئوليت قبول ايترا

[مغولہ ۱۰۸]

Re-transmission au Expédition		تکرار کشیده ویا سوفی		RECEPTION				اخذ	
سوق نومبر و N° D'ordre	کشیده آرستان کوتی D'origine	Date	تاریخ Mamur Amcası Signature de l'employé	Date	تاریخ Mamur Amcası Signature de l'employé	واسطه مرکزی Roça de	شماره نومبر و N° d'ordon		
۴۱۵		ساعت H.	دقیقه M.	ساعت H.	دقیقه M.			✓	

Pour موردی
 Date تاریخ
 Indic. Eventuelles اشارات عملیه

[illegible]

[illegible]

DH.ŞFR, 471/62-3

DH.ŞFR, 471/62-7

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفرات معاملاتدن دولای مسئولیت قبول افر
[نومره ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوتی		RECEPTION			
سوتی نومبردی No d'ordre	کشیده اولنان مرکز transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé
		دقیقه H. M.			دقیقه H. M.		

De _____ Pour _____ مودی _____

Via _____ Mots _____ Date _____ H. _____ ساعت _____
M. _____ دقیقه _____ تاریخ _____

Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارت مختله _____

یاسا اولاره خادما محمد اولاده
بو ولایت قلعی
ختم نقل بافچه
با شلادی محو اولره ردکر
بور ابا زده دایانه دایانده
با ری با ری نامو سحری
فرمانده اولره انتقامری
الیه سوز لری
کر بی نه نه
استلامه استلامه

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison de services de la télégraphie
دولت تلفرات ممانعتین دولای مسئولیت قبول ایتر

Re-transmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION				اخذ	
Sous le No d'ordre	Catégorie	Date	Signature de l'employé	Date	Signature de l'employé	Reçu de	No d'ordre		
		H. M.		H. M.					

De _____ Pour _____ موردي _____ مخبري _____

V° _____ Mots _____ Date _____ H. M. _____ ساعت _____ دقیقه _____ تاريخ _____ کلمات _____ غروب _____

Voie _____ Indic. Eventuelles _____ اشارت عثمانیه _____ طريق _____

(The following section contains handwritten Ottoman Turkish text, which appears to be a telegraph message or report.)

DH.ŞFR, 471/62-11

TELEGRAMME

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison de services de la bibliographie

دولت قلعہ گراف معاملاتہ ذیل دولایہ مسئولیت قبول کیا کرتا
[نمبر ۱۰۸]

[محرز ۱۰۸]

Re-transmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوق		RECEPTION				اخذ	
سوق تواریخ N ^o d'ordre	کشیده ارثان میر transmis à	Date	تاریخ Signature de l'employé	مأمور امضای Signature de l'employé	Date	تاریخ واسطه مرکزی Rég. de	بره تواریخ N ^o d'ordre		
	 ساعت دقیقه		 ساعت دقیقه		
		H. M.				H. M.			

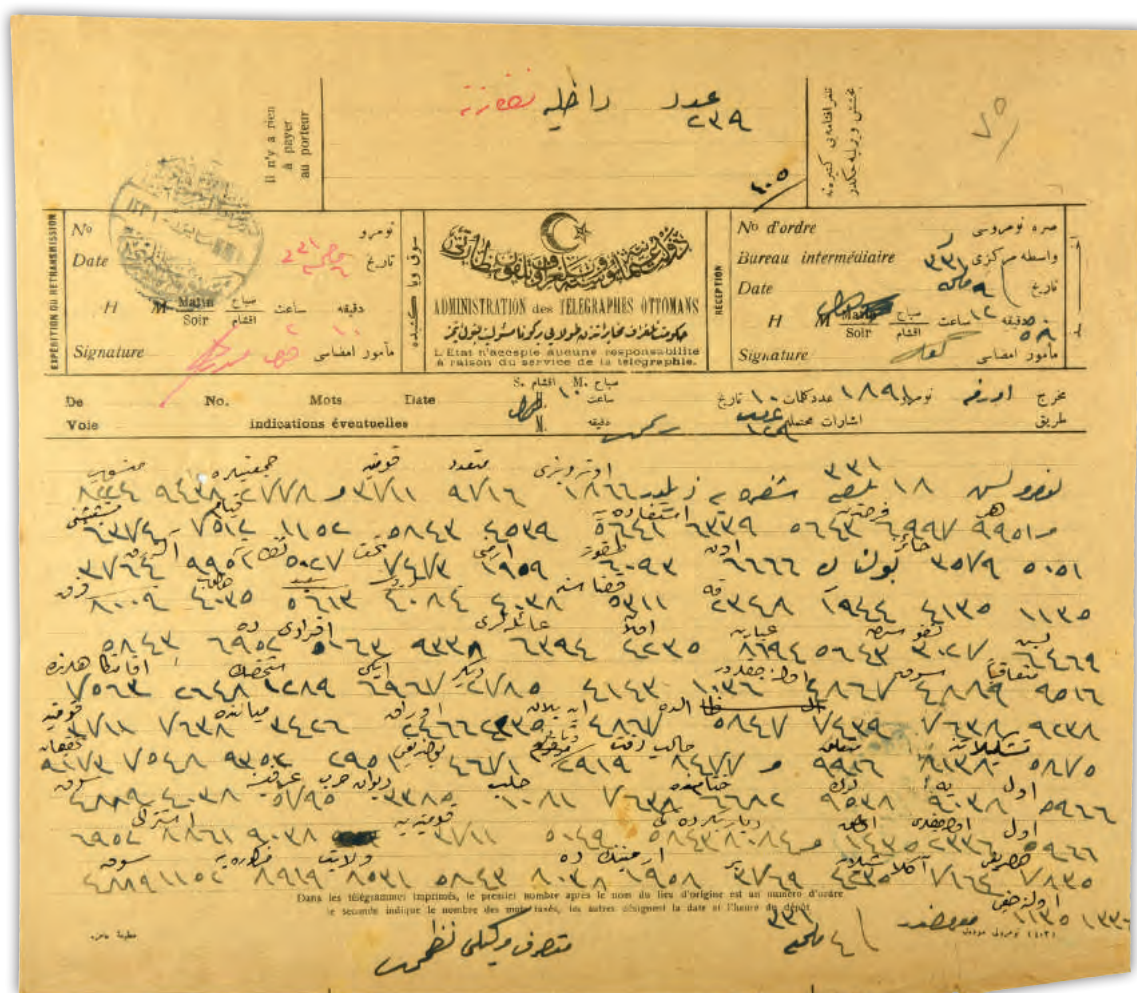
De Pour موردی

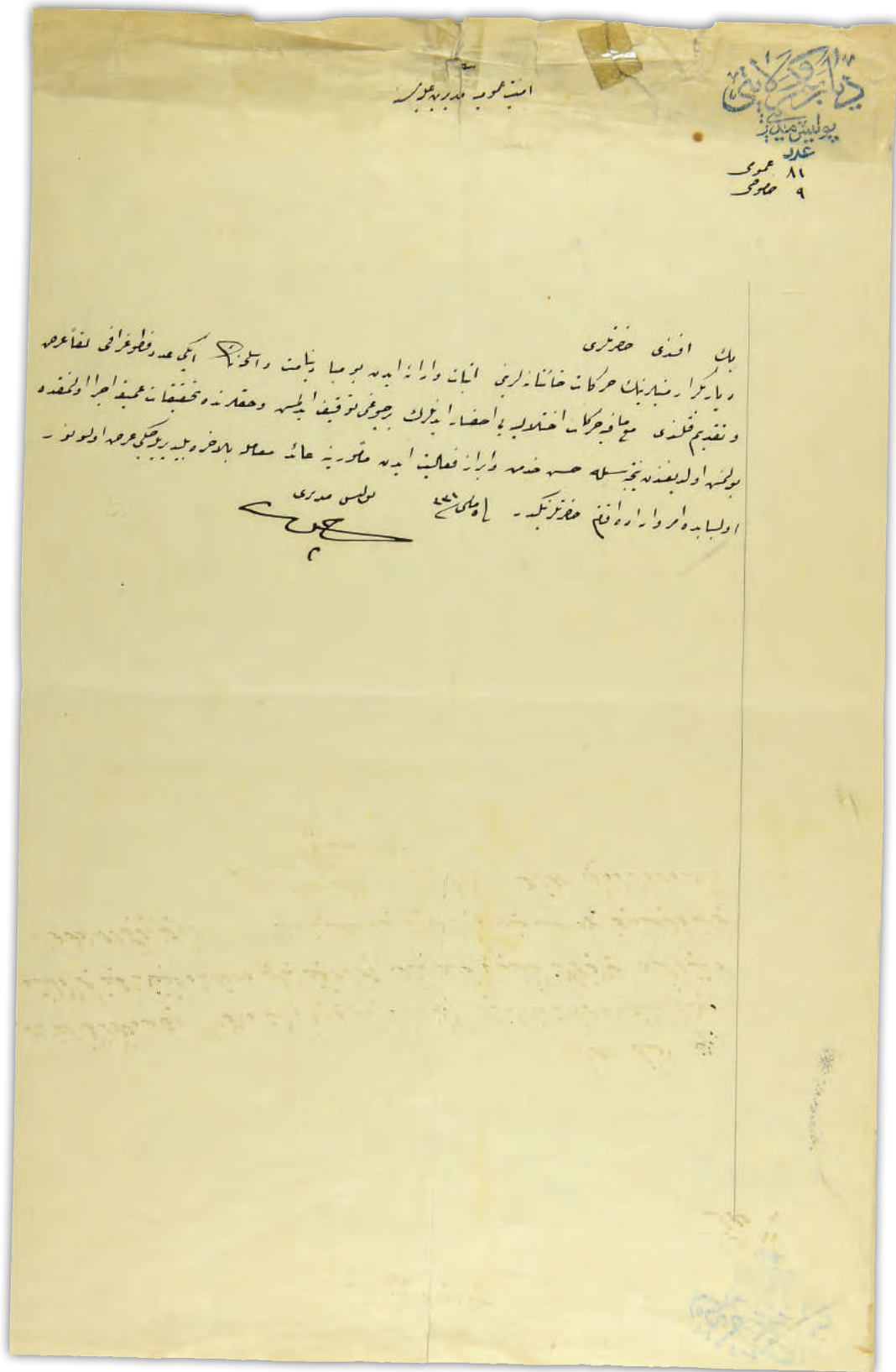
No. _____ Mots _____ Date _____ H. _____ ساعت _____
 M. _____ دقیقه _____ تاريخ _____ كلمات _____
 غروب _____ نومرو _____

Voie	Indic. Eventuelles	اشارات عتقاه	طريق

تکلیل قنایه ایده جلد ۹۹
و اما بنده صورتی و عیونیه
که در این کتاب
ایده ای که
و اما بنده صورتی و عیونیه
که در این کتاب
ایده ای که

تلفز اقسامه

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف ادارہ سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison de l'arrivée de la télégraphie.

لله الشكر والحمد

Reception des Passagers		انوار كشيدہ وياسوق		RECEPTION		اخذ	
سوق توريس Date D'arrivée	كشيدہ وياسوق Date D'arrivée	مأمور اظفار Mamur az Faraj	مأمور اظفار Mamur az Faraj	سوق توريس Date D'arrivée	كشيدہ وياسوق Date D'arrivée	واسطه تركي Wasta Turki	سوق توريس Date D'arrivée
22	20						

De Paris Pour M. L.

N^o _____ Mots _____ Date _____ H. ١٠ صحت

Voie	Indic. Eventuelles	اشارات محتمله	۵۱۰

محمد - رخصه نامہ کی صفت بلا اقصاء علمہ

[illegible]

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره می

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

دولت تلفراف اداره عثمانیه دولتی مسئولیت قبول میفرماید

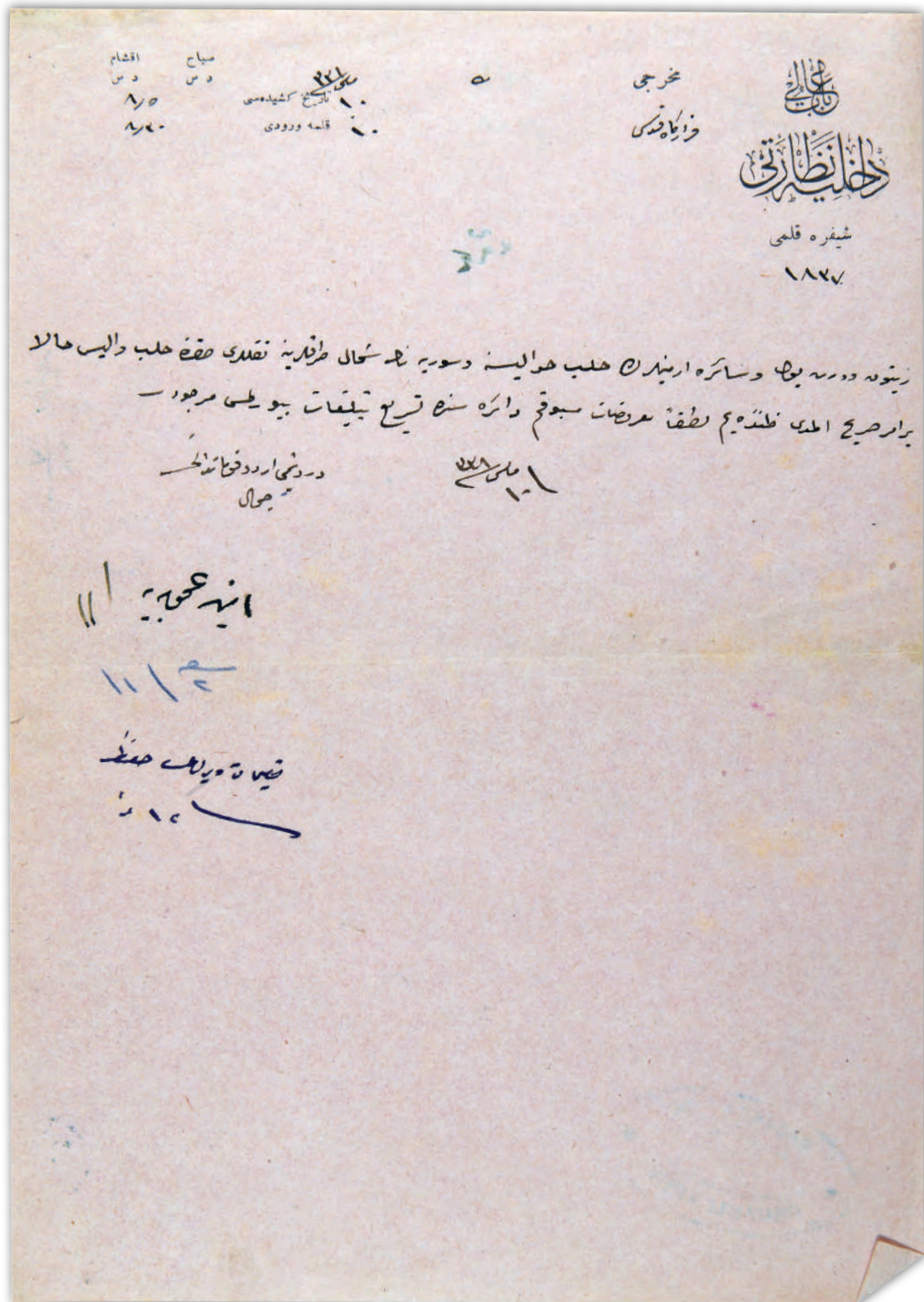
L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la Télégraphie

دولت تلفراف اداره عثمانیه دولتی مسئولیت قبول میفرماید

Reception				Envoi			
موردی		تاریخ		تاریخ		موردی	
شماره	موردی	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	شماره	موردی
۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰	۰۰	۱۰	۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰
۱۰۰۱	۱۰۰۱	۱۱	۰۰	۱۱	۰۰	۱۰۰۱	۱۰۰۱
۱۰۰۲	۱۰۰۲	۱۲	۰۰	۱۲	۰۰	۱۰۰۲	۱۰۰۲
۱۰۰۳	۱۰۰۳	۱۳	۰۰	۱۳	۰۰	۱۰۰۳	۱۰۰۳
۱۰۰۴	۱۰۰۴	۱۴	۰۰	۱۴	۰۰	۱۰۰۴	۱۰۰۴
۱۰۰۵	۱۰۰۵	۱۵	۰۰	۱۵	۰۰	۱۰۰۵	۱۰۰۵
۱۰۰۶	۱۰۰۶	۱۶	۰۰	۱۶	۰۰	۱۰۰۶	۱۰۰۶
۱۰۰۷	۱۰۰۷	۱۷	۰۰	۱۷	۰۰	۱۰۰۷	۱۰۰۷
۱۰۰۸	۱۰۰۸	۱۸	۰۰	۱۸	۰۰	۱۰۰۸	۱۰۰۸
۱۰۰۹	۱۰۰۹	۱۹	۰۰	۱۹	۰۰	۱۰۰۹	۱۰۰۹
۱۰۱۰	۱۰۱۰	۲۰	۰۰	۲۰	۰۰	۱۰۱۰	۱۰۱۰
۱۰۱۱	۱۰۱۱	۲۱	۰۰	۲۱	۰۰	۱۰۱۱	۱۰۱۱
۱۰۱۲	۱۰۱۲	۲۲	۰۰	۲۲	۰۰	۱۰۱۲	۱۰۱۲
۱۰۱۳	۱۰۱۳	۲۳	۰۰	۲۳	۰۰	۱۰۱۳	۱۰۱۳
۱۰۱۴	۱۰۱۴	۲۴	۰۰	۲۴	۰۰	۱۰۱۴	۱۰۱۴
۱۰۱۵	۱۰۱۵	۲۵	۰۰	۲۵	۰۰	۱۰۱۵	۱۰۱۵
۱۰۱۶	۱۰۱۶	۲۶	۰۰	۲۶	۰۰	۱۰۱۶	۱۰۱۶
۱۰۱۷	۱۰۱۷	۲۷	۰۰	۲۷	۰۰	۱۰۱۷	۱۰۱۷
۱۰۱۸	۱۰۱۸	۲۸	۰۰	۲۸	۰۰	۱۰۱۸	۱۰۱۸
۱۰۱۹	۱۰۱۹	۲۹	۰۰	۲۹	۰۰	۱۰۱۹	۱۰۱۹
۱۰۲۰	۱۰۲۰	۳۰	۰۰	۳۰	۰۰	۱۰۲۰	۱۰۲۰

DH.ŞFR, 472/3-3

[illegible]

DH.ŞFR, 471/57-2

مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

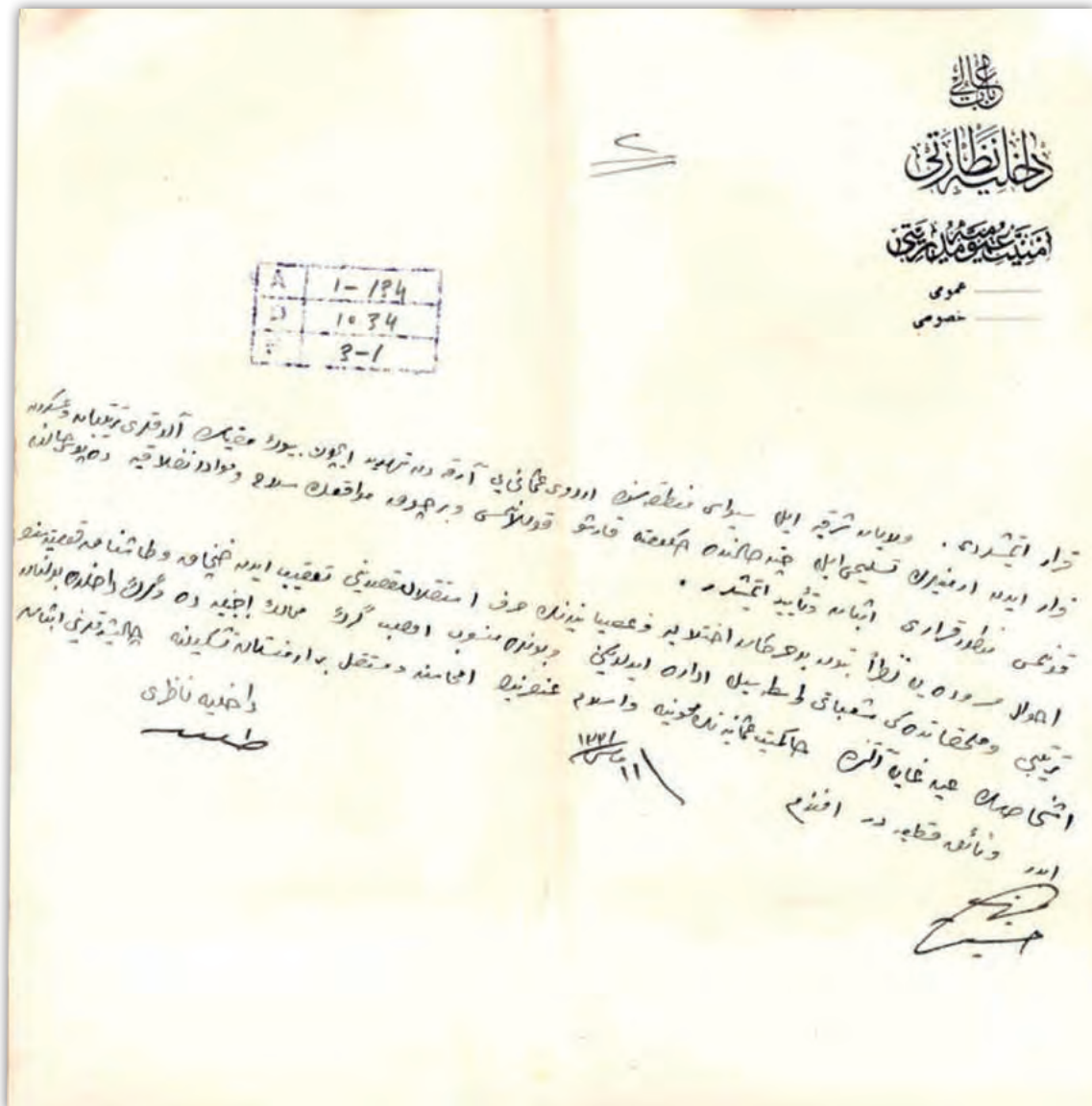
حیات مصمم

عمومی
خاص

 $\{eqv$

A	1-134
B	1034
C	3

[illegible]

تلفرا قسامه

دولت علیہ عثمانیہ تلتغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

حوالت تلفظ الی مدغمہ شدہ ذیل میں مسئولیت قبول کرتا ہوں
[نمونہ ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکراړ کښېده ویا - سوف		RECEPTION		اخذ	
سوق نوم ورسې N° d'expédit.	کښېده اړتیا مرکزې transmis à	Date	مأمور امضاء Signature de l'employé	مأمور امضاء Signataire de l'employé	Date	واسطه مرکزې Reçu de	بره نوم ورسې N° d'ordre
		تاریخ ۱۲/۱۲			تاریخ ۱۲/۱۲		
		دقیقه ۴۵			دقیقه ۴۵		
		H. ۱۲/۱۲			H. ۱۲/۱۲		

De	Pour	Morدي	تلمس	مخري
N°	Mots	Date	H. ساعت M. دقيقة	نومرو ١٢١٢ تات غروب
Voie	Indic. Eventuelles	اشارة	١٢١	طريق

[illegible]

TELEGRAMME

تلگرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلگراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلگراف مقامات قدر دولتی مسئولیت قبول افریز

[نمونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده و یا سوتی		RECEPTION				اخذ	
سوتی نومبروسی No d'expédition	کشیده اولتان مرکز transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاریخ	واسطه مرکزی Reçu de	میره نومبروسی No d'ordre
		دقیقه	ساعت			دقیقه	ساعت		
		H. M.				H. M.			

De. Pour. موردی

N°. Mots Date H. M. ساعت دقیقه تاریخ کلمات غروب

Voie Indic. Eventuelles اشارت متبایه طریق

(Handwritten text in Ottoman Turkish, including a large section of a telegram message and a signature at the bottom.)

DH.ŞFR, 472/64-3

تغرافنامہ

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت قلعہ رانی معاملات میں دہلی کی مسئولیت قبول کرتی ہے

[عونه ۱۰۸]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده ویا سوتق		RECEPTION		اخذ	
سوتق نومبروسى No d'expédit.	کشیده ارلطان مردم سوتق transmis à	مأمور امضامى Signature de l'employé	مأمور امضامى Signature de l'employé	Date	تاریخ	واسطه مرکزى Reçu de	سوتق نومبروسى No d'ordre
۲۷۶	۱۲ ۱۱			۱۱	۱۲		

De	Pour	Muridi	موردي
N°	Mots	Date	تاریخ
Voie	Indic. Eventuelles	H. M.	ساعات دقیقه

[illegible]

[illegible]

TELEGRAMME **تلفرافنامه**

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلفراف تمام بلاد عثمانی مسئولیت قبول اینگز
[نمونه ۸۴۸]

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
تکرار کشیده و یا سوق				اخذ			
سوق نومروسی No d'expédition.	کشیده ارشاد مرکز transmis à	Date	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé	Date	تاریخ	مأمور امضایی Signature de l'employé
		دقیقه	ساعت		دقیقه	ساعت	
		H. M.			H. M.		

De _____ Pour _____ موردی _____

N° _____ Mots _____ Date _____ H. _____ ساعت _____
M. _____ دقیقه _____

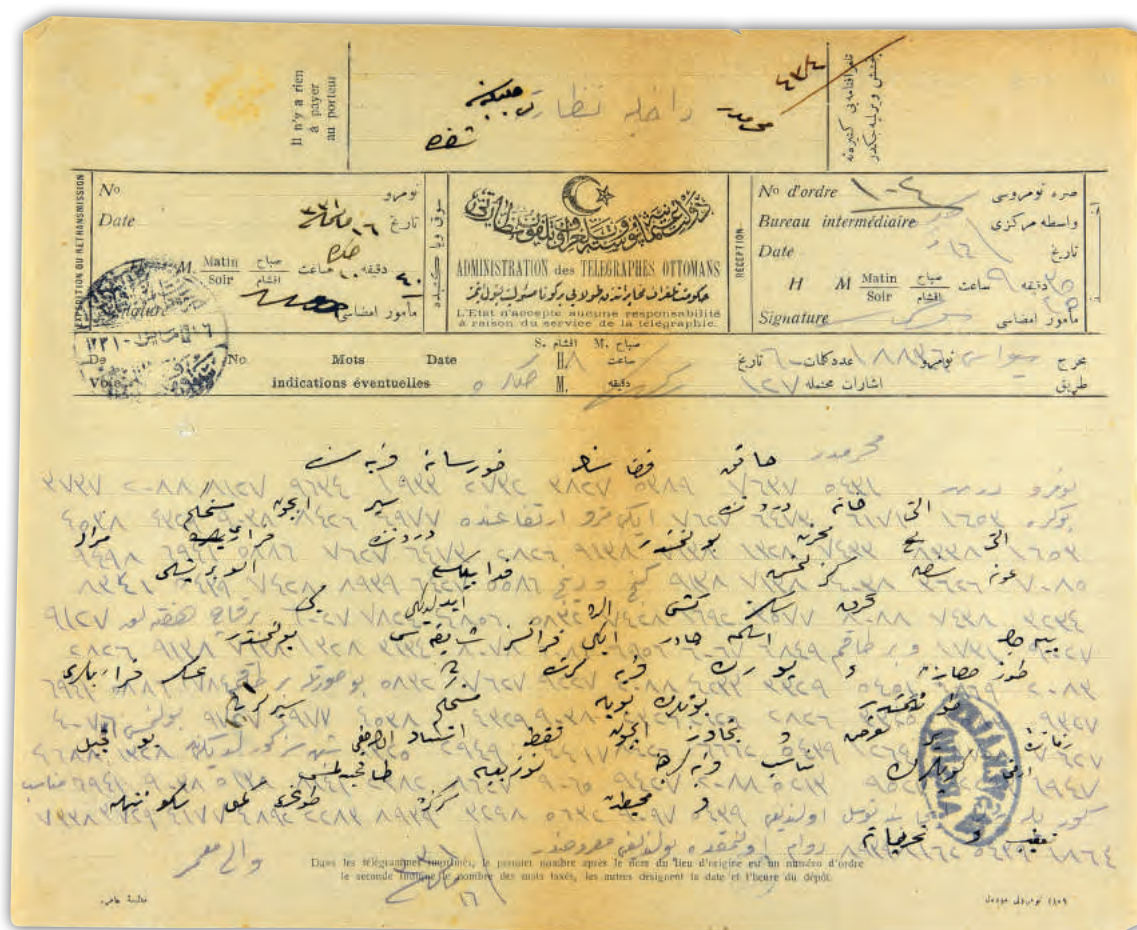
Voie _____ Indic. Eventuelles _____

طریق _____ اشارت محتمله _____

۱۲۴۹ ۱۲۴۸ ۱۲۴۷ ۱۲۴۶ ۱۲۴۵ ۱۲۴۴ ۱۲۴۳ ۱۲۴۲ ۱۲۴۱ ۱۲۴۰ ۱۲۳۹ ۱۲۳۸ ۱۲۳۷ ۱۲۳۶ ۱۲۳۵ ۱۲۳۴ ۱۲۳۳ ۱۲۳۲ ۱۲۳۱ ۱۲۳۰ ۱۲۲۹ ۱۲۲۸ ۱۲۲۷ ۱۲۲۶ ۱۲۲۵ ۱۲۲۴ ۱۲۲۳ ۱۲۲۲ ۱۲۲۱ ۱۲۲۰ ۱۲۱۹ ۱۲۱۸ ۱۲۱۷ ۱۲۱۶ ۱۲۱۵ ۱۲۱۴ ۱۲۱۳ ۱۲۱۲ ۱۲۱۱ ۱۲۱۰ ۱۲۰۹ ۱۲۰۸ ۱۲۰۷ ۱۲۰۶ ۱۲۰۵ ۱۲۰۴ ۱۲۰۳ ۱۲۰۲ ۱۲۰۱ ۱۲۰۰ ۱۱۹۹ ۱۱۹۸ ۱۱۹۷ ۱۱۹۶ ۱۱۹۵ ۱۱۹۴ ۱۱۹۳ ۱۱۹۲ ۱۱۹۱ ۱۱۹۰ ۱۱۸۹ ۱۱۸۸ ۱۱۸۷ ۱۱۸۶ ۱۱۸۵ ۱۱۸۴ ۱۱۸۳ ۱۱۸۲ ۱۱۸۱ ۱۱۸۰ ۱۱۷۹ ۱۱۷۸ ۱۱۷۷ ۱۱۷۶ ۱۱۷۵ ۱۱۷۴ ۱۱۷۳ ۱۱۷۲ ۱۱۷۱ ۱۱۷۰ ۱۱۶۹ ۱۱۶۸ ۱۱۶۷ ۱۱۶۶ ۱۱۶۵ ۱۱۶۴ ۱۱۶۳ ۱۱۶۲ ۱۱۶۱ ۱۱۶۰ ۱۱۵۹ ۱۱۵۸ ۱۱۵۷ ۱۱۵۶ ۱۱۵۵ ۱۱۵۴ ۱۱۵۳ ۱۱۵۲ ۱۱۵۱ ۱۱۵۰ ۱۱۴۹ ۱۱۴۸ ۱۱۴۷ ۱۱۴۶ ۱۱۴۵ ۱۱۴۴ ۱۱۴۳ ۱۱۴۲ ۱۱۴۱ ۱۱۴۰ ۱۱۳۹ ۱۱۳۸ ۱۱۳۷ ۱۱۳۶ ۱۱۳۵ ۱۱۳۴ ۱۱۳۳ ۱۱۳۲ ۱۱۳۱ ۱۱۳۰ ۱۱۲۹ ۱۱۲۸ ۱۱۲۷ ۱۱۲۶ ۱۱۲۵ ۱۱۲۴ ۱۱۲۳ ۱۱۲۲ ۱۱۲۱ ۱۱۲۰ ۱۱۱۹ ۱۱۱۸ ۱۱۱۷ ۱۱۱۶ ۱۱۱۵ ۱۱۱۴ ۱۱۱۳ ۱۱۱۲ ۱۱۱۱ ۱۱۱۰ ۱۱۰۹ ۱۱۰۸ ۱۱۰۷ ۱۱۰۶ ۱۱۰۵ ۱۱۰۴ ۱۱۰۳ ۱۱۰۲ ۱۱۰۱ ۱۱۰۰ ۱۰۹۹ ۱۰۹۸ ۱۰۹۷ ۱۰۹۶ ۱۰۹۵ ۱۰۹۴ ۱۰۹۳ ۱۰۹۲ ۱۰۹۱ ۱۰۹۰ ۱۰۸۹ ۱۰۸۸ ۱۰۸۷ ۱۰۸۶ ۱۰۸۵ ۱۰۸۴ ۱۰۸۳ ۱۰۸۲ ۱۰۸۱ ۱۰۸۰ ۱۰۷۹ ۱۰۷۸ ۱۰۷۷ ۱۰۷۶ ۱۰۷۵ ۱۰۷۴ ۱۰۷۳ ۱۰۷۲ ۱۰۷۱ ۱۰۷۰ ۱۰۶۹ ۱۰۶۸ ۱۰۶۷ ۱۰۶۶ ۱۰۶۵ ۱۰۶۴ ۱۰۶۳ ۱۰۶۲ ۱۰۶۱ ۱۰۶۰ ۱۰۵۹ ۱۰۵۸ ۱۰۵۷ ۱۰۵۶ ۱۰۵۵ ۱۰۵۴ ۱۰۵۳ ۱۰۵۲ ۱۰۵۱ ۱۰۵۰ ۱۰۴۹ ۱۰۴۸ ۱۰۴۷ ۱۰۴۶ ۱۰۴۵ ۱۰۴۴ ۱۰۴۳ ۱۰۴۲ ۱۰۴۱ ۱۰۴۰ ۱۰۳۹ ۱۰۳۸ ۱۰۳۷ ۱۰۳۶ ۱۰۳۵ ۱۰۳۴ ۱۰۳۳ ۱۰۳۲ ۱۰۳۱ ۱۰۳۰ ۱۰۲۹ ۱۰۲۸ ۱۰۲۷ ۱۰۲۶ ۱۰۲۵ ۱۰۲۴ ۱۰۲۳ ۱۰۲۲ ۱۰۲۱ ۱۰۲۰ ۱۰۱۹ ۱۰۱۸ ۱۰۱۷ ۱۰۱۶ ۱۰۱۵ ۱۰۱۴ ۱۰۱۳ ۱۰۱۲ ۱۰۱۱ ۱۰۱۰ ۱۰۰۹ ۱۰۰۸ ۱۰۰۷ ۱۰۰۶ ۱۰۰۵ ۱۰۰۴ ۱۰۰۳ ۱۰۰۲ ۱۰۰۱ ۱۰۰۰ ۹۹۹ ۹۹۸ ۹۹۷ ۹۹۶ ۹۹۵ ۹۹۴ ۹۹۳ ۹۹۲ ۹۹۱ ۹۹۰ ۹۸۹ ۹۸۸ ۹۸۷ ۹۸۶ ۹۸۵ ۹۸۴ ۹۸۳ ۹۸۲ ۹۸۱ ۹۸۰ ۹۷۹ ۹۷۸ ۹۷۷ ۹۷۶ ۹۷۵ ۹۷۴ ۹۷۳ ۹۷۲ ۹۷۱ ۹۷۰ ۹۶۹ ۹۶۸ ۹۶۷ ۹۶۶ ۹۶۵ ۹۶۴ ۹۶۳ ۹۶۲ ۹۶۱ ۹۶۰ ۹۵۹ ۹۵۸ ۹۵۷ ۹۵۶ ۹۵۵ ۹۵۴ ۹۵۳ ۹۵۲ ۹۵۱ ۹۵۰ ۹۴۹ ۹۴۸ ۹۴۷ ۹۴۶ ۹۴۵ ۹۴۴ ۹۴۳ ۹۴۲ ۹۴۱ ۹۴۰ ۹۳۹ ۹۳۸ ۹۳۷ ۹۳۶ ۹۳۵ ۹۳۴ ۹۳۳ ۹۳۲ ۹۳۱ ۹۳۰ ۹۲۹ ۹۲۸ ۹۲۷ ۹۲۶ ۹۲۵ ۹۲۴ ۹۲۳ ۹۲۲ ۹۲۱ ۹۲۰ ۹۱۹ ۹۱۸ ۹۱۷ ۹۱۶ ۹۱۵ ۹۱۴ ۹۱۳ ۹۱۲ ۹۱۱ ۹۱۰ ۹۰۹ ۹۰۸ ۹۰۷ ۹۰۶ ۹۰۵ ۹۰۴ ۹۰۳ ۹۰۲ ۹۰۱ ۹۰۰ ۸۹۹ ۸۹۸ ۸۹۷ ۸۹۶ ۸۹۵ ۸۹۴ ۸۹۳ ۸۹۲ ۸۹۱ ۸۹۰ ۸۸۹ ۸۸۸ ۸۸۷ ۸۸۶ ۸۸۵ ۸۸۴ ۸۸۳ ۸۸۲ ۸۸۱ ۸۸۰ ۸۷۹ ۸۷۸ ۸۷۷ ۸۷۶ ۸۷۵ ۸۷۴ ۸۷۳ ۸۷۲ ۸۷۱ ۸۷۰ ۸۶۹ ۸۶۸ ۸۶۷ ۸۶۶ ۸۶۵ ۸۶۴ ۸۶۳ ۸۶۲ ۸۶۱ ۸۶۰ ۸۵۹ ۸۵۸ ۸۵۷ ۸۵۶ ۸۵۵ ۸۵۴ ۸۵۳ ۸۵۲ ۸۵۱ ۸۵۰ ۸۴۹ ۸۴۸ ۸۴۷ ۸۴۶ ۸۴۵ ۸۴۴ ۸۴۳ ۸۴۲ ۸۴۱ ۸۴۰ ۸۳۹ ۸۳۸ ۸۳۷ ۸۳۶ ۸۳۵ ۸۳۴ ۸۳۳ ۸۳۲ ۸۳۱ ۸۳۰ ۸۲۹ ۸۲۸ ۸۲۷ ۸۲۶ ۸۲۵ ۸۲۴ ۸۲۳ ۸۲۲ ۸۲۱ ۸۲۰ ۸۱۹ ۸۱۸ ۸۱۷ ۸۱۶ ۸۱۵ ۸۱۴ ۸۱۳ ۸۱۲ ۸۱۱ ۸۱۰ ۸۰۹ ۸۰۸ ۸۰۷ ۸۰۶ ۸۰۵ ۸۰۴ ۸۰۳ ۸۰۲ ۸۰۱ ۸۰۰ ۷۹۹ ۷۹۸ ۷۹۷ ۷۹۶ ۷۹۵ ۷۹۴ ۷۹۳ ۷۹۲ ۷۹۱ ۷۹۰ ۷۸۹ ۷۸۸ ۷۸۷ ۷۸۶ ۷۸۵ ۷۸۴ ۷۸۳ ۷۸۲ ۷۸۱ ۷۸۰ ۷۷۹ ۷۷۸ ۷۷۷ ۷۷۶ ۷۷۵ ۷۷۴ ۷۷۳ ۷۷۲ ۷۷۱ ۷۷۰ ۷۶۹ ۷۶۸ ۷۶۷ ۷۶۶ ۷۶۵ ۷۶۴ ۷۶۳ ۷۶۲ ۷۶۱ ۷۶۰ ۷۵۹ ۷۵۸ ۷۵۷ ۷۵۶ ۷۵۵ ۷۵۴ ۷۵۳ ۷۵۲ ۷۵۱ ۷۵۰ ۷۴۹ ۷۴۸ ۷۴۷ ۷۴۶ ۷۴۵ ۷۴۴ ۷۴۳ ۷۴۲ ۷۴۱ ۷۴۰ ۷۳۹ ۷۳۸ ۷۳۷ ۷۳۶ ۷۳۵ ۷۳۴ ۷۳۳ ۷۳۲ ۷۳۱ ۷۳۰ ۷۲۹ ۷۲۸ ۷۲۷ ۷۲۶ ۷۲۵ ۷۲۴ ۷۲۳ ۷۲۲ ۷۲۱ ۷۲۰ ۷۱۹ ۷۱۸ ۷۱۷ ۷۱۶ ۷۱۵ ۷۱۴ ۷۱۳ ۷۱۲ ۷۱۱ ۷۱۰ ۷۰۹ ۷۰۸ ۷۰۷ ۷۰۶ ۷۰۵ ۷۰۴ ۷۰۳ ۷۰۲ ۷۰۱ ۷۰۰ ۶۹۹ ۶۹۸ ۶۹۷ ۶۹۶ ۶۹۵ ۶۹۴ ۶۹۳ ۶۹۲ ۶۹۱ ۶۹۰ ۶۸۹ ۶۸۸ ۶۸۷ ۶۸۶ ۶۸۵ ۶۸۴ ۶۸۳ ۶۸۲ ۶۸۱ ۶۸۰ ۶۷۹ ۶۷۸ ۶۷۷ ۶۷۶ ۶۷۵ ۶۷۴ ۶۷۳ ۶۷۲ ۶۷۱ ۶۷۰ ۶۶۹ ۶۶۸ ۶۶۷ ۶۶۶ ۶۶۵ ۶۶۴ ۶۶۳ ۶۶۲ ۶۶۱ ۶۶۰ ۶۵۹ ۶۵۸ ۶۵۷ ۶۵۶ ۶۵۵ ۶۵۴ ۶۵۳ ۶۵۲ ۶۵۱ ۶۵۰ ۶۴۹ ۶۴۸ ۶۴۷ ۶۴۶ ۶۴۵ ۶۴۴ ۶۴۳ ۶۴۲ ۶۴۱ ۶۴۰ ۶۳۹ ۶۳۸ ۶۳۷ ۶۳۶ ۶۳۵ ۶۳۴ ۶۳۳ ۶۳۲ ۶۳۱ ۶۳۰ ۶۲۹ ۶۲۸ ۶۲۷ ۶۲۶ ۶۲۵ ۶۲۴ ۶۲۳ ۶۲۲ ۶۲۱ ۶۲۰ ۶۱۹ ۶۱۸ ۶۱۷ ۶۱۶ ۶۱۵ ۶۱۴ ۶۱۳ ۶۱۲ ۶۱۱ ۶۱۰ ۶۰۹ ۶۰۸ ۶۰۷ ۶۰۶ ۶۰۵ ۶۰۴ ۶۰۳ ۶۰۲ ۶۰۱ ۶۰۰ ۵۹۹ ۵۹۸ ۵۹۷ ۵۹۶ ۵۹۵ ۵۹۴ ۵۹۳ ۵۹۲ ۵۹۱ ۵۹۰ ۵۸۹ ۵۸۸ ۵۸۷ ۵۸۶ ۵۸۵ ۵۸۴ ۵۸۳ ۵۸۲ ۵۸۱ ۵۸۰ ۵۷۹ ۵۷۸ ۵۷۷ ۵۷۶ ۵۷۵ ۵۷۴ ۵۷۳ ۵۷۲ ۵۷۱ ۵۷۰ ۵۶۹ ۵۶۸ ۵۶۷ ۵۶۶ ۵۶۵ ۵۶۴ ۵۶۳ ۵۶۲ ۵۶۱ ۵۶۰ ۵۵۹ ۵۵۸ ۵۵۷ ۵۵۶ ۵۵۵ ۵۵۴ ۵۵۳ ۵۵۲ ۵۵۱ ۵۵۰ ۵۴۹ ۵۴۸ ۵۴۷ ۵۴۶ ۵۴۵ ۵۴۴ ۵۴۳ ۵۴۲ ۵۴۱ ۵۴۰ ۵۳۹ ۵۳۸ ۵۳۷ ۵۳۶ ۵۳۵ ۵۳۴ ۵۳۳ ۵۳۲ ۵۳۱ ۵۳۰ ۵۲۹ ۵۲۸ ۵۲۷ ۵۲۶ ۵۲۵ ۵۲۴ ۵۲۳ ۵۲۲ ۵۲۱ ۵۲۰ ۵۱۹ ۵۱۸ ۵۱۷ ۵۱۶ ۵۱۵ ۵۱۴ ۵۱۳ ۵۱۲ ۵۱۱ ۵۱۰ ۵۰۹ ۵۰۸ ۵۰۷ ۵۰۶ ۵۰۵ ۵۰۴ ۵۰۳ ۵۰۲ ۵۰۱ ۵۰۰ ۴۹۹ ۴۹۸ ۴۹۷ ۴۹۶ ۴۹۵ ۴۹۴ ۴۹۳ ۴۹۲ ۴۹۱ ۴۹۰ ۴۸۹ ۴۸۸ ۴۸۷ ۴۸۶ ۴۸۵ ۴۸۴ ۴۸۳ ۴۸۲ ۴۸۱ ۴۸۰ ۴۷۹ ۴۷۸ ۴۷۷ ۴۷۶ ۴۷۵ ۴۷۴ ۴۷۳ ۴۷۲ ۴۷۱ ۴۷۰ ۴۶۹ ۴۶۸ ۴۶۷ ۴۶۶ ۴۶۵ ۴۶۴ ۴۶۳ ۴۶۲ ۴۶۱ ۴۶۰ ۴۵۹ ۴۵۸ ۴۵۷ ۴۵۶ ۴۵۵ ۴۵۴ ۴۵۳ ۴۵۲ ۴۵۱ ۴۵۰ ۴۴۹ ۴۴۸ ۴۴۷ ۴۴۶ ۴۴۵ ۴۴۴ ۴۴۳ ۴۴۲ ۴۴۱ ۴۴۰ ۴۳۹ ۴۳۸ ۴۳۷ ۴۳۶ ۴۳۵ ۴۳۴ ۴۳۳ ۴۳۲ ۴۳۱ ۴۳۰ ۴۲۹ ۴۲۸ ۴۲۷ ۴۲۶ ۴۲۵ ۴۲۴ ۴۲۳ ۴۲۲ ۴۲۱ ۴۲۰ ۴۱۹ ۴۱۸ ۴۱۷ ۴۱۶ ۴۱۵ ۴۱۴ ۴۱۳ ۴۱۲ ۴۱۱ ۴۱۰ ۴۰۹ ۴۰۸ ۴۰۷ ۴۰۶ ۴۰۵ ۴۰۴ ۴۰۳ ۴۰۲ ۴۰۱ ۴۰۰ ۳۹۹ ۳۹۸ ۳۹۷ ۳۹۶ ۳۹۵ ۳۹۴ ۳۹۳ ۳۹۲ ۳۹۱ ۳۹۰ ۳۸۹ ۳۸۸ ۳۸۷ ۳۸۶ ۳۸۵ ۳۸۴ ۳۸۳ ۳۸۲ ۳۸۱ ۳۸۰ ۳۷۹ ۳۷۸ ۳۷۷ ۳۷۶ ۳۷۵ ۳۷۴ ۳۷۳ ۳۷۲ ۳۷۱ ۳۷۰ ۳۶۹ ۳۶۸ ۳۶۷ ۳۶۶ ۳۶۵ ۳۶۴ ۳۶۳ ۳۶۲ ۳۶۱ ۳۶۰ ۳۵۹ ۳۵۸ ۳۵۷ ۳۵۶ ۳۵۵ ۳۵۴ ۳۵۳ ۳۵۲ ۳۵۱ ۳۵۰ ۳۴۹ ۳۴۸ ۳۴۷ ۳۴۶ ۳۴۵ ۳۴۴ ۳۴۳ ۳۴۲ ۳۴۱ ۳۴۰ ۳۳۹ ۳۳۸ ۳۳۷ ۳۳۶ ۳۳۵ ۳۳۴ ۳۳۳ ۳۳۲ ۳۳۱ ۳۳۰ ۳۲۹ ۳۲۸ ۳۲۷ ۳۲۶ ۳۲۵ ۳۲۴ ۳۲۳ ۳۲۲ ۳۲۱ ۳۲۰ ۳۱۹ ۳۱۸ ۳۱۷ ۳۱۶ ۳۱۵ ۳۱۴ ۳۱۳ ۳۱۲ ۳۱۱ ۳۱۰ ۳۰۹ ۳۰۸ ۳۰۷ ۳۰۶ ۳۰۵ ۳۰۴ ۳۰۳ ۳۰۲ ۳۰۱ ۳۰۰ ۲۹۹ ۲۹۸ ۲۹۷ ۲۹۶ ۲۹۵ ۲۹۴ ۲۹۳ ۲۹۲ ۲۹۱ ۲۹۰ ۲۸۹ ۲۸۸ ۲۸۷ ۲۸۶ ۲۸۵ ۲۸۴ ۲۸۳ ۲۸۲ ۲۸۱ ۲۸۰ ۲۷۹ ۲۷۸ ۲۷۷ ۲۷۶ ۲۷۵ ۲۷۴ ۲۷۳ ۲۷۲ ۲۷۱ ۲۷۰ ۲۶۹ ۲۶۸ ۲۶۷ ۲۶۶ ۲۶۵ ۲۶۴ ۲۶۳ ۲۶۲ ۲۶۱ ۲۶۰ ۲۵۹ ۲۵۸ ۲۵۷ ۲۵۶ ۲۵۵ ۲۵۴ ۲۵۳ ۲۵۲ ۲۵۱ ۲۵۰ ۲۴۹ ۲۴۸ ۲۴۷ ۲۴۶ ۲۴۵ ۲۴۴ ۲۴۳ ۲۴۲ ۲۴۱ ۲۴۰ ۲۳۹ ۲۳۸ ۲۳۷ ۲۳۶ ۲۳۵ ۲۳۴ ۲۳۳ ۲۳۲ ۲۳۱ ۲۳۰ ۲۲۹ ۲۲۸ ۲۲۷ ۲۲۶ ۲۲۵ ۲۲۴ ۲۲۳ ۲۲۲ ۲۲۱ ۲۲۰ ۲۱۹ ۲۱۸ ۲۱۷ ۲۱۶ ۲۱۵ ۲۱۴ ۲۱۳ ۲۱۲ ۲۱۱ ۲۱۰ ۲۰۹ ۲۰۸ ۲۰۷ ۲۰۶ ۲۰۵ ۲۰۴ ۲۰۳ ۲۰۲ ۲۰۱ ۲۰۰ ۱۹۹ ۱۹۸ ۱۹۷ ۱۹۶ ۱۹۵ ۱۹۴ ۱۹۳ ۱۹۲ ۱۹۱ ۱۹۰ ۱۸۹ ۱۸۸ ۱۸۷ ۱۸۶ ۱۸۵ ۱۸۴ ۱۸۳ ۱۸۲ ۱۸۱ ۱۸۰ ۱۷۹ ۱۷۸ ۱۷۷ ۱۷۶ ۱۷۵ ۱۷۴ ۱۷۳ ۱۷۲ ۱۷۱ ۱۷۰ ۱۶۹ ۱۶۸ ۱۶۷ ۱۶۶ ۱۶۵ ۱۶۴ ۱۶۳ ۱۶۲ ۱۶۱ ۱۶۰ ۱۵۹ ۱۵۸ ۱۵۷ ۱۵۶ ۱۵۵ ۱۵۴ ۱۵۳ ۱۵۲ ۱۵۱ ۱۵۰ ۱۴۹ ۱۴۸ ۱۴۷ ۱۴۶ ۱۴۵ ۱۴۴ ۱۴۳ ۱۴۲ ۱۴۱ ۱۴۰ ۱۳۹ ۱۳۸ ۱۳۷ ۱۳۶ ۱۳۵ ۱۳۴ ۱۳۳ ۱۳۲ ۱۳۱ ۱۳۰ ۱۲۹ ۱۲۸ ۱۲۷ ۱۲۶ ۱۲۵ ۱۲۴ ۱۲۳ ۱۲۲ ۱۲۱ ۱۲۰ ۱۱۹ ۱۱۸ ۱۱۷ ۱۱۶ ۱۱۵ ۱۱۴ ۱۱۳ ۱۱۲ ۱۱۱ ۱۱۰ ۱۰۹ ۱۰۸ ۱۰۷ ۱۰۶ ۱۰۵ ۱۰۴ ۱۰۳ ۱۰۲ ۱۰۱ ۱۰۰ ۹۹ ۹۸ ۹۷ ۹۶ ۹۵ ۹۴ ۹۳ ۹۲ ۹۱ ۹۰ ۸۹ ۸۸ ۸۷ ۸۶ ۸۵ ۸۴ ۸۳ ۸۲ ۸۱ ۸۰ ۷۹ ۷۸ ۷۷ ۷۶ ۷۵ ۷۴ ۷۳ ۷۲ ۷۱ ۷۰ ۶۹ ۶۸ ۶۷ ۶۶ ۶۵ ۶۴ ۶۳ ۶۲ ۶۱ ۶۰ ۵۹ ۵۸ ۵۷ ۵۶ ۵۵ ۵۴ ۵۳ ۵۲ ۵۱ ۵۰ ۴۹ ۴۸ ۴۷ ۴۶ ۴۵ ۴۴ ۴۳ ۴۲ ۴۱ ۴۰ ۳۹ ۳۸ ۳۷ ۳۶ ۳۵ ۳۴ ۳۳ ۳۲ ۳۱ ۳۰ ۲۹ ۲۸ ۲۷ ۲۶ ۲۵ ۲۴ ۲۳ ۲۲ ۲۱ ۲۰ ۱۹ ۱۸ ۱۷ ۱۶ ۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱ ۰

والله اعلم

DH.ŞFR, 472/67-2

صورت‌نویسی	۱۶۲	مجلس و کلام	جلد ششم
نایب‌مجلس	۱۵	مذاکره‌ای که مخصوص ضبط نامه	تالیف اولاد علی و دائر و تاریخ تالیف
مجلس	۱۷		را حله و حب و مالک
			۱۸ مالک و شیخ

فلا مئة مائة

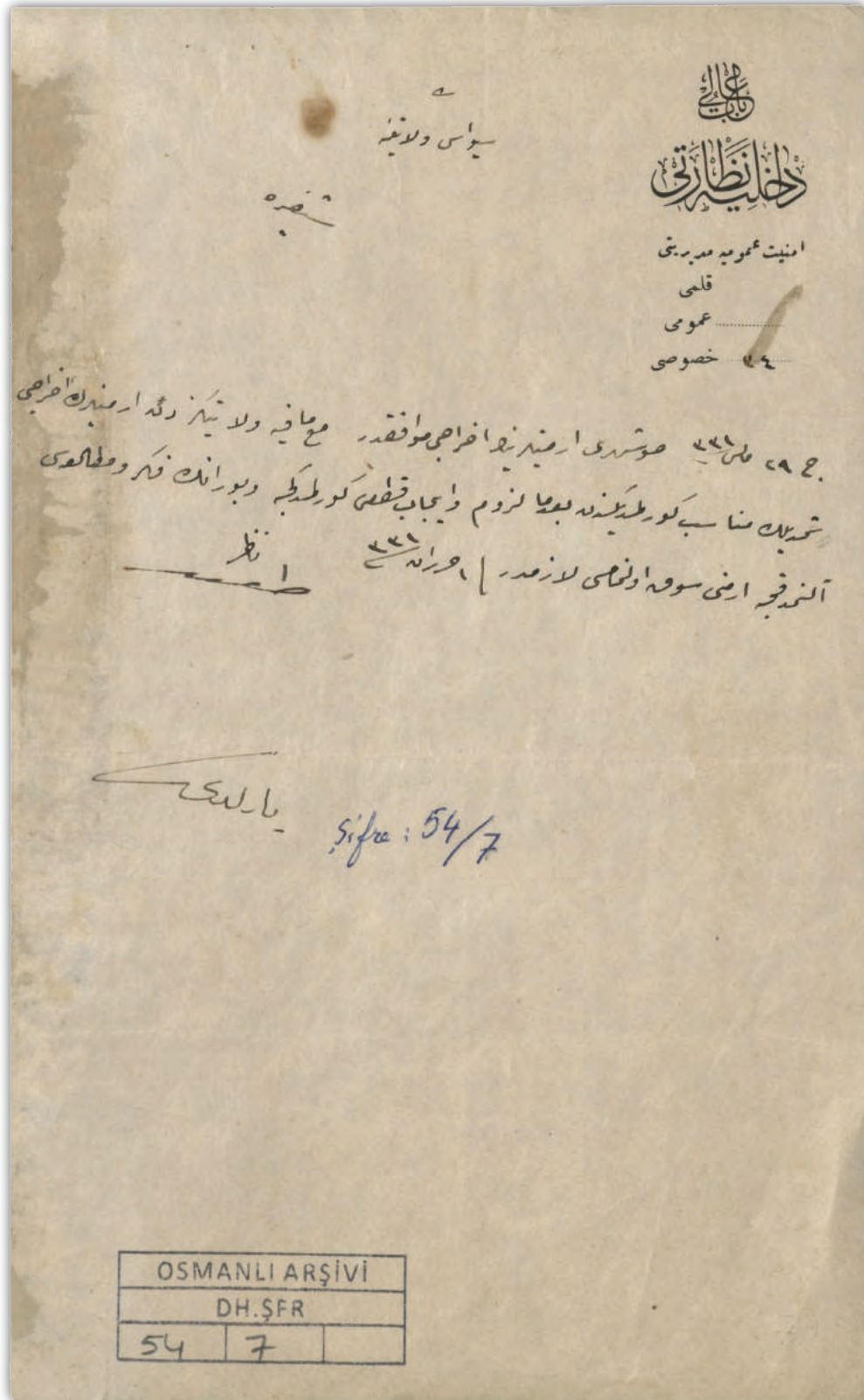
[illegible]

فراری

[illegible]

[illegible]

DH.ŞFR, 474/52

[illegible]

[illegible]

TELEGRAMME

تلفرافنامه

دولت علیه عثمانیه تلفراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie
دولت تلفرافات معاملاست دولتی مسئولیت قبول اینگز
(نمونه ۱۸۰۱)

Retransmission ou Expédition				RECEPTION			
شماره اولان		تاریخ		تاریخ		شماره د'ordre	
No d'expédit.	Date transmise	Signature de l'employé	Signature de l'employé	Date	Reçu de	N° d'ordre	
۵۱۱	H. M.			H. M.			

De _____ Pour _____

No _____ Date _____ H. M. _____

Vote _____ Indic. Eventuelles _____

اشاوت محتمله

فایده نامه

کوندر لیدی صورتی

لندربلانه

محلات کی

قلعه خسته

شکیللی

بجانبه

باتقدیر در اقامت

۴۷۶/۱۴

DH. SFR

مصفا احمد احسان و شرفیاس

AMTD INKHA & CO - CONSTANTINOPLE

N°		نومرو		N° d'ordre		نومرو د'آمره	
Date		تاریخ		Bureau intermédiaire		واسطه مرکزی	
H	M	Matin Soir	صبح عصر	Date		Tarih	تاریخ
Signature		مأمور امضایی		H	M	Matin Soir	صبح عصر
				RECEPTION		دریافت	
				ADMINISTRATION des TELEGRAPHES OTTOMANS		اداره تلگرافات عثمانیه	
				L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie.		حکومت مسئولیتی را بابت خدمت تلگراف نمی‌پذیرد.	
De	No.	Mots	Date	S. M. Matin H. V. Soir	عدد کلمات	Nom	نام
Vols	indications éventuelles				اشاران حتمه		

Dans les télégrammes imprimés, le premier nombre après le nom du lieu d'origine est un numéro d'ordre le second indique le nombre des mots juxta, les autres désignent la date et l'heure du départ.

DH.ŞFR, 476/16-1

EXPÉDITION DU TÉLÉGRAMME No Date H M Matin Soir Signature	No Date H M Matin Soir Signature	ADMINISTRATION des TÉLÉGRAPHES OTTOMANS L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie.	No d'ordre Bureau intermédiaire Date H M Matin Soir Signature	حرد نومرو واسطه مرکزی تاریخ دقیقه مأمور امضای
				No Date H M Matin Soir Signature
De Voie	No. indications éventuelles	Mots. Date	S. Matin M. Soir ساعت دقیقه	تاریخ عدد کلمات اشعار محتمله

DH.ŞFR, 476/16-2

محمد بن علی

محمد بن علی

ایمانی اردو تازی محمورمان پستان کلمه

۲۱/۴/۶ تاریخ شنبه

A	۱/۲
D	50
F	1-22

محرم و زانه محرمه

شمره دارالحرب ارفوم طبرستان و آن بتیس مودرة الفیز و یارکد سواس
 و لایقده محاربه اولوب هرگاه هرچه برسانده ... انجمنه اولیونگی اردوستان
 محتاج اولونگی موداعته ده بود لایقده ندرت ایکنده در ارفوم و آن
 بتیس دلائی راغنده کی ارسید رسته فرا و التماس ده و ترکت سید لولری
 قطع اهالی بی قتل و ربوبی بیجا و تخریب صریحه اظهار ساهیت استیدر
 سواس و یارکد مودرة الفیز دلائی سده سکون ارسیدر عینه قصه رانده
 اولوقری الهه ایکنده اسلمه بویا مودرستند و بیجا حقیقان تکلیف و
 ترتیباترله قسبه و افتخارده محاربه طهر رایدن و تدایله شیدر بنا برعل
 اردوستان ایده و در منطقه ندر و نزل فطو طبرستان کدکی حواله سده آمل هغه
 ایل شوع بو عتفوله سکون بوشن اردوستان ای شمس و اینتی نقطه نظریدن
 شیکه کی نور سوسم اردو خاچی رکنه کله قطارله بقاوت استیدی برانده
 آمل انارینک و توانی جدید کنگر برتنی خصای راغنده افرازه ایدر
 بیول برکنده و مودرستند بنا برعل استقلال ره و هم احوال قاشونه
 قاشونه شیدر و مودرستند و لایقده کی ارسیدر ده زور و وصل
 حواله سده دلائی ساعده و دلائی برانده اردوستان مایه حقه سلیفات
 سده دلائی ساعده سوسن و توانی سوسن سوسن سوسن سوسن
 استرهم ابرم

تلفرافنامہ

دولت علیہ عثمانیہ تلغراف اداره سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

دولت تلغراف مقامات لندن وولای مسئولیت قبول اینجیز

[مغولہ - ۸۰۹]

Retransmission ou Expédition		تکرار کشیده ویا سوق		RECEPTION		اخذ	
No d'expédit.	کشیده اولتان مرکز transmis à	Date	مأمور امضایی Signature de l'employé	No d'expédit.	کشیده اولتان مرکز transmis à	Date	مأمور امضایی Signature de l'employé
272							

De _____ Pour _____ مودى

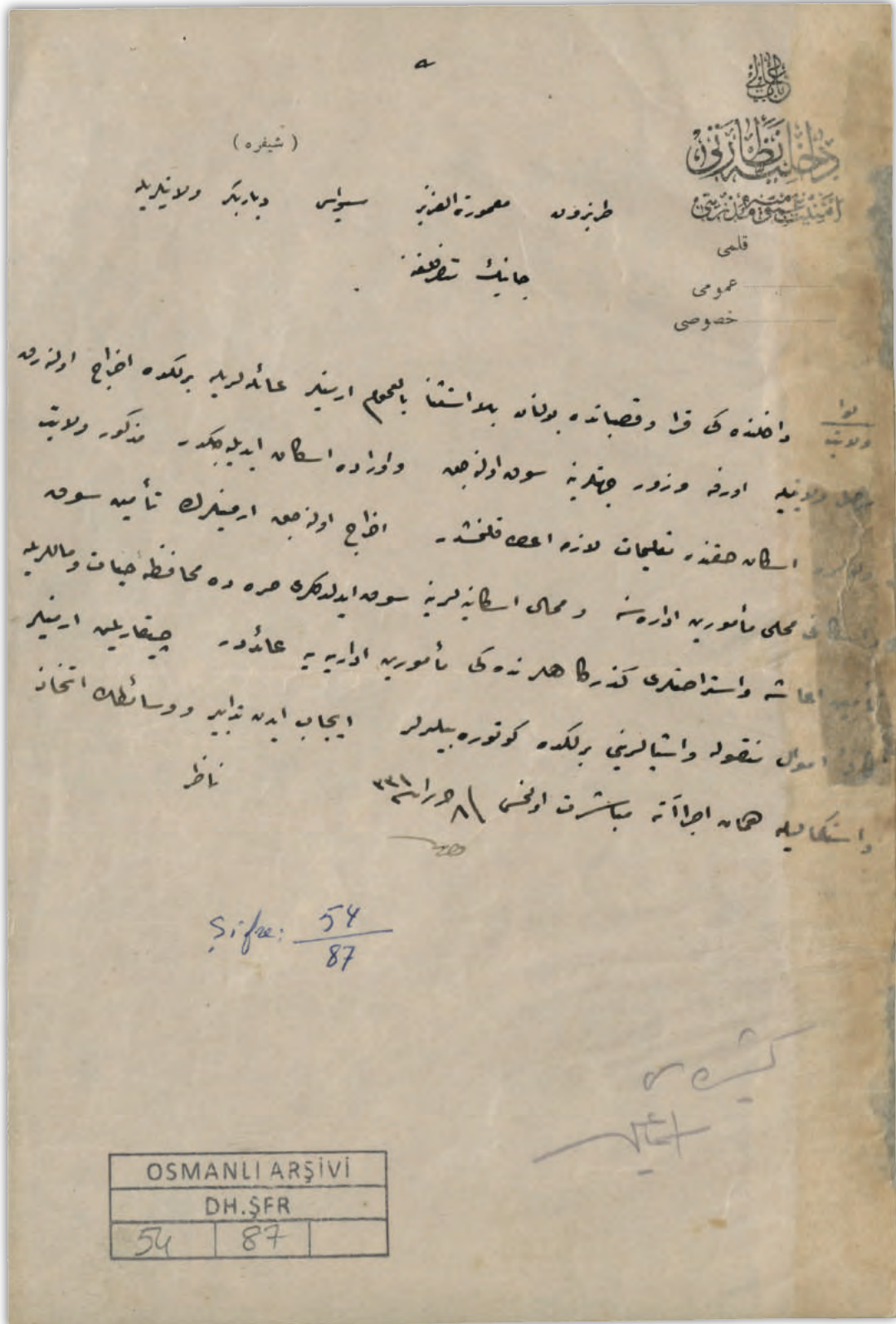
N° _____ Mots _____ Date _____ H. _____ ساعت _____ M. _____ دقیقه _____ تاريخ _____ ع - عات ٢٤٢٧ هـ / حرد

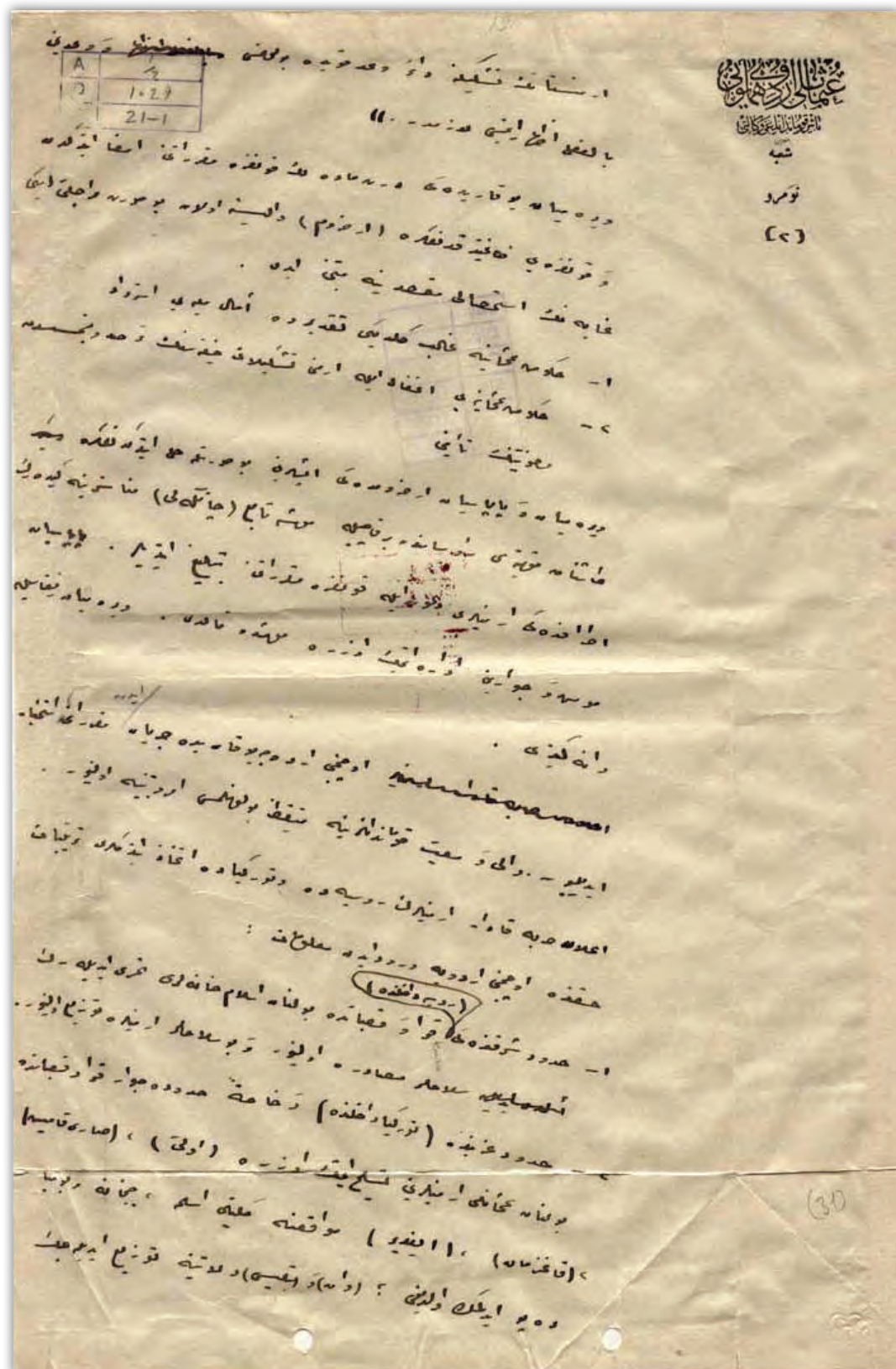
Voie _____ Toxic. Eventuelles _____ اشارت محمله

[illegible]

مطبعة احمد احسان وشركاهي
40153 11111 11111 11111

OH. FR 476/42

[illegible]

ATASE, BDH, 528.2061.21-9

ATASE, BDH, 528.2061.21-15

